Duke University Medical Center Library
Historical Collection

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/operaomniaanatom01bidl

GODEFRIDI BIDLOO
EXERCITATIONUM
ANATOMICO-
CHIRURGICARUM
DECAS
PRIMA.

GODEFRIDI BIDLOO
OPERA OMNIA
ANATOMICO-CHIRURGICA.

EDITA ET INEDITA.

QUORUM SEQUENS PAGINA SERIEM CONTINET.

LUGDUNI BATAVORUM

Apud SAMUELEM LUCHTMANS, 1715.

QM21
.B583
Copy 2

SERIES
OPERUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
G. BIDLOO.

DECADES DUÆ
EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM.

Argumenta Primæ Decadis.

1. DE NERVIS.
2. DE HYDATIDIBUS.
3. DE PHLYCTÆNIS.
4. DE EXTRANEIS DE VULNERE EXIMENDIS.
5. DE AMULETIS.
6. DE VARICIBUS.
7. DE OCULO PURULENTO.
8. DE EXCRESCENTIA FOEMINÆ DEREPENTE INGUINI OBORTA.
9. DE VERRUCIS.
10. DE NERVIS SECUNDA EXERCITATIO.

Contenta Secundæ Decadis.

1. DE EXCRESCENTIA EIDEM FOEMINÆ DENUO INGUINI OBORTA.
2. DE PANNO.
3. DE UNGUE, PINNA, ALA.
4. DE ENCANTHIDE.
5. DE JUVENI TUBICINI EXTIRPATA MAMMELLA.
6. DE OCULI PROLAPSU.
7. DE OSSE CRIBROSO ET NERVIS OLFACTORIIS LÆSIS.
8. DE LEUCOMATE, SIVE ALBUGINE.
9. DE EXOSTOSI.
10. DE AMAUROSI, DICTA GUTTA, SERENA.

DISSERTATIONES ANATOMICO-PHYSIOLOGICÆ QUATUOR.

OBSERVATIO DE ANIMALCULIS IN OVINO ALIORUMQUE ANIMANTIUM HEPATE DETECTIS.

OBSERVATIONES PHYSICO-ANATOMICÆ DE OCULIS ET VISU VARIORUM ANIMALIUM.

CHRI-

CHRISTIANI A STEENEVELT DISSERTATIO DE ULCERE VERMINOSO AD CLARISSIMUM VIRUM GODEFRIDUM BIDLOO.

VINDICIÆ QUARUNDAM DELINEATIONUM ANATOMICARUM CONTRA INEPTAS ANIMADVERSIONES FRED. RUYSCHII.

GULIELMUS COWPER CRIMINIS LITERARII CITATUS CORAM TRIBUNALI NOBILISS. AMPLISS. SOCIETATIS BRITANNO-REGIÆ, PER GODEFRIDUM BIDLOO.

DISSERTATIO DE ANTIQUITATE ANATOMES.

ORATIO IN FUNERE VIRI CLARISSIMI PAULI HERMANNI MED. DOCT. ET BOTANICES, UT ET COLLEGII PRACTICI IN ACAD. LUGD. BAT. ORD. PROFESSORIS.

SOCIETATI REGIO-ANGLICANÆ S.

Viri illuſtres, ſodales eruditi;

Alteram hanc, ante tres annos, vobis, ſequenti cum inſcriptione, conſecratæ, decadis meæ (ſecundam cui adjeci) ANATOMICO-CHIRURGICARUM EXERCITATIONUM, editionem, eâdem, quâ, tunc temporis primam, obſervantiâ, offero; valete, viri illuſtres & veſtra beate familiaritate,

Tuum ſodalem,

G: BIDLOO.

Dabam Lugd: in Bat: MDCCVII.
Menſe Novemb:

Me veſtrum receptique quondam ab vobis honoris, conſuetudinis & familiaritatis, memorem & non omninò languentem vivere, demonſtrabit, quæ vobis offertur, eâ, quâ decet reverentiâ, mea hæc ANATOMICO-CHIRURGICA DECAS; quod huic addam unicè velimque maximè rogemque enixè, eſt, ab vobis illa, eo, quo vobis inſcribitur amore & benevolentiâ, accipiatur, legatur, emendetur in artis Apollineæ emolumentum, humani generis commodum noſtræque ſodalitatis decus, cujus cultorem indefeſſum me exhibere, pro modulo meo, ſtudebo indeſinenter.

Dabam Lugd. in Bat. Menſe
Julio MDCCIV.

GODEFR: BIDLOO;

CHIRURGIÆ

CULTORIBUS, FAUTORIBUS, STUDIOSIS,

S.

UT, quam in pauperiorum ſolatium ſtudioſorumque Chirurgiæ, ſuſcepi commodum, exequar provinciam probè, utilitatis credidi fore ſummæ, exercitationes, hocce ſpectantes thema, ventilandas, ſi proponerem ſæpeſæpius; ne autem (ut publicè plurimum fit) ad pompam, cavillatrices & ex mutuò in anteceſſum communicatis oppoſitionibus argumentiſque, hæ meæ ſint, vel habeantur; actum ad hunc, cum doctrinæ meæ continuis auditoribus, omnes, quâ decet, invito humanitate medicinam, Chirurgiamve profitentes viros, quibus, præ aliarum diſciplinarum cultoribus, diſcuſſionis prima dabitur concedeturque opinionum ſententiarumque animique ſenſorum liberè effandorum, cum poteſtate, opportunitas; viris, ut intercedentibus, rem pertractandam intelligentibus,

bus, opus ferveat hoc mellaque hæc thymo redoleant fragrantia illo placidèque ſeriòque rerum agitato examine, victrix, honeſtiſſima triumphet, hac in palæſtra, tandem & ſemper veritas;

Cum autem nuperrimè tractatui Cl. G. COCKBURNI, *de morbis gentem infeſtantibus maritimam*, ex Anglicano, ab me, in ſermonem tranſlato Batavum, ab pag. 97. ad 109. ut ubique, luculentiſſimas adjecerim notas earumque hanc particulam, rogatus, in gratiam virorum, idioma noſtrum non intelligentium, latinè reddiderim, eam, diſputationis introductorio argumento, ad diem Saturni 9. hujus Aprilis, horâ 9. ædibus meis, offerre volui eruditis venerabundus eoque magis, quia quæ in ea deſcribuntur, repetere ante duos menſes atque celebrare experimenta volui ex profeſſo; quæ cum poſtea, ut & ipſiſſima Chirurgia (medicinæ generalioris totiuſque typus, exemplum, fundamentum) ſtudioſos medicinæ anteſignanos plurimos, in ejus rapuere ſtudium, deſiderium, amorem, quem quoſque fovere, cui quibuſque favere cum ſtudeam, haſce exercitationes auſpicari non nolui: ne autem ipſe præjudicio rapi in hanc artem, vel arbiter

biter dicar ineptus (ſunt enim qui Chirurgiam parvi faciunt) ſufficiat, ex neotericis Clariſſ: MART: LYSTERUM hæc renuntiaviſſe:

A PRIORI QUIDEM ET MORBOS EORUMQUE CURATIONES EXPEDIRI POSSE, VOTUM EST; AT DONEC ILLUD FIAT, LICEAT MIHI EX POSTERIORI, NEMPE, EX CHIRURGICIS MEDICAMENTORUM NOTITIIS, CUM VETERIBUS TUTO MEDICINAM FACERE &c.

AD MEDICAMENTA VERO, QUOD ATTINET, QUATENUS ILLA VETERES EXHIBUERUNT, EX PROPRIA PRAXI ET USU CONFIRMARE DILIGENTER STUDUI. IN HOC ITAQUE SPECIMINE, NON ALIENUM A REBUS MEDICIS FORE CREDIDI, SI ILLORUM VIRTUTES PRIVATIM AB IPSIS FONTIBUS DEDUCEREM, NEMPE, A NOTISSIMIS AC INDUBITATIS ILLORUM EFFECTIBUS CHIRURGICIS; UT SCIANT NOSTRI HOMINES QUANTUM DEBEMUS ANTIQUÆ CHIRURGIÆ, PRÆ NOVA CHIMIA, AUT ULLA HYPOTHETICA DOCTRINA.

Ne tandem in Chirurgiæ potius laudationem, quàm demonſtrationem encheireſinque efferri videar medicam, finem huic impono præfatiunculæ. Dirigat deus. T. O mentem manumque meam, in afflictorum, Chirurgicè, ipſo adjutore, curandorum commodum; meo ut ſub auſpicio meoque ut ex præſtito officio, artis nobilioris cultores confirmentur periti ejuſque doceantur ſtudioſi probè, indeſinenter, feliciter!

Argu-

Argumenta primæ decadis.

1. DE NERVIS.
2. ----- HYDATIDIBUS.
3. ----- PHLYCTÆNIS.
4. ----- EXTRANEIS DE VULNERE EXIMENDIS.
5. ----- AMULETIS.
6. ----- VARICIBUS.
7. ----- OCULO PURULENTO.
8. ----- EXCRESCENTIA FOEMINÆ DEREPENTE INGUINI OBORTA.
9. ----- VERRUCIS.
10. ----- NERVIS SECUNDUM.

Contenta ſecundæ decadis.

1. DE EXCRESCENTIA EIDEM FOEMINÆ DENUO INGUINI OBORTA.
2. ----- PANNO.
3. ----- UNGUE, PINNA, ALA.
4. ----- ENCANTHIDE.
5. ----- JUVENI TUBICINI EXTIRPATA MAMMELLA.
6. ----- OCULI PROLAPSU.
7. ----- OSSE CRIBROSO ET NERVIS OLFACTORIIS LÆSIS.
8. ----- LEUCOMATE, SIVE ALBUGINE.
9. ----- EXOSTOSI.
10. ----- AMAUROSI, DICTA GUTTA, SERENA.

EXERCI-

EXERCITATIO ANATOMICO-CHIRURGICA *PRIMA*; DE NERVIS.

Quidquid de ſpiritibus animalibus eorumque per nervos fluxu, verborum plauſtris ratiociniique aſſeratur ſtatuaturque formâ ducaturque in conſequentias; fateor me, poſt omnem exantlatam diligentiam adhibitamque, cum induſtria, inventionem exercitataque experimenta, hujus negotii ſigna, veſtigia reliquiaſve detegere certas indubitandaſque valuiſſe nunquam. Meis autem ut, de novo, ſatisfacerem conventus domeſtici membris, nec non quibuſdam hujuſce urbis medicis, inſtitui A°. 1695. quo inſignis mihi doctorum ætatiſque provectioris auditorum erat corona, quæ ſequuntur, in hanc rem, indagationes diſquiſitioneſque.

Primò; ligatis vinculo tenaciore ſæpius majoribus, viventi cani, femoris nunc inguina, nunc genua verſus, nervis, eorum intumeſcentiam infra, nec ſupra ligaturas unquam; arteriolarum verò nervorum membranas perreptantium, vinculum verſus ſuperius, cernere mihi contigit ſemper. 2dò; Soluto, poſt unam alteramque horam, vinculo, nervum vaſaque reperi ſanguifera in priſtinum reſtituta ſtatum officiumque. 3tiò; Nervis diſſectis, abſciſſiſve, neutra de extremitate ſuccus, huic organo quaſi proprius, non ſolum non manavit; ſed & vi exprimi non potuit ulla. 4tò; Juxta

eorum longitudinem, latitudinem, vel transverſim læſi, ne tantum quidem liquoris, quantum, ut vel ſcalpellus chartave bibula, molliſſima, cerulea eo commaculatetur contaminareturve, requiritur, effuderunt. ſtò; nervus acu vulneratus, pertuſuſve candeſcente, quæ ei inhæret cruſtâ, eſcarâ mox abrasâ, nullum liquidi reliquit ſignum, ſcaturigo, vel veſtigium.

Cum maximo cani venatico femoris nervum, per aliquot dies, firmiſſimo conſtrictum tenerem vinculo, perdidit, multos poſt latratus ejulatuſque hujus, ut & vicinarum partium uſum, motum poſteaque vitam, irruente in partem ligatam inflammatione & tandem in totum femur, ſphacelo: toto verùm hoc temporis intervallo, prædictæ partes alio non intumuere, quam quo in omni ſolent inflammatione ſanguiferorumque conſtrictione, modo: quinimo nervo ſcalpelli apice læſo, nil ficto iſthoc liquore inſpiſſatiſque ſpiritibus effluxit animalibus hiſce minus. Quis ſpectatorum, dum, ut cani vocem adimerem, aut diminuerem, notiſſimam omninò inſtituerem nervorum recurrentium, de pari oriundorum vago, abſciſſionem vulneraque iſta conſolidarem poſtea, aſſerat, iſto me curationis tempore, fuiſſe coactum ſtillicidium nervei reſtringere liquoris? quis eorum profluvium illud obſervavit in cane? cui terebrâ cranii partem abſtuli cerebrumque cum membranis laceravi, ipſius expullulationem fortunæ commiſſi ſpongioſoque tumori fruſtulum ſcalpello abſcidi, quis, inquam, eorum ſtillicidium vidit? quis verò calloſitatem & animal curatum non vidit poſtea? Sine fruge fortean quiſpiam arguat, hoc ex tentamine patere, corticalem unâ cum membranis ſolummodò cerebri, non verò nervorum protuberare, expullulare cerebri medullarem ſubſtantiam; ſed quæ quæſo pars, cum toto, communi fruens vita, nervo, nerveove caret plexu?

Ligatum, in cane vivente, duplici vinculo ſupernèque, loco quo laterales non conſpiciebantur rami abſciſſumque hoſce extra limites nervum, mox antliæ ſubjeci, vitro incluſum, pneumaticæ: aëre evacuato neque intumuit, neque ab menſura variavit priore: ſed verò quod ſtaminibus inhæret ipſis nerveis involucrum quandoque aliquantulum, uno loco, dilatatum videbatur; plura,

quæ

quæ in hunc finem; ſed fruſtra, tentavi, prætereo. Poſtremò; ipſos madore conſperſos nervos nunc parum, nunc maximè exſiccatos, tubis vitriſque ſubjeci opticis, nunquam autem eorum tubulos, cavitates, interſtitia detegere potis fui: experior quidem, nervo diſſecto compreſſoque ex ejuſdem ſtaminum acervo, ſuperficiem excitari variis apicibus aſperam; ſed & experior itidem, haſce eminentias, medulloſæ duntaxat ſubſtantiæ, plus, minuſve, pro nervo, duræ, vi factas quaſi eſſe aſperitates huncque compreſſionis actum, violentam potius devaſtationem, quam partium vocandam extare genuinam demonſtrationem. Nervi, ut & tendines ritè exſiccati, ne tubulorum quidem veſtigium; ſed corpus, ratione artis exſiccandi, plus, minuſve relinquunt opacum, vel diaphanum. Quidquid itaque egerim quantumque ſudaverim, ad deprehendendos, ſic dictos, ſpiritus animales, quos unus fulminis ictu citius, alter ſupponit moverit tardè, mihi iſtos corpore, neque actu, fluendo, ſtillitando &c. in, aut, extra nervos, conſpicere, licuit unquam.

Ipſa nervorum Subſtantia non aliter perluſtrandum ſeſe exhibet, quam formâ indefinitorum, tenſilium, pellucidorum, fibroſorum, per univerſum diſtributorum corpus, filamentorum, quorum latera, ſine interſtitiis (quæ ſanè inania, ſecundum auctores, ſpatia, in viventium corporibus nuſquam extant) contiguitate uniuntur, membranâ obvelantur & in faſciculos diſtinguuntur. Quando hæc filamenta maceratione tepidæ, contritione, compreſſione, aut putredine ab ſeſe invicem recedunt, tranſverſales quædam in conſpectum veniunt fibrulæ, ſive illæ vincula ſint, quod mihi veritati videtur proximum, ſive quorundam faſciculorum ruptæ membranæ, nervo ſaltem integro, non inveniuntur; addiderim, nullum unquam ab me eſſe detectum vas lymphaticum intra; ſed ſemper extra, circa & ad involucrorum ſuperficiem ambitumque; multò minus in nervea ſubſtantia nervorumve intra faſciculos, in quorum ſtaminibus, interve eorum latera valvulam quoque inveni nullam; quapropter quorundam argumentum illud, abſciſſo nervo, affuſus in tubulorum ſuperficiem (ita vocant) mercurius, intus non ruit; ergo probatur à poſteriore, hunc actum

 impe-

impedientes dari valvulas, nullius ſanè eſt momenti: ſtamina quippe nervorum ſolida, non verò corpora ſunt tubuloſa, vel interſtitiis ab ſeſe invicem ſejuncta atque ita impoſſibile eſt metallum hoc intus ruat: quinimo, etſi digito hoc adegeris preſſeriſque fortiter, nil effeceris; quandoque aliquid, defractis faſciculorum unionibus, iis intruditur; ſed verò (ut ſupra monui) iſta demonſtrandi methodus viaque ad probationes genuinas tendit ducitque quærentem nequaquam. Colligo tandem ſpirituum animalium demonſtrationem impoſſibilem eorumqne fluxum in muſculos ad eorum actum non eſſe neceſſarium: poſſe & muſculi organum, ex propria partium diſpoſitione motuque actuque ſanguinis in nervea tendineaque ejus ſtamina (ut exiſtimo me demonſtraviſſe luculentur) ad officium vocari ſuum tutò.

Liquidum autem tenue interdumque glutinoſum quod nervo tendineve (qui nervus, ſaltem nerveus eſt) læſo, de vulnere ſtillitat, lymphaticis imprimis; deinde locis iſtis debemus, quibus arteriarum extremitates formâ macularum apparent nutritiaque materia, in corporis augmentum, ab ſanguine ſeparatur; hic autem arteriarum finis venarumque initium ſtatui, ſumma cum ratione, poteſt.

Ut preſſius hoc meum ſequar probationis aſſertum; argumento ſit, primò; multos, gravi vulnere læſos, ullo ſine ſtillicidio liquidive effuſione conſolidari nervos. 2dò; quandoque minimo de vulnere liquidi hujus vim, loco manare, quo nulli nervi, id eſt, oculo detegendi millieſque ſaltem prædictis minores ſtatuendi, inveniuntur. 3tiò; ſemper, ubi graviores reſolvuntur inflammationes, tenuiſſimum prorumpere liquorem; exilia verò interioraque ſanguifera nervorum tendinearumque membranarum vaſa, non niſi iis læſis, ligatis, extenſis, compreſſis &c. conſpici; poſtea autem omnes partes membranaceas eorum acervo undique & undique eorum acervo rigari, pateſieri; ita ut hoc caſu, nempè, læſionis, compreſſionis &c. quandoque mox, quandoque poſt quoddam temporis intervallum, liquidum erumpat, neceſſum videatur maximè.

Liquet, poſtremò; ex ipſa læſi abſciſſive nervi tendiniſque cu-

curatione eorumque poſt curationem conſtitutione ; ut & tractatione in aliis ſymptomatibus ægritudinibusque, hoc meum aſſertum, vel hanc meam opinionem (per nervos, nempè, liquorem non meare) rationi & experientiæ eſſe conſentaneam: Quod enim, vel ex leviſſima carie, perioſtio, perichondriove læſo, ſtillitat liquidum, nemo renuntiaverit, multo minus de nervo prodire demonſtraverit probè: ſed ut (lector: ben:) ſtringente de praxi deprompto utar argumento; ſi læſis nervis tendinibuſque vis prorumperet liquidi hujus magna, prorumperet unquam poſt femoris, pedis, brachiive amputationem, decurtationem; ſed nihil minus, contrahuntur & quod hac occaſione aliquando obſervatur ſtillicidium, utilitatis (modicum ſi ſit, utpote vulneris incruſtationem impediens) eſt ſummæ provenitque de arteriis veriſſimè: in principio enim, multo commixtum ſanguine, rubet inſigniter, temporis verò tractu ab albo in albidius & tandem in tenacius mutatum copiâque diminutum, ſiſtitur, argumento & demonſtrationi læſarum arteriarum extrema contrahi, claudi, conſolidari: quod ſi verò ſtillicidium illud continuet, expullulat luxuriatque de vulneris (jam nunc ulceris) ſuperficie, ſpuria ſpongioſaque caro, quæ vaſis lymphaticis ſuam minimè debet originem, utpote de vulneris termino liquidum ſuum ſurſum & ab peripheria ad centrum, revehentibus.

In ulceribus cutaneis minuſculis ſcabieique quadam ſpecie, magnum non rarò liquoris deprehenditur ſtillicidium, quod æquè ac illud, quod poſt cantharidum applicationes colligitur, ex nervis, aut tendinibus minimè; ſed verò lymphæ ſanguiniſque ductibus manare, veriſimile eſt.

Submittamus porrò examini ipſam curationem, ſive nervei, tendineive dicti, aut ſicti hujuſce liquoris ſiſtendi deſiccandique, læſis eorum ſtaminibus, methodum: omnes hi, duce ratione, conatus, tentamina medicationeſque conſiſtunt in hujus liquidi (abſque totius corporis, vel partis, in qua id acciderit læſione) repreſſione; quæ fit, primò; medicamentis adſtringentibus, puta vitriolatis, &c. vel 2dò; emplaſticis, ut ſunt gummi, cera, gypſum, bolus, ceruſſa & ex hiſce compoſitis. vel 3tiò; inſtru-

mentis, quorum uſus triplex eſt, videlicet primò; nervum abſcindendo. 2dò; comburendo. 3tiò; vinculo conſtringuendo: quæcunque ex hiſce ſucceſſerit methodus, duo eam ſequuntur ſemper medicationem phænomena, ſtillicidium hoc ſiſtitur, exſiccatur nervuſque abſciſſus, combuſtus, vulneratus, ligatus (vinculo putredine ſepoſito) in nodulum, tuberculum, rotundamve duritiem corrugatur, contrahitur; quod, abſciſſis moxque contractis complicatiſque, ſine liquidi emiſſione, nervis, frequentiſſimum eſt ſymptoma curationiſque finis. Id eſt (ſecundum me) nervus abſciſſus, ſuapte diſpoſitione, ad eum, cui annectitur & a quo oritur, retrahi debet terminum atque hoc modo indefinita ex quibus componitur ſtaminula tenerrima, poſt extenſionem in glomum, plexumve contrahi, accedente jam nunc vicinarum partium compreſſione, alliſione undequaque, conſtipata, efformant tandem, cum amiſſione uſus iſtius læſi nervi, deſcriptam modò rotunditatem nodulumque: quinimo, quo ſicciora (ſalva tamen nerveæ ſubſtantiæ flexibilitate) ſubtilioraque hæc ſupponuntur ſtamina, eo citius ſolidiuſque contractio complicatioque hæc, poſt extenſionem (ut in filis ſericis aliiſque exemplum eſt) abſolvatur, neceſſum eſt: ita ut ſtillicidio, nervo læſo, non verò abſciſſo, perſeverante, accidere id ſolummodò ſtatuendum rear; quia vas quoddam lymphaticum, unà cum nervo, læſum, unà cum nervo illo in glomum, ſtaminulorum con- & retractione complicari atque ita obturari conſtiparique non poteſt: cum itaque nervus, ut nervus i. e. ſolus læſus nunquam; vas verò lymphaticum ſolum læſum, ſtillicidium hoc patiatur ſemper, non capio, quare nervo, non verò vaſi ſymptoma illud adſcribatur imputeturque lymphatico.

Hoc meum, ut autumo, confirmabunt problema, gangliorum; quinimo omnium iſtius generis glutinoſo impletorum liquore, pituitoſorum (ut ajunt) tumorum 1mò; exortus. 2dò; figura. 3tiò; curatio, ex. gr. lupiæ (non autem diſputaverim, monuerimve, quæ hoc nomine indigitantur ulcera) nodi & quidquid iſtius extat ſpeciei.

Primò; omnes ex parvulo adaugentur puncto; in initio (non in-

infeſtati) nullum; tractu verò temporis aliquid doloris, ſecum trahentes, veriſimile eſt, vaſorum eſſe protuberantias, quarum quædam, impedito liquoris libero dimittendi fluxu ac poteſtate (ut in aneuriſmate ex: eſt) extenduntur; quædam, contracta parte ſuperiore nihilque dimittentes liquidi, aut ab vicinis compreſſæ partibus, incrementum capiunt. 2dò; figura ipſis ſubrotunda eſt ſemper: ſuperficies (ſolummodò autem ubi adoleverint magnumque receperint incrementum viſibilibus extus) tenerrimis ornata vaſculis ſanguiferis; ipſe interim tumor ab ſtaminibus nervorum tendinumque extat, ulla ſine eorum læſione, ſeparabilis. 3tiò; curationem triplici agredimur methodo (evaporationis enim, tranſpirationis, maturationis. i. e. contenti liquidi in pus converſionis futile omne eſt molimen) nempè, 1. frictione crebra. 2. ictu violento. vel 3. vinculi conſtrictione, tumorem parti adimendo. De duabus prioribus egit animo manuque conſtans Jobus van Meekeren cap. 60. luculenter: mihi quoque non curta etſi harum ſit experientia; monuerim tamen tantum in tranſitu tyronem chirurgum: primò; partem ganglione correptam in ſolidum, i. e. lignum, nec lapidem &c. Sed genu ſuum molliter veſtitum diſponat collocetque, ut, quemadmodum oportet, ei injiciat ictum; vidi etenim vi alioquin percuſſionis exorta, vel verenda peſſimaque ſymptomata non ſemel. 2dò; curandi hancce methodum, niſi tumore jam nunc modicè aucto, inſtituat nunquam: fugit enim ceditque in principio ad & inter partes vicinas mollioreſque adhibiti ictus vim atque efficientiam. 3tiò; echymoſi dolorique, mox ſequentibus, proſpiciat ſedulò; injiciendo medicamenta malactica, lenientia, minimè verò volatilia. Ultima methodo (filo, nempè, conſtringendo) ganglionem, eum protuberantem in modum, ut tubere ſcalpello exempto, vinculum nullius experirer utilitatis, famulo rhedario Hagæcomitis, de carpo ſepoſui quondam. Quod ſi ganglion, ut veteres, nullam quandoque nervum inter & tendinem, arteriam imò & venam, nominis ratione, ſtatuentes differentiam, arguunt; ipſorum nerveorum tubulorum eſſet morbus horumque læſionem, profluvium contentique ſequeretur liquidi ſtillicidium: concutiendi frangen-

dique

dique, ſi quis inſtitueret methodum, reverà, ageret imprudenter; utpote quâ neceſſariò ſymptoma produceretur violentius moxque indigitatum: cum è contrario fractus ganglionis tumor abſque illo evaneſcat cureturque: hoc verò modo non exceptus, ſtatu, quo prius, maneat, vel (quod ferè ſemper) augeatur.

Ulterius; ſi ganglion tendineæ ſubſtantiæ ſit morbus, noduſve ſique tendines nervorum ſunt faſciculi, quæ hæc eſt, quâ tendines abſcinduntur, temeritas? (taceo diſſectos nervorum poſteaque, conſervato partis munere, conſutos tubulos) quæ tamen operatio, etſi perſæpè eam molitus fuerim in brutis, voto nunquam ſatisfecit meo: forſitan ego tubulum cum tubulo componere neſcivi, quod tamen requiritur, ut liquidum nerveum, ut ſpiritus iſti animales, eâdem iterum viâ, officium peragant ſuum: aut in brutis, ab me perluſtratis, liquidum hoc iſtique ſpiritus agiliores abſciſſione ejuſque cicatrice repulſi, qui in aliis præſto eſt, lateralem non invenerunt tramitem; temeritas (inquam) eſſet & damnanda maximè: abſciſſo quippe tendine, ſequatur, ex hoc argumento, oportet, ſtillicidium: contrarium cujus evincit docetque, cum ratione, experientia: nervi enim tendineſque, lymphaticis læſis, contuſis, gangrænâ correptis &c. ut præſens, vel imminens reprimatur ſtillicidium, abſcinduntur: probabile itaque videtur, nomen ganglionis ab nervorum globoſo de vertebris exitu comparativè & ſolummodò eſſe deſumptum.

Etſi igitur Clariſſ. Cockburnus de ſpiritibus animalibus verba faciat ſæpius, me judice, hiſce verbis ſubtiliſſimum; ſed intra ſui morantem ſyſtematis vaſa, ſanguinem, nervorum tendinumque deprimentem, flectentem & ratione extremitatum annexionumque abbreviantem inque actum ducentem ſtamina, intellectum vult: ſin aliter, volens, nolens admittat oportet, non demonſtrabilem imperceptibilemque ſpirituum horum ſubſtantiam & à poſteriore & nudè aſſertam operationem, poteſtatem atque in animantium motum, ſine fine, imperium: hoc autem jacto fundamento, omnia mentis ludibria & hujus generis phantaſmata, ſuccus nerveus, ejus ſtillicidium & quidquid ad ſuffragandum huic opportunum videbitur figmento, actum factumque erit mox; hoc autem ſi per-

gamus

gamus pede, difficultatis impoſſibilitatiſque non video plus, in concedendis nugaciſſimis veterum aſſertis, de atomis, qualitatibus occultis, entibus non entibus &c., quàm in hiſce ſpiritibus & novatorum quorundam chimicorum particulis, ſine adjectivo, ſalinis, ut & chimæricis de poris, quos omnium figurarum, menſuræ atque diſpoſitionis, nunc flaccidulos ad continuò recipiendum, vel dimittendum quoddam liquidum; nunc verò rigidos adeo forteſque fingunt, ut acidi, ſalis, auſteritatis &c. terebris, cuneis &c. ad eos aperiendos tranſitumque liquido parandum, videatur opus atque hoc ſolummodò; ut à poſteriore argumentantibus phyſicis minutiliſque hiſce Philoſophis, ſuis utendi fruendique poris, tanquam Deo è machina, ad quaſcunque in œconomia animalis removendas difficultates, integerrima naſcatur libertas: me quod attinet, ego facilius honeſtiuſque duco fateri, quædam me latere, hæc quàm & ſimilia, ſine re verba nugamentaque excogitare tyronibuſque plebique pro medicinæ & curationis obtrudere fundamento atque ſtabilimento. Mutabilibus hiſce de formâ & figurâ poris ſpiritibuſque agilioribus myſticiſque, juxta eorum inventores, quod de Protheo, Virgilius 4to. Georgicor; aut de Vertumno, Ovidius, 14. metamorph. renuntiare nobis licebit quoque; ne autem veritatis ſtudioſorum ingeniis oneri videar multiloquio, pluribus, ad ſcopum tamen facientibus meum, ratiocinandi mediis; ut & de hiſce ſpiritibus ſuperſedeo fabellis.

EXERCITATIO
ANATOMICO-CHIRURGICA
SECUNDA;
DE
HYDATIDIBUS.

LYMPHATICORUM, qui, cum ortu, diſpoſitionem viciniſque cum partibus, negotium eorumque cum myriadibus, uſum obſervavit, inficias non ibit, vaſa hæc, in magnum Reipublicæ Medicæ commodum, ab celebrandis omni veneratione eorum detectoribus, memoriæ typis tabuliſque tradita eleganter abundanterque, ut totum perreptitant corpus (quod, ductu ligato thoracico in genere; lienis omni conſtricto vaſorum apparatu, ante eorum in ejus molem in-et egreſſum, in ſpecie liquet) ita ubique locorum, tum reſpectu ipſius machinæ liquoriſque in ea contenti, cum illorum officii, ægritudinibus ſymptomatibuſque ſubjici quàm plurimis concedetque multum nos; ſi non omne id, quod nobis de eorum revera innoteſcit ſtructura, hujus & ſuperioris ſeculi debere diligentiæ affirmabitque tamen mecum; rerum ſi fuerit arbiter æquus, de eorum morbis, machinam ſive, ſive contenta horumque reſpiciat uſum, nondum eſſe dictum diſtinctè; exemplo ſint de aquoſorum (quod ajunt) tumorum, hæc vaſa reſpicientium genere Hydatides & cum iis cæteræ analogæ partium diſtentiones: harum enim de originatione, progreſſu contentique liquidi diſpoſitione ejuſque ab ſtatu naturali mutatione, ea ſententiarum eſt varietas & confuſa doctrina; ut de iis diſſerere utile mihi videatur & neceſſum maximè.

Vaſorum lymphaticorum, perſpectam etymologiam hiſtoriamque

-amque lectoribus benivolis aſſertaque (ut pinguedine turgere hydatides & quæ porrò de iis hallucinata eſt veterum Medico-Chirurgorum ſchola) jam dudum eſſe & abundè refutata; ne quod dictum ſit prius & ſatis, dicam iterum, ſupponens; contendo, Hydatidum multiplex; ſed verò diſtinctu facile, eſſe genus.

Primum, ex dilatata, inter valvulas, vaſis intercapedine; quæ diſtentio, vaſe obſtructo ſuperius, pro liquidi contenti majore, vel minore ex glandulis impetu, citò, vel tardè abſolvitur.

Diſtentionem hanc valvulas inter; non autem in earum fieri regione, demonſtro ipſius ex vaſis diſpoſitione, ſive ſtructura: valvularum enim latera hoc vinculo; ne ab ſeſe invicem recedant nimium, eo ornantur loci atque hoc modo, diſtentioni deeſt opportunitas.

Secundò; etſi lymphæductus, in genere, ab anguſto in auguſtum tubum propagentur abeantque; multis attamen, inter valvulas, locis, varias obtinent, reſpectu latitudinis, dimenſiones ipſæque valvulæ, varia, reſpectu longitudinis, dimenſione, ab ſeſe invicem diſtant; ut Mercurio, aliove, ipſis infundendo liquido, apparet liquidè; quinimò pondere, aut vi infuſionis, quocunque eruperit loco Mercurius, aut aliud ipſis infuſum liquidum, nunquam è regione valvularum vaſorum latera franguntur.

Obſtrui & quo modo, vaſa lymphatica, annitor demonſtrare ſchematibus infra propoſitis. Primò; loco, quo vaſis lymphatici latera, præter ordinem, extenduntur, eo loci excitari quandoque obſtructionem, ipſis patet, tum in vivis, tum demortuis animalibus: digito quippe eo loci, vicinæ partes tumentes, induratæ & ab obſtructionis termino hydatides de majoribus in minores abeuntes, exploratu ſunt faciles. Illæ ſint exemplo, quæ in labiis, palpebris aliiſque tenuioribus, quatuor involucrorum toti corpori communium, velamentis ornatis partibus, obſervantur. Hæ obſtructiones in vaſorum ſi accidant, mox ab glandulis, egreſſu, digito explorari non poterunt eruntque parvi momenti: vas etenim hoc uſu jam nunc deſtitutum, evaneſcit ſuperius, id eſt, oculum fugit &, ut multa vaſa, in formam membranaceæ ſtriæ ligamentive obliterat, deliteſcit; ſi in parte, ab glandulis remotiore, ipſa

cum concreti inſpiſſatique liquidi maſſa hydatidumque ſerie (ut ſupra) extabunt demonſtrabiles.

Secundò; ſi vulneris, ulceriſve cicatrice, vas hoc intercipiatur obtureturque, aut membranæ, cui inhæret (ſunt enim membranæ, quotquot & quo ſint loco, ſingulæ & omnes, tendines) convulſione alibi locorum conſtringatur, vel ipſum vas ab vicinis hoc, illove loco, eum in modum, comprimatur partibus; ut muneri obeundo par non ſit, vel parietum coaleſcentiâ officio deſtituatur, excitari neceſſariò vaſis interioris partis diſtentionem formarique hydatides, nemo negaverit Phyſico-Chirurgus, ſequentibus præſertim perluſtratis conſideratiſque demonſtrationibus; quarum prior (vide tabulæ primæ, fig: ſecund:) exhibet ex corpore humano benè conſtituto, vas lymphaticum Mercurio, expulsâ lymphâ, diſtentum, literis in qua deſignantur;

A. GLANDULA, EX QUA VAS MAGNUM ET AB LATERE ERUMPIT MINUS

B.B. LYMPHATICUM; IN MAGNO PROSTANT

C.C. VALVULÆ, VARIA DIMENSIONE, AB SESE INVICEM DISTANTES.

D. MEMBRANA, CUI HÆC INHÆRENT VASA.

Lymphatici hujus vaſis pars quædam, ab glandula remota; ſi comprimatur, obturetur, claudatur, accidit parti compreſſioni proximæ, primò, deinde & ſequentibus, quod ſchemate tertio exprimitur, malæ deſtructæque conformationis & tandem in hydatidem mutationis infortunium, morbus, ſymptoma. Hac in fig: 3. proponitur;

A. VASIS LYMPHATICI, AB GLANDULA SEPARATI, INITIUM.

B.C. MEMBRANA, CUI AFFIXUM EST.

D.D. LOCUS, QUO VAS HOC OBTURATUR.

E. VASIS INTERCAPEDO, OBTURATIONI, OBSTRUCTIONIVE PROXIMA.

F. REMOTA.

G. REMOTIOR.

H. VASIS PARS PRISTINAM OBTINENS, PRÆTER PROPTER, FIGURAM.

Ex hac demonſtratione patet, fungente, cum arteriis, glandula ſuo munere, debere primò; ut punctis notatur, intercapedines prædictas inter valvulas, obturationis termino proximas, deinde & cæteras extendi mutarique vaſis, hac parte, longitudinem, principio in ovalem poſteaque plus minuſve rotundiorem figuram.

Quo autem modo, tractu temporis, hydatidum conficiatur, magnitudine varians acervus & catena pendulæque deciduæque hydatides fiant (de quibus infra latius) exhibet fig: 4ta. denotans literis,

A. A. A. A. A. MEMBRANAM, CUI ADNASCITUR VAS LYMPHATICUM.

B. PARTEM EXTENSAM IN GLOBUM, QUEM SEQUUNTUR INTERCAPEDINUM

C. D. E. F. G. H. MINORES EXTENSIONES, USQUE DUM PRISTINAM SERVARE I. I. CONFORMATIONEM VIDEANTUR: VALVULARUM LOCA LINEIS DESIGNANTUR PERPENDICULARIBUS, NOTATIS.

K. K. K. K. K.

Cum autem vaſa hæc variam patiantur, reſpectu latitudinis, ut & diſtantiæ ab ſeſe invicem, valvularum dimenſionem; quinimò eorum corpus ſubſtantiâ, fabricâ ubique locorum ejuſdem non ſit firmitatis, duritiei, mollitiei, tenſilitatis &c. fit; ut hæ hydatides quoque magnitudine, figurâ, duritie, tenſilitate &c. differant.

Secundum hydatidum genus iſtis naſcitur locis glandoſis, in quibus arteriæ finem venæque initium ſtatuo, (inſpice diſput: Phyſiologico-anatom: meam 4tam.) nutritiaque ab ſanguine ſeparatur materia vaſaque initium ducunt lymphatica.

Hujus generis ortus progreſſuſque hi videntur. Liquidum in corporis incrementum ab ſanguine ſegregatum in partes, quibus erat deſtinatum, ægritudine, ſive mala diſpoſitione, correptas, non tranſiens, iiſve non oppoſitum, extendit tractu temporis, (arteriâ huic parti propriâ laticem continuò effundente ſuum vaſiſque recipientibus venoſis reducendum ſanguinem) iſta loca &

quoniam illa circumſeptione non carent, formam munuſque obtinent glandulæ, extruitur ſacculus membranaceus tumorque hic, qui non raròmultas; primi generis, complectitur hydatides adeoque tandem incraſſatur, ut dimidii digiti quandoque ſuperet latitudinem; membranas autem ægritudine accedentium, ut & contentorum liquidorum, correptas, mole augeri ſemper, verum, quàm quod veriſſimum eſt. Huic hydatidum cœtui ſanguifera inhærent vaſa copiosè, imo & in parte tumoris interiore conſpicienda, quæ in primo genere, ut plurimum, vix deteguntur.

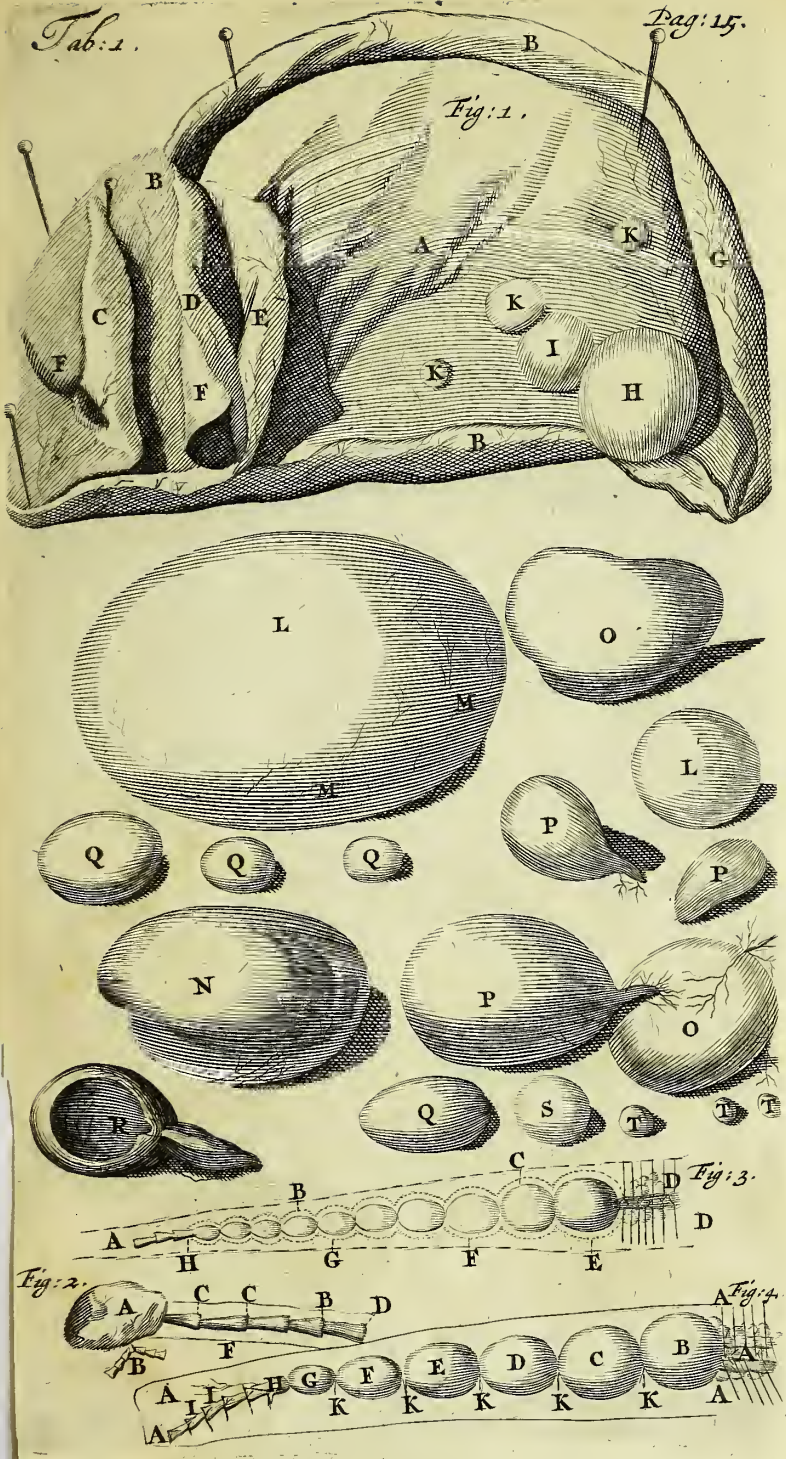
Duorum horum generum tumorum quamvis plurima mihi ſint exempla, unum tamen ſolummodò; ſed utrumque comprehendens genus, referre aſſertaque mea quoque commonſtrare practicè deque curatione, juxta animi mei religionem, operæ-pretium credidi, agere apertè;

Monere autem mihi liceat in anteceſſum, Primò; haſce & ſimiles hydatides non curari, niſi chirurgicè, id eſt, comprimendo, deligando, extirpando ſcalpello, forfice, igne: rejicio enim, ni fallor, jure merito de ſupellectile inſtrumentorum, hoc in morbo, acum auream cum ferrea. 2dò; cauſticis (potentialibus ut vocant) nihil effici tutò; è contrario, digito, quæ explorari poſſunt hydatides, inſtrumentis peti poſſe tractarique cujuſcunque ſint magnitudinis, loci, aut figuræ, ullo ſine vitæ diſcrimine auferrique probè. 3tiò; glandoſa obſidentes viſcera hydatides, puta hepar, lienem &c. curari nunquam. Exemplum mox indigitatum, hoc eſt.

Anno 1699, octobris 11mo. poſt iteratas tumoris uniformis, unicoloris, durioris, parvi doloris, magni tamen oneris: erat enim ſpithamæ dimenſionis, ab auris regione uſque in poſticam ſuperioremque ſcapulæ dextræ extenſi partem, inſpectiones atque cum celeb: medico VAN LEEUWEN, dexterrim. chirurgis VAN EYK & KOEKS, conſultationes, abſtuli, ROTERODAMI, viro mercatori, JACOBO VAN HELMONT, ſtatura proceriore & robuſta, annorum 32. humero ipſi jam ab ſex annis impoſitam ſarcinam, hac methodo.

Diſſecui, linea, tumoris parte media, perpendiculari, tria generalio-

Tab: 1. *Pag: 15.*

raliora corporis, manu mea chirurgique VAN EYK elevata de tumore velamina; verum eo non prodeunte, membranam muſculorum, toti ſyſtemati univerſalem perforavi; ſed neque & nunc in conſpectum aſſurgente, muſculum trapezium, parte qua ab colli vertebrarum ſpinis deſcendit, findere non deſtiti, obliquè hoc modo pertuſis recedentibuſque hiſce fibris motricibus verſus tendinum alligationes, erumpit mox tumor, qui, dum eum digito liberum ab vicinis ſiſtere molior partibus, ea rumpitur vi, ut ego & adſtantes (inter quos quidam Med. ſtudioſi) ejus latice conſpergeremur conſpurcaremurque fœdè: eo partim expulſo, immitto vulneri digitum experiorque intus monſtra ali, tumores, nempè, latitare intus varios; comprimo itaque cloacæ ima, proſiliunt ilicò variæ magnitudinis, figuræ & diſtentionis tumores, quidam ſoli, quidam connexi inter ſeſe invicem, quidam pellucidi, quidam opaci, ad numerum 36 & plures (abſtulerat enim mox clanculum diſcipulus chirurgus quoſdam, quorum octo mihi poſtea tradidit) hiſce ſepoſitis, arripio, cui infarcti erant ſeparoque de vicinis partibus, multa non ſine moleſtia ſanguiniſque effuſione, ſacculum impleoque hiantis magnique vulneris cavam, carpto gypſo conſperſo proſpicioque lateribus labiiſque compreſſulis, ligaturis, verbo, chirurgicè. Perluſtrato ter quaterve poſtea vulneris ſtatu, committo ejus curationem, cum medico, chirurgis, qui eâ diligentiâ eâque felicitate rem peregere, ut intra quatuor ſeptimanas domo exierit; octavâ autem integerrimè extiterit curatus, fruens in hoc uſque momentum, ut hujus anni 1707. 7mo martii menſis, mihi tabellis primò; deinde ſuâ præſentiâ ſignificavit gratulabundus, valetudine proſperrima.

Ut autem (lect. beniv.) tibi ſatisfiat pleniſſimè, en hujus tumoris delineationem Tabulæque Prim: fig: primæ explicationem, partem hujus jam nunc de corpore producti tumoris, exhibentem (totum enim depingere ſaccum, neque omnes in eo latitantes tumores, neceſſum reor) turbido partim partimque limpido, multos ſuo latici liberè innatantes, aut parietibus affixos, comprehendentem tumores hydatides.

A. PARS

A. PARS MEMBRANÆ HYDATIDIS, IN FORMAM SACCI, EXTENSÆ.
B.B.B. SACCULI CRASSITIES.
C.D.E. LAMELLÆ, EX QUIBUS CONFLATUS ERAT, SEPARATU FACILLIMÆ, QUARUM INTERIORES TENUISSIMÆ AËRI EXPOSITÆ, DIMIDII DIEI SPATIO, PELLUCIDÆ APPAREBANT.
F. FLACCIDA MEMBRANA.
G. VASA SANGUIFERA PER SACCULUM DISPERSA.
H.I.K.K.K. HYDATIDES IPSI AFFIXÆ SACCULO, QUARUM PRIOR, EX PARTE PENDULA CONSPICIEBATUR.

Sequentibus literis deſignantur Hydatides, de ſacculo, unâ cum ejus latice, è vulnere propulſæ.

L.L. EARUM QUÆDAM MAJOR ET MINOR, IN QUIBUS MINUTISSIMA.
M.M. VASA SANGUIFERA ET AVULSIONES AB SACCO MEMBRANACEO, CONSPICIEBANTUR.

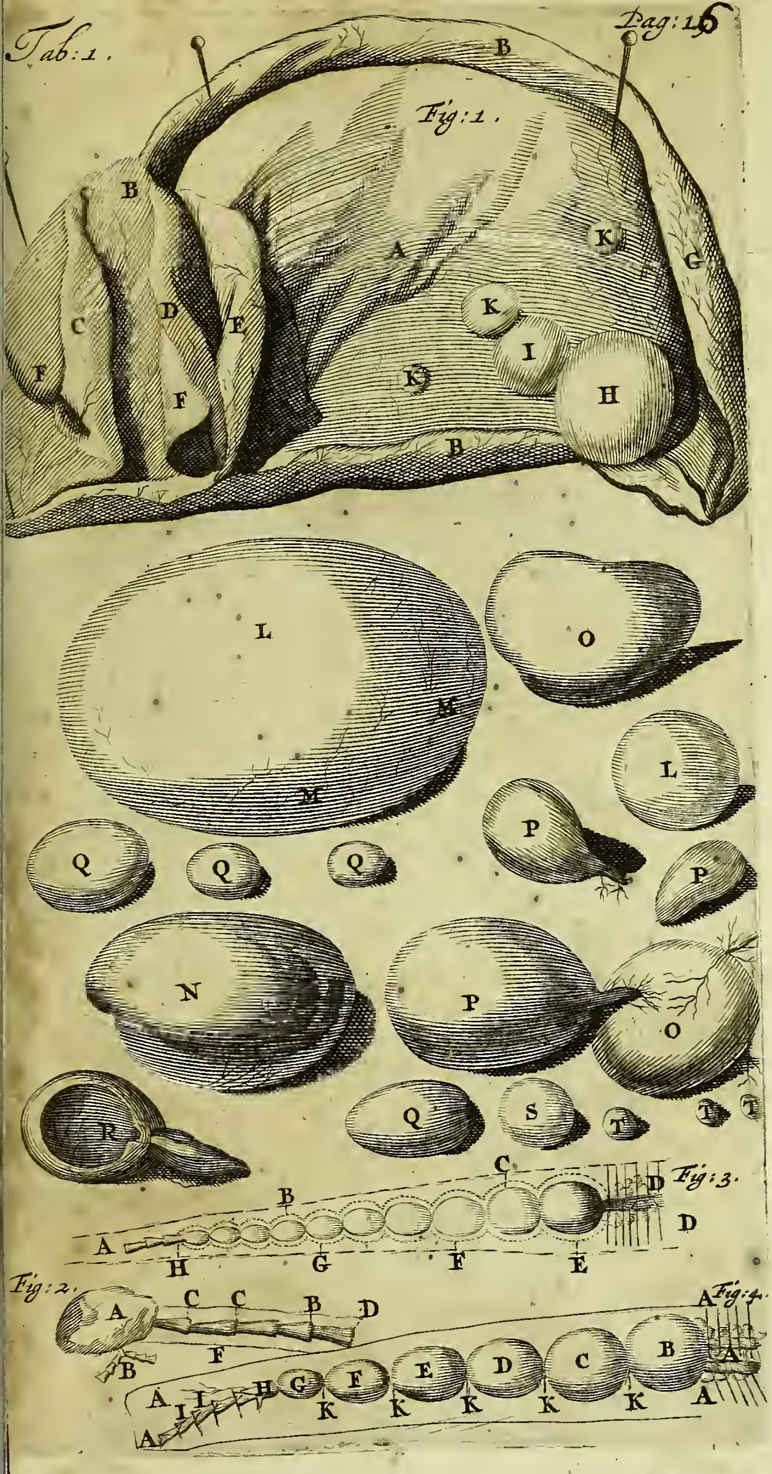
N.O. PELLUCIDÆ ET VITRI INSTAR SPLENDENTES,	HYDATIDES.
P.P.Q. OBLONGÆ,	
R. RUPTÆ,	
S.T.T.T. VARIÆ, MINORES,	

Concatenatæ hydatides pondere moleque minores, aut motu non agitatæ violentiore ſacculo prædicto, aut parti, in qua excitantur, manent affixæ;

Si verò, tractu temporis, pondus & moles ingraveſcat, aut motu agitenter violentiore, prædictum in ſacculum, aut partes inter vicinas, ratione majoris, aut minoris contiguitatis, mollitiei &c. cedentes, loca quærunt fiuntque eruntque ſuntque hydatides plus, minuſve pendulæ. (1)

Quod ſi pondus, moles & violentior motus ingraveſcat ulterius, decidunt in prædictum ſacculum, aut partes inter vicinas, quibus recedere facta eſt opportunitas atque hoc caſu unà, aut multæ ſunt; ſed ſine ſacculo & liquore cui innatent, hydatides deciduæ. (2)

Quod

Tab: 1.
Pag: 16
Fig: 1.
Fig: 2.
Fig: 3.
Fig: 4.

Quod ſi excitentur in partibus, cavitate donatis, quibus quædam de corpore eliminanda extant, de corpore rejiciuntur. (3) eruntque nuncupandæ rejiciendæ, videlicet, virtute machinæ corporis, aut medicè; raro chirurgicè.

Trium harum ſpecierum recitaturus exempla, non poſſum in anteceſſum non narrare, quid Amstelædami, ſimili cum Helmontii tumore acciderit:

Similem cum, forte fortuna, ante aliquot annos, aperuiſſet tumorem Amstelædami, medicaſter quidam Valentyn, perſuaſit ægræ, ex incantatione malum hoc traxiſſe originem; credulum mox ſpargitur in vulgum fabulæ rumor impoſtorque lucripeta, famæ quoque inhians, pendulas deciduaſque haſce hydatides ei pro ovis obtrudit, eâ quidem impudentiâ & animi firmitate; ut, non ægra, ut non vulgus tantùm; ſed & non inferioris ſubſellii cives (taceo quoſdam medicaſtros lippoſque alioſque imperitos; ſed muneribus aliàs ſpectabiles viros) de tramite rationis prudentiæ & pietatis ſeducerentur figmentoque fidem adhiberent ipſeque ego (fores enim ipſius populi nocte dieque rerum novarum cupidi obſidebat agmen) intrarumpere vix potuerim poſteaque fuerim expertus, eorum multos in hoc uſque momentum, credulitatis hujus, ne dixerim fidei, ſervare reliquias & ſtigmata.

Hæc refero, ut tyrones medico chirurgi, dum actu quid opus ſit, ſimul & diſcant reſiſtere præjudiciis, fallaciis impoſtoribuſque, quorum turba medicinam chirurgiamque, pro viribus ſuis laceſſere, deprimere, perdere deſiſtet nunquam.

Primò; in membranis quæ naſcuntur hydatides, veſiculas exſtruunt depreſſas, vel fiunt pendulæ tardius, aut citius, magno, aut parvo pedunculo, pro minore, vel majore ſucci lymphatici in eas impetu, aut minore, vel majore teneritudine, vel denſitate ipſius, cui affiguntur, membranæ. Hujus exemplum, ut minora & ab aliis recitata, taceam, vidi ante aliquot annos Amstelædami, cum famigeratiſſ: Medic. Egb. Veen, in cadavere uxoris ſutoris; una quæ hydatis pendula (nulla quippe alia ei erat infarcta) ovario alligata dextro, libras capiebat liquidi non fœtentis; ſed turbiduli xl. ea cum ventris diſtenſione inferioris, ut

impraegnatam juraſſes & non ſine veriſimilitudine, quoniam antea trium liberorum extiterat mater annoſque ultra 37. non numeraſſet.

Pendulas haſce hydatides variis in corpore locis; imo & in placentis quandoque detegi uterinis, exemplo doceo & imagine ſequenti.

Tab: ſecundæ explicatio.

A. PLACENTÆ UTERINÆ, unà CUM SEX MENSIUM, VITA DESTITUTO, MASCULO ABORTU, DE UTERO MULIERIS XXXVII. ANNOR. EXPULSÆ, PARS MAGNA, IN QUA OBSERVANTUR;

A. HYDATIDES PENDULÆ MAJORES.

B. . . . . MINORES.
C.C. . . . . FLACCIDÆ.
D.D. . . . . FRACTÆ.

E.E. VASA SANGUIFERA.

F. HYDATIDES ET

G. MEMBRANÆ COMPLICATÆ.

H. PARS QUÆDAM, INSTAR CARNIS GLANDOSÆ, COMPACTA.

I.I. RACEMUS MINIMARUM, OPACARUM ET DURIORUM HYDATIDUM.

Huic obſervationi non imparem videat lect. beniv. quoque apud alios, quibus hæ hydatides, placentæ glandulæ minutiſſimæ videntur, cum probatu ſit facile, eas lymphaticorum ſyſtemati ſuam debere originem.

Secundò; deciduas hydatides, formicarum ovis ſimillimas, in hepate, multo, variis locis, pure turgente, atque hoc modò locum ipſis in eo latice cedente, quatuor ante annos, auditoribus meis demonſtravi in noſocomio.

Tertiò; rejiciendarum hydatidum (prædictæ claſſis ſpeciem) acervos in naſo, ſtomacho, inteſtinis, utero, veſica &c. locis excretioni cuidam aptis natis, detexi multoties, quarum cum vobis exemplum ex clariſſ. quondam hujus urbis medici COSSONII

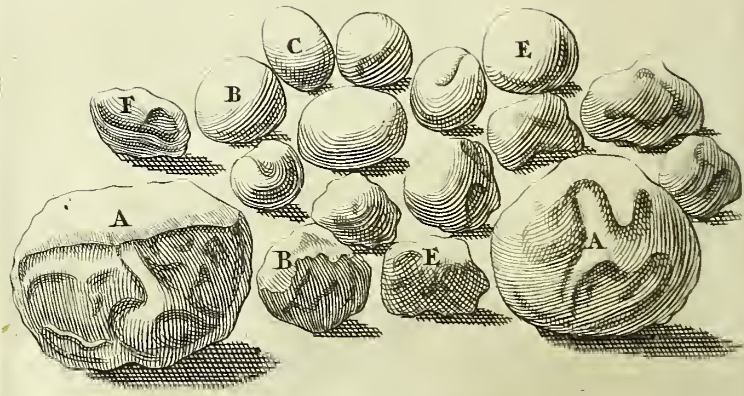
com-

Tab: 2.

Pag: 19.

Tab: 3.

communicatione, ſequenti delineatione, communico.

Refert hæc rejiciendas, vel ſi malueris, dejectas jam nunc per anum, hydatides, quæ in corpore fractæ quandoque cum intermixtis membranis gluten album albumenque exprimunt ovorum multasque expelluntur ad libras; ut in hoc caſu factum fuit.

Tabulæ tertiæ explicatio.

A. A. Hydatides rejiciendæ, mole majores, opacæ.
B. B. . . . . Minores, pellucidae.
C. . . . . rotundae, splendentes.
D. Quaedam, quarum pelliculae ab sese invicem recedunt.
F. — Variæ figurae.
F. Complicatae.

Quærat quiſpiam, non immeritò, quid obſtet, quo minus teneræ hydatides tumoreſques decidui non frangantur ſuccumque inter & in alias partes non effundant ſuum, multo vicinarum partium motu & alliſione agitati ſemper?

Reſpondeo: Primò; hydatidum membranas, morbo correptas, nempè, denſiores fieri tenſilioreſque atque contentum in iis liquidum, purum, putum diu poſſe reſiſtere motui, mutationi putredini atque proinde non frangi ſemper.

2dò; fieri & accidere illud ſæpius, medicis, vel chirurgis id non obſervantibus indeque varios latices (reſpectu commiſcendorum, cum hocce vicinarum partium liquorum) forma ſub varia varioque ſub; ſed non vero nomine, nunc medicè, nunc chirurgicè, nunc & vittute organorum, quæ occupant, de corpore eliminari.

De hydatidum porrò figura nemini non coſtabit, eam; videlicet, ut plurimum eſſe rotundam, vel ſphæricam; ſed verò ratione ipſius vaſis lymphatici inter valvulas varia dimenſione (vide

pag: 12. lin: 5. 6. 7. 8.) quandoque & debere extare variam, verum globoſam, ex parte, ſemper.

Eſt & aliud hydatidum (tertium) genus, cognitu apprimè dignum, labiis internè ſcorbuticorum familiaris morbus: invadit illa ex albo, nempè, livida, ſine dolore, quantocyus flacceſcens, albeſcens ulceriſque formam fingens induenſque, depreſſum tuberculum, quod, ni memoranda mox exceperis methodo, cum labiis genas cumque hiſce oſſa gangrænâ, ſphacelo, carie corrumpit & non rarò homini vitam adimit.

Eſſe principium hujus mali partemque primò affectam, loci in quo nutritionis negotium abſolvitur, lymphaticorum vaſorum, cum levi eorum eminentia; ex hiſce liquet phænomenis.

Primò; priuſquam, hoc tuberculum, vel ejus generis quædam apparent, turget languido ſomnolentoque homini in genere facies, in ſpecie labium, victum reſpuenti alvumque non deponenti, torpent artus omnique totique deeſt corpori vigor.

2dò; tuberculum hoc nunquam in puſtulæ formam, rubedine conſperſam, ſequenti quod in claſſe plus, minuſve pro corporum diſpoſitione, obſervatur, aſſurgit; ſed ab apparitionis tempore brevi flacceſcens, intra biduum ulcuſculi impuri, in fundo albeſcentis, cum labiis duris, obtinet faciem. Fundo pertuſo liquidi aliquid; ſanguinis verò; niſi profundius ei intruſeris ſcalpellum, emittitur nihil.

Si unquam, jam nunc res agitur magna, chirurgo pertractanda; ſed confeſtim; quod ſi etenim moras nectitaverit, peragenda procraſtinaverit, egerit imprudenter: totam itaque hanc; imo & vicinas pertundat, convulneret partes, uſque dum ſanguinis puri, puti inſignior defluat copia, crebris ſcalpelli ictibus (ſcarificationibus dicunt) fricetque *vitrioli cyprini ſolutione* repetatque hunc actum bis, vel ter ea die agatque, reſpectu totius corporis, remediis volatilibus medicè: crudeſcente jam nunc parte affecta, injiciat ei

cheli-

chelidonii ſucci ſaccharati, vel ejus nominis *mel*, largam portionem genisque maxillæque inferiori ſæpiſſimè iterandum ex herbis ſeminibuſque fragrantibus &c. fotum; caveat autem ſibi, ne hoc temporis morbique ſtatu *ſpiritu* utatur *vini*; ejus enim inſperſione ulcuſculi, vel apertæ hydatidis, cum fundo, margines indurantur: abſtineat quoque *mirrha*, *aloë*, &c.

Hac ſervavi methodo, Deo adjutore! Nobiliſſ. Juvenem annorum tum temporis vix quinque, hoc jam tempore, noſtro in Athenæo Themidem venerantem, in quo hic morbus derepentè, id eſt, duorum dierum ſpatio, ab aciculæ capitis magnitudinis tuberculo, ad digiti latitudinis circulum inferiore in labio exſpatiatum divagatumque vidimus.

Curavi hoc modo, haud ita pridem, AMSTELÆDAMI, poſtquam 6to, aut 7mo: ab morbi initio die, eum deſeruerat, ut mortis candidatum, chirurgus, puerum 8. annor: Judæum: curavi, inquam; ſed non ſine ſiniſtri totius oſſis propriè dicti, maxillæ ſuperioris ablatione, quod in rei exemplum poſſideo; ſed non itidem eo in ſtatu morbi, fœtentibus, nempè, ſquallentibuſque partibus mollioribus oſſeque nigricante, ſine *ſpir: vin: ung: fuſci Felic. Wurtzii* iterata creberrimaque inſperſione. Quod mirabere (lect: beniv:) tota quanta, tanto, quæ juveni jam nunc de vulnere relicta, vix hujus appoſiti circuli circumferentiæ, parva cum faciei deformitate, cicatrix eſt.

Majoris momenti poterit videri tertium, quod ſequitur, exemplum; primarios hac in curatione AMSTELÆDAMENSES medico chirurgos eo tempore habui conſultores adjutoreſque habeoque & hoc tempore rei geſtæ teſtes.

Filius ſartoris annos agens circiter novem, AMSTELÆDAMI hoc morbo adeo corripiebatur violenter: ut 4to, aut quinto die, livido fœtentique ex ulcuſculo, totum ferè inferius vitâ extaret deſtitutum labium. Præſtabam, quod potis eram, medicamen-

tis inciſionibusque leviuſculis (ſcarificationibus) ſed ſine fruge. Hoc in caſu dubio; ſi unquam, chirurgico auſu (abſit jactantia) forfice partes reſecui correptas atque cicatrice, mediis vulgaribus, obduxi facilè. Inter curandum autem obſervabam, deficiente labio, parte maxima, ſalivâ madere conſpurcarique pueri pectus de die in diem fœdius; ita ut bracteâ tandem capſulâ, mento appenſâ, eam recipere adigeretur oſque ipſi ringens, nobilioris in artis dedecus, ab me factum videretur; ut non ſine indignatione operationis meæ cenſores & poſt ictum cum piſcatore ſapientes nomothetæ quidam medici & chirurgi increpitabant: hoc, etſi ſtomacho vitæ ſtadio illo valebam; concoquere tamen non valebam: aliud propterea quid aggrediebar audebamque, cultello, nempè, myrtiformi, quod in mento labii reliquum erat, ab conhærentiis reſolvi unàque cum angulis ſuperioris labii ſuturâ intercepi confirmavique ſolidè: en tragœdiæ felicem cataſtropham liberavi enim puerum memoratis ab moleſtiis eò quoque uſque, ut applaudendo criticis meis extaret exemplo.

In caſtris hoc graſſari morbi genus vehementer, autumnali præſertim tempore, regionibus ſub jove frigidiore, prætermittendum hic non videtur, ut & prædicto pede curari rité.

Hiſce enarratis perceptu conceſſuque faciliora erunt mea cogitata rationeſque, quare hunc morbum, genus ſpeciemve dixerim hydatidum ſphacelumque iis alium aliterque conſtituerim, quàm cæteris corporis partibus; Ut rem extra omnem dubitationis collocem aleam, audi (lector: beniv:) multa, quæ doceant propoſiti veritatem ulterius: unicuique parti corporis, pro ſua diſpoſitione, eſſe ſpecificos morbos, in confeſſo apud omnes eſt: ex: gr: arteria, vena, nervus &c. ex morbo an laboret? phænomena indigitant ſpecifica, nulli alteri parti tribuenda. Sic in hoc morbo quæcunque apparent, nutritii lymphaticorumque ſpectitant, cum partis veſiculari elevatione, ut ſupra & ex ipſa jam liquet curatione, organum.

Mo-

Moriuntur autem, hoc morbo affectæ partes citius, alio quàm quidem aliæ ſphacelo corripiendæ; qui partes hæ in anteceſſum, ſtagnante liquido nutritio partim in organo ſecretionis partimque in lymphaticis (ſanguinis proinde quoque munere diſtitutis vaſis) jam nunc intus ad mortem, ad ſphacelum ſunt diſpoſitæ proximè; cum in alias partes, puta carnem, vaſa ſanguifera, glandulas &c. prævia non ſine & in partibus vicinis perſeverante inflammatione, ſphacelus agat eique vitalis mobiliorque reſiſtat latex ſanguineus: eſſe & ſphacelum, ratione diſpoſitionis partium, varium, in nervorum cætu patet diſtinctè: nervus quippe inferiùs, pone in manu, ſphacelo exceptus, ſeparatur, vicinis conſervatis partibus, uſque quandoque in ipſam axillam; hic verò arteriaque venaque &c. conſervabuntur ſphacelo in totum corrupto muſculo eis adhærente quàm proximè.

Ut autem in hoc morbi genere nutritionis lymphaticorumque cum contentis organum & vaſa deſtituuntur munere ſanguifera illaque cum iis perduntur; ita in ſequenti genere lymphatica per ſanguifera peſſundantur.

Sed vide (lect: beniv:) hunc affectum ne cum ulcere virulento, corroſivo, arrodente, neque cum ulcere in genere, quod Græci νομὴν dixere, confundas: omnia enim illa ulcera alia principia, alios progreſſus, alia phænomena aliamque obtinent curationem, de quibus ſingulatim dicere unius diſſertationis, nec pagellæ eſt; ne autem de verbis lis & in verbis verſari hæc videatur doctrina; concedo facilè, lymphatica in hoc morbo, cum organo ſecretionis ſucci nutritii, ſphacelo vexari ſui generis i. e. ab omni ſphacelo diſtinguendo & hac dicendi nuncupandique methodo poſſe renuntiari, hunc morbum eſſe lymphaticorum & nutritionis organi ſphacelum: eſto, modò phænomena deſcripta curatio ſequatur præſcripta, juxta rationem, ſemper, ſufficiat. Quare autem hunc lymphaticorum affectum ad hydatidum quoddam retulerim genus, monui ſupra repetoque verbo; quia in eo mox ab initio vas lymphaticum organumque ſecretionis ſucci nutritii turget.

Ubi-

Ubi arteriæ & venæ, latice nutritio in partes detruſo, lymphaticorum radices, paululum ab earum glandoſo de organo (ſupra deſcripto) progeſſu, extus implicant, intricant, obambulant, adeo; ut munere ſuo debitè fungi nequeant, naſcitur tumor hydaticoſarcomaticus, id eſt, in quo ſanguiferis luxuriantibus, lymphatica opprimuntur citiſſimè eorumque limpidus latex parum, in initio, poſtea verò nihil augetur: extus itaque ſarcomatis ex livido rubentis, intus verò hydatidis, laticem retinentis primum, præbet faciem.

Hoc tumorum genus, labiis geniſque frequens, vulgò cancrum; ſed malè, vocant; cancer quippe glandularum conglomeratarum, non verò lymphaticorum morbus eſt.

Horum tumorum, memoriæ mandanda plurima ſuppeditavit exempla, praxis mihi mea chirurgica; præprimis in viro publicano, Annorum 26. aut 27., cui inferius labium hiſce tumoribus, uſque adeo intumeſcebat, claudi, ut nullo potuit modo, horrendo adſpectu nudi proſtarent dentes ſalivaque de ore, cum dolore fluitaret acerbiore continuò. Multis incaſſum ab aliis adhibitis remediis, mihi tandem, de vita jam quaſi deſperans, curationem committit, quam ſcalpelli forficiſque ope auſpicor; quam autem operationem; niſi poſt integræ horæ intervallum multaſqne ægri vociferationes, abſolvo. Horum tuberculorum, variæ magnitudinis, quædam racematim cohærentia (ſemina cancri vocant) una vice, quædam verò ſingulatim, ad inſignem numerum, multa ſectione atque inciſione aufero: omnium maximus tumor, dimenſionem nucis avellanæ non excedebat; multitudine, non autem magnitudine conſpicui extant. Hæmorrhagiam reſtringuo ſpongiis, gypſo auxiliantiſque juvenis digito, carpto obvoluto, vulnerata vaſa comprimentis. Peracto negotio omnique ſinguloque depoſito tuberculo, vulneribus lacerationibuſque proſpicio chirurgicè. Sequenti die, apparatu amoto, pendulum video & quaſi ſine motu & vita labium; videt ſentitque illud & æger, heu! quibus me, impatiens iræ dixerim, an furoris, non lacerat

ſcindit-

ſcinditque dicteriis ſcommatibuſque! ut me criminatur! inſcitiæ crudelitatis &c. contumelioſè. Sed expedio rem: curatur; notiſſimis ex melle ſpirituque vini remediis labiumque ſpleniis machiniſque ex charta, ligno, linteo, corio, pro re nata, confectis ſuffultum, corrugatur; ita ut, quod patulum invitus nuper, jam nunc, ſi velit, occluſum habeat os.

Non poſſum ſatis mirari, Clariſſ: Solingium, virum mihi amicitiâ quondam conjunctum, cap: 36. Operat: Chirurg: dictitaviſſe, *forficem, hac in operatione nullius, acum verò multi eſſe uſus hæmorrhagiamque cauterio extare deprimendam actuali.* Crediderim ipſi, veteres, hac in parte, imò & nominis hujus morbi reſpectu, ſequenti, veram non innotuiſſe hujus tumoris diſpoſitionem, nec extirpationis methodum, ab qua tamen tota & omnis dependet rei exitus; videlicet, labium pollice & digito indice ad ejus extima ora firmiſſimè arrepto, invertendum extrorſum & nunquam, niſi re peracta plenè, dimittendum; quinimò quemcunque avulſeris tumorem, eum auferendum per alium, cui & ſanguinis repreſſio, ut ſupra, commendanda. Si æger laſſatus tuque digitos remittere cogeris, fac genas intus interim labiumque detergas, perluſtres exploreſque, an tumoris quid, quod omiſeris, tranſieris, reperiatur & pergas eodem, quo incepiſti, modo. Poſt curationem labium illud tenue cum ſuperiore (& ſic vice verſa, in ſuperiore ſi ſit) quoniam mole differt, interius ſolummodò conjungitur clauditurque, eminente atque propendente labiorum altero.

Hiſce anatomicè perluſtratis tumoribus, eorum, ut ſupra innui, detexi diſpoſitionem, fabricam, texturam; eſſe, nempè, hydatides ſui generis, habentes, cum tumore *moro*, commune nihil: quod mox tumoribus diſſectis ad oculum patet: liquidi in *moro* intus enim nihil, hiſce verò in tumoribus pellicula intus duriore obvelatis liquidi purioris, vel poſt longum temporis intervallum, tenacioris multum; puris tamen, ut hoc obiter moneam, formam induens, nunquam.

Ne poſtremò vobis (Tyrones medico-chirurgi: quibuſdam etenim impoſuerunt) ſimilitudine cum prædicto aliiſque imponant morbis, qui peſſima ex conſuetudine, irâ, aut furore, ab dentium compreſſione in labia, exſtruuntur tumores, hæc vobis animadvertenda.

Primò; hoſce tumores liveſcere, dolere, extuberare poſt actum mox; ſed 2dò; palleſcere, non dolere, flacceſcere itidem mox curarique brevì, adhibitis, 3tiò (dentibus carpto obvolutis, ne de novo inter ſeſe collidantur eundemque comprimant locum) *ſpiritu vini tepidâ diluto*, parti affectæ ipſique labio exterius *defenſ: Vigon:* quod ſi avulſi quid vix labio cohæreat, forfice auferendum illicò vulnerique primò; *aq: litharg*; deinde *mel* inſpergendum *roſaceum*.

Quamvis (lector: beniv:) hac exercitatione de generali ſpecificaque Hydrope tumoribuſque ſymptomatibuſque chyli lymphæque organa porrò ſpectantibus; dicendi nata mihi proba factaque videatur opportunitas, ſubſiſto (affinitate etenim non ficta, cum hiſce & alia conjuncta incedunt tumorum genera, longum quorum dimetiri ſyrma, non negligam impoſterum) ne ab ſcopo, mihi hoc temporis momento propoſito, avertar, quàm opportet, longius.

EXERCITATIO ANATOMICO-CHIRURGICA *TERTIA*; DE PHLYCTÆNA.

Uno eodemque nomine diverſiſſimos aliquando indigitari morbos eoſque ſingulos cum definitione nequaquam convenire, inſigne, præ cæteris, in phlyctæna exemplum eſt.

In cruribus brachiiſque oculiſque uno nomine venit morbus, Phlyctæna; neutrum tamen eorum, definitioni huic, aut illi, ab auctoribus in hoc uſque momentum traditæ in genere, aut ſpecie reſpondere, patebit ex ſequentibus liquidò.

Ipſi autem voci ejuſque propriæ ſignificationi non inhærentes (ſive etenim illa ab ebulliendo, vel bullas excitando, φλύζειν, deducta ſit meritò, vel non, ad rem faciet parum) ſubmittamus examini morbi deſcriptionem; qui utriuſque partis, nunc inflationis vacuæ, nunc veſicæ liquore ſubflavo, vel limpido lucidoque impletæ, modo puſtulæ & mox hydatidis formâ, deſcribitur; harum autem deſcriptionum nullam morbi phlyctænæ exhibere vim, multò minus indolem, colligere eſt ex utriuſque morbi cum illa comparatione, ex qua conſtabit, Phlyctænam artuum eſſe, ab ea oculorum, diverſiſſimam.

Primò; Phlyctæna artuum formâ pellucidarum veſicularum liquore nunc ſubflavo, nunc albido, magnâ copiâ, plurimis locis, citò, cum pruritu erumpens, cuticulam elevat; non pertuſa, aut exſiccata mox facile ſcabiei, exedentis ulcuſculi, herpetiſ-

ve, ſquammoſæ, furfuraceæ &c. characterem exprimit.

2dò; Phlyctæna verò, oculi membranas anteriores, non autem cutim occupans, nunquam in veſicæ formam, id eſt, cum pellicula aſſurgens, intus non excavatur liquidique continet nihil, unà, lentò, ſine pruritu & ſemper rubra erumpens, ni curetur, ulceris, ne indurati, vel exſiccati quidem unquam; *panni* verò quandoque induit characterem; ita ut cum Phlyctæna artuum epinyctides, eſſeræ &c. cum ea oculorum panni initium, rarior papula &c. ſimilitudinis aliquid, eſſentiæ verò nihil habere, ex earum deſcriptione conſtet probeturque nominibus nil fidendum, neque, ut ab multis aſſertum habemus, ex græcis titulis morbis inſcriptis, morborum indolem poſſe percipi. Opportet ergo huic, aut illi diverſiſſimorum prædictorum morborum alius inſcribatur titulus, ne ſub improprio nomine, huic, quæ illi eſt adhibenda, adhibeatur medicatio; quod ſaltem tyronibus, vel ad titulum morbi, abſente ægro, medico-chirurgis accidere facile poteſt; ſi quoque hæc & illa Phlyctæna eadem idemque eſſet morbus, unum & idem ſufficeret remediorum genus.

Priuſquam autem de curatione verba nobis ſint, perluſtremus (lect: beniv:) partes, quæ primariò, ſecundùm auctores, in hoc & illo prædicto morbo afficiuntur: unus venas, lymphæductus eorumque extravaſatum liquidum, glandulas oculorum ſeroſumque earum excrementum; membranas alter, bilem ſalſam, pituitam, retentum menſtruoſum ſanguinem, fermentum acre & ſalinum & quæ porrò iſtius farinæ plura paſſim inveniuntur, inculcat atque increpitat.

Ut modò diverſas horum morborum apparentias, ita jam nunc oſtendere conabor, diverſa planè in iis primariò affici organa: in artuum, nempè, Phlyctæna cutaneas glandulas papillariaque cutis corpora, in ea verò oculorum, ſolummodò arteriam.

Ad prim: in artuum, crurum, manuum pedumque, ſic dicta Phlyctæna elevatur, variis cum tuberculis veſiculoſis, cuticula, quâ ablatâ deterſoque liquore, aſperitates eminentiæque, plus, minuſve, pro glandularum, aut papillarum majore, aut minore affectione, duræ, aut flaccidæ conſpiciuntur, eodem fermè adſpectu,

ſpectu,

ſpectu, ac ſi cuti veſicatorium, vel leve aliud quoddam eſſet impoſitum cauſticum. Mador hic rarò ultra quartum, aut quintum diem ſtillitare continuat, quibus pars affecta conſolidatur denuò, vel in ſcabioſum degenerat ulcus, cum circum jacentium partium induratione, inflammatione, excoriatione &c. non rarò, inveteraſcentibus hiſce ulceribus, cutaneo tegmini fœda, erumpit, circumvolutis induratiſque hic & illic ulcerum labiis, excreſcentia; imò hoc ex morbo homines vitam trahere languidam, contabeſcere, continua vexari febre, vigiliis aliiſque quandoque ſymptomatibus lethiferis, ipſa me ſæpius docuit res.

Cutaneum hunc morbum fœminas, non mares; artus, non verò alias infeſtare partes, fabula eſt: in dorſo etenim, pectore aliiſque locis eum detexi multoties; quare autem plus in artuum extremis, quàm aliis partibus inveniatur, crediderim ab eo loci pruritum ſcalpendi radendique prompto facilique acceſſu plus, quàm ab alia cauſa dependere eoque magis; quoniam, ut plurimùm, in iis quibus noverca fortuna victum negat & amictum, reperiatur accedenteque porrò corporis immunditate, ſocordiâ, pediculis &c. cutim infeſtantibus, morbi vis adaugeatur hæcque incommoda morbi quoque cauſa exiſtant; quoque (inquam) quia ejus variæ ſtatui poſſunt cauſæ & originationes; ut ſunt ex: gr: ſudoris tranſpirationiſque impeditio, cutanearum glandularum, vel papillarium corporum mala diſpoſitio, abundans & malè diſpoſitum eorum liquidum, vulnus non ritè conſolidatum, cuticula mole auctior, indurata debitòque tenſilior &c.

Ad ſecund: Arteriam in oculi Phlyctæna ſolummodò, ſive primariò peccare, ſequentibus rationibus, confirmari, confido.

Primò; rubeſcentem, ſine pellicula, hanc expullulationem in tunicam adnatam, corneamve ab vena originem trahere, rationi demonſtrationique eſt contrarium: vena quippe ſanguinem ab membranarum ſuperficie intro vehit; fracta, nullum, niſi eo loci, tum temporis detentum, emittit ſanguinem; ipſius quoque venæ pars non eſt; quoniam pellicula caret & hoc ſenſu, potius varicis extaret ſpecies; inſuper, ſanguis; ſi eſſet, qui expullulat, venoſus, non rubro-floridi, ut ab initio ad finem eſt; ſed fuſci exta-

ret coloris; itidem de momento in momentum non augeretur (ſanguis enim in venis non retrograditur) quod in Phlyctæna ſemper ita obtinet; ut tandem panni, vel & excreſcentiæ tuberoſæ efformet ſpeciem.

2dò; non eſſe de lymphaticorum tuberculorum genere, docet ejus materia, originatio &c. & ipſorum vaſorum lymphaticorum cum fabrica, uſus..

3tiò; ex nervis malè conſtitutis ortum Phlyctænam ducere, nemo anatomico-chirurgus ſuſpicatus eſt unquam.

4tò; eſſe membranarum affectum eaſque corpore primariò peccare, probatu eſt impoſſibile; quoniam, non niſi jam nunc expullulante in ipſas Phlyctæna, patiuntur; quinimò, ab ipſis illam ſeparari, ſine laceratione ſui corporis elevarique poſſe atque ab membranis ſanguinem non-emitti, propriè loquendo, compertum eſt ſatis.

5tò; neque oculi glandulis hoc poſſe imputari vitium, vel ex eo patet; quod loco ab ipſis remoto maximè, oriatur.

6tò; tubulos aquoſo-lacrymales corpore non lædi, neque hoc malum membranis injicere, probatione egere non videtur: quod enim emittunt liquidum non ſanguis; ſed verò limpidus latex eſt.&c.

Reſtat igitur (cum omnia illa organa, primariò, in cauſa non ſint) probem, arteriam efficientem cauſam & eſſe, quod in hoc morbo peccat organum ejuſque vitio poſtea infeſtari alias partes: poſſet enim quoque arteria (ut prædicta organa) extare inculpanda & hoc vitium, hæc Phlyctæna, ab exteriore quodam oculo accedente infortunio, materia &c. ortum ducere; ſed, obſtantibus phænomenis, non credo hanc difficultatem operoſius eſſe diluendam: extraneum enim nihil, ſua valet virtute, membranis oculorum ſanguinem (ex quo tamen & ſolummodò fit oculi Phlyctæna) injicere deque momento in momentum, uti in hoc morbo fit, cumulo augere.

Cenſeo itaque Phlyctænam (qui morbus apud medicos vulgò oculi, non verò cutis eſt vitium) eſſe extremitatis arteriæ dehiſcentiam ab ſibi oppoſita venarum radice, cum apertura in membranarum corneæ adnatæque ſuperficie, unde ipſo temporis ſui fieri

puncto,

puncto, ſubalbida, mox verò, potius ſimul (nam vix admittitur temporis interſtitium) rubra exiſtit manetque; Quare autem liquidiſſimus iſte ſanguis de artèria oculoque mox itidem non diſtilitet defluatque, rogare deſines (lect: beniv:) ubi tibi in mentem inciderit; primò; eſſe ab initio vix viſibile illud punctum, inter tunicarum filamenta detineri, frigore externo inſpiſſari moxque concreſcere; ſed verò, tum temporis, digito carptove poſſe ex parte abſtergi: vividum itidem effuſum ſanguinem, partibus cohærentem; nullo autem velamine cinctum, mox non defluere, corripi, putreſcere, ex ſarcomatum, ulcerum hyperſarcoticorum multis ſpeciebus demonſtratu perquàm eſt facile. Propullulantes luxuriantesque corpore arterias tumoribus inſeri, cum iis plexiformi commiſceri ritu cumque ipſis capere, præter ordinem œconomiæ animalis, incrementum ex citatis; ſed verò maximè patet naſi polypis.

Oculi Phlyctæna, pro inflammationis initio haberi non poteſt: in illa enim arteriæ propagatio una, vel multa obſtruitur, in hac aperitur.

Ultimò; cum ex interiore membranacearum lamellarum adnatæ, vel corneæ parte, peccans hæc quandoque arteria, ſive phlyctæna aſſurgat, de vario Phlyctænarum colore, multus, ſed inutilis ſermo eſt (ſequitur enim illa illuminationis omnium corporum regulam) rubet plus, minuſve pro collocatione, mole &c. omnibus itaque hiſce nominibus differentiiſque, quæ ab colore petuntur, ſuperſedeo: priuſquam enim arteriolæ ſupra memoratæ extremitas in oculi anteriorem membranam eruperit, cum apertura, ſuperficiem egeritque (ut ſupra) Phlyctænam non conſtituit; inter lamellas verò exteriorum tunicarum oculi non Phlyctænam; ſed ſuæ ſpeciei hypopyonem generari, excitari, docebo data opportunitate, luculenter.

Quæ igitur in membranæ corneæ, vel adnatæ ſuperficie protuberant venæ, varicum ſunt ſpecies; quæ veſiculæ liquore impletæ limpido, aut ex albo-turbidulo, hydatides, aut lacrymalium vaſorum diſtenſiones, quæ exaltationes liveſcentes unà cum membranarum prædictarum parte, intra eorum lamellas oriuntur, hypo-

pyonum

pyonum initia: ita ut praxi chirurgica hæc conſtent infallibiliter; videlicet, conſpici ſine albeſcente ſua diſpoſitione materia Leucoma, ſine pelluciditate Veſiculam, vel Hydatidem; ſine rubedine Phlyctænam nunquam.

De morbis hiſce eorumque definitione, differentia, ortu, progreſſu, apparitione tantùm.

Utriuſque poſtremò exhibituro curationem, liceat mihi primò deſcriptum morbum (cui alium & ſpecificum inſcribendi titulum, unicuique relinquo poteſtatem: ſufficit enim jam nunc demonſtraviſſe eundem illum, cum ejus nominis oculi morbo, non eſſe) ut Pſeudo-ſcabiem tractitare; in cutaneo autem hoc ſymptomate, ſive ſucci nutritii lymphæque', hoc loco, ſupra modum abundantis, profluvio, gradus ut ſunt; ita plus, minuſve de ſcabiei titulo & eſſentia obtinet: profluvium enim modò quod erat ad cuticulam, ſi continuetur, fractâ cuticulâ, ulcus excitabit; hoc, pruritu & liquorum horum mala diſpoſitione, acredine &c. accedente, ſcabiei requiſita & ſic porrò.

Cutanea Phlyctæna curatur initio: mox enim adeſt dolor, obſervata medicatione; ſi opus ſit, interna diætâque ex malacticorum lenientiumque genere; topicis, anodynis deſiccantibuſque mediis. Ut ſunt: *vinum dilutum*, *ſolutiones opii*, *ung: alb: capkur: ung: diaphom: aq: litharg: aq: plantag: cum ſacc: Sarturn: & liq: tart: muſcilag: ſem: Pſyll: portulac: addito* (quo tertio, quartove demum die opus eſt) *flor: croc: cum tepida expreſſorum liquamine* ʒj. *ad* ℥ij. in genere abſtinendum ab emplaſtris largaque unguentorum inſperſione. Si veſiculæ indurentur, pertuſione excipiantur crebra iterataque; acu autem id fiat aurea, vel è chalybe, aut minuſculo ſcalpello idem eſt; ſed parti medicamentis exornatæ, mox injicienda eſt ligatura eaque non laxa.

In ulcus ſi abierit, ulceris methodo tractanda, in qua ſulphurata, mercuriata, nunc mixta, nunc ſeorſim, vel alternis vicibus uſurpata, rarò non proſunt.

In ſcabiei ſpecimen converſa, ut hæc ſolet, curetur.

Præſervari ab hoc malo ſi corpora poſſint, fiet illud (diætâ conſtitutâ) multa cutis frictione, ablutione in balneis, ſudoris expulſione, modico exercitio.

In

In oculi Phlyctænæ curatione, paucis exceptis, ut deſiccatione & ligaturâ, quæ tamen alia eſt: aliud enim deſiccari debet liquido-concretum aliterque laxè nempè applicanda ligatura, omnia è contrario fiant opportet.

Primò; mox ab initio abſtinendum ab omni pertuſione: ſaniem enim (ut quidem autumant) non continet; ſed verò compreſsâ, quæ defluit materia, ipſiſſimi laticis ſanguinei eſt.

2dò; ab mediis ſanguinis motum accelerantibus;

3tiò; ab remediis, quæ cum oleis, adipe, axungia &c. miſcentur;

4tò; melle & felle cujuſcunque ſit animalis;

5tò; liquidis collyriis &c. acrioribus, utpote in vicinas partes, etſi penicillo inſpergantur, defluentibus eaſque plus infeſtantibus, quàm ad requiſitam curationem ducentibus.

6tò; de maturatione, ſive ſuppuratione non eſt (lect: beniv:) quod ſomnies: latex quippe hic mox concretus in pus degenerat nunquam, ideo maturantia cataplaſmata, fotus &c. de hoc remediorum cœtu removenda extant: lunæ enim radiis non matureſcit botrys, niſi ubi mula pepererit.

Puſtula (in oculo) Veſicula, Macula, Phlyctæna, quibuſdam eadem res eſt eademque recipit ab ipſis remedia; ſed extra rationis normam: trajicere enim arteriam, pro veſicula, quis non horreat, Phlyctænam arteriarum extremitatem apertam demonſtravi; perperam itaque illa pertunditur acu, perperam itidem Phlyctæna artuum acu non pertunditur: veſica quippe cutanea eſt.

Remedia in curationem adhibenda (emplaſtra enim adhibenda nemo ſtatuit) ſunt; quæ, quantum eſt poſſibile, ſine, aut ſaltem leviſſima cum incruſtatione exſiccant: *gummi arabicum*, *gypſum*,

ſarcocolla , *ceruſſa* ; ſed verò omni arte *in pulv: impalpab: redact:* hæc enim propullulationi huic adhærentia, eam exſiccant, deprimunt, cicatrice obducunt. Uti ſi velis hiſce cum quodam liquido, immiſceantur *albumini ovorum cum alumine conquaſſato* : de deterſione non moneo; quoniam abſtergi minùs, quàm deſiccari deprimique debet; inde eſt, quod ab *vitriolatis* in initio cavendum ſit; ubi autem morbi ſtatus mutatur, mutantur & remedia; ita Phlyctæna inveterata, malè medicata, extuberans in formam *panni*, aut *ſarcomatis* &c. alio modo, quàm recenter nata, excipitur; ſtatuendo tamen, eſcarotica vix unquam uſui venire. Quod ſi vicinæ partes doleant ex inveterata, multave mole aucta, Phlyctæna, inſtituitur ac præſcribitur, quæ in inflammatione, partium diſtentione; excoriatione &c. medicationis formula extus intuſque. Phlyctænam hanc, ni ritè conſolidetur, facile recidivam pati, exemplo didici & periculo meo; eſſe junioribus, ut & mero delere curas nimiùm amantibus æſtivoque tempore, ut plurimùm, oboriens ſymptoma ſanguiniſque iis miſſionem conducere, pro comperto habeo. Quæ contra hunc morbum in præſidium vocari poſſe videntur, obſervato methodico vitæ regimine, ſunt oculorum matutinæ veſpertinæque tepidâ ablutiones ab frictione abſtinentia, corporis animique quies, quæ inter curandum, uti in omni infortunio, non levioris eſt adminiculi & ſolaminis.

EXERCI-

EXERCITATIO ANATOMICO-CHIRURGICA *QUARTA*;

AD TITULUM, DE

EXTRANEIS è VULNERE EXIMENDIS.

RECEPTISSIMIS ex vetuſtiſſimæ pariter pariterque nobiliſſimæ medicinæ titulis, venerati illum; EXIMENDA SUNT è VULNERE EXTRANEA, in hoc uſque momentum, cum omnis ſoleat Medico-chirurgus; multa autem prudentique cum attentione eum obſervandum, opiner; mea ad eum commentaria animadverſioneſque tecum (lect: Beniv:) communicare, frugis duxi alicujus: periculoſum enim eſt, huic titulo, dogmati, legi Chirurgices obtemperare & non obtemperare. Ut hoc meum propoſitum exequar probè, utriuſque exempla proponam varia; ſed verò unum primò, quod nuperrimè mihi accidit tibique pro multis erit & memoriâ non omninò indignum.

Jan Hendriks Minne/ Lugd: Bat: annorum XXXV. nauta epibata, in nave præſidiaria, cui nomen, *Civitas ultrajectenſis* præeratque ſtrenuiſſ: DEKKER, A°. MDCXC. Julii xmo. recepit in prælio navali, quod ad promontorium *La Hogue*, Gallos inter & Fœderatos accidit, ab exploſione tormenti, in ſiniſtri brachii par-

tem ſuperiorem, glandem, prope cubitum leviuſculum, in pectoris ea parte (ſiniſtra, videlicet & laterali) ab diſſilientibus de nave ſchidiis aſſuliſque, duo vulnera majora; cum autem una eademque illa exploſione plures vulnerarentur, judicarunt mox Chirurgi & compertum habuerunt, hoſtes tormento non globum ferreum tantummodò; ſed & ſaccum glandulis plumbeis fruſtuliſque abjiciendarum ferrearum rerum impletum (vocant Belgæ ſchroot) intruſiſſe: hic noſter homo, glande, ipſo flagrante certamine, de brachii ſchidiiſque de pectoris vulneribus extractis ſepoſitiſque, poſtridie ad noſocomium, quod in portu, ſive ſtatione vulgò Duyns, in maritimæ gentis commodum exſtructum erat, cum aliis vulneratis, nave ducitur vectoria: conſolidatis, intra menſem, vulneribus, LONDINUM abit; ſed ab incurabilis NEPTUNO dicatus: viderat enim jam dudum eöas occiduaſque plagas, SCOTIS ſeſe mox militari obſtringit ſacramento. Jactatus æquore toto per aliquot annos, revenit, tandem ad ſuos. A°. MDCXCIX. incipit conqueri de lumborum dolore apparetque circa ilea tumor, qui apertus, ichoroſi puris emittens laticem, inſigni cum inflammatione cutiſque induratione in ulcus convertitur fiſtuloſum, cujus de orificio, nunc hiante, nunc carne luxuriante impleto, aliquando liquidi quid, aliquando vel nihil diſtillitat. Multos expertus; ſed ſine levamine, Medicos, Chirurgos eorumque amurcam, agyrtas aliptaſque, dum incurvari ſibi lumbos, attenuari atrociſſimèque noctes atque dies, cruciari corpus ſentit, impatiens moleſtiarum adit Clariſſ: meum Collegam DEKKERS, qui re explorata, eum mihi adſignat inſpiciendum: noverat enim me, in auditorum meorum Reique publicæ Chirurgices commodum, pauperibus opitulari ſtatutiſque horis artis docere & demonſtrare encheireſin.

Auditâ ex ægro enarratâ ſuperius hiſtoriâ, video inter oſſis ilii marginem lumborumque ultimæ vertebræ proceſſum lateralem, parte corporis ſiniſtra, oblongum, fiſtuloſum, cum luxuriante carne labiiſque lividis, ulcus cutimque, cum albeſcentibus veſiculis, inflammatam maximè; ſentio circumjacentes partes induratas, interius corpus quoddam duriſſimum, os quod ſuſpicor, carie cor-

reptum

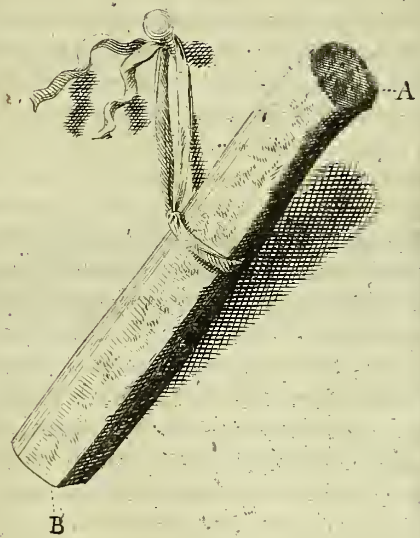

FIG: EXPLIC:

A. FERRI EXTREMITAS, ULCERIS FISTULOSI ORIFICIO PROXIMA, ALIQUANTULÙM INCURVATA ET ASPERA.
B. EXTREMITAS ALTERA.

Ex figura videtur hoc ferrum eſſe fragmentum machinæ, quam Belgæ vocant: een dubbeld windyzer.

reptum & ab toto diviſum. Injicio aperturæ ſpongiæ, cum cera coctæ interque lamellas ferreas expreſſæ, penicilla, turundas quantas capiat: procedens hac methodo, in largiorem labiorum ulceris dehiſcentiam, corripitur quinto die æger febre, admittens, queribundus de dolore, vix ulteriorum diſquiſitionem, aut medicationem; invito autem reluctantique fit benè. Per novem dies, multo molimine, non ſine ejus moroſo murmure (invehitur enim hoc hominum genus facile in Medico-chirurgos) propullulantem de ulcere carnem reprimere annitor; immitto, priùs cerulâ ſtyloque ferreo rimato tentatoque fundo, ulceroſæ cavitati digitum conorque volſellâ, quod jam nunc è fuſco atrum in conſpectum venit corpus proque oſſe habeo, ex ea depromere: ſed incaſſum: adhærens namque hic & alibi locorum ſanguiniſque emittens aliquid, dilato forfice, ad pollicis latitudinem, ulceris circumſcriptionem differoque in ſequentem diem conamen ulteriùs; quo, undecimo, videlicet, anno, ab in pectore inflicto vulnere, mihi volſellâ majuſculâ, non carie infectum os; ſed fruſtum ferri trium pollicum longitudinis uniuſque latitudinis, extremitate utraque aſperum, de ulcere, non ſine adſtantium demiratione ægrique acclamatione, eximere datur. Intrudo leniter excavatæ parti indicem exploratuum, intus an quid reſtitet extranei? verum nihil perſentiſco; impleo itaque eam, quantum poſſum & decet, carpto ornoque, per quatuor dies, plagam intus *ol: hypericon: ung: digeſtiv:* calido, extus *empl: defenſ: Vigon: ung: alb: caphurat:* conſpergo labia *ſolut: vitriol: cyprin:* conſolido (Deo adjutore!) intra 16. dies obducoque eam cicatrice firmiſſima & proba.

Priuſquam ad propoſitum explicandum me accingam titulum dictioniſque lemma; operæpretium reor inveſtigare; Primò; quâ viâ ferrum hoc, pectori huic homini, ab latere, intruſum, illiſum, uſque in tergorum ima (2dò;) ullo ſine dolore (3tiò;) notabili ſine cutis eminentia (4tò;) vicinarum ſine partium actionumque earum læſione, ad ſpithamæ & dimidiæ longitudinis, deſcendere (5tò;) imo loco per decem ferè annos (6tò;) ſine ſymptomate commorari potuerit (7mò;) levi tantum modò ferrugine conſperſum?

ſperſum?

ſperſum ? ad illuſtrandas tollendasque haſce difficultates quæſtioneſque, reſpondeo ;

Prim: ferrum, ab latere, pectori illiſum, muſculum inter latiſſimum dorſi, qui facilè ab communi membranaceo, corporis quarto velamine generaliore dehiſcit, aditum ſibi feciſſe ad dorſi ima: liberrimè enim cum moveri debeat hic muſculus, fibris inſtructus eſt longioribus, multiplicibus atque ab ſeſe invicem diſſitis; quoniam itidem ilea ullo ſine oſſe (reſpectu laterum) proſtant, recedentes partes non pupugit, neque (2dò;) dolorem excitavit, duriſſimos inter maritimoſque labores, cutimve (3tiò;) notabili elevavit eminentia, obſtante quoque imi trunci laxa denſaque plicabilique ipſius cutis mole; adde, ad latera oſſis ſacri ejuſque cum ilei oſſis margine, triangularem conventum & conjunctionem, multum collocari pinguedinis: ferrum itaque (5tò;) diu hoc loco abſconditum, vicinarum partium functiones non læſit ſymptomataque (6tò;) non produxit, uſque dum aſperitate ejus extremitatum circum jacentes partes frictæ, agitatæ, læſæ tandemque ſuccum emittentes ſuum, tumor poſtea & ulcus fuerit productum: quamobrem ferrum (7mò;) levi tantummodò ferrugine; non verò nigredine fuerit conſperſum, demonſtrando perquam eſt facile: ſuccus quippe purus, qui & nutritius alluit circumluitque ferrum, multa ornatum pinguedine, ex ferri metallo, non niſi levem, longâ morâ, contraxit conſperſitque in ferri ſuperficiem, ſubrubram ferruginem, quæ vix contacta abraſaque ferri ſplendorem exhibet conſpiciendam integerrimè; ita ut hic ſuccus, pinguedinis liquidum & ferrum, affecto loco pro balſamo extitere diu: in ferro etenim ego acidi corroſivi nihil, acidum verò temperantis, deſtruentis, ſive, ut mentem meam voce exprimam recepta, alcalini agnoſco multum; rupto autem tumore intuſque, cum medicamentis ei adhibitis, ruente aëre, ſuperior ferri extremitas paululum nigreſcere incepit.

Huc uſque hoc de caſu; de univerſali Medico-chirurgico dogmate tituloque:

Extranea è vulnere eximenda,

dicturus, quæ ſequuntur notanda obſervandaque videntur:

Primò; an illud ad curationem neceſſarium ſit ſemper?

Secundò; mox, an poſt aliquod temporis intervallum?

Tertiò; quibus mediis, inſtrumentis &c.?

Quartò; fieri id ſi nequeat abſolutè, quid, ſecundum artem, tali in caſu, viro Medico-chirurgo, ſalva ut, ſarta tectaque cum arte ipſius ſit fama, præſtandum extet?

Regero *ad primam quæſtionem:* imoverò; conſtans oportet hæc lex ſit æternùm: ni enim extranea, ſecundum artem, è vulneribus eximantur; omnis & quæcunque vulneris agglutinatio, conſolidatio, curatio, non niſi palliativa (quod ajunt) renuntianda eſt; poſſe autem, multa ſine moleſtia, extranea in corpore, conſolidatis extus; imò & intus vulneribus, ad vitæ finem geſtari, latere, exemplis confirmatum habemus innumeris; ſed heus! *lector benivole*, intellige extranea per ſe partes non lædentia & cavitatibus, puta pectori, axillis &c. locisque laxè cohærentibus minusque movendis, immiſſa. Hoc quod in Nobiliſſ: cohortis equitum vexillifero Heemskerk, glandem plumbeam in pectoris cavitate; Joanne Göltz, ductore ordinum, enſis mucronem in inguine geſtitante variisque ex aliorum obſervationibus, compertum habui dudùm.

Vigeat hæc oportet lex; *extranea è vulnere eximenda*; verum exerceatur decet (reſpondeo *ad ſecundam*) *aliquando mox*, *aliquando poſt temporis intervallum:* mox; ſi extranea commodè arripi & ab partibus corporis liberari poſſint, retrocedere videantur, dolores excitent ingentes, hæmorrhagia non ſit magna &c.

Poſt temporis intervallum; ſi contraria hiſce eveniant, aut fluxus ſanguinis

ſanguinis ſit ingentior; vulnus dilatari debeat, aut inſtrumenta (quod eheu! quàm ſæpè accidat, ego novi) in promptu non ſint. Primum hujus articuli propoſitum comprobavit JOHANNES LENIER, Nobilis, tertii ordinis dux exercitus Anglicani; hic concuſſione acierum prima, prope *Steenkerken*, glandem inter quartam quintamque recipit coſtam; ſed verò membranam pleuram non perforantem; tertio quod die, regio ex mandato, inſpiciens vulnus, ſpecillo digitoque (BRUXELLAS enim jam devectus erat) habui exploratum: hærentem mox conſtrictumque inter coſtarum margines glandem eximendam pronuntio, urgeo, jubeo; ſed fruſtra, negante id Chirurgo atque affirmante, non glandem, verum coſtæ fragmentum ſentiri glandemque reſiluiſſe, non verò latitare in vulnere. Habetur homini fides! debilitatur interea, de hora in horam, æger, aggraveſcentibus ſymptomatibus, dolore, difficultate reſpirandi, ſiti, vigiliis non abſque deliriis, febre, liveſcentibus, cum vulnere, labiis facieque tota; poſtero die accedo cum Regis Chirurgo iterum videoque convulſionibus agitari corpus, expeto inſpectionem vulneris; verum ni abiiſſem, malè me excepiſſet inverecundus dibaphus.

Paucis; æger non dulce; ſed decorum belli colligens fructum, pro patria, ut imperatorem decet, moritur.

Perluſtrari jubet Sereniſſ: Rex cadaver; eluceſcat ut rei veritas; ad actum autem priuſquam accedo; ecce, juvenis, defuncto heröi ab cubiculo, in fœtenti & ſphacelo correpto ulcere, nigredine conſperſam digito demonſtrat glandem; videlicet, remiſſis jam nunc contractis quondam convulſionibus coſtis, glans exterius prominebat. Accerſo Chirurgum, ipſe ut inſcitiæ; ne quid pejus dixerim, in ſe conſtituat, cum infamia, pœnam. Agit rem, agnoſcit culpam brevique munere privatus, caſtra relinquit, abit, fugit. en (lect: beniv:) neglectæ legis, EXTRANEA è VULNERE EXIMENDA, lugendum exemplum: ſi enim glans mox, commodè quod potuit, è vulnere fuiſſet exemta, viveret homo, aut certè lethum ſine crimine haberet.

Priuſquam ſecundum hujus articuli propoſitum, experientiâ confirmem; *poſt temporis*, nempè, *intervallum opportere aliquando extranea è vulnere eximere:* noverit ſtudioſus & tyro Chirurgus: peſſimo auſu multos Chirurgos (potius lippos alterius cuti non timentes) vulnera quaſi explorare, nunc digitum, nunc ferrum iis ruditer & vi injiciendo, illa aperiundo, &c. cum è contrario exquiſitè inſpici leniterque tractari, quæcunque quoque loco ſint, in initio debeant; ne hæmorrhagia, dolor &c. excitentur: ſi quis autem tales objurgaverit, iis obſtiterit eorumque impediverit carnificium, in promptu proverbium eſt. Zachte meeſters maaken ſtinkende wonden: quaſi verò inſcitia & crudelitas Chirurgiæ fideles extarent comites & delicatula, non itidem audax & prudens poſſet eſſe manus: hoc enim, quo vivimus ſeculo, ægri omnes non ſunt *urendi*, *ſecandi*.

Cadens in terram vir mercator Amſtelædamenſis, adultæ ætatis robuſtiſſimique corporis & in pollicis muſculum abductorem vulnus recipiens minuſculum, me Chirurgum ſecundo die appellat, queritans intolerando de dolore; ſanguinis autem parum cum emittat nihilque extranei cereâ, neque ſtylo ferro ſentiam, *balſamo peruviano* caleſcente exorno vulnus totamque *empl: defenſ: Vigon:* manum: poſt aliquot horas vocor iterum, cerno hominem tremebundum, dolore percitum ad ravim; pollice tumente horrenter; tendinem læſum non dubito. Inſpicio exquiſitè vulnus denuò. Exploro cerulâ interiora, experior durum quid intus latitare, quod depreſſis labiis, vitri fruſtulum videtur & eſſe, auriculari digito ſentio tandemque video: ceciderat enim (ut poſtea ipſo ex loco, multis vitri fragmentis conſperſo, patuit) in vitri fruſtula: arripio ſtatim volſellulâ extraneum, legi Chirurgicæ ſatisfacturus; ſed dum id molior, deficit homo robuſtiſſimus animo; gelido autem refectus latice, repeto ego conatum, ille animi defectum idque toties, quoties vitrum tango eaque vi; ut convulſionibus agitatus planè cadat in terram. Scalpellum producens, vulnus ampliaturus, uxor ejus & qui porrò advolarant amici, hoc impediunt tentamen inque ſequèntem diem differi jubent. Injicio manui *cataplaſma* ſequens;

℞. *fol. biſmalv. m.* ij. *violar. m.* j. *ſambuc. m.* ʃ. *incid. coq. in lacte dulci; exprim. contund. adde mic. pan. alb. q.ſ. pro cataplaſ. & ſub. fin. vitell. ovi n°.* 1. *croc. Britt.* ℈ʃ.

febre jam nunc correpto ſitibundoque, præſcribo *amygdalatum tenue.* Poſtero diem ulto manè accedens, quod fore prædixeram, experior, dolore, nempè, virum torqueri miſerrimè; imò, præ anxietate, ſudore madere frigido.

Nec jam vulneris dilatationem, neque vitri extractionem concedentibus amicis, cogor peragenda procraſtinare, uſque dum ab digitorum extremis in brachium, cum tumore, inflammatio gangrænam minatur; tertio itaque die, ampliato vulnere, extraho de illo fruſtulum vitri, adjunctæ figuræ: in vitri fruſtulo animadverti velim, primò; apicem ſuperiorem potuiſſe ſentiri; angulum verò eminentiamve ad latus non, quæ ut & baſis ipſa, in cauſa fuit, quo minus extrahi potuerit, luxuriante & circumeunte mox vitrum carne ſpuria. Sedatur dolor & curatur brevì vulnus, non tamen ſine actionis muſculi læſione;

Sed, ubi mihi ſermo de differenda procraſtinandaque, ſecundùm artem & ob cauſas ſupra memoratas, extraneorum exemtione eſt, intelligi velim, me hæc docere, non impedientibus id amicis, &c. ſed ipſa re. Ita in conflictu *Landavienſi*, fracti haſtilis feſtuca, auricularis digiti longitudinis, ſtraminis latitudinis, apice acuto, oculo pedeſtri ſclopetario intruſa, ſecundum artem mox, neque & diu poſtea, eximi potuit: hærebat namque imæ infixa, per adnatam, ſcleroideæ, cum totius interioris oculi ſupellectilis deſtructione, retractâ dolores excitans infenſiſſimos; abſciſſam itaque ad tunicæ vulneriſque limbum, eam geſtitavit, donec tandem, multo cum pure, præruptis membranis, expelleretur eximereturque.

Ad tertiam quæſtionem; quibus exemtio fieri debeat mediis, inſtrumentis &c. cautè &, pro viribus meis, appoſitè mentem detectu-

rus meam; duo in anteceſſum monenda habeo: *Primum*; bella hodierno tempore aliis cum gerantur modis, armis, inventionibus, machinis &, de extrahendis extraneis, puta glandibus ferreis, plumbeis læſionibuſque ab in corpora intruſis, ope pulveris nitrati, lapillis, feſtucis, veſtibus, arena &c. aliam nunc, quàm olim eſſe rationem agendique normam; quæ verò nunc, ut quondam, corpori caſu & infortunio intruduntur extranea, nunc, ut olim eſſe excipienda atque eximenda. *Secundum*; me omnem *de vi urgente attractiva medicamentorum* fabulam omnemque ſpernere & ridere incantationem (magiam dicunt, vel exorciſmum) quibus creditur extranea poſſe de vulneribus eximi: exulent itaque ex Republica Medico-chirurgica, hoc reſpectu, *adeps talpæ*, *pinguedo leporina*, ſola ſive in uſum vocitetur, ſive cum *dictamno*, *ranis combuſtis*, *mumia crurum*, *magnete*, vel aliis miſceatur medicamentis. Reſpuat incantationum ludibria faciatque iſta Fabulino Lalloque ſacra, cui ſana, vel in corpore ægrotante, frui contingat mente: nam

Stultum conſilium non modò effectu caret;
Sed ad perniciem quoque mortales devocat.

abſit autem hoc dixerim de Chirurgis: atro enim hoc carbone caſtrenſium, præprimis, lixabundam agyrtarum fæcem denotatam volo: multos enim hac eorum nequitia abeuntes illuc quo priores abierunt, dolui eoque magis hæc moneo, quoniam amurca hæc circumforaneorum, apud caſtrenſium caupones in pretio, poſtquam aliquandiu ſanguiſuga, miſerorum militum ſudore & ſanguine victitavit, non rarò doctis peritiſque præfertur Medico-chirurgis inque tentoria papilioneſque repit præfectorum ducumque, lautè ab iis excipitur, *verboſis acquirentes ſibi famam ſtrophis*, uſque dum creduli ægri, peſſimo ex eventu, didicerint, *caput ſeſe non dubitaviſſe credere hominibus, quibus notis, ne calceandos quidem commiſiſſent pedes.*

Exemtio extraneorum fit mediis, vel inſtrumentis:

Sub

Sub voce (*mediis*) intelligo comprehendoque omne illud, quod contribuit facitque aliquid (præter inſtrumenta ad ipſam exemtionem neceſſaria) ad exemptionem ritè celebrandam: ſi enim cum pure, ſanguine, ichore, &c. extranea de vulneribus ulceribuſque rejiciantur, eximi ex iis non dicuntur: media itaque hæc erunt, vulnerum amplificationes, dilatationes, quæ ſpongiis in cera coctis, medullâ ſambuci exſiccatâ, penicillis, turundis &c. vel ſecando, ſcindendo, vel labia expandendo, deprimendo, &c. vel partis vulneri oppoſitæ pertuſione, quod in extraneis eximendis, harpagonibus munitis, frequens eſt artificium, fiunt inſtituunturque.

Inſtrumenta quibus extranea de vulneribus eximenda veniunt, ſunt *communia aliis* quoque operationibus notaque ſatis ex: gr: ſyphon, ſtyli gummi, vel cerâ obliniti, vectes, volſellæ, forfices, forcipes, roſtra corvina, gruina, hamuli, terebræ mares, fœminæ, vel deliteſcentes, aut ſunt aliis operationibus *non communia* &, pro re peragenda, excogitanda, fabricanda: hinc ſtatuo Mechanicam ab Chirurgica inſeparabilem; manum autem omnium arreptioni aptorum inſtrumentorum oſque ſyphonum eſſe typum & exemplum.

Ipſa de dilatatione, præſertim quæ incidendo fit, multa habeo monenda; *paucis etenim temeritas eſt bono, multis malo*;

Primò; quantum res ferat, parcatur vaſorum ſanguiferorum nervorumque ramis majoribus; ut & ligamentis tendinibuſque; uſus ut ſervetur partium ſymptomataque vitentur graviora.

2dò; fiat ſecundùm ductum ordinemque fibrarum (cutim enim hac in re non multum moror) muſculorum, ſola quod docet Anatomica.

3tiò; ſit liberior potius, quàm parcior: parvæ quippe dilatationes, utplurimùm, majoribus, prudenter inſtitutis, effectu minores, curatu difficiliores comperiuntur.

4tò; quod ſi extraneum, inſtituta dilatatione, eximi nequeat, ex: gr: ſi glans dentibus, priuſquam ſclopeto injiceretur, aſpera facta, partibus firmiter inhæreſcat, &c. vulnus carpto, vel ſpongiâ impleatur injicianturque ei

5tò; ligaturæ, pulvilli, lichinia laxè; ne, nempè, extraneum, eximi quod debet, deprimatur.

6tò; repetere non licet inciſionis actum; niſi ſanguinis repreſſo fluxu (ſi adfuerit major) & phænomenis, ob quæ inſtituta prima hæc fuit operatio, permanentibus.

Ipſa de methodo eximendi extranea de vulneribus, in genere, hæc dixerim tyroneſque docuerim.

Primò; ſint inſtrumenta ad normam fabricata, in anteceſſum experta, omnia, quæ vel forſitan uſui venire, poſſent, ſimul ad manum.

2dò; arripiatur extraneum eximendum firmiter.

3tiò; moveatur in omnem partem, priuſquam extrahatur.

4tò; extrahatur lentè, adhibitis ad plagæ orificium & locum extraneum continentem manus non trahentis, digitis; ut quid intus agatur, percipiatur proque re nata conamen exemtionis in hanc, aut illam partem, cum inſtrumento & eximendo extraneo, flectatur.

Ad hoc autem thema hancque ad doctrinam confido facere maximè, ultimam hanc etiam monitionem; eam eſſe videlicet, in extrahendis eximendiſque oſſium fragmentis ab extraneis, differentiam; ut, quod in uno vitandum, in altero caſu obſervandum exiſtat ſtrictè. id eſt, ſi perioſtio, perichondriove duntaxat paululum adhæreat; ne moveri quidem oſſis cartilaginiſve debeat fragmentum; ſi verò perioſtio, perichondriove extraneum aliquid adhæ-

reat;

reat, omni eſſe ſtudio & arte, removendum : oſſium enim fragmenta non rarò & facilè; extranea verò partibus, in totius uſum, nunquam applicantur cumque iis uniuntur.

Ad quartam diluendam quæſtionem:

Exemtio fieri ſi nequeat abſolutè, quid ſecundum artem, tali in caſu, viro Medico-chirurgo, ſalva ut, ſarta tectaque cum arte ipſius ſit fama, præſtandum extet.

Unum ſufficit reſponſum; de impoſſibilibus vana eſt diſputatio: *Interdum*, enim, *docta plus valet arte malum*; Simili autem in caſu ego famigeratiſſimos cogo in conſilium viros Medico-chirurgos: plus enim vident oculi, quam oculus; ſi artis antiſtites mecum judicarint confirmarintque exemtionis extranei, ſecundum artem, nullam affulgere ſpem, curo primò, ulceris luxurians caro quotidie deprimatur, ichor & quod fluit, aut ulceri inhæret, de ulcere liquidum deponatur, pars cui extraneum inhæret, ab dolore liberetur, faſciâ muniatur; quod ſi viderim tractu temporis ipſum conſolidari ulcus, vel ejus deſiccari ſuperficiem, obſervo, an poſtea partes circumjacentes, tumeſcant, inflammentur, vel non; ſi *primum*, injicio iis *emplaſtra*, *fotus*, *cataplaſmata*, vocant *maturantia* &c. ut rumpantur, vi laticis æſtuantis interius extraneaque propellantur foras; ſi *ſecundum*, confirmo cicatricem *deſiccantibus emplaſtris*, *plumbeâ lamellâ pulvilliſque ligaturiſque*; non negligo autem quandoque ægros interrogare, an, præter pondus injecti extranei, partes amiſſum experiantur naturalem motum tractoque ſæpius partes oppoſitas, experiundi gratiâ, anne huc, aut illuc extraneum deſcendat exitumque quærat? quod ſi ægrum languidam obſervem trahere viram, proſpicio intus œconomiæ animalis inſerviatur medicamentis, præſcribendis pro parte prius affecta. id eſt, cum vulnere extraneo pectori, abdomini, lumbis &c. illiſo, quæcunque horum viſceribus læſis in genere & ſpecie, ſive per contactum, ſive ſymptomaticè patiantur, in ſolamen adhiberi debent, adhibeo indeſinenter: moneo tandem ægrum ne-

quis-

quis vagabundus alyptes, me ſine conſcio, aliquid expèriatur, moliatur, tentet; ſed ſi novum oboriatur phænomenon, intumeſcentia, inflammatio, febris &c.; me ejus mox faciat conſcium. Hac methodo, functus officio munereque meo prudenter, ſperno facioque flocci omnem malevolorum ſciolorumque ſtrepitum & calumnias.

Cum porrò nuper ab me vir Medico-chirurgus quæſiverit; *an liceat corpori partes, è quibus extranea eximi non poſſunt, in totius conſervationem, adimere?* æquiſſimum duxi, hiſce adjicere quid ei reſponderim. Poſt alia: *quid ni? quæ enim agitatur quæſtio, de decurtandis, exſtirpandis, amputandis, artubus, cruribus, brachiis, vel aliis corporis partibus exterioribus eſt; ſed quid ni ego tecum apertius? ſi locus conjecturæ ſit, credo te de exſtirpanda quadam manu, grandinibus plumbeis peſſimè excepta, ſollicitum; age, effare; ſin minùs & celari hominis poſſe crimen forſitan autumes, tace; ego interrea dicam, quod res eſt; Si (quod ex curioſis tantùm hauſi) grandines carpum metacarpumque lacerarint inſolubiliterque eum in modum cartilaginibus, tendidinibus oſſibuſque inhæreant; eximi ut de iis non poſſint, dolor ægrum continuò infeſtet, cum fœtore digitorum ima nigreſcere brachiumque inferius intumeſcere incipiant; quid moraris hominem ſervare, quem; ſi inutilem ſtudueris ſervare manum, perdideris certò; Tempori itaque rem, moneo, ne committas: noſti ob hæmorrhagiam non ſiſtendam, læsâ, extractione rudi glandis minoris, carpi arteriâ, manum compreſſulis, ligaturis, cauſticis, dilatationibus, inciſionibns &c. cruciatam, donec in eam rueret ſphacelus, viro militi in naſocomio caſtrenſi* BRUXELLENSI: *ob deformitatem, pollicem pedis* HAGÆ COMITUM, *hortulani famulo Nobiliſſ: quondam magni ſyndici*, C. FAGEL: *ob feſtucam, ex unguis dextri indicis regione non eruendam, hunc ab me, ſecundum artis regulas meritòque eſſe, ut mox memoratas partes, corpori ademptum. Quæ te monet ratio, quominus hoc in caſu, idem hoc non audeas? quæ tibi eximendi grandines cum nitrato pulvere (ſi forſitan inde omne malum) conſervandique manum blanditur ſpes! &c. &c.*

Vides

Vides (lect: beniv:) quid ſimili in caſu præſtitum volo, urgeo.

De vulnerum, ulcerumve, hoc reſpectu, curatione, omnium Medicationum fine, quædam commemorare, æquum nemo non judicet. Exemptis extraneis, convenire videntur detergentia, puta *ung:* quod Chirurgi *mixtum* vocant, videlicet, *ung: baſil:* ℥j. & *Præcipit: Rubr:* ʒj. & ſimilia; verum; ut cogitata mea aperiam candidè: *utilius, enim, homini nihil eſt, quàm rectè loqui*, omnis medicamentorum ſupellex, *extraneis exemtis*, brevi momento ferè nullius pretii eſt: intus etenim omnia, balſamico ſucci nutritii accedente coagulo, in priſtinum reducuntur œconomiæ ſtatum; ut demonſtravi ſuperius: quæ res, poſt oſſium fragmenta exempta, aliter ſeſe quandoque habet: reſtitat enim perſæpè ulcus cavernoſum, hyperſarcoticum, vel fiſtula curatu difficillima; exemptis verò extraneis, oſſe non læſo, cavitates, margines oraque ſolutionis, mox contrahuntur, uniuntur eumque cicatrice obducuntur in modum; ut de exſiccando ulcere, vel conſuendis ejus labiis ſimilibuſque artificiis, nemo peritus Medico-chirurgus ſiet ſollicitus.

Hæc *de Extraneis è vulnere eximendis*; de extraneis autem, mala fide, vulneribus intruſis, hiſce ſubjicere volui exemplum; ut juniores Medici Chirurgique, moniti, diſcant ſibi cavere moleſtumque non ducere, manus partibus affectis adhibere auxiliatrices; ne decepti, impoſtoribus populoque ludibrio ſint riſuique poſtea.

Vir, ſpectatiſſimo J. S. quondam urbi AMSTELÆDAMI conſuli, artium ſtudiorumque ac antiquitatum fautori, ab negotiis, in ſuræ medio tumorem cum dolore animadvertens, Chirurgum advocat, hic eum pertundit; qui pure, intra paucos dies, exhauſto, in ulcus convertitur, multo quod hebdomadum intervallo non conſolidatur. Doctiſſ: Conſul, indole cautus, dixerim, an ſuſpicioſus, alium accerſere jubet Chirurgum, P. A. V. qui ulcere perluſtrato, ipſo in unguento, pulvillo inſperſo, Nob: Conſuli ægroque fruſtulum vitri demonſtrat ullaque ſine mutatione, ulceri eundem apparatum injicit. Vocatur alter (liceat mihi lect. beniv:

nomen: fatis enim ceſſit homo; non verò facinus tacere) accedit, ſolvit apparatum, quem præſtigiatoris adinſtar tollit, removet; ſed Argus alter mox emplaſtrum deſiderat, expetit tandemque eo potitur exhibetque expalleſcenti homini vitri fruſtulum accuſatque eum improbitatis; ille autem factum negat criminaturque pharmocopœum, quaſi ille vitri pulverem mercurio præcipitato admiſcuiſſet; multis porrò inventuque facilibus uſus effugiis, è conſilio nocens & quâvis pœnâ dignus, omnem tamen evaſit pœnam improbus ægerque brevi extitit curatus. Rectè de talibus ſagax ille mythologus Phædrus;

Qui ſe committit homini tutandum improbo,
Auxilia, dum requirit, exitium invenit;

verum ab prudentibus flagrante in ſcelere ubi deprehenduntur; quadrat in eos, ejuſdem liberti dictum;

Conſilia qui dant prava cautis hominibus,
Et perdunt operam & deridentur turpiter.

hoc exemplo, cum prædicto auctore, aliud nihil quæro, quàm corrigetur error; ut mortalium acuatque ſe diligens Medico-chirurgorum induſtria.

EXERCI-

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *QUINTA*;

DE AMULETIS.

LECTURO S.

Facturus verba De Amuletis; de re & ritu in ſacris & profanis, ab omni hominum memoria, recepto monumentiſque prodito multiplicibus; ab viris ingenio præſtantibus atque eruditione claris, honorificè & ſæpenumero citandis, non ſemel agitato; multis nominibus intricato, inexplicabili dixerim, an imperceptibili; ipſe cum Deus, Angeli eorumque Ordines, Deaſtri, Diabolus, Dæmones, Spiritus, Aſtra, Portenta, Myſteria, Miracula, Ænigmata &c. ad amuletorum comprobandos effectus, in ſcenam produci ſoleant: hac de re, inquam, verba facturus & non publici ſaporis: vulgus enim hominum ſuperſtitiones adamat ſectaturque, impoſſibile videtur; ut in multorum non incurram reprehenſionem eòque magis; quoniam decantata repetere, non enodanda ſolvere & quaſi ſupra excellentiſſimos viros velle ſapere ipſis videbor; antiquorum Veterumque præterea in tranſitu, è conſilio verò noſtri temporis in Rempublicam-Medicam errores, præjudicia, ſuperſtitiones & cum ſceleribus imperitiam, ſtul-

titiam, verbo, idololatriam perſtringere non vereor ultraque vulgum ſapere ſtudeo; ad tres autem priores harum inſimulationum articulos, regero; abſit, ut mihi, tenuitatis curtæque eruditionis meæ perconſcio, nova, inaudita viriſque ſagacioribus incognita, aut explicatu difficilia, in publicum protrudendi imperitent præſumptio, arrogantia, ſuperbia; de quarta & ultima verùm conſideratione, meticuloſis, quæ forſan poſſent remoram injicere, confiteor me, totis anniti viribus, ultra profanum ac indocile ſapere vulgum nugaſque erroreſque facinoraque hominum fuiſſe ſilentio ſuppreſſurum; niſi, pro viribus, quoque illa corrigere melioraque docere in animo habuiſſem; quia autem mihi aquam piſtillo tundere ac veluti cum ratione inſanire videntur, ineptam qui ſtudent ab præjudiciis liberare, mores ejus emollire tandemque erudire plebem; de re tamen, urgente munere & officio meo, utili planè, ſermones ſerere, negligere nolui; ſed ne eodem ego claudicem pede, velim (LECT: BENIV:) haſce qualeſcunque lineolas, non in gratiam vulgi, cujus favorem non aveo, furorem non paveo, exaratas credas; non ſanè, ita me boni ament! verùm illas Medicinæ, Auditoribus meis ſtudioſis ipſique Veritati ſacras & inſcriptas, agnoſcas. Si inſuper (teſte enim FLACCO optimus ille eſt, qui minimis urgetur vitiis) ego ab præjudicii ſuperſtitioniſque peſſimo vitio fatuorumque quorundam, reſpectu artis Medices, dogmatum ſarcina, ingenuos liberare tyrones ipſaque in veritate, jam nunc concepta, doctos confirmare ſtudeo viros, non videbor, ſana utentibus mente, munere, aut tempore abuti meo. Impellor, adſtringor ad hanc exornandam dictionis materiam maximè: experior namque animi imbecillitates & præjudicia ab quibuſdam foveri nobiliſſimæque perceptionis lumina & rudimenta

menta obfuſcari, deſtrui; quinimò ſcelera, ſeculo hocce gravi, quo premimur, eum creſcere, regnare Reiquepublicæ Medicæ inſultare, in modum; ut; niſi qui ſalvam eam velint, quantocyus mecum ei opitulaturi accurrant, eos mecum eam ſublatam poſtea; ſed fruſtra quæſituros affirmaverim facilè: ipſo etenim, quo hæc conſcribo, momento, fida inſtruor relatione, hominem hac in urbe, methodo, ſympatheticis erronibus adhucdum non uſitata, Medicinam facere; videlicet, ægros in anteceſſum adſtringere, promittant, interpoſito jurejurando, ſeſe, quæ ab ipſo peraguntur, nulli mortalium revelaturos unquam; deinde medicamenti ipſis præbere nihil; inſtrumentis vero ægritudines omnes curandas ſtatuere ſpecimenque (ipſe ut ait) dediſſe luculentum; ſed de iſto, aut huic ſimilibus Medicinæ maculis, plura inferius.

Si itaque virtutis ſit, domare, quæ cuncti pavent; ego virtutem experiar meam monſtraque præjudicium, ſuperſtitionem & impoſturam, Medicam fœdantia, lacerantia, peſſundantia domare, ſaltem refrænare conabor: non enim ego ferreus adeo & omnia æqua ferens mente ſum; ut ſinam lues haſce impunè in auditorum meorum ruere animos; ſi verò eas ex Republica Medica, in totum profligare nequeam; potero tamen eas ab doctrinæ meæ limitibus arcere ſemper; verumenimvero, quoniam medicationis curationiſque genera & methodi varia & plura deſcribuntur exercitationiſque hujus formula lectori mox oportet innoteſcat dilucidè, dicam, quo ordine eam conceperim pertractandam:

Prælibatâ primò; breviſſimè, antiquorum amuletorum historiâ exhibitiſque eorum paucis exemplis, agam

2dò; DE CURATIONE MORBORUM DIVINA, SACRA, MYSTICA;

3tiò; ------ SACRILEGA, PERFIDA, SUBDOLA, FRAUDULENTA, PHANTASTICA, NUGATORIA, TEMERARIA;

4tò; ------ PER IMAGINATIONEM ANIMIQUE PATHEMATA, ARTE, AUT CASU, INCITATA;

5tò; ------ EMPYRICA, RESPECTU AMULETORUM;

6tò; ------ RATIONALI; QUA OPORTUNITATE PERSPICUÈ DEMONSTRABO, DARI CURATIONEM RATIONALEM, SIVE (QUOD AJUNT) Â PRIORI COLLIGENDAM.

Cum autem hoc exercitii genus hæque diſſertationes præſertim ſtudioſos atque Tyrones Medico-chirurgos ſpectant eoſque multa jam nunc legiſſe, intellexiſſe compertaque habuiſſe, non ſit ſupponendum ſemper; omnia non per ſynopſin, qua peſſima inſtructionis methodo ab lectura bonorum auctorum divertuntur; ſed â capite ad calcem & ſimpliciſſimè quædam tractitabo: exercitatio itaque hæc Chirurgica eſt; quatenus de remediis, manu corpori malè diſpoſito extus adhibendis, agit; ANATOMICA; quàtenus eorum multa examini ſubjiciuntur Anatomico; puta partes humani corporis animaliaque in medicamenti & amuleti formam redacta, parata; MEDICA (ſtrictè loquendo) quatenns de remediis, corpori malè diſpoſito, intus adhibendis quoque in ea ſermo habetur; PHYSICA; quatenus in ea medicamentorum, corpori malè diſpoſito manu extus admotorum, vis, virtus, effectus, poteſtaſve in illud corpus agendi, rationis trutinæ appenduntur. De hiſce (LECT. BENIV.) te inſtructum, ſpecificas ob rationes, volui. Faxit Deus! ut, quem mihi propoſui, attingam ſcopum.

ARTIC.

ARTIC: PRIM:

Περίαπ7α, περιάμματα ἀποτρόπαια Græcis Amoleta, amuleta, præbia, Romanis, nuncupabantur omnia, quæ geſtata, malam ſortem amolire, benignam conciliare credebantur: etſi autem collo præprimis; aliis tamen quoque corporis partibus appenſa, veſtibus adſuta, arboribus ædificiorumque partibus affixa; imo & in propatulo expoſita tandemque huic & illi terræ loco mandata, memoriæ proditum habemus luculenter.

Irruente de tempore in tempus in mortalium animos ſuperſtitione, credulitate metuque, eo uſque tandem hujus commenti vis accrevit; ut contra ſingulos infortunii caſus, ſingulos morbos; imò metum, terrorem anxietateſque atque pro omnibus, quæ ſperare audebant, ſingularia amuleta excogitare, formare, non deſierint illaque ex varia materia (licet in ſuperſtitionis infantia ex gemmis præſertim fabricata videantur) metallis, lapidibus, viventium partibus, lignis &c. inſculpentes injicienteſque iis imagines, figures, (Taliſmanicas vocant) literas charactereſque; eò quoq: uſque; ut ipſis corporis ornamentis, ligaturis, nodulis, chartulis multiſque quiſquiliis, eundem in finem adhibitis, verba nunc intelligibilia, nnnc verò nihil ſignificantia, inſcriberent.

Sive itaque amuletorum inventum Ægyptiis: *nectere enim ſtupendas machinas Æpyptios*, in proverbium abiit, ſive Chaldæis, Græcis, aut aliis nationibus; Gnosticis, Basilidianis eorumque poſteris debeamus, ſufficit demonſtrare mentis obfuſcationem, errorem, ſuperſtitionem, hanc Deo ſapientibuſque hominibus inviſam & odioſam, ex metu & inſcitia ortam, noſtra quoque ætate inter Chriſtianos non eſſe abolitam: credebant enim Antiqui, credunt & Hodierni quidam, amuletorum, ut ſupra diſcriptorum (de medicamentis autem in amuleti formam uſurpandis poſtea) quædam Deaſtrorum eorumque ordini, Dæmonum, Syderum, Veneficorum; quædam verò (taceo D. O. M. quis enim mentis compos unquam ei, ex quo omnia ſunt, in omnia poteſtatem non tribuit; verum prædictæ idololatriæ nugiſque præeſſe ſtatuit ſine crimine) Angelorum, Geniorum, Animarum, Sanctorum-

que

que hominum imperio & poteſtati ſubjecta atque, hoc modo, amuleta quædam non ſine peccato; quædam verò in pium ſalutaremque corpori uſum poſſe; quinimò & debere, ſumma cum veneratione, geſtitari.

In conficiendis, fabricandis ornandiſque amuletis, tum Antiquorum cum Hodiernorum ſeculorum, de malo in pejus deque levi ſuperſtitione in turpem idololatriam cecidiſſe homines, vel ex eo quoque patet, quod primigeniæ ſimplicitatis inſcitiæque temporibus rudes, ad hoc, vel illud religionis ſpecimen, ad hunc, vel illum idolorum cultum facile dúctiles, primò, Deaſtrorum, Deaſtrarum fictorumque ſemideorum, poſtea Imperatorum, Regum, Heröum; deinde beſtiarum, belluarum, monſtrorum, reptilium, inſectorum imagines & tandem dictu demonſtratuque turpium, obſcœnorum (furente dolo, fraude, laſciviâ, nequitiâ) ridiculorum, non intelligibilium, pudendorum, nefandorum execrandorumque amuletis injicerent, cum inſcriptionibus, ſimulacra atque delineationes; quum autem nulla adverſa, neque proſpera excogitanda exiſtat ſors, fortuna, valetudo, in quam & contra quam, in Rei antiquariæ cultorum ſcriniis, gazophylaciis ſcriptiſve, hujuſmodi non reperiantur amuleta; ſpecificè iſthæc omnia proponenda non autumavi: ex iis propterea, quæ mecum liberaliter communicare, non ſunt dedignati & ſi plura voluiſſem, dare non denegaſſent, de Re antiquaria optimè meriti doctiſſ. J: SMETIUS, J: DE WILDE aliique, pauca, brevi huic diſſertatiunculæ, æri inciſa, inſerui exempla gratulabundus, ex quorum examine & perluſtratione, dicta quæ ſunt ſuperius dicendaque inferius reſtitant, confirmabuntur abundè ſuaſque obtinebunt, pro re nata, animadverſiones.

HERCULIS leonem ſuffocantis imaginem, amuleti in modum adhibitum, docent (vide tab: 1. fig. 1.) nummus hic æneus auctoreſque varii. ALEX: TRALLIANUS, qui ſub imperatoribus ARCADIO & HONORIO claruit interque principes medicos Græcos non infimum locum habet, poſt multa, ex omni medicamentorum ordine, contra Colicum morbum, præſcripta remedia, ait, pag: mihi (JOANNE QUINTERIO interprete)

296.

AVR.
AES.
AES.
ARGENT.
I. Goeree, fec.

296. Herculem *erectum ſuffocantem leonem in lapidem medicum inſculpito ac incluſum in annulum aureum, geſtandum dato.* Huic addit multa porrò amuleta contra eundum morbum. Constantinus Cæsar, L: ii. hanc, imaginem, ad herbam diſperdendam leguminibus infeſtam, pingi in teſtis ſolere, auctor eſt: Herculis nomen affectaviſſe, aſſumpſiſſe Deumque hunc credi voluiſſe, Reges, Imperatores Alexandrum, qui ſuum filium Herculis quoque nomine ornavit. Vide Justin: L: 15. c. 2. Commodum, Domitianum, cæterùm pro Diis, divinos petiiſſe; arrogatis ſibi eorum nominibus, honores, cultus &c. membranis eſt divulgatum abundanter. Vide Nonnium comment. in Goltzii Græc: ad Tab: 30. 21. 32. 33. &. Gellium L: xiii. c: iv. ſi cui porrò de tabulis votivis inſcriptionibuſque, in ſignum grati animi, pro accepto ab Hercule beneficio, multa legere lubet, videat M. Z. Boxhornium Quæſt: Roman: prim: Jac: Phil: Tomasinum Cap: xx. xxi. xxiii. & xxiv. cum autem plures & ſecundum Arnobium, ſex, divino exceptos honore, Herculès videamus; hoc de idolo, ubique apud Mythologos, poëtas, hieroglyphicorum & nummiſmatum explanatores, legendi larga eſt meſſis & copia; multa de illo congeſſerunt N. Comes L: 7. c: 1. H. Alexander Junior, ſub explicatione *Tabulæ heliacæ.* Mich: angl: Causeus de la Chausse, in enodatione quorundam idolorum. Pier: Valerianus *de ſacr: Ægypt:* velim autem hi hiſceque ſimiles poſteriorum ſeculorum auctores, nobis pro elencho ſint noſque ſolummodò ad auctores antiquos ducant:

Dulcius, enim, *ex ipſo fonte bibuntur aquæ;*

Antiquos autem gentiles Herculem (cui, ut ait Seneca, Junonis juſſa exequi, minor erat labor, quàm novercæ jubere) fortem, muſicum, medicum, aſtrologum, cultu proſecutos ſacro eumque appellaviſſe defensorem, conservatorem, debellatorem, victorem, invictum, pollentem,

PACIFERUM, DEUM-FIDIUM, SANCTUM &c. mirari mediusfidius minus ſubit, quàm ex Doctiſſs: Chriſtianis G: I: VOSSIUM & P: CLUVERIUM eo uſque abuti ſua eruditione & S. ſcripturâ (ex ea enim omnia antiquornm figmenta eſſe deſumpta, deducta, credibile non videtur) ut primus, *op: de Theolog: Gentil:* cum HERCULE (extiterit ne hujus nominis heros, an non, jam non inquiram) compararit SAMSONEM, ESAVUM ET JOSUAM: alter verò eum dixerit SPIRITUM. SANCTUM. Si (lect: Beniv:) propria ejus verba velis, en habe illa ex ejus GERMAN: ANTIQ: L: I. C: XXIX. HERCULIS *equidem nomen propriè ſpiritui ſancto conveniebat:* Ἡρακλῆς *enim gracis dictus eſt, quaſi* τῆς ἤρας κλέος, *i. e. aëris gloria; per aërem autem quum intellexerint* JUNONEM, *qui eſt filius Dei; rectè ſpiritus S. dicebatur Dei gloria; Jam verò* HERCULES *credebatur gigantes interemiſſe, quùm cælo propugnaret, quaſi virtus deorum; ut ait* MACROBIUS *prædicto l:* XX. *l.* I. *Saturnal: Gigantes hoſce nullos alios fuiſſe, quàm angelos, quos rebellanteis Deus cælo dejecit, patebit infrà: Dii igitur illi etiam, quos gigantes cælo pellere conati ſunt, nulli alii fuêre, niſi in unitate Deus pater & Deus filius; Quis autem ille* HERCULES, *qui hos adjuvit in propugnando cælo, niſi tertia Deitatis perſona, ſpiritus Sanctus?* permitte mihi (lector) ſemel in literis & nominibus ludere; nos belgæ utimur, ubi quiſpiam fabulas, vel non credenda narrat, phraſi, hy kluyſd; hujus ſanè comparationis reſpectu, hic auctor ſuo nomine, ne quid pejus dixerim, dignus revera eſt, een kluyver.

Sed quid vetera, quid hæc queror! noſtrorum enim temporum ſcripta & ſcriptorum dedicationes, quibus homines ſeſe titulis ad ethnicorum invidiam, ſupra mortalium characterem, extolli ſinunt, mihi pro augurio & adinſtar præſagii ſunt, nos noſtroſve nepotes, niſi Deus ipſe labentibus rebus opem ferat noſque conſervet, ſervituti & idololatriæ ſubmittendos extare certò. Pro typo ſint adulationes, quibus S. PETRASANCTA *tract: de ſymbolis Heröicis*, & P: GILLE, *Tract: coron: gratulat: Saliſb:* Principes Purpuratoſque proſequuntur impiique QUINOTII cantus; noſtrum autem paraſitorum lucripetarum panegyriſtarumque idololatrarum ſervum enumerare pecus, quis in ſe ſuſceperit?

Secun-

Secundum nummiſma ex auro (vide fig: 2dam.) ALEXANDRI MAGNI imaginem exhibens, amuletum credebatur, *in omni actu eum adjuvans, qui auro, vel argento illud expreſſum, geſtitaret.* Ita ut (vide TREB: POLLIONEM in Tyranno QUIETO; *Hiſt: Aug: Rom: tom: 2. pag: mihi 382.*) *tota* MACRIANORUM *familia, viri in auro & argento, mulieres & in reticulis & dextrocheriis & in annulis & in omni ornamentorum genere exculptum ſemper haberent; eouſque; ut tunicæ & limbi & pænulæ matronales in familia hodie ſint, quæ* ALEXANDRI *effigiem deliciis variantibus monſtrent.* &c. Æreos, hac effigie ornatos, nummos capiti pedibuſque circumligatos ex CHRYSOSTHOMO, homil. 12. patet: horum plures CHIFLETIUS, ut ipſe tradit, uno alteroque foramine, ad trajiciendum funiculum, quo geſtarentur, pertuſos, conſervavit.

Frequentiſſimum fuiſſe, locis publicis privatiſque omnique fermè ſupellectili corporiſque ornamento, fauſto omine, non tantùm Deorum, heröum; ſed & doctorum virorum effigies appendere, inſculpere, cum ex multis aliis auctoribus, tum ex PLINIO de EPICURO. L: 35. c: 2. liquidum eſt.

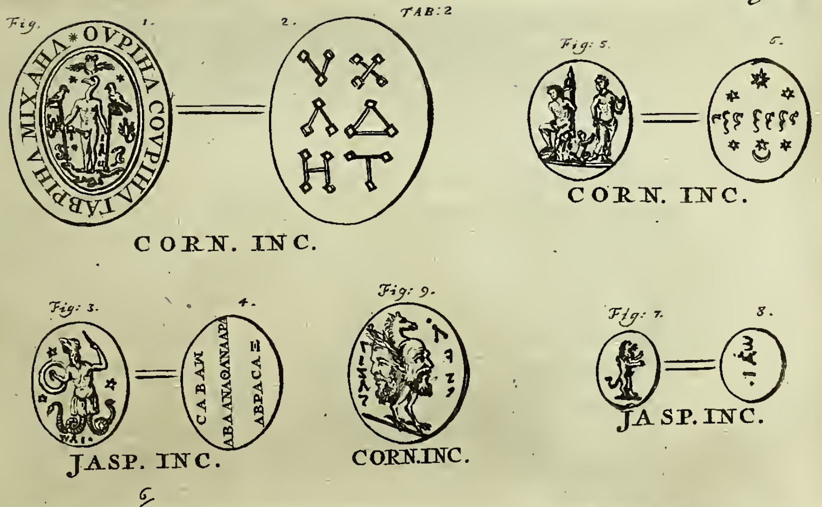
Inter Nobiliſſ: BREDERODIANÆ FAMILIÆ cimelia moniliaque æreum (vide ſig: 3.) amuletum hoc, canem dormientem, qua hic apparet magnitudine, exprimens, conſervatum eſt nitidiſſimè. Hujus interpretationem viris doctis harumque rerum peritis, trado venerabundus. Qui in hujus imaginis dorſi medio aſſurgit perforatuſque cernitur æreus pedunculus (catenam quippe, ornatus cauſâ, pictor addidit) argumento eſt, pependiſſe de re aliqua; parte autem altera hoc amuletum leve & planum, ſapit undique antiquitatem veram.

De ſuperſtitioſo canum cultu, veneratione &c. ut, fuiſſe domus & familiæ præſides; Deos quoſdam eorum pellibus ornatos; cuſtodiæ & fidelitatis ſigna; Diis ſemideiſque adjunctos; in ſacrificiis mactatos; epulatos ab gentilibus; templorum quorundam æedituos; quarundam gentium Deos, vel Reges; quando fuerint locuti; qui eorum cadavera luxerunt ac ſepeliverunt, hæc, inquam multaque alia de hoc animalium genere, qui ſcire amant, utantur, pro indice, ALEXANDRO, AB ALEX: cum not: AND: TIRAQUELLI.

Monſtra porrò imaginum cogitationumque amuletis inſcripta, liquet ex argenteo hocce numiſmate (vide fig: 4.) in quo horrendo, vel; ut verius ridendo, proſtat aſpectu ABRAXAS, ABRACAX, ſive ABRASAX, unus ex Diis, ab hæreticis in quaſi Deorum numerum inductus. Vide GYRALDUM *ſynt: deor:* L. 1. alioſque; habetur autem propriè inventum BASILIDIS, MENANDRI diſcipuli, multis figmentis celebris: ut virtutes principes cœlum condidiſſe; ex eo plures, uſque ad 365. ad anni dierum, ſcilicet, numerum derivatos, non JESUM CHRISTUM; ſed SIMONEM CYRENENSEM ejus loco cruci affixum &c: nemo enim facilè, ſaltem cum utilitate, omnia ejus deliramenta aſſequatur. De hoc Idolo cum J: MACARIUS, J: S: CHIFLETIUS, A: KIRCHERUS, Collega meus J: GRONOVIUS, L: AUGUSTINUS, I: SPONIUS & alii, viri ob immenſam in enodandis antiquorum hieroglyphicorum inſcriptionumque obſcuriorum literis peritiam, OEDIPI omniumque literatorum æſtimatione digniſſimi, plurima habeant; confirmaverim ego ſolummodò, in ſcopum meum, credi amuletum hoc vires reſtaurare, victoriam adferre & eſſe antidotum peſtis & ærumnarum; gallinaceo quod capite, ſerpentinis pedibus, ſcuto & flagello deſignari videtur. Aliquando (vide tab: 2. fig: 3.) gladio, non rarò ſtellis, animalibus &c. circumdatus (vide tab: 2. fig: 1.) utplurimùm adſcriptam habet vocem IAW, vel, uti in hoc numiſmate ejuſque oppoſito latere (vide tab: 1. fig: 4. & 5.) literas nullum continentes ſenſum; vel (inſpice tab: 2. fig: 1. & 2.) Angelorum nomina.

Ita hoc amuletum lapidi corn: inciſ: in circuitu ornatur nominibus ΟΥΡΙΗΛ. ΣΟΥΡΙΗΛ. ΓΑΒΡΙΗΛ. ΜΙΧΑΗΛ. URIËL. SURIËL. GABRIËL. MICHAËL. ſuperbit inſuper octo animalibus tribuſque ſtellis, ſupra caput noctuâ, deinceps accipitre & columbâ in fuſtibus ſedentibus, ſcorpionibus duobus totidemque ſerpentibus & infra pedes, crocodilo. Porrò, quod Deum pudeat! membro rigente virili, VENERIS charactere chimico conjuncto, totus proſtans nudus, ad latus ſiniſtrum vocem habens IAW. IAω.

Hujus amuleti alterum latus literas obtinet Græcas; P.X.A.Δ.H.T. quid ſignificent? dicant, qui eas intellexerint. De

TAB: 2
Fig. 1.
ΟΥΡΙΗΛ ϹΟΥΡΙΗΛ ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΙΧΑΗΛ
CORN. INC.
Fig: 5.
CORN. INC.
Fig: 3.
ϹΑΒΑѠ
ΑΒΡΑϹΑΞ
JASP. INC.
Fig: 9.
CORN.INC.
Fig: 7.
JA SP. INC.

De tertio amuleto, utpote ſupra ex parte diſcripto lapidique Jaſpidi inſculpto, plura non dicam; niſi in ejus oppoſito latere voces legi; CABAW ΑΒΑΑΝΑΘΑΝΑΑΡΑ ΑΒΡΑΧΑΖ; primæ SABAO, SABAOT, ut & tertiæ ſenſum capio, ſecundæ minimè.

De *noctua*, *columba*, *ſcorpione*, *ſerpente*, quid ineptierint cum antiquis veteres quæque myſteria ex literis nominis ABRAXAS BASILIDIANI & JUDÆORUM CHRISTIANORUMque quidam, turbatæ mentis homines, ſibi & aliis perſuadere conati ſint, recitare, moleſtum, ut & ſine fruge, opus, ſuperſedeo; ne cum H: CARDANO & ALB: MAGNO ſuperbire, vel cum H: C: AGRIPPA, de cujus vita & cane nigro, pueris & nucum emptoribus venalia exponit P: JOVIUS *in elog: doct: viror:* enthuſiaſmo correptus videar: ille enim in ocult: Philoſoph: ſua ita de Deo, Angelis eorumque nominibus ordinibuſque diſſerit, ac ſi ab intimis Deo eſſet conſiliis; ſed apage cum iſtis ſibi nimiùm fidentibus mortalibus! De animalium ſuperſtitioſo abuſu, vide cl: G: J: VOSSIUM.

Quod figura 5tâ. & ſextâ, conſpicitur amuletum, lap: corn: inciſ: effigies eſt hominis captivi, raſo capite, columnæ triumphali alligati, abeunte ab victore, pueri interceſſione, genubus flexis, libertatem deprecantis votivumque videtur amuletum. Septem quod planetis totidemque ornetur, ab oppoſito latere, characteribus non intelligibilibus, novum non eſt: primò; pro acquirenda libertate, vel eâdem acceptâ hæc, aut ſimilia ἀποτρόπαια, malorum averruncatoria eſſe geſtata, docemur ab ARISTOPHANE, TERENTIO &c. 2dò; de ſeptenario horum planetarum characterumque numero, conſtat, etſi de numeris aliis præſertim verò ternario, de quo poſtea, multa quoque ſomniarint, antiquitùs obtinuiſſe;

Numero Deus impare gaudet.

Sed dixerit de ſeptem hiſce characteribus forſitan aliquis? quia tu iſtos non intelligis, non ſequitur, eſſe non intelligibiles: minimè.

nimè; verùm, quod nemo hominum & hoc ſtatuo de hiſce characteribus, intelligit, id non eſt intelligibile; ſi quis verò ſit qui eos percipiat, aggrediatur eorum enodationem, amo doceri.

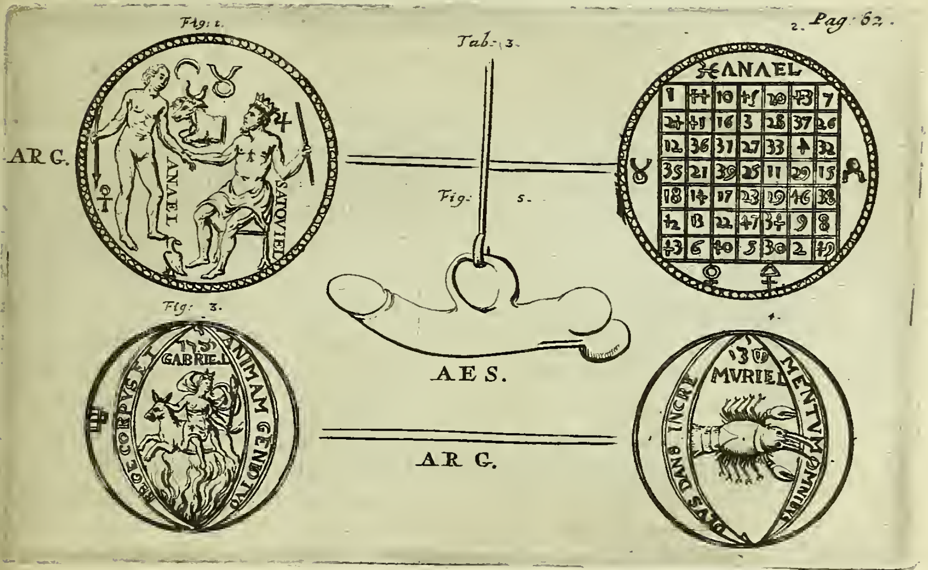
Victoriæ Amuletum (vide fig: 7. & 8.) leo pedibus inſiſtens, lap: Jaſpidi inſculptus & nomen alteri inſcriptum IAW, de BASILIDIANORUM cœtu eſſe, docere videntur.

Hoc quod ſequitur amuletum (vide fig: 9.) corn: inciſ. pro CHIMÆRA mihi venit. Quid de hiſce iiſque ſimilibus amuletis, acceptum ab antiquis habeamus, vide apud L: AUGUSTINUM, *tract: de gem: antiq;* ſig: 203. & 204. & A: GORLÆUM, p: 2. dactyliothec: fig: 222. 223. prim: ex verſione, alter: ex editione Cl: J: GRONOVII.

Ex Chimicis aliiſque itidem characteribus ejus commatis myſtica quaſi nummiſmata amuletaque ab aurivoris inſatiabilibuſque Medicaſtris, impoſtoribus eorumque porrò aſſeclis eſſe fabricata, patet, ex tab: tertiæ fig: 1. & 2. argenteo nummo: fig: etenim Prima exhibet IOVEM, ♃. ſtannum inque ejus pectore, SATURNUM ♄, plumbum, manu tenentem VENERÈM, ♀ æs, ſagittâ inſtructam, hujus capiti imminet, DIANA, LUNA, ☾. argentum, ſupra TAURI tergum ſignum cœleſte micat, ♉. ſive ſalis gemmæ frontique tauri affulget, APOLLO, SOL ☼ aurum. inter ♃ & ♀ corvus eſt & ad eorum latera nomina leguntur SATQUIËL. ANAËL.

Hiſce opponitur parte altera (vide fig: 2.) imperceptibile multorum numerorum, in quadrangulo ſchema, ſupra legitur ANAËL, cui præfigitur ſignum ♓ cœleſte piſcium, ab latere ♉. & ♌. ſalis alkalini, inferius æris, ♀ & Sulphuris, 🜍.

Hoc quoque Chimicam ſpectare, nullus dubito ex argento, quod ſequitur, nummiſma; vide fig: 3. & 4. ab uno & altero latere literæ creſcenti & decreſcenti lunæ inſcribuntur; primæ; REGE CORPUS ET ANIMAM MEAM. Secundæ DEUS DANS INCREMENTUM OMNIBUS. Primum latus DIANAM in manu face & lunâ in fronte ornatam, aſino (de quo animali multa apud BASILIDIANOS) ignem percurrenti impoſitam, cum voce hebraica

2. Pag: 62.
Tab: 3.
Fig: 1.
ARG.
ANAEL
SATQVIEL
ANAEL
Fig: 5.
AES.
Fig: 3.
GABRIEL
HOC CORPVS ET ANIMAM GENITVO
4.
MVRIEL
DEVS DANS INCREMENTVM OMNIBVS
ARG.

braïca & latina GABRIËL & charactere mihi incognito ad marginem, repreſentat.

Alterum latus, ſub voce MURIËL & corruptis literis hæbraïcis, Cancrum piſcem exhibet. De cancro in Zodiaco, cancris aureis, cancro piſce, varia leguntur apud mythologos, ut & J: SCHIFFERUM de antiquis torquibus, PLIN: SECUND: &c.

Sed eheu! abyſſum obſcuritatis & ineptiarum! in quam, ſi operæpretium videatur, deſcendant: per me enim, hæc omnia non intelligentem, licebit, Chimici: aurum ſi exinde reportent potabile, aut devorabile, mecum dividendum non arguam.

Ultimò: feſtino quippe ad alia, profligatæ nequitiæ mortales turpia quoque, ſub ſpecie religionis, pro amuletis, ut antiquitus pueri, imperatores & alii bullas, faſcini nomine, geſtitaviſſe, liquet ex figura quinta, leviter adumbrata, ne impietates haſce quàm delere, revelare potius videar denuò: qui plura de hiſce legere & videre deſiderat, pervolvat VINCENTIUM ALSARIUM; de *invid: & faſcino veter:* *PIGNORIUM, de Menſ: Iſiaca*, pag: 33. ſed ut ſtomacho non facile conciliatur, quod ingratiis acceptum eſt; ita mihi ex antiquorum deliramentis, nugis & idololatria, cum faſtidio, nauſea eſt & vomitus perpetuus. Tu interim (lector Benivole) averte cum mente oculos pudibundus ab hiſce; ſed perſequere nihilominùs mecum, noſtri temporis, reſpectu Amuletorum, præjudicium, ſuperſtitionem & impoſturam, uſque dum, qui amuletis verus uſus quæque in genere Medicina ſit Rationalis, perceperis.

ARTIC: SECUND:

DE CURATIONE MORBORUM DIVINA, SACRA, MYSTICA.

Hanc curandi methodum, captum hominis definitum, erroneum, imbecillem indefinitè ſuperantem veneror, miror; fidem ei adhibens illibatam, quatenus ipſa S. Scriptura, quæ ſæpius illam commemorat, commonſtrat, docet, illam nobis de-

ſcriptam

ſcriptam reliquit. Hæc illa eſt curatio, quæ actu humano præſtari non poteſt: licet enim hanc, aut illam materiam extus adhibitam videamus, illam tamen, vi ſua naturali, peregiſſe curationem, neminem credere confido; quoniam illa ab mortalibus poſtmodum ſexcenties adhibita, ſpem illuſit votique compotem nunquam fecit actorem: in hanc curationis methodum itaque inquirere ſuperbi, dementis, aut impii eſt. Ita JAMBLICHUS CHALCIDENSIS ille Philoſophus, de quo multa apud hiſtoricos Eccleſiaſticos inveniuntur; conatus eſt explicare (vide ejus fragmentum DE FATO) quo modo Dii opem ferant precibus: ita & alii Icareo auſus effectu, in abditiſſima hæc ſacra penetrare non ſunt veriti: ſive ergo ægritudines, morbos, ulcera &c. in populum Iſraëliticum miſſa; primogenitorum aliorumve mortalium ſtragem (populo Iſraëlitico inter eos conſervato) vel Deum ipſum ſe SANATOREM renuntiantem videam, audiam; vel MOYSEN alioſve Dei Miniſtros ægris medentes, actu, humanæ menti non perceptibili, obſervem, in veteri Scriptura: vel cæco viſum, leproſo munditiem corpori reſtitutam, fluxum ſanguinis ab duodecim annis reſtrictum, alioſve morbos, ictu temporis immediatèque ab SALVATORE NOSTRO, JESU CHRISTO, ejuſve diſcipulis curatos; quinimò ab morte reſuſcitatos, in nova ſcriptura, comperiam homines; obſtupeſco & extaſi reſoluta, exclamo animitus o! prodigia, miracula non vana, mentiſve non conſtantis illuſione ficta; o! DIVINAM, SACRAM, MYSTICAM CURATIONEM, o! flagrantem, incomprehenſibilem ſanitati corporeæ coöperantem exſuperantiſſimamque ſummi numinis, in humanum genus, gratiam, amorem, miſericordiam!

Cum autem multæ quæſtiones ex hoc argumento, vel in illud formari poſſent, eas, ut merè Theologicas, viris hoc in ſtudiorum genere ſpectabilibus, venerandis, decidendas relinquo, Theologis, inquam, orthodoxis; non verò illis (Theologorum enim ſub titulo veniunt) qui, demiſſà quaſi in eos cœlitus auctoritate & Jure vitæ & necis in mortales, unumquemque hominum ad ſua dogmata carcere, igne, ferro agnoſcenda cogit; imò poſt martyrium corporis, animam quoque ad æternum damnare ſupplicium non verentur.

Hac

Hac opportunitate non inutile duxi tamen De Miraculis (de iis enim hoc in articulo agitur propriè) quædam monere; præprimis Clariss: Connori *Euangelium Medici* ſpectantia; quoniam mihi cum hocce viro multa fuit conſuetudo hacque de materia ſermo multus, ſynopticωs hac in diſſertatione enarrandus: Abſit interim (Lect: Beniv:) etiamſi ejus cogitata, ut futilia, rejiciam, ejus famam & quidem poſt obitum, invectivis proſcindam, convitiis lacerem; hoc quod, vel ab inſcientiſſimis, dum viveret, expertus eſt facinus indeſinenter.

Quæ ergò contra ejus cogitationum molimen, oretênus, cum ipſo communicavi, erant,

Primò; ipsum multa gratîs de motus legum suspensione supposuisse: Secundò; ipsum ita de Deo ejusq̂ue potestate statuisse; ut, ne latum quidem unguem ab multorum dogmatibus recedens, inutiliter inquisivisse videatur in modum actionum Dei; dum ait, Vid: pag: 27. Supremum rerum opificem, ſolum eſſe unicam & immediatam omnium affectuum cauſam & pag: 37. (hæc enim ipſius ſunt ipſiſſima verba) nemo non videt, quod ſupremum & abſolutum eſt ſummi numinis imperium in omnia corpora & in reliquas, quas ipſe creavit, ſubſtantias: ipſius nutui ſubjiciuntur, à ſola ipſius voluntate dependent & conſervantur & in omnem ſtatum elevari, aut mutari poſſunt (addens) ſcimus quoque, quod non tantum miracula omnia; ſed etiam ſolita & communia rerum phænomena à Deo unicè & immediatè producuntur; inutiliter ergo (inquiebam) ipſum inquiſiviſſe in modum, quo Deus efficeret miracula; quia, etſi (quod minimè concedo) percipi poſſet, quo modo Deus efficeret miracula; illa tamen perceptio imitandi iſtam poteſtatem mortales non doceret modum atque ſic multis verbis Reipublicæ Medicæ utilitatis (qui tamen ipſius ſcopus videbatur) attuliſſe nihil ſuaque ſpecioſa methodo illuſtrandi operationem, eventum, curationem divino actu,

homini non imitando, probare, quæ ſexcenties ſunt probata, eſſe & dici divinas operationes, eventus, effectus, curationes; miracula; adjiciens huic meæ ſententiæ adſtructionem; expetens, nempè, ut ipſe ille (perpenſis eis ter & amplius) cogitationum ſuarum optimus vindex, earum utilitatem demonſtraret effectu: ait enim pag: 25. Perpenſis primùm motûs naturâ & legibus; nec non triplici motûs ſuſpenſione, ſequentia & plurima alia ſtupenda circa corpus humanum phænomena, quæ miracula quoque eſſe fatebor, explicare aggrediar; quomodò, nempè, concipi poteſt, quod corpus humanum, ardente igne cinctum, non comburatur? quomodò per mare, aut ſuper undas ambulare poterit; nec immergatur; quomodò ſine alimentis diutiſſimè; imò in perpetuum vivere poteſt? quomodò generari poterit ex fœmina ſine mare? quomodò formari poteſt ſine mare & fœmina? quomodò recens extinctum; imò & ante plura ſæcula in pulverem jam dudum redactum ad vitam revocari poteſt? Ultimò; rogavi ipſum inter confabulandum, præſentibus duobus medicis Anglicanis; an ipſi non viderentur veriſſima antiquorum & acutiſſimi Marcelli Malpighii *de recentiorum Medicorum ſtudio*, effata? videlicet; a ſubtiliore animalium & plantatum Anatome ad pompam & ornatum inſtituta, commodi nil accipere Rempublicam medicam? & an omninò non aliud quid ſit, philoſophari? aliud mederi? Cujus ultimum opus ſanitatem reſpicit; demonſtrans ei experimenta medica & practica conſtituere medicum ejuſque eſſe ſtudium morbi progreſſum & adhibitorum medicamentorum effectum obſervare fruſtràque in ſalium inquiri figuras, quorum virtutes erant notæ, antequam de figuris cogitarent ſcholaſtici; verbo (hoc enim de themate plura habet Malpighius) convici, ipſum claudicare, pede, quo claudicant quandoque acutiſſima ingenia; laboraviſſe, nempè, in rebus inutilibus & non ſolùm non profeciſſe; ſed verò commoditatis cum tempore amiſiſſe multum, cui veritati, ſerò ſapiens, annuit animitûs; ſcrupuli tamen quid inferens, circa obſervationes phænomenorum morborum & medica-

dicamentorum adhibitionem effectumque ; contendens comparativè ſolummodò hanc methodum inveſtigandi morbos obtinere deque uno in alium ægrum non poſſe transferri; pro individuo, ſexu, ætate, regione, regimine vitæ &c. eum in modum differre; ut certi inde nihil ſtatuendum videretur; hæc diſcriminis aliquid & moleſtiæ in ſe habere negavi minimè; verum probavi facilè, exactam morbi & medicandi hiſtoriam luminis plus medico dubitanti & morbum inveſtiganti adferre, quàm *ſolum & unicum, cum omnibus Geometriæ figuris, ratiocinium mechanicum.*

Tantùm de Curatione morborum Divina, Sacra, myſtica: tranſeo ad

ARTIC: TERT:

DE CURATIONE SACRILEGA, PERFIDA, SUBDOLA, FRAUDULENTA, PHANTASTICA, NUGATORIA, TEMERARIA.

SACRILEGUM illud eſt & fictitium CURATIONIS TENTAMEN, in & ad quod Dei, Trinitatis Jeſuque S: S: nomine abutuntur, qui, dum illud aggrediuntur, ſe norunt impios, rei medices ignaros deque horum verborum efficacia, neque ratione, neque experientiâ inſtructos & tamen præviis hiſce ſine verbis, curationem non poſſe fieri, quinimò non medicamentis; ſed hiſce verbis; ſuo, nempè, de ore enunciatis, opus eſſe, miſeræ plebi perſuadent; ſic amuleti in formam ipſe cum aliis vidi nugas varias collo pedibuſque adhibitas; diris nunc, nunc ridendis inſcriptionibus variiſque involucris ornatas: puderet referre (niſi ipſa me pertractanda urgeret res) infandum hujus ſceleris exemplum; vetulæ, nempè, ex amauroſi laborantis collo appenderat nequam oculiſta circulator, variegato panni margine (een Zelfkant) incluſo, divinum (ut ajebat) amuletum, quod ab nobis apertum, ſchedulam continebat, in qua hæc legebantur verba, de Duyvel ſch... je de oogen vol.)

Hujus claſſis is iſte eſt medicus, quem in hujus exercitationis præfatione deſignavi: jure enim jurando interpoſito, per tria unius Dei nomina, ægros promittere cogit, ſe de myſtica ſua curationis methodo nihil revelaturos; jurans ipſe per idem jusjurandum, ſibi eſſe ab Deo datam poteſtatem omnes morbos curandi, ſine medicamentis; cum eo, pari paſſu, ambulare mihi videntur medicaſtri, qui cum obſtetricibus, in nomine Trinitatis, comburunt ſecundinas, ſale conſperſas multo quique ex amnii, choriive plus, minuſve lacerata membrana, cum, vel poſt fœtum, prodeunte, de fato, ſive futuris, reſpectu infantis, vaticinantur, præſagiunt, quæ norunt parentibus eſſe accepta & ſe ipſos hæc tamen latere: ſi enim homines, teſte GELLIO, res futuras prænoſcerent, tolleretur, quod maximè inter Deos & homines differt.

Hoc ſub titulo mihi veniunt ſuperbi, invidi, lucripetæ, qui, contra animi ſui religionem, medicos clam imprudentiæ & inſcitiæ arguunt, qui ante ipſos tractaverunt, non verò curaverunt ægrotantes; is etiam mihi ſacrilegus eſt, qui, quod ipſa pudicitia morumque integritas celari, ſibi, ut ſolùm ſuæ curioſitati immodeſtæ ſatisfaciat, detegi petit; ut exinde, ſcilicet, exactior ipſi ſit morbi cognitio & remediorum applicandorum inſtructio; differt, ſcilicet, maximè ratione curationis, innotueritne medico, vel non, ubi vir, aut mulier gonorrhæam contraxit, ab quo, vel ab qua? quo ſtatu corporis? quo loco? &c. in hunc morbum inciderit? tandem & notandi mihi extant, hâc maculâ, illi abortuum promotores. Sed percurramus fugiamuſque ea, qua, decet celeritate, hanc hominum colluviem.

PERFIDI ſunt, qui contra decorum; taceo jusjurandum HIPPOCRATIS; cum erronibus praxin communicant praxeoſque rapinam dividunt, celanda revelant, revelanda celant, furibus tamen & latronibus feliciores: illis enim ſceleris pretium crux; hiſce, munera, honor & argentum eſt; porrò, qui vulneribus ſordes injiciunt, ægris timorem, ultra neceſſitatem, incutiunt & SUBDOLÈ curare fingunt, quæ curanda non extant, vel ægros blandiendo, perdunt atque tùm reſpectu medicamentorum, tùm ipſius ægritudinis, quid pro quo FRAUDULENTER venditant.

FAN-

FANTASTICUM, FANATICUM & PHANTASTICUM, illud eſt, curationis molimen, quo, quis impetu (ut in fanis quondam oraculum editurus) correptus furit, aut ubi ab veneratione in res divinas, cadit in ſuperſtitiones, homo medicans; credens paganus, numerum ternarium; Palladi ſacrum, Hecaten triformem, Cerberum tribus de faucibus latrantem, tres Furias, tres Gratias, tres Parcas, ter luſtraviſſe, ter clamaviſſe in exorciſmo, ter conclamaviſſe in funere &c.; aut Chriſtianus in hoc numero & figura triangulari, vim latitare curationis magnam; hi illi ſunt, qui credunt, vel nomen Dei, apoſtolorum, ſanctorum ſufficere, ad omnia curanda mala: ita amuleti in modum JOBI nomen, chartulæ inſcriptum, contra luem peſtiferam & (quod pudendum dicam, an ridendum?) Veneream, partibus affectis, appendunt; convenientes cum NUGACIBUS; qui filo, rubro colore, nempè, ſaturato (ſcharlaaken Verf) ſubluxationes carpi curari ſuſtinent; dentem furis, laqueo necati; ſed per très dies terræ mandatum, contra dentium dolores; clavum fortuitò de ſolea equi in via relictum, contra podagram commendant. TEMERARIA, ſanè curatio eſt; etſi hæc aliquando cum fruge ſit inſtituta; quâ (Ex: gr:) quis contra febrem, *decem uncias Spir: Vin: lactis preſſ: ℥v. & piper: contuſ: ʒiij.* præſcribit: in Chirurgia, dente VERRUCAS eruendas; ungue LINGUÆ VINCULUM perſcindendum; ob levem HERNIAM, teſtes homini adimendos, ſuo docet exemplo: Hoſce autem contra ſcurras (præſertim reſpectu ultimi caſus & quidem JACOBI DE BEAULJEU, pſeudo-eremitæ) DECADE SECUNDA agam ex profeſſo.

ARTIC: QUART:

DE CURATIONE PER IMAGINATIONEM ANIMIQUE PATHEMATA, ARTE, AUT CASU EXCITATA.

Imaginationis vim omnes medico-phyſici; imò & plebei agnoſcunt conveniuntque in eo recentiores; eſſe imaginationem

actum animæ; proinde brutis negari; qui verò eam quoque in brutis obtinere contendunt, exemplum verbaque Geneſeos Cap. 30. verſ. 37. &c. de variegandis colore pecudibus & ſimilia in probationem adducunt; ſi quæ autem ſit, quæ maximorum virorum ingenia laſſavit ratiocinandi materia, hæc illa erit de methodo, quâ imaginatio agit; exercitatione hacce quæſtionem hanc ad normam pertractandam non ſuſcipio; quia minùs de methodo actionis imaginationis, quàm de actionis effectu & curatione per eam, juxta hujus articuli titulum dicendum, mihi videatur; inſpectione tamen anatomica conſtat, de matre in fœtum, utero incluſum & vice verſa, nullum tranſire vas; neque ſtamen nerveum, aut fibram; imò fœtum per ſe ſubſiſtere, incrementum capere liberumque eſſe, tempore ſaltem quo ab ovario ad uterum tendit; per contiguitatem atque ita ſolummodò per appoſitionem & mutuum contactum, fœtum cum matre commune quid habere, *per nervos autem in corpore animalis omnem fieri motum eumque in brutis elaſticum, ultrà in homine per animam dirigi*, demonſtratum reor, exercitatione decadis hujus ultima, perſpicuè.

Hinc facilè colligo in omni completorum (ut vocant) animantium genere poſſe mutari formâ, figurâ, loco, colore, &c. fœtum: nam quod organorum actu nervorumque vi elaſtica in brutis, id idem imaginatione, actu animæ, inſuper nervis accedente, in humano fit genere; etſi ergo Jacob ex Dei mandato virgas populeas virides, amygdalinas & ex platanis, decorticatas &c. gregibus ante oculos poſuit, non pecudum imaginationem; ſed cum viſûs cæteros nervos in actum duxit inordinarium; ne autem hunc S. S. ſcripturæ locum, cujus verſio variat pro interpretibus, ulteriùs exagitem, experior; multa phœnomena præſertim in gravidis, deduci ab imaginatione & animi pathematibus, quæ, re probè inveſtigata, aliundè derivanda extant; ita (non violo tamen, dum hæc enarro, ſponſionem Hippocraticam) exercens embryulciam, de utero puellæ non maritatæ deformi corpore fœtum; quinimò monſtroſum, cujus ſceleton in muſæo meo eſt, extrahens, de puerperæ ore excepi, ſe utraque manu, quâ potuiſſet violentiâ, in quadratæ menſæ punctum continuò compreſſiſſe abdomen, defigura-

figuraviſſe hoc pacto; imò necaviſſe embryonem; idem hoc intellectum volo de multis deformitatibus corporis, nullo modo imaginationi; ſed verò violentiæ exterius illatæ corpori imputandis; reſpicio, dum hæc contemplor & ſimul horreo nugaciſſimas iſtas hiſtoriolas & improbas, de monſtris: ex: gr: ſi in fronte cujuſdam beſtiæ aſſurgat excreſcentia, vel embryoni, ante diem utero excluſo, macula quædam cuti inhæreat, inde affirmetur ab nonnullis, Deo mulierum hodierna capitis ornamenta eſſe inviſa.

Imaginationis animique pathematum effectus & exempla, ut omnis auctor hanc qui tractitavit materiam, attulit multa; ita Clariſſ: J: N: PECHLINUS obſerv: l: 3. talia & tanta, nunc de morbis, excitatis, nunc curatis per animi pathemata, qualia & quanta vix ante ipſum quiſquam, enarravit; non autem ego is ſum, qui ſuſpicor (agitur enim de fide auctoris & hiſtoriæ) me valere omnibus inficias ire; ſed tamen; ſi quo in negotio, in hoc, credere periculoſum eſt; verum agamus ad titulum; morbos per imaginationem animique pathemata curari, veriſſimum eſt; vides itaque (*Lect: beniv:*) quoniam hîc circa corporis animæque actionem, multa ab medicis poſſunt & debent præſtari, aperiri ſimul, ad ſcelera exercenda, ſpatioſiſſimum campum circumforaneis, medicaſtris, rabulis, lucripetis; vide ergo, de latebris ut prodeant ſuis fraus, aſtus, dolus, impoſtura; vide, ut, qua poſſunt, celeritate, ruant, primò; in miſerum popellum, in quadrivias & angiportus, hinc in cives; tandem in magnates, ſecum ducentes, nunc metum, terrorem, ſollicitudinem; nunc verò vanas promiſſiones, temeratam fidem & blanditias, ſternentes viam credulitati, unaque animi imbecillitas iſtis impoſtoribus medicis (dictis patheticis) inexhauſtæ quondam aurifodinæ fuit, quoſque Clariſſ: LEUFNEU Med: Doct: Roterodamenſis eum in modum nuper exercuit riſuique contemtuique expoſuit, ut de iis; etſi in propriam meam perſonam illorum fraudem inſcitiamque expertus ſim, ne gry quidem ſim commemoraturus.

Ut per imaginationem animique pathemata ægrotantibus auxilium adferatur, opus eſt medico probo, prudenti, experienti: probo; ut omnia juxta animi religionem peragat & nec ſpe, nec metu, vel

animi

animi paſſione quadam in partes alliciatur; ſed qui proximo quàm ſibi benevelit: prudenti; ne ab vafris & morbos fingentibus decipiatur, cujus exemplum nuperrimè mihi cum chirurgo Viardingenſi in puella, convulſiones fingente & olim Hagæ-Comitis, cum celeberrimis medicis in quadam, cruciatam ſe ab diabolo aſſeverante, accidit: experiente; ut pro re nata, nunc menti, nunc corpori medeatur: quia cum delirantibus, furibundis, melancholicis, meticuloſis pluriesque cum uterum geſtitantibus ipſi eſt negotium: aſſentior vehementer Cl: CARTESII penultimo de paſſionibus animæ articulo contraque earum vim ſapientiſſimi Philoſophi tranquillique animi pii BOËTII remedio, quo immoderatæ animæ affectus probè, prudenter & experienter moderari ſtudet.

ARTIC: QUINT:

DE CURATIONE EMPYRICA, RESPECTU AMULETORUM.

NE iterum in veterum neotericorumque nugas incidam anilibuſque & Jove nondum barbato, jam nunc notis fabellis, tibi (*Lect: Beniv:*) mihique oneri ſim ultrò.

EMPYRICA, reſpectu amuletorum, CURATIO eſt, quâ, appenſo, vel adhibito læſæ cuidam parti extûs medicamine, ab multo tempore proborumque virorum experientiâ & auctoritate proditum habemus, eam, alio ſine adhibito remedio, poſtmodum extitiſſe curatam; etſi quoque tùm ægro, tùm medico appenſi, vel adhibiti extûs medicamenti virtus ſit ignota; hanc ſi quis ſequatur methodum curandi; tria, oportet tamen, obſervet:

PRIMÒ; FAMÆ SUÆ CONSULAT NIHILQUE ADMITTAT, PRÆSCRIBATVE EXTÛS PARTIBUS APPLICANDUM, RATIONI PLANÈ CONTRARIUM.

2dò;

2dò; AN IN IIS, QUÆ ADMITTUNTUR, VEL PRÆSCRIBUNTUR EXTÛS ADHIBENDA, NOXIUM NON LATEAT PHARMACUM.

3tiò; POSSE QUÆDAM HONESTÈ PRÆSCRIBI ET ADHIBERI EXTUS, QUÆ NEC NOCENT, NEC JUVANT; EUM TAMEN IN SCOPUM; ÆGRI UT DESIDERIO ET VOLUNTATI SATISFIAT, quod nobis Belgis in proverbium abiit;

Baat het niet / het ſchaad niet.

Ad Primum: ſi enim fidem adhiberet omnibus amuletis eaque præſcriberet, vel admitteret, quæ (Ex: Gr) ab NIERIMBERGIO, ineptiſſimo nugatore, cui lapides loquuntur, ſaxa ſudant quiſquiliarumque nullus eſt finis, vel phantaſmatibus LEMNII, ALBERTI MAGNI, WIERI, LAVATERI, DELRIONIS, FICINI ſimiliumque fumivendulorum, eò duceretur; ut cum ipſis inſaniret præſcriberetque in formam Amuletorum, quæ illi præſcribunt, jure merito famæ jacturâ plecteretur; quinimò; etſi famigeratiſſimus KIRCHERUS PARACELSUM, ob deliramenta & nugas varias, rideat rectè; caveat tamen ſibi, qui mercari velit cautè, KIRCHERI, circa Amuleta & faciendam medicinam, mentem ſequatur: ſi enim liturâ excipienda forent, quæ rationi in ejus ſcriptis non reſpondent, una toti ejus operi ſufficeret: illi enim cum CASALIO famæ ſuæ non conſulunt, qui in ſic dictum agnum Dei, Scapularium, dentem Apolloniæ, recitationem trium primorum verſuum Euangelii S. Johannis &c. &c. &c: multarum curationum, ut pagani in Bullas aureas (vid: J. SCHEFFER) contra magicos dolos pro pueris, quod jam, qui nondum aëre lavantur, vix credunt, ſpem ponunt: nam etſi antiquitus (vid: Clariſſ: J. SPONIUM, V. ASSARIUM, L. AUGUSTINUM alioſque de re antiquaria optimè meritos quorumque ſcripta jam ſunt notiſſima) quemadmodum & ſuperius monui, ex metallo, lapidibus, gemmis &c. cum iconibus & inſcriptionibus amuleta fierent; non tamen eò deveniat, oportet, medicus; ut lapidem (dictum Aquilinum) extûs corpori adhibitum, ſurſum,

deorſum, horſum & vorſum in utero fœtum trahere, pellere; neque faſciis faſcinationes impediri, vel carminibus, induſio obvolutis, de cœlo lunam deduci poſſe; neque ranarum viſceribus prodigia contegi, vel pelle crocodili, vel capite oſſeo aſini, tempeſtates arceri credat; niſi cum A. THYANÆO, ZOROASTRE & TAGE impoſtoris titulum dividere non vereatur; ſed verò Amuleti in formam contra peſtem *Mercurium vivum* extûs; imò veſtimentis adhibitum: contra narium hæmorrhagiam, *Vitriolum Cyprinum:* contra hyſtericas paſſiones, *Succinum*, *Aſſam fœtidam* &c. præſcripſiſſe, adhibuiſſe extûs & empyricè, prudentis medici famæ non oberit: hujuſmodi enim de remediis effluvia noſtrum in corpus poſſe agere, nemo eſt, qui neget; de herbis (ex: gr:) *Verbena*, *Hypericone*, *Myrtho*, *Lauro:* de arboribus, ſeminibus, (ſic dictis) ſacris magicis Amuletiſque aptis; ſi quis multa legere amet, inſpiciat M. LIPENII *Stren: Hiſtor:* de ſola enim verbena habebit, quod ſatis erit hocce de lemmate.

Ad Secundum; ſic ſub Amuleti forma collò; ſi appendatur ſternutatorium, vel nauſeam, nervorumve concuſſionem excitans medium, fœminæ uterum gerenti, noxium & ultrò ſigno eſt abortum moliri eum, qui hoc Amuletum præſcribit: idem ſi ſanguinis æſtum inſtigantia naribus apponat, venam ſecari corpuſque moveri violenter jubeat, dulcia manducanda, frigidam ſub luſtrationum ſpecie (ſcilicet; ut rigores, tremores excitentur) adhibendam manibus, commendet.

Ad Tertium; ita *ſylveſtris cardui capita*, contra hæmorrhoïdum fluxum; *talpæ vivæ abſciſſi pedes*, contra arthriticos dolores; *oſſa ſecundi articuli alarum gallinarum*, contra ſpaſmum ſecum ferant ægri, medicus facilè permittit; non autem commendat; hoc de commate plura, etſi ab me commemorari poſſint; ſufficere pro ſpecimine tamen hæc, tu (*Lect: Beniv:*) annuis facilè.

ARTIC:

ARTIC: SEXT:

DARI CURATIONEM RATIONALEM, SIVE, UT VOCANT, A PRIORE COLLIGENDAM;

Ut perſpicuè demonſtrem; oportet primò definiam, Quæ sit curatio rationalis: 2dò; eam a priore statutam, certò extare efficiendam.

Imò; rationalis curatio eſt, quæ juxta certas & rationi conſentaneas, in anteceſſum poſitas leges, regulas, normam &c. morbum certò tollit cujuſque agendi methodus ab medico tam clarè & diſtinctè percipi poteſt, quàm clarè & diſtinctè percipere poteſt ad deſignandum triangulum, tres debere exprimi angulos.

2dò; Hoc modo definita curatione â priore; deduco demonſtroque ex chirurgia, medicinæ fundamento, certas rationique conſentaneas poſſe ſtatui leges, regulas, normam eaſque executioni mandari certòque haſce ſequi curationem: ſi enim ex: gr: pars quædam corporis præternaturaliter eſt unita, conjuncta, cohærens cum alia, ſtatuit lex, regula, norma agendi in ejus curationem, illam unionem debere diſſolvi, cui ubi ſatisfactum eſt (& ei ſatisfacere eſt poſſibile) certò eſt peracta curatio: præternaturalis enim unio eſt ablata, dixerim idem hoc de cæteris chirurgiæ curandi legibus, regulis, methodis deque omnibus caſibus, in quibus hæc ars verſatur; puta de partibus præternaturaliter ſolutis, ablatis, auferendis, apponendis, reſtaurandis &c.

Si quis dicat; Primò; hoc in genere, omni in curatione obtinere, videlicet; ut, ablatâ causâ, ablatum quoque ſit malum & 2dò; ſolutione peracta, unionem præternaturalem quidem eſſe ablatam; ſed verò partem hanc, hac medicandi methodo, non reſtitutam in integrum, quod ad curationem requiritur; quinimò ex ea novum oriri malum, nempè, vulnus.

Reſp: ad prim: rariſſimè de morborum non chirurgicè tractandorum cauſa & indole, certi aliquid poſſe ſtatui atque proinde in anteceſſum ad eos curandos leges non poſſe ſtatui; quod ſi verò de eo-

rum cauſa & indole (quemadmodum ſemper in chirurgicis, in quibus morbi cognitio captum medicantis non fugit) certi aliquid poſſit ſtatui, eos omnes, juxta certas leges, regulas &c. & ſic à priore, extare curandos.

Reſp: ad 2dum: Hoc argumentum contra meam theſin non eſſe: quemadmodum in primo caſu, ſic iterum in ſecundo ſatisfaciendum eſt legi alii, indigitanti certam methodum, quâ, ſecundum artem, præternaturaliter ſoluta nunc uniendo, nunc deſiccando &c. in integrum & ſtatum naturalem reſtituenda certò extant atque hoc ad oculum & chirurgicè demonſtrabile eſt in reſtaurandis oſſibus luxatis, depreſſione ſuffuſionis, extrahendis de vulneribus extraneis, componendis oſſium fracturis &c.

Neque erit quiſquam, ut autumo (apud artis enim medices peritos me jam verba facere ſtatuo) qui me roget, quænam hæc, aut alia circa alias chirurgicas operationes ſit lex, regula &c. quoniam ipſe quiſque morbus ejuſque phænomena & rerum exequendarum ſtatus requiſitaque ad curationem tam clarè & diſtinctè conſpicienda proſtant; ut nemo ſanæ mentis Medico-chirurgus ea non videat ultrò eiſque legique ſatisfaciens, non percipiat, hac methodo ſe perventurum ad pleniſſimam curationem certò.

Si quis me tenere tentet, argumentando; hinc ſequi omnes morbos chirurgicè tractandos ſemper debere curari; ei reſpondeo, hoc in theſi (ut ajunt) verum eſſe; ſed multa huic objectioni & curationis effectui obſtare; ex: gr: ſi morbus ab initio & à priore demonſtrabiliter lethiferus; vel in loco, ad quem non datur tutò aditus, ſit; ſi æger viribus non conſtet; ſi inſtrumenta, medicamenta &c. in promptu non ſint; ſi ab ad artem chirurgicam inepto homine tractetur & ſic porrò; reſpectu ultimi obſtaculi, quod eheu! inter maxima eſt; ſuſtineo: CHIRURGIÆ, MEDICINÆ POTIORIS PARTIS, VEL POTIUS FUNDAMENTI ENCHEIRESIN ET PRACTICAM IMITANDO; NON VERO SOLUM-MODÒ RATIOCINIUM MECHANICUM ET CHARTACEAM DOCTRINAM SEQUENDO, ACQUIRI: ET CHIRURGIAM NON POSSE AD NORMAM DOCERI, AB EO, QUI ILLAM NON EXERCUIT, NEQUE INTER DOCENDUM ACTU DEMONSTRARE POTIS EST.

Demon-

Demonſtrata rationali & à priore curatione morborum, revertor ad hujus exercitationis proprium argumentum probatumque confido mecum habebit (lect: beniv:) amuletorum præſcriptiones, non ad rationis leges; ſed utplurimùm juxta veterum idololatriam, præjudicium & ineptias eſſe inſtitutas hodieque inſtitui, proinde mecum rejiciet, de medicandi ordine, cum talibus amuletis, omnes Taliſmanicas aliaſque, ut nullius effectus, figuras, charactetes, lineas &c. quoniam ipſi harum ſtultitiarum propugnatores AGRIPPA, CARDANUS, ALBERTUS, FICINUS, DELRIO &c. aſſerunt icones & figuras, aliam radicem, virtutem, vel vim non habere, præter arbitrium & auctoritatem inſtituentis eòque magis ſpernet mecum hæc mentis ludibria; quia ex AMMIANO ubertim conſtat, ab omni temporum memoria, viros animo fortes ſapienteſque & ab primordiis Chriſtianæ Eccleſiæ doctores defendiſſe & reprehendiſſe (exemplo ſit contra quartanam febrem collo appenſum amuletum) amuletorum figmenta & abuſus.

Ultimò; curatio rationalis per AMULETA illa eſt, quæ ad normam, ſupra deſcriptam, inſtituitur; ita; ſi ſomno profundo, vigiliis exactis, motu ſanguinis rapidiore, reſpiratione liberiore, ſternutatione violenta &c. opus videatur, in eum ſcopum præſcribuntur medicamenta, de quibus conſtat, aliquid in ægrum, aut ex eo in illa, aut utrumque, tranſire illaque alligantur appenduntur que probè, Medico-chirurgicè & juxta rationem & experientiam collo, vel parti laboranti ſub titulo AMULETORUM.

EXERCI-

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *SEXTA*; DE VARICIBUS.

Anno MDCCI., poſtridie Kalendarum Aprilis, acceſſit ad me JAN ROBBERTZ, Goudâ-Batav. ætatis XLI., vir macilentus, ſcipioni inhærens, præ dolore repens potius, quàm incedens & ne minimum quidem greſſum ſine querela & gemitu promovens. Denudato pede dextro, veniebant mox in conſpectum in genu regione exteriore, varices ingentes tres, livido ſubrubroque colore extus conſperſi, intus multo ſanguine impleti eumque turgentes in modum; ut jam jam cuti rupturam minari viderentur: inquiſivi mox in eorum cauſam, ortum, ætatem & de tempore in tempus mutationem; hauriens ex ipſo ægro ejuſque uxore, ipſi annos nato octo, in genu parte, quâ ad tibiæ os deſcendit, erupiſſe tuberculum piſi magnitudinis ſubrubrum, quod; etſi continuò caperet incrementum, negligenter tamen ab ipſo tractabatur, uſque dum ad ovi columbini magnitudinem aſſurrexiſſet atque *Trajecti ad Rhenum*, Chirurgo cuidam Gallo inſpiciendum exhibuiſſet, qui, poſtquam ei timoris ſat injeciſſet incuriæque arguiſſet vehementer, curationem eſt aggreſſus; ligaturâ, nempè, toti tumori circumjectâ eâque firmiter conſtrictâ, ſcalpello majore, eum abſtulit; ſed verò non ſine relicto poſtea ulcere impuro; cui alius Chirurgus, poſt multos labores multumque tempus, dubiam injecit cicatricem: expullulante indies hocce & duobus novis ejuſdem

dem generis tumoribus, res de mala in pejorem abibat: de cauſa hujus mali ſuſpicabatur ipſe æger, eam ex gravibus laboribus & geſtationis onerum moleſtia, quibus ab ipſa juventute fuit expoſitus, veriſimiliter fuiſſe productam, ſaltem auctam; degens poſtea hac in urbe (Lugduno in Batavis) & ad fores civium lac vaccinum circumferens & vendens, ea tandem in varicem unum erat ſanguinis coacervatio, congeries & affluxus; ut ille caput infantis magnitudine æquipararet inque ejus ſuperficiem cum gangræna jam videretur ruiturus ſphacelus, nigreſcente, videlicet, quibuſdam locis cute & dehiſcente cuticula ab eadem: auxiliatrices itaque poſtulat, febre ſæpius correptus, doloris impatiens & animo, neque viribus conſtans, famigeratiſſimi quondam Chirurgi, CHRISTIANI à STEENEVELD, manus, qui, uſus conſilio celeber: viri H. OOSTERDYK SCHACHT, renuntiato morbi titulo (varicem enim dicebat) ei mederi conatus eſt inciſione & aperturâ, cujus ad tibiæ os veſtigium expulſa ergo de varice, ingente ſanguinis copia plagâque continuò, ſecundum artem, exceptâ, ulceri poſtea expurgato, omni molitus eſt modo, cicatricem inducere; ſed verò (docta enim plus valebat arte malum) non ſperato eventu, exiſtente vulnere & ulcere quidem inferius conſolidato, varice autem non ſuppreſſo, vel ablato; è contrario, de novo protuberante ſarcomaque cutaneum, vel hyperſarcoticum fingente ulcus.

Poſtquam aliorum Medicorum & Chirurgorum medicationes palliativas eſſet expertus obſervaſſetque cum iis, varices continuò, de minoribus in majores doloreſque de levibus in graviſſimos, cum perditione motus genu abire, me quoque convenit & conſuluit: egi itaque cum quibuſdam ex medicis & chirurgis, quos habuerat conſultores, aut actores & quamvis eorum plurimi, moniti veterum dogmatibus, ſtatuerent, hoſce varices eſſe intactos, ut incurabiles, relinquendos; ſedulus tamen deſperato huic incubui negotio & hoc noli me tangere, tangere eâ, quâ par videbatur, prudentiâ mihi propoſui.

Ex tribus itaque hiſce varicibus, examinatis cæteris omnibus-

que

que eorum circumſtantiis, unum, pugni magnitudinis, curatu aptiorem & faciliorem tractitare incepi, quâ methodo, ſequetur inferius. Qui curandi ſpem & opportunitatem mihi faciebat, is erat, qui infra apicem genu ad ejus latus eminens, interioribus partibus, tendinibus, aut ligamentis non adhærebat & cum ſibi vicinis varicibus nullum commercium habere videbatur quique rupturæ proximus, ſpatii ſatis inter ſe & ſibi vicinos relinquebat; ut ſolus tractaretur: perſuadebam ultimò mihi miſerandam hanc hominis conditionem, per meum aliquod, prudente inſtitutum, conamen, in pejorem non poſſe verti ducique; ſed videamus, priuſquam ad curationis actum progrediamur; Primò; quid ſit varix; Secundò; an unus ab alio differat? nomine, re &c.

Ne multis te, Lectorem & ſæpèſæpius citatis morer, incipe cum Hippocrate & pone lectioni tuæ, cum hujus ævi ſcriptoribus finem, experieris denique, omnes, mutatâ literâ, ſolummodò ſupponere; *varicem eſſe venæ dilatationem*; cujus cauſam Veteres *ſanguinem melancholicum, atrum, concretum*; Neoterici *craſſum, terreſtrem*, ſtatuunt: primi; *ſplenis oppilationem, hepatiſve debilitatem*; ſecundi; *venæ valvularum laxitatem, affluente in eas prædicto ſanguine easque extendente*, inculcant; aſſerentes, arteriæ aneuriſma, quemadmodum venæ varicem, eſſe vaſis ſanguiferi dilatationem præter naturam; ſed o! falſam & tyrones chirurgos decipientem varicis deſcriptionem: etſi enim ab quibuſdam addatur; venam non ſimpliciter dilatari; ſed quodammodò intorqueri ſubindeque quoſdam nigricantes nodos contrahere; illud ad varicis veri deſignationem, ne hilum quidem facit; ſed verò è contrario varicem verum, cum hæmorrhoïde & multis aliis, tum venarum, tum harum & arteriarum morbis atque ſymptomatibus confundit; niſi forſitan ſufficiat, pro diſtinctione & deſcriptione hujus (varicis) morbi ſpecifici venæ, venam in eo dilatari & vice verſa; cui tamen aſſertioni nemo prudens medicus ſuffragabitur: nam etſi in varice verò vena dilatetur; aliud tamen quid hæc vena morbifica habet, præter dilatationem, quod facit ad morbi hujus ab aliis morbis diſtinctionem & ex quo petendus eſt morbi titulus, notitia & curatio.

Inſpi-

Inſpiciamus quàm parum, cum varice, conveniat aneuriſma.

Primò; aneuriſma, cum reliqua vicina ſibi cute, concolor; varix diſcolor eſt.

Secundò; in aneuriſmate unus & ſolus ille tubus arterioſus, in quo aneuriſma, non unus & alter; in varice verò major vena & ejus ramificationes ſimul plus, minusve, pro ætate morbi, extenduntur.

Tertiò; ex aneuriſmate, licet inveterato, ipſe ſanguis nunquam inter partes vicinas diffunditur; quod verò frequens in varice: nam etſi in aneuriſmate quandoque partes vicinæ inflammatione corripiantur, idem hoc ſymptoma aliis morbis multiſque, imò omnibus majoribus ferè tumoribus familiare eſt: ſic ab exoſteſi, talpa, ſteatomate &c. diſtentæ, compreſſis vaſis ſanguiferis, vicinæ inflammantur partes.

Quartò; aneuriſma nunquam chirurgicè; varix verò ſemper cum fruge aperitur.

Quintò; aneuriſmate, ſponte ſua, rumpente, mors certa; varice verò ſuapte diſtentione crepante, doloris levamen & ullo ſine vitæ periculo, ulcus, præ foribus eſt.

Sextò; aneuriſma cum cute nunquam; varix ſemper cohæret: cum igitur comparatio aneuriſmatis cum varice & vice verſa non procedat (audi lector) quid, ſecundum me, ſit varix, nempè, venæ alicujus cutaneæ majoris, unà cum ſuis ramificationibus morboſa dilatatio, ex qua in corporis ſuperficie livido-ruber, inæqualis & ſine pedunculo tumor oritur; proinde varices in in-& externos diſtinguendi non videntur: etſi enim primorum meminerint cum Hippocrate veterum multi, eorum & ſecundorum omnes poſteriorum temporum Chirurgiæ ſcriptores: qui enim pro varicibus habentur interni quidam tumores, puta ſic dictæ herniæ vaſorum ſpermaticorum, hæmorrhöides & alii, venarum quidem;

ſed non ſine dilatatis ſimul & arteriis, dilatationes ſunt: argumentor itaque morbum, quo vaſa dicta ſpermatica diſtenduntur, non eſſe herniam: in omni enim hernia peritonæum extus extenditur, quod in ſic dicta hernia vaſorum ſpermaticorum non plus, quàm in illa, ſic dicta, gutturis, obtinet contendoque prædictum morbum non eſſe varicem, utpote in quo & venæ & arteriæ ſimul peccent & diſtendantur fiatque ex iis ſarcomatis quædam ſpecies, aliquando ab vicinis partibus ſolubilis, aliquando inſolubili, ſine laceratione, nexu, ipſis affixa.

Varix porrò ab varice non differt; niſi magnitudine, loco, tempore; quia autem primariò, hac in diſſertatione, mihi propoſui agere de varice in cruribus & artubus oriundo, relicta ulteriore cæterorum inveſtigatione & ratiocinatione, an omnis varix, methodo ab me deſcribenda, auferri poſſit? ad prædictorum varicum cauſam detegendam accedo, non facilè iis accedens, qui ab ſanguinis acredine interiorem venæ lamellam corrodi, perforari & ita varicem fieri affirmant, ſtatuens violentos artuum motus & multam mox inſequentem quietem amiſſionemque toni partis alicujus venæ, porrò venarum ultra modum compreſſiones, conſtrictiones & ſimilia, varicem producere; exemplis uti ſi liceat, ea habemus in curſoribus, onerum geſtatoribus iiſque, qui pedibus diutiùs inſiſtere coguntur iiſque, quibus pedes, aut brachia catenis vincta, uno loco, firmius comprimuntur. Exploremus nunc, an varicis curatio factu facilis, an verò difficilis? in aliquod tempus differenda, an verò acceleranda? corporis decori ſolummodò, an verò corpori omnimodo inſerviens & neceſſaria ſit?

Primæ propoſitioni favent quidam neoterici, aſſerentes, ſcilicet; *varices plus moleſtiæ adferre, quàm periculi:* porrò, *varices, nec dolorem inferre, nec vitæ impedimentum parere, nec per ſe periculum adferre; ſed eorum curationem ſaltem propter decorum, & non neceſſitatis gratiâ expeti: item; quoſdam vulgares Chirurgos varicum curationem aggredi reformidare; verum ad hunc eliminandum*

tumorem

tumorem ea conducere, quæ ad melancholiam hypochondriacam melancholicamque inſaniam conſignata ſunt: quinimò, varices præſervare & liberare ægros ab omni morbo melancholico: hic enim morbus (varix) *præterquam quod nullo modo periculoſus, corpori inſuper* (ſic ajunt) *utiliſſimus eſt.* Bellè, me Hercle! ſed, ſi licet & pateris (lect. beniv.) tacebo horum auctorum nomina; ne ipſis videar gravis & ut aliàs, ineptam ſolummodò exercere criticam. Belle (inquam) me Hercle! quoniam ipſiſſimi hi ſcriptores, huic ſuæ aſſertioni mox ſubjiciunt; *ut curentur varices cautè hic procedendum; ſi intempeſtivè tollantur varices inſaniam, pleuritidem, renum dolores, hæmorrhoidum fluxum, tuſſim, ſanguinis expuitionem, apoplexiam, cachexiam, hydropem adferunt:* porrò; *difficilem eſſe varicum curationem, docere cum omnibus veteribus compendioſè Foreſtum & varicem morbum eſſe contumaciſſimum.* Tu lector, artis chirurgicæ & ſimul pacis amans, dictita mihi, quæſo, verba, quibus ſine horum auctorum indignatione & extra odium poſitus, liceat dicere, eos ſibi non conſtare, aëra verberare & veriſimiliter varices veros nunquam tractitaviſſe.

Sed apage verba! demonſtrem potius, *primò; omnem varicem curatu difficilem, ſecundò; ejus curationem accelerandam, tertiò; corpori toti eſſe neceſſariam;* quod ſi hæc probavero, habebo te (lect: beniv:) eoſque ſcriptores mihi amicos: amant enim, ut ſpero, nobiſcum, veritatem & ægrorum ſalutem.

Primò; ad primum, militant pro me ipſi illi auctores, experientia & quæ hiſce prior tempore & jure eſt, ipſa ratio: quæ enim vis, ab inhærente ſanguinis mole venæ accidit extendendæ, ſuperat cutis reſiſtentiam immensùm, deſiccantibus adſtringentibuſve medicamentis; quinimò, nec ligaturis, aut pulvillis, partibus innoxiis vicinis, coercenda; quoniam venæ interque partes adjacentes molliores recedendi ſeſeque extendendi datur opportunitas; cùm itidem in varicum curatione, nunquam levi peracta, opus ſit violentiore medicatione, igne, ferro; imò & hiſce, in hocce morbo, nunquam aliquid boni efficiatur, patet, *varicis curationem factu eſſe difficilem.*

Secundò; ad ſecundum: acceleranda eſt, quæ fieri poteſt, curatio: *tempeſtivè enim ſi non tollantur varices* (teſte ipſo modò citato auctore) incurabiles proſtant; *tempeſtivè* autem ſignificat hoc loco, mox ubi erumpunt, mox ab ortu: inveterati enim multos ſecum trahunt morbos ſymptomataque varia; *acceleranda ergo eſt varicis curatio.*

Tertiò; ad tertium: Toti corpori varicum curatio neceſſaria eſt & maximè: totum enim corpus in quo varices deteguntur, periclitatur diriſque exponitur morbis (Vide ſupra eorum elenchum) varicibus verò ablatis, hic metus omnis abeſt; ergo, *varicum curatio* (totum namque ſpectat corpus) *toti corpori neceſſaria*; feſtinemus itaque eam tueamurque totum corpus contra infeſtum, toti corpori, prædictum morborum agmen.

Suppono (ut brevius rem ipſam expediam) methodos curandi varices, ab veteribus atque neotericis deſcriptas, notas eſſe nimiùm, quàm ut illæ ab me ſingulatim & quaſi ex propoſito recitentur: tentaviſſe, nempè, eos adſtringentibus remediis, ligaturis, inciſionibus, pertuſionibus, transfixionibus, extirpationibus, ferro auroque ignito, huncce ſuperare atque curare morbum, præſcriptâ inſuper conveniente diætâ, memoriæ proditum extat luculenter; quàm parum autem frugis in curando vero varice, ex hiſce mediis, hauſerint cum medentibus varicoſi, docent & dolent omnium temporum monumenta medicô-chirurgica.

Sed en, Deum ē machina! ſed en, qui agenti & patienti omnem adimat ſollicitudinem ac difficultatem felicemque cataſtropham huic adjiciat tragœdiæ, CAROL: MUSITANUM: is enim gloriatur de curandis varicibus *pag. 99.* His verbis: *nos expertum habemus remedium, ad varices curandos, quod nunquam nos felici defraudavit eventu, hoc eſt bryoniæ ſuccus, qui ſanguinem in gurgite ſtagnantem, fluxilem reddit, venam dilatatam corrugat, priſtinoque ſtatui reſtituit.* Miror hominis jactantiam & temerarium aſſertum, edoctus multâque experientiâ certus, iſto ſucco ecchymoſin

moſin maculaſque quaſdam cutaneas diſſipari: ſed varices veros hocce remedio, æque minus ac Dæmones monachorum exorciſticis imprecationibus carminibuſque, aut futilibus luſtrationibus expelli fugarique. Poſthabitis hiſce & aliis nugis relictiſque in integrum aliorum tentaminibus, appendam artis trutinæ meam, non infelicem & hoc tempore inſpiciendam varicis curandi methodum, de qua, ex narratione inchoata pag. 78. & jam nunc abſolvenda, velim ſtatuant renuntientque, quod ipſis videbitur æquum, medico-chirurgi. Præſcripta conveniente vivendi methodo, toti genu injeci *emplaſtrum defenſ. Vigon*: ſed ad modicam duritiem concoctum; ut partes varici vicinas contra corrodentis, tumori applicandi, medicamenti vim tuerer unoque in emplaſtro haberem ſimul, ut vocant, agglutinatorium & inflammationi reſiſtens: foramine emplaſtro huic inciſo, ad varicis magnitudinem, ei impoſui *butyro antimonii* madens carptum (plumaceolam) hujus tamen circuitum carpto, *aq. lithargyricâ* conſperſo, ornavi intraq: limites compeſcui, non neglecta ligaturæ, modicè comprimentis adhibitione.

Accedens, poſt aliquot horas ad ægrum, conquerentem de intolerando dolore, videbam totum apparatum multo madere ſanguine, partim fluido, partim concreto ſolutiſque ligaturis, tumorem partim cruſtulâ obductum, partim rimulis perſciſſum: ex quibus, levi digitorum compreſſione, quod potui, expulſi ſanguinis penicilloque denuò *butyrum antimonii* iis & toti tumori inſperſi, illinens lautè *ung alb. caphur.* partibus vicinis; ullo ſine motu pedem ſeſeque in lecto detinuit, hoc die, æger; poſtero, linteamina quidem extus conſpurcata, liquore ſanguineo; ſed, iis reſolutis, varicem incruſtatum, nigricantem parteſque vicinas nullo modo corroſas ipſumque ægrum doloris patientem obſervavi: ut ergo incepi, perrexi, uſque in quintum diem, quo mihi tentaturo ſpatulâ eſcaram elevare, magna obſtitit ſanguinis effuſio, quam tamen pulvere meo ſtiptico ſuppreſſi, ſuperſedens per biduum cæteræ & omni diſquiſitioni; niſi quod ſenſim relaxarem ligaturas. Prudenter iterum ablato apparatu, cruſtam

inveni duram ac nigerrimam, omni itaque molimine eam augere ſtudui & eo quidem cum ſucceſſu, ut intra decem, aut duodecim dies, pertusâ interim primo puncturis, deinde incisionibus (ſcarificationibus dicunt) eſcarâ adhibitiſque de die in diem, ſupra memoratis mediis, conſervatis partibus vicinis, eam totam de fundo ſepararem, nullâ inſequente hæmorrhâgia; ulcere ritè purgato, id porrò inſtar plani, comprimendi & conſolidandi, tractitavi eique, conſervata genu mobilitate, tandem cicatricem probam injeci; ab quo tempore æger, doloris expers & ex hoc experimento multum ſpei concipiens, non deſiſtit me precibus efflagitationibuſque proſequi; ut cæteros varices, indies incrementum capientes, eodem modo, quo deſcriptum, amoliri, vel intra limites compeſcere, tentem: quod, ut ſupra retuli, mihi in animo eſt: auſu ergo dicam, an ſpe, ſi excidam, ſciolorum ſugillationibus non vapulabor meritò, neque temeritatis accuſabor ab artis Churigicæ peritis hujuſque hiſtoriæ æquis lectoribus, utpote, qui ſecundùm rationem & artem, proximo laboranti ſuccurrere, pro ſcopo habui unicè; dicturus, data in collegio meo opportunitate, coroſiva & eſcharotica diversè applicanda & de eorum & in ſpecie butyri Antimonii uſu & abuſu, in morbis medicamentis acrioribus chirurgicè tractandis; adhibiturus illi diſſertationi eorum varia exempla obſervationeſque multiplices.

EXER-

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *SEPTIMA*;

DE OCULO PURULENTO.

Ut de OCULO RURULENTO (*Hypopyo*) cujus variæ ſtatuuntur ſpecies & denominationes, reſpicientes propriam, vel comparativam vocum ὑπὸ & πύον ſignificationem, diſtinctè meam aperiam mentem, ſubjiciam primò; hunc affectum diſtinctum ab ſic dictis ſuis ſpeciebus, examini ſedulo, ne cum aliis & inferius deſcribendis ejuſdem tituli morbis, ut plurimùm ſolet, confundatur.

OCULUS PURULENTUS eſt liquoris oculi lymphatici, ab cauſa interiore, infra membranas bulbum conſtituentes, in pus mutati, collectio; apparens per corneam, nunc cum magna, nunc cum parva hujus; imò & vicinarum membranarum in totum, vel ex parte, protuberantia; quæ, ſi pedetentim ſenſimque ceperit incrementum, intenſi non eſt; ſi verò citò emerſerit, intenſiſſimi doloris, cui accedunt in primo caſu, viſus obfuſcatio, in ſecundo, viſus abolitio, externarum oculi partium inflammatio & intumeſcentia, quarum comites febres totaque earum moleſtiſſima & fida turba. Hic morbus curatur nunquam ſine viſus abolitione, ut me cum ratione docuit, mea ab multo tempore praxis & ſingularis hujus morbi obſervatio: pus etenim vulneribus partibus oculi vicinis inflictis aliisque morbis agitatis, in oculi bulbum poſſe effundi, verum eſt; non autem verum eſt, inde OCULUM (ad titulum) PURULENTUM confici;

ſed

ſed an & quousque, reſpectu viſus, hæc ſymptomata ſint curabilia? docebitur inferiùs.

Completo huic morbo, qui diſſipantibus, aut maturantibus in-vel externè adhibendis, reſiſtere mederiquè conantur, accizare & olerum additamenta apponere mihi videntur; diſſipari, aut fugari cùm pus nequeat ipſaque maturatio partibus interioribus tenerrimis devaſtationem ipſique morbo morbum ſuperaddat novum, priore nociviorem; in Chirurgiam itaque medenti ſit refugium?

Etſi verò ab multis pertundendi corneam, hoc aliiſque in caſibus habeas methodum, ſine tamen (*lect: Chirurgo-phile*) uti eam, ſecundum me, te doceam & tu videſis, eamne correxerim eique utilitatis aliquid adjecerim? vel non.

Ægro firmum occupanti ſedile, luci expoſito, faſciâ pulvilloque oculo ab morbo non infeſtato, obvelato, affecti verò bulbo, Chirurgi digitis, vel ſpeculo confirmato detentiſque ægri manibus, pertundatur tumor parte circuli iridis inferiore fiatque per adnatam ſcleroticamque ad-& per corneæ limbum apertura: Inſtrumentum, quo, ſit ſcalpellus (de alia quadam ſcalpelli figura mox) in formam roſtri paſſeris acuminatus: de internarum quippe partium conſervatione, hoc in caſu, inutilis eſt ſollicitudo, utpote jam nunc deperditarum diſpoſitione & uſu. Motu; ſed leniore, quàm eſt poſſibile, omne pus & peccans latex eliciendus eſt, quod ſanè in aperiundis omnibus tumoribus idem non obtinet. Moneo vulnus per limbum corneæ tantum eſſe infligendum & non ulteriùs eſtque mihi hujus aſſerti ſuaſorium hoc argumentum, primo; hiare hoc modo vulnus ſatis, ſecundò; pellucentiorem electro corneam, hac methodo, ab fœda liberari cicatrice & quaſdam priſtinæ diaphanitatis poſtea conſervare rereliquias: nam lens cryſtallina & ipſe liquor vitreus hoc in morbo quidem vera deſtituuntur diſpoſitione & ſic vero uſu; ſed tamen ſæpius non liqueſcunt bulbumque oculi tenent diſtentum; quod ſi verò in liquorem ſolvantur, unà cum pure per vulnus eliminari poſſunt. Medicamenta afflictæ parti abhibenda aliaque hoc thema ſpectantia, proſtant in ſequenti obſervatione.

Multos

Multos jam ab hinc ante annos, duxit me Vir quondam Conſularis J. SIX, artium nobiliorum antiſtes, Amſtelædami in foſſam (vulgo) **de Gelderſche Kaap** / ad œnopolam, cujus decem annorum filius ex hypopyone laborabat inſigni. Ex parentum relatu accipiens, inſenſiſſimos poſt totius exterioris oculi dolores inflammationeſque, cecidiſſe puerum in bulbi intumeſcentiam deque die in diem augmentum capientem protuberantiam, cum viſus primò obfuſcatione & poſtea abolitione, fuiſſe ei ſectam venam, alvum ſolutam atque cataplaſmata varia in oculum adhibita: intelligebam deinde ab Chirurgo, me monitore, advocato, ea fuiſſe de maturantium genere, utpote *ex radicibus liliorum*, quas, cum multis, calidas credebat, *unguento Baſilic. far. lin. fruct. fic.* &c. compoſita; apta, nempè, nata, qui in oculo latitabat, tumorem ad maturitatem promovere. Æger qui, decimo die ante cataplaſmatis hujus applicationem, acus apicem ab ejus capite diſcernebat, jam corneam albeſcentem intus, pupillæ veſtigium nullum atque viſus ne ſpecimen quidem obtinebat, eminente, de oſſea orbita, toto oculi bulbo & prolapſum minante horrenter: vociferante, inſtar furioſi, ægro, parentibus renunciavi viſus conſervandi, recuperandive nullam ſpem ſupereſſe, verſari imò ægrum in vitæ diſcrimine; ni illicò pertunderetur oculus. Operationi obſtabat Chirurgus, urgens & inſtans apud præſentes; eſſe tempori committendam aperturam, quaſi tenera pars corporis, oculus, non admitteret ferrum; cui ego, egiſſe eum maturationem promovendo peſſimè ſcarabeumque vocavi aquilæ obſtetricantem. Conſentientibus, ſecundo die; parentibus pertuſionem, præmonui eos, eſſe mihi tantùm in animo, puero vitam & ejus oculo conſervare formam; non verò viſionis munus, utpote deſperatum; claudi quippe pal-

M pebris

pebris jam nullo modo ab aliquot diebus poterat; dictum, factum, methodo quâ, monui ſupra: de vulnere parti inflicto ruebant mox pus, lema, limpida materia, membranularum ſtriæ ac ſauguinis aliquid. Toti injeci oculo, quod ſequitur, medicamen;

℞. *Medullæ pomorum putreſc.* ℥ij.
Croci Britt. ℈j.
Laud. opiat. gr. v.
Aq.ª hordei & mic. panis albi q. ſ. pro Cataplaſmate, Inter linteamina tepidè oculo adhibendo.

Uno hoc die ter oculum inſpexi, nequaquam neglecto Cataplaſmate prædicto; ter oculo leviter compreſſo & pure ab eo expulſo omni, inſperſi lactis (ſic dicti) virginei tepidum cum linteis & pulvillis laticem, cujus formula hæc eſt;

℞. *Aceti acidiſſ. lib.* i.
Concoquat. cum ℥iv. *Litharg. aur. Colat. adde:*
Rad. Rub. Tinct. ʒij.
Sacchar. Saturni ʒj.
Caphuræ gr. v.
Ebulliant leniter per horæ quadrantem, filtrent.
Colatura conſervetur in uſum.

Veſperaſcente, dolore ſedato, altiſſima ægro beato quiete & iterata ſæpius ea nocte medicamenti adhibitione, experiebar, in ipſius diei diluculo, rerum faciem feliciſſimè mutatam: continuo itaque medicationem uſque ad inſequentem veſperam, quâ eum, qui clamoribus contriſtaverat totam familiam, ſubriſu & blandimentis eam exhilarare totam, gaudebam. Doloris expertem ægrum oculumque ejus de horâ in horam in orbitam recedentem, cùm viderent

pa-

parentes, neſcio, quæ non fauſta, de viſus recuperatione ominabantur; omni verò expulſo pure ulceroſoque conſolidato vulnere, prognoſin meam probavit eventus: amiſſo namque omni viſu, oculo abfuit deformitas; niſi quod per corneam ſubluridam interioris ſuppellectilis (puta) iridis quædam & ligamenti ciliaris, non verò ipſius viſus, vel minimæ quidem apparerent reliquiæ. Obſervatum ultimò volo, hac in curatione genis excoriationem, vulneri excreſcentiam ejuſque labiis indurationem nullam, cicatricem inſuper planè lævigatam; Chirurgo verò famæ fuiſſe & manſiſſe fœdum ſtigma inſcitiæ & gravem imprudentiæ cicatricem.

PURULENTUS itaque OCULUS, ut ſupra deſcriptus; etſi curetur nunquam ſine viſus abolitione, pertundendus tamen eſt tempeſtivè, in totius hominis & partium internarum qualemcunque conſervationem: febre enim alias & vigiliis emaciantur ægri protuberante oculi bulbo & in prolapſum tendente; feſtinanda, inquam, pertuſio & ultima mox experiri ratum; ut, omni amiſſo uſu, ad minimùm faciei decor conſervetur viteturque, quæ ſemper alias ſequuntur, ulcera, ſtillicidia lacrimarum & liquorum, bulbi flacceſcentia, vicinarum partium excoriatio, ex quibus omnibus doloroſa & tabifica vita tandemque mors: ut in publicano, pertuſionem non permittente, cum Clariſſ: Chirurgo AL: CYPRIANO expertus ſum *Amſtelædami.*

Hoc de OCULO PURULENTO, cujus ſub ſpecie veniunt *primò; tumores purulenti puriſque collectiones inter corneæ tunicæ lamellas: ſecundò; puris purulentæque materiæ collectiones ab læſis partibus vicinis*, puta inflammatis, vulneratis, ulceratis &c. multo tumentibus pure, *in oculi bulbum, temporis tractu, effuſæ.*

Horum autem morborum hujuſque puris in oculi bulbo collectionis diverſa cum ſit cauſa, locus, ſive pars primò affecta, curatio & finis ab præfato morbo, autumo hoſce morbos eſſe ha-

bendos pro morbis alterius & ſui generis atque hoc reſpectu pus in oculi bulbo collectum, non eſſe niſi ſymptoma: oportet enim ut verbis utamur intelligibilibus & res proximè deſignantibus; ſi quoque partium affectus, cum ſibi vicinis partibus commercium habentes in eas ruunt & lædunt poſtea; verò ab primarum propriis affectibus, nomine non diſtinguantur, unus ſine alio diſtinctè deſcribi, aut percipi non poterit & ipſe Delius natator ne per conjecturam quidem morbi alicujus typum, hiſtoriam, aut rei aſſequetur ſtatum: ut hæc omnia explicatius edoceam, agam primò; *de tumore inter corneæ tunicæ lamellas oriundo.*

Hujus tumoris purulenti, vel ſanioſi deſcriptio traditur, ut alios taceam, confuſè ab J. V. MEEKEREN: in principio enim PURULENTUM OCULUM, ut SOLINGIUS *pioſin* & poſtea, ut ille idem HYPOPYONEM, deſcribit; ſed præſtat meliora docere, quàm perperàm docta recitare & carpere.

Qui inter lamellas membranæ corneæ oritur tumor (de arteriarum, venarum nervorumque propriis tumoribus nihil commemoro) duplicis eſt generis; videlicet, ab effuſo ſanguine, vel extravaſata & ſtagnante lympha; primus nunquam, altera ſemper in pus degenerat; indè primus tumor ex ſubrubro-liveſcente; ſecundus albeſcente de die in diem magis colore, dignoſcitur, utroque agnoſcente cauſam in-vel externam: puta dictorum liquidorum, ab ſtatu naturali, mutationem, vel vaſorum lacerationem, rupturam &c. uterque extus propullulans; quinimò etſi maximus, modò hujus generis tumor ſit, magno ſine viſus detrimento, curatur; ſi curatio ad normam inſtituatur: hi, ut opinor, ſunt illi oculi purulenti, quos cum PAREO & aliis, ſe, ſalva viſione, curaviſſe neotericorum referunt quidam. Quod ſi tumores hi interius rumpantur contentamque materiam in oculi bulbum evomant, viſum primò ſuppriment, deinde veſtigia ſuæ læſionis poſt ſe relinquunt majora, aut minora, pro materiæ copia, ſanguine, nempè, aut pure eorumque tempore, ab quo fuerunt retenta in bulbo, pro ſymptomatibus &c.

Hcc

Hoc in affectu conveniunt mox ab initio venæſectiones, cucurbitularum impoſitiones earumque pertuſiones, medicamenta diſſipantia, alvi laxationes &c. etſi exterius emineat tumor liveſcatque ex albo, pro quibuſdam ſolummodò horis, maturantia; ſi verò extus, intra biduum ſuapte diſtentione & vi non erumpat collectum liquidum, pus, ſanieſve, moneo te, Chirurgophile, properes; ne ſerius abſolvas, ad tumoris per ſcalpellum apertionem; ne interiora perdantur, aut uveæ membranæ poſtea ſequatur procidentia; cornea extus quaſi illæſa; ſed heus! audi, cujus oporteat ſit figuræ ſcalpellus quaque methodo tumori intrudendus; arcum, vel hominis linguam exprimat ſitque anterior pars ſolummodò acuta; latera verò obtuſa: ita enim ulteriùs, quàm velis, non ruet; ne autem una; verùm iterata inciſione, per & in eundem ſulcum, tumorem perfores obſerveſque; ſi poſſibile ſit, quæ jam in OCULO PURULENTO, de eligendo loco pertuſionis & eliciendo pure commendavi.

Imprudentis porrò mihi videtur, completiſſimam, ut ajunt, moliri & exſpectare tumoris maturitatem: neque id ſolum hoc in tumorum; ſed verò & in multorum aliorum genere vitandum, ſuſtineo: optimo etenim cum ſucceſſu tumores pertuſi, præſertim urgente dolore, antequam undans me apertionem monere videretur contentus in tumore latex; ipſo imò in tumore œdematoſo id peragere vereor minimè; firmiſſimis hoc adſtruerem dogma argumentis experientiaque multiplici, brevitati ſi non ſtuderem, ſuperſedeo inſuper iis hoc in ſcripto; ut ventilationi relinquatur naſcaturque opportunitas.

Quæ ex hoc tumore (curabili, nempè, ſine ullo, ſaltem magno viſus detrimento) elicitur puris quantitas, adeo exigua eſt; ut guttas ſex, aut octo, ponduſve dimidii ſcrupuli vix ſuperet: quod ſi majore adfuerit copia, majori afficietur viſio noxa. Hujus exemplum ſi deſideres (lect: beniv:), en habe:

Juveni robuſtiſſimo ætatis XXII. ann., dolore correpto in-

ſenſiſſimo ex protuberante in punctum & albeſcente ſub cornea diſtentaque adnata (re in anteceſſum agitata & perpenſa cum Clariſſ. quondam Amſtelædamenſibus Medicis, MATTH. SLADO & SAM. APOSTOLIO) pertuſi obliquè ab naſi regione, corneæ extimam partem: vulnere inflicto, mirabamur effluentis materiæ paucitatem: puris enim puri, puti arduum erat, vel unam guttulam exhibere, ei quoniam admixtus erat humor viſcidus ſubruber ad guttas 5. aut 6. quem ſperavimus, obtinuimus tamen effectum, ſubſidente, videlicet, mox protuberantia, cedentibus medicamentis topicis anodyniſque cum dolore febre vigiliiſque. *albumen ovor. cum alum. crud. conquaſſ. ſolut. opii & mucag. per expreſſ. coctor. flor. melilot. in aq. fænic.* in initiò, nobis uſui veniebant probè.

Vulnuſculum per aliquot ſeptimanas madebat, ſtillitante ex eo, nunc aqueo plus minuſve rubro, nunc verò glutinoſo liquore, donec *fotu ex vino rubr. gall. auſt.* & *Rad. rub Tinct.* iſte fluxus ſiſteretur tandemque ei cicatrix induceretur ſequenti medicamento;

℞. ſacc: ſatur: ʒß.
ſief. alb: ℈j.
liq. Tartar. ʒß. *m.*

evaderetque æger curatus perfectè.

Tumorem hunc materiæ agitatione & motu potius ejus inteſtino, quàm copiâ, dolorem hunc gravem excitaviſſe, pro explorato habuimus omnes: paucis quippe diebus ortum & complementum acceperat.

Etſi porrò, ſecundùm quoſdam, Hydrophtalmia, Hypoſphagma eorumque ſymptomata; quinimò Tunicæ Corneæ Liveſcentia Turbidula, ſpecies Oculi Purulenti dicantur, ab eorum tamen deſcriptione me abſtinebo, egredi ne, quos mihi pro-

propoſui terminos, videar. Cùm autem SUGILLATIO (meritò verumtamen echymoſi adnumeranda) unà cum adjacentibus ipſam ſæpèſæpius infeſtet corneam, ejus curandi brevem methodum huic annectere diſſertationi utile erit facietque ad propoſitum meum aliquid; utpote in cujus feſtinatione, quemadmodum in OCULO PURULENTO, omnis ſitus eſt curationis ſucceſſus.

SUGILLATIONI, livedini ab exteriore percuſſione oculo ſuborienti, præſcribenda adhibendaque actutum ſunt remedia: hoc enim ni fiat; coagulante, nempè, ſanguine & liquoribus extravaſatis, compreſſis, contuſis, collapſis, frigeſcentibuſque vaſis vix poſtea reſolvendis, reſtaurandis, fœda uſque in ultimum quandoque vitæ terminum, nigredine partes conſperguntur exteriores ipſaque viſus acies; non ſine totius viſus periculo, obtunditur: quid in hoc morbo præſtandum Medico-Chirurgo collige (Lect: Beniv:) ex ſequenti narratione.

In prædio *Loënſi* ab regio oſtiario, menſarum præfecto, pugno percuſſus, illicò intumeſcebat, oculus, laborans brevi ex SUGILLATIONE ingenti: poſtero die (ità enim ſolet inter aulicos) lautiſſimo proſtans æger cachinnantibus argumento: præ cæteris enim hic morbus cum infortunio homines ridiculos facit & contumeliis exponit, deſerebatur ab ipſis Chirurgis, qui potius hoc malum riderent, quàm ei medicarentur: coactus porrò fœdiſſimum coram Rege abſcondere vultum & aliis ſe ulterius obtrudere averſans, ibat ad me, qui, quod ſequitur, ei præparabam medicamentum;

℞. Rad: ir: flor: recent: ℥iij.
cepar: contuſ: ℈j.
f. in lint: nod: 4. injiciendi & macerandi in ſpir: vin: & ad partem affect: ſæpèſæpius adhibendi calidè.

citi

eſt & aliud epith. cujus virtutem non ſemel expertus ſum hoc in morbo.

> ℞. *ſterc: columb: contriti in pulv:* ℥ij.
> *croc: Britt:* ℈j.
> *ſal: volat: gutt:* VI.
> *F. ut ſupra, noduli.*

Qui poſt aures *cantharides*, aut aliud veſicantium genus nuchæ injecerit, vitium omiſſionis facile fugerit.

Primo hocce remedio intra biduum oculo totique faciei (ipſæ etenim genæ cum palpebris ad nigredinem liveſcebant) colorem reſtitui naturalem, eum quidem in modum; ut vel petulantiſſimus pediſſequorum, quod rideret, non inveniret.

Cruſtâ tegi occultarique *ceruſsâ*, *cretâ*, *bolo* & *albumine ovi* poſſe SUGILLATIONEM, lippis totamque faciem colore hoc modo mutari ab naturali, comicorum principi jam olim notiſſimum novimus. *ſalis volatilis, cum ſpiritu vini mixti penicilloque ſugillationi tenuiter inſperſi*, ſtupendum planè effectum atque ſucceſſum expertus nuperrimè eſt juvenis fuſtibus peſſimè exceptus & ante aliquot annos, amici alicujus mei, ex equo lapſus, ſtabularius.

Quod ſi mox ab principio ſugillationi non occuratur, ipſius curatio quandoque eſt difficillima; ut meo periculo didici in homine Baccho pleno; cui genæ, buccæ, verbo, tota ferè facies inflata nigreſcebat: dormiverat enim ea nocte, quâ ceciderat, aut alio forſitan infortunio malè eſſet exceptus, in platea; tertio die ad eum vocatus, videbam hominem febre correptum trementemque ſpaſmodica agitatione, toto corpore; venam itaque ſecandam judicavi; poſtea levi adhibito ſudorifero ſequens toti faciei injeci fomentum.

℞. *Herb.*

℞. *Herb. biſmalv. m.* ij.
flor. melilot. m. j.
ſem. fœnic. ℥ß.
incid. concoq. in lacte dulci; exprim. applic. cum panno molliore, cavendo, ne poſt crebram applicationem, partes frigeſcant.

Repetito ſæpius hocce medicamento & depulſa ex parte nigredine; corrugatis verò hic & alibi, cum palpebris genis, inſperſi eis, quod in fine hujus diſſertationis extat *ex liquore tartari* &c. medicamentum: hiſce etſi de tempore in tempus faciei reveniret color ex luteo albus; naturalis tamen in integrum reſtitutus eſt nunquam; relictis cuti ex ſugillatione multis maculis iſtoque colore, quo Javani tinguntur: in curanda ſugillatione itaque actutum ad omnia ſimul accurendum; excipio autem applicationes viventium diſſectarum columbarum & ſimilium animalium, in nucham, quas ullo ſine commodo, adſtipulatione & commendatione potiùs quorundam ſcriptorum, quàm ſecundùm rationem & experientiam, fieri ſuſtineo. De dolorem ſedantium familia *lac muliebre*, *opium in aq. fœnic. diſſol. mucilag. ſeminum cydon. pſylli*, *portulac.* rejicienda ſunt minimè: ſuffitu & vapore herbarum fragrantium & ſale refertarum volatili, diſſipari concretos cum ſanguine humores diſſolvique in faciei ſuperficie in ſudores & liquamina, hauſto interea *Theæ*, vel ejuſdem virtutis potione, compertiſſimum eſt, internè adhibenda remedia de leniter ſudorem promoventium & malacticorum oportet ſint claſſe; conſtipata ſi ægro alvus, hoc modo purganda: plura ad hanc normam præſcribi etſi poſſint; te autem (lect. beniv.) multorum remediorum farragine non obrutum; ſed verò, ſelectis quibuſdam, inſtructum volui, externè olea unguentaque pinguiaque, de cœtu remediorum, hoc in affectu, rejicienda, dictum eſt dudum.

Faciei ultimò decori, qui poſt curatam ſugillationem ſtudeat (& ſtudeat oportet) inſpiciat diſcatque ex Clar. WEKKERI *Antidotar. general. titul. de unguent. faciem ornantib.* varias in hunc ſcopum collineantes præſcriptiones.

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *OCTAVA*;

DE EXCRESCENTIA,

Fœminæ derepentè inguini oborta.

Dixi nuper, me in pertractandis hiſce exercitationibus moliturum, morbos, de quibus in iis agitur, examinandos artis Chirurgicæ peritis ſiſtere: hoc enim modo diſſerendo & agendo, minor erit verborum & cavillationum ſtrepitus; minor invidis & maleferiatis opportunitas abſentis rodendi famam (quoniam *omni medico & chirurgo caſus inſpiciendi & animi ſenſa proponendi, hocce in Collegio, factæ eſt integerrima poteſtas*) minor de lucro comparando ſuſpicio; ſed verò major, vocatis in conſilium viris honeſtis & doctis, dubio eventui ſecuritas; major tyronibus utilitas; major denique probis mecum miſeris opitulandi ſtimulus: en igitur (lect: ben:) Rhodus & ſaltus, en caſus ſtupendus initio & fine.

Anno hocce MDCCIII. ipſis Kal: Aprilis, duxit ad me, WILHELMUS BEAUDOUX, *Warmondæ* Chirurgiam exercens, MARRYTJE KORSZEN, ætat. XLVII. viduam, quinquies prole beatam & quidem vice ultima A°. MDCC. Novemb. VIImo. ab ſex jam nunc annis, in inguine ſiniſtro, geſtantem cuti concolorem, doloris omnis

omnis expertem, in principio piſi; temporis verò tractu minoris caſtaneæ magnitudinis tumorem ſubdurum, circa menſis hujus anni Martii initium valdè extuberantem (ad ovi ferè dimenſionem enim jam pervenerat) & continuò incrementum capientem: ad hujus inſpectionem XIX. ejuſdem menſis, prædictus BEAUDOUX vocatus, audita relatione, accreſcere, nempè, hunc tumorem immensùm, quotidiè ſanguinem emittere aliquando ad quatuor, aut quinque libras, rei mirabatur ſtatum eumque, poſt octiduum: ruſtica, pauper enim & ultra duo milliaria ab eo vivebat remota, præſcriptis quibuſdam ſtipticis ligaturaque comprimente, iterum vocatus, horrebat: ea enim breviſſima dierum intercapedine hunc tumorem ferè rotundum 5. pollicum diametri & 8. longitudinis experiebatur; ego, elapſo triduo, perluſtrato eocum hocce caſu, eocum eum ſanè horrui, ſtupui maximique momenti & periculi renuntiavi; cùm autem hic Chirurgus ſolus & ægræ plures huic viſitationi intereſſent conſanguinei, iis, quantùm potui, perſuaſi, conſulerent & alios hoc de negotio Medicos & Chirurgos ſtatuerentque: in mora enim periculum monebam, de rebus peragendis, quantocyùs.

3tiò; Apr. denuò cum Chir. ALDERKERK & BEAUDOUX, rem examini ſubjeci obſervavique tumorem ad oculum quaſi continuò augeri, nigredine conſpergi, fœtore & putredine ſuperficiali corrumpi; inquiſivi ſedulò in omnes mali hujus circumſtantias, quo, videlicet, modo & pedunculo inguini adhæreret? quo eſſet de genere tumorum & ſic porrò; brevi, convenimus ſequente die horâ matutinâ ſeptimâ, Chirurgi TORRENIUS, CONTENOT, ALDERKERK, van LOO, BEAUDOUX & quidam Med. Studioſi; quibus coram mentem meam de hacce excreſcentia

& methodo, quâ, ſecundum me, curari, aut ſaltem tractari poſſet, explicui: eſſe, nempè, diſtentionem, excreſcentiam glandulæ cujuſdam inguinalis, lato quidem pedunculo inguini inhærentem; ſed tamen ad ejus interiora non pergentem; vicinas quidem partes tegentem, iis tamen (puta meatui urinario & aliis) non affixam: de cauſa, ut vocant, proxima, citiſſimam, poſt tot elapſos annos derepente hanc promovente extuberantiam, opinatus ſum; glandulam hanc inguinalem, obſtructâ arteriâ, primò induruiſſe & manſiſſe eo in ſtatu, uſque dum magno accedente motu impetuque ſanguinis, obſtructio illa reſolveretur, pertunderetur extenſaque protenſaque propagataque arteriarum glomeratione, brevi extrueretur, quam videbamus; excreſcentia: poſſe verò hoc modo paucorum dierum ſpatio formari magnum tumorem liquidò demonſtravi & exemplis de bubone peſtilentiali, de fungo & ſimilibus, deſumtis, illuſtravi; huic ſermoni alia adjeci egique de methodo agendi in hunc tumorem; eum, videlicet, tutò non poſſe auferri eſcaroticis, inuſtione, neque inciſione; ſed verò in conſtrictionem omnem eſſe collocandam ſpem: hæc & plura hunc caſum in genere & ſpecie ſpectantia, leguntur explicatius inferius.

Prædictis ergo viris mecum ſentientibus mihique auxiliatrices præbentibus manus, injeci elevatæ undique & annulo ferreo plicabilique coarctatæ & ab abdomine, quantum fieri potuit, avulſæ excreſcentiæ decuſſatim duo, cerâ oblinitâ, vincula linea (ſericis enim potuiſſet forte perſcindi cutis nimium citò) horum finibus adaptavi in utraque inguinis parte, ex levi ligno torcularium, cujus cochleæ manubriolum apponi curaveram; ut, pro re nata, verſatili hocce inſtrumento, ad abdominis & inguinis figuram formato, excreſcen-

creſcentiæ pedunculus arctari, aut laxari poſſet ad nutum.

Hocce die, ſuffulta, ab omni parte, pulvillis (compreſſulis) excreſcentia, de hora in horam conſtringebatur, uſque dum, ex dolore, judicaremus eſſe ab ulteriore coarctatione abſtinendum.

5tò; Mane experiebar, omnia pro tempore meaque intentione ſeſe habere benè ægramque & alvum & veſicam ſine moleſtia exoneraviſſe; ſtrictius ergo ligavi molem; veſperi autem, ne forſan inflammatione, aut gangrænâ partes vicinæ infeſtarentur, fœtor, planè cadaveroſus, abigeretur ipſaque excreſcentia deſiccaretur, abdomini, addito ſpiritu vini, femoribus verò ipſique tumori ſimpliciter ſequens, corroborans dicunt & deſiccans, inſperſi fomentum:

℞. Herb. abſinth. M. iij.
Scord. M. ij. *majoran. M.* j.
Rad. polypod. ℥ß. *ſpic. nard.* ʒij.
flor. Roſar. Rubr. M. jß.
incid. coq. in vino Rhenan. aut Gall. generoſ. col. ſerv. in uſum.

6tò; Inſpexit mecum & Chirurgis ALDERKERK & BEAUDOUX (iis enim uſus ſum ex munere) negotium noſtrum Clariſſ. Medicus H. OOSTERDYK SCHACHT renuntiavitque, perluſtratis diſcuſſiſque omnibus ad rem facientibus; ab me agi ſecundum artem exitumque mecum dubium; ſed verò hac una methodo premendum urgendumque, ſtatuit.

7mò; vidi excreſcentiam putredine corruptam, gravi magnoque cum fœtore nigreſcentem; dormiverat autem ægra ſatis benè conſtrinxique iterum vincula firmiter.

8vò; Accipiebam, ægram, præ dolore, hac nocte fuiſſe inquietam, inſomnem, alvum non depoſuiſſe; veſicam verò ſæpèſæpius; ſed tamen ſine moleſto dolore, pulſu itidem genarumque rubedine febrem denotantibus, injici ano curavi *ſuppoſitorium*, quod circa meridiem intentioni meæ ſatisfecit: ſitibundæ quidem aliquid potionis præſcribere volui; verùm illa ad medicamentorum titulum, eam teſtata eſt ab iis averſionem; ut potius iis ſuperſedere, quàm ea, hac hora, urgere, ratum duxerim.

9nò; Iterum omnia è voto ſuccedebant, utente alimentis, non ſine appetitu & hilaritate, ægrâ obſervavique circa vincula pus cutimque perſciſſam; ulceri itaque huic, *ung. digeſt.* calidè applicari curavi.

xmò; Dormiverat in utramque aurem patiens tota ferè nocte: hoc die abſtuli excreſcentiæ flaccidam luridoque-nigerrimam inſignem partem.

xImò; Nobiſcum convenerunt Chirurgi TORRENIUS & LE MAIR tentavique vincula conſtringendo, totam avellere de corpore fœtentem molem; ſed ſtillitantibus quibuſdam ſanguiferis vaſculis puri puti ſanguinis aliquot guttulas, me ab hoc propoſito abſtinui conſtituique; ut ab initio, prudentiæ & tempori rem committendam totam.

xIImò; & xIIItiò; Ægra & omnia ſeſe habebant ad normam artis naſcebaturque mihi jam nunc boni eventus firmior ſpes; affirmavi & non vanus vates prædixi, nos in portu navigare.

xIVtò; Vidit mecum Doctiſſ: Medicus, W. MYLIUS, quem

quem habuiſſe diſcipulum gaudeo & Chirurg: ELLINK-HUYZEN, totum ad vincula circulum, ulcere circumſcriptum puro abdomenque femoraque ab naturali diſpoſitione, nullo modo, mutata.

XIVto; Et ita duodecimo, ab injectis Vinculis, die, (me abſente) ſolvens, cum faſcia, apparatum, Chirurgus ALDERKERK, unà totum vidit ſolutam de inguine excreſcentiam inguinique ne vel minimum quid ejus reſtitare, aut ſanguinis effuſum; ulceri itaque detergens, *mixtum* vocant, adhibuit *unguentum*. Veſperi (fateor ſumma cum voluptate) ægram lætitiâ exultantem remque ipſam in vado comperi.

Conſtitueram, poſtero die, in avulſam hanc molem anatomicum inſtituere examen; ſed tantus ei erat fœtor, quantus, ne per minimam quidem horæ partem ab naribus ſuſtineretur: quod tamen obſervare potui, eſt, maſſam hanc glandoſo-carneam, uno conſtitiſſe corpore, ejus excepta parte pudendæ proxima: hæc enim ſulco diſtincta ſingularique circumſcriptione notata videbatur; hinc ſtatui unam majorem, duas porrò, aut tres & quidem temporis interventu, hocce morbo fuiſſe infeſtatas glandulas; duæ tamen minores, verſus ilia & naturaliter conſtitutæ adhucdum inveniuntur.

XVIto; } Eouſque ulcus depuratum obſervavi; ut,
XVIImo; }

XVIIIvo; Miſera nuper, pleniſſima nunc fruens valetudine ad conſanguineos ſuos, in pago VOORHOUT degentes, abierit; ulcus autem cicatrice obducendum, Chir: BEAUDOUX, utpote huic loco proximiori, tradi-

de-

derimus quodque eo cum ſucceſſu peregit; ut XXV. maxima parte & 3tio; M. Hujus Maji, illud in totum conſolidatum invenerimus, adjecto ſolummodò inguini puro, cum faſcia, carpto.

De faſciis ab me uſurpatis nihil commemoro: ſuſpenſoriæ enim in initio & retinentes apparatum poſtea fuerunt tantùm.

Obſervatum autem volo, ægram medicamentorum, ne vel unum unicum aſſumpſiſſe, per os, granum.

Habes (Lect: Beniv:) rei feliciter peractæ hiſtoriam; quæ autem (ut ſupra monui) cum Chirurgis & ſtudioſis medicinæ in anteceſſum communicavi, duo erant, nempè, cogitata mea de hocce morborum genere & methodo illud tractandi; profeſſus, me ſtatuere, tria dari carnearum excreſcentiarum genera darique, hoc ex ſyſtemate, tria carnis genera, muſculoſum, glandoſum & ſpecificum; ſive fibroſum, vaſculoſum, lamellatum.

In muſculoſo obtinere verum SARCOMA, aſſurgens una & æquali ſuperficie, cujus margo, temporis tractu incurvatur, circumvolvitur, invertitur & tandem oculum latet: in eo curando probè uſui venire cauterium (quod vocant) actuale; potentiale verò minimè: abſciſſione porrò, inciſione, neque ligaturâ hocce poſſe extirpari malum, affirmavi; niſi (quod in extirpatione mamellæ feci ſæpius, ejus pedunculus unà & ſimul, cum parte muſculi, ex quo ortum duxit, abſcindatur: hoc autem quàm quibuſdam locis factu ſit difficile, pronuntient veri Chirurgi; addidi, inciſione hoc modo non inſtituta, SARCOMA citius violentiuſque excreſcere & propullulare; inſuper vinculo, ligaturâ, non poſſe auferri, cum infra excreſcentiæ Principium, injici tumorique illa adhiberi nequeat.

Glandularum carnearum ſyſtematis excreſcentias duplicis pronuntiavi generis; conglobatarum, nempè, una mole & circuitione; conglomeratarum verò variis ſulcis, protuberantiis fiſſuriſque diviſa, erumpere.

Ad

Ad haſce auferendas, rejecto utroque cauterio, commendavi cultrum (inciſionem) & ligaturam, uſus exemplo abſciſſionis mammarum, glandularum tum axillarum, tum inguinum, uvulæ &c.

Contra hanc doctrinam, ex Chirurgis quidam movit dubia & fortiter & amiciter; contendens, eſcaroticis glandulas carneas ſcirrho; imò exulcerato & carcinomate infectas, mammam, papillam, uvulam, &c. poſſe curari; cui ego, me nunquam; niſi in principio morbi & una, aut altera, tantùm, glandula laborante, cum optando eventu, illud tentaviſſe, aut ab aliis tentatum vidiſſe demonſtravique eandem illam curationem tutius & citius inciſione & ligaturâ potuiſſe fieri & eſcarótica poſt infelicem harum partium inciſionem, ſcirrho non probè extirpato & repullulante &c. ſolummodò locum obtinere; retuli porrò me cum famigeratiſſ: medic: Chirurg: (ſit lect: ben: huic digreſſioni venia) Burcinac: &c. dynaſt: ad extirpanda prædicta mala utplurimùm eſcaroticis nunc exterius ad extruendam crenam, ferrum poſtea excipientem, nunc interius & ad finem uſque utente, hoc de lemmate, quondam ſeruiſſe ſermones, poſtquam mamellæ ſcirrhoſæ extirpationi, ab me inciſione peractæ clanculum & niſi poſt actum facietenus notus interfuiſſet meque eò eum, pro mea cauſa dicendo, duxiſſe & preſſiſſe anguſtiarum, ut pro omni argumento ſolummodò diceret; *age tu pro conſuetudine & methodo tuâ; ego tamen meam excolam*; quærens tandem omne effugium in aquam ſuam quam (leſch-of brandſtillend water) dolores & inflammationes ſiſtentem appellabat, aſſeverans hocce ſuo Arcano, eſcarotici ſui etiam Arcani ſævitiem ad lubitum poſſe moderari, frænari & cum tempore hoc modo, ſine dolore, aut hæmorrhaga, ſcirrhos cancroſque curari; cum autem poſtea hæc aqua cauſticumque hoc Orbi innotuerunt, compertum eſt, fuiſſe lac quoddam (ut ajunt) *virginis*, cujus formula ſatis jam eſt cognita & *mercur: ſublim: corroſiv:* ſed quâdam larvatus maſſâ gypſeâ: quapropter multi mecum ſunt ſuſpicati, cum terribili ſub titulo cancri leviores glandularum indurationes &c. (nam de ulceroſo carcinomate, ne unum quidem exhibuit exemplum) hoc remedio excepiſſe & curaviſſe.

Quàm malè eſcaroticis; præſertim ol: vitriol: uvula, torſillæ &c. & quàm probè ligaturâ & inciſione excreſcentes auferantur; primum matrona nobilis hac in civitate experta, adhucdum dolet & ſecundum; *Hagæ comitum* Juvencula quædam lætatur,

Tertium carnis genus, quod conſtituit glandem penis, gingivas, &c. cum frequentiſſima; imò ab nativitate hominis habeat excreſcentias, docui, pro opportunitate eſcaroticis, ignito ferro, inciſione, ligaturâ, verbo, vario modo, poſſe deprimi, coërceri, auferri.

De fungo (excreſcentia ſubitanea in corpore animalis, alio nomine aliquando hyperſarcoſi) Suſtinui, eſſe ex arteriis læſis, aut ad earum extremitates, tono perditis, ſucci nutritii profluvium, cujus prima guttula tubulo arterioſo adhærens, ſequente alia, protruditur; ſed tamen huic adaptata atque cum ea, vivificante ſubtiliore ſucci nutritii portione dotata, vivit & hoc modo inſequente una effuſione ſucci nutritii alteram, porrò fieri hanc excreſcentiæ Pſeudocarneæ ſpeciem.

Pro ulteriore meæ hujus opinionis aſtructione, duxi in medium omnia illa phænomena, quæ in FUNGO proſtant quibuſque ille ab SARCOMATE, GLANDOSIS & TERTII GENERIS CARNEIS EXCRESCENTIIS, diſtinguitur, ut; initio digito, linteo, carpto &c: poſſe abſtergi, removeri inſtar glutinis; albeſcere; quinimò etſi tractu temporis ſubrubrum, vel lividum obtinuerit colorem, induruerit variiſque ab latere, ornatus fuerit ſanguiferis; eum tamen fibris nunquam inſtructum carneis, vaſis ab ortu, aut lamellis apparere: inde collegi fungos, mox deſiccantibus & comprimente ligatura; poſtea verò vinculo (intellige ſimul ligato fonte, arteriâ) aut actuali cauterio debere auferri: de abſciſſione docui eam, minimè convenire, utpote quâ morbus potiùs augeretur, quàm corrigeretur: de eſcaroticis itidem, hoc in ſymptomate omne conamen eſſe irritum; nam unâ confectâ eſcarâ eâque ſeparatâ, ſecundâ opus eſt; propullulante interea de fonte, fungi materia & alimento: videntur mihi cum Siſypho ſaxum volvere, qui hoc opus aggrediuntur: problemati huic, aſſentiri nemo negabit, qui ab ulceribus, dictis hyperſarcotico-impuris, ab

mola

mola &c. fungoſitatis & citiſſimæ excreſcentiæ probam petiit fungi & aliarum excreſcentiarum comparationem: quæ enim materia, fluidum quod, ulceri huic, de hora in horam ex imo adfluit eique adhæret, dicitur quidem (ſed falsò) caro; ſed verò nec genere, nec ſpecie eſt: nullæ etenim carneæ, hacce in pſeudoſarcoſi, deteguntur ſtriæ: verum quidem eſt, ulcere neglecto ac diutius ſordeſcente gluten hoc duritie & colore quodammodò carnem, potiùs ſpuriam, carni ſimilem maſſam fingere; ſed tamen ritè examinatum, nihil minus, quàm carnis veſtigia relinquere inſpicienda; ſic de mola, polypo & aliis.

Fungoſitatem hanc, ut curetur, uſque ad ipſa oſſa, cum quibus, utplurimùm, ei commercium eſt, debere abſtergi ſcalproque abradi ipſa oſſa & in totum crudeſcere, notiſſimum novimus: hujus generis ulcus, ante aliquot menſes, in hujus civitatis noſocomio ſtudioſis conſiderandum propoſui.

De glandulis veſicularibus nihil memoravi; etſi ſui generis potuberantias excreſcentiaſque patiantur frequentiores: de carneis quoniam excreſcentiis agere, pro ſcopo, hac in diſſertatione habui tantùm.

De excreſcentiis cutaneis cenſui, eas eſſe de glandoſo-carneo genere atque proinde eodem modo, cum iis hujus generis; quamvis in aliis corporis locis, tractitandas extare: de VERRUCIS tamen aliiſque quibuſdam cutaneis tuberculis, cum diverſa, ab communi, mea ſit opinio atque illa meum hoc thema directè ſpectare non videantur, differam brevì ex profeſſo.

Reſtat (Lect: Beniv:) ut enarrem, quid me moverit, quare vinculo, non verò alia methodo, hanc excreſcentiam auferre conſtitui.

Primò; cauterio actuali poſſe deſiccari, perurive eam, ſalvo, cum inguine, abdomine, noſtrum nemo, vel propoſuit: nota nempè, nimium imi ventris tenera tendinoſaque diſpoſitione, quàm ut rudiori huic exponi poſſet medicationi.

2dò; Quare eſcaroticis uti ratum non videbatur, ratio non erat una; ſed multiplex. 1mò; major erat excreſcentia, quàm ut iis conſumi, ſive in totum necari poſſet, priuſquam ex ipſa hac me-

thodo toti corpori noxa induceretur & vitæ periculum. 3tiò; accreſcente indies tumore obſervabam eum jam multo latice & ſanguine hìc & illic madere, quapropter de eſcaroticorum vi, hoc in caſu, nulla mihi erat expectatio; adde 4tò; quæ ſupra circa fungi curationem dixi de extruendis & ſolvendis continuò eſcharis.

5tò; Cultro, inciſione ſanè ad excreſcentiam nullus patebat tutò aditus; baſis item excreſcentiæ latior erat firmiùſque inguinis cavitati inhærens, quàm ut inciſione poſſet extirpari; huic rationi adjice inſtantis hæmorrhagiæ periculum veſtigiaque ejus, ſupra memorata, me terrentia; vinculo itaque deſcripto, Deo adjuvante, opus hocce magnum peregi tutò, citò & jucundè.

Ultimò; ut probem, me verbis non inhærere & ſuum Antiquitati ſemper tribuere honorem, concedo facile SARCOMA eſſe horum morborum quaſi genus; cæteras verò carneas excreſcentias, ejus ſpecies, aut claſſes: modò meam de curatione doctrinam & agendi methodum approbaverit peritorum calculus.

EXER-

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *NONA*; DE VERRUCIS.

Morbos quoſdam, ſi eorum definitiones deſcriptioneſque examinemus, nomine inter ſeſe; non verò re & vice verſa convenire, docet VERRUCA, utpote, cujus ſub titulo, diverſiſſimos ab ea, tumores morboſque recenſent auctores.

Sive itaque VERRUCA ab eminente de monte loco nomen habeat comparativè, ſive aliis rebus, puta veſtium cuidam generi, vel incultis hominibus, ex ſua ſimilitudine, nomen dederit, id ipſum nomen VERRUCAM non exprimere, conſtabit ubertim: datur enim VERRUCA (taceo alias) plana, lævigata, glabra, clavum mentiens; ut inter digitos, in vola manus, planta pedis aliiſque in corporis partibus, videre eſt; ſed miſſa faciamus nomina comparationeſque, videlicet, claudicantes omnes videamuſque potius, quid, in hoc uſque tempus, hocce de tumore ejuſque eſſentia, renuntiatum ſit ab medico-chirurgis & an parte affecta, non cognita, ejus curatio rationi potuerit eſſe conveniens?

Ut ſingulorum auctorum nomina non commemorem, hic VERRUCAM definit; *excreſcentiam carneam, fungoſam, vel ſylveſtrem, ſenſu expertem, cuti concolorem*; ſtatuens ejus cauſam, *craſſiorem ſanguineam materiam, quam robuſtior calor de toto latice*

ſanguineo ſeparavit: ille, *melancholicos*, *terreſtres* & *phlegmaticos* inculcat *humores:* neque deſunt, qui VERRUCAM *ex ſucco verè alimentitio; ſed vitioſo, poris cutaneis infarcto & tandem propullulante extra ſolidas fibras, ortum ducere contendunt:* ſunt & qui *eam ab externis injuriis, puta vermibus, araneis, fimo, ſale leniter corroſivo &c. poros cutis intrantibus ſuccumque naturalem vitiantibus* generari & germinare ſuſtinent.

Hæc ut figmenta (eſſe namque figmenta demonſtrare mox conabor) exornent ſuaſque tegant hallucinationes, confundunt cum VERRUCA varias excreſcentias carneas tumoreſque fungoſque varios; exempl: gr: Thymum, Sycoſin & alios, de quibus latiùs infra.

VERRUCAM, non quod ab auctoribus eſt dictum; ſed verò eſſe papillarum nervearum cutanearum excreſcentiam, oculo apparebit, inſpicienti eam, armato, diſtinctè; ad oculum autem hæc cum poſſit demonſtrari veritas, ab ea omne abſcindo inutile verborum plurium ſyrma;

Quia verò haſce inter papillas cumque iis aliquando glandulæ, protuberant luxuriantque cutaneæ; variæ conſpiciuntur quaſi VERRUCARUM ſpecies; cum ipſe tamen morbus ſolummodò in prædictas papillas vim exerceat ſuam & VERRUCA, propriè loquendo, carnea, vel glanduloſa ſit nulla eoque in caſu mixtum quoddam extruatur excreſcentiæ genus.

VERRUCARUM varietates in magnitudine, colore, figurâ &c. quærere, laboris videtur infructuoſi; quoniam hæ & ſimiles varietates, differentiæ & diſtinctiones ipſam morbi eſſentiam non variant atque pro tempore mutantur; pro loco tamen atque proinde reſpectu methodi medicandi, VERRUCAS differre inter ſeſe, docebitur inferiùs:

Orbicularis itaque, vel ſeſſilis ſit, lato, vel tereti pedunculo inhærens, aſperitatibus una, vel pluribus, magnis, vel parvis VERRUCA aſſurgat, vel multa preſſione, vel crebra frictione obtundatur, modo una, vel plures papillæ nerveæ cutaneæ cuticulam perforando ultra ſuos limites extuberant, VERRUCAM conſtituunt.

Glan-

Glandulæ quoque cutaneæ; etſi non raro protuberent, aliud tamen excreſcentiæ genus (ut ſtatim innui) efformant, abeuntes in calloſam duritiem nunquam.

Qui porrò clavum, ſpinam cutaneam, vel nerveæ tunicæ callum VERRUCAM nuncupant, vel ad ejus ſpeciem revocant, non magis eam habent perſpectam, quàm qui eam ſchirrhum pronuntiant.

Colligi ex hiſce poterit facile, acrochordonis & myrmeciæ nomen ejuſque morbi eſſentiam, cum ea VERRUCÆ nequaquam convenire; Morum itidem, Criſtam, Ficum, Mariſcam & inprimis Condyloma, ad carneum ſuum luxurians genus eſſe referenda patentque harum excreſcentiarum differentiæ inter ſeſe, ut & cum VERRUCA, tum ex iis, quæ in PRÆCEDENTI EXERCITATIONE ſtatuimus, tum ex ipſa VERRUCÆ deſcriptione.

Verumeninverò, tametſi in partibus pudendis quoque VERRUCA quandoque aſſurgat, illi ſanè cum ſpurciſſimis & ex mala Venere ortum ducentibus excreſcentiis, dictis (præter nomen) VERRUCIS, commune eſt nihil:

Nam *PRIMò*; fœdæ iſtæ & obſcœnæ, tumentes citò, excreſcentiæ madent mox ab earum exortu fœtentque deinde horrenter; VERRUCA non.

SECUNDò; putidæ hæ protuberantiæ mittunt ſuo de corpore continuò ſanguinem; VERRUCA nunquàm & quod ſanguinis circa, vel de VERRUCA fluere aliquando obobſervatur, non de VERRUCA; ſed verò partibus ei vicinis læſis, vel eà ipsâ ultra & per baſin lacerata, hauritur.

TERTIò; turpes hæ excreſcentiæ de die in diem, medicamentis ſedulò non adhibitis, de malis abeunt in peſſima ſemper; VERRUCA verò ſæpiſſimè, nullo adhibito medicamine; quinimò, ulla ſine cicatrice, curatur.

QUARTò; prædicti tumores gangrænâ & Sphacelo, ſive putredine corripiuntur pro parte, aut toti facilè; indurantur

tur verò nunquam; VERRUCA è contrario prioribus ſymptomatibus nunquam, poſteriori, imò & incurabiliter, exponitur ſemper.

QUINTò; ſchirrhoſa VERRUCA extitit nunquam, utpote quæ in glandularum carnearum, vel veſicularium neutro verſatur ſyſtemate atque ſchirrhus aliis in partibus fieri nequit.

Operæpretium non videtur (*Lect: Beniv:*) te moneam demonſtremque in palpebris grandinum & mixtum hordeolorum genus; quinimò, veſiculas lapidoſâ materiâ turgentes cuticulæque aſſurgentis induratas ſqammulas, ab quibuſdam; ſed & imperiti, pro VERRUCIS haberi; cum hi tumores & protuberantiæ diſtinctu, viro medico-chirurgo, ſatis ſint faciles.

Quod tamen tecum (*Lect: Beniv:*) DE VERRUCIS, priusquam earum curationem deſcribere aggrediar, communicandum habeo, eſt;

PRIMÒ; me, ex multa obſervatione Anatomica practicaque mea Chirurgica, compertum habere, juniores homines, præſertim pueros, hocce malo; ſenio verò confectos, nunquam vexari.

2dò; VERRUCAS dolorificas & contagioſas eſſe ramoſas eaſque non ſolum ſuperiùs; ſed & inferiùs; imò, uſque in ipſam membranam muſculorum communem, extendi.

3tiò; VERRUCAS omnes hiemali felicius, quàm ulla alia anni tempeſtate, curari.

Ne autem hæc à poſteriore ſolummodò longaque praxi tandem & tantum poſſe comperiri videantur, adjiciam hiſce aſſertis, mea in ſingula hæc obſervata, cogitata & rationes, quæ, quod ſuppono, docère & adſtruere, quoque à priori, videntur pleniſſimè.

AD PRIM: cum VERRUCA ſit morbus, ſive excreſcentia nerveæ molis, vel nervearum papillarum cutanearum (quod ad oculum eſt demonſtrabile) mirum non eſt, in pueris juvenibuſque (lauta quibus largaque ſucci nervum concomitantis eſt copia

nervi-

nervique ipſi ſunt molliores) eas luxuriare; in ſenibus verò, quibus nervi hocce liquido deſtituti, rigent, non oboriri & inveniri.

AD SECUND: illæ etenim parti infiguntur admodum ſenſili, unde motæ, quod cum cute ferè continuò fit, doleant, oportet maximè; adde ad earum circumferentiam liquidi, ab ſtagnatione, acrioris quid, vicinis, aut plurimum tum, ſtillitare de partibus inflammatis: pono itaque VERRUCARUM contagium non tam in ipſas VERRUCAS, quàm partes iis vicinas læſas & jam nunc, ab aliquo tempore, ichorosâ materiâ obſeſſas hancque ad VERRUCÆ margines & fiſſuras eructantes exhalationeſque ſuas ejicientes: hac ratione ſequitur (vide ARTIC:

TERTIUM) hiemali faciliùs, quàm quavis alia anni tempeſtate VERRUCAS extare curabiles: omne enim contagium, luis Venereæ, peſtis, ſcabiei, verbo, omnes conſpurcationes infectioneſque calore & ſub jove calido, vehementiùs, quàm è contrariò promoveri, graſſari & diſpergi de vivente in viventem, (ſuperſedeo rebus inanimatis) inficias credo ibit nemo, ad quod accedit; curationem VERRUCARUM fieri palliativè, induratione, abſolutè, exſiccatione, quâ decidunt; utrùm autem hoc medicamentis, an verò manuali operatione fiat tutiùs, citiùs, jucundiùs, indagare & exponere tentabo dilucidè.

Etſi remedia, quæ in genere, ad curandas VERRUCAS, in ſpecie quoque ad eas palpebrarum tollendas, adhibenda videantur: monitos tamen Chirurgophilos volo; ne hoc, axiomatis inſtar, accipiant, ſtatuantve: auferuntur enim VERRUCÆ & ut volunt auctorum præſcripta, ſecundum artem, medicamentis corrodentibus; ut *Spir. merc. alb. auripigment. turpith. mineral. merc. Præcipit. ol. Sulph. par camp. ol. vitriol. butyr. antim. arſenic. lapid. infernal. aq. fort &c.* Quid autem ego (ſalvo experientiore judicio) hiſce de remediis in genere & ſpecie ſentiam & experimentis variis didicerim, videbis (*lect: beniv:*) ſtatim; tu autem quiſquis es, cave; ne hæc palpebrarum VERRUCIS injicias unquam: teneræ quippe hæ & continuò movendæ partes, leviſſima etiam acrium & corrodentium medicaminum, prudenti licet adhibitione,

 perfo-

perforantur conſtantque ſæpius ægris viſus partiumque nobiliorum jacturâ: huc itaque ſpectat, quod in anteceſſum, de differentia loci VERRUCÆ, indigitavi: quamvis etenim medicamentis corrodentibus forſitan (de quo tamen dubito) ablata de palpebra, ſine magno vicinarum partium damno & detrimento fuerit VERRUCA, iſtam nihilominus curationem, bonæ deæ Fortunæ potiùs, quàm Apollini adſcribendam, reor: audi itaque, audi inſuper (*lect: beniv:*) horrendum hujus audaciæ dicam, an imprudentiæ? pretium & alieno diſce mercari periculo cautiùs.

ANNO MDCXC. HAGÆ-COMITUM, Chirurgus quidam, cujus nomini, propter res ab ipſo ſæpius, in Republica Chirurgica, viriliter geſtas, parcere duco æquiſſimum, VERRUCÆ majuſculæ, dextram ſuperiorem palpebram, juveni XVI annorum, non longè ab naſo, pro ſede, habenti, ſcalpello punctulis pertuſæ multiplicibus (leviter ſcarificatæ ajunt) communis ruptorii injecit fruſtulum. Æger, quamvis intra horam, totus ipſi jam doleret oculus, ſtatuens conſumi debere VERRUCAM prævioque hoc & non ſine comite dolore poſſe fieri, Chirurgum non accerſit & ille non, niſi elapſo quatuor; ſed, ut æger referebat, ſex horarum ſpatio, redit remque indagat: omni ſepoſita ligaturarum ſupellectile (curaverat etenim, ne palpebrarum motu, quà vellet, aliòrſum, cederet apparatus flueretve cauſticum medicamentum). vix oculum inſpicit, quin, non VERRUCAM tantùm; ſed & totam ferè palpebram; imò & iſtius lateris tempora genaſque: in eas enim & in dorſum occubuerat quandoque æger, levi nigredine conſperſa intuetur; ut verò; abſterſo liquore, rem perſcrutatur propiùs, ipſam palpebram, adnatam corneamque tunicam ſuo contactas medicamine horret meque in conſilium vocat ducitque ad patientem. Quantum poſſum, dolores arroſioneſque

lenio,

lenio, ſiſto quodque ex arte medica judico, ſedulus perago fotibus, cataplaſmatibus medicamentiſque topicis: detergo, nempè, Croco & Opio, cum lacte mixto ſeminumque cydoniorum & pſylli mucilaginibus, albumine ovi cum alumine conquaſſato, omnes partes: injicio quidem, hoc modo, repenti malo moram; ſed verò demortuis & moribundis partibus, jam nunc & vita & vigor deerat: non levis quippe poſtea palpebræ adnatæque pars tunicæ ablata & corneæ condenſata fuit; ità ut poſtea nullum per eam pupillæ, vel ligamenti ciliaris veſtigium apparuerit totuſque oculi bulbus unicolor & tumidè prominens manſerit: brevì, imprudentiæ hujus hiſtoriam expediturus, ei nihil addo; niſi hominem, hoc oculo, reſtitiſſe viſu privatum ſibique ſe luminis aliquid percipere, perſuaſiſſe aliquando.

Curationem quod ſpectat in genere, triplici illam poſſe abſolvi methodò, ſuſtinent auctorum plurimi; medicamentis, videlicet, chirurgiâ & occulta rerum adhibitarum qualitate. Harum ultimam, utpote fabuloſam; ne quid pejus dicam & inſulſam, rejicio in totum: quis enim mente conſtans Medico-Phyſicus ſibi habebit perſuaſum, VERRVCAM manu mortua contactam, emori mox & decidere? aut aquâ pluviâ ex cippis hauſtâ, conſperſam, evaneſcere; aut filis, ex induſio VERRVCOSORVM demortuorum in nodulos, ad VERRVCARVM auferendarum numerum, contortis & ſtillicidio fontis naturalis ſuppoſitis, putreſcere? de cute ſeparari atque ſine cicatrice curari? vel pomum VERRVCOSVM per medium ſciſſum & poſtea uvidæ demandatum terræ, huic morbo non fallax eſſe remedium? Quis genio, moribuſve admodum eſt auſterus; ut, ubi hæc legerit: ACCIPE TOT GRANA CICERUM, QUOT SUNT PORRI ET SINGULIS GRANIS, SINGULAS TANGE VERRUCAS, DEINDE LIGA GRANA CICERUM IN LINTEOLO ET POST TERGUM PROJICE; SED HOC NON FIAT, NISI LUNA NOVA, riſum teneat? vereretur ſanè rectiùs

phantaſtico-lunaticus quiſpiam, memor Apologi Deucalionis & Pyrrhæ, VERRUCARUM, hac ex arte, regenerationem & multiplicationem; Sed ineptiarum harum ſatis & plus erit feſtinandumque ad methodos priores duas eluſtrandas.

Medicamentis cauſticis poſſe tolli VERRUCAM, non nego; ſed verò tutò, citò & jucundè, pernego: nulla enim ex medicamentis corroſio, depaſtio, corraſio impediri cùm pro neceſſitate & lubitu queat, temporis indefiniti intervallum requirat, non ſine dolore fiat; tuta, cita, jucunda renuntiari poteſt minimè.

Medicamenta itaque, ſecundùm me, VERRUCIS adhibenda, ſunt emollientia & blandè deſiccantia; prima, ad ipſas VERRUCAS reddendas aptas extirpationi, ſecunda, ad earum conſolidationes exſtruendas: ſic bono cum eventu ipſis injeci; *Empl. de mucilaginibus, menſes muliebres cum ſputo mixtos ceràque obductos, gum. Sandracum & ſimilia:* Nam *querni de trunco, aut eſulæ ſuccum* hunc morbum non tollere, certus ſum: *atramentum* enim & *fel* huic ſi immiſceantur liquori eoque modo VERRUCA auferatur, agentis & patientis periculo (cauſticum enim eſt) fieri ſuſtineo; ſed emollitas, noſtra arte, VERRUCAS, poſſe tutò erui: imò & extrahi, ipſa teſtatur Empyria.

Sed liceat (*lect: beniv:*) quod æquum & utile videtur, effari reverenter: omni medicamento, in curanda VERRUCA, potior eſt Chirurgia, quæ triplex hoc in caſu exiſtit; VERRUCÆ, nempè, LIGATIO, EXCISIO, INUSTIO.

Agam primò, ut ſtatim, de ultima methodo, utpote rejicienda, aut non niſi ſumma cum cautela, adhibenda quæque nihilominus non erit tuta, cita & jucunda.

Inuſtio (cauterium actuale) ad auferendas VERRUCAS æquè minus quàm potentiale convenire, docebit ipſa cum ratione praxis: etſi enim per cannulam, partibus vicinis ab injuria candentis ferri defenſis, comburatur VERRUCA; impoſſibile tamen eſt,

eſt, plùs, aut minùs quàm oportet, non comburatur: quod enim in deſiccandis oſſibus, partibus duris carie &c. correptis, pro lege eſt infallibili; ferrum, nempè, ignitum parti eſſe adhibendum deſiccandæ, omne uſque dum ſileat ebullientis liquidi murmur; in VERRUCA, parte molle partibuſque mollioribus ad- & inhærente, locum obtinere non poteſt: murmur enim illud deciperet, vel prudentiſſimum Chirurgum perſiſteretque uſque dum unà cum VERRUCA, combuſtæ eſſent vicinæ quæque partes.

Inuſtione tamen curari poſſe VERRUCAM, quâ ſequitur methodo, expertus ſum ipſe; acu, nempè, candeſcente, VERRUCÆ ſæpèſæpius intrusâ eſcarâ que poſtea medicamentis ſuppurantibus ſeparatâ cicatriceque ulceri deſiccantibus inducta; utrum autem hoc tutò, citò & jucundè fuerit peractum, judicet æquus lector, quem inſtructum inſuper volo, me illud coactum & ex mandato ægri perpetraviſſe quaſi artificium.

De liganda VERRUCA, vel volſellâ comprimenda, inutilis non eſt inſtructio; utrumque illud artificium ſolummodò fieri (ſecundùm artem ſi fiat) ad tutam, citam & jucundam VERRUCÆ ablationem: radicitùs enim ligaturâ auferuntur VERRUCÆ nullæ, ſine periculo recidivæ, unquam.

Curatio VERRUCÆ itaque ſpeſque ejus omnis in extirpatione, exciſione, collocanda exiſtit; forfice autem illud, ſive ſcalpello fiat, non moror: poſſe hanc operationem tutò, citò & jucundè peragi, nemo negabit; niſi forſitan is, qui eam tentaverit in vetuſtiores & jam nunc, ab multo tempore, induratas VERRUCAS, plus valentes pertinacitate ſua, omni doctiſſima medicatione atque manu.

Cave quoque (TYRO CHIRURGE) ne, ubi cum VERRUCA palpebræ tibi negotium eſt, eam pertundas: vulnus enim illud, fœdiſſima ſine cicatrice, conſolidari poterit nunquam; neque laceres palpebræ muſculum violenter: tuâ enim culpâ relaxabitur

palpebra incurabiliter; videſis porrò concedas nunquam, dente, aut ungue avellatur, aut abſcindatur VERRUCA (hæc tamen methodus ab quibuſdam commendatur) quæ enim inevitanda huic ineptiæ & pediſſequa ſunt ſymptomata, noveris, facilè. Exemptâ VERRUCâ fundo injicienda ſunt balſamica, nervis amica, calidè: Ultimò; quæ hoc ſcripto propoſui, ſingulatim exemplis confirmarem multiplicibus; niſi aſſertionis meæ vim ipſa confirmaret ratio.

Inſcium te (*Lect: Beniv:*) interim nolo, mulierculam, de qua egi exercitatione præcedenti, in vicinia hujus urbis, vivere priſtinæ ſanitati reſtitutam tantæque (quantam eam narravi) ablatæ excreſcentiæ, vix piſi magnitudinis æqualem itidem reſtitare cicatricem.

EXERCITATIO ANATOMICO-CHIRURGICA *DECIMA*; DE NERVIS;

quâ

ſtatuitur

NON DARI SPIRITUS ANIMALES.

Etſi ſæpèſæpius, tùm privatim, tùm publicè, meam de, ſic dictis, SPIRITIBUS ANIMALIBUS, palàm fecerim opinionem eamque, poſt varia experimenta, non ſine ratione, confirmatam crediderim ſatis ſuperque, videlicet,

NON DARI SPIRITVS ANIMALES;

Conſtitui tamen hocce anno MDCCIV. menſe Febr: in cadavere viri, laqueo necati, ut & in vivis animalibus, ne antiquæ iſti ſententiæ;

Non debere inquiri in demortuis in hoſce ſpiritus; utpote conſtantes ſolummodò in vivis,

Locus refutationis meæ eſſet opinionis, adhuc ſemel & quidem in Theatro publico, Anatomico, hoc rei pondus trutinæ appendere rationis & experientiæ;

Ordo

Ordo autem & hiſtoria rei peragendæ atque ab me peractæ fuit ſequens: primò; in præfatiuncula, præter alia, argumentis, poſtea ipſa diſſectione, de qua inferius, conatus fui probare;

Parum fiduciæ uſui ratiocinii mechanici in medicina eſſe tribuendum.

Argumentando; ſi ratiocinium mechanicum, in medicina, id ſolum & unicum, ſpretis omnibus aliis, ſit medium, quo niti, progredi & ad metam, conſervationem, videlicet, præſentis & reſtitutionem amiſſæ ſanitatis, pervenire arti medices relictum ſit, medium iſti arti eſſe relictum, admodum incertum, erroneum nullumque in tempus non mutabile; brevi, ipſam incertitudinem.

Nullam, nempè, partem animalis extare, de die in diem, non mutandam, diſpoſitione, munere & officio; ità ut, quod vas nunc erat, mox oportet ſit ſtamen, quod mobile nunc, immobile mox: quod nunc magni, mox parvi, ne dicam, nullius, uſus: exempla viris mechanico-medicis obtrudere, incongruum duco; ſi tamen petantur, plura dare, non denegabo.

Ex partium hac continua mutatione ſequitur probè, eas non poſſe deſcribi geometricè; quoniam inſuper omnes pro individuis, tempore, dimenſione, connexione cum ſibi vicinis partibus & (in quo rei cardo verſatur) figurâ, differunt: ſi quis oggerat, arteriam tamen manere arteriam ſemper venamque venam ſemper figuramque ſuam obſervare &c. is mihi parum œconomiæ animalis videtur conſcius:

Quinimò; etſi hæ omnes mutationes ad typum quemdam, (quod fieri poſſe nego) pro tempore & uſu poſſent revocari; incertus tamen, pro individuis, eſſet ratiocinii mechanici, hac in parte, uſus & quidem præſertim in ſtatu præternaturali, in quo medicina primas obtineat, oportet.

Rogus

Rogas forſitan (*Lect: Beniv:*) hoc in negotio, quid plus ratiocinio mechanico valeat? reſpondeo; illud non rejicio; ſed verò aliud quid ei præfero, vel comes adjungo; ſedulam, nempè, multamque (taceo alia ex variis artibus petenda adminicula) animalium diſſectionem, praxin medicam, quæ ſanè omnia ſecundo luſtro ab artis tyrocinio non fiunt, non acquiruntur; multo minus experientiâ confirmantur: res enim agitur magna decem impar annis: juvenis ergo medici hac, in re dubia, cenſorio decreto opus non videtur; ſed tamen ſyſtemata fingere & refingere juvenibus, aphoriſmos ſtatuere ſenibus, omni in arte quaſi, permiſſum eſt.

Diſſectionem quod attinet prædicti cadaveris, intendens nervorum fabricam exhibere & contra SPIRITUUM, ſic dictorum, ANIMALIUM figmentum, mea proponere animi cogitata, demonſtravi primò; cum velamentis toti corpori communibus, cervicis muſculos egique porrò tùm de hominis, tùm de bruti cerebri & nervorum fabrica, proponens unà cum cerebro integram medullam ſpinalem, ſuis cum velaminibus, in vertebrarum tractu & poſteà in aſſula depoſitam, adjiciens huic demonſtrationi varia in nervos examina, de quibus diſputatione prima egi abundè; comprobantia;

1mò; NERVUM NON ESSE TUBULUM, PROINDE VALVULIS CARERE:

2dò; NERVORUM STAMINA NON ADMITTERE INTERSTITIA ATQUE ITA TUBULOS NON CONFICERE; NEQUE

3tiò; IN IIS INVENIRI LIQUIDUM, VAPOREM VIVIFICANTEM, VEL SPIRITUM ANIMALEM:

poſt multas ad digitum demonſtratas incongruitates ineptiaſque, ex SPIRITUUM ANIMALIUM nudè ſuppoſitorum fonte, ortum ducentes, refutavi quoque quaſdam de cerebro pudendas fabulas; ut ſunt (vide zodiac: med: Gall: anno 3tiò obſerv: 3. med: clariſſ: CLERIC: & KERKRING: obſ. 46.) homines & bru-

ta quandoque naſci ; quinimò vivere, ſine cerebro : unde enim (*Lect: Beniv:* ſit huic digreſſioni locus) promanabunt ? quo loco erunt reperiundi tali in corpore famoſiſſimi iſti Spiritus Animales ? quo modo agent deficiente Spirituum Animalium ſcaturigine, iſto in corpore nervi ? quo medio iſti animali conſtabit viſus ? auditus ? &c. quorum nervi de cerebro ortum ducere dicuntur ; ſupponunt tamen auctores, moveri in iſtis animalibus nervos proindè & hoſce fieri actus ; ſtatuatur itaque, oportet, Clariſſimum virum KERKRING, huncce non accuratè perſpexiſſe, de quo verba facit, fœtum fictæque narratiunculæ inſulſi lanionis fidem adhibuiſſe minus prudenter : ego enim exhibere valeo fœtum maſculinum, cujus capitis oſſa, cranium conſtituentia, ſex, in molem excreta inſignem, cerebri continent nihil ; ſed inter oſſis occipitis primæque ſecundæque vertebræ dehiſcentium ſpatium, totam cerebri compaginem occultant.

Prodigio porrò non eſt (capiant hunc caſum, admodùm frequentem, mechanico-medici) viſcera eorumque partes quandoque numero, magnitudine, loco & hoc repeto, figurâ, differre illudque in ſanis apparentibus æquè ac in ægrotantibus locum obtinere ; ſic lien in inguine dextro ; cor ſitu inverſo ; inteſtina ordine confuſo ; quinimò extrà abdominis limites ; triplex ren ; mole adauctum ; ſed tamen ſanum, hepar &c. inveniuntur ; incertum itaque de partium figura &c. deſumptum eſſe ratiocinium mechanicum in uſum medicinæ, judicabunt ſagaciores.

Demonſtravi deinceps ab cerebri mole uſque in ultimam nervorum propagationem, ſtamina nervea extus & proximè concomitari liquidum ; ea quidem quantitate ; ut, tereti ſtylo pertusâ nuchâ, os occipitis inter & primam vertebram, unciæ quædam, brevi temporis ſpatio, dimittantur tantique eſſe ejus liquidi in nervorum uſum momenti ; ut nervi eo deſtituti (nec tamen corpore læſi) officio priventur : demonſtrationis hoc genus inſuper confirmavi praxi Medico-chirurgica, quâ conſtat, dehiſcente vertebrarum

brarum tractu uno, vel bifido, ab nativitate læſoque nervorum involucro generaliore; ita ut ſtillicidium inſequatur, mortalium curatum fuiſſe & ad annos aliquot ſuperſtitiſſe, neminem.

Adjeci huic demonſtrationi & experientiæ aliam, docentem, totum ſyſtema nervorum, eò quoque uſque eſſe continuum ſingulosque nervos ad hoc totum ita pertinere; ut ſine læſione totius, ſingularis quidam nervus lædi nequeat: læſo enim canis viventis in nucha, prædicto modo, involucro nervorum & diffluente liquido, riget mox corripiturque convulſionibus labatque dubia cervice, marcente viſu, animal; quod ſi penitius ſtylus iſte tranſeat laceretque ſpinalem medullam, intrà triduum, hebeſcente viſu, accedente corneæ ulcere & tandem totius oculi proptoſi, agitur diris totius corporis motibus; hinc mecum colligant, oportet, corporis humani perſcrutatores, nervos opticos non incipere; neque finiri ex - aut in, ſic dictos, eorum thalamos; ſed verò cum inferiore nervorum tractu corpore, aut mediantibus hiſce thalamis, eſſe communes. Primæ læſionis exhibita curationis methodo: ſecunda quippe ſine inſigni partium detrimento (quod & tamen rariſſimè; mortem, nempè, animalibus obeuntibus ut plurimùm) nunquam fit: diſſerui hac occaſione de inurenda nucha in morbis apoplecticis, ponendis ſetaceis & fonticulis, ſuſtinens perſæpè eos intempeſtivè & non requiſito loco collocari.

Vt verbo rem expediam: demonſtravi nervum eſſe ſtamen, non tubulum & liquidi in ſe, quocunque nomine poſſet venire, non plus habere, quàm cæteræ partes flexiles; ſtatui itaque nervos non moveri ab liquido quodam, intra nervorum cavitatem agente atque ita Spirituum Animalium hiſtoriam eſſe fictitiam. Petii ultimò ab auditoribus meis; an, quæ præſtiteram experimenta, probè iis non viderentur inſtituta? Secundò; an alia in Spirituum Animalium demonſtrationem poſſent concinnari? ſilentio autem probatam meam cum rear ſententiam, poſſem & ego ſilentium imponere huic ſer-

moni: ſufficit enim demonſtraviſſe, quod in titulo eſt; ni opportunum poſſet haberi, proponere, quo modo, me judice, ſalvo induſtriore, nervus ſuo poſſit fungi munere, moveri ac movere partes alias, SPIRITIBUS animalibus negatis?

Quod extrà omnem controverſiam poſitum omniumque Phyſico-medicorum conſenſu receptum eſt, recipiens; cerebri (nempè) & nervorum ope corpus animalis ejuſque partes moveri deque primo motore Deo ſecundoque anima in hominem agente, ſtatuens, ipſa quæ ſtatuit ratio comprobatque experientia; differo tamen ab multorum opinione, circà methodum actionis cerebri nervique corpuſque nervum primò in actum ducens; negans, interventu SPIRITUUM ANIMALIUM, vel ſolâ animâ, nervum in animali, in actum duci, probans hanc impoſſibilitatem ex nervorum fabrica.

Negatis itaque SPIRITIBUS ANIMALIBUS, ſubjecto, in quod quaſi agit anima in homine conſtitutoque & in brutis nervorum actu, ſequitur, ipſum corpus nervi per ſe (per ſe autem cum moveatur nihil, de hac diſtinctione inutilis eſt ſermocinatio) vel per aliud ei contiguum moveri; quemadmodum ergò, poſito primo motore, nullus eſt motus, niſi ab alio motu, ſtatuo; nervum moveri, mediante motu liquidi, corpus ſuum concomitantis eumque, hoc agitato liquido, de tono ſuo mutari, de tenſione ſua rectilinea in angulum duci, accurtari partesque ſibi conjunctas movere; liquidi verò prædicti preſſione motuque ceſſante, in priſtinum reſtitui tenſionis ſtatum; ita in ipſo actu nervi muſculi carneapars criſpatur, eo ceſſante, iterum lævigatur, æquatur &c. liquidum hoc cum continuò ab ſanguine in cerebro ſeparetur nerveumque corpus ubique locorum concomitetur, in promptu eſt, quod nervum pro cordis motu magnaque, vel parva ejus ſegregatione, elaſticitate ſua plus, minusve in actum ducat, qui actus inſuper in homine pro animæ & voluntatis arbitrio dirigitur; ita ut motus hujus liquidi, nervum moventis, in brutis elaſticus; in homine

verò

verò elaſticus nunc, nunc voluntarius, oportet, renuncietur: ſegregati hujus liquidi actus in nervum promovetur ab ei incumbente involucro, ſive tendine multiplici agente in omnem nervum: hic tendo ab accedente de ſanguine hocce liquido extenſus, mox reſiſtentiâ & tenſione ſua vim impulſi hujus liquidi ſuperat illudque premit in nervum eumque movet.

Si forſitan quiſpiam dicat; ſolam animam, mentem, cogitationem, totam corporis molem agitare, volvere, movere, is mihi ſaltem facilè concedet, Non Dari Spiritus Animales; quoniam, etſi ſubtiliſſimi ſupponantur; corporei tamen erunt, quod in anima, mente, cogitatione, locum non obtinet brutorumque nervos debere moveri, hoc poſito, animâ: proindè veriſimile non videtur, antiquos ſub vivificantis ſpiritus & corpus moventis, divinæ auræ nomine, Spiritus Animales; ſed ipſum Deum, primum motorem, intellexiſſe.

Sepoſitis fabellis nugiſque Helmontianis, Paracelſianis aliiſque de Archeo, homuncione fabricando; ne à tergo quidem, ſive à poſteriore viſo; de virtute ſeminali corpori animalis impreſſa; de partibus innata occulta qualitate &c. non diſputabo, animam proximè ipſi corpori nerveo in hominem non potuiſſe ſua mandata imprimere illudque in actum ducere requiſitum; quod tamen in brutis, quibus anima negatur, planè fuiſſet impoſſibile; quia verò mihi de poteſtate animæ & de poſſibilitatibus ſermo non eſt; demonſtro liquidum, parte ſolida mobilius, in promptu eſſe, quod in nervi motum agat: ſtatuo itaque lege motus naturalis, ſtamineum nerveum corpus ſuæque ſpeciei ſolidum, quàm citiſſimè, operante hocce liquido, elaſtica ſua virtute in brutis & in homine, animâ quoque illud agente, tutò poſſe in actum duci eritque nemo (ut opinor) huic meæ opinioni eòuſque contrarius; ut non annuat, me in homine animæ aſſignare ſubjectum, in quod, reſpectu nervorum, agat atque ad oculum demonſtrare liquidum, nervo ubi-

que proximum, quod in brutis elaſticitate ſua valeat movere nervum; eum verò, qui SPIRITUS AMIMALES pro motûs in nervos medio proponit, non demonſtrabilem; ne dixerim, non exiſtentem animæ & brutis proponere, in quam agat, materiem:

Quod ſi enim ſufficiat; ſtatuiſſe nervos per SPIRITUS ANIMALES illoſque per animam animamque per Deum moveri; habebunt, quod volunt & nudè ſupponunt SPIRITUUM ANIMALIUM defenſores; ſufficiet etiam hoc pede pergendo, omni in actu animalis dubio, SPIRITUM ANIMALEM vocaviſſe in uſum, ſive fictitium Deum, hoc phantaſma è machina, cujus contrà poteſtatem, vel hiſcere, ſine piaculo, mortalium nemini conceſſum erit.

Commemorarem, hoc loco, quædam de methodo agendi SPIRITUUM ANIMALIUM, ſecundùm quoſdam, in nervos; extendendo, nempè, an verò contrahendo ſuo fungantur munere; verùm demonſtratum cum rear, eos non exiſtere, aëra verberandum non duco themaque meum exornare pergo.

Ad nervorum figuram addo; alios rotundos, alios planos, &c. hoſce teretes, illos robuſtos corpore, extare.

De eorum inſertione; nonnullos extremitate capillari, nonnullos verò plexiformiter, in partes movendas, inſeri:

Tendere in eas nunc laxè, nunc ſtrictè &c. neque cum nervis quemadmodùm cum vaſis ſanguiferis, eſſe comparatum; utpote qui (ſuſtineo maximam differentiam vas inter & ſtamen nerveum eſſe abundè demonſtratam ſatis) ex parva mole nunc augentur, nunc ex magna diminuuntur; ex varia hac figura variaque hac tenſione varia eſt in nervos, ab prædicto liquido, impreſſio variuſque motus.

Proditum

Proditum quoque arte Phyſico-medica & experientiâ habemus, primò; ſaniora iſta corpora eſſe, quibus firmior nervorum eſt diſpoſitio, tenſio: eò quoque uſque; ut in proverbium abierit, nervorum nomine & tenſione ſignificari corporis & animæ vires nervorumque tono indigitari partium quarundam virtutem:

Secundò; refocillari inque priſtinum ſtatum, poſt multam agitationem, nervos reduci quiete, ſomno &c.

Tertiò; nervos de tono ſuo, ſive tenſione ſua eòuſque extenſos, depreſſos; ut non reſiliant reveniantque ad priſtinam tenſiônem, manere, cum parte movenda, flaccidulos, immobiles;.

Hujus aſſerti exempla, ſi deſiderentur, petenda extant ex vi nervis tendinibuſque illata exteriore, vel motu paralytico &c. interno, violento. Vitiari quandoque hoc liquidum, conſtat itidem liquidò; unde varia ſymptomata, nervorum ſyſtema ſpectantia: ſpaſmi, convulſiones, ſic dicti arthritici dolores, rigores, titillationes &c. quodque in præſens negotium credam facere maximè, eſt; impeditâ tranſpiratione inſenſili & adaucto hocce latice, nervos arteriaſque omni de parte comprimi hincque inſenſilitatem, ſtuporem; verbo epilepticos, apoplecticos morbos ortum trahere.

Defectu hujus liquidi nervos motu, munere, officio deſtitui, docent ſenio confecti morbique varii.

Nervorum involucrum, ſive tendinem, præternaturaliter, nunc complicari, nunc extendi, manifeſtiſſimum exemplum in ejus nodulis, ganglione &c. (vide part: prim: hujus Exercitat:) extat: nullibi enim locorum nervis adhæreſcit; relinquens, in ſtatu naturali, liberiorem nervo ad motum, locum.

Plura,

Plura, imprimis meninges, generales & ſpecificos cerebri nervorumque tendines; arterias venaſque, hæc involucra adeuntes, cingentes, perreptantes; liquidum, de quo multus mihi fuit ſermo eiuſque diſpoſitionem ſpectantia; ut & alia quædam, huic exercitationi adjicerem impræſentiarum; niſi vererer, meæ mihi tenuitatis conſcius, hanc meam opinionem publici non fore ſaporis & poſſe forſitan moveri difficultates ab me ſolvendas, aut agnoſcendas; alterum quod novo ſcripto & apertè (re id exigente) faciam; etſi quoque docere & doceri amem, docui edoctuſque ſum tamen jam dudum, difficillimè præjudicia, longa annorum ſerie, recepta, præſertim ea, quibus conceſſis, abſurdiſſima rationique contraria ipſi poſſe defendi videntur tutò, ex doctorum diſcentiumque animis erui: antequam ergo illud exornem ulteriùs, excipiam opponentium, vel conſentientium artis noſtræ peritorum contra, vel in hoc meum propoſitum, eâ, qua decet, humanitate & reverentiâ, argumenta, ſuffragia animique ſenſa; ne meo me deceptum præjudicio, falſa pro veris ſtatuiſſe & excoriaviſſe priuſquam mactaverim, renuntient ſagaciores.

DECADIS PRIMÆ

FINIS.

EXER-

G: BIDLOO,

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM DECAS SECUNDA.

VIRO

Nobiliſſimo, Clariſſimo,
Experientiſſimo,

ADRIANO, ENGELHARDO, HELVETIO,

Sereniſſimi ducis Aurelianenſis

Medico ordinario,

proſperitatem!

G. BIDLOO.

Silent inter arma leges; non verò Muſæ, artes & ſcientiæ, hoſtem quæ, neminem, præter ignorantiam, habent; quem tamen, utpote inermen, deſpiciunt atque rident, tutæ, quemadmodum Pallas ægide, ſuâ

&

& ſimplici benevolentiâ, prodeſſe, videlicet & delectare, miſcentes utile dulci; in commune mortalium bonum, Studentes & (ô! ſortem optandam!) tranquillè ſecum habitantes.

Celebri tuo nomini (*Vir illuſtris*) EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM SECUNDAM MEAM DECADEM, vides inſcriptam; hoc ſanè muneris tibi debebam, propter commune nobis ſtudium, intemeratam noſtram amicitiam tuorumque, in republica medica, meritorum cumulum.

Accipe, excipe ergo, tali cum favore, quali cum animi mei candore eum tibi ſacrum facio, hunc non immaturum, aut præcocem, rationalis meæ experientiæ, fructum & vale diu.

Dabam Lugd: in Batav:
A°. MDCCVIII. *Menſe*
Januarii.

DECADIS SECUNDÆ;
EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM
PRIMA;
DE
EXCRESCENTIA
Fœminæ denuò inguini oborta.

EAdem illa fœmina, cujus ſtupendam Practicis hiſtoriam, DECADE PRIMA, *exercitatione octava*, enarravi; poſtquam duos circiter annos, toto tumore, ablato ejusque ulcere nitidiſſima cicatrice obducto confirmatoque, ab omni inguinis intumeſcentia liberata vixiſſetque perfectiſſimè, per omne id temporis, ſana; iterum me convenit, A°. MDDCV. 6tò menſis Martii, tantam, eodem in inguine, denudans excreſcentiam, quantam ne, vel conſtantiſſimus quidem, animo, Medico-Chirurgus, ſine horrore inſpexerit; miſera porrò, egena & ad incitas redacta, profitebatur lacrymabunda, ſe; utpote, quæ recenter natis infantibus ab cura eſſe ſolebat, obſtetricis vetulæ conſilio obtemperaviſſe & tumorem, ante tres ſeptimanas, oleo obliniviſſe & ſuaſu Chirurgi cujuſdam, compreſſiſſe firmiter; eum verò, feſtinatione ea, eâ violentiâ eoque cum dolore prorupiſſe; ut peractæ imprudentiæ veniam ſimulque, meam implorare opem cogeretur; utramque ei conceſſi facilè, tum quia miſerandus omninò erat mulierculæ ſtatus, tum (ut apertè rem prodam: ſic enim decet virum honeſtum) quia ſollicita quadam agebar dubitatione, an prima excreſcentia radicitùs

totaque & omnis, ab me eſſet extirpata? an verò quædam forſitan ejus pars relicta atque hoc modo, aut meâ inſcitiâ, aut imprudentiâ, recidivam (ut vocant) pateretur: nam, etſi minimè homo Euripus & de peracta operatione ſecurus, ab omni viderer parte, nunc propter rem, coram multis celeb: Medicis & Chirurgis præſtitam & ab eorum ſuffragiis comprobatam, tunc propter temporis intercápedinem, quâ integra extiterit & quæ porrò argumenta, de fonte Medico-Chirurgico, pro me militabant; tamen ipſe experiri ſtatui, hæc an præteritæ eſſent excreſcentiæ infauſtæ reliquiæ veſtigiaque, non probè deleta, an verò novum ſymptoma?

Manum ergò, Lunæ 16 Martii, circiter octavam, iterum unà cum Chirurgo M. ALDERKERK operi admovi; quò (ut ſeq: exhibet figura) hanc excreſcentiam, unicuique, artis Medico-Chirurgicæ fautori & ſtudioſo; quemadmodum & toto tractationis tempore, inſpiciendam præbui.

TAB. PRIMA PAG. 132.

A. INGUEN SINISTRUM.

B. B. B. PROTUBERANTIÆ IPSÂ DE MOLE TUMORIS EMINENTES, SPLENDENTES ATQUE LIVESCENTES.

C. C. C. SULCI, RIMULI EXCAVATIONESQUE, LURIDI COLORIS LABIIS ET MARGINIBUS OBSESSÆ.

D. D. PARTES SUPERFICIARIÆ, PUTREDINE CORREPTÆ.

Tale, quale ad vivum depictum, proſtabat fœtens & multo madens latice ſanioſo, ingens & dirum hoc monſtrum; ita ut multi, oculo, mox ſtomachabundi, ab horrendo aſpectu retorto, ad eum redierint rarò.

Injeci, quod, exercitatione præcedente deſcripſi pag. 100: huic excreſcentiæ torcularium eamque, eodem; ut prædictam, excipere & tractare incepi modo: totum inſuper,

B
C
B.
D
C
D
B
C

ſuper, oxycrato madefactis, tumorem exornans ſpleniis & linteamine multo.

Hocce die, conſtricto ter tumoris pedunculo, potiùs baſi; accipiebam, ab iis, qui ægræ ab officio fuerant,

17mò. Eam tranſegiſſe pervigilem totam noctem, cum frequentiſſimis, de dolore infenſiſſimo & veluti flammula corripiente, querelis; nulla cum tamen ſeſe manifeſtaret febris, paulò, magis coarctavi vincula: poſt meridiem cruciatu defeſſa obdormiſcere; ſed non ſine febre incepit; veſperi verò, omnis videbatur ſuppreſſus dolor; ſed tamen utrique inguini, quinimò & pubis regioni impoſitum *Empl. defenſiv. vigon.*, ne inquinata ab effluente undique, fœtidiſſimo latice, corriperetur: levis etenim jam nunc conſpiciebatur inflammatio; noctem ſatis egit tranquillè.

18vò. Apparentibus veſiculis, gangrænæ prænunciis ægraque, de ſummo dolore circa pudenda totiuſque infima regione, conquerente, omni parti, extra vincula, *ung. alb. caphurat.* injeci; ex fœtore tamen cum ægra in levia animi deliquia rueret, præſcripſi ei, quod ſequitur, cardiacum, cochleatim uſurpandum;

℞. *Aq: Meliſſ: Puleg: a* ℥ij.
Cinnamom: ℥ß.
Confect: Alkerm: ʒij.
Sacch: perlar: ʒß.
Syrup: Pæon: ʒiij.
Sal: volat: aromat: ℈ß.
M.

Tumore, circa meridiem, firmiter conſtricto, habuerat patiens ſeſe benè; febricula licet intermittente & periodica, per noctem, infeſtata, ut Chirurgi famulus, qui excubias cele-

braverat vinculaque, ut erat monitus, conſtrinxerat ulterius, referebat.

19mò. Elevato autem apparatu, mirabamur (multi enim huic viſitationi intererant Medici & Studioſi) tumoris, ſive excreſcentiæ adauctam molem: ſuperabat enim capitis hominis magnitudinem longè: propoſitum nihilominùs perrexi & ea, qua potui vi, conſtringere & comprimere vinculis molitus ſum excreſcentiæ fontes; tamen monuerim expreſsè, toto die, non ingravuere ſymptomata; ſed verò

20mò. Hauriebam ex relatione, tum ægræ, tum ei adſtantium, eam moleſtam ſuſtinuiſſe & omni ſomno expertem noctem: febrem ipſe quoque detegebam inſignem, quam ſymptomaticam ſtatuebam; coarctatis itaque vinculis, exhibui: alvus enim erat adſtricta ab tribus diebus; quam ſolvere tamen; niſi coactus volui: debilis enim & quæ vix juſcula ferebat, viribus opus habebat miſera, circa meridiem, hanc ei infuſionem;

℞. *Fol: ſenn: mund:* ʒß.
Semin: aniſ: ℈j.
Ebull: in aq: pur: colatur: ad ℥iij.
adde
Mann: Calabr: ℥j.
Cremor: Tartar: ℈j.
detur uſui.

ex qua inſtanti veſpera ſemel alvum depoſuit.

Curavi; ne excreſcentia ſtrictiùs complicaretur: de tranquilla enim nocte parùm ſperans, paroxyſmo inſuper febrili cum exacerbatione & ægræ de dolore vociferatione, omnem me monentibus prudentiam.

21ò. Mane mutatum fuit nihil circa apparatum; ægra verò refecta juſculo &c.; tantus jam in conclavi erat fœtor; ut neceſ-

neceſſum fuerit, odorifera igni dare tumoremque cannabe & linteamine multo cooperire: ferebantur quippe ægræ nares (taceo adſtantium & ei manus exhibentium) ea vi; ut quandoque videretur exanimis.

Circa meridiem, novum torculari eſt appoſitum vinculum, putredine confecto fractoque altero; elevato, hac opportunitate, tumore, apparuit in cute crena & circulare ulcus, pure conſperſum puro & puto, ominis boni præſagium; niſi (L. B) rem factam enarrare; non verò è longinquo petendis ratiocinationibus de talibus Phænomenis diſſerere, mihi propoſuiſſem, haberem hoc loco exſpatiandi ampliſſimum campum, quem circumire Philoſophaſtros jubeo: ſub veſperam (primis enim diebus ad minimum ter ægram conveni) dormientem inveni eam; ſed febre agitatam: commendavi itaque, juſculi, in quo Raſ: C. C. erat cocta, crebrum uſum.

22ō. Totus grabbatus, impuro latice ſanguineo conſpurcatus erat, gangræna indies & de momento in momentum irruente: incipiebat tumoris circumferentia flacceſcere: ulcere circulari *ung: digeſtivo*, conſperſo, redii circa primam, quâ pandiculationibus, rigoribus & nauſea miſerè miſeram vidi agitatam: præcepi propterea crebriorem *cardiaci præſcripti* uſum ſimulque, per temporis interpolationes (ſed ſine *ſoporiferis*) emulſionis & hordeacei decocti.

23tiō. Iteratus eſt *hauſtus purgans*, proſpectum ulceri & cæteris.

24tō. Hoc die memoriæ dignum acceſſit nihil.

25tō. Pendente jam nunc ex minori pedunculo excreſcentia, multa mihi facta nataque de deciduo hoc & præcoci fructu, ſpes; quia autem alvus adſtricta manſerat, acui purgantis ſtimulum;

Quo-

Quoniam autem ſphacelo confectus ex parte tumor, ita fœtore ſuo infeſtabat ægram; ut delirio corriperetur, ei tinct. ex Aloë, Myrrh. &c. Spir. vin. injeci & (uti impoſterùm) veſicâ, qua potui ſedulitate cooperui habuitque patiens ſuccedentem noctem amicam; deponens alvum bis & commodè victumque appetens, quod ei eſt exporrectum ad lubitum.

26tò. Ex lurido nigram excreſcentiam ter, hoc die, complicavi, ulceri *digeſtiva*, inguini & abdomini inferiori *defenſiv. vigon.*: ſuperiori verò corroborantem hunc fotum injeci:

℞. *Herb. Ruth.*
Philandr. a m. iij.
Flor. abſynth. mj℔.
Ebull. in vino Gall. colat. ad ℔ ij.
detur uſui.

ægræque hauſtum vini cum vitell. ovor. &c. propinavi & ut feſtinaretur totius tumoris ab inguine ſeparatio & ſimul relinquendi ulceris tum abſterſio, tum deſiccatio, præſcripſi hoc ung:

℞. *Ung. Baſilicon.* ℥v.
Fuſc. Felic. Wurtz. ℥j.
ter, ſingulis diebus, applicandum.

Habuit ſeſe, toto hujus diei tractu, benè, exonerans tum alvum, tum veſicam, ulla ſine moleſtia; quia partes tumori vicinæ, hic & alibi locorum excoriatæ proſtabant, iis *Empl: diapalm: diſſolut:* applicui.

Veſperi de frigore totius femoris conqueſta eſt ægra & iteratum ſupra indigitatum cardiacum: oboriente tuſſi magnaque, circa eſcharam, hæmorrhagia, noctem valde egit inquietam.

27mò.

27mò. Præſcriptæ, hoc mane, fuere contra tuſſim ex *ſacch: alth:* tabellulæ biſque arctiſſimè conſtricta vincula: phænomenis reſpondentibus ad votum, præſtitis porrò præſtandis, ſuccedentem noctem ullo ſine notabili ſymptomate, tranſegit.

28vò. De ardore faucium, difficili deglutitione, alvo adſtricta & capitis dolore querelas movit: quæ omnia, circa meridiem, evanuere, alvo laxata, ſymptomata; fœtenti tumori ſpir. vin. injecto optimè dormivit.

29nò. Mane, ut & meridie, torculario firmiſſimè compulſo, bis hoc die alvum exoneravit; veſperaſcente tumori, quaſi de novo, præſertim ad partem verſus abdomen potuberanti, impoſitum fuit ſeq. Medic.

℞. *Ung. Baſilicon.* ℥iij.
Mercur. ſublimat. corroſiv. ʒj.
M.

nullo inſigniore incommodo vexata & nocte uſa pacata.

30mò. Abſciſſo altero, novum excreſcentiæ impoſitum fuit vinculum torculariumque ab una parte novum; quoniam præ putredine ipſa tota nigredine conſpurcata & imbuta comperiebatur machina; hoc autem, cum fieret, non levis oborta eſt hæmorrhagia, quæ tamen mox depreſſa, tum ſtupis ex cannabe gypſo ornatis, tum ligaturis ad partem accommodatis in formam faſciæ.

Totus hic apparatus, ea nocte, non fuit ſolutus (etſi ægra conquereretur de maximo circa inguen dolore) ob metum hæmorrhagiæ, circa meridiem immiſſum ſuppoſitorium acutum *troch. alhandal.*; alvo tamen medicationi non obtemperanti, præſcriptum eſt, quod ſequitur, purgans:

℞. *Reſin. Jalapp. gr.* vj.
Diagrid. gr. v.
Cremor. Tartar. ℈ʃ.
Diſſolv. c. q. ſ. vitell. ovor.
addendo
Aq. fœnicul. q. ſ. pro hauſtu

ejecitque circa veſperam induratas & nigricantes fæces; ſed tamen ab febre & faucium dolore liberata fuit minimè, ita ut; ne vel momentum temporis, dormiviſſet.

31mò. Mane ligaturâ, circa meridiem, toto apparatu ſepoſito, ex voto ſeſe habuerunt omnia.

Pmò Aprilis. Qua potuit (ſecundum artem) vi compreſſa eſt excreſcentiæ baſis, quæ jam nunc vix pollicis tranſverſi erat latitudinis: inter agendum cum ægra de dolore non conquereretur, mecum omnes adſtantes Medici & Chirurgi judicabant eam penitus & totam extare emortuam; cujus effati veritatem demonſtravit dies poſtera:

2dò. Ab inferiore quippe parte, magna ſquallidæque excreſcentiæ pars, gangrænâ plane corrupta, cecedit; eo tamen cum fœtore; ut, hoc die, quater putreſcenti plagæ proſpicere neceſſum fuerit.

3tiò. Tumoris ſuperficies parte, quâ dextrum ſpectat femur, nigerrima apparuit effluxitque de eo fœtentis liquidi ingens copia: hoc die & animo & corpore patiens erat debilis, nauſeabunda & mœrore, quaſi ſuffocata; præſcripſi ei *ex vino Rhenano*, *croco* & *pane toſto* hauſtum dixerim, *an cardiacum?* qui cum ea pernoctaverat, renunciabat eam; poſtquàm ſudoris multum ejeciſſet & media nocte, vagi ſermonis

monis ſeruiſſet multum, ſomno ſatis alto fuiſſe oppreſſam:

4tò. Refectam viribus & in prandio utentem juſculo vervecino, ægram inveni, hoc die mutationis porrò obſervatum eſt parum.

5tò. Non probè comprimens ſolutum abſciſſumque eſt vinculorum unum commeditque bono cum appetitu dormivitque poſt meridiem, per 3. integras horas, deponens commodè alvum ægra.

Ornata tum abdomen inferius, tum inguina, loco, quo excreſcentia, ulcere facto per vincula dehiſcebat ab continuitate, *ung. Baſilicon.* eique cum *ægyptiac. mixtum* injectum.

6tò. Strictiſſimè; quin imò; ut ulterius non potuerit, contorto vinculo, conqueſta eſt ægra de rigoribus & totius corporis tremore; febris tamen cum vel vix adeſſet; rem in vado meque in portu navigare collegi.

7mò. Flacceſcere in totum tumor cepit &

8vò. Pendulus eſt viſus; ut eum reliqui, qui

9nò. Totus de inguine cecidit, relicto æquali & rubicante ulcere; ſed o! non evanidam artis Chirurgices fiduciam! certitudinem & ab utroque propoſito demonſtrationem! vidimus etenim Medici, Chirurgi, Studioſi omnes, omnem, totam, integram hanc, de novo, elevatam & luxuriantem excreſcentiam extirpatam prioriſque ablatæ albidam, contractam, confirmatam cicatricem.

Nunc a poſteriore conſentiebant omnes, unamquamque inguinalium glandularum, eodem poſſe laborare ex vitio, neque hanc excreſcentiam fuiſſe præteritæ ablatæ veſtigium, recidivam, vel, eodem de peduneulo, non ritè depreſſam eradicatamque luxuriem;

Sed ne vel aliquid detrimenti ægra, ars Medico-Chirurgica, aut poſteritas ab præcoci hac mea fiducia & aſſertione caperet, texi ſolummodò, ab

x mò. Uſque in

xivtùm, Hujus menſis diem, ulcus per ſe madens puro & ſufficiente liquido, carpto; poſtea verò illi adhibui *ung. Baſilicon. cum Præcipit: Rubr:* quibus ritè paractis abſolutiſque, minimè feſtinando, illud cicatrice, priore non deformiore eique à latere, fuit obductum conſolidatumque egregiè.

Qui huic actui ab initio uſque ad finem, extra omnem lucri ſpem, intereſſe non deſtiterunt hincque Laude, non mediocri, ab me artisque noſtræ fautoribus celebrandi veniunt, fuerunt, Clariſſ: Doct: Med: MYLIUS & VAN HOOREN.

EXER-

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM SECUNDA;

DE

PANNO.

Specie, an verò genere, PANNUS & UNGUIS, differant Tu (L. B.) ex ſequenti collige deſcriptione; eſt autem PANNUS ab initio ad inveterationem, excreſcentia mollis, plana, rubicunda, augmentum citò capiens, dolorifica, adnatæ tunicæ, ex qua omni & incerto loco ortum ducit & ipſi aliquando quoque corneæ, continua. Si itaque ad aliud oculorum morbi genus referri debeat, morbo incipiente, ad id inflammationis, referatur.

Ut ſudamina rubenteſque minutulæ in aliis corporis partibus, puſtulæ coaleſcentes, inflammationis præ ſe ferunt ſpeciem univerſalem; ita hoc in morbo, minima ſanguifera vaſcula, per adnatæ corporis poroſitates interſtitiaque prorumpentia, lamellam, citò & omni loco incrementum capientem moxque totum oculi album occupantem, efformant; unde jure merito, huic affectioni nomen ab comparatione (PANNICULI in initio, PANNI in fine) inſcriptum exiſtimo. Animum itaque adhibe hanc ad maximam (taceo cæteras) differentiam. PANNUM, nempè, ex reticulari vaſorum ſanguiferorum plexu conflatum, tunicæ adnate adhæreſcere firmiter; UNGUEM; verò, ex rupta, læſa inverſaque ipſius membranæ ſubſtantia oriri ſupertendique cætero ſuo corpori, ut & quandoque corneæ. Hiſce prælibatis, conceſſu erit facilè, curationis methodum in hoc quoque & illo morbo differe; niſi quis nudis clariſſ: SOLINGII & aliorum verbis fidem habendam

ſpemque collocandam ſuſtineat omnem: ait enim ille; *Pannus, eodem modo, ut unguis, curatur.*

Curationis totam hiſtoriam encheirſi, ſive inſtrumentis minimè gentium; medicamentis verò; ſed in alium ſcopum, quàm ex communi ſententia collineantibus, poſſe abſolvi arbitror: inſtrumentis etenim quibuſcunque, PANNUM ab adnata tunica elevare, ſeparare, deponere citra & ſine ſanguiferorum vaſorum laceratione eorumque relinquendis aperturis, vulnuſculis, veſtigiis, ipſi depoſitioni partique morbificæ contrarium & impoſſibile factu eſt: vaſa enim hæc rete quoddam formantia (ſive PANNUM) ab adnatæ tunicæ parte interiore ad exteriores porumpunt & ab ipſa proinde membrana filo, acu, ſcalpello &c. elevari tota & integra non poſſunt: quiqui itaque ab adnata tunica excreſcentiam, lamellæ in formam extenſam, depoſuerunt inſtrumentis, non PANNUM; ſed UNGUEM depoſuiſſe, verùm videtur, quàm quod veriſſimum.

Secundò; ex unanimi Medico-Chirurgica ſententia præſtat; in morbi infantia, mitioribus; ubi verò adoleverit, fortioribus; uti acribus corrodentibuſque pharmacis; *ad* (ut ajunt) *excreſcentiæ conſumptionem totalem.* Non credo opus eſſe, addam nomina eorum qui hoc dictitant, cum paſſim apud auctores Medicochirurgos, hoc vigeat axioma ſintque qui ſuſtineant, oportere *acria corroſivaque* medicamenta, omnem tangant & ſingulam, hujus excreſcentiæ partem;

Verùm ego, pace illorum, exiſtimo ſolis anodynis, topicis, malacticis, malagmatibus, confortantibus &c. artem huic poſſe mederi affectui & omnem, hoc in negotio, angue pejorem, eſſe vitandam acredinem corroſionemque.

Sicuti in concinnanda deſcriptione ſequentis UNGUIS morbi, non niſi tranſitoriè de medicamentis dico, utpote perparum, aut nihil & niſi in ipſiſſimo morbi initio ad curationem facientibus, ita de præſentis affectionis curandi ratione dicturus, agam de medicamentis, utpote ſolis in uſum vocandis, fuſiùs; unicum hoc aſſumens aſſertum; omnes ad unum Chirurgico-Medicos ſtatuiſſe, ſanguinem, hoc in morbo (PANNO) propelli ad extrema adnatæ corneæque tuni-

cæ:

cæ idque, latice ſanguineo in vaſis remanente, ſecundum alios; utroque autem reſpectu acribus medicamentis nihil fiet boni, ad curationis attingendum Scopum: ſi enim ſanguis manſerit intra vaſa, caveat oportet ſibi Medico-chirurgus, ne acribus corrodentibuſque doloreſque excitantibus, ſanguinis fluxum augeat vaſaque lædat, rumpat morboque morbum ſuperaddat: leviſſima enim quoque frictione in morbi initio rumpuntur; nec propterea ceſſat morbi vigor; ſi verò depulſus jam extra vaſa ſanguis oraque vaſorum aperta ſtatuantur; acria, ad ſummum, prorumpentis adhucdum ſanguinis fluxum impedire valebunt; ſed de eo nemo illorum videtur ſollicitus: volunt enim totam excreſcentiam ferro deponere, verùm, quomodo, expullulatum ſanguinem, ſive ſanguinolentam excreſcentiam (Panniformem) exterminant, conſumunt, auferunt de tunicis ſubjectis citò, tutò, jucundè, adhibentes, nempè, *cum exſiccantibus corrodentia?* eaque pro ætate & mole excreſcentiæ plùs minùſve potentiora. Veruntamen hæc, quo plùs, eò pejùs operari demonſtravero facilè.

Eſſe PANNUM, vaſculorum ſanguiferorum ultra proportionem (morboſè) turgentium in-et ex adnata tunica, congeriem, cum ad oculum attendenti, mox ab incepto morbo, appareat; hujus morbi curatio, mox & in initio, ab eorum vaſculorum læſione, corroſione, cum ſapientiæ grano (ex ſuperiore argumento) peti non poterit; inveteratum autem medicamentis irritare corrodentibus & ratio & uſus jam-vetuit dudum: priuſquam enim ad ipſam adnatam tunicam pervenerit medicamenti vis, tanto infeſtatæ ſunt dolore, intumeſcentiâ, inflammatione partes vicinæ; ut ipſum ſymptoma hoc, primariam videatur requirere Medico-Chirurgicam curam.

Denuò; etſi (quod ſanè nunquam) PANNUS conſumeretur, nonne aperta, aut cruſtulâ contectâ reſtitarent vaſorum læſorum ora? ipſaque an non unà cum excreſcentia eſſet corroſa tunica? jam ſolitò mollior, adde tandem aſſerere quoſdam; SE PAUCORUM DIERUM INTERVALLO PANNUM CARNOSUM, UNA NOCTE UTRUMQUM INFESTANTEM OCULUM, curaviſſe. Quod ſi ita eſſet, etiam pro differente ab effe-

ctu,

ctu, actione, ſive argumento à poſteriore habeatur opertet: quævis enim leviſſima vel PANNI vel UNGUIS expullulatio multo non ſine labore & diligentia coërcetur; ſed credamus! ponamus mox ab morbi initio, expullulantem PANNUM, potiùs protuberantia hæc vaſcula æſtumque in iis ſanguinis, poſſe reprimi facilè. Nonne ſanè illud pro me militat iterùm? perpende vim mei argumenti (L. B.) primò; eo in caſu, vaſa non ſunt acrimoniâ medicamenti conſumpta; acribus autem ad uſque abſolutam curationem, utebantur: aſpera enim & excoriata & proinde in integrum non reſtituta, manſiſſet tunica adnata corneaque. De hiſce apud eos nihil; Verùm cum iis, *cauſa* UNGUIS *&* PANNI *ſit lympha viſcoſa, extravaſata tunicæ corneæ firmiter adhærens; ita ut ſi ramulus arteriarum inſeratur, non membranoſus; ſed carnoſus evadit*, verbum non addo; rubor itaque oculi, an aliud quid morboſi fuerit, quod curatum deſcribitur cujuſque momenti, hæc ſit cauſæ delineatio & an cum PANNI, UNGUIS ve diſpoſitione conveniat, trutinæ tuæ (L. B.) dijudicandum relinquo libenter.

Curationis & Principium & finem colloco *P*°. in ſanguinis præter modum agitati motique compoſitione univerſali & particulari: *ſecundò* partim ex diæta, puta abſtinentia ab nutrimentis, quiete; partim ex fonticulis, ſanguinis miſſione, alvi depuratione &c. *Tertiò*, ex medicamentis haurienda anodynis, topicis, malacticis, lenientibus, corroborantibus atque tono partium reſtituto, deſiccantibus. Ad poſitum primum; nemo erit qui ei non aſſentiatur: ad ſecundum; alvum reddi laxam leviterque moveri *Caſſiâ fiſtul. Mannâ, maſſulâ pillularum cochiarum* & hæc ſæpius eſſe iteranda quis eſt, qui ignoret? Ad tertium poſitum. Omnium horum agmen (mihi) ducit *opium*, anteſignana ſunt *crocus*, *mucilago ſem: Hioſcyami*, *Rad: conſolid: major: & alth:* inter compoſita eminet *ex lacte, pan: alb: mic: & vitell: ovor: cataplaſma*. De virtute, interim, vi & operatione *opii* multa, etſi nos (me inquam) lateant; hoc ſaltem pace rixantium dixerim; ſi quæ coram iſtis ulla renuntiaſſe liceat, conſtare mihi cuivis dolentium oculorum generi & ſpeciei, ſive ſuppoſitia humorum vaſorumve obſtructione, ſive ab immodica ab eorum agitatione ortum ducant, tutò cum hæc & fructu poſſe adhiberi.

hiberi. Formulæ Medicamentorum, quas ad ſcopum meum præſcribo, hæ ſunt & plures eſſe aliosque ad morbos uſurpari poterunt; velim autem, ut in genere omnes pulveres non ſolubiles, ab oculorum medicatione rejiciendas putem, ita præſertim in hoc morbo (de áliis poſtea) tutiæ, oſſis ſepiæ &c. ſeponantur.

Fronti temporibusque applicatur ſequens *anacollema.*

℞. *Bol: armen:* ʒij.
Sang: dracon:
Thuris a. ʒ j.
Far: volat: ℥ſ.
Alb: ovor: quaſſ: q: ſ: ad conſiſt: anacollemat.

Mucilago ſæpè iteranda, dolores mitigans.

℞. *Mucilag: ſem: pſyll: cydoneor: a.* ℥ j.
Croc: ℈ j. *exprim: cum aq: fœnic:* ℥ij.
M. applic: 4plici linteam:
Sed tepidè.

Confortans medicamentum.

℞. *Herb: fœnic: verben: a. M. ij.*
Mirth: M. j.
Flor: Roſar: M. j ſ.
Cariophyll: macis a. ʒij.

Macerentur in vino albo, diſtillentur, oculo inſtillentur guttatim. S. A.

Solani, ut & *ſuccum formicis Rubris expreſſum cum* FORESTO commendant multi; ego autem ejus efficaciæ non ſum experiens: qui fotus, ad leniendos dolores, ex *Herb: Violar: malv: flor: melilot: ſem: cotoneor: fœn: græc:* præſcribuntur &c. noti ſunt nimiùm, quàm ut diſertis verbis doceantur.

Quæ hac exercitatione poſui, dilucidiùs colligere dabuntur ex ſequenti.

EXER-

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *TERTIA*; DE

UNGUE, PINNA, ALA.

Πτερύγιον, cum Panno, Panniculo, Ala & Cataracta Exteriore, ab multis; toto etſi inter ſeſe differant cœlo, confunditur; ne autem nominibus inhærere præfataque in mea, de evitanda nominum multitudine, peccare videar ipſe; enucleabo quænam quàmque inſignis horum ſit morborum differentia: ubi enim ex ipſo nomine totius morbi deſcriptio atque cognitio (quod paſſim ab Græcis obſervatum videmus) hauriri poteſt; opus & æquum videtur, de nomine dicatur & quidem primùm.

Pterygii titulo, naſi extremitates laterales, muliebris pudendi eminentiæ intra labia; unguium reduviæ, aurium humerorumque partes elatiores; ut & comparativè, Maxillæ inferioris muſculorum duo paria & tandem morbi genus, impræſentiarum deſcribendum, indigitantur.

Eſt (Pterygium) in punctum duriuſculum (unde pinna, pinnula) circa angulum oculi majorem nunc, nunc minorem, ex exaſperato (excoriato) aut læſo, eò loci, tunicæ adnatæ corpore, in initio albeſcens, ſine dolore, lento paſſu protuberans prædictæque incumbens tunicæ, excreſcentia, tractu temporis in lamellæ for-

formam (unde ungula & unguis Latinis) ſuperatâque prædictâ tunicâ, quandoque ad- & in corneam, de qua, in totum, ut de adnata, obtuſiore inſtrumento, ſpatulâ &c. elevari poteſt, extenſa, unde nomen quoque alæ accepiſſe veriſimile eſt. Excreſcentia hæc inveterata cartilaginea merè liveſcenteque, hic & alibi, tincta colore, proſtat. Omnia hæc phænomena; ut ſupra videre eſt, in PANNO ejuſque ſpeciebus, contraria huic deſcripto morbo inveniuntur; quo reſpectu autem ab fungo fico &c. aliiſque protuberantiis morboſis differat, explanabitur poſtea.

De curationis Methodo, renuntiatum eſt, antiquitùs inſtitui eam poſſe quadruplici methodo; *Primò*; ope medicamentorum, exſiccatione; *2dò*; corroſione, *3tiò*; ope manuum inſtrumentorumque, filorum, ſetarum, nervorum citharæ, pilorum de cauda equina conſtrictione & *4tò*; exciſione, ſive abſciſſione. Quid de hiſce obſervaverim novique præſtiterim collige ex ſequentibus, poſtquam de quatuor prædictis dixerim mediis.

AD PRIMAM METHODUM;

Velim lectori notum ſit, non poſſe; niſi jam jam incipiente morbo fieri cum fructu; quinimò, ſi exſiccantibus curetur hæc, aut illa excreſcentia, eò loci, me dubitare (ne dixerim aſſerere) hujuſce tituli; an potiùs levis ſolummodò excoriatio, adnatæ fuerit tunicæ; ſed abſit omnis cavillatio; ſi verus fuerit & completus (& de eo agitur) UNGUIS, exſiccantibus medicamentis non curabitur; quæ autem in uſum contra recentiſſimum vocantur, ſunt; fotus ex *herb: malvæ, ſem. lin. fœn. græc. thapſ. barbat. ſc. ad attenuand. & emolliend. vitriol. alb. lap. Hæmatit. in pulverem verſum. ſolut. cum aq. Euphrag. ſucc. Rad. lilior. portulac. ſang. anguillæ. Zinzib. fricat. & vino impoſitum. Tinct. ven. cum aq. caprifol. nempe, ad abſtergend. ſunt & qui ſal armoniac. & merc. ſublim. corroſiv. ad lenem acrimon. q. ſ. aq. Roſar. mixt. commendant. Chalcanth. Rom. virid. æris in ovi album. exempto vitell. per triduum macerat. & ſellis Rajæ. perdicis. mel. chelidon. aloës & ſief rubrum Meſües.*

De

De secunda curationis Methodo ſtatuo eam, fidemque facio expertus, eſſe fugiendam planè: eſcarotica quippe, eò loci, ſine ſummo dolore, nec tutò applicari poſſe, dudùm Hildanus ſtatuit; liqueſcente, videlicet, corrodente materia; etſi oleoſa, huic partique inſperſa, cautè; primò; vicinas facilè infeſtat partes adfluente liquore, terminos præſcriptos, nempè, egrediente, aut virtutem amittente operandi ad normam; addo ſecundò; excitato in parte affecta, dolore, partes quoque circumjacentes intumeſcere & tertiò;

Hunc morbum mox concomitari alios, puta inflammationem & cum febre vigilias &c.

Ad tertium propositum filis, pilis &c. poſſe conſtringi, attenuari, ligari; ut tandem cadat exſiccata excreſcentia, annuerim, ex comparatione cum ſimilibus, in aliis corporis noſtri partibus, operationibus; modò circa principium inſtrumento comprehendi laqueuſque ad ipſum mali fundum deſcendere queat; de quo dubito; cum pedunculo lato; nunquam verò tereti ortum debeat ſuum;

Sed quia hoc artificium eò loci & reſpectu non exerçuerim ipſe, nec ab quoquam celebratum vidi, illud aliis relinquo in integrum & (ut autumo) ſine fructu, tentandum.

Ut mentem meam de quarta methodo capias probè; aperiam (Lector Chirurge) quid in ea mihi contigerit; jucundiorem tibi ſuſcepti vovens laboris exitum.

Acceſſit ad me, menſe Januario A°. 1693. Hagæ-comitis, Cæmentarius, ætate quinquagenarius, corpore robuſtus, ex ſiniſtri oculi prædicto laborans morbo: Diſtuliſſem mitiorem in tempeſtatis periodum curationis conamen; verùm urgente quotidie ægro inſtigantibuſque doctiſſ: Viris medico Lieberg10 Chirurgoque van KEMPE, quibus idem de hoc morbi

genere Judicium],;malo inſuper abeunte in pejus, de die in diem illud differre, inexorabilis, nolui.

Ægro collocato in ſedili, capite retrorſum ſupinato, oculoque ſano velamine cooperto linteo, injecit famulus manus dextræ digitum minorem ſuperiori, ſiniſtræ pollicem inferiori palpebræ haſceque detinuit apertas firmiter. Juſſi verteret; ne glandula infeſtaretur lacrymalis, ad encanthum minorem, oculi Bulbum æger, quod præſtitit: opportunitatem nactus optatam, oculi ſpeculo annuloque inutili, hoc in negotio, ſupellectili, in uſum non vocato, depoſitionem excreſcentiæ aggrediebar; ſed hamulo acuto (talis autèm requirebatur) perruptâ laceratâque non ſemel excreſcentiâ, ad extima ora tenuiſſima eo die; etſi parùm efflueret ſanguinis, iterùm &, ut verebar, irritò tentare, ratum duxi nequaquam eoque minùs, cum jam didiciſſem, compreſſione palpebrarum continua, excreſcentiam ſubjectæ agglutinari tantùm; non verò uniri cum tunica hoc & Caſſium obſervaſſe olim, memoriæ eſt proditum. Ne itaque, eodem tentaſſe modo, noceret ulteriùs, alium experiri volui. Paratâ volſellâ, alis inſtructâ exaſperatis, ægro, ut ante, conſtituto limbum (unguis) excreſcentiæ elevavi, ipſa porrò ſequebatur, uſque ad principium, ſive exortum. Toto & quantùm potui radicitùs, forfice acuminato, abſciſſo Pterygio; ſubtiliſſimum carptum in vitrioli cyprini ſolutione coctum poſteaque exſiccatum vulneri applicui; quod, cum parùm itidem efflueret ſanguinis, vel liquidi, parti mox læſæ adhæſit firmiter. Quatriduum tractata S. A. *ſolut. ſachar. ſatur. carptoq.* prædicto, pulvillis, de minoribus parte compreſſa læſa palpebriſque motis & fultis cartulâ madidâ; quinto fungoſitatis nihil expullulante omnique ſexto die, ſepoſito apparatu, rem in vado meque in

portu

portu navigare mihi perſuadebam ; Sed ſpe excidi : poſt pruritum enim violentiorem, erupit denuò ; renuente porrò moroſo ægro, alia experiri, ipſum calamitati ſuæ tradere coactus fui & invitus.

Ex iterata inſpectione compertum habeo, ipſius adnatæ tunicæ ſubſtantiam, fungoſæ inſtar lamellæ, reflexo, ſive incurvato vulneris, vel rupturæ limbo, in reliquum ejus volvi corpus & ad et in ipſam quandoque extendi corneam; quare autem ad pupillam ſemper vergat? ratio videtur, quod encantho majore glandulâ inſigni impleto, liberiùs alterâ viâ extendi & incrementum capere poteſt.

Hinc poſtea, ubi vel minima præfati mali ſigna mihi apparuere; quinimò ſi vel ſolida quædam ſuſpicio incertum me detineret, per cannulam æneam (vicinis partibus, ſecundum artem munitis, de quo præſidio latius alibi) ignitum ſtylum ad mali faciem proportionatum, parti adhibere non neglexi, quod tentamen mihi è voto ſucceſſit ſemper. Exemplum ſi velis, in promptu eſt;

Ut conſtans, hoc in conamine, meticuloſis ſit animus, hac utantur, nempè, à majore ad minus, ratiocinandi methodo. Si tunica cornea lædi, eum in modum, poteſt; ut lamellula quædam ab ipſa ſeparetur & laceratio tamen hæc, vulnuſve hoc conſolidetur, ſine viſus diſcrimine, vel depravatione inſigni; ut exemplis probatum habemus multifariis; quid eſt, quominùs huic (adnatæ) membranæ, parti, nempè, exteriori & viſus, propriè dictum organum non integranti, hoc modo, non poſſet, ſine diſcrimine, injici plaga atque cruſtula? quæ (oportet enim in mali initio fiat) ipſam deprimens deſiccanſque excreſcentiam, ſuapte virtute, peracto ſuo munere, de parte cadit quondam affecta.

Qui hiſce contemplatis nihilominus contendunt Unguem & Pannum ſpecie, non genere differre; quia in utroque morbo

bo tunica adnata ſemper ejuſque partes vicinæ aliquando infeſtantur, æquè bellè probaverit, oſſium fracturam ab eorum carie, ſpecie, non genere differre; quia in utroque morbo oſſa eorumque partes vicinæ infeſtantur. Ignoſcat (Lect: Beniv:) me repetere morbi (UNGUIS) ipſius tunicæ ſubſtantiæ, (PANNI) eſſe per & in ejus corpore vaſorum ſanguiferorum luxuriantem protuberantiam. Arrodant, in contrariam opinionem, qui volunt, ungues ſuos! ego, ab mea, ne latum quidem unguem diſcedam; niſi aliter edoctus.

EXER-

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM QUARTA; DE ENCANTHIDE.

DUabus præcedentibus hanc (*Lect: Beniv:*) adjicio exercitationem; quoniam multa in iis occurrunt, quibus viciſſim & mutuò, quædam aſſerta dilucidantur confirmanturque ulterius. Morbus hic, ab quem occupat loco, nomen adipiſcitur eſtque nequaquàm carunculæ, ſive glandulæ lacrymalis; ſed verò ipſius tunicæ adnatæ, ad utrumque oculi encanthum laxè complicatæ, in tumorem rotundum, pedunculo inſiſtens expullulatio, excreſcentia; differens ab UNGUE & PANNO, quod mox in lamellam extenſa, abſque tunicæ adnatæ ruptura ejuſque inverſo limbo, vel, luxuriantibus in planum, vaſculis ſanguiferis, oriatur; extus pelliculâ tegatur, pedetentim creſcat & creſcendo molleſcat.

In initio naturalis, poſtea verò rubicundi lividique coloris reperitur; inveterata, tuberculis protuberans variis, facilè excoriatur carcinomatiſque adinſtar tandem putreſcendo, fœtorem & parti mortem infert. Si, UNGUE non probè curato, tuberculum reſtitet, aut ipſe UNGUIS iterum propullulet, ENCANTHIS eſt minimè: nullo etenim involucro tectus, circumvolvuntur ejus ora margineſque & denuò ad corneam prorepunt; cum in ENCANTHIDE, ipſe tumor pelliculâ obvolutus, in rotundam ſemper propullulet formam: malè itaque & ut notanda inter hujus tumoris differentias, recenſetur ab quibuſdam, *lacrymis nunc, tunc verò non tumeſcere; fluere aliquando ex* ENCANTHIDE *lacrymas usque*

imò in genas: glans quippe lacrimalis hac in affectione, primariò non infeſtatur; quod ſi verò illa vitio laboret aliquo, non Encanthis; ſed alterius generis alioque titulo denotandum ejuſque rupturâ, læſiove lymphæductus, aut hydatidis erit: ab compreſſione prorumpentis Encanthidis, in glandoſum hoc corpus, liquidum ejus poſſe expelli, nullus dubito; verùm hoc ubi fit, duplex ſtatui debebit affectio, glandulæ, nempè, lacrymalis & Encanthidis.

Hac ex morbi (Encanthidis) deſcriptione, vera elici poterit, eum curandi, norma: poſſe, videlicet, ne ab ipſiſſimo quidem ejus initio, medicamentis corrodentibus reprimi, coerceri; quod ſi quis tamen tentaverit, malè egerit: *Primò*, enim, parti expullulanti & adhuc pelliculâ circumſcriptæ, opportunitatem præbet ulterius faciliuſque progrediundi laſcivèque luxuriandi; ſi eam ei ademerit; corroſionis autèm ſcopus & prior eſt effectus; ut exteriora adimantur, conſumantur. *Secundò*; quæ in Ungue ab eſcaroticis acribuſque medicamentis diſcrimina, eadem illa, hoc in morbo, metuenda veniunt: quocirca alia in uſum vocanda ſunt media & quidem merè Chirurgica; non autem præcoci feſtinatione præviaque ſine aliqua curationis adhibitione, ad cauteria actualia currendum. Conſtringendus, filo ſerico, aureo &c: pedunculo enim inſtat, mox ubi limites egreſſus, palpebras elevare & elevatas ſuſtinere, valet tumor; palpebras autem, ob earum teneritudinem, frequentem dehiſcentiam & minus ſtrictam clauſuram, circa encanthos, itidem ob glandulæ lacrymalis protuberantiam, ad minimam quoque, ab interiore parte, preſſionem, facilè cedere; norunt omnes Medico-chirurgorum filii adepti.

Si quis cadente, vel lapſo jam, tumore, eum locum, ſive pedunculi reliquias veſtigiaque inuſtione exſiccanda cenſeat, id agat, methodo modò præſcripta, per cannulam ad rei exigentiam efformatam: dempto etenim tumore, patet ad hanc operationem, via, quæ præcluſa, ipſo tumore, funditus cauterium fugit actuale.

Sunt qui, ex veterum doctrina, ipſo tumore acu transfixo, aùt volſellâ comprehenſo atque elevato, eum reſecant, quod mox, id eſt, ab ipſius morbi initio, quando vix ſeminis cannabini magnitudi-

nitudinem obtinet, feliciter fuiſſe factum, veriſimile videtur; addo autèm & eo quoque in caſu opportere, inuratur cruenta pars; etſi ejus ſit tenuitatis, parvitatis; ut de exſiccatione nullum inſtare videatur dubium, aut diſcrimen: quòd ſi quis hoc nolit, contegat gypſo undique & ſæpius plagulam. Idem illud obſervandum autumo, quoties (minutulus quamvis) hujus indolis tumor, de aliis corporis partibus, forfice fuerit abſciſſus; quòd autèm prævia, ſine conſtrictione, me ſuaſore, fiet nunquam, edoctus excreſcentias haſce facilè luxuriem repetere; imò & ſuperare priſtinam, violentiâ.

Ut quæ ſunt affirmata, exemplo illuſtrentur, audi (*Lect. Ben.*) quam paſſa ſit hujus affectionis recidivam, *Amſtelædami* ANNA LEENARDS, ſacchari depuratoris ancilla: A°. 1670. ei Encanthidis progeniem novam abſtulerat peritus quidam Chirurgus, cui etiam primitias artis meæ debeo; ut impatiens moræ hic: operam enim luſerat per aliquot dies & incommodi ægra, quod ab non aptè clauſa palpebra levique; ſed continuo pruritu, perſentiſcebat oculique deformitatem, juventute in viridi, verita: itur ergo ad volſellam forficemque confeſtim; ut dixerim quod res eſt, actum factùmque, ictu temporis, abſciſſionis artificium, vidi: præſcripto *alb. ovor. cum alum. conquaſſ.* diſcipulis cura porrò mandata, operæpretium non duxit poſterâ, nec quibuſdam ſequentibus diebus, malum ab ipſo inſpiceretur; donec queritante ægrâ meque monente, illuſiſſe conatus ſuos, inopinatam recidivam, comperiret, tumorem expullulare denuò; verùm nulla pelle cruſtulâve tectum: quantæ molis poſtea hæc fuerit curatio (peracta tamen fuit) nemo paucis dixerit. Summa autem rei in eo conſiſtit (prætereo fruſtra adhibita, ut erant *trochiſc. alb. raſ. pulv. ireos*, *vitriolata variæ præparationis*, *leviuſcula cauſtica &c*) ægram indefeſſa gypſi & interdum *alumi-*

nis reçenter uſti (NB) applicatione, fuiſſe reſtitutam, opitulabaturque quàm maximè contra morbum, quod ægra leviore digito, partem affectam, ut ſupra, inſtructam, die; noctu verò machinâ ex charta majore (vocant **boꝛdpapier**) madida, teneret depreſſam.

De gypſo (etſi hoc ſupra monuerim) monitum denuò velim; eſſe exſiccans, præ multis, in hujusmodi morbis, excoriationibus non malignis atque hæmorrhagiis plurimis, commendabile & maximi uſus, remedium.

Hoc, quod juvenis, jam tum didiceram, in meam propriam & ægrotantium convertere utilitatem, poſtea neglexi nunquam:

Ita A°. MDCLXXX, *Amſtelædami* Juvenem VANDER VOORT, juxta me & clariſſ. medic. in conſilium vocatorum QUINÆ & STAMHORSTII ſuffragia, ex ENCANTHIDE laborantem medicamentisque deſiccantibus intus & eſcharoticis extus, magis imbutum & vexatum, quàm adjutum, vel liberatum fœminamque unà cum famigeratiſſimo olim Chirurgo & Botanico ejus urbis, VINKIO; uti & *Hagæ-comitum* ſigniferum in Cohorte præſidiaria ducis TORSÉI & hac in civitate *Lugd. in Batavis*, rogatus à diaconis eccleſiæ Walonenſis, pauperculam (actum hunc, cum diſciplinæ meæ cultoribus, præſentiâ ſuâ, cohoneſtante celeberrimo quondam Medico COSSONIO) methodo enarrata, adhibitis ſecundum artem cicatricem extruentibus, curavi feliciter, intactâ; niſi ex alterius mali conſenſu, illæſâ conſervatâque; in omnibus, lacrymali glandulâ;

Sed confido te (*Lect. Beniv.*) exemplorum plus non expetere, utpote à priore de morbi indole probè inſtructum facilèque mecum affirmaturùm, ENCANTHIDEM in RHYADEM converti nunquam; verùm ex ENCANTHIDE & RHYADE ſimul, unum eundemque & eodem tempore, poſſe laborare oculum.

EXER-

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
QUINTA;
DE

JUVENI TUBICINI, EXTIRPATA MAMMILLA.

Anno MDCCIV, *Sylvamducis* vocatus in conſilium, cum Medicis, clariſſ: quondam Lobelio & Basselesio, Medico *Ultrajecti ad Rhenum* ſagaciter feliciterque praxin exercente, opitulaturis nobiliſſimæ cuidam matronæ, convulſionibus graviſſimiſque aliis ſymptomatibus correptæ, meo quoque examini ſeſe, hac opportunitate, ſubjecit Juvenis JACOBUS de CELON, ætate annor: XXII, natione Gelrus, corpore validus, nobiliſſimo D^no^. de LYNDEN de PARK turmæ, in cohorte comitis de ALBEMARLE (vocant de *Carabyniers*) magiſtro, tubicen, magna laborans ex dextræ mammillæ intumeſcentia, enarrans, ſe ante quatuor, ab eo tempore, annos, venatum egreſſum, fervore nimio in prædam agitatum, ſclopetum, ultra ſolitam menſuram, pulvere nitrato, oneraviſſe ac expleviſſe in objectum animal ejuſque ex retromotu violentaque concuſſione in mammillam mox, cum livore (echymoſi) & dolore, intumeſcentiam obſervaſſe; ſed vero adhibito ſpiritu vini, illas haſce omnes evanuiſſe appari-

 tiones,

tiones, unâ relictâ; verùm vix fabæ magnitudinis, induratâ glandulâ eamque, poſt aliquot menſes, incepiſſe augeri; ita ut intra ſeſqui annum pugni magnitudinem ſuperaret ſenſimque tandemque lactitantis mammæ formam præ ſe ferret: quoniam autem, nunquam dolore infeſtaretur & officio ſuo non planè ſeſe experiretur imparem & inſuper quidam Chirurgi & circulatores aſſeverarent, hunc periculo vacuum tumorem, utpotè ſolummodò flatulentum temporiſquè tractu evaneſciturum, id onus clanculum geſtitaviſſe uſque, dum & tubæ inflationem equitationiſque ſuccuſſationiſque actum ſuſtinere non valeret.

Quibus, interea temporis, uſus fuerit remediis, quandoquidem ex iis ſolaminis receperit nihil, vergente continuò in pejus malo, non referam exactè: quid enim juvat inutilia; quinimò nociva retuliſſe? Quod ſi verò cuidam videatur utile, etiam ex aliorum erroribus erudiatur, noverit is, huic illi mammillæ fuiſſe impoſita cataplaſmata maturantia, Empl. varia ex Gummis & ſimilia, quæ omnia, indole morbi cognita, vix & ne vix quidem ab viro Medico-Chirurgo, hujus generis morbis, abſque peccato, applicari poſſe videntur: ſchirrhum etenim verum, ne vel quiſquam, extra miraculum, reſolvit, aut ad maturitatem perduxit: nam etſi in variis multiplicibuſque ſchirrhoſis tumoribus, quod in & circa glandulam glandulaſve infeſtatas, induratas, uſu privatas, liquidum reſolvatur, extat; induratur ipſe tamen ſchirrhus, ipſæ glandulæ infeſtatæ, induratæ uſuque privatæ ſubſtantia atque ſic iſtius glandoſi corporis diſpoſitio non reſolvitur, aut in pus convertitur.

Quod tamen viris quibuſdam honorandis quoque Chirurgis imponit phænomenon, eſt, reſolutionis quorundam tumorum initium felix atque intus exhibitis medicamentis

ſanguini

ſanguinis maſſam & actum emendantibus, evaporationis compacti & peccantis liquidi, veritatem rei & effectum verum eludens ſpes.

Aſt verò quod ſolidum fuit ab initio noſtri fieri inque ſoliditatem ulteriorem eſt factum, id in liquidum reſolvi poteſt (actu præternaturali excepto) nunquam: contractis quippe contritis maceratisque, quocunque modo ſuppoſuerit quiſquam, ſolidis, habebunt, obtinebunt æternùm ſuæ fabricæ vel; ut me, etſi barbarè; ſed tamen intelligibilius exprimam, ſui eſſe, eſſentiam, ſive manebunt, indole, ſolida.

Omni in anteceſſum hauſta, tum ex ægro, tum ex iis, qui ei ab medicatione, aut conſuetudine fuiſſent, informatione, ipſe hujus mali examini me applicui detexique mox, Primò; in mammilla ſchirrhum, 2dò; axillam, imò utramque, nulla glandularum duritie, aut intumeſcentiâ infeſtatam; hoc autem ſymptoma, vel potius hic, ſi mammæ ſchirrhoſæ, comes ſit morbus, rarò illius fit, abſque recidiva, extirpatio, quocunque inſtituatur methodo.

Sed permitte (*Lector Chirurgophile*) te ad hunc terminum ſiſtam! verum etſi ſit, mammæ ſchirrhoſæ abſciſſionem & vel minimâ quoque axillæ glandulâ induratâ, non abſque recidivæ periculo fieri; dantur tamen caſus atque neceſſitates eum urgentes in modum; ut tentaviſſe eam videatur æquum juſtumque danturque in quibus, axillâ nullo morbo infeſtatâ ſchirrhoque, ſecundum artem & probè extirpato, tamen ſucceſſu caret operatio: ſic ego HAGÆ COMITUM A°. MDCXCV, ſimili verſabar in dubio moleſtoque negotio; quod tamen non aggrediebar ſolus & ſine multorum artis Chirurgices peritorum prævio et iterato conſilio ac perſuaſione multa; ne autem nobiliſſima ars nomenque meum detrimenti quid ex inde pateretur (ſolent enim,

cum

cum ineptis, invidi et ſcioli, ubi eventus actis reſpondere non videtur, in acta actoremque debacchari vehementer) quod ſequitur, idiomate belgico exaratum et jam nunc in latinum tranſlatum, mihi eſt oblatum ſcriptum, quod velim præſertim legant noſtræ artis tyrones diſcantque hoc modo in dubio negotio cautè mercari turbidoque in mari piſcari prudenter; ne decepti et icti ſerò ſapiant.

Hage 14. *Mey*, 1695.

WY ondergeſchreevene Medicijns en Chirurgijns; hebbende met den anderen / en ieder voor zich / gezien / geexamineerd / en wel overwoogen het accident in de borſt van JUFFr. JENBELEIN oordeelen / dat het zelve niet in ſtaat te houden / veel minder te genezen is / dan door eene extirpatie van den geheelen borſt: en alhoewel wy alle / en ieder in het bizonder / groote zwaarigheid in de actie der extirpatie zien; nochthans ons vertrouwende op de genaadige hulpe Godes! hebben wy den PROFESSOR BIDLOO verzogt / geraaden / en aangemoedigd het Werk in Gods Naam te doen; die hier van ook kenniſſe aan de Hoog-Achtb: Burgemeeſteren van den Haage heeft gegeeven.

D. Liebergen. *Van Wouw.* *Joh. Fred. Helvetius.*

Jalon. *M. v. Reverhorſt.*

Chriſtianus Fridericus Schuman. Med. Doct. *C. Drelincurtius.*

A. Stuckery.

Fred. van Kempe.

Nos infra ſcripti med: doctores & Chirurgi examinato & ſedulò perluſtrato tumore ab nobis omnibus & ſingulis, in mamma Virginis JEMBLEIN *extante; judicamus & ſtatuimus, eum non poſſe, in ſtatu quo eſt, detineri; multò minus curari, ſine extirpatione totius ſchirrhoſæ mammæ & quamvis omnes & ſinguli ipſa in extirpationis actu difficultatis multum vereamur; tamen Deo ejuſque gratiæ! confidentes, rogavimus & perſuadere animumque addere ſumus moliti Prof:* BIDLOO, *ægregium hoc, in nomine Dei! auſpicaretur facinus quodque conſentiente nobiliſſ. & ampliſſ. Magiſtratu* HAGÆ-COMITUM, *eſt aggreſſus.*

D. LIEBERGEN. N. WOUW. JOH. FRED. HELVETIUS.

JALON. M. v. REVERHORST.

CHR. FRED. SCHUMAN. *Med. Doct.*

C. DRELINCURTIUS.

A. STUCKERY.

FRED. van KEMPE.

Datum Hagæ-Comitis,
A. MDCXCV. XIV Maji.

Abſtuli porrò, præſentibus prædictis Viris, ſolo Cl. dempto DRELINCURTIO, teneræ ſtaturæ virgini huic, ſchirrhoſam hanc ſarcinam, quæ, 4tâ horâ, poſt extipartionem, quatuordecim librarum comperiebatur; vixit aliquot annos poſtea doloris expers & vegetè; ſed non ſine ulceris, nunc quaſi conſolidati; nunc verò excoriati & aperti pſeudoque carne luxuriantis, redincremento, fœtore multaque moleſtia. Priuſquam autem typis exponerem hanc obſervationem, quæ ſequuntur Clariſſ: Viro M. v. RE-

VERHORST, HAGÆ COMITUM, hoc tempore Anat: & Chirurg: Doct: publico, dedi videbitque Lector, ex ejus reſponſoriis, ulteriorem præfatæ hiſtoriæ explanationem.

Viro Nobiliſſimo

M. v. REVERHORST,

Med. & Anatom. Doct. publico,

S

G. BIDLOO.

Imprimitur exercitationum Anatomico-Chirurgicarum mearum decas ſecunda, in qua, cum, in tranſitu, verba faciam de virgine JEMBLEIN, *rogo me certum facias, utrum illo de caſu, cui interfuiſti â principio ad finem, aliquid ſcripto mandaveris? quod ſi ſic, illud mihi tradas conferendum, cum illo, quod egomet, in ejus memoriam, exaravi: devinctum me habueris & paratum, ad ſimilia officia, huic ſi meæ petitioni ſatisfeceris quantocyus. Vale.*

Dabam Lugduni in Batavis,
XXVI Junii, A. MDCCVII.

Viro

Viro Celeberrimo
D. G. BIDLOO
Anatomicorum hujus ævi facile Principi.

S. P. D.

M. v. REVERHORST.

Admodum doleo me petitioni veſtræ circa Caſum Virginis MARIÆ MAGDALENÆ DE JEMBLEIN, *non poſſe ſatisfacere; utpotè qui olim pauca tantum de caſu illo notavi, quumque jam duodecim anni ſint elapſi, quantâ curâ quæſiverim, non potui tamen invenire illa, quæ tum temporis notaveram. Illa autem, quæ memoria fert, libentèr referam: nimirum quod Dominatio Veſtra, quum primùm Operatio inſtitueretur; abſtulerit cultro tumidam Mammam, pendentem libras quatuordecim mercatorias, quæ quum ablata eſſet, quamvis Operatio dexterrimè fuiſſet inſtituta, nullâ ſubſtantiâ peregrinâ remanente, tamen indies iterùm accrevit, præcipue Menſibus inſtantibus; & quamvis hæc Subſtantia de novo continuo ſuccreſcens, ſecundum artem idoneis Medicamentis, & reprimeretur, & auferretur, & plusquam ſemel omnis curata videretur; ſemper tamen Vernali tempore tumoribus bulloſis iterùm pullulabat, quibus ruptis de novo, & viribus quaſi collectis augebatur indies. Illa vero firmo animo hoc malum per quinquennium tulit, quo tempore plus quam quadraginta libræ illius ſubſtantiæ luxuriantis ablatæ fuere,*

donec malum ſenſim magis magiſque augens & ſanguineæ atque Lymphaticæ Maſſæ labem ſuam adſpergens viresque terens, & jam non tantum ipſas Axillares Glandulas occupans, ſed & verſus ipſum Dorſum latius repens, tandem hujus noſtrae patientis vitam cum morte mutavit, finemque doloribus impoſuit. Miratu dignum eſt hancce Virginem toto illo tempore non tantum exercitia ſua aſſueta & domeſtica ſatis alacrem peregiſſe, ſed etiam quam vehementer Medicamentis Eſcaroticis vellicaretur, ferrove tentaretur, poſt deligationem inſtitutam, ſemper aeque hilarem fuiſſe, & quum exiret, vel rebus ſacris, vel aliis conſortiis intereſſet, neminem potuiſſe animadvertere hoc ipſius Malum; nec potuerat illa aliam hujus mali cauſam & originem excogitare, quam inopinatum nuntium mortis Mariae P. M. Magnae Brittanniae Reginae; cujus favore, prae caeteris, fidei de cauſâ ex Gallia profugis, fruebatur, menſium ſuppreſſionem intulit, & hinc, ut mihi ſaepius retulit, illae lachrymae.

Hagæ-Comitum.
28 Juny 1707.

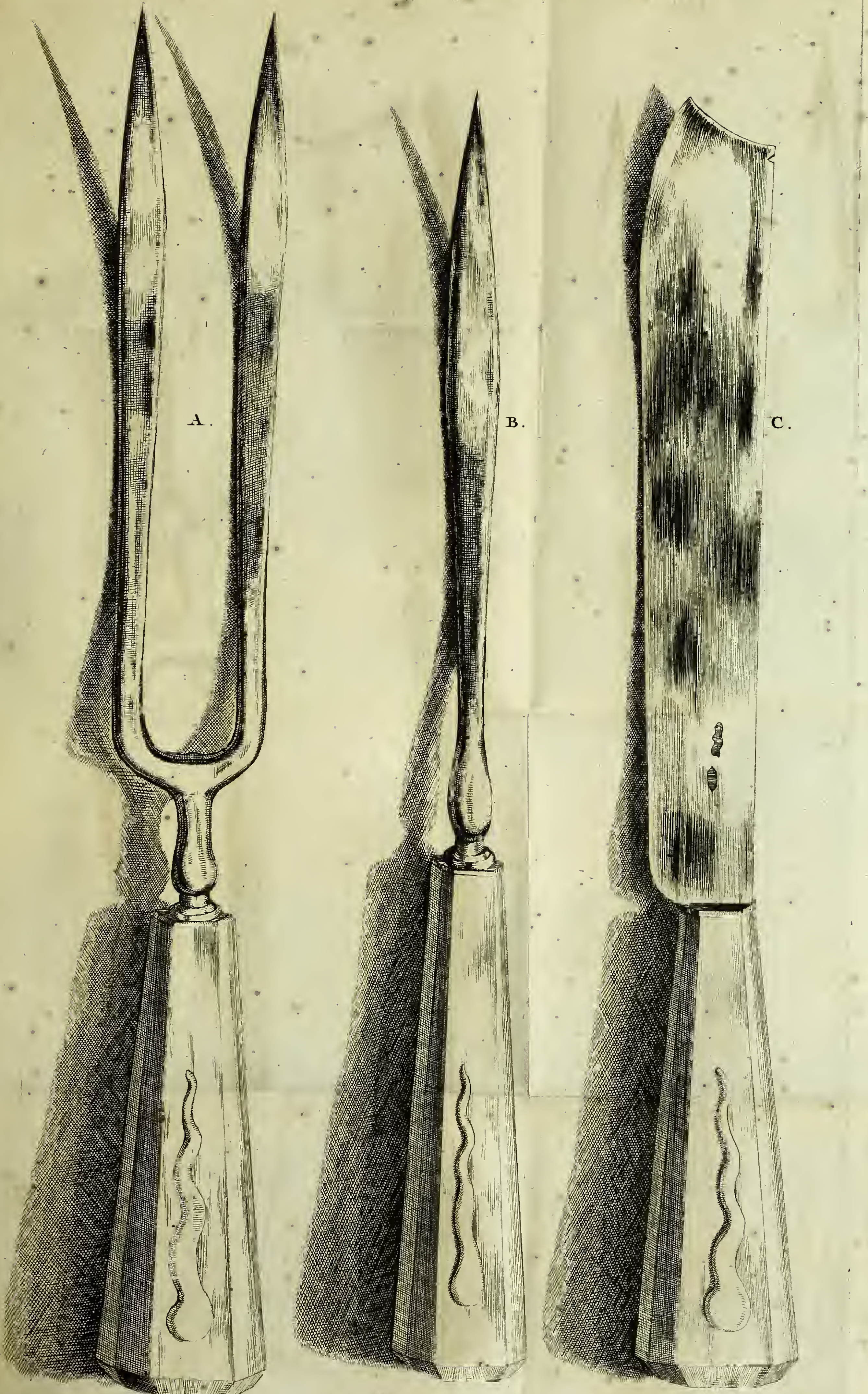
Simile quid, aliam in partem, me & aliis Medico-Chirurgis agentibus & ancipiti ejus molimini annuentibus, tentavit olim AMSTELÆDAMI, quo non præſtantior alter, Chirurgus P. ADRIAN. VERDUYN: experientes enim fœminæ cuidam ſublingualium glandularum fungoſam luxuriem, nullis medicamentis; imò & ne inuſtione quidem deprimendam, minari mortem (implebatur quippe ei totum & undique os; ita ut reſpirare, ſumma ſine difficultate, vel alimenti quicquam deglutire non poſſet) æquum juſtumque judicavi-

judicavimus, præſenti & prementi vitæ occurrere diſcrimini: reſecta ergo ei, de die in diem (cultro ad excreſcentiæ & oris figuram fabricato) pars fuit ſuperficialis atque hoc toties, quoties videbatur neceſſum hocque modo miſera, non curanda integrè, diu ſuſtinuit vitam, vel; ſi mavis, diro ſatisfecit vitæ amori.

Omnibus, in ægro noſtro, ad requiſitam curationis normam, conſpirantibus circumſtantiis felicemque eventum prænuntiantibus, puta ætate, animi vigore cæteroque corporis habitu, cum regione ac anni tempeſtate perſuaſionis parum opus erat; ut æger ſeſe mammillæ ſubjiceret extirpationi; verebundus tamen rogans; imò & efflagitans, audiremus quendam iſtius civitatis pharmacopœum, aſſeverantem ſe hunc ſchirrhum, cute ſolummodò fiſſa, exemturum curaturumque breviſſimo temporis ſpatio. Huic ejus petitioni ſatisfactum eſt mox; ſed teſtor Medicinæ præſidem verum, unicum! ut ineptè & inſulsè iſte ille nimium audax garrierit, de hoc morbo ejuſque curatione, alipta: nam etſi ei ad oculum, ad digitum, ab nobis demonſtraretur, papillam mammillæque glandulas intricatiſſimè ex vaſorum multigenorum in-et emiſſione in-et de cute, nexu planè inſolubili coiviſſe, perfrictæ frontis Homo nihilominus jurejurando multaque verba canora eructando, prætendebat, promittebatque hanc molem ab cute ſolubilem & ex ea poſſe eximi; verùm nobis, annuente noſtræ ſententiæ, etiam experientiſſ: Chirurgo MULLERO, futile hoc ejus adſpernantibus aſſertum, petiit ab me æger, liceret ipſi me ſequi *Lugdunum in Bat:* meaque uti, cum conſilio, manu & medicatione, cui voto, illud urgentibus prædictis viris medicis, familiâ illuſtriſſ: *Keppelianâ* inque mora periculo, adſtipulatus, opus cum bono Deo! XIII menſis Maji, peregi.

Quibus, hoc in caſu ſimilibuſque ſemper, inſtrumentis, ligaturis, faſciis, medicamentis (aliis enim, quàm alii utuntur, utor) brevi, qua methodo, mammas extirpandas excipio, noviſſe, videtur intereſſe reipublicæ Chirurgicæ; mea ut poſtea premant ſequanturque, ab ipſis juxta rationem & eorum experientiam probata, vel evitent, eadem conditione, improbata, veſtigia, artis noſtræ cultores.

Ægri, vel ægræ, in ſedili altiore locatorum axillæ, ad mammillam, videlicet, affectam, injicio majuſculam pilam; deinde, in terga contortis brachiis; ut manus manum apprehendat, vel vinciri utraque poſſit, prominente hoc modo pectore, arripio manu mea una, tumorem eique adhibeo alterâ, ligaturam tenuem, vocant fœminæ noſtræ **een Vlecht-of Hairznoer** eamque multa circulatione paulatim ſtrictius & tandem firmiter contrahendo, efficio, protuberet exſurgatque integer & totus; mox eum, parte ab una, transfigo uſque dum ad manubrium pervenerit excipioque proximè ad, vel per muſculum pectoralem, furcâ, ſive bidente, (vide tab. I. litt. A.) quod ſi verò duriſſimus, parvus cutique fuerit annexus inſolubiliter, ſtylo (vide tab. I. litt. B.) delineatis ultroque eâdem tabulâ, litt. C. deſignato, parte incipiens â ſuperiore deprimenſque in actus initio & elevans poſtea bidentis manubrium, abſcindo omne illud, quod peccare videtur: permitto porrò ſanguinis una, aut altera effluat uncia vulnerique injicio, cum multo carpto, in ſubtiliſſimum pulverem redactum, gypſum, cui, in majorum arteriarum truncatione, hepatis vitulini toſti itidemque in pulverem impalpabilem verſi, ad gypſi libram ſemis, uncias duas admiſceo; ſed verò in mammarum extirpatione, nemo oportet ſit ſollicitus de hæmorrhagia ſiſtenda, utpote in quibus exiles ſolummodò abſcinduntur arteriae;

A.
B.
C.

riae ; venas autem quod attinet, etiam varicum modo turgentes, quis eſt qui periculum vereatur?

Ligaturâ deinceps *Thoraci*, vel *Cataphractâ*, pulvillis ad claviculas diaphragmatiſque circumferentiam, diſpoſitis, confirmo prædictum apparatum, quem, ſequente die, ſolvo & ſemper liquore requiſito purulentoque conſperſum detego, adhibens latam poſtea faſciam vinculis ornatam: ulcus quod jam tum proſtat recens, in principio digeſtivis & Balſamicis Medicamentis ejusque margines labiaque *emplaſtro diapomph:* illaque multo carpto, exorno; verùm etſi deſiccari hoc debeat ulcus, id tamen, feſtinanter fiat, convenit minimè: cruſtâ quippe obducitur & areſcit, cum ægrotantis damno, facillimè; quam curationis accelerationem immodicam, ex *mellis roſacei* adhibitione, poſt ſextum ab extirpatione, diem, non ſine multa moleſtia, correxi vitavique poſtea ſedulò.

Sic ſoleo (*Lector Chirurge*) eas eoſque tractitare, de quibus nobis ſermo eſt; quod ſi, dum de memet-ipſo loquor, verba, quæ ſatis modeſta ac minimè jactabunda videri poſſent, invenire valerem, enarrarem, jam nunc, multifariam, hoc de morbo, meam experientiam; ſed eam, commemorandam trado atque relinquo Medicis & Chirurgis, quorum multi hoc tempore vivunt, qui unius anni, videlicet, 1679, ſpatio, me vigeſies bis hunc actum celebrantem viderunt & non reprehenderunt dicam? an laudaverunt: adjicerem etiamnum hiſce, vel iis, ſuprà, inſeruiſſem, rationes, ob quas multorum Clariſſimorum Virorum Medico-chirurgorum inſtrumentis apparatuque non utar eorumque agendi methodum non probem, rejectem; ſed eos, quos propter celebratam amicitiam ſtudiique Chirurgici amorem reſque ſæpius egregiè alias præſtitas, veneror,

repre-

reprehendere (ſalvâ ſemper republicâ Anatomico-chirurgicâ) cum minus mihi in votis, quàm meliora docere, ſit; ſtatuo, exemplo meo monſtrante viam, eam ingreſſuros omnes artis noſtræ fautores, quos præjudicium, nec invidia occæcavit cum oculis, mentem; ſed redeo, de qua parumper ſum egreſſus, in viam.

Tubicinis noſtri, prædicto modo, ablatam mammillam, eodem die, perluſtravi anatomicè; verùm in ea nihil, quod ſchirrhum non ſaperet, reperimus, excepto, quod hic & alibi, glandulæ quædam levi rubedine extus conſperſæ vaſiſque tumentes ſanguiferis, conſpicerentur: ex Chirurgis quiſpiam notabat, liquorem flaveſcentem inſpiſſatumque ex quibuſdam diſſectis manare glandulis: aſt cum frequens illud hoc in morbo ſit, aliquid hac de re ſpecificè monendum, non reor.

Quia autem tota integraque mammilla parſque quædam muſculi pectoralis erat abſciſſa, jucundo oppidò extabat, ſpectaculo, obſervare, per muſculos intercoſtales, pulmonis reciprocum motum: noverit interim, Chrirurgiæ ſtudioſus, minoris eſſe momenti, quàm quidem prædicatur ac reputatur ſchirrhi, ad muſculum pectoralem, adhæſionem, modò, per eum & coſtas quoque non infeſtaverit, cum ulcere; quinimò & eum etiam caſum non eſſe deſperatum: igne quippe, abraſione & medicamentorum applicatione, hoc poſſe curari malum, plus ſemel ſum expertus; mox, poſt extirpationem ſanguiniſque fluxum reſtrictum, loco affecto inſpergens *ung. fuſc.* FELICIS WURSTII, quod, ut egregium, ad corruptorum oſſium deſiccationem & ab integra ejus parte, ſeparationem, commendare auſim ſedulò.

Muſculum pectoralem ejuſque quod ſpectat læſionem qua-

quarundamque ejus tum tendinearum, tum motricium fibratum ablationem, nemo erit anatomicorum, qui non ſtatuat, ex ingenti horum faſciculorum muſculoſorum ſerie, quaſdam, relictis in integrum multis, magna ſine ægrotantis moleſtia & incommodo, poſſe reſecari; imò verò ego nunquam dubitavi, dummodò de adhæſione prædicta, dubitarem, hujuſce muſculi partem, unà, cum mammilla, auferre.

Ægro noſtro, quatuor, ab extirpatione dierum ſpatio, optimè ſeſe habente febriculâque ſymptomaticâ ſolummodò correpto, ſupervenit,

10mò; cum nauſea, febris violenta; ulcere attamen exiſtente minimè arido, circa illud, mutatum eſt, reſpectu medicamentorum, nihil; verùm præſcriptus & exhibitus qui ſequitur pulvis antifebrilis;

℞. *Antimon: diaphor:* ℈j ß.
Sal: card: ben: ℈j.
Tart: vitriol: ℈ß. *M.*

19nò; Sperato deſtitutus ſucceſſu, ſudoris, nempè, emiſerat nihil; inveniebam ægrum irrequietum, vigiliis agitatum, ſitibundum omnemque faſtidientem victum deque dolore plus abdominis, quàm ulceris, queritantem, cum porrò ex emulſione ſolaminis recepiſſet parùm atque is ille, qui, cum eo, noctem transegerat planè inſomnem, referret eum, cui belli ſtrepitus clamorque virorum clangorque tubarum, ideæ infixi extabant intimius, ea nocte ſæpius inter deliria & vociferationes, nunc ore, nunc manu ciere viros in certamen, eſſe viſum, injici ei enema curavi; verùm & illud vix quidquam boni præſtans; etſi alvus ſolveretur, ſequentibus verò diebus,

20mò, & 21mò; maneret adſtricta, continuante febre;

22dò; Mane, ex *infuſ. fol. ſenn.* &c. purgans hauriendum exhibui, cujus beneficio, ter laxata alvo, circa veſperam cecidit in optimæ notæ ſudorem, cum anxietatis præcordiorum levamine ſummo; ita ut is ille, qui viribus fractus,. confeſtim quaſi ad multos feſtinare,. circa meridiem

23tiò; Sedili impoſitus, confeſtim & totus videretur ſanitati reſtitutus; experens, videlicet, cibum eoque veſceretur avidè & ne omini huic fauſto, aliquid deeſſe poſſet videri, circa veſperam alvum deponeret iterum.

24tò; Ulcus, pure madens laudabili hominemque doloris expertem, nulla febre agitatum; quinimò jocabundum viſitavi: enarrati autem ſymptomatis cauſa cum me lateret,, eam poſtea, ex ægri hoſpite, carnium ſuinarum venditore & lanione, intellexi: ægrum, nempè, lardi recentis concoctique vim devoraviſſe clanculum. Severa itaque multato reprehenſione ægro, curavi ne illud incontinentiæ perpetrare, imprudens valeret impoſterùm; monendum autem circa vivendi rationem., ſive diætam, hoc in morbo, parvo atque malactico vivat æger victu bibatque dulcem cereviſiam, aut aliud genus lenientis decocti largiter.

Ab hoc temporis termino tota curatio proſperè ceſſit fuitque abſoluta; ita ut æger, intra quatuor ſeptimas, domo exierit atque brevi poſtmodùm integerrimè reſtitutus deſideratæ ſanitati, *Sylvam-ducis* abierit hocque tempore 1707. cohorti ALBEMARLEANÆ Tubicen inſerviat.

Quemadmodùm equis generoſioribus calcar; ita & ſtudioſis, etiam diligentiſſimis (quorum in commodum, velim hæ meæ inſerviant, cum exercitationibus, monita) abſque exprobratione neglecti officii & indolis quaſi ineptæ natæ, quandoque incitamentum addi debere, pro comperto illi habebunt, qui eos benè volunt: ex præmiſſis ergo ab talibus proponi poterunt lemmata. argumenta. diſpu-

diſputationes, â priore, poſteriore, aut problematicè, affirmanda, ſupponenda, vel neganda; ſed verò, non; ut ex iis inepta aſſurgat cavillatio & pulvis merè ſcholaſticus, in quo, quò plus quisquam ſudaverit, eò plus, deridendus athleta, operæ & olei perdiderit ſemper multum, laurea donandus apollinari nunquam; verùm, ut ea ex dimicatione reportetur, rerum perquirendarum, in uſum ſacræ reipublicæ medicæ, veritas: hujus autem generis eſſe poterunt quæſtiones:

Pò; *An utriuſque ſexus mammæ ejuſdem ſint diſpoſitionis, fabricæ, ſtructuræ? conveniantque, hoc reſpectu, cum iis, ubera brutorum ac ferarum?*

2dò; *An lac, quod in iis reperitur, ejuſdem ſit oportet indolis?*

3tiò; *Statimne & foetu modò nato? an poſt aliquot, ab nativitate dies, lac de mammis utriusque ſexus deprimendum veniat? illudque fœminis, quibus in animo eſt infantes nutrici lactitandos tradere, ad deſiccandos fontes lactis, ob-an proſit? de Amaſonibus autem iisque extirpanda mamma non me laſſabit negotium, quod volens & lubens doctiſſ: Literatiſſimisque* PALÆPHATIS, PETITIS *eorumque ſequacibus, decernendum relinquo.*

4tò; *An lac, quod in mammillis, Maſculini Sexus, eo nato, ſemper reperitur, labris eliciendo & crebrò exercendo, poſtmodùm, fluere non debeat, uſque imò ad provectiorem ætatem?*

5tò; *An hoc modo æquè mas & fœmina, poſſet præſtare infanti officium nutritionis per Mammas & lac ex iis hauriendum?*

6tò; *An non videatur ridiculum? ſtatuere; foetum, in utero, per os, ſuctu propriarum mammarum lac reci-*

pere & ita nutriri? cui poſſibilitati & ultrò videtur obſtare pectoris fabrica.

7mò; *An non œconomiæ animalis (ut vocant) completi, reſpondere magis videatur?* Lac, *ſive ejus cremorem, de mammis ſtillitantem ac ſuperficiei liquoris cui innatat fœtus, ſupernatentem, vi & actu elaſtico muſculoſi organi, uteri ejus ori intrudi, imprimi?*

8vo; *An non lactitans, lactitante aptior ſit, quæ concipiat?*

9nò; *An lac, in mammis, fœminis viro utentibus, ſigno ingravidationis haberi debeat?*

Xmò; *An, â nativitate, ſingulis menſibus eorumque ſingula & juſta periodo, vel nunquam; niſi poſt receptum virum (utriuſque enim propoſiti exemplum* Amſtelædami *eſt peperitque utraque non ſemel & feliciter) menſtruantibus, eadem prolificandi ratio ſit?*

XImò, *An illa, quæ dum uterum gerit, ſingulis menſibus largiter, vel quæ eo tempore parcè; ſed continuò, menſtruatur fœtum producere valeant ſanum beneque conſtitutum?*

XIImò; *An hoc in caſu prægnans, vel ejus embryo? an veró utriuſque vita ſimul in diſcrimine verſetur?*

XIIImò; *An, foetu uterum implente, mammæ turgere inque iis lac confici neceſſario debeat?*

Faxit Deus! ut hoc modo ferveat redoleatque ſapientiæ thymo opus Academicum, cum nobiliſſimo Studio Phyſico-Medico & Anatomico-Chirurgico ſitque memor, cum Præceptore, Diſcipulus, quod ;.

Multa ſacro tegit involucra, natura.

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *SEXTA*; DE

OCULI PROLAPSU.

Sub hoc Titulo; etſi variæ deſcribantur oculorum protuberantiæ, ego *Ecpieſmum*, *Proptoſin*, *procidentiam oculique reſolutionem excedentiamque*, differre inter ſeſe, cum aliis didici dudum: eo enim venit quorundam incuria; ut *Stamphylomatis* ſpecies; imò & *Chemoſin*, hoc ad genus & hunc ad morbi titulum referant.

Oculi PROPTOSIS, PROCIDENTIA, de qua mihi impræſentiarum ſermo erit, illa eſt, quâ totus oculi Bulbus cum annexis muſculis, adipe & glandulis (quibus & ſui ſunt morbi ſpeciales deque quibus ſuo loco) extra oſſeam orbitam palpebraſque protuberat, propendit, eminet; quod fit cum, vel ſine partium oculum conſtituentium viſibili læſione & morbo, magnitudine excepta & diſtentione nimia, quæ, hoc ſenſu, morbus eſt. Secundò; cum, vel ſine totius, notanda viſus amiſſione: leve etenim quamvis in initio ſit viſui damnum, quædam tamen ſemper & poſt inveteratum, nec curatum morbum major tandemque maxima viſioni manet jactura. Eſt partibus ſingulis ſua magnitudo, diſpoſitio, quâ omnes ſibi conſtant & inter ſeſe proportione requiſita ad uſum, conveniunt, reſpondent; unde juſtâ major omnis earum excedentia, extuberantia, morbus renuntianda; raro
renter autem; ſi unquam, eousque, ut ſupra innui, oculus protuberat; quin & ſimul viſum amittat.

Vidi, ante ſex annos, *Londini*, virum robuſtum, cui ambô

oculi, horrendum in modum protuberabant: quod ad ipſam partium diſpoſitionem, illam genuinam obſervavi, præterquam quod ipſis pupilla majuſcula, cæſius color & inſolita eſſet cum duritie magnitudo; viſu tamen utrumque deſtitutum omni expertus ſum; inquirens in cauſam, accepi, inter luctandum ab adverſario ſuo, irâ, gymnaſticas, vel luctationis anglicanæ, leges excedente, pollices fuiſſe oculorum orbitis intruſos hominemque mox, nullo inflicto vulnere, dolore correptum ſummo, non medicis, non chirurgis; ſed viſu reſtitiſſe orbum oculoſque magis magiſque diſtendi atque protuberare, quandoque cum, quandoque ſine dolore.

Totius oculi ECPIESMUS, vel PROTUBERANTIA curabilis, illa eſt, quam potius muſculorum relaxationem dixerim: ſive enim idvociferatione, partu difficili, reſpiratione, impedita, vomitione aliave de cauſa fiat; ſufficit manente viſu, collegiſſe, ex partium diſpoſitione, muſculos tantùm eſſe reſolutos, diſtentos præter modum: ipſe quippe oculus debitam ſervat magnitudinem palpebræque ad bulbi latera, vel inferius hemiſphærium. Priſtinum ut in locum hi prominentes reducantur oculi, imprimunt quidam ſuturæ coronali, aut temporum arteriis, cauterium; ſed quo jure non capio, cum operatio hæc cum oculorum muſculis, hoc in caſu & reſpectu: de paralysì enim alia eſt ratio deque ea ſpeciatim, commune habeat nihil. Tutius manus, tutius pulvilli, carptum, ligaturæ deprimentes, in auxilium, vocantur; quod ſi propter dolores inflammationeſque medicamine opus videatur; audi quo ego uſus ſum feliciter.

Accerſitus *Amſtelædami*, in viam (vulgò **de Kerk-ſtraat**) ad pauperculam (cujus nominis non recordor) difficillimo ex partu laborantem, exploratione & examine celebrato omni & prudenter, fœtum offendo mortuum matremque corpore obeſiorem; ut me embryulciæ accingo, en! ventris tormina conatusque in partus ſummos; erumpunt unà cum fœtu inſignis umbilico hernia (exomphalos) & oculis protuberantia, prima lævi manuum mearum compreſſioni;

ſioni; ſecunda verò cedens minimè, umbilico latam ex mantili ligaturam pulvilloſque, ſive compreſſulas; Oculis verò cum multiplici linteolo mox *ſuccum ſedi major. plantagin. ad* ℥ *a* ij. *ſacch. ſaturn.* ʒ.ß; poſtea *ex cortice querno, roſis rubris & vino rubro gallico, decoctionem tepidè injicio.* Ægra hæc reſtituta in integrum ita fuit; ut ſequenti anno, absque horum omnium ſymptomatum veſtigio, fœtum pepererit maſculinum, vegetum.

Oculus totus quantus, viſu amiſſo toto, immensùm excreſcens orbitamque excedens, cancer ſive, ſive ficus, ſuppuratio, putredo, aut ſphacelus, carieſve oſſis, in causâ ſint, medicamentis curatu eſt difficillimus; multis *in Vitriolum* & *præcipitatum album probè lotum*, aliis *in mercurialia fortitèrque adſtringentia*, refugium eſt; Ego autèm medicamentis, *Lapide* præſertim *infernali*, etſi moderatè uſitato, mederi huic malo non potui: ſepoſitis quippe partibus incruſtatis & in eſcharam deductis demortuisque, expullulantem denuò fungoſam excreſcentiam dolui ſemper; quapropter iteratis horum aliorumque medicamentorum applicationibus palliativam duntaxàt curationem molitus ſum. Corrodentium nihilo minus remediorum poſtea optimum expertus ſum, *Butyrum antimonii mitigatum cum Tinct: croc: vel opii. Penicillo excreſcentiæ, S. artem inſperſum.*

Oculo ab humorum effluxu, extra orbitam diſtento tandemque crepante, cum cornea, uvea dimiſſoque cum pure, vel ichore, quidquid liquidi in ejus cavitate continetur, medela eſt in deſiccantibus, *Vitriolum cyprin: fæces vin: rubr: vet: cort: lig: quer: flor: roſar: balauſt: hiſce conjunge Rad: tormentil: Terr: ſigil: creta.*

Partim conſervatum partimque exciſum, ex hoc morbo infeſtatum, oculum, memoriæ tradidere quidam: quod cum ab me factum, vel ab aliis tentatum nunquam viderim, velim rei & veritatis fides penes hoſce ſcriptores ſit;

Etſi quibuſdam viſum fuerit protuberanti, præfato modo, oculo, filum injicere, conſtringere atque ita putreſcentem oculum de orbita avel-

lere;

lere, aut ante putredinem forcipe & forfice apprehendere & abſcindere, vel acu eum trajicere atque ita forfice extirpare; ego tamen ſæpius & benè manu cultroque rem peractam ab aliis, legi vidique, ut & ab me ipſo & quidem primò ab

MARCELLO VAN DER MAAS, Chirurgo quondam *Amſtelœdami* celebri, qui viro nauclero, ætat. XXXVIII. ann. oculum ſiniſtrum deformitèr protuberantem, adeò ut digitis apprehendi removerique palpebræ poſſent commodè & fœtorem emittentem horrendum, excidit: ortum traxerat morbus hic ab tumore oculi interno, ſanie impleto multa; protuberantem quem, prope encanthum majorem, ſcalpello, poſt multas, ſine fructu adhibitas medicationes, perforaverat quidam Chirurgus; ſed puris nihil, ſaniei & ichoris verò, fœtentis multo erumpente latice, ſuum agnoverat homo errorem memoratumque confugerat ad Virum, qui etiam plurimis uſus mediis, præſertim *paſtillis ex calce viva, ſapone veneto & mercurio ſublimato*, irruente de die in diem & depaſcente partes internas externasque deformante, livore, fœtore & ſphacelo, tandem omnia incaſſum adhiberi, perſuaſum ſibi habere cogitur; cultello itaque manum applicat remque ſequenti methodo, ad finem perducit optandum: altiuſculo collocato in ſedile brachiisque, ægro in terga devinctis oculorumque obvoluto dextro, auxiliantium Chirurgorum unus; ut poteſt, cum frontis velamentis palpebram ſurſum detinet elevatam firmiter. Ipſe chirurgus apprehenſo detractoque toto de orbita tubere, exciſionem, parte inferiore ab encantho majore ad minorem, incipit; deinde eadem methodo, parte ſuperiore, cultro aliquantulum incurvato, apicis, nempè, reſpectu & manubrii, non verò ſemilunari, abſolvit: verùm non unâ alterâque; ſed multiplici inciſione, uſus tandem forfice

non

non ſemel. Exciſo oculo, totum oſſeæ orbitæ cavum, carpto, *albumine ovorum pulvereque conſperſo* implet *ſtiptico*, obligans & alterum oculum. Nullam notandam hæmorrhagiam exulcerationes, putredineſve in nervi optici, vel aliarum partium velaminibus, nullas obſervavimus, ut & ne in tenerrima, quidem oſſa irrupiſſe cariem; quod autèm ſignificatu dignum, toto curationis intervallo, tanto nunquam fuiſſe agitatum dolore ægrum, quanto nuper unâ ſæpius horulâ conqueſtumque fuiſſe de eo, neque febre correptum graviore unquam. Adhibitis porrò vulneribus hujus commatis adhibendis obſervatoque vitæ regimine peractisque, pro tempore peragendis, curatus extitit homo. Accino ego euge! benè! feliciter!

Ratio quare nervi optici motoriique læſio hæc, graviora non pepererit ſymptomata, hæc mihi videtur. P^{o}. ipſi hi nervi, in cauſa morbi non fuerunt: nervorum quippe truncos benè conſtitutos vidi. 2do. majores nervi, puta femoris, axillares, &c. obtruncantur, amputantur, læduntur, ſine graviorum ſymptomatum ſyrmate: eorum enim truncatio proximè, ſive ad exitum de oſſibus capitis, vel vertebralibus &c. ſive ab ipſis longius remota fiat, pro nervi magnitudine & aditu ad alias quoque partes, perpendenda extat; cum nervus ubique locorum diſpoſitione idem ſit: periculum itaque non ab loco; ſed nervi abſcindendi magnitudine & aditu ad alias quoque partes deducendum colligo ſtillitantemque (poſt truncata membra) de ejus involucro, laticem, parti reſtitanti & conſervandæ, cum chylo, de arteriis accedente, medicamento eſſe balſamico.

Vivit, quondam præfectus militum pedeſtrium, nobilis vir, natione Gallus, cui, ab ſola concuſſione capitis, ex magni tormenti exploſione, uterque oculus viſu orbus, extra orbitam, boum oculorum inſtar, brevi poſtea protuberavit;

Setaceis verò, venæ ſectionibus multisque in uſum vocatis medicationum formulis fruſtra diuque jam nunc, dolore percitus nullo, omni valedixit remedio, heroïco ferens animo nobilioris ſenſus jacturam.

Oſtendit mihi *Hagæ-Comitis*, 4to. Septembris 1699. L. COMMENIK, *Med. Doct. celeber.* & A. STUCKERY, *famigeratiſſ. Chirurg.* ſpectatu horrendum oculi prolapſum, potiùs cum oculo excreſcentem fungum, vel ficoſam excreſcentiam, dextram totius faciei inferioris defœdantem partem, ut adſpectu; ita & fœtore vix tolerandam; negaverunt autèm nobis parentes oculi exciſionem, multis fatigati & incaſſum adhibitis remediis eorumque, ſumptibus cumque inſuper, duodecim annorum puer tabidus, macilentus dolore, vigiliis, febre lenta &c. confectus extaret, nemo noſtrum hoc negotium valdè urſit moriebaturque miſerrimè, ſequenti anno, omnibus nominibus miſer renuntiandus æger.

Feliciorem nacti ſunt ſortem Nobiliſſ. Vir J. DE WILDE, Colleg. architalaſſico, quod *Amſtelædami* eſt, olim ab actis & BROUWERIUS mercator, adhucdum in vivis, quibus ſecundùm artem exciſus in totum oculus, ne vel aliquod quidem ulcus, fiſtula, aut caries poſt ſe reliquit.

Hiſce aliiſque exemplis ipſaque ratione duce, confirmatus, hanc operationem, cum JOANNE RAUWENHOF, præpotentium D.D. Belgii fœderat. Chirurgo caſtrenſi primario Anno MDCXC. 24 Julii, in GUILIELMO à WINKELS, milite in cohorte Nobiliſſ. ducis de HEUKELOM *Bruxellis* inſtitui: ſiniſter oculus in prælio prope *Fleurus*, haſtâ perfoſſus laceratuſque primò ab aliis *Caroloregii*, poſtea *Nivigellæ* & *Bruxellis* tandem ab nobis fuit tractatus & exciſus

excisus & probè curatus orbitæque oſſeæ excavatæ impoſitus ex vitro artificialis oculus: nam etſi inſpector, vel moderator caſtrenſium noſocomiorum, ipſemet manum præbere ægris vulneratiſque, ex mandato præpotentium D. D. ordin. Fœd. Belg. non tenerer; hoc tamen ſimilibuſque in magni momenti caſibus, rogatus eam miſeris negavi nunquam.

Totum quàndoque oculum fieri convertique in callum, legi apud alios; verùm vidi nunquam; quinimò vereor, ne ipſius tunicæ adnatæ excreſcentis durities, iis impoſuerit: eam enim excreſcere immensùm & non rarò & ex Ungue, calli adinſtar, indurari, dictum jam nunc eſt ſupra.

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *SEPTIMA*;

DE OSSE CRIBROSO ET NERVIS OLFACTORIIS LÆSIS.

UT majore cum utilitate hanc legas obſervationem, rogatum te (*Lect: Beniv:*) velim, non dedigneris, DECADIS PRIMÆ, *primam* atque *ultimam* pervolvere *exercitationem:* quæ, quoniam in iis, DE NERVIS *eorumque diſpoſitione*, agitur, tibi ducibus eſſe poterunt, ad inveſtigandum confirmandumque meum DE NERVIS aſſertum & enarrandæ hiſtoriæ veriſimilitudinem urgeoque maximè & enixè hanc lecturam, impræſentiarum; ut tandem, te quoque ſyſtema hoc meum probante, de illo; utpote tribus diſſertationibus pleniſſimè demonſtrato, poſt hac tutò mihi ſilere liceat.

Jan de Haan / *Nordvico-Batav.* ætat. XLVII annor. munere reſtiarius, corpore robuſtior, in pago hocce, A°. MDCCIV, IV Octob. aquam hauſturus ex publico puteo, cujus tollenoni, in incolarum commodum, uncus eſt additus, cui appendi urceus poteſt: dum manu una eum ab unco ſolvit, altera verò pondus tollenonis ſuſtinere impotens eſt, pĕtit ŭnci apex, multo ex uſu obtuſus, ejus naſi & narium partem dextram, elevat ab terra, in duorum pedum altitudinem tenetque, per aliquod tempus, hoc modo, ſuſpenſum hominèm,

minem, vociferantem, quem ab unco; ſed verò non ſine difficultate, liberant vicini & experienti Chirurgo Joanni Kalis, *Alcmariâ-Batav.* mox inſpiciendum tradunt, qui quatuor, uno de vulnere majore faciei, obſervat cutaneas leveſque, ut videbantur, quaſdam interioris naſi lacerationes & de hiſce omnibus mediocrem hæmorrhagiam.

Trium, vel quatuor dierum intervallo, notabile cum quidquam nihil, præter liquidi cujuſdam, de narium dextra, ſtillicidium, appareret vulneraque deſiccarentur ad normam, levioris momenti res habita eſt eorum curatio; verùm ab illo die, adaucto hocce profluvio indies indieſque novis ruentibus in vulneratum ſymptomatibus; agente interea pro munere ſuo diligenter chirurgo, periculoſum eſſe hoc vulnus ei & ægro conſtitit nimiùm certò.

Poſt plurimorum, tum medicorum, tum chirurgorum; quinimò & agyrtarum (utinam! iſti medicaſtrorum cœtui aquâ & igni nunc, ut olim *Romæ*, interdiceretur: ex uſu etenim generis humani id foret) ſed fruſtra experta conſilia & molimina, me XIII, Novemb. convenit, ægri uxor duxitque, cum Chirurgo M. ALDERKERK, ejus filio & quibuſdam ſtudioſis, qui forte fortunâ domi meæ erant, ad ſuum maritum tremulum, vacillantem, viſu hebeſcentem, vertigine correptum, animo languentem & liquidi multum de naribus dimittentem; inſpectis hoc die naribus, vulnerum veſtigiis omnique non ſemel obſervata rerum apparitione, experiebar, ſequenti luce;

XIV^{to}. Spatio viginti quinque horarum, circiter viginti, puriſſimi laticis, uncias, de narium dextra, deſtillitaviſſe ægrumque convulſionibus agitatum, imbecillem, titubantem, enervem omnibus articulis quandoque rigidum, quandoque ſolutum & vocis vix aliquid diſtinctè proferentem;

 ſedulò

ſedulò itaque & denuò, ægro luci expoſito, inquiſivi in liquidi hujus fontem detexique intus omnia ulcere; ſed leviſſimo confecta oſque cribroſum exaſperatum ſtatuique, conſideratis inſuper prædictis ſymptomatibus, odoratus organum læſum nervorumque ejus involucra diſrupta cerebrumque affectum: quocirca; etſi aliud genus medicationis mox meditabar, narium dextram fortiter; ſiniſtram verò molliter, *turundis albumine ovorum & ſtipticis pulveribus S. A. ornatis*, farſi implevique.

XV^tò. Toto hoc temporis interſtitio; tametſi de naribus effluxiſſet nihil, manſerunt nihilominùs, nunc memorata ſymptomata, apparatum hoc die non ſolvi; verùm ægro, languenti, frigore externo tremuloque motu febreque correpto, ſudoriferum præſcripſi, quod homini tremebundo potius gulæ fuit infuſum, quàm ab ipſo hauſtum:

℞. *Antim: diaph:* ℈j.
Sal: abſynth: ℈ß.
Confect: Alkerm: ʒß.
Syr: pœon: ʒij.
Sal: volat gutt: vij. &
Vin: rhenan: q. ſ. pro hauſtu.
M.

multo, hac nocte, excuſſo ſudore, mane,

XVI^tò. Mitigatis aliquantulum ſymptomatibus relictoque in naribus apparatu, ſequenti linimento, poſt adhibitam *aq. Anhaltin.*

℞. *Balſam.*

℞. *Balſam: peruvian:* ʒiij.
Ol: terræ ʒiij.
caſtor:
Ruth: a ʒß.
Laurin: ℥j ß.
Ung: nervin: ℥ij.
M.

fricuit Chirurgus bis totam vertebrarum ſyntaxin, ad ignem collocato ægro verticique ex multo linteamine pulvillum, fervente *ſpiritu vini* imbutum adaptavit; eodem modo & non ſine fruge,

XVIImò; Tractato ægro apparatuque novo naribus intruſo,

XVIIIvò; Nuchæ ejus decuplum ex linteo pulvillum, *balſam. Peruv. & ol. Therebinth.* conſperſum, injecimus eique cauterium actuale, non tamen urens, applicuimus; ut, ſcilicet, medicamenti virtus, unà cum externo calore penitiùs adiret medullam (ut vocant) ſpinalem nervosque ex ea oriundos: ter repetito hoc actu, inveni ægrum,

XIXnò: Quaſi expergefactum, nauſeabundum quidem; ſed tamen minus ſpaſmodicè convulſum, utentem diſtinctiore loquela & viribus magis conſtantem; alvum interea adſtrictam patientem, ad quam ſolvendam purgans commune aliquod præſcripſi, poſt cujus operationem, omnibus, ut ſupra, crebrò & præſertim frictione tractus vertebrarum & nuchæ, per biduum,

XXmò.
&
XXImò; Præſtitis decreſcentibusque ſymptomatibus inque hoc momentum temporis liquidi de naribus ſtillitante nihil,

nihil, ſurrexit, propriis utens viribus deſcenditque, adjutus, de lecto æger,

XXII^{dó}; Victu potuque refectus.

XXIII^{tió}; Renuntiatum mihi, ab chirurgo repetente prædictam medendi methodum, eſt, circa meridiem: ter namque aliquando ægrum, unius diei ſpatio viſitabat, ne, ſi quid inopiatum fortè accideret, ego, cum ipſo, paratus non eſſem, qui neceſſitati & rei peragendæ proſpicerem, de narium dextra, circiter 18, guttas, liquidi turbiduli, manaviſſe; ſed verò ilicò ejus ceſſaviſſe profluvium; denuò itaque naribus, ut ſupra, obturatis omnibuſque continuatis mediis, de die in diem, meliùs & meliùs perrexit negotium, incedente ægro, priùs per cubiculum & deinceps per totam domum & comedente ſatis benè.

XXIV^{tó}, Liquido prædicto, de novo & quidem guttatim defluente, ſtatim turundas de naribus extraxi eaſque pure, parte una, laudabili, altera minus tenaci & malè olente conſperſas; ſed pauciſſima quantitate madefactas inveni; ita, ut nullus dubitarem; quin ipſa nervorum cerebrique involucra, vulnere quo cæteræ partes, eſſent læſa: Medelam adhibiturus huic ulceri, ſub veſperam, *Balſam. Sulph. Therebynt. & calefact.* turundæ adminiculo eâ, quâ fieri potuit & debuit, vi, in ſummas nares oſque cribroſum intruſi capitique, de cujus, dolore gravativo æger, præſertim parte antica, querebatur, impoſui *ſeq. cucuph.*

℞. *Herb. Beton.*
ſalv.
majoran. a. m. ß.
Flor. Lavend. m. j.
Origan. P. I. F. S. A. Cucuph. cui inſperge
Aq. vit. Mathiol. ℥ ij.

hiſce

hiſce ad normam, non neglecta medicatione antea deſcripta, per triduum,

xxvi imò; xxviii vò, & xix; uſurpatis adhibitiſque; liquidi prædicti fluxus tamen non eſt impeditus: ægro porrò præſcriptum, *ex Reſin. Jalapp. Mechoacan. &c.* purgans; cum autem vererer, medicamentum extus adhibitum, ad ipſam fortè plagam non pervenire, aliud genus aliamque ejus formulam commendavi, videlicet, quod ſiphonis ope in ipſas nares & ulteriùs injici poſſet & erat;

℞. *Vin. Gall. Auſt. (vulgò) vin. grave*, ℥viij.
Rad. tormentil. ʒij.
Flor. balauſtior. ℥ß.
Alum. crud. vitriol. Cyprin. ā ʒß.
Macerent. per 24 horas, adhibito lentiſſimo igne. Philtr. & conſerv. in uſum.

poſtquam hoc medicamen magna cum vi naribus eſſet intruſum, illæ turundis, eo liquore imbûtis, arctiſſimè ſunt impletæ & obturatæ. Hoc pede pergentes & ſæpèſæpiùs nucham ægro calefacientes vertebrarumque tractum fricando inungentes; diminui naſi fluxum, augeri homini vires cœperunt; ſed continuo de conatu in vomitum queritanti, exhibitum *confortans eſt vinum medicatum.* Ab ultimo hujus menſis, uſque in 5. Decemb. rebus è voto ſuccedentibus, mutatum, vel tentatum noviter eſt nihil. Obſervabamus interim ſemper, ægrum noſtrum & animo & corpore deficere, vel refici, eâ proportione, quâ liquidum memoratum amitteret, vel conſervaret: primo quippe accidente ſymptomate, mox rigeſcere ipſi membra, vacillare poſtea; ſecundo; exhilarari ipſum membraque ſuis fungi, ſine tremore, muneribus & officiis, viſa ſunt.

De naribus planè apertis nulloque medicamento ornatis, cum, per aliquot dies, liquidi manàrat nihil, adiit æger, cui virium jam; non verò opum (etſi ego ne obolum quidem ab eo petierim) ſatis erat *Nordvicum*, quo loco imbecillis quidem interque ambulandum titubans; tamen vixit, magno ſine incommodo; uſque dum, ut ex relatione ipſius uxoris Chirurgique VAN LOON, altero pagi & celebri Chirurgo, accepi, initio menſis Martii, diriſſima talique vellicaretur convulſione; ut cum lecto contremiſcerent exinde ipſi parietes eodemque menſe cecidiſſe, in foſſam domui ejus proximam; amiſiſſe de tempore in tempus vires & poſtquam quater impotens, nempè, qui quò vellet incederet corpusque ſuum ſuſtineret, cecidiſſet in foſſam, vix vitæ ſuæ extitiſſe conſcium tandemque omni amiſſo motu (ſic dicto voluntario) amiſiſſe XV. Maji A°. MDCCV, ullo ſine tremore, vel ſpaſmodico partium motu, vitam.

Ad hujus hiſtoriæ ſupplementum pertinere videtur, quæ ſequuntur.

Ægrum dormiviſſe & comediſſe, utplurimùm benè; ſed aliquando altiſſimo ſomno, per 7, aut 8. horas obrutum, poſtea, helluonis & ſitibundi hominis adinſtar, omnia, quæ ei in victum, aut potum propinabantur, devoraviſſe, aſſumſiſſe.

Circa finem vitæ pueri, vel mente carentis hominis inſtàr, traxiſſe vitam, artubus nunc laxatis, nunc rigeſcentibus in totum, ita; ut truncus videretur.

Alvum ſatis commodè exoneraviſſe, ad ultimum vitæ terminum.

Sed (*Lector Beniv.*) velim noveris, me, circa jam ſæpiùs memoratum liquidum, omnia inſtituiſſe examina, experimenta, in-et diſquiſitiones, quæ publicè præſtiti quaſque

que *priore decade*, enarravi; evaporatione, nempè, ipſius laticis, admixtione & commixtione ejus cùm aliis oleis, ſpiritibus, aquis &c. pro comperto habuiſſe, id nervoſum, ſive quod nervorum ſtamina concomitatur, fuiſſe; non verò de arteriis (ut quidam volebant) manaviſſe: quæ enim hæc illa eſſet, circa os cribroſum nareſque arteria, quæ tantam, quantam vidimus vim puri & diaphani liquoris, ullo ſine ſanguinis profluvio, ante, vel poſt hoc ſtillicidium, emiſiſſet?

Ex præfatis demonſtratiſque omnibuſque ex iis colligendis ſtatuendiſque veritatibus ac ſequelis, perſuaſum mihi habeo reverenter, te (*Lector Anatomico-Chirurge*) pedibus totis initurum meam de nervorum fabrica, motu & uſu, doctrinam.

Lubet, ſi per te liceat & hoc patiaris (*Lector corporis animalis ruſpator*) hiſce de nervis exercitationibus, non unam duntaxat; ſed verò multifariam meam obſervationem, ſynopticos conſcriptam, de Spina Dorsi bifida, fissa medullaque spinali, osse nullo contecta et nato infante, fluore succi nervosi, Coronidis loco, imponere; neque fore credo; ut eam extra & ultra thematis, jam nunc abſolvendi, terminum ab me adduci, ſtatuas.

Antiquos ſpinalis medullæ vulnera renuntiaviſſe lethifera, nemo doctorum medicorum ignorat; verùm hoc dogma, vel axioma Medico-vel Chirurgico-Phyſicum, cum grano ſalis debere accipi, eos quoque non latere, monumentis proditum habemus ſatis: vulnera quippe huic organo inflicta minora, mox & ſecundùm artem, excepta, probè conſolidari, notum iis & ultrò eſt, qui experimenta ab me, publicè, in hunc finem, in animalibus viventibus, inſtituta viderunt;

Verùm dehiſcente vertebrarum ſyntaxi medullâque ſpinali aëri expoſitâ nervorumque involucro, ab nativitate læſo, in vivis

 per-

perſtitiſſe animal, fabula veritati ex diametro oppoſita eſt: nam etſi, infante in lucem edito, tumor ad oſſis ſacri initium, ſolummodò iſque liquore impletus comperiatur nihilque de eo, vel per eum effluat liquidi nervoſi ipſeque infans, per aliquot dies, dixerim ſeptimanas, vegetè ſubſiſtat; corrumpitur & rumpitur tamen brevi tumor gangrænâ, emoriuntur ejus ſuperficies, deinde nervorum involucra, defluit nervorum liquidum, rigeſcunt infanti membra attenuantur vires, uſque dum continuò & immedicabiliter ſtillitante prædicto liquido, mors ultimam hujus tragœdiæ ſcenam claudat.

Quemadmodùm, ante aliquot annos, HARLEMI, ad hoc vocatus ſpectaculum, à Clariſſimo quondam illius civitatis medico VLACKVELDIO, comperiri mihi fuit integrum. Si vir hic, verè ſagax & practicus, Chirurgi plus audacis, potiùs temerarii, quàm exercitati, conſilium iniviſſet, conceſſiſſet tumoris memorati pertuſionem; ſed verò factus cautior exemplo, ab æternæ memoriæ conſulari viro & medico, magno N. TULPIO (vide ejus caput XXX^{um}: L. 3tio;) relato, vitium iſtud commiſſionis & criminis contra rationem, vitavit, non perpetravit: eſt namque in arte Medico-chirurgica quoque criminis loco, impoſſibilia à priore, auſu planè Phaëtontico, omnia ſollicitare & tentare. non poſſum & ego, ſine immemoris beneficii crimine, hoc loco tacere, me, ex dono nobiliſſ: & ampliſſ: Viri, quondam Conſulis & Senatoris *Amſtelædamenſis*, S. SIXII, magni TULPII generi, poſſidere multos ex Bibliotheca Tulpiana, manu & annotationibus præclari antiſtitis medicinæ, exornatos libros interque illos J. RIOLANI FILII A°. 1626, *Pariſiis*, ex officina D. MOREAU, editam anatomiam, in qua ad hoc lemma & quidem Cap. XV. XVI. & XXVI, multa allegat citatque diſſeritque; ſed, audi & doleto mecum caſum hunc (*Lector Beniv.*) non niſi ex ſequelis

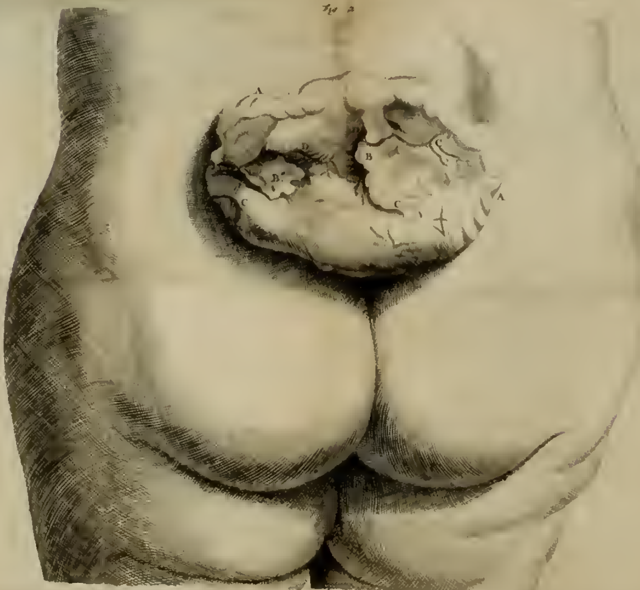
Tab I

Fig 2

Tab I

Fig 2

quelis & verborum, ex parte, cohærentium ſenſu interpretanda: extus etenim etſi liber hic videatur integer; intus tamen, igne (procul dubio candelæ, propter viri praxi de die fatigati & nocturno quodam momento ſub dormitantis inter lucubrationes, incuriam, vel laſſitudinem) laceratus eſt; quod ſi integrum hoc ejus ſcriptum edi potuiſſet, illo, per me, non caruiſſet Reſpublica Medico-chirurgica; verùm, ex conjectura, aliorum ſcriptis aliquid addere, vel adimere, non mihi; ſed onus antiquitatum inveſtigatoribus imponendum & ſuſcipiendum videtur.

Cum autem Clariſſ: Vir Vlackveldius, ad vivum juſtamque magnitudinem, prædictum tumorem, ut et ejus, pro tempore, mutationes, depingi curaverit atque ego cadaverculi, in conventu plurimorum artis noſtræ doctorum et fautorum, celebraverim anatomiam, ex tua utilitate duxi (*Lector Beniv.*) æri inciſa ejus hæc tibi offerre ſchemata, pag. 189, 190, 191, 192, 193. diſſerationi huic inſerenda.

Tab. I. *Fig. primâ, delineatur prædictus tumor, ut apparuit, a primo, usque in quartum, ab infantis maſculi nativitate, die;*

A. Pars dorsum versus;
B. B. B. Tumoris pendentis vel sacculi circumferentia;
C. C. C. Cutis protuberantiæ variæ et
D. D. D. Sulciformes plicæ;
E. E. Leviter excoriata et coloris plumbei, duo loca.

Poſt aliquot dies flacceſſere, findi, ſulcis perſecari, inflammatione corripi, gangrænâ levique ſphacelo tandem emori

 cœpit,

cœpit, Tumoris, continuò liquidum nervoſum ſtillitantis ſuperficies, ut videre eſt;

Tab. I. *Fig. ſecundâ, adumbrante, per litteras*

A. A. A. TUMORIS FLACCIDI CIRCUMFERENTIAM;
B. B. COLLAPSA ORA MARGINESQUE CIRCUMVOLUTOS,
C. C. C. FISSURARUM ET
D. D. PARTES PUTREDINE CONFECTAS.

Veruntamen de conſtitutione et diſpoſitione tum oſſium, tum nervorum, cum nobis adhucdum conſtaret certi nihil, eam detegere voluimus, infante poſt aliquot tempus mortuo, cadaverculi inſpectione anatomica; quam habe;

Tab. ſecundâ, denotantur parte ab corporis poſtica;

A. A. VERTEBRARUM LUMBALIUM BENè CONSTITUTARUM FACIES;
B. B. OSSIS SACRI DEHISCENTIA;
C. C. LACERATORUM INVOLUCRORUM NERVORUM RELIQUIÆ;
D. D. D. D. NERVI EX SPINALI MEDULLA ORIUNDI, QUORUM ILLE
E. LATERIS DEXTRI, CRURALIS, INSIGNITER TUMET SOLITOQUE MAJORE TUBERE (DICTO GANGLIO) INSTRUCTUS CONSPICITUR;
F. OSSIS SACRI PARS INFERIOR UT ET
G. CAUDÆ, CALLOSO-CARTILAGINEA SUBSTANTIA, OBDUCTÆ;
H. H. H. CUTIS ET DIFRACTI TUMORIS VESTIGIA;

Fœtum in utero, vertebrarum dehiſcente tractu; quinimò medullâ ſpinali nullo oſſe contectâ; tamen per aliquod tempus, vivere, augeri, moveri poſſe, rationi nequaquam, multò minus experien-

A.
A.
B.
C.
C.
D.
D.
E.
F.
G.
H.
H.
H.

perientiæ refragatur; nervis, videlicet, ſuis involucris non deſtitutis, vel iis læſis, laceratis, aut morbo infectis conſervatoque, hoc modo, eorum liquido ejuſque uſu: arteriis interea, cum aliis partibus officio ac munere fungentibus ſuo, ſine impedimentò; hoc quod aſſertum documento probatum habui;

A°. MDCLXXXII. *Amſtelædami*, ubi fœtum, octavo circiter menſe prægnantis utero, extraherem cujusque deformatum ab vertice, ad femora, cadaver, poſtmodum perluſtravi, taciturus juxta Hippocratis præceptum, tacenda ſacra, horrendam deteſtandamque hunc fœtum, in utero, deformandi et deſtruendi cum cauſa, methodum: ſufficiet, opinor, lectori et ſpectatori, ex ſceleto id vidiſſe, in quo et circa quod occupati ſumus, vertebrarum; nempè, tractum fiſſum, apertum: ex eo enim facile colligere eſt, hoc in fœtu, medullam ſpinalem nullo fuiſſe oſſe contectam; priuſquam hoc fiat, inopportunum non erit, caput ejus vidiſſe enormiter depreſſum fractumque multis locis.

Tab. tertia, delineans prædictum embryonem, ablatis Brachiis pedibusque; utpote nihil peculiare, vel præternaturale obtinentibus.

Fig. prima exhibet prædicti fœtus caput ab utroque latere com- & depreſſum; in quo videre ſunt;

A. A. Oſſa Bregmatis ut et
B. B. Illa frontis eorumque complicationes, vi factas;
C. Os jugale ſiniſtrum, dehiſcens ab viciniſ oſſibus, item oſſis
D. Maxillæ propriè dicti, ſuperioris deformata facies.
E. Inferior, valdè eminens maxilla.

Fig.

Fig. ſecundâ delineatur ejuſdem capitis adſpectus ab latere apparentque

A. OS BREGMATIS DEXTRUM ET IN EO

B. FACTURA, CUM OSSIS SEPARATI PARTE IN DURAM MATREM IMPRESSIONE,

C.C.C. OSSIS BREGMATIS SUO IN FIERI, SIVE EXTENSIONE INTERRUPTIO.

D. OSSIS TEMPORUM ATQUE

E. OCCIPITIS MALA CONFORMATIO, DEPENDENS SACCULI INSTAR AD COLLI VERTEBRAS.

F. MAXILLÆ INFERIORIS DISPOSITIO, EMERGENTIBUS EX EA DENTIUM PRIMORDIIS, RUPTIS EORUM ALVEOLIS.

Fig. tertiâ depingitur capitis hujus conſpectus, à parte poſtica,

A. OS OCCIPITIS.

B. SAGITTALIS,

C. CORONALIS,

D.D. LAMBDOÏDEARUM SUTURARUM CONSTITUTIO CIRCAQUE HASCE RUPTORUM FRACTORUMQUE OSSIUM EXEMPLA EMINENTE, LOCIS AB OSSIBUS DESTITUTIS, UBIQUE DURA MATRE.

Tabulæ quartæ, exprimentis fig. 1. anticam trunci oſſium prædicti fœtus conſtitutionem, enodatio.

A. VERTEBRÆ COLLI.

B.B.B.B. UTRIUSQUE LATERIS COSTÆ COMPLICATÆ, DISTORTÆ, COALITÆ, VERBO DEFORMATÆ FIGURÂ, COLLOCATIONE, CONNEXIONE.

C.C. OSSIS STERNI VESTIGIA CARTILAGINEA INQUE EIS, OSSIUM IPSORUM STERNUM COMPONENTIUM POSTEA FACIES.

D.D.D. VERTEBRARUM TRACTUS INCURVATUS,

E. OS ILIUM BENÈ CONSTITUTUM.

F. OS SACRUM, CUI ADJUNGITUR ILLUD CAUDÆ.

Tab. 4.

Fig: 1.

Fig: 3.

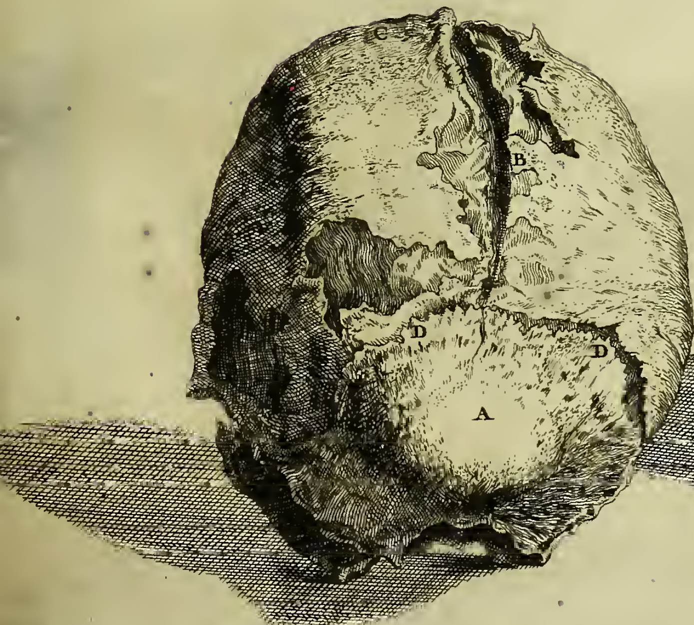

Fig: 2.

Tab: IV.ta

Fig: 2.da

Tab: IV.ta

Fig: 1.ma

Tab. 4. figurâ ſecundâ proponitur, prædicti trunci poſterior adſpectus & in eo

A.A.A. VERTEBRARUM, USQUE IN IMAM IMÒ PARTEM APERTUM, TRACTUM.

B.B.B. TRIUM INFERIORUM COLLI VERTEBRARUM DEHISCENTIA.

c.c.c.c.c.c. LATERALIUM, VERTEBRALIS TRACTUS, OSSICULORUM, CUM

d.d.d.d.d.d. MEDIIS EJUS OSSIBUS,

E.E.E.E. CONJUNCTIO.

F.F.F.F. PATENTIA INTER PRÆDICTA OSSA FORAMINA.

plura huic explicationi adjicerem; ipſæ ſi hæ delineationes non ſatis elaboratæ, aut ſagax FALLOPIUS & accuratus in oſſium geneſi tractanda & exprimenda KERKRINGIUS, præ manibus non eſſent: ex iis etenim colligi erit, quantum hæc delineatorum oſſium fabrica, connexio &c. ab naturali, ſive corpori debita, diſtet.

Fœtus ovini aperto planè abdomine omnique denudato viſcere, ut & vaccini feliſque duplici capite nati, diſtortas, bifidas, apertas &c. vertebrarum ſyntaxes; etſi in muſæo conſervem, æri incidendas non curavi; ne ex copia exemplorum, inops ipſa videatur ratio meumque pede non firmo ſtare, DE NERVIS eorumque motu, cum demonſtratione, aſſertum.

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM OCTAVA;

DE

LEUCOMATE, SIVE ALBUGINE.

Coincidit mihi, animum ad LEUCOMATIS deſcriptionem accingenti, proverbium,

Fert aliud Leucon, aliud Leuconis aſellus:

auctorum quippe verba præſcriptaque tantùm, hac in re, ab effectu differunt; ut neſciviſſe eam, vel incuriâ, aut è conſilio, tradidiſſe intricatam, mihi penè perſuadeam.

Primò; voce LEUCOMATIS, ALBUGINIS morbi, ſpecificè unique ſolummodò parti proprii, genus deſignatur minimè.

Secundò; quæ ejus vocantur ſpecies, in totum ab hoc quaſi genere differunt: Albicans etenim hæc macula, cum *cicatrice ſplendida*, *paralampſi* &c. nullo reſpectu convenit: prima quippe corneæ convexæ ſuperjacet, ſuperextenditur, aut inter ipſas ejus lamellas, vel demum intus ab parte, nempè, ei eſt concava. Alteræ corneæ læſiones, *cicatrices* ſunt & excavationes variolarum, ruptarum hydatidum, vulnerum, ulcerum. Imò & hypopyonis veſtigia: neque itidem cum νεφέλαις, *nebulis*, quæ potiùs ſuffuſionis ſpecies, conveniens eſt.

Objecta

Objecta ergo perforata ſive diviſa, vel prorſus non appareant, Leucoma, albicans, in tunicæ corneæ ſuperficie, macula infans & recens facilè, adulta difficulter, vetuſta rariſſimè, inter lamellas, vel poſticè hærens cicatrixque vulneris; ulceris verò curatur integrè nunquam.

Quæ in multis aliis oculorum affectibus magni, hac in ſpecie uſus eſt maximi, lingua; utpote,quæ lambendo glutinoſas tenaceſque, ab corneæ ſuperficie abſtergere apta eſt nata, maculas: ſive etenim, ſudaminis adinſtar, ipſo de corpore corneæ proluat, extus, ſive ex peregrina materia ei adhæreſcat; imò lymphatico de latice concreto ortum ducat, aſperitate ſua iterum iterumque terendo tandem eminentiam abradere, potis eſt. Monita generaliora, Pò; linguam eſſe ab omni impuritate depurgandam; 2dò; fragrantis alicujus ſeminis maſticatione, poſt ablutionem, imbuendam; 3tiò; ei *Saccharum candy*, aut; ſi efficaciore abſterſione opus videatur, vitrioli mitigati, aut ſimplicis, ſolutionem inſpergendam; 4tò; inſpiciendum, quò tendat vergatqne macula: parte enim ab oppoſita opportet fiat lambendi actio; promovetur alias potiùs, quàm refrænatur macula, eodem modo, ut pterygium digitorum, injectâ, parte à qua, ad quam properat excreſcentia, ligaturâ: multa enim licet appoſita medicamentorum corrodentium deſiccantiumque farragine, hic ille morbus curatur nunquam; ligaturâ verò debita methodo ei injectâ brevi. Quod ſi ab maculæ exortu, quo loco craſſior exiſtit, lambendo pergas; eam verò ab parte tenuiore, ab circumferentia, non excipias, extendis hanc ulteriùs; nunquam autem macula, Leucoma, à puncto æqualiter & radiatim in circulum extenditur; eminente ſemper in medio apice quodam, linguâ explorando;

Problemata etſi mihi ſint, hujus aſſerti, plurima, unum (*Lect. Beniv.*) accipe idque momentoſum.

A°. MDCLXXXVII. menſe Majo, convenit me Sara, Judaïca, habitans *Amſtelædami*, in platea

(vulgò Mark) oſtendens mihi, ut ajebat, *Margaritam*, oculo infantis duorum annorum, incumbentem; re explorata, non *cicatricem* (vulgus vocat een-Parel) ſed maculam, LEUCOMA, experiebar, quam, brevi temporis intervallo, mater lambendo, ut ſupra eſt monitum, deterſit; verùm ineunte brumali frigore, vires recipiente morbo, me denuò acceſſit, commonſtrans, eandem MACULAM PROFUNDIÙS ALBICANTEM latiusque expatiantem; miſcui itaque *cum ſucco chelidoniæ aliquid ſacch: cand.* injecique penicillo, tepidè, per aliquot dies id medicam: maculæ; interea tamen à lambendo & quidem crebrò non deſtitit mater. Succeſſit curatio vivitque, in hoc momentum, viſu præditus accerrimo, quondam æger.

Si adulta & longo tempore, refractaria MACULA, deterſioni leni *vitriol: Cyprin: in aq: Roſar: ſolut:* reſiſtat, opus eſt fortiore medicamento; verùm ego ſtylo, ex *ejusdem generis vitriolo*, utor; tum, quia maculam, uſque dum ſanguinem emittat, vellicandam fricandamque ſuſtineo, tum quia tutiùs, hac methodo, parti affectæ, intactis vicinis, injici poteſt medicamentum.

Quæ, inter ipſas tunicæ corneæ lamellas, hæret MACULA, nunquam curatam vidi; ſi per annum unum, aut alterum eodem fuerit loco, conſidente, ea parte ſemper extimâ lamellâ ulteriùs; ita ut, quæ in initio livida, tractu temporis conſpiciatur albida profundè.

Concavæ; id eſt, interiori tunicæ corneæ parti inhærens MACULA LEUCOMA, (ſi enim fluctitet, ſuffuſionis familiæ adnumeranda venit) ut remotior ab injiciendis medicamentis, ita & peſſimæ notæ & incurabilis planè eſt.

Quod ſi, ex Hypopyonis, ipſius corneæ corpus occupantis, ſpecie ſupra notata, variolis, morbillisve pertusâ, corrosâ, exulceratâ

ceratâ unà alterâque corneæ lamellâ, cicatrix ei inhæreat expullulans, alia ſanè prorſus res eſt: ſtigma enim etſi referat album, Leucomatis indolis tamen obtinet nihil: nam, inſtar callofi, id eſt, indurati fungi, foras indieſque extuberantis, excreſcentia hæc verrucam (cujus quoque ſpecies non eſt; omnis quippe verruca, cutis morbus eſt) fingit.

Cum autem periculoſum, hac in parte, ſit alicujus ſententiæ aſſentiri, vel eam rejicere, exponam rei exemplum.

Hagam-Comitis, A°. MDCLXXXII, *Amſtelædamo*: ab Clariſſ: CORN: BONTEKOE, aliisque artis noſtræ cultoribus, invitatus ad diſſectionem cadaveris, Viri laqueo necati, acceſſi obtemperans amicorum rogatui protinùs celebravique coram inſigni Anatomes fautorum corona, hunc actum; cum autem, hoc tempore, luctarer prædicto cum morbo, in puella quatuordecim annorum, in parte corneæ verſus naſum, ſtatui curavique incideret (finita demonſtratione) noſter diſcurſus privatus, in hoc thema, præſentibus Clariſſimis Viris BONTEKOE, LIEBERGEN, VAN SOLINGEN, MATTON Med. Doct. experient. VAN DYK, KERVEL aliisque Chirurgis. Poſt rem ab me propoſitam, poſt multifarias vibratas ſermocinationes, exhortatus eſt urſitque audacter VAN SOLINGEN extuberantiæ ablationem, methodo quam poſtea deſcripſit, OPERE SUO (pag. mihi 51) DE CHIRURG: OPERAT: fateor ingenuè, id ejus conſilium mihi nequaquam arriſiſſe; imò & ſurdis amicum meum narraviſſe fabulam; quoniam nemo inter nos ejus eſſet ſententiæ, redux, *Amſtelædami*, acrioribus medicamentis curationem tentavi; ſed peſſimo cum eventu: apici enim quidem eſcharam injeci ſeperavique; in fundo verò, cum materia expullante, accrevit durities: explorata itaque re priùs

& denuò, ſtatui excreſcentiam hanc deſiccandam eique vim *gypſi & farinæ tritici toſti*, per aliquot dies, applicui; hoc modo adjuta deſiccatione & duritie tumentis mali, illud, præſentibus Med. et Chirurgis quibusdam, ſcalpello corneæ abſtuli; ulcus tamen hoc, non ſine multo tempore, improbo non ſine labore tædioque et viſus detrimento, coërcui, depreſſi, purgavi, curavi: MILVO ETENIM VOLANTI RESECARE UNGUES FACILE NON EST.

Si in adnata, vel circuli corneæ tunicæ circumferentia, poſt curatum ulcus, excreſcentia, vel cicatrix appareat, age (Chirurge) fortiter; ſed mox & actutum: ſeparari quippe ab cornea poſſe partem, ſive exterioris lamellæ lamellam, viſu illæſo, aut ſaltem parum impedito, auſim aſſerere: vivit enim *Amſtelædami* homò, in quo hoc exemplum proſtat.

Si, ex variolis, maneat ſiccum corneæ membranæ ſtigma, illud incurabile expertus ſum: tu itaque cave: edoctus enim hæc doceo fideliter, irrites crabronem; ut verò arti ſatisfiat ejuſque præceptis, age, ſollicita emollientia; ſed avertant Dii ego tibi auctor ſim; ut ægrum, vel te, ſecurum de curatione dicas; ſed quid ni apertiùs? audi, diſce; verùm & fuge ſimul & deteſtare, quod ſequitur exemplum: *ſcopulos ut mare; ita &, nempè, portus habet.*

Vocatus inſpexi nuper, hoc ex morbo incurabili laborantem domicillam juvenculam, cujus grabato vir aſſidens medicus, non quidem doctus; ſed qui (proverbialiter) plus tamen docet, quàm ſcit, comploſis hic manibus, ſecuram renuntiaverat: adhibuerat enim ſcilicet, *Beneficio evaporationis per infundibulum* ſequens oculo Medicamentum emolliens:

℞. *Fol: biſmalv: & malv. a*, mij.
Flor: Chamomill:
ſambuc: a, p. ij.
Sem: aniſ:
fœnic: a, ℥ij.
Incid: contund: coq: in lact: dulc: pint: ij.
exprim:

ægra priùs diuque dubia, nunc medico ſuadente, facili momento ſpem conceperat certiſſimæ curationis; infauſtam itaque rejiciens meam prognoſin, tamdiu verbis adulatoriis fidem habuit, donec temporis, laboris ſumtuumque diſpendio inutili laſſata, eventu didicerit effati mei veritatem.

Huc ſpectitant ex peſte oculis infixæ maculæ varicolores; ut plurimùm autem in principio rubentes; poſtea verò liveſcentes, quæ; ſi nigredinem contrahant, quocunque detegantur loco, gangrænam minantur, aut ſphacelo laborant: ut ſudorifera toti corpori; ita fotus &c. hac virtute præditi, gangrænæ, nempè, reſiſtentes vireſque partibus refocillantes, huic maculæ injiciuntur ſecundùm artem;

Horrenda autem lue peſtifera, cum (infinitâ Dei gratia & clementiâ) patriam meam; non niſi leviter contactam viderim & quidem tempore ſtudiorum meorum chirurgicorum, dicam ſolummodò enarraboque pauca; *de maculis oculorum ex peſte*; quæ facta ſunt memoriâ meâ.

Aº. MDCLXVII. Abrahamo Brouwer, Tabellario in *Zeelandiam*, in platea, vulgò de **Lauwerier-ſtraat** / *Amſtelædami*, peſte correpto, poſt graviſſimos capitis dolores oculorumque inflammationem, ictu fulminis citiùs potentiùſque viſum obnebulans, oculo infligitur

M a

MACULA, ex tubere primò rubro; mox verò liveſcente, ortum ducens; hujus, poſt aliquot horas, color albeſcens, præceptori meo experientiſſimo, Bernardo van Ulsen, præſagio inſtantis mortis fuit: extuberante quippe, cum hacce MACULA, toto oculo, nigreſcente, multis locis, corporis ſuperficie ſtriaque rubente in pectore, verſus cor, animam quoque brevi efflavit.

Alterum; ſed felicioris eventus: vitam etenim habuit conſervatam, hoc mihi eſt exemplum. Eodem anno Jacobi van Leyde, *Amſtelædami*, clanculum proxenetæ, in foſſa, vulgo **de Rozegraft**/ prope vitri fuſoriam, decem circiter annorum filius, poſt curatum bubonem inguinalem, incidens in vehementiſſimam ardentiſſimamque febrem ſimul citò in corneæ partem mediam, oculi dextri albicantem ex levi rubedine MACULAM, accipit, quæ, injectâ, inſpersâ, adhibitâ remediorum vi maximâ, artem eluſit omnem, eundem ſemper retinens locum, colorem & magnitudinem; viſum autem ex parte concedens ægro.

Eadem res eſt cum oculorum MACULIS (de totius viſus affectu; hoc de fonte autem alibi latiùs) ex mala Venere, quæ, ut plurimùm docent; *non eſſe ſemper in medico, relevetur ut æger.*; ne autem mox animo deſperes (*chirurge*) perpende? quem in ſcenam duco caſum.

Juvenis 25. annorum, in cohorte equeſtri, prætoriana quem fermè perdiderat infauſta Venus: fædis enim, ut omni loco cutim, ita & palpebras frontemque dehoneſtaverat maculis, ulceroſis puſtulis &c. neque oſſa virulent[illegible] intacta reliquerat ab malo; pertæſus quaſi vitæ: fruſtr[illegible] enim ſudaverat omni modo, fruſtra ſalivaverat uſque im[illegible] ad, cum emaciatione, internecionem, me vocat in auxi-

lium

lium, non tam ut ſibi; quàm amicis ſatisfaciat. Cuncta cum perluſtro, inveſtigo, albicantem obſervo in oculorum dextro ejuſque cornea, Maculam, quam, inter medicandum prorupiſſe, ab eo, edocebar eâque eum cum vi Mercurii fuiſſe uſum; ut per ſex integros menſes; ne micam quidem panis dente frangere potis extitiſſet; immoderata itaque ex Mercurii adhibitione corpus hoc fuiſſe emaciatum facilè colligebam & proinde malacticis, ſucculentis, juſculis &c. primò; hominem, poplites quem vix ſuſtinebant, reficiendum curavi largiter, ſecundò; viribus reſtauratis, confortantibus decoctis, quibus *Rad. Contrajerv. & Tormentill.* non deerant, ipſam Maculam, opus operoſum! aggreſſus ſum, eam detergendo ſequenti medicam:

℞. *Mell: Chelidon:* ℥ij.
Fel: piſcis Lucii ʒj.
Salis volatil: gutt: v.
M. inſperg: ope penicill: calidè.

uſus hoc medicamine, in initio & poſtea *ſacc. cand. pulvere*, eòuſque oculo viſum reſtitui; ut niſi ab latere & aliquando tantùm conſpiceretur Maculæ leviſſimum aliquod veſtigium experiebarque extimam ſolummodò occupaviſſe corneæ lamellam. Aphoriſmi tandem loco ſit: maculas, in membrana cornea, ex lue peſtifera, intensè eſſe dolorificas; ex mala Venere verò, inſenſiles.

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *NONA*; DE EXOSTOSI.

Vetus, non dictum ab me prius & benè eſt, OSSIBUS CELERITER MEDICANDUM: conſentiunt in hoc dogma, ſive axioma Chirurgicum, quotquot auctorum de oſſium morbis aliquid memoriæ conſecrarunt; ſed, ut cæteris oſſium ægritudinibus ac ſymptomatibus ſuperſedeam, ſi vera EXOSTOSIS ea vexet, quomodo iis medicandum? inter ſeſe dimicant fervidè; ſtatuentes, pro ipſorum diverſis Phyſico-medicis & mechanicis principiis, diverſas medicationes; earum autem elenchum referre & horum, in curando celeriter hoc morbo, juxta rationem, veriſimilitudinem; illorum verò è contrario ſentientium auctoritatem, longa annorum ſerie conquiſitam praxique multa confirmatam rejicere, aut confirmare, inutile duco temporis diſpendium aggrediorque, pro modulo meo, dicere & deinceps demonſtrare,

Pmò; QUID SIT EXOSTOSIS;
2dò; QUA DE CAUSA ORTUM DUCAT ET QUOMODO PROGREDIATUR;
3tiò; QUÆ EJUS SINT PHÆNOMENA;
4tò; QUA METHODO CURARI DEBEAT; QUÆ OMNIA
5tò; EXEMPLIS INSUPER PROBABO INDUBITANDIS ET AD NORMAM ANATOMICO-CHIRURGICAM PRODUCENDIS.

(1) Pre-

(1) Proprio & ſpecifico titulo diſignandus morbus, Exostosis, eſt partis alicujus oſſis, ubique alias benè conſtituti, uno loco, luxuries et incrementum immodicum: hinc ab hoc genere morbi excluduntur ganglion, lupia &c. quæ perperàm ejuſdem familiæ cenſentur: in Exostosi quippe ipſa & ſola oſſea ſubſtantia; in ganglio verò lupia &c. nervorum tendinumque involucra, non autem, oſſa, primariò patiuntur.

(2) Ortum ducit, lentiſſimo paſſu progrediens, à cauſa quaſi innocua, à nimia, videlicet, boni ſucci nutritii in unam oſſis, alias benè conſtituti, partem alluvie, infarctione & accretione, partem hanc nutriendam extendente immodicè; quinimò & deformante; ut patet,

(3) Ex partis affectæ Phænomenis; quæ ſunt; oſſis ſupra & infra Exostosin, conſtans & requiſita diſpoſitio; puta magnitudo, figura, connexio cum vicinis. Indolens, durus, oſſeus hic tumor, ſive eminentia præternaturalis, ſine aſperitate, perioſtio ritè contectus, nunquam in ipſis articulis; ſed infra illos aliquantulum remotus, detegitur atque hoc reſpectu, ab omni alio oſſis morbo, diſtinctu eſt facilis; adde (*Lect. Beniv.*) hominem, ex hac luxurie & immodica accretione oſſea laborantem, cætero corpore ejuſque habitu eſſe ſanum; ſed verò, vigente Exostosi, vicinas ei partes perioſtium, nervos, arterias &c. tandem diſpoſitione ſua naturali poſſe privari & hoc ſenſu ſecundariò lædi, non eſſe ſanas, ſinceras, quis eſt qui ambigat? verùm de Exostosi ſimpliciter, non de ejus ſymptomatibus & ſequelis, morbo complexo, mihi ſermo eſt;

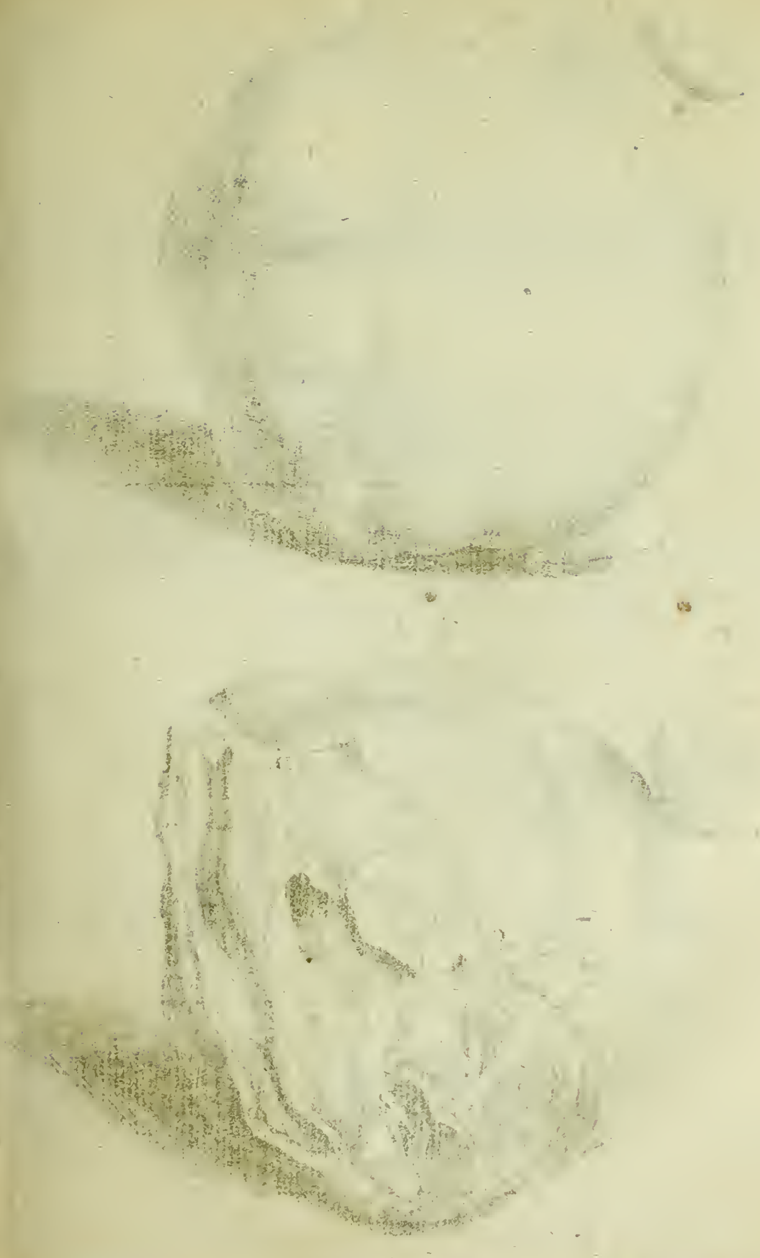
(4) Cum autem extuberantia hæc Exostosis, temporis tractu, id incrementi capiat; ut toti corpori, vel inſigni

 ejus

ejus cuidam parti, incommodo ſit, luxuriei huic *celeriter obſtandum*, *medicandum* (connorme rationi monitum) ſecundùm me, hac methodo; adimendo Exostosin, unà cum oſſe, ex quo ortum duxit; fieri quod poteſt in minoribus exterioribuſque oſſibus, cum ablatione totius osſis; imò & membri, (*A*) In majoribus, cum ablatione partis, cui ineſt, uſque ad osſis cavitatem: (*B*) Licet enim infantem Exostosin, medicamentis, faſciis, ligaturis, inſtrumentis, deprimendam continendamque intra terminos, præcipiant auctores Chirurgi, vanum eos ſanè molimen & irritum laborem actori imponere, expertus ſum non ſemel. (*C*) Ejuſdem commatis commentum eſt, recentem, vel inveteratam Exostosin, cute aperta, radulâ, ſcalpro, cuneo (oſſe, ex quo, relicto in integrum & probè conſolidato) ita poſſe auferri; ut poſtea nunquam aſſurgat, ulcus poſt ſe, aut fiſtulam relinquat (taceo ea, quæ in quaſi cautelam & præſidium vocantur adducunturque, cauteria actualia, oſſa vitiata deſiccantia, ſeparantia &c. Medicamenta) ex eorum omnium faſtuoſo apparatu patet, partem illam osſis, ex qua Exostosis luxuriat eſſe parti ſanæ, adimendam, vel ita diſpoſitione ſua & vitâ deſtituendam; ut, quemadmodum, ſcaturigine ex qua, fonte ex quo, obturato, oppilato, alluvionis liquidi; ita de noviter luxuriante Exostosi, metus meritò ſit nullus. Tutiùs, citiùs jucundiùſque ergo: Telesphorus enim adeſt, is agit, qui huic malo infanti celeriter, methodo mea memorata, medicatur;

(5) Hoc quod probabunt ſequentia indubitata & ad normam Anatomico-chirurgicam producta exempla, experimenta; ut & peractarum in curationem rerum hiſtoriæ & eventus.

(*A*)

Tab: I.

Fig: 1.

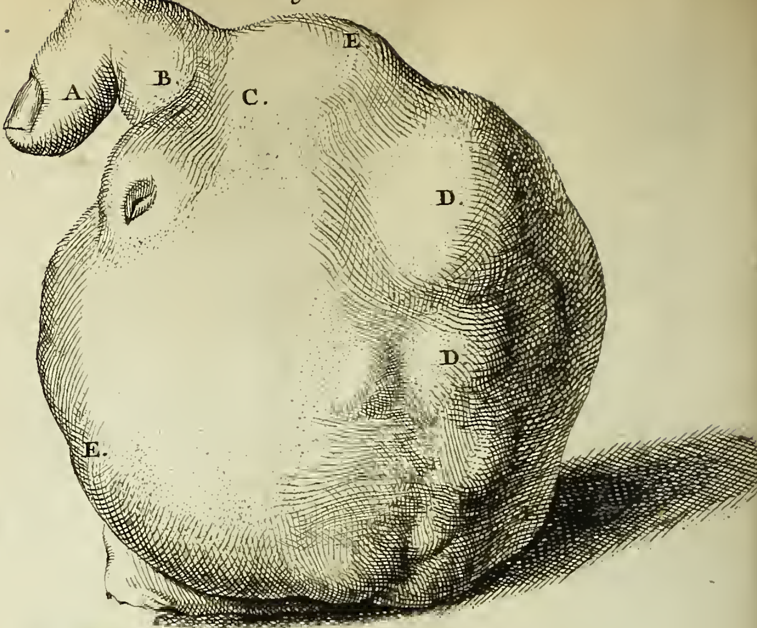
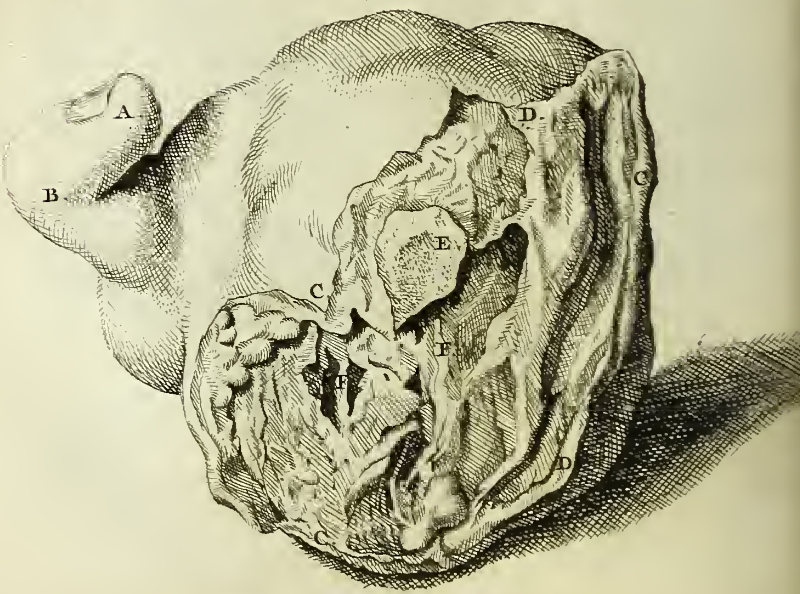

Fig: 2.

(*A*) Anno MDCXCVII, oſtendit mihi *Lugd. in Bat.* Vir Juvenis XXV, ann: ætat: ſanus toto corpore, ſi quis, munere faber lignarius, digitum ſuum minimum, enormiter, phalange oſſium tertiâ, tumentem; expetens, hilari planè fronte, eum manui dextræ adimerem; pro ratione adducens, ejus in manu uſurpanda, incommodum, inutiles diuque adhibitas, cum pecuniæ diſpendio, medicationes interque illas reverà ridiculas quaſdam, quas tamen tacuiſſe non nocebit; enarrans porrò, ullo ſine dolore, aut alio, præter immodicum partis incrementum, ſymptomate, jam tum ab multis annis, accreviſſe hunc tumorem, quem diſſipare &c: fruſtra conati eſſent duo Chirurgi: cæterùm totam manum digitoſque cæteros, omni promptos ſibi extare motui uſuique.

Digiti oculique mei, cum attentione huic tumori injecti, me mox certò docuerunt detexeruntque Exostosin; cum autem in ſuperficie hujus intumeſcentiæ generaliore, particulares quaſdam obſervarem prominentias eaſque continuò augeri magiſque & magis extendi intelligerem, multùm procraſtinare ejus ablationem ratum duxi minimè; ne moras nectitando, laſcivienti naturæ, vel hujus partis luxuriei, vires & opportunitatem ulterius peccandi, feciſſe viderer. Ut ſeſe inſpiciendus hic exhibuit digitus, ante truncationem, demonſtrat:

Tabulæ primæ, Figura primæ.

A. Digiti minimi primus et

B. Secundus articulus benè constitutus,

C. Tertii media pars, Exostoseos excrescens et luxurians.

D.D. Extuberantiæ in hoc osseo tumore ejusque superficie particulares et variæ.

E.E. Totius tumoris circumferentia.

 dum-

dum autem aliquot dies expeterem, quibus de incremento hujus tumoris aliiſque, tali in negotio, conſiderandis perperpendendiſque me ipſum inſtruere valerem, ægrè mihi conceſſit homo patiens tres, urgens digiti ſui truncationem maximè; ne dixerim inſolenter;

Metacarpio itaque, tumore prædicto totaque manu omniumque horum diſpoſitione ritè perluſtrata, quarto ab inſpectione die, Exostosin hanc, cuneo, ad ejus figuram, fabricato & uno malleoli ictu, ſincera de parte amputavi, reſecavi, inſigni ſine hæmorrhagia.

Vixdum, cum ſtiptico pulvere, apparatus, qui requirebatur, vulneri erat adhibitus, quin homo patiens, fortem qui ſe inter agendum, præſtiterat, cachinnos inter & muſſitationes, ajat; **nu zal het immers lukken!** id eſt, *jam demum ſuccedet!* ego ſanè & imò omnes adſtantes, mecum credebamus eum, peracta truncatione, liberatum ſe ab omni hoc malo ejuſque populatione & incommodo, ſtatuere; verùm quam in ſinu, quam in intimis oſſium medullis fovebat ſpem quodque gaudium, apertiùs ſtatim detegit; *amica, inquit, mea, mihi conjugii fidem dedit & præſtabit, ea conditione; ut hoc ſine tumore ad eam reveniam: eccam! jam nunc adeo eam facturus meam.*

Curationem quod ſpectat, illa brevi omnimodò, levioribus adhibitis, ſecundùm artem, medicamentis; peracta eſt integrè annuloque ei accedente pronubo, poſtea ſe homo hic bis & ampliùs dixit felicem.

Ut ſeſe memorata hæc Exostosis, poſt trucationem habuit, videre eſt;

Tab.

Tab. Hacce & quidem fig. ſecundâ.

A.&B. Præmonstrati digiti minoris articuli superiores benè constituti.
C.C.C. Margines vulneris et truncatæ partis, in qua apparent;
D.D.D. Exteriorum toti corpori communium involucrorum ut et
E. Ossis Metacarpii et
F.F. Tendinum quorundam abscissorum, vestigia.

Ulteriore & quidem anatomica, hujus tumoris diſquiſitione reperi quoque, phænomenorum reſpectu, mea aſſerta (3) probata: osſi etenim huic, ſupra & infra Exostosin, conſtans & requiſita erat diſpoſitio; nulla aſperitas; cum vicinis oſſibus debita conjunctio; perioſtium ritè diſpoſitum et ſequax in oſſis luxuriem & extenſionem præternaturalem; ſuccus itidem nutritius, osſium cellulas, laminarum ſtrias, fibras, ſive tubulos diſtendens, oſſeam hanc molem, ſaccharatorum adinſtar tragematum impleverat abundè; ſuccus, inquam, nutritius & abundans; alio verò nomine non peccans: nullibi etenim locorum extùs, nec intùs inflammationis, acrimoniæ, putredinis, vel corruptionis, vel minimum aliquod mihi licuit obſervare ſignum, vel veſtigium. Circumjunctæ quoque cartilagines, membranæ, tendines ipſaque, cum omni exteriore corporis velamento, pinguedo, verbo, omnia erant benè diſpoſita et ſana;

Ut autem hominis magni oſſis Exostosis rarò (nunc cum, nunc ſine ratione) conditione memorata, ipſis auferatur, concedunt & tamen aliud non datur medium curationis; ita hoc malum, hanc luxuriem incurabilem, quaſi, habeo; quod ſi verò per ipſos liceret, in ipſos, ſecundùm rationem & artem agere, eos, ut plurimùm

mùm evaſuros curatos veriſſimum eſt: ſi enim pars quædam majoribus oſſibus, puta femoris, tibiæ, adjutorii &c. transverſim, relicto hoc oſſe ſuperiùs & inferiùs in integrum, ab ipſa natura, vel caſu auferatur nihil in medio exiſtente oſſeæ ſubſtantiæ, ut factum vidi ſæpiùs teſtanturque Chirurgorum monumenta, quid quæſo illud periculi erit, quod mihi, hac in operatione dubium impertiat? agenti ſecundùm artem Anatomico-Chirurgicam; quia verò inſuper hic morbus (EXOSTOSIS) lentò progreditur, dolore vacat & magno quandoque hominibus incommodo non eſt, defertur curatio & conceduntur luxuriei huic ſeſe amplificandæ & extendendæ venia & vires.

Utriuſque aſſerti (B et C) exemplum ſequens exhibet, cum ſchematibus, hiſtoria.

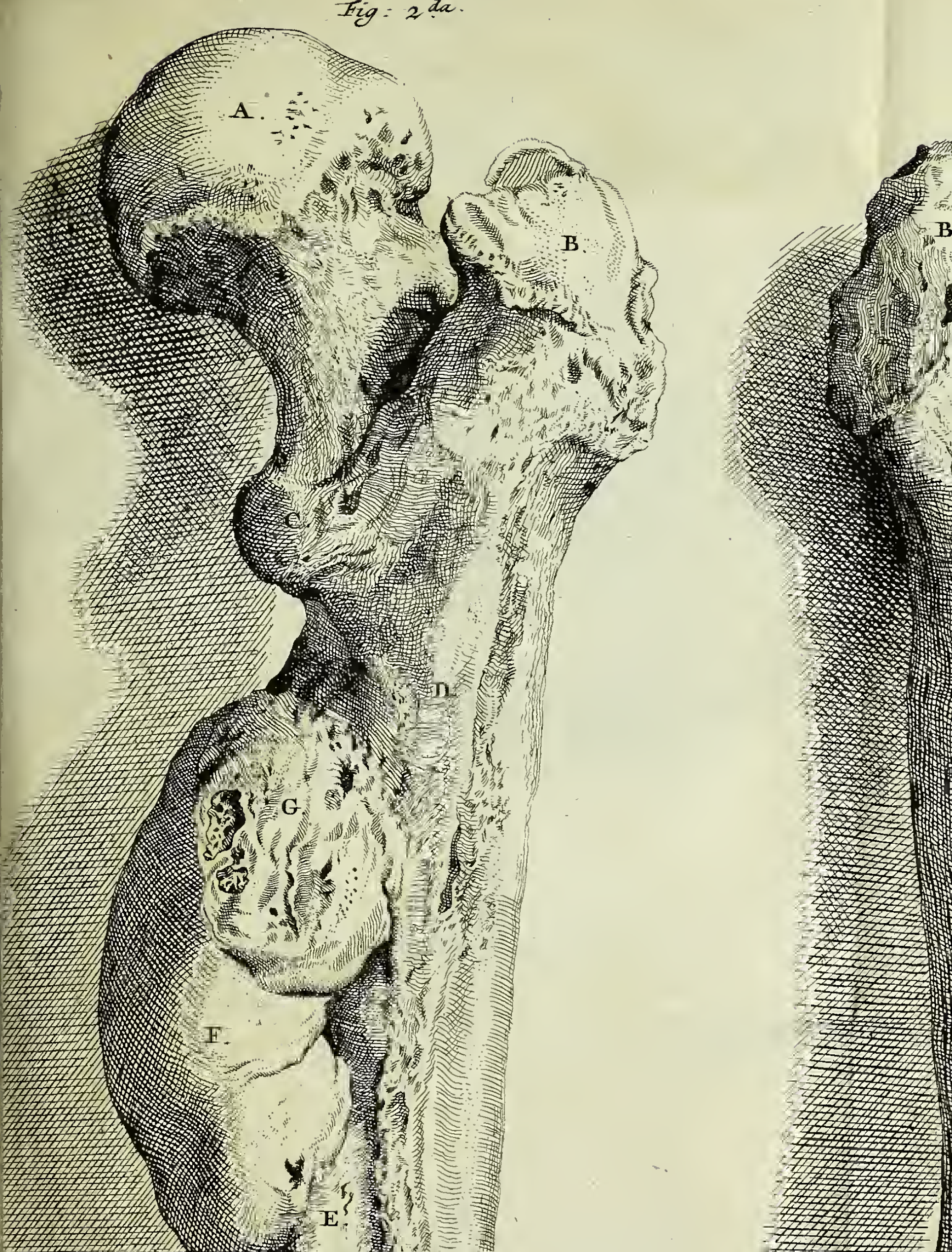
Anno MDCLXXXIX. viri ætat: annor: LII. muncre mercium bajulatoris, tumore duriſſimo in oſſis femoris parte ſuperiore ab multo tempore laborantis, cæteròquin ſanisſimi; nunc verò ex pluritide demortui, cadaver, hac parte, rogatu Clariſſ: Medici et Chirurgi, qui eum tractitaverant, inſpexi anatomicè vidimuſque quam propono EXOSTOSIN,

Tab. ſecundâ, Fig. primâ refertque hæc, parte ab antica, & laterali, oſſis femoris ſiniſtri partem ſuperiorem.

A. OSSIS FEMORIS CAPUT.
B. TROCHANTER MAJOR.
C. . . . . . . MINOR.
D. PARS OSSIS FEMORIS SUPRA,
E. . . . . INFRA EXOSTOSIN, NATURALI DISPOSITIONE PROSTANTES.
F. IPSA EXOSTOSIS, CUJUS LAMELLA VITREA GLABRA ET ÆQUALIS EXTAT, EXCEPTO
G. EO LOCI, CUI, APERTA CUTE, DESICCANTIA PRIMÒ ET DEINDE ESCHAROTICA FUERUNT ADHIBITA MEDICAMENTA.

H. LIM-

Tab: II.da

H. Limbus, circumvolutæ hujus excrescentiæ, inhærentis pedunculo, qui ad latus ex ipso osse assurgens, hac in delineatione, propter tumoris umbram, demonstrari non potuit; quapropter, ipsum hoc os exostosinque ipsam serrâ per medium fidi; de hacce autem repræsentatione statim. Idem hoc os femoris, unà cùm ejus EXOSTOSI parte a postica exhibet;

Fig. Secunda.

A. Ossis femoris caput.
B. Trochanter major.
C. . . . . minor.
C. Pars ossis femoris supra,
E. . . . . infra EXOSTOSIN, naturaliter dispositæ.
F. Ipsa EXOSTOSIS.
G. Lamellæ vitreæ, difractæ carieique, contra artem, excitatæ documenta; unde homini, dum viveret, cum dolore impurum, fuit inflictum ulcus.

Figurâ tertiâ depingitur ſerrâ fiſſi, hoc loco, tum oſſis femoris, tum ipſius exoſtoſeos, interior adſpectus.

A. Trochanter minor.
B. Os femoris supra,
C. . . . . . . infra
D. EXOSTOSIN;
E. Ejus pedunculus.
F. Lamella vitrea, ubique locorum dura.
G. Cellusosa ossis substantia, omni ablata medulla.

Figurâ quartâ delineatur interior ipſius EXOSTOSEOS ejusque de oſſis femoris parte ſincera, innocua, ſive nullo morbo tentata (luxurie excepta) exortus & pedunculus.

A. OS FEMORIS SERRÂ DISSECTUM.
B. EJUS CAVITAS.
C. PEDUNCULUS EXOSTOSEOS.
D. IPSA EXOSTOSIS.
E. EJUS LIMBUS, INSTAR FUNGI, CIRCUMVOLUTUS.
F. OSSIS FEMORIS CELLULOSA ET FIBROSA SUBSTANTIA.

Quantùm ab EXOSTOSI ejuſque diſpoſitione, diſtet oſſis FUNGUS, vel morboſa fungiformis excreſcentia, videre eſt;

FIG: 5tâ; QUÂ DEPINGITUR, DE OSSE FEMORIS, ASPERA PROSTANS SUPERFICIE, OMNI ABLATO PERIOSTIO ET EXTUS EX DURISSIMA; INTUS VERÒ MOLLIORE OSSIS PARTE, ASSURGENS FUNGUS.

Hiſce non obſtantibus, cum ratione & experientia adductis; aſſerunt tamen quidam, ſe EXOSTOSES curaviſſe medicamentis abſorbentibus, deſiccantibus; alii, depaſcentibus, eſcharoticis &c. hi, radulis; illi, inuſtione; ſed ut quod verum eſt, aſſeram, ego pro comperto habeo, ab ipſis tophacea & calloſa concrementa (ſub EXOSTOSEOS titulo) oſſibus fuiſſe ablata: ſic infauſta furente Venere, aut ſpinâ ventosâ intus agitante, ſolutâ vitreâ oſſium lamellâ, oſſa eorumque fibrarum tubulorumque compagem ſolvente, corrumpente atque ex ea muco, callove, indurata aſſurgente, quibuſdam EXOSTOSIS eſt; ſed quàm malè tibi, *æquo Lectori*, dijudicandum trado: vera itaque EXOSTOSIS *mandragoræ*, *cicutæ*, *Hyoſcyami*, nec *urticæ mortuæ*, jugere, vel *multâ muriâ*, *vetuſto caſeo*, aut *pyritis uſti ſcobe*, prædicent qui volunt horum medicamentorum virtutes! diſſolvetur, aut intra terminos coercebitur; ſed enarrata methodo curabitur ſemper.

EXER-

EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM *DECIMA*; DE Viſus abolitione, AMAUROSI; Dicta, GUTTA SERENA.

Varios extare morbos variiſque de cauſis ortum ſumentes, quibus luminis materiæ actuique, via adituſque ad cerebri partes viſui dicatas, præcluduntur & arte quandoque aperiuntur denuò, medicinæ peritis conſtat ubertim; ſed verò viſus abolitionem, AMAUROSIN dictam, (1) unam ſolummodò & ſpecificam cauſam (2) nullumque agnoſcere remedium, ad oculum; ut ajunt, demonſtrare aggredior: eò magis, quia tum veteres, tum recentiores hoc de morbo agentes, ſemet ipſos, aut ſuos lectores mihi decipere; aut confundere videntur eoque maximè ad hoc thema exornandum trahor; quoniam medicationum quorundam methodo ægri, alias ſanitate totius corporis fruentes integerrima, peſſundantur: de remediis, ſtatum corporis non mutantibus in pejorem, id eſt, nihil, præter lucrum imponenti afferentibus, monebo nihil: inveteratum enim hoc ſcelus ferro, nec igne, multò minus reprehenſione curabitur: præſtat tandem mea animi ſenſa, hoc tempore, de prædicto morbo, aperiam, quo homo quiſpiam medicaſter, AMAUROSIN veram, diviti vetulæ (diviti inquam) pthyaliſmo tollere aggreſſus eſt miſeramque poſt varia tormenta, in maraſmum ſeque in multorum cachinnos, ut Plutus theſaurophagos, conjecit.

Non te morabor (*Lect: Beniv:*) recitando multas ſententias opinioneſque varias variorum auctorum, de cauſa & effectu AMAUROSEOS: cantilenæ etenim huic nullus eſſet finis: hic, namque *calculum in nervi optici media ſubſtantia & quidem fabæ magnitudinis*; ille, *tumores in cerebro*; unus; *arterias, multo ſanguine, turgidas & nervum opticum comprimentes*; alter, *defectum arterioſi ſanguinis & nervos opticos flaccidos ſpirituque animali deſtitutos*; quidam, *opticos ſpirituum horum copiâ tumentes nimium* & quæ porrò enarraviſſe mihi tibique tædio eſſet, hujus morbi cauſam conſtituit; conſtituant ergo, quod hac in parte volunt alii., ego (ſalvo perſpicaciore, cum fida & feliciore manu Anatomica, judicio)

(1) AMAUROSEOS cauſam ſtatuo, *deficiens ſtaminibus nerveis opticis liquidum*; unde motu privantur & uſu, relictis omnibus oculum conſtituentibus partibus inintegrum: ſemper enim pupilla, in AMAUROSI, præter modum, dilatata non conſpicitur; cum autem oculi bulbus moveatur, nemo ſit, qui hunc affectum, motorios oculorum nervos infeſtare, autumet.

Aridæ ſenectuti hunc morbum, frequentiorem, quàm ſucculentæ pueritiæ & juventuti eſſë, colligendum itaque eſt facilè;

Sed verò & poſtremis quandoque accidere, macie & maraſmo totius corporis præcedente, HAGÆ-COMITIS, in via de Nieuweſtraat/ ſutoris infans & AMSTELÆDAMI, Juvenis ROODENBURG, probavère.

Quod ſi conflacceſcente, aut nimium compreſſo, concuſſo, læſove nervo optico, vel ipſi incumbente arterâ obſtructâ, vel cum vicinis partibus, intus, aut extus læſis, ſimul patiatur hic nervus indeque viſui hebetudo, obfuſcatio & detrimentum oboriatur; id tamen minimè AMAUROSIS erit: curari enim poſſunt curanturque ſæpius hæc ſymptomata; AMAUROSIS verò nunquam; de ratione quare mox.

Conſtitutâ morbi causâ ſupervacanea videri poteſt diſtinctio & ſexcenties repetita differentia, quâ eum in incipientem & conſummatam, ab externa, vel interna cauſa dividunt & deducunt: uſque enim dum ad hunc gradum viſus abolitio non pervenit; ut AMAUROSIS dici, juxta cauſam & effectum, queat, aliúd genus.

ius morbi eſt. Si quis forſitan regerat, morbum hunc; ut omnes, ſuum agnoſcere principium eique eſſe mox obſtandum, ne morâ incurabilis evadat; reſpondeo, ex partibus oculorum affectis, de morbo ejuſque eventu, dijudicari cum poſſit optimè, dijudicaturum unumquemque ſagacem Medico-Chirurgum, de quo ſollicitudo eſt, morbus AMAUROSIS ſit, vel non? quod ſi, incurabilem; ſi non, curabilem renuntiaturum; ſed inſpiciamus trutinæque rationis ſubmittamus (*Lect. Ben.*) practicorum in hunc caſum medicationes præſcriptionesque, ut decet, modeſtè.

Hæ, pro cauſarum (ſcilicet) varietate, ipſis ſunt variæ; primarius autem ſcopus in deobſtruendis; ſecundus in corroborandis nervis opticis videtur collocatus; quod fit (A) purgantibus alvum, (B) narium mucoſum & lacrimale fluidum propellentibus, (C) cerebrum ab humido peccante liberantibus & poſtea, confortantibus, ſive cephalicis medicamentis & tandem (D) generaliore evacuatione, quorum exoptandus chyloſo-lymphatici laticis de tota maſſa-ſanguinea promoventibus, id eſt pthyaliſmo, effectus erit concreti liquidi nervei diſſolutio; ſanguinis concreti (dicti obſtructi, vel obſtruentis) præſertim verò arterioſi propulſio vicinarumque partium ſolidarum in tonum & diſpoſitionem requiſitam, reſtauratio, confirmatio. Magnifica verba & bona ſanè, ſi modò ex AMAUROSI laborantibus viſus hiſce reſtauraretur.

(A) Quid quæſo emolumenti, alvum purgantia, adducere ad tollendam AMAUROSIN valebunt? isne, qui in ſtomacho & inteſtinis hæret latex, nervis opticis gravis eſt? an verò vos metus occupat, vitiatum hunc poſtea infeſtaturum hoſce nervos & quidem ſolos & quidem AMAUROSIN conſtituturos? unde hic vanus iſte metus? ſi quoque AMAUROSIS hac methodo curari poſſit, quid eſt, quod tantopere circumſpiciatis difficillimæque curationis eam pronuntiatis? in promptu enim alvum purgantia & ad nauſeam uſque præ manibus ſunt.

(B) Hoc ut præſtent, præſcribunt errhina, ſternutatoria, naribus admovenda, ex *Rad: pyret: helleb: tabac: Herb: origan: Euphorb: &c.* ut vi actus ſternutationis deobſtruantur nervi optici ſimulque expellatur concretum & obſtruens eos liquidum;

Sed verò hoc ubi fit, contra generale axioma Medico-Chirurgicum, in curandis oculorum morbis; *abſtinendum ab ſternutatoriis*, peccatur: ita apud Experient. G: F: HILDANUM, exemplum videre eſt, CENT: PR: OBSERV: XXIV. *Obſtructorum nervorum opticorum ex ſternutatione & ex hac conſecutæ cæcitatis:* imoverò ita hiſce medicamentis, ſecundum magnum hunc virum, peccatur; ut tandem in hæc verba erumpat *Hinc apparet quantùm hallucinentur, qui in nervorum obſtructione, aliisque morbis òculorum errhina & ſternutatoria præcipiunt & adhibent, &c.*

Quid quæſo medelæ huic morbo *maſticata nux moſchata: ſem fœnic:* & ſimilia adferre valebunt? particulæ, nempè, ſubtiliſſimæ horum medicamentorum penetrabunt omnes partes circumvicinas adibuntque ſolos nervos opticos eoſque ab obſtructione (Chimera) liberabunt: hoc ſtatuat anus, vel alyptes; ſed quis adeptorum Medico-Chirurgorum aſſerit ab ſe AMAUROSIN, hiſce medicamentis, curatam? (C) hæc generalis nimiùm eſt medicatio; ut ſolis nervis opticis competere videri poſſit. Qu tandem (D) Pthyaliſmum; ajunt enim, *ſi ſternutatio non proſit, ad ſalivationem deveniendum: conſtat enim mercurialia potentiſſimè per nervos, glandulas & vaſa lymphatica penetrare obſtructionesque eorum tollere:* mercurii vi; in auxilium vocant, quid multo hoc molimine, agunt? reſpondebit horum nugatorum quiſpiam, ſ totum humorum laticem agitando curare; ut qui in nervis opticis eſt, vel iis adhæret concretus liquor, colliqueſcat ſimulque de nervis hiſce totoque corpore eliminetur. Bellè ſecundum te; una, unica guttula concreta; imò centeſima ejus pars AMAUROSEOS cau exiſtere poteſt; hanc ut corrigas expellaſque, totum ſubjicis hominem moleſtiſſimæ & nulla ratione nitenti, medicationi: urgeo inſi per, fluctitante liquore nerveo, non produci AMAUROSIN: a de mercurio liquida concreta omnia non reſolvi; verùm ſubtiliores eorum partes in majorem actum ductas diſſipari, ſpiſſas verò in ſpiſſiores converti; concretionem hanc liquidi in nervo optico & inde exortam obſtructionem AMAUROSEOSQUE cauſam imaginariam ex poſſibilitate veterumque narratiunculis potius, quàm rei verita

ſupp

ſuppoſitam, quis non videt? ex cadaverum etenim inſpectione proditum habeo & conſpectum, in hoc morbo, nervos opticos non tantùm non diſtentos; ſed emaciatos induratosque extare; in ſenectute, videlicet, toto corpore nervorumque ſyſtemate exareſcente æquum videtur exareſcant quoque optici & quid mirum, hoc ſi nervis accidat? cum præſentibus plurimis Medicis & Chirurgis *in Foſſa* de Blomgragt Amstelædami ſenis cadaver perluſtrans, magnam magnæ deſcendentis arteriæ partem, non longè a corde, integerrimè oſſeam viderim ipſe.

A ſanguiferorum vaſorum, circa & ad nervos opticos collocatorum irregulari diſtentione, eos comprimi & viſus obfuſcationem; quinimò, pro tempore, cæcitatem ortum (non verò AMAUROSIN) ducere poſſe, non eſt quod negem; ſed morbo huic vitioque huic vaſorum nimiùm turgentium, in promptu remedia medicationeſque ſunt, motum ſanguinis ſiſtentia & tandem non deerit ſcalpellus; ut quod peccat, diminuatur: verùm cum in AMAUROSI, inflammatio neque dolor ſit, extenſio vaſorum præternaturalis, hujus mali cauſa, videtur, minimè.

Venæſectionùm ergo, itidem veſicatoriorum, cucurbitarum, cauteriorum actualium, fonticulorum ſetaceorumque &c. inutilis, hoc in caſu, eſt ad curationem, apparatus: non enim autumo, hoc ſeculo, inter nos inveniri Medico-Chirurgos, revulſioni retractionique humorum fidem præſtantes: vaſa porrò lymphatica, cum non ad oculos; ſed de iis, ſi qui inveniantur, ſuum proventum veniant, quid reſpectu eorum, in nucha & quid reſpectu AMAUROSEOS benè fit? interceptus abs te ſi non fuiſſet (intercipis enim hunc ut ajis liquorem) in uſum corporis ſeſe iterum ſanguini commiſcuiſſet: præterea, quomodò probabis iſtum liquorem, quem ex vaſis lymphaticis hauris, eſſe vitiatum? & AMAUROSEOS cauſam extitiſſe? quinimò ego opinor, quod, prædicta methodo liquidum corpori adimitur, non ex vaſis lymphaticis; ſed verò arteriis depromi petique. Si arguat, parcus neotericorum dogmatum cultor, maſſam ſanguineam liquidumque generale, præcedentibus mediis, diminui, regero, reſpectu totius hujus maſſæ, ridiculum fore,

fore, ſuſtinere, levi paucaque hac exoneratione eam, in commodum laborantis ex AMAUROSI oculi, diminui.

Conſtat omni modo, AMAUROSIN ſenilis, non juvenilis oculi eſſe morbum & (2) incurabilem: quis ſenum rigeſcentibus articulis tendinibuſque mobilitatem & requiſitam reſtituit, eum priſtinæ vitæ vigore, flexilitatem? ego itaque tali ab molimine mentemque manuſque abſtinebo: ægregium hoc ad facinus altera Medea opus eſt, quæ Æſoni juventutem reſtituat.

Quemadmodum, per omne hoc ſcriptum, poſitiones & aſſerta exemplis, quoque elucidare ſtudui; ita & huic ultimæ diſſertationi illud non deerit.

Pater meus, cujus manes veneror intimè, alta cum premeretur ſenectute: vixit enim annos octoginta & octo, cecidit circa ſeptuageſimum, toto corpore alias ſanus & ſana conſtans mente uſque ad extremum vitæ halitum, in membrorum rigiditatem & brevi poſt in AMAUROSIN, quam immedicabilem mecum experti ſunt Viri Amſtelædamenſes Medico-Chirurgi multi & famigeratiſſimi comperique in eo falſum eſſe hoc quorundam aſſertum: *uno ſenſuum organo turbato impedito, labante, alia etiam infici:*

Venerandæ quippe memoriæ meus Pater cæcus vixit integros duodecim annos intereaque temporis ne aliquod quidem detrimentum aliorum ſenſuum paſſus eſt; imò verò auditus olfactus guſtuſque incrementum accepit; ita ut muſſitationes murmuraque audiret, effluvia corporum olfaceret linguâque & guſtus actu præ juvenibus valeret;

Sed videbor procul dubio quibusdam, nempè, lucripetis minus gloriæ Medico-Chirurgices famæque meæ conſulens, inops remediorum timidus & deſperans, difficilibus Reipublicæ Apollineæ temporibus & tandem inutilis poſteritati; verùm fore confido, ut apud erectæ indolis homines & cordatos artis noſtræ fautores id ſaltem laudis obtineam; me hoc ſcripto larvam multis præſumptuoſam & iſtis ſolis proficuam, detraxiſſe miſeriſque hoc ſolatii attuliſſe eoſque docuiſſe, dari morbos malaque ab ipſo principio incurabilia. Deoque uni ejuſque miſericordiæ committenda patienter: *licet enim* (*Lect. Ben.* vide obſerv: aug: Thonei pag. 117.) *trecentas viperas, in Italia captas, florenis emeris trecentis pulloſque gallinarum earum carne pinguefactos, ægro ex amauroſi laboranti obtuleris manducandos, per ſexaginta dies*; videbis tamen (de curanda enim AMAUROSI; non verò de diæta ſenibus præſcribenda, jam nobis ſermo eſt) eum non videre ſplendidamque te adhibuiſſe, ſine fruge; ne dixerim riſu condignam, medelam.

DECADIS SECUNDÆ

FINIS.

G: BIDLOO,

DISSERTATIONES ANATOMICO-PHYSIOLOGICÆ QUATUOR,

QUONDAM

In

ACADEMIA, QUÆ EST LUGD: IN BAT:

DISCUSSÆ.

TYPOGRAPHUS
L. S.

Cum quæ ſequuntur DISSERTATIONES ANATOMICO-PHYSIOLOGICÆ, *ita ſint diſtractæ; ut nullum earum exemplar diſtribuendum proſtet, hujus ſcientiæ fautoribus ac ſtudioſis, petentibus denuò eas imprimam, opportunitate, quâ Cl: auctoris aliud opus publici facio juris, non obtemperare, piaculum duxi: habe ergo (L. B.) quod deſiderabas meritò.*

DISSERTATIO
PRIMA;

Defendens cujus fuit,

Nobiliſſ:

BERN: HERM: KETTELER,

Monaſteriens:

I.

Animalia producuntur ab ſibi ſimilibus,

II.

Non ex putredine, luto, limo, mucagine; ſed

III.

Ex ovo, materia in formam ovi congeſta, diſpoſita, conglobata,

IV.

Comprehendente omnia lineamenta requiſitaque ad animalis ſtructuram, accedente motu & extenſione, efformandam.

V.

Phyſiologiae pars maxima, in re medica, eſt corporis humani ejuſque oeconomiae cognitio; haec acquiritur,

VI.

Anatomiâ, quae conſtat in perceptione & demonſtratione vera, ſtructurae, motus & uſus partium ſpecificarum corpus integrantium, ut & totius corporis.

VII.

Status viventium eſt duplex diciturque Sanitas & Morbus.

VIII.

Sanitas (de morbo in poſterùm) eſt, omnium partium corpus, vel animal integrantium, debita ſtructura & diſpoſitio;

IX.

Ex hiſce omnis actio; quae eſt,

X.

Per ſe animalis, animae, vel automatica; exinde liquet propriè,

XI.

Non dari actionem paſſivam: automata quippe, hoc ſenſu

ſenſu, non agunt; ſed aguntur; licet agendo agens Phyſicè patiatur.

XII.

Quæ partes ejuſdem ſunt ſtructuræ & diſpoſitionis, operantur eodem modo, per totum corpus.

XIII.

Ubi ſtructura, aut diſpoſitio, ibi etiam actio & officium partium, poteſt mutari.

XIV.

Quae Totum integrant, non poſſunt, ſine laeſione totius, auferri, vel aliter diſponi.

XV.

Totum corpus debet, Anatomicè, diſtingui in partes ſolidas & fluidas.

XVI.

Omnium partium continuitas ex immediato laterum contactu eſt & ſic conſtat pars ſolida.

XVII.

Fluiditas, vel fluxilitas eſt partium mobilis & mediatæ conjunctio.

XVIII.

Labyrinthus eſt diſtinctio corporis in partes ſpermaticas & ſanguineas, principes, miniſtras, continentes & contentas, diſſimilares et ſimilares et ſic porrò: unaquaeque etenim pars eſt

XIX.

Anatomicè, diſſimilaris, Phyſicè Similaris.

XX.

Omnis pars ſentit, ſi integra ſit: gaudet enim vitâ cum

toto corpore communi, ex officio nervorum, arteriarum et venarum.

XXI.

Inſenſibilis dicitur (abſit logomachia) ſi propter tenuitatem ſenſus fugiat eſtque nihilominus corpus, materia motui ſubjecta.

XXII.

Quæ imaginatione, omni in corporis ſtatu, ſola percipiuntur, intellectum, reſpectu alicujus veritatis, non autem ipſam perceptionem decipere poſſunt.

XXIII.

Septem res, quæ vulgò conſtituere humanum corpus ſtatuuntur, non res; ſed vitandæ ſunt, veritatis ſtudioſo, chimeræ, intellectus, ratione non ſatis confirmati, ludibria & ſomnolentorum veterum, non venerandorum antiquorum Doctorum ſpectra hujuſque farinæ ſunt,

XXIV.

Non intelligibilia verba, facultas, qualitas eorumque attributa, ut intemperies ſicca, calida; extenſio, dimenſio, ſine materia, forma, ſine ſubjecto.

XXV.

Omnes nervi, arteriæ, venæ, lymphaeductus, muſculi, glandulæ, oſſa et maſſa ſanguinis pertinent ad unam & ſuam congeriem efficiuntque unum contiguum corpus.

XXVI.

Nervi ſunt corpora (Anatomicè) ſolida, tenſilia;

XXVII.

Membranæ omnes tendines &

XXVIII. Glan-

XXVIII.

Glandulæ, aut carneæ, aut veſiculares.

XXIX.

Harumque genera, duo;

XXX.

Arteriæ, venæ & lymphaeductus operantur eodem modo, reſpectu liquorum in eorum capacitates congeſtorum, ac oeſophagus, ſtomachus & inteſtina, reſpectu motus progreſſivi alimentorum; quinimò, ut in hiſce, ex glandulis majoribus, ita ex minoribus in iis, exprimitur ſuccus ad ſanguinem, in iis ad alimenta ſolidiora diſſolvenda ſeparationique motuique aptiora reddenda.

XXXI.

Ut Cor, ex muſculis machina, ſanguinem excipit & jicit; ita muſculare organum ab gula ad anum, variis ab nominibus, mox deſignatis, alimenta fluida ſuccumque ex glandulis in uſum & commodum ſolutionis ingeorum excipit, exprimit, in vaſa lactea deponit, excernens reliquias non ſatis ſolutas, in hunc finem,

XXXII.

Varius Muſculorum ordo, potius diſpoſitio, cujus prius uſus in ore poſt receptionem alimentorum ſolidorum t, eorum Maſticatio, prima ad chyli praeperationem opetio; inſervientibus ſimpliciter omnibus Muſculorum ornibus compreſſioni organi Chyliferi, id eſt, ductui ab haringe, ad anum, extenſo.

XXXIII.

Hac ex demonſtratione patet, concoctionem, fermentationenve (de quibus ut & de ſegregatione liquidarum partium

tium ab fluidis; Methodo Chylificationis ; nutrionis aliiſque in poſterum) hanc per machinam et hoc in organo non fieri, quatenus ex muſculis conflatur , nec vi, vel virtute eorum perfici; aut confricatione , contritione alimentorum, vel laterum contactu et ſola colliſione Stomachi peragi; ſed

XXXIV.

Toto in tractu inteſtinorum, requiri liquidum,

XXXV.

Variis conſtans particulis, plus, nempè, minuſve fluidis, tenacibus &c. Pro officio,

XXXVI.

Diverſis: hoc liquidum ex glandulis, variis locis collocatis, adferri ac

XXXVIII.

Miſceri cum alimentis, ex quibus eliciendus eſt ſuccus nutriens;

XXXIX.

Liquidum hoc, ſuccum hunc, exprimi in vaſa lactea a dici

XL.

Chymum, vel Chylum, ulteriori ſegregationi ſubjiciendum Animaliſque nutritioni adaptandum.

DIS

DISSERTATIO SECUNDA;

Quam defendit,

Nobiliſſim:

NICOLAUS BIDLOO;

Amſt: Bat:

XLI.

Succum hunc nutrientem, ſive nomine Chymi, minus elaboratus in ſtomacho, vel Chyli, ritè præparatus in inteſtinis & lacteis reperiatur, liquorem eſſe gelatinoſum, lenem, lacteum, verò ſalſum, nec acidum, contra quæ floruit diu hypotheſin, ſtatuendum;

XLII.

Quemadmodum autem ſanguis ab venarum capillaribus in majores progreſſus ramos, non floridus; ſed lividus, ex rubro obſcurus apparet;

XLIII.

Ita & lactea, nutriens materia, motu & vi compreſſionis muſculorum inteſtinalium, non verò fermentatione, in vaſculis hunc ſuccum deducentibus, expreſſa; quo magis ductum appropinquat majorem, minus eſt lactea magiſque lympida:

XLIV.

Huic enim in toto tractu, imò & in ductu thoracico multum admiſcetur puriſſimæ lymphæ, partim ex glandu-

lis inteſtinorum ſyrmatis, quarum maxima copia in ileo eſt, partim ab lymphaticis; de bile autem atque ſucco pancreatico ejuſque cum chylo commercio, inferius;

XLV.

Non raro colore tinctus ſanguineo & ſaturato; quinimò cum ſanguine puro commixtus, chyloſus conſpicitur liquor;

XLVI.

Vicinis, ſcilicet, in ductum thoracicum ejus anfractus lymphaticoſque & lacteos eructantibus tubulos liquorem ſuum arteriis, vel venis:

XLVII.

Quo in caſu, vaſculi cujuſdam ſanguiferi non debita, aut œconomica ſtatuenda eſt continui ſolutio.

XLVIII.

Chylus, nutriens, vel extendens corporis partes omnes & ſingulas, ex ingeſtis ſolubilibus ab inteſtinis tenuioribus.

XLIX.

(Licet inficias nullus eam, dari in craſſis & poſſe dari in ſtomacho lactea, id eſt aliquando: non autem ordine & tantùm in hoc, vel illo individuo animali)

L.

In vaſa lactea primi ſecundique generis expreſſus & lymphâ undique adauctus & adauctus undique lymphâ, per ductum thoracicum, mediante venâ ſubclaviâ, cum ſanguine commixtus & per arterias ad tubulos nutritioni proximè dicatos, delatus,

LI.

Sui corporis, vel materiæ ſuæ appoſitione, agglutinatione, impletione, loca hiatuum & interſtitiorum partium ab ſeſe invicem, vi impulſionis hujus ſucci, cedentium implet, partium lateribus apponitur & hoc modo adaugentur

augentur, extenduntur, creſcunt, nutriuntur ſingulæ corpus integrantes partes, ubi opus eſt;

LII.

Quæ autem in mammis lactitantium embryonumque vaſa ſunt, aut dicuntur lactea, hoc thema non ſpectant ideoque de hiſce ordine & proprio loco poſtea.

LIII.

Ex prædictis colligere eſt, primò; in hómine, habita valvularum horum vaſorum ratione, nihil chyli, vel chyloſi cremoris, nec fluidi, vel craſſioris ejuſdem ſubſtantiæ, per meſeraicas portaeve venae ramulos, deferri ad hepar, nec cavam:

LIV.

In Animalibus verò lacteis hiſce, in meſenterio, carentibus, puta volatilibus, aliam eſſe ſucci nutrientis diſpoſitionem, ſecretionem, depoſitionem, diſtributionem, autumo.

LV.

Secundò; Nullas ſanguine, propriè, nutriri partes;

LVI.

Licet ex miſcela, mixtura, ſive liquore, qui nomine ſanguinis venit, omnium ſpecificorum liquorum in corpore inveſtigandorum diſpoſitio ſit repetenda, indaganda, perſcrutanda.

LVII.

Tertiò; inſervire ſanguinem nutritioni; ſed ſecundariò: adaptantur enim circulationi & porrò agglutinationi partium lacteæ chyloſæque hæ particulæ, ſanguineorum globulorum motu ac confricatione: quæ enim glutinoſæ nimis, actu confricationis, contritionis, rotationis &c. liquidiores fiunt & fluidiores partiumque appoſitioni hiatuumque earum impletioni & ſic nutritioni aptiores.

LVIII.

Quartò; ſanguinem ipſiſſimum partibus in incrementum apponi non poſſe: eſt enim pars cum toto creata, quam diminuere totum laedere eſt & (ſi unquam liceat) niſi ſummam ob cauſam, temerarium:

LIX.

Nam ut ſanguis nunquam in chylum, vel ejus formam & munus; ita & chylus (mutatione rei in rem aliam) nunquam convertitur in ſanguinem & ſic tandem deeſſet materia nutritionis, ſi ſanguis fungeretur officio prædicto.

LX.

Quintò; omnem ſuccum nutrientem non ab unaquaque arteriarum capillari extremitate ſemper effundi;

LXI.

Sed tranſire, ſi diſpoſitus nutritioni alicujus partis ad normam ſit, in glandularum tubulos;

LXII.

Reliquias verò craſſiores deferri in venas ulteriorique ſubjici motui, contritioni &c. nutritioni neceſſariæ:

LXIII.

Sextò, ſanguinis motum impediri ab hujus liquoris congelatione, viſcoſitate, ſtagnatione.

LXIV.

Atque ſic omnem inflammationis, ut vocant quidam tumorumque cauſam, non eſſe in, vel ab ſanguine ejuſque obſtructione, vel condenſatione.

LXV.

Ultimò; Nullam eſſe in vaſculis eorumque ſubſtantia, niſi ab vitiato hoc fluido, obſtructionis ſpeciem:

LXVI.

Quæ enim ex vaſorum eorumque laterum collabeſcentia, vel materiæ cujuſdam appoſitione interius, imo et muta-

tione

tione eorum in cartilaginem, vel os, vel ab calculis aliaque materia fit obſtructio, mutatio, exſiccatio, ad hoc ſyſtema referri debet;.

LXVII.

Hoc quoque fonte derivandæ petendæque multorum ſunt aliorum morborum cauſæ:

LXVIII.

Effectus enim potius quam cauſæ, ſunt antiquorum de morbis humorum deſcriptiones cauſarum.

LXIX.

Cum prædicto ſucco, bilis particulas ad maſſam poſſe deferri ſanguineam, concedendum;

LXX.

Sed non, niſi tenuitate et ſolutione particularum labo-rante nimià, chylo:

LXXI.

Si enim viſibiliter ex colore tingatur bilis, non fieri hoc, niſi in ſtatu morboſo:

LXXII.

Bilis namque eſt liquor, ſive materia pinguis, oleoſa, ermentationis chylificationiſve non fungens officio; ſed olutas ab ſeſe invicem chyli crudioris conjungens particu-las;

LXXIII.

Operari ad faciliorem ingeſtorum ſolutorum propulſionem erſus inferiora, adſtruo exemplo brutorum, quibus ductus holodochus ipſi ſtomacho inſeritur eoque voraciora ſunt. eliquias, quinimò particulas ipſius ſpiſſiores craſſioreſque xcrementa concomitari, quis dubitat? qui faecum inſpexe-t colorem.

LXXIV.

Non autem acrimoniâ & vellicatione; ſed continuato in-

teſtinorum motu faeces expellit quaſque præterlabitur partes, glutine ſuo glabras reddit undique.

LXXV.

De ſaliva atque liquore plurimarum glandularum faucium oeſophagique tractum ornantium, nihil moneo; cum ejus officium imprimis circa deglutitionis maſticatorum negotium verſetur.

LXXVI.

Succus pancreaticus, qui magna quantitate ex maxima omenti glandula, pancreate, in duodenum effunditur inteſtinum;

LXXVII.

In ſe & per ſe nullam habet aciditatem, vel acido ſalſitatem, neque aceſſit:

LXXVIII.

Figmentem itaque; ſed non illepidum eſt, plurimorum, ne dicam omnium morborum, ex vitiato ſucco derivatio, origo & quaſi cauſa.

LXXIX.

Ejuſdem farinæ eſt de ejus in ſtomachum regurgitationis, operationis cum bile, efferveſcentiæ liquidorum ingeſtorum ut & ſui corporis mutationis fabula: opportuna enim ſua videtur (quod de Vertumno dictum) cunctis natura figuris & in quamcunque vertitur formam, decorus ſuccus:

LXXX.

Hic verò, lympha ſui generis, menſtrui adinſtar ingeſta chylumque diſſolvit, diluit, fluidiorem reddit atque eidem ex parte, ut lympha, pro vehiculo eſt.

DIS

DISSERTATIO TERTIA;

Defenſore

Nobiliſſ:

FR: H: DETHMARO;

Widenbr: Weſtphal:

LXXXI.

Chyloſeos proventus omnis, ſiniſtram in ſubclaviam venam, uno, vel duplici ductus thoracici delatus tubulo, cui; ut plurimum, regreſſum huic impediens latici, apponitur valvula, admiſcetur,

LXXXII.

Liquori purpureo-rubicundo rutilantique, quod arterias, venas vaſculaque pro venis inſervientia occupat fluento, generali nomine ſanguini; eſt autem ſanguis,

LXXXIII.

Rubicundorum globulorum uniformiumque partium, in praedictis vaſculis, congeries; antiquis homogenea:

LXXXIV.

Qui enim globulos inter circumque hoſce chylus, aër, aut alia quævis extat materia, floridum hunc laticem heterogeneum reddit, nequaquam eſtque itidem, per ſe & in

ab-

abſtracto, homogenea quoque, id eſt ex partibus ſui ſimilibus conflata, aggregata:

LXXXV.

Sanguinis itaque Phlegma, Melancholiam, Choleram, canora ſatis; ſed res diſtinctas non indigitantia, non admitto verba; licet ſtatuam, poſſe pyrotechniâ aliiſque artibus ipſiſſimum diſſolvi ſanguinem, atque varias ex eo colligi hauririque partes; puta aqueas, ſpirituoſas, ſalinas, oleoſas reſiduumque, quid exhiberi, capitis adinſtar mortui, ſolidum: hæc autem omnia particulas ſanguineos conſtituentes globulos eorumque materiam, non ſpeciatim; ſed totum reſpiciant mixtum laticem, opus eſt indeque non æquius colligere, ſanguinem eſſe maſſam heterogeneam ac de omni quaque ſtrictè dicta, materia; ſin aliter, hoc ſenſu affirmandum,

LXXXVI.

Non dari homogeneum: quinimô, nec etiam ſupra memoratæ ſeparatæque, ex ſanguine, particulæ, hoc ſenſu erunt homogeneæ:

LXXXVII.

Etſi enim concedatur, ſanguineos globulos, admixtione motuque alterius liquidi, ab ſeſe invicem poſſe diſtingui, lacerari, figura mutari, imò deſtrui, non inde ſequela eſt proba, in aliam mutari, converti materiam: diluto quippe vino, ex: gr: vinum conſtituentes inſunt partes aqueaſque inter ſubſiſtunt:

LXXXVIII.

Fluidum ergo generale hoc, heterogeneum, reſpectu admixti, cui innatat quodque cum eo circumvolvitur, Chyli, adjuncti aëris pinguedinisque; homogeneum verò, re. ſpectu

ſpectu ſui, eſt globuloſum. Globuli hi magnitudine & pelluciditate differentes, ſatura ſplendent rubedine omnes; qui, emiſſo de vaſis ſanguine, corpore inſigniores, grumorum adinſtar nigricantium cohærere videntur, ima, qui minores, liquidi petunt ſuperficiem; ab prioribus autem quæ iis adhæreſcit chyloſis depoſitis glutiniſque formâ compactis particulis ſejunctis, morbo quæ, aut vitio in corpore, aut dum aëri exponuntur facillimè concreſcunt globulorumque pelluciditatem tranſparentiamque impediunt, diaphani apparent omnes; ut variis conſtat experimentis.

LXXXIX.

Aëris multum ſanguini ineſſe, docet ratio, antlia pneumatica arteriaque pertuſa, ex quibus non rarò, ante ſanguinem, aërea egreditur materia; ut nuper in corde, multo ſanguine; ut & variis ſanguiferis vaſis diſtentis, demonſtravi.

XC.

De globulorum rubedine luminiſque ad hoc corpus accedentis phœnomenis, nihil quod in & de omni diaphanum globuloſumque per corpus, radiorum tranſitu atque refractione univerſale non ſit, monendum reor. Cum omnis ſanguis ejuſdem ſit diſpoſitionis; color verò ejus tantum, non ſulphureæ aëreæque materiæ; ſed ratione miſcelæ abundantiſque, aut deficientis, malè, aut benè conſtituti, aëris, chyli luminiſque adventitii, varius ſit. Si quis exinde arguat; ſi chylus ſanguineos diſtinguendo globulos, ſanguinem reddit floridiorem, ſequitur, ubi major chyli maſſa, ibi floridior ſanguis, contrarium verò in vena ſubclavia cavaque deſcendenti; in hiſce maxima chyli quantitas: eo enim omnis defertur & nihilomius in iis obſcurior, opacus & niger eſt ſanguis maximè. Reſpondeo: chylus in iis, ſanguini vix abhibitus, ab dextro cordis ventriculo receptus, per pulmones in ſiniſtrum diductus, ſanguineos jam probè,

 cum

cùm quem continebat aëre, inter globulos mixtus & diffuſus, ſanguineam maſſam ſeparando, reddit floridiorem in arteria magna omnibuſque ejuſdem divaricationibus. Adde, quod in ſubclavia & cava deſcendente; ut in omni vena, globuli ſanguinei, depoſitis multis de latice nutriente particulis, compactiores glutineque chyloſo, denuò contritioni præparationique ad nutritionem aptam ſubjiciendo, opaciores, quàm in arteriis obſervantur: chylo autem, etſi primo hoc ita appareat intuitu, globuli ſanguinei debitè diſpoſiti, inter ſeſe non devinciuntur, uniuntur.

XCI.

Globulos hoſce, corpora ſatis dura hæc, pro ſolidis, imò, reſpectu liquidi adjuncti habenda, coacervatim ex 2. 3. 6. 36. & pluribus, dicta vaſa permeantia, interius cavitate donari, non concedendum: vi enim compulſi mutarentur figurâ, frangerentur amitterentque uſum, cui deſtinati ſunt, facilius. Cum è contrariò, veſicularum adinſtar intus repletarum, partium motui vicinarum fortiter reſiſtant, eas frangant figuramque conſervent ſuam, vi quoque & ingenti opus ſit; ut diſſolvantur. Partes globulos hoſce componentes, numero non augentur: ſunt enim ab noſtro fieri; ſed muliebri in ovulo ſanguinem præexiſtere; ut totum animal, ſive ejus lineamenta, rudimenta, primordia, qui oppugnant, non unam duntaxat oppoſitionis cohortem, turmam, manipulum; verùm phalanges, legiones integras & plurimas in aciem cogunt. Hic, ardelio Mechanico Philoſophaſter, illic, Anatomico-Medicaſter didaſculus in arenam deſcendit; non deſunt cum ducibus ferentarii, cum veteranis tyrones gregariique; impetum autem primum velites, jaculatores & omnis levis facit è longinquo armaturæ miles, Polylogiâ munitus, hoc modo pugnans. Si plus ſanguinis obtineat homo adultus, quàm infans, opus eſt, ut ſanguinis quantitas augeatur; atqui verum eſt prius, ergo &

go & poſterius. Porrò; ſi augeatur numero, aut corpore; atqui augetur, ergo numero, aut corpore. Itidem; ſi ſecundum me corpore non augeatur, non augetur, atqui ſecundum te numero, ſecundum me corpore non augetur, ergo non augetur. Cui inſuper Empyrico, obſervationum in promptu baliſta, agger, turris non eſt? hic trecenties ſectam venam; iſte vividas poſt multam narium hæmorrhagiam, omni depulſo de facie pallore gelidæque mortis imagine, genas labiaque roſeo tincta colore reſtitutumque priſtinum corpori vigorem in prælia ducit. Quis illorum ariete, terebra, catapulta, cuniculo omnibuſque aliis non utitur experientiæ ſuæ machinis? hoc ut deſtruat ſyſtema. Vocantur in ſubſidium menſium lochiorumque fluxus, Tumores œdematoſi, tabes, hydrops, phthiſis, bilis, lympha & tandem inflammatio, ſanguinis æſtus, ſpiritus, putredo, fœtor ſanguiſque in pus converſus, vulnera vaſorum ſanguiferorum ſudoreſque ſanguiferi & ut omnia adhibeantur, advehuntur medicamentorum plauſtra ſanguinem incraſſantium, attenuantium; ut & venæ ſectionum præſidium imperatorium, quo, nempè, eâdem viâ, ſanguinem nunc adducunt, tunc ab partibus deducunt: contra hoſce & hæc autem, me meaque excipiendo, diſtinguendo & explicando, qua hæc methodo fiant, defendere conabor ſedulò; quam ſuſcepi doctrinam exornare pergo.

CXII.

Extendantur corpore, globuli ſanguinei, explicentur, vel inter ſua ſpatia, quidquam recipiant admittantque, quod hæc diſtendendo, fluidum in vaſis ſanguiferis iiſque uſu ſimilibus augeat, lege ſequatur diſtentionis partium naturali, neceſſum eſt;

XCIII.

Chylum autem quantitate variantem, pro ſubjectis, ſanguineam longè licet ſuperet maſſam, globulos hoſce intrare

atque permeare, impoſſibile videtur, habita utriuſque liquidi, per ſe ſubſiſtentis & Phœnomenis diſtincti; ut & uſus, ratione. Aëra quoque globulos, negata eorum cavitate, non occupare eoque ipſos non diſtendi; ut ab inflato aëre, bulla aquea, rationi conſentaneum videtur. Sanguinis itaque augmentum propriè eſt, aut impropriè percipiendum: propriè; ubi ſubſtantia globulorum diſtenditur, augeturve, ab materia huic corpori dicata, apta, analoga: ut fit in omni partium, cum toto viventium, extendendarum, ſive nutriendarum œconomia. Impropriè; ubi numero augeri parteſque quaſdam in globulos ſanguineos mutari, converti, renunciatur: illud etenim augmentum, totius laticis intra ſanguifera vaſa; chyli, liquoris vivificantis animaliſque ſuſtinentis vitam & aëris, non verò ipſius ſanguinis, propriè dicti, haberi poterit.

XCIV.

Quâ conſiſtunt globuli ſanguinei materiâ, dictu eſt difficillimum; ex aquea autem & chyloſo-oleoſa, non conflari, argumento eſt; quod in animalis lineamentis, ovulo muliebri adhucdum incluſis, chylus non fuerit; ex chylo, ergo, formari non potuerunt: chylus quippe fit ab ingeſtis per os in inteſtinis, in horum rudimentis ingeſtum tum temporis, per os, nil erat; quocirca chylus ſanguini pro materia, ex qua, eſſe non potuit ſequiturque ſanguinem ex materia integrante, ab aliarum partium diſtincta, in glutinoſorum, ſive veſiculoſorum Globulorum formam & faciem extenſam, exſtructum eſſe. Ex hac materia poſſe quæ indigitavi Poſitione 87. elici, ſufficiat: quoniam intellectum humanum fugit intima rerum cognitio materiæque ipſa ſubſtantia & fabrica, uni Deo creatori, qui eam methodo myſtica nobiſque imperceptibili, de nihilo fecit, ut eſt perſpecta: quidquid enim materiale, vel corporeum apparet, intus habet quo non attingitur, ne vel cogitando quidem

dem. Vitali propterea ſpiritu, nec materia primi Elementi, vel aëre, hæc in corpora globoſa fluente; ſed interpoſitione aëris particularumque chyloſarum impropriè, propriè verò appoſitione analogæ cum globulis ſubſtantiæ, eos extendi & corpore augeri, colligere æquum videtur.

XCV.

Si quiſpiam inſiſtat, partes ſanguineas, motu multo, rotundas fieri, velim idem is probet, ſanguinem ex particulis conſtitiſſe rectilineis, aut variorum laterum angulorumque; itidem non fuiſſe rubrum, tempore primo, noſtri fieri: dantur enim animalia, albo ſucco, loco ſanguinis, prædita: quinimò chylus antiquis, ſanguis albus, globulis (ſed non rubeſcentibus) non eſt deſtitutus; licet non concedam, chyli particulas, angulorum colliſione atque abraſione, inter rotandum cum ſanguine, in globulos ſanguineos, efformari convertique.

XCVI.

In ſanguine, latè ſumpto, non raro pinguedinem analogumque quid huic, ſæpius liquori, fœtui proximo intermixtum, detegi, Anatomicorum Phyſicorumque conſtat monumentis ubertim: Hæc autem maſſa liquorque hic concretus, ut & polypus in corde, ſive vaſis ſanguiferis, non ſanguini, propriè dicto; ſed Chylo ortum debet ſuum; quemadmodum ex utriuſque initio, fieri & incremento liquet: quæ enim tenax in Polypo materia, glutinis inſtar, primo compacta, firmiſſimè deinde cohæret, nil ſanguinis intus; extus verò aliquid nonnunquam connatum obtinet: ſi quæ verò, longo intercedente temporis tractu, maſſulæ huic arteriæ venæque affiguntur, connectuntur, non aliter ſeſe, reſpectu hujus habent, quàm arteriarum venarumque plexus reſpectu hydatidum, hordeolorum & id genus tumorum cæterorum. Non, quod eorum materia ex globulis ſanguineis conſtet; ſed compacta, ab putredine, ſive par-

ticularum agitatione contineatur indebitâ. Inde, nempè, ex partium quiete, omnis in polypo cæteriſque tumo ibus durities: expanſione enim qui duri apparent, agitantur intus, aut digito contacti, molles inveniuntur, ut in œdematoſo ſimilique ex morbo tubere, comperire licebit ſemper. Fluidiores, ergo, cum limpido chyli latice, quaſdam oleoſas pingueſque ex ingeſtis, ſanguineis intermiſceri globulis particulas inque omnem, cum toto viventem partem, poſſe induci pinguedinem, cum ratione, tum experientiâ docemur abundè.

XCVII.

Nec, cum ſudore, ſanguinis effluvium, indicio ſit; ſudoris liquidum, rubedinem fingens, partem eſſe ſanguinis; æque minus ac ipſum chylum: motu namque vehementiori quàm oportet, excretæriis ſudoriferis, hiatu, naturali ampliore, apertis, erumpit unà cum ſudore, ut cum Chylo, ſectâ venâ, ſanguis.

XCVIII.

Sanguineorum globulorum uſus eſt, viſcidiores interſecare motu multo, rotatione continua, contritione iterata, ſpatia inter & corporum ſuorum latera, chyli particulas eaſque in partium incrementum fluidas aptaſque reddere nutritioni. Exinde verum, primò, chylum benè conſtitutum fluidum globuloſumque (in omni quippe moto liquido globulos eſſe conſtituo) vitiatum verò, fibroſum eſſe & tenacem. Secundò, ſanguineos globulos conjungi disjungique, pro majore, aut minore circumfluentis conterendique chyli reſiſtentia; nunquam autem ſine vi & noxa, ſuorum corporum, figuram mutari, aut ſtrictè dictum, abſque totius læſione diminui poſſe;

CXIX.

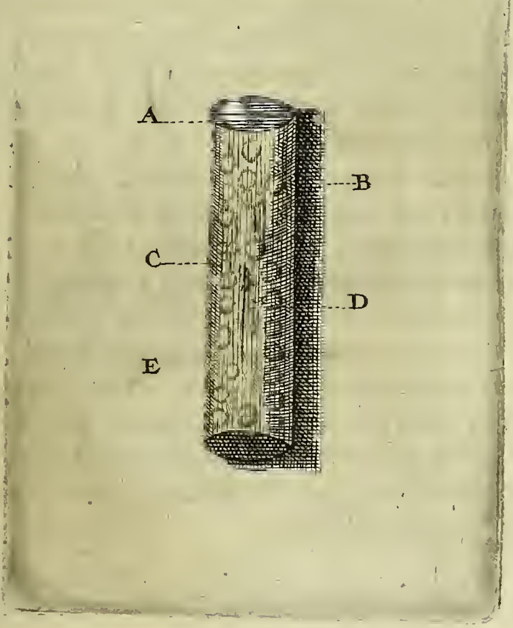
Utriuſque autem hujus liquidi diminutionem, perditionem; etſi totum lædat (ob ſummam cauſam alias enim temera-

merariò fit) ſecundum artem poſſe concedi, affirmo; intellige pari ratione; ut membrorum amputatio, ad conſervationem totius corporis.

C.

Ipſam ſanguinis demonſtrationem; ut eam opere meo anatomico, ſub explicatione vigeſimæ tertiæ Tab. Fig. 16, exhibui, hiſce adjungere, extra diſſertationis hujus ſphæram, neminem Anatomico-Phyſicum aſſerturum, confido.

Sepoſitis itaque, cæteris, cum ſanguine mixtis & ab eo, propriè dicto, derivandis partibus fluidis, liquet, Anatomiâ, quæ chemicè abſolvitur, in ſanguine detegi aquam; ut poterit, ſimpliciter conſiderandam, ſpiritum, ſalia, tam volatilia, quàm fixa. Hæc licèt exacta quarundam ſit partium detectio; non lacerandæ configurationis autem phænomenorum maxima eſt deſtructio. Propono itaque Fig. ſequenti.

Sanguinis guttulam, vitreo tubo

A. Incluſam, cujus particulæ, adjuvante microſcopio, adauctâ formâ, demonſtrantur.
B. Globoſæ veſiculæ.
C. Fibrulæ variè tortæ, ſtratæ atque diſpoſitæ.
D. Maſſula ſtriata, vel
E. Ovi albumini ſimilis, quæ vitro Hermeticè ab altero latere clauſo calefactoque motis rotantibusque Globulis, ubique inter eorum corpora obſervatur.

Altera anatomiſandi norma, ſequenti excolitur artificio.

Seperato, à frigefacto concretaque ſanguinea maſſa, aqueo ac albuminoſo liquore, qui variæ eſt ſubſtantiæ ignique impoſitus brevi concreſcit, remanet pars rubicunda, cujus fluidior portio, aquæ tepidæ ablutione iteratâ, grumoſi inſtar acervi apparet, hujus ſingulæ particulæ globulum veſiculoſum exprimunt, quorum quidam diaphani, alii opaci ſunt. Reliqua maſſulæ portiuncula fibris conſtat flexibiliſſimis; frigefactis verò & aëri expoſitis, tenaciſſimis, tenſilibus atque retiformibus.

Tertia inſuper Sanguinis perſcrutandi methodus eſt, quando Sanguis, ab innatanti liquore liberatus chartæque axungiâ linitæ impoſitus, aliquantulum exſiccatur; extrinſecam poſt particularum illuſtrationem, digito levi, conterenda ſanguineæ maſſulæ portiuncula, in qua ſtatim diverſæ apparebunt conſtitutionis atque figuræ globuli, fibrulæ atque ejuſdem generis explanatæ ſtriæ. Partes aëreæ, Sanguini admixtæ, ut & reliquæ heterogeneæ, pro ſingularum partium ſubſtantia nominandæ generique cuidam referendæ hujus fori cum ſint minimè, ulteriori doctorum virorum perſcrutationi ſubmitto reverenter.

DISSERTATIO QUARTA;

Nobiliſſ: ac Clariſſ:

VIRO,

JOSEPHO DU VERNEY,

Ab auctore inſcripta

&

defenſa,

â

Nobiliſſim:

FR: H: DETHMARO;

Widenbr: Weſtphal:

VIRO
Nobiliſſimo ac Celeberrimo
JOSEPHO DU VERNEY,
Acad: Scientiarum Regiæ ſocio, Conſiliario & Medico Galliarum Regis, Ludovici XIV[ti] *ordinario, Profeſſori Anatomiæ & Chirurgiæ acutiſſimo;*
S.
G: BIDLOO.

PEtin', ergo, quid rerum apud nos agat Anatome? verum habe; ſed & anceps reſponſum, viget fervetque ſecundum hos, languet frigetque ſecundum illos: dicam quod res eſt: ego, qui non pro diſſectorum cadaverum numero; ſed demonſtratorum, in Medicinæ commodum, utilitate, de artis præſtantia, calculos ſubduco; quantùm in me eſt, nactus quam ſum, non deſiſto ornare provinciam.
Sacram tibi, quâ decet reverentiâ, hanc de motu ſanguinis diſſertationem, facio, perſuaſiſſimus, dogmata hic & illic propoſita, tibi non omnino diſplicitura. Noſti probè (*Vir erudite*) me, nec in Antiquitatis ſuperſtitioſam reverentiam, nec in Novitatis rerumque, hunc propter titulum adamandarum ſolummodò, effuſum deſiderium; ubi autem, Antiquorum monumentis, quidquam addere; ubi eadem, citra acerbitatem contumeliamque, elucidare & (ſit

verbo venia!) emendare annitor; ubi nova; ſed & vera; ſed & utilia maximè, in lucem protrahere molior modeſtè, omnis Antiquitatis perpetuus renuncior hoſtis! ſcilicet mos gerundus eſt ſciis, locutulejis, ipſè quibus, nec Rutilius ſacer, nec Lynceus perſpicax; ſed aſſuetus acerbos inimicorum, nobiliorum ſtudiorum veritatiſque potius quàm meorum, iræ impavidus ferre rictus, non perhorreſco, non metuo tandem Varronum & Rupicum Squaroſa roſtra, perpetua quæ liberè philoſophandi & in res utiles inquirendi, proculcant peſſundantque jura: licet enim is, ſim minimè, omnes qui præter meipſum bardos, blennos fungoſque habeam Anatomicos dictiſque demonſtrationibuſque, vim ut conciliem meis, emendicatis in publicum prodeam præconiis; verùm utile quod quodque dulce, æquus aliorum laborum, lucubrationum atque opinionum interpres, de minoribus mendis non decernens graviter, eligam ſemper; is attamen quoque ſum minimè, qui, fatuo ut pſeudoſcientiæ doctrinæque igne, de via Rationis, in inanium verborum labyrinthea ſeducar avia, patiar unquam: etſi ad ravim uſque contra me barriat, latret, mugiat, oggänniat, clamitet Phreneticus Bugloſſides hic, illic Naſutulus Pepo; modò pretio conductus

cyni-

cynico - diſertus Calumniator, Advena, mox Gneus, Apianus Stentor; ſatius duxi unquam mea, quamquam tenuia, proponere, aliena, quàm, etſi gravia, interpolare omnibuſque aſſentari indefeſsè; quod ſtudium mihi, vel ab incunabulis diſplicuit; ductilis, ducente Ratione, docilis, docente Veritate; cum non ſinam, periclitante earum una; numellam linguæ imponi meæ, ſed impulſus, dodonæi inſtar lebetis, tinniam; diſplicio nonnullis; ſed id ſim, quod minimè volo, ab muſarum ſacris amotus Apollinique dirus, ſi ex ſervili hoc hominum genere eorumque contemptu, verum mihi non naſcatur gaudium: diſplicere enim præſtat iſtis, quorum laudationes & encomia, vituperiis ab honeſtis & doctis pejora habentur; ſed ne maleferiatorum amurca hæc Medicaſtrorum eorumque indoles ſtomachum tibi (fecere etenim mihi dudum) faciant ulterius, ſubſiſto petoque; ut quæ, in hiſce Problematibus, paradoxum ſapiunt, tuo ſubjicias examini ſedulò rogoque experimentis, factu, nempè, non arduis eorumque narrationi non aſſentiaris; uſque dum periculum feceris eaque expertus, comprobaveris ipſe; ut autem hoc placeat Syſtema, opus non videtur, probem, ſi & methodo ſola, ab me exhibita (nullâ verò

aliâ) ſanguinis abſolvi motum; aliâ itidem forſitan abſolvitur, aut abſolvi poterit; modò meum, Rationi legibuſque motus receptis demonſtratisque, non ſit contrarium; poſſe, videlicet, ſanguinis motum vi & methodo ab me tradita, abſolvi, placeat, æquum videbitur;

Sed ne ſermo hic, ut, quem nuper habui, ultra limites exultans dicatur, ſileo totus; ſtatuens, quemadmodum in Sacris; ita in arte Anatomica, nullam extare, hæreſin, quæ ſuam ex detorto hoc, vel illo, celebris cujuſdam auctoris verbulo, baſin non exſtruat. Verumenimverò, in magno ſcripturientium docentiumque cœtu, cum & de me metus eſſe poſſit, ne præfervidum ob ingenium, præcipitantiam, livorem, vindictam, requiſitos excedam moderationis terminos, aut nimiæ indulgens opinandi libertati ſententias dogmataque ſecter, novas non tantùm; ſed & inſulſas ſimul, rem totam tuæ virorumque eruditorum appendo trutinæ, ex animo ut, nempè, re ventilanda conſtituta, parte ex utraque, quæ potior videatur cauſa (multa enim eheu! tanta, vel talia, ea quantùm verbis extollere, aut deprimere præclara valent ingenia habentur ſæpius) dijudicare liceat integerrimè.

Cl. Mo

CI.

MOtus toti deſcripto Latici, viginti circiter, in abſtracto, ipſi ſanguini, vix trium ponderum (comparativè, circulatio, circuituſve ſanguinis) duplex, progreſſivus & inteſtinus eſt: priore, de loco in locum, ſecundo inter pergendum rotando; ut ſphæra, aut glòbulus, per axem movetur,

CII.

In & per arterias, venas vaſaque pro hiſce inſervientia machinaſque ſanguinis receptioni propulſionique dicatas, puta in & per ſinus duræ matris, portam, cor ejuſque auriculas;

CIII.

Prior autem in arteria, venave; ipſo verò an in corde, liave fuerit in corporis parte ſanguinis motus, hujus cum emmatis non ſit propriè (de eo circa fœtum ejuſque dictu- us œconomiam ſpecificè) agam hoc de motu, ut ſeſe in hu- nano, aëra hauriente extra matrem, genere exhibet. Poſt- abitis, quâ decet modeſtiâ, de hujus liquidi motus cauſis tque plurimorum hac de ætiologia opinionibus, ſententiis, ogmatibus leviterque perluſtratis, quorum ſit robore & vir- ıte machinis; utpote ſatis ſuperque deſignatis; conabor uædam non admodum trita & obvia examini ſubjicere pu- lico: flammulâ, ut enim, calore nativo ſpirituque primi- enito vitalique (licet calore, ſive motu liquida dilatari poſ- nt) ſanguinis motum promoveri, inficias eunt erectæ men- s atque orthodoxi Medico-Phyſicæ ſcientiæ antiſtites; li- eat quoque mihi ex ſanguinis diſpoſitione organiſque eum ehentibus propulſantibuſque demonſtrare, ad ipſius mo-

tum,

tum, fermentum, vel ſimile quid, requiri nequaquam.

CIV.

Sanguinis figura, ſphærica, nempè, mobilitati, motui progreſſivo inteſtinoque aptiſſima, maſſæ totius movendæ latici inſervit maximè;

CV.

Omnis autem, corpus integrantis partis & ſic quoque ſanguinei laticis, motus, proximè ab ſolis dependet muſculis. Velim hæc intelligantur, quatenus partes ab aliis moventur proximè; non verò quatenus primum in partibus motum, ſive illud, quod primò animal (Deus, anima, ſpiritus, nervus &c.) movet: muſculi enim ipſi, deberent juxta hoc meum poſitum, ab muſculis in indefinitum, cum partes totum integrantes ſint & moveantur, moveri.

CVI.

Tria ſunt validiora, ſanguinem moventia, organa muſculoſa, Cor, Arteria, vena; minora plurima.

CVII.

Per primum huic motui dicatum organum, Cor, ſanguinem tranſire, quæque porrò ejus; ut & arteriæ venæque propriè, vel impropriè & ex quorundam vaſculorum uſu dictæ, fabricam ſpectant, deſcripta cum ab multis, de re publica anatomica, viris ſint benè meritis luculenter atque ego quoque modulo pro meo, in opere meo anatom. tab: 22. & 23 exprimere hæc conatus fuerim, operæpretium erit potius, quàm ſingula hæc ad examen vocare iterum, explicare quæ methodo ac vi, ſanguis omnis ex cava utraque, ſine pari, coronali aliiſque venis ab cordis dextra auricula thalamoque

receptus

receptus, ex eo, in vaſa ſanguifera, arteriam & venam pulmonalem promoveatur iterumque ab ſiniſtra auricula thalamoque receptus ſiniſtro, in arteriam magnam atque ita per totum hoc ſyſtema, ad corporis circumferentiam, quaſi ab centro, derivetur propellaturque continuò

CVIII.

Totumque momentoſiſſimum hoc abſolvi negotium, ſola muſcularium machinarum vi & virtute.

CIX.

Demus (licet ictus plures immiſſique ſanguinis pondus minus ſit) Cor aperiri claudique bis millies, ſingulis vicibus excipere ſanguinis uncias duas uniuſque horæ ſpatio, ter decies, hac ex computatione, omnem maſſam ſanguineam cor tranſire. Quid aliud inde? quàm colligendum, cor eſſe validum atque huic motui aptum inſtrumentum, conflatum, nempè, ex multiplicibus, ne dicam, reſpectu uniuſque lineæ muſcularis, innumerabilibus muſculorum faſcibus: ad muſculi quippe machinam requiruntur tantum (exceptis totum & ſingulas animalis partes integrantibus) cum duabus tendineis, una linea, ſive fibra motrix. Quid aliud, inquam, exinde ſequitur? quàm Cor expellendi immenſa regreſſumque molientis, eâdem viâ, liquoris vim, vi ſuperare ſua muſculari. Ne autem ſupponi nudèque dici hæc videantur; probabo multiplici motus lege, aſſerta mea.

Primò; corpora perſiſtunt in quiete, donec ab aliis moventur motuſque; ut minor majori, ſic reſiſtentia & corporum gravitas, motui cedunt ſuperanti corporum quietem.

Secundò; corpora propulſa, ceſſante motu propulſante; alio autem novoque in hoc temporis punctum, ad hoc corpus accedente, in motu perſiſtunt.

e Tertiò;

Tertiò, mota in motu perſeverant faciſſimè.

Probandum ergo;

Sanguinem moveri ab corde ejuſque motui muſculari reſiſtere non poſſe.

Sanguinem, ceſſante cordis motu, mox ab alio muſculari organo & ſic porrò propelli inque hoc motu facilè perſeverare.

CX.

Ad primum;

Sanguis ad dextram cordis auriculam, alternatim, cum corde operantem (id eſt, excipiente auriculâ, effundit quod recepit ex auricula ſanguinis cor & ſic partitis vicibus vibrationibuſque hæc excipiunt expelluntque organa ſanguinem, operantibus muſculis, continuò) diductus, intromittatur, in hanc auriculam, ad uncias duas (aſſevero autem hanc quantitatem non capi ab auriculæ cavitate) quid mirum? Si hæc quantitas, cordis conſtricto ventriculo, operantibus muſculis ejus, ad expreſſionem recepti ſanguinis, hiante auricula (modò ejus capax ſatis ſit cavitas) recipiatur & quid prodigii porrò, ſi comprimentibus muſculis auriculæ cavitatem ſanguinemque in ea contentum, hiante cordis ventriculo, ſanguis in eum deprimatur inque eum deſcendat? duæ enim ſanguinis unciæ continebunt guttulas circiter 480. hæ motæ & novo motui ſubjectæ, compreſſæ; nempè, ab muſculis, motui validiori corporique moventi ſolido reſiſtere ſeſeque in quiete hoc loco continere non poterunt; adde, cordis ventriculo aperto quoque ſanguinem vi ſua & gravitate in eum deſcendere: auriculam irruenti ſanguini reſiſtere, receptum deprimere atque hoc modo, utroque fungi munere, quod rationi & organi hujus quoque ſtructuræ convenit.

Ad

Ad ſecundum;

Ab auricula hac depulſæ quieſcerent prædictæ in dextro cordis ventriculo, guttulæ, niſi cordis, hac ab parte, muſculoſo operante organo, vi magna eâque auriculæ deſignatæ, potentiore, hinc in arteriam pulmonalem expellerentur. Majore revera atque validiore ad hoc opus, opus erat muſculoſo organo: ſurſum quippe moveri, propelli premique omnis debebat latex ſanguineus: muſculi itaque, huic dicati motui; ut corpore atque multitudine, ita robore & diſpoſitione illos, prædictæ auriculæ, ad minimum bis millies ſuperant. Quinimò; ut arcus, diſtento nervo, diſpoſitio mutatur; relaxato autem reſtituitur telumque, hoc modo, ictu atque vibratione ab eo, disjicitur potenti; ita ſanguis diſtentis reſtituentibuſque ſeſe utriuſque cordis thalamorum muſculis, alternatim (cui Cordis intermedium muſculorum ſeptum, non leviter cooperatur) in organa vaſaque ſanguifera vi expellitur potentiſſimâ: etſi quoque vis illa potens ex ipſa ſanguinis eruptione, ex corde, rectilinea arteriæque pulmonalis, ut & aortæ incurvatione poſtea (ne, nempè, motu ad ſuperiora rapidiore ac violentiore rueret ſanguis) ſatis ſuperque conſtet: concedam, proportionem hujus motus vimque hanc (etſi quoque ſanguis in motu facilè: in motu quippe eſt, perſeverare poſſit) ad totum laticem hunc: unciæ enim duæ ſupponuntur, per pulmonis corpus; uſque in ſiniſtram auriculam propellendam, non ſufficere: ſed vas, arteria pulmonalis, ſanguinem ab dextro cordis recipiens ventriculo, motu ceſſante expulſorio muſculorum dextri Cordis thalami (qui dum recipit non effundit, id eſt, dum extenditur, non contrahitur) organis per omnes ſuos tractus inſtructum extat, muſculis, ſcilicet, propellentibus motumque inceptum adjuvantibus validiſſimis: atque ita novo (non obſtante arteriæ conicâ figurâ) accedente in corpus movendum & punctum temporis requi-

 ſitum,

ſitum, organo motore, ſanguis in eo contentus, ducitur ad venam pulmonalem, hinc in auriculam indeque ad ſiniſtrum Cordis ventriculum indeque in Arteriam magnam: velim partium muſculoſarum reſpectu eadem, de hiſce organis, intelligantur, quæ de prioribus ſunt dicta; ſervatà uniuſcujuſque & motus perficiendi majoris minoriſve in promovendum ſanguinem, proportione.

Ad tertium:

Hinc colligo, quæ in motu ſunt: ſanguis enim in motu ſtatuitur, hoc modo, in motu perſeverare facillimè; præſertim, ſi; ut eſt, verum ſit; ubi vas, ibi muſculus & vice verſa atque ubi muſculus, ibi motus (intellige partis animal integrantis) & vice verſa.

Experimento ſi opus ſit; en habe: toto quippe abſciſſo corde, perſeverat; ut & læſo pulmone (de quo inferius) in vaſis, ſanguinis motus.

CXI.

Arteria in conum, ſive ab amplo in anguſtum exporrecta tubulum (cum vena ab minori in majorem; ut plurimum, non autem ſemper, abeat; ut in cavæ trunco infra hepar ejuſque circa cor progreſſum & alibi liquet) quam unius pollicis longitudine ejuſque diametri latitudine maſſam capit, eandem poſtea tubulo capiet anguſtiore, rependente longitudine, quod latitudini, ſive capacitati deeſſe videbatur ſpatii: adde 1°; inter pergendum ab latice univerſo ſanguineo ubique locorum, particulas partibus apponi nutritias. 2°; In plurimos findi divaricarique arteriam majorem ramuſculos, qui numero & facta computatione; ex cavitatum eorum dimenſione, reliquæ tranſportandæ maſſæ, in venas, ſufficient.

CXII. San-

CXII.

Sanguiferorum, imprimis verò arteriarum, tubuli nunc in rectum, nunc in obliquum, hic ſerpentino, illic ſpirali ritu, modo in angulos acutos, mox in obtuſos ad, in & per partes exporriguntur; ut, videlicet, pro partium movendarum ſitu, figura, diſpoſitione atque uſu flecti, moveri ſanguiniſque motus celebrari poſſet tutò: ex arteriarum hoc curſu, cum ſanguis per ejuſdem generis tubulum aſcendere nunc, deſcendere tunc, videbatur, deceptos, circa ſanguiferorum unionem, nonnullos, vereor. Arteriarum porrò exiliſſimæ propagationes in glomum, plexum, maculam, glandulam abeunt; non autem eorundem corporum uniuſque diſpoſitionis ſubſtantiæ continuitate, cum venarum radicibus, uniuntur. Quæ in animali partes diſpoſitione, eædem uſu & vice verſa, conveniunt: poſthabitis anaſtomoſeωn ſanguiferorum doctrinâ inventoque; conſtituo primò; arteriam tandem, pelliculæ inſtratam (omnis enim arteria venaque membranæ inſternitur) in glomum deſinere hancque machinam, reſpectu finis arteriæ initiique venæ & pelliculæ, cui affiguntur, glandulam voco; vel 2ò; totam arteriam ipſam ubique locorum eſſe glandulam, aut glandulæ inſtar perque totum ejus tractum, circa principium, ramos majores, vel eorum extrema, quæ ad nutritionem ſecreta, ab toto ſanguineo latice, intra arteriam, ſunt partes, non in ramos iterum arterioſos; ſed alterius ordinis vaſcula devehi deponique, alioquin (circulante & manente omni ac toto hoc latice in arteriis ſemper) nulla in corpore pars veniret, exceptâ arteriâ, nutrienda; ſed miſſas faciamus abſurditates; brevi, hac de materia diſſertaturus ſpeciatim, hac vice, hæc velim ſufficiant. Qui glandulam non admittunt, arteriam deſinere in plexum contendunt acriter; ſi autem in plexum ſemper deſinat, erit hic retiformis, ſive unius, ſive plurimorum vaſculo-

rum,

rum, cum aliis, interjunctis nodulis (concedo laxioribus) tegmen; aut ſtratum ſuper ſtratum, vel tandem intricati admodum contextus & connexionis, ut de ejus figura certum affirmari nil poterit; ſed quid de ſanguiferorum vaſorum extremitatibus eorumque plexuumque ordine, multum, ab eo, in nervoſo genere obſervando, differente, quid, inquam, de eorum fabrica affirmare licebit turò? cum tandem viſum, omni modo armatum, fugiant barbæque crines immensùm majores, demonſtrabili capillari ſanguifero tubulo, nondum in glomerem, glandulam, plexum, aut maculam abeunte uniuſque contortæ arteriæ longitudo, eam hominis vigeſies & plus ſuperans comperiatur.

CXIII.

Quidquid ſit, textura hæc conſtabit, 1°. ex arteriis, vel arteria una tantùm; aut 2°. ex arteria & vena una, vel pluribus tantùm; aut 3°. ex hiſce aliiſque vaſis partibuſque ſimul.

Si primum; erit movebiturque ſanguis tantùm in arteriis debebitque, ut tranſeat in venam, de hoc plexu effundi in ſpatium, arteriam inter & venam: aut ex eadem arteria, venæ ortum ducant ſuum, vel abſurditates ſupra memoratæ ſequantur, neceſſum eſt.

Si ſecundum; ſequitur; quod ſupra negatum; ſanguinem tranſire in venas, per anaſtomoſin.

Si tertium; ut ſanè conſtat, plexum hunc formari; liquet eſſe de nomine litem eritque quorundam plexus, aliorum macula, organum, ſecundum me, glandula nuncupandum. Revocet jam (*B. Lect.*) in memoriam, nullam dari arteriam, venam, vel lymphæductum, membranæ non affixum. Quæ dicta hucuſque de curſu arteriarum porròque dicenda ſunt, ex adjuncta demonſtratione & ſchemate percipi poterunt dilucidè,

Fig.

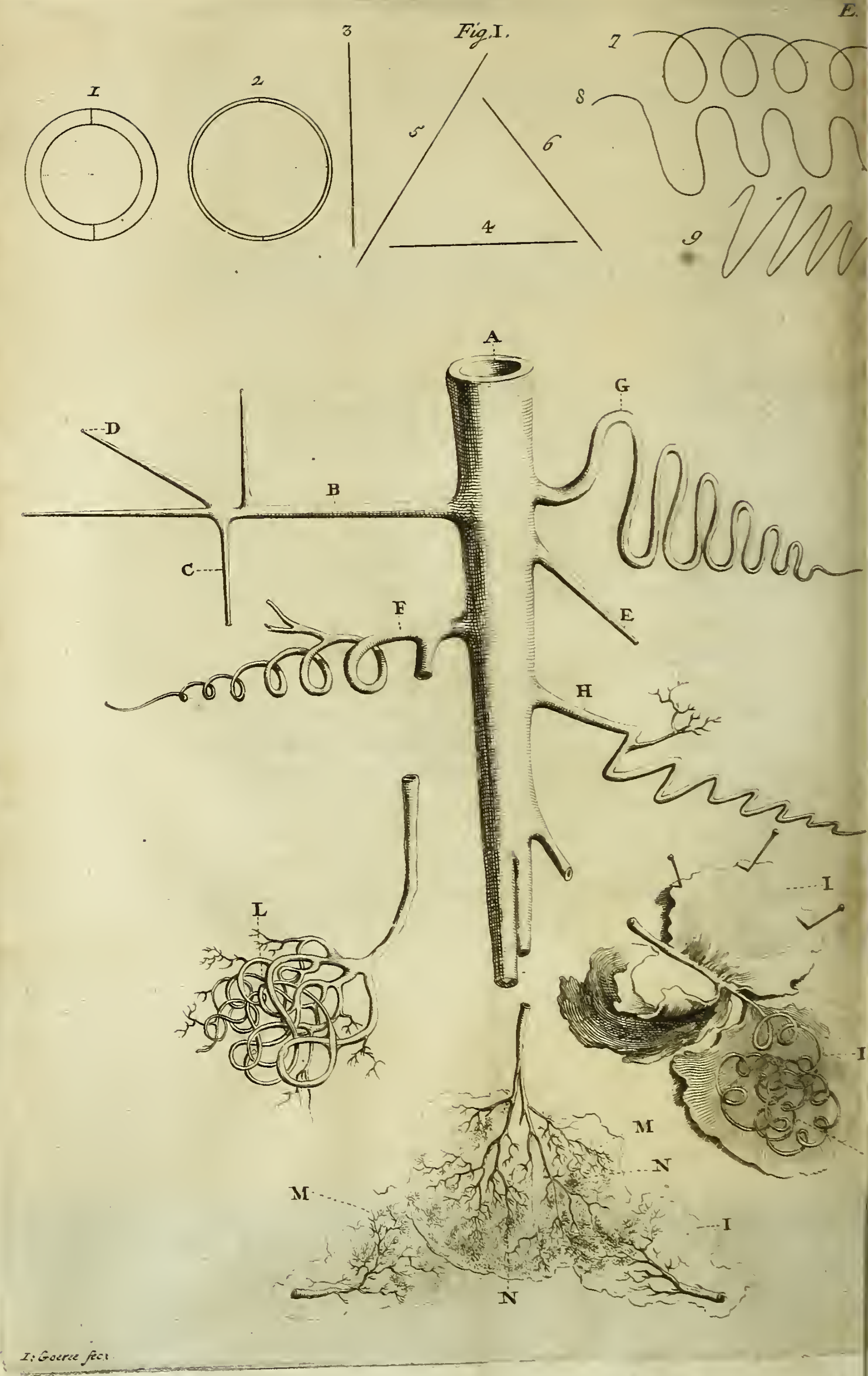

Fig. I.
E.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
A
B
C
D
E
F
G
H
I
I
I
L
M
M
N
N
I: Goerse fec.

Fig. I. Exhibente

1. Arteriæ magnæ, ut et
2. Venæ corporis cavitatisque diametri proportionem; vasa hæc (vide positionem antecedentem) in
3. & 4. Rectum;
5. & 6. Obliquum;
7. Spiram; angulos,
8. Obtusos; vel
9. Acutos abeuntia.

Sit ergo,

A. Arteriæ ramus insignior, ex hoc ramo,
B. Vas in lineam rectam horizontalem,
C. Perpendicularem, exporrectum;
D. Obliquè ascendens;
E. Descendens;
F. In spiram tortum;
G. Angulis obtusis;
H. Acutis donatum. Positâ requisitâ proportione extensorumque ab trunco vasorum distantiâ; dato insuper, negari quod poterit ab nemine, ramos in ramulos, hosce iterum abire in minutissimos, exsurgunt tandem ex hisce variæ collocationis vasis, per totum animal, cum alterius ordinis tubulis commercium habentes, sequentes glandularum, membranis semper,
I. I. Instratæ, fabricæ;
K. Vasorum glomeratio;
L. Plexus; imperscrutabilis divaricatio, quæ in
N. Maculæ delitescens formam, visum fugit omnem.

Huic venarum apponuntur radices, arteriarum extremitatibus numero minores; ſingularum verò vaſorum capacitatum reſpectu, majores; utpote in quibus minor, quàm arteriis futurus erat, ab initio, ſanguinis motus.

CXIV.

CXIV.

Sanguis in maculam hanc deductus, excipitur ab venarum radicibus; ne autem in patulum, nullo modo ſeptum determinatumque arteriam inter & venam ſpatium eructari videatur, notandum; medium ſpatium hoc, membranis (nullum enim vas ſanguiferum; ut de aliis non moneam, per corpus vagatur liberè) cingi vaſis pariter hiſce ac huic medio, tendinum more inſervientibus emiſſumque de arteriis ſanguinem, in venarum orificia prementibus: hoc quoque fonte (glandulâ) derivatus latex lymphaticus, pars nempè, reſidui ex arteriis chyli, nutritioni minus apti mox verò muneri adaptandi ſuo, in ejus tituli pellitur organa fluitque proximâ, in uſum totius, ex omni parte viâ, ad cor; ſi autem vena, cum arteria & hæc cum illa unum idemque (vide poſit: CXII.) conſtitueret vas; vena, quo loco arteriæ eſt proxima & ita circa ejus radices ſive initia craſſior, quàm verſus truncum reperiretur nulliuſque viderentur momenti valvulæ in illis ut & lymphatici ductibus, cujus contrarium nimis conſtat, quàm ut ab m doceatur explanatius; monendum ultimò; venas pro viſcerum connexione atque ſui per eadem reptatu, plus, minuſv recto curvoque ductu non rarò dilatari, aut contrahi irregulariter.

Cuncta quæ nuperrimè, inſigni coram auditorum concione, unâ, unicâ, novi inventi liquoriſque infuſione, omnia ſanguinem vehentia propellentiaque organa exactiſſim implente, demonſtravi;

Cum autem paſſim, præſertim verò neotericis multus e ſcriptoribus Phyſico-medicis ſermo, de ſuccorum liquido rumque incraſſatione, ſtagnatione, fixatione, induratione atque proinde de vaſorum obſtructione omniumque mo borum cauſa, inde deduci videatur meritò: ſepoſitis quij

I

pe partium ſolidarum ſolutionibus læſionibuſque, affirmandum cenſent, ſolidas ex liquidis, fluidiſve ortum traxiſſe ſuum atque ab eo (non autem vice verſa) vitiari corpuſque ſanum dici, in quo liquores methodicè periodicèque motum abſolvunt ſuum; non, inquam, inconſultum videbitur, poſt multorum philoſophemata, meam quoque, hoc de negotio, aperire mentem. Triplex obſtructionis ſtatui videtur methodus rectè. 1°; ubi vaſorum latera collabuntur ſeſeque mutuo tangunt. 2°; ubi fluidum in vaſis contentum inſpiſſatur, incraſſatur. 3°; ubi interiori vaſorum tendinoſo parieti adhæreſcens, tandem eorum cavitatem obturat fluidique motus, per ea vaſa, ſiſtitur; ſi verò ex: gr: fluidi ſiſtatur fluxus, vaſe læſo, aut motu deſtituto ſuo, propriè non eſt obſtructio, quæ generale ſpectat morborum hoc genus, de quo jam agitur: poſſe prædictam obſtructionem in vaſis accidere majoribus ſanguiferis in genere ſucciferisque in ſpecie, impoſſibile autumo; primò; autem in iis, in quibus fluidum liquorque ab minori tubo in majorem & ſic ab tergo, propellitur; non ergo in venis, lymphæ ductibus vaſculiſque aliis, pone, ſalivalibus, pancreaticis &c. ſecundò; ſi quæ in hoc vaſorum genere ſtatui poterit obſtructio, in eorum erit ſtatuenda tubulis minoribus. tertiò; in arteriarum fieri trunco, haud credibile videtur, motu, nempè, obſtante validiſſimo, ſanguinem agitante, propellente, incaleſcente continuò: omnis ergo obſtructio in ſanguiferorum arterioſorum & lymphaticorum extremitatibus glanduloſoque, arterias inter & venarum radices, organo, indaganda reſtitabit: quæ enim in inflammatione rubedo quæque primò turgida minora vaſa, conſpiciuntur, arteriæ ſunt; ſtagnante, videlicet, inter ea, venarumque radices, lymphæductibus non probè exhauſtâ lymphâ, vel tenaciter, glutinis in modum, adhærente ſanguineis globulis eorumque progreſſum in venarum radices,

f impe-

impediente: quod licet in vaſorum majorum cavitatibus ſub polypi titulo quandoque, quodammodò obſervetur, non tamen ſanguinis; ſed chyli, vitium, non totius; ſed partis tantùm vaſculi eſt obſtructio, vas ipſum obturans nunquam.

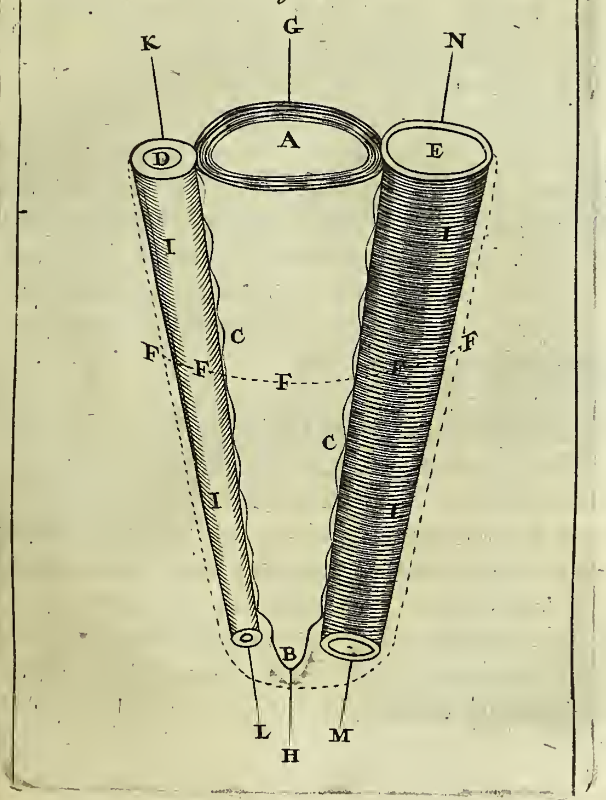
Pari ratione (ut cætera de liquorum, in vaſa ſanguifera, lymphatica aliaque infuſorum phænomenis operationibuſque non commemorem experimenta) cor ab injecto, cum ſanguine, oleo vitrioli, vel tartari conſtrictum, vel dilatatum, eum in modum, ut reſtitui ejus muſculi nequeant, omnem ſi amittat motus vim omniſque ſimul ſi ſiſtatur ſanguinis, per illud, progreſſus, obſtructum dicitur, cum potius muſculoſa ejus lædatur, deſtruatur rumpaturque machina: adde talia vel nunquam in animali accidere: imò corde, ſuo, hac arte, privato motu, pergit qui in vaſis eſt ſanguis, alio ab tergo non adveniente, nihilominus, pro tempore vivuntque quædam animantia per integras horas. vide quæ de hoc themate porrò ſunt dicta, in fine poſitionis CX. qui verò ſanguis extra vaſa vaſorumque membranam, cui (nempè) involvuntur, erumpit, is nunquam in maſſam reducetur probè: ſi copioſus effluxerit; nullo ut maturandus, vel in pus convertendus medicamine, nullà ut frictione, motu, vel vi caloris diſſipandus, de loco emittendus liquidus; qui verò minori effluxerit copia, exſiccatus, cutim inter & epidermidem, vel inter haſce & partes ſubjacentes hærens, grumorum adinſtar; deponendus veniet.

CXV.

Inter minora ſanguinem promoventia organa eminet Pulmo (cujus delineat: atque deſcript: exhibet: Tab: Anat: mea 24. & 25.) vel potius trachæa arteria, conico tubo, in plurimas ſui generis propagines, extenſa, ab altera parte clauſo conſtans organo, parte inſtruitur ſuprema, muſculari-cartilagineo, larynge, moderante aëris, ore naribuſve

buſve recepti interiuſque ruentis, in pulmonale corpus, vim & influxum exitumque, ad requiſitam proportionem; ut larynx, tubus ipſe pulmonalis ejuſque ramuli, bronchia, variæ figuræ & diſpoſitionis ornantur cartilaginibus, aëris quoque impetum; ut ſupra, moderantibus; ita hæc omnia eorumque extremitates veſiculares inſigni ditantur validiſſimoque moventur muſculorum agmine (vide Tab: præd: meæ Fig. 1. 3. 4.) Hinc aſſero, pulmonis hanc machinam coadjuvare ſanguinis motum progreſſivum, quod aſſertum probo ſequenti demonſtratione; proponitur Fig: ſecund:

Fig. II.

Portio tubi Bronchialis A. ex variæ figuræ cartilaginibus exſtructi inque conum, altera parte clauſum B. abeuntis, latera efformantis irregularia C. C. collocatur hic inter & ad arteriam pulmonalem D. ejuſque nominis venam E. tria hæc vaſa, in ſui generis minora atque minutiſſima exporrecta, cinguntur tandem (elongato ſemper ultra ſanguifera, vaſe bronchiali) totum obvelante organum membranâ F. F. F. F. F. aëre irruente per aſperam arteriam in bronchialem tubum A. ab parte G. verſus H. partem ejus clauſam, expanduntur ejus latera C. C. prementia, loco quo ea tangunt, latera vaſorum, D. & E. quorum oppoſita latera I. I. I. I. cum ultra terminos cingentis organum membranæ F. F. F. F. F. cedere non poſſint, ſequitur fluidum, ſive ſanguinem in D. & E. arteria & vena pulmonali, contentum, hoc modo, ad punctum quo vergit, videlicet, in D. ab K. ad L. in E. ab M. ad N. promoveri atque accelerari inque hoc motu: in motu quippe eſt, facilè perſeverare; comprimente quoque ab parte extima vaſorum prædictorum latera, membranâ F. adjuvantibuſque hunc liquoris motum aërearum particularum, in hæc vaſa ingredientium, impetu & acceſſione; reſiduus autem aër, quo intravit vaſa bronchialia, tramite, eodem, muſculis pectus conſtringentibus atque huic motui dicatis operantibus, expellitur

Fitque hoc artificium in-& expirationis, ne ſanguifera vaſa nunc planè clauderentur, tunc nimium aperirentur, cui quàm maximè facit tubi pulmonalis ſtructura cartilaginea: licet enim bronchiorum cartilagines loricatim cohærentes cedere & reſiſtere valeant; ex iis autem factus tubus ultra menſuram conſtringi, vel dilatari (in ſtatu naturali) non poterit: reſtitabit enim ex cartilaginum varia figura, quarum latera nunquam ſeſe ubique, mutuo tangere in puncto poſſunt, quædam cavitas;

Verùm

Verùm, etſi pulmonis machina muſculoſa ſanguini promovendo inque eundem aëreas intrudendo partes atque hoc modo, nobiliori inſerviat muneri: præcipuum tamen & ad vocem edendam obtinere uſum, diſcuſſum cum ſit ab multis probè; hiſce tantùm, eâ quâ poſſum brevitate, adjicio; ex primario pulmonis hoc munere, Hominem non omnimodo ineptè renuntiari; Animal verâ utens loquelâ; quia autem homo continuò vocem non edit, aut loquitur, quæritur non immerito, cur pneumaticum hoc inſtrumentum continuò operetur circa vocis atque loquelæ materiam, aëra? regero; primò; aëre modicè & impetu non violento intrante, atque exeunte in & ex hoc organo, ſonum, vel vocem edi nullam. 2ò; compreſſo agitatoque ex bronchiis perque fiſtulam pulmonariam ad ejus ſuperiora, laryngis, labiorum, buccarum, linguæ naſique muſculis in ſonum, uniſonum, aut articulatum, plùs, minùſve acutum, vel gravem, atque hoc modo, ſonum in vocem vocemque in loquelam formari; opus autem erat, ut (in modum organi muſici quod pulſandum venit, operante folle) ſemper aërea, tubo hoc, adducta, vocis atque loquelæ præſto eſſet materia atque ita pro lubitu vocem edere atque loqui homo valeret. In-& exſpirando (inquam) ſive dum anima hauritur leniterque propulſa, effluit propriè non vox, multo minus loquela; ſed, ut ab alto ruentium fluminum ad ſaxa impetu atque colliſione fragor, ſonus, murmur, ſibilus, per os nareſque, percipitur.

CXVII.

Membranæ (tendines quippe ſunt, exemplo erit magno, capſula Gliſſoniana) vaſa comprimentes ſanguifera, nullum quorum liberè & ſine, cum hiſce connexione, ad par-

tes defertur, minora inter deſignata organa exſtant recipiendæ: ut enim nullum corpus de loco recedit, niſi movente alio, ita ſaliva, bilis, ſuccus pancreaticus, urina &c. membranarum, tendinum motu ad-& in partes cloacaſque cavitateſque, quo, vergunt, deferuntur, deducuntur, exprimuntur; quæ autem vaſa, utraque extremitate aperta, ſuccum ſuum in amplum eructant ſpatium, eorum orificia ſphinćterico, mox ante exitum, clauduntur muſculo, ne continuò; ſed re exigente, officio fungi valerent ſuo methodicè.

CXVIII.

Quemadmodum autem in ſpiſſioribus, cornea &c. tenuiſſimis, aranea &c. membranis nullatenus, ubique locorum ſanguifera vaſa, quæ tamen du:e ratione ſtabilitâque œconomiâ animalis, ſupponi debent; quinimò in ſtatu morboſo apparent omniaque, omni adhibito, non poſſunt demonſtrari artificio; ita in-& ad membranarum, tendinum expanſorum fines, ſæpius fibræ non poſſunt detegi motrices; ex eorum tamen diſpoſitione atque effećtu partibus ineſſe haſce, ſtatui debebit; ut enim viventis animalis, ſi arteriæ magnæ, ramulis ſuperioribus ejuſque circa diaphragma trunco, vinculum injiciatur, facilè ſolubile, in pleura (tendo pećtus cingens interius; ut abdomen peritonæum) inſignis vaſorum horum diſtributio, quæ, ſoluto vinculo, mox, levi relićta rubedine, viſum fugit, conſpicua eſt; ita in viventibus fibræ viſuntur motrices multæ, quæ in demortuis non, aut albeſcentes & ſtriarum adinſtar, tantùm apparent; exempla ſunt in muſculis vaſorum, menti, cremaſtere &c: quinimò; Uveæ limbum, circulum iridem, ciliare ligamentum ex muſculis conflari variegatis, nemo dubitat; nemo autem fibras eorum oſtendit rubentes motrices adhucdum; non autem omnis rubro tingatur colore muſculus, ad

muſculi

muſculi eſſentiam : ſubalbidi nigricanteſque enim inveniuntur, opus eſt neceſſariò.

CXIX.

Pericardium, ab vaſis ſanguinem ad cor referentibus atque, ex eo depulſum, provehentibus, ſine laceratione non ſeparabile, vaſorum exterioris valvulaſque omnes ſigmoideas, ſive ſemilunares, ſive tricuſpides, interioris ſpecialis (cum interiore communi) tendinis perſungi officio, certum reor omneſque tendines uſu convenire, figurâ tantum differre; ut in planis, rotundis, perforatis, trochlearibus, bifidis, unitis &c. manifeſtum eſt.

CXX.

Ultimò; quemadmodum plurima, non uno tantùm corde atque non uno tantùm pulmone inſtructa dantur animalia, operantibus cordis uniuſcujuſque & pulmonum ſingulorum muſculis, temporis ſucceſſu & ratione primi, in primo corde & primi in primo pulmone motus; argumentor, in corpore humano organiſque deſignatis, cordis machina muſculari ejuſque motu, ſuccedentibus continuò aliis, ejuſdem fabricæ diſpoſitioniſque machinis, muſcularibus, nempè, ad-in-per & ex corde ſanguiferiſque vaſis omnibus, ſanguinei laticis motum promoveri, celebrari, abſolvi.

F I N I S.

GODEFRIDI BIDLOO;
OBSERVATIO,
DE
ANIMALCULIS,
In

ovino aliorumque animantium hepate detectis,

Ad

VIRUM CELEBREM

ANTONIUM VAN LEEUWENHOEK.

G. BIDLOO,

VIRO CELEBRI

ANTONIO

VAN

LEEUWENHOEK,

Scientiarum augmentum, decus & voluptatem adprecatur.

Officioſis tuis literis, amicâ receptione amœniſque multorum ſcitu digniorum demonſtrationibus, devinctum me agnoſco nimium, quàm ut cuidam, præter te, obſervata mea, de quibus ſermones ſeruimus nuper, offerrem humaniter eoque minus, quia ex tuis quoque annotationibus perluſtrationibusque de eorum veritate totus ſum factus certus & confirmatus.

Detectis ab me, caſu nunc, ex conſilio tunc, ſæpe ſæpius in humano pariter pariterque brutorum hepate morbis, tumoribus, calculis materiâque variâ & quidem in ovibus, quodam animalculorum genere, quorum nomen (VERMES) deſcriptio atque delineatio mihi neutiquam, aut parum admodum, cum eorum ſtructura conveni-re videbatur; ad ulteriorem diſquiſitionem hujus animalis me applicui ſedulò & ſtricte: ſed aſſuetus, & à teneris, perniciosiſſimum alienæ laudi inhiantem majorumque labores abſorbentem vitare vituperationis gurgitem abyſſumque peſtiferam; pervolvere (priuſquam vel calamum moverem) non deſtiti, virorum doctrinâ & diligentiâ celebrium monumenta plurima, ut quid, ab ipſis, hac in re, præſtitum eſſet, haberem perſpectum probè: hoſce inter, nè incaſsùm ſudare & multo molimine colligere viderer nugamenta ineptè, poſteriorum noſtrique ſeculi lecturæ meæ ſubjeci, venerabundus, Phyſicos Anatomicosque præſertim vidique mox, omnem qui reſpectu temporis ſui, ſuperat panegyrim, FABRITIUM HILDANUM, *cent. p. obſervat. chirurg pag. mihi* 74. quærere; *quid rarius? quid admirabilius? quam gigni vermes in veſica fellis?* quod tamen ex relatione atque auctoritate *viri probi & fide digniſſimi*, GALENI WEIERI ejuſque epiſtolâ, datâ DUSSELDORPII, 16. Junii A. 160: aſſerit.

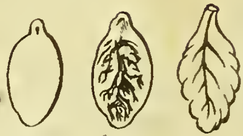
Detexit Gallicana ad propagandas ſcientias Academia (inſpiciatur diarium, cui titulus *Journal de Sçavans* A. 1668) dum ulterius in ove ductum perſcrutatur, quo bilis in cyſticum deducitur tu

bu

bulum, hoſce (ſic dictos) vermes, in ductibus Cholodochis: inter ipſos erant (territi quoque, ut credo, metus quippe tum temporis, Lutetiæ Pariſiorum, peſtis erat mortalibus ingens) qui lecto forſitan ATHANASII KIRCHERI tractatu, de peſte, edito A. 1658. diſquiſitióne dignum júdicarent; an non hæc animalcula præſagia atque futuræ mœrendæque cladis prænuntii extarent? cùm CORNELIUS GEMMA, ſimili de caſu, circa annum 1562. inter Batavos, meminiſſet, ſuſtinens multifariam morborum colluviem beſtiarumque ex ea ſtragem, præſagio humanæ inſervire cladis ſemper. Animalculorum horum figuram comparant Academici, cum illa herbæ ſyderitis glabræ arvenſis, deſcribentes porrò illa, hoc modo, pag. 100.

Sunt figurâ plana, oviformia, & quadantenus in apicem, versùs extremitatem unam, exporrecta: ab altera autem extremitate caput obtinent nonnihil prominens foliique cauliculum exprimens. Colore tinguntur ab parte ventris albicante; dorſum ſcatet maculis filamentiſque obſcuro-fuſcis, hinc ſoleam piſcem repræſentant. Caput roſtro (proboſcide) inſtructum, perforatum habent foramine parvo, præter & aliud majus circa medium, verſus inferiora. Huic hanc adjiciunt delineationem atque explicationem.

 1. de-

I. 2. 3.

1. denotat animalculum dorſo, 2. Ventri incumbens. 3. iſtius herbæ folium, ut illud exhibet BAUHINUS. Cæterùm nihil prætereà, quod propriè ad hoc lemma pertinet, niſi generaliorem probationem de prædictionum præſagiorumque incertitudine, habent.

Quid ab famigeratiſſimo BARTHOLINO, FABRITIO, HAUPTMANNO, TARDINO aliiſque ſit præſtitum, congeſtum extat, Miſcellaneis Curioſis ad annum 1670. pag. 128. ad Ann. 1675. 1676. obſervat. FROMANNI pag. 249. & &c.

Eodem fermè tempore, videlicet, Ann. 1671. hiſce quoque de animalculis egit, perpetuis celebrandus laudibus, FRANCISCUS REDI, *Tractatu de inſectis*, pag. 302. horumque, hac figura, depingens faciem:

Figu-

Figuram (inquit) *vervecini, vel arietini hepatis vermes habent ſeminis cucurbitæ*, vel ut melius dicam, exigui & tenuis myrthifolii, cauliculo dotati. Colorem obtinent ex lacteo candidum & multi in illis tranſlucent vaſorum ramuli, vel canaliculi ex flavo virides, ſi mavis. Foramen habent rotundum, ſive os in planitie ventris, haud procul ab ea parte, quæ reſpondet folii cauliculo poſitum. Sæpius hi vermes vervecini in ciſta fellis inveniuntur, nec in felle modò, ſed omnibus hepatis vaſis natant, ſolis arteriis exceptis.

Quid de hiſce omnibus affirmandum, ex ſequentibus tibi dijudicandum relinquo libenter.

Verbo, vidi etiam FRED. RUYSCHIUM, obſervat. 48. de hiſce animalculis verba feciſſe. Quàm longè autem icon hæc ejus, ab vermis ovini hepatis ſimilitudine, figurâ (hâc enim locoque exceptis, quibus eum ovino in hepate vidit, perpauca habet) ipſaque ab veritate deflectat, unicuique mox, perſpecta

 de-

delineatione eâque cum mea & vera comparata, patebit abundè.

E

Crediderim vix, poſſe dari quemquam, qui ejus pictura animal deſignari credat, cum nihil obtineat, quod animal vivum ejuſve figuram vel redoleat: è contrariò pro glandulosa, aut alia quadam maſſula non habeat. Addit autem ſub deſignatione literæ F. *Vermes è ductu cyſtico & poro bilario ovis deſumpti.*

Ut obſervationis meæ narratio ejuſque ordo percipiatur rectè, dicam primò de animalculi hujus corpore atque diſpoſitione. Secundò; de locis in quibus detegitur. Tertiò; de ejus numero, ortu, propagatione conaborque quartò; demonſtrare, hæc & alia animalia, in hepate aliiſque corporis partibu degentia, cauſas multorum morborum eorumqu ſymptomatum extare.

P:ò; quod ad horum animalculorum figuram, cir cumſcriptionem ſimilitudinemque, quæ nunc (exce ptis ſupra memoratis) ab ea nummulariæ herbæ

tun

A
C
D
B
E
F
G
H
K
L
M
I
K
L
M
I: Goeree fec:

tunc ab hirudinis imagine deſumitur; illa convenit quàm maximè, cum ea piſcis noſtratium ſoleæ atque ex parte paſſeris; ut liquet ex delineatione prima, literâ A. deſignante animalculum hoc, magnitudine, quâ, ut plurimum, invenitur, ab parte gibba, ſive dorſo B inverſo ordine, atque ita ab facie ventris conſpiciendum. Sub lit. C. depingitur ejus prima, D. altera facie expreſſa proles: literæ autem E. & F. deſignant utrumque hujus animalis adſpectum, adaucta proportione, ope tubi optici.

Phænomena vel vix hic morbus habet, quibus ex-trinſecus dignoſci queat, cùm itidem, quod ex eo aborat animal, quandoque pingue & vegetè vivens eſt, ejus hepatis ſtatus, non niſi poſt mortem, inveſtigatur atque hinc rarò viventia inveniuntur eòque ninus, quia vel nullum frigus, aut liquorem adven-itium, ſine vitæ diſcrimine, ferre valent. Vidi amen viventia hæc animalcula, poſtquam lanienæ ovium ſæpeſæpius, ex profeſſo inſtitutæ, interfuiſſem & quidem ultimò, inſigni multitudine hoc anno 13. Martii, quemadmòdum eodem quoque tempore, n felino hepate, aliud breviuſculorum denſorumque ermium genus. Ubi frigeſcere incipiunt atque ita notu deſtituuntur viſibili, recuperant eundem, ma-u caleſcente occluſa leniter, aut hepate tepidæ im-miſſo. Motus eorum, cum motu mox deſignatorum iſcium, in totum convenit; id eſt, undarum, ſuprema arte non ruptarum adinſtar, moveri videntur. Progre-ientibus corporis marginibus circumvolutisque, hoc nodo, caput primò ad truncum adducitur, corpus ecundum ejus latitudinem expanditur atque poſtea ecundum longitudinem extenditur.

Co-

Colorem obtinent fuſco-flavum, ventrem planum, in dorſo pallidiorem; tota porrò cutis ipſis aſpera, punctulis ſtipata, pellucida & tranſparens eſt admodum, ut per eam, parte ab utraque viſcera vaſaque dignoſci poſſint ritè. Capite inſtruuntur (vide lit. G. adauctam ejus proportionem exhibentem) & acuto plano, ore eminenti, ut ferme carpio. Oculi (vide ut ſupra H. & I.) prominentes quàm maximè, limbo obducuntur cartilagineo, K. ſuntque, quod multis hujus figuræ piſcibus eſt familiare, non ab utroque, ſed uno capitis latere, collocati ambo.

Capiti tam propè cor & huic conjuncta adjacent inteſtina, ut dubitem, num vel quidquam intercedat, quod autem omni ferè viventium generi proprium eſt, quo ab trunco diſtinctum videatur caput Duo de corde dimittuntur, totum corpus perreptantia vaſa, relicto in dorſi medio, ſecundum ejus longitudinem interſtitio lato, ut videre eſt, ſub explicatione lit: L. inter hæc vaſcula, exiles collocantur tubuli, ſive filamenta, in quibus nullus conſpicitur liquor. In vaſculis hiſce duo inveniuntur liquorum genera, in quibuſdam, videlicet, ex fuſco flavus, quandoque etiam purpureus; in aliis ex pallido viridis, uterque autem viſcidus; defluens nihilominus (imò animalculo jam mortuo) corporis poſterioribus elevatis, versùs cor & ab ipſo, elevato capite, verſus corporis poſteriora. Mirabantur quidam hujus demonſtrationis adſpectores refluxum hunc tardius, animalculis viventibus, quam ipſis demortuis peragi; cum tenuior in vivis, quàm mortuis hic comperiatur liquor; ſed habitâ vaſorum deducen-

tium

tium hoc liquidum eorumque motus, propellentis porrò cordis virium ratione, clarè ipſis & diſtinctè hujus phænomeni ratio & effectus innotuit.

Inteſtina aperiuntur in dextro corporis latere, mox infra caput, qui locus, quæ apertura, peſſima conſuetudine, in piſcium genere, umbilicus nuncupatur; inteſtina arctiſſimè & in unum quaſi glomerem, compreſſa tenentur. Globulus quidam ſubater, circa inteſtinorum initium, hepatis fungi officio mihi videtur: inter hunc atque ipſa inteſtina detego, in omnibus quæ perluſtravi animalculis, inſignem numerum partium oviformium, de quibus tua me monet epiſtola experiorque tecum, centena eorum corpuscula etſi conjuncta, vix tamen unius arenulæ circumferentiam implentia, colorem ex pallido rubrum præbere: hæc corpuſcula mihi ovula ſunt, aut, ſi mavis, *de kuyt van dit viſje*; omnem licet adhibuerim diligentiam, nunquam tamen certò mihi & perfectè de eorum ſexu ſatisfacere datum mihi fuit. Sæpius anceps, collegi tandem veritati convenire proximè, hæc animalcula iſtius eſſe generis viventium, in quo uterque conſervatur ſexus; aut me hactenus, nondum in maſculinam incidiſſe prolem; verùm quàm longè fœmineum genus in aquatilibus numero ſuperat maſculinum, ex pluribus, exemplo ſit, aſellus minor: num animalia hæc, *vermes aquatiles*, an verò *piſces* renuntianda ſint, ad rhombum facit nihil; quandoquidem idem hoc (utrumque, nempè, ſexum) in terreſtrium, ut limacum aliorumque animalium diſtincto cœtu, compertum habemus dudum; exilitas quoque corporis, huic ſyſtemati nihil addit veritatis atque veriſimilitudinis, nihil adimit: multa enim dantur aquatilium, terreſtrium, volatilium genera, te-

neritudine & incremento hiſce animalculis paria: quin imò millena aliquot millia, ipſis millies minora variæque figuræ, quotidie, in ipſa aqua pluviali natantia, inveniuntur: rogo autem prædicto examini te quoque tradas ſeriò.

Experior (ut tu mecum communicare voluiſti) quoque ingentem acervum particularum ſupramemoratarum oviformium, ubique locorum, quo animalculorum horum fœtus inveniuntur, in liquore, bile, nempè obſcura, cui innatant, apparere; haſce autem ad unam omnes (licet minutiſſimæ ſint) unius ejuſdemque eſſe figuræ ac pelluciditatis.

Cauda, potius pars infima, etſi cum toto conveniat corpore, omnibus tamen ejus partibus exterioribus tenerior eſt, rudiori quippe contactu frangitur actutum.

Loca quibus, in hunc uſque diem, animalcula hæc invenire tantum potui, vaſa, ductus receptaculaque bili inſervientia, ſunt; major autem eorum numerus in ductibus cholodochis nidificat, qui hoc in ſtatu ubivis, extra normam verò & majoribus protuberantiis, ſpiris, anfractibus, cellulis, quarum cavitatum diameter pollicis & dimidii latitudinem ſæpius adæquat, eminent, tractu, quo hæc animalcula coacervatim congeſta reperiuntur ſuntque hæc loculamenta cartilaginis inſtar dura: in ductibus cholodochis minoribus, jacent ſecundum vaſorum longitudinem, triplici quadruplicique volvulo complicata: hac facie multos, autumo, fuiſſe deceptos atque proinde animalcula hæc deſcripſiſſe, ut in longum exporrectos rotundoſque vermes; verùm etſi arctiſſimè complicentur, expanduntur attamen, etiam poſt mortem, tepidæ immiſſa, ſecundum eorum diſpoſitionem veram facile,

cile, aſt mutantur itidem colore, id eſt, albeſcunt ſtatim.

Animalcula hæc rariſſimè in hepate inveniuntur, niſi hoc viſcus tumoribus ulceribuſque infeſtetur. ſive autem multa, ſive pauca, magna, ſive parva numero & corpore exiſterent, nunquam tamen mihi contigit vaſa vel ulla ſanguifera, ab conſueto ſtatu, ſanguinemve in iis mutatum, minus multò animalcula hæc in eorum tubulis reperire; nervis aſſervantibus fabricam ſuam perfectè emiſſiſque regulariter & ut ſolent benè conſtitutis, obſervo; lymphæductus per totum corpus, ab eorum diſpoſitione naturali, differre multùm; quidam quippe debitæ expanſionis excedentes limites, ſibi conjunctos comprimunt admodum, ut de iis vix leviora quædam veſtigia conſpicere detur, quod ſi acciderit; abdominis cavum lymphæ tumet ſcaturigine; glandoſæ hepatis molis interſtitia diſtenta maximè, unaquæque glandula liquore turgida & ſaturata diſtinctè & ad oculum ab ſibi vicina ſemota; ipſa quin etiam exterior hepatis membrana durior ſpiſſiorque reperitur. Animalcula hæc ipſa in hepatis ſubſtantia ejuſque vaſis ſanguiferis non hoſpitari, neminem inficias iturum confido, qui perpendere non dedignatur, ex adverſo, ea extrinſecus atque ita per omnia corporis viſceriſque hujus involucra (quod nemo mortalium defendendum ſuſcipiet tutò) aut per vaſa ſanguifera, bilaria, lymphatica in hoc debere intrudi viſcus.

Primò; arteriæ mole & diſpoſitione ſpiſſiores firmioresque, itidem anguſtiores, eum ſunt in modum circa earum extremitates, in hepate exporrectæ & in minutiſſimas ſui generis propagationes extenſæ, ut

nè ullum quidem horum animalculorum viſibilium continere ſint aptæ natæ (taceo impræſentiarum contradictoria, ex ſanguinis aliorumque liquidorum motu cauſarumque effectis deducenda, argumenta) hinc ergo colligo, cum Nobiliſſ. FRANC. REDI, eſſe rationi inconſentaneum planè, animalcula hæc commorari in arteriis atque ibi incrementum capere poſſe. Suſtineo autem (ſalvâ Viri excellentiſſimi auctoritate; partium enim, nec perſonarum ſtudio me abripi patior) contra ipſum, illa, nec in cæteris habitare vaſculis ſanguiferis. Si enim & hoc eſt, quod Auctor urget, in veſica fellis gignentur, mordendo hinc & prorependo perforent communem ductum iterumque inde per & in vaſa ſanguifera ruant, oporteret, inveniretur effuſus, aut defluens ſanguis ullibi, quem autem offendere mihi contigit nunquam. Ea, hic loci, numero adaucta, denuò perforare vaſa ſanguifera, hoc pacto, in glandoſam hepatis molem reptitare, eam cellulis excavare, experimento atque veriſimilitudini refragatur efficienter; minutiſſimi etenim ductus cholodochi, hiſce occupati animalculis, imo in ipſo hepatis extimo margine, admodum extenduntur, ampliantur atque accreſcunt, ut ipſa ejus glandoſa ſubſtantia cum exteriore membrana unita videatur coaleſcatque firmiter; in cellulis tamen nihil, quod ſanguinem referat, relictum obſervatur.

Ingenti, ut plurimum, quamquam incerto, prorumpunt numero & hoc pro majore, vel minore, ad propagandum, temporis interceſſione; ex uno, nempè, 870. integra, præter multa, ipſa in diſquiſitione, lacerata, diſſecta; ex alio autem hepate, vix 10 aut undecim animalcula depromere potui. Reperiun-

riuntur in multifario beſtiarum ordine. Relatum mihi ab venatoribus Velavienſibus eſt, ſe animalcula hæc in cervis, apris aliiſque majoribus minoribuſque inveniſſe animantibus. In vitulino ea ſæpius & in tauri juvenci hepate paucis abhinc diebus, verùm ex viridi atro colore tincta, obſervavi; reperiri eà in ovis utroque ſexu & per omnem vitæ tractum, quinimo in ſeneſcentibus, hoc multis jam, tibi verò jam dudum, innotuit. Detexi aliquando in & circa humana jecinora, diverſæ ab hiſce animalculis fabricæ & ut tum temporis mihi videbatur, alterius figuræ animalia, ſive vermes; quamquam mihi perſuadere jam auſim (penitiore videlicet, inſtructus animalculi prædicti cognitione atque expertus inſuper, quo ſeſe modo complicare poſſunt) me ea quoque in hepate vidiſſe humano: priuſquam autem vel minimum quid, ut certum affirmem, conabor (abs te idem expetens) nullâ neglectâ opportunitate, ipſam hujus rei eruere & patefacere veritatem.

Quod ad horum animalculorum ortum ortuſque cauſam primariam, materiam atque propagationem, quæ omnia ſcripturientes quidam ex putredine, corruptione, ſalis defectu, liquidi caloriſque intemperie aliiſque, ſenſu carentibus, cogitatis, verbis facultatibuſque derivare moliuntur: ut; *hæc & ſimilia animalcula ſemel ex putrida materia producta, eſſe multiplicativa ſui, mediante, ſive operante facultate foventrice.* Hiſce cum aliis infirmioris cerebri ludibriis cogitationumque ſepoſitis chimæris, conſtituo, hæc animalcula, quemadmodum omne vivens animatum & vegetans, ex ſibi ſimilibus at-

que ita ex ovulis, ſemine, breviter, ex materia ſibi in primo fieri conformi ejuſdemque, cum ſe, diſpoſitionis, produci: exiſtimans, hoc quo vivimus ſeculo, nimiùm profeciſſe homines in artibus rebuſque viſibilibus tractabilibuſque (reticeo cætera) nimiùm virtutem coluiſſe ratiocinandi ejuſque perſpexiſſe fundamenta; nimiùm veram diſquiſitionis in corpora didiciſſe methodum, quàm ut ſibi aliiſque imponi ſinant diutius aureſque patulas inſipientium vetularum narratiunculis puerorumque inſulſo præbeant garritui. Vana quæ mentis non confirmatæ ludibria, ad execrandam gentilium veritatis & limato ſcientiarum lumine privatorum normam, vagientes vix apud infantulos, quibus Lalli & Morphæi facinora, ut, nempè, dormiant, recitantur nullo autem modo inter homines, mediocri duntaxat ratiocinandi virtute non deſtitutos, ferri poſſunt Verùm enim verò, cùm prædicta & ſimilia, apud ciceri & nucum emptores in pretio ſint, ſtomachari non deſino: hoſce enim ſi audias docentes, truncus & ſtipes, cum ratione, diſtincta perceptio eſt atque ideo ego (quod Petronius de eloquentiæ ſtudio) exiſtimo Juvenes quorundam ſuppoſititiis & ad medicam ituris viam non facientibus dogmatibus, ſtultiſſimos fieri: qui nihil ex iis, quæ in uſu habemus, aut audiunt, aut vident eoſque qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſe, quàm benè olere qui in culina habitant. Diutius me & acrius eorum opponerem ineptiis nisi ipſa hæc materies, pro parte, ab Chir. C. STEENEVELD diſcuſſa eſſet nuper; DISSERTATIONE DE ULCERE VERMINOSO; quâ refuta-

d

do 64. FRED. RUYSCHII obſervat: hominem, *Luce Meridianâ clarius*, inſcitiæ atque de hujus-rei veritate convincit. Quod ſi Tractatum hunc, ab pag. 9. ad 18. perluſtrare lubeat, tuum videbis, pro meritis, exceptum nomen tuiſque ex obſervationibus luculentam ſtringentium argumentorum petitam ſeriem.

Quâ tu opportunitate animalcula hæc (ut A°. 1679. cum Regia ſocietate Anglicana communicaſti) eorumque ovula in oves deferri autumas; de aliis animalculis enim eadem erunt colligenda, ea, videlicet, nimboſa, æſtiva autumnalique tempeſtate ex terra emergentia, unà cum liquore, in quo vivunt, aut cum quo emergunt, ab brutorum hoc genere hauriri, deglutiri; veriſimile videtur eoque magis, cum id quoque ab ruſticis, pecudum paſtoribus laniobibuſque mihi relatum ſit nonnunquam diſtinctè: ſed (pace veſtra hoc dixerim) minimè animalcula hæc per ſtomachum perque inteſtina reptitando, ex abdominis cavo, in hepatis ſeſe ingerere vaſa, ibi loci ſuos producere fœtus atque ex ſtomachi inteſtinorumque perforatione hac, cauſas eſſe, quibus, per foramina hæc, latex ille inſignis liquidi effuſi, in prædictam deſtillat cavitatem: ſi enim, formâ animalis, deſcendant in ſtomachum atque inteſtina; ſi hæc perreptare, imò perforare, apta ſint; nihil certè obſtabit, quo minus etiam cæterorum adjacentium viſcerum membranas, ut pancreatis, renum, lienis perforare inepta erunt atque hoc modo, in hiſce quoque viſceribus, quod tamen nunquam vidi, invenirentur. Adde ſecundò; quod ſi hoc fieret, magna ſatis fore corpore, ut ſaltem in

ſtoma-

ſtomacho, aut inteſtinis (quod itidem nunquam obſervare mihi licuit) videri poſſent.

Tertiò; ſi prædictas perforent partes, conſequens eſt, ex iis chylum, aut liquidi quid, chylo fluiditate par, debere effluere: ſi verò ſpiſſius hoc ſupponatur liquidum, ſequitur, horum læſorum viſcerum veſtigia, foraminula poſse detegi. Ad penitius hoc inveſtigandum negotium, ſtomachum unà cum toto inteſtinorum ſyrmate, adhucdum caleſcente, ovis, hoc morbo graviſſimè laboranti comprimendo, ut potui, perſcrutatus ſum; deinde omnia tepidæ immiſi tepidâque implevi, imæ eorum parti ſpiritum vini calefactùm tandemque Mercurium infudi, mox omnimodo agitavi, compreſſi perluſtravi, tractitavi; ſed nè minima quidem foraminula læſioneſque detegere potui. Animalcula hæc ex duodeno inteſtino, per communem ductum in veſicam felleam ductuſque bilarios repere, et loci fœtus edere ſuos, cùm evidenter ſit contradictorium & pugnans cum ipſa diſpoſitione, actu harumque partium uſu, hanc ut refellam opinionem opus non videtur.

Contemplationes tuæ, quarum me 19. Januarii hujus volventis Anni, participem facere voluiſti, de haurienda ex civitatum foſſis aqua parandoque cum ea, in uſum humanum cibo; hoc modo, nempè multa animalcula (intelligo aquatilia eorumque ovula) in noſtrum deduci corpus, œconomiæ animali convenientes, mihi placuere ſummoperè; ſervata tamen reverenter hac mea opinione: lympham ſcilicet, in homine brutorumque genere, ut ſupra innui, effuſam in cavitate abdominis, ſolummodo

ex ruptis, laceratis, aut quodam vitio læſis tubulis lymphaticis; non verò ex foraminulis, ab hiſce animalculis, ſtomacho inteſtiniſque inflictis ſtillitare. Concedo nihilominus animalia hæc, prædicta vaſa eorumque in hepate initia (etſi in hiſce ipſis non int) poſſe perrumpere, frangere, lacerare. Hoc enim compertum habeo, ſemen, ſive ovula horum liorumque animalium (vide hoc de themate Chir. C. STEENEVELD, diſſertat. prædict. pag. 12. & 13.) um chylo in ſanguinem, cum ſanguine (reſpectu orum animalculorum ſpeciatim) in hepar, porrò oc in viſcere ſolummodo & tantum in ductus organaque bili inſervientia poſſe propelli, hoſpitari, propagare atque ſic partes lacerare & frangere circumjacentes.

Non inhabitant, primò, ſanguiferorum vaſorum tactum in genere, neque hepaticorum in ſpecie; utpote quæ revera nihil (excipio ex parte portam) otinent, cujus reſpectu ab cæteris differunt ſanguiferis. Non degunt, inquam, in ſanguiferis vaſculis, em propter eorum, cum & ſanguinis ſanguinique commixtorum ſuccorum continuos, proprios, progeſſivoſque motus.

2.dò Neque in lymphaticorum ſyſtemate, ob prædictam rationem, eorum exilitatem tubulorum continuumque liquoris ex anguſto, ad auguſtum locum dductionem.

3.tiò Nec magis in nervis, utpote partes, quæ non int tubuloſo-cavæ quarumque extremitates in biia aperiuntur organa.

.tò Porrò, nequaquam in interve capſulam, membranam vaginalem, portam cholodochorumque ductus

C cin-

cingentem, hoc enim organum arctè prædicta comprehendit vaſa, ullis ſine, in bilaria vaſa, in quibus ſolis hæc animalia inveniuntur, hiantibus orificiis.

5.tò Inſuper, non in & inter illud ſpatium, quc arteria & vena, poſt indefinitam ramificationem atque divaricationem, ab trunco & ita ab majoribus, in minores extenſæ, tandem formâ maculæ ad ſeſe invicem accedentes, glandulas extruunt. Hæ enim interſtitia minora, ad transfuſionem ſanguini & ſecretionem lymphæ, ut & alimentarium ſuccum porrò ad continuum motum deſtinata, inepta mih videntur, ut procreationi horum animalculorum inſerviant.

6.tò Multò minus nidificare in membrana, cre dibile eſt, quâ hepar obducitur, aut in vincul umbilicali, jam jam in ligamentum mutato, aut i tendineo - membranoſo organo, quo hepar dia phragmati connectitur: exiſtimo itaque licere mih ratione & experientia meâ duce, affirmare, an malcula hæc ſolummodo in organis, ductibus a receptaculis bilis produci, augmentum capere & i ſibi ſimilia, genere & multitudine creſcere. Ult riori probationi hujus poſiti, ſit; ſemen, ovula ho rum animalculorum, una cum partibus oleoſis chy li, in animali ex hoc affectu laboranti, ab ſangui ne in organa biliſera deducta, eo loci poſſe affi atque quieſcere; vaſorum etenim hi parietes ſem per tenaci & viſcoſo obducti ſunt glutine: adc bilem non ſemper (ut ſanguis) progreſſivè move ut enim aperiri claudique, ad rei exigentiam, ej culatorium ejus vas poſſet, ornatur, poſtquam int

i

inteſtinorum membranas paululum prorepſit, circulo muſculari.

2.[dò] Quo loco hæc animalia, aut eorum ovula inveniuntur, bilaria vaſa turgida, dura atque colore mutata animaliaque hæc prædiƈtæ bili viſcidæ tenaciter adeo inhærentia, ut eorum corpuſcula, ex ea jam deſumpta, nihilominus hoc glutine conſperſa comperiantur undique.

3.[tiò] Qui ex eorum ore & umbilico exprimitur liquor, idem ille, ſed tenuior paululum, eſt, in quo vivunt & cujus particulis nutriuntur ſeleƈtis: nihil autem in hiſce miratu dignum. Unicuique animali ſuus eſt vivendi locus & ſuum nutrimentum deſignatum, ſpecificè atque hoc pro uniuſcujuſque ſtruƈtura & diſpoſitione. Piſces marini in fluviis, fluviatiles in marî, in aëre vermis terreſtris, in terra aves & ſic in cæteris, moriuntur, quid mirum (inquam) ſi animal hoc deduƈtum in aliud animal, ſolummodo in loco & ex nutrimento ipſi proprio, aut quod proximè cum hiſce convenit, nempè, in organis bilariis & ipſa bile, vivat?

Abſonum itaque mihi videtur nulloque niti fundamento doƈtrinam, ad depellendos de corpore vermes & alia animalia, utendum medicamentis amaris: contrarium enim patet in quibuſdam morbis vermiferis; ut in odontalgia; huic dolori medemur melle, ſaccharo aliiſque dulcioribus, dentibus ea admovendo atque hoc modo, vermes ex iis eliciendo.

Ut probem hæc & ſimilia animalia in hepate aliiſque corporis partibus degentia, horum morborum iisque conjunƈtorum ſymptomatum, extare cauſas,

ſcitu dignum in genere, vix dari materiam, in qua animalia, quandoque non reperiantur. Harum obſervationum ſi quis elenchum epitomenve petat, pervolvat PHILIPPI SACHS VON LEEUWENHEIMB, collecta ab Academia Germanica, ſub inſcriptione, *Miſcellaneorum curioſorum* &c. A. 1670 pag. 34. & ſequentibus. Breviter ſcitu & dignum in ſpecie, taceo enim cætera, in homine non extare partes, adeo fluidas, aut ſolidas (eo enim redeat oportet omnis in corpora, diſquiſitio, ut homini uſui veniant) in & circa quas, ſagax, paucis abhinc annis (honos in hiſce & Tibi debetur ſummus) viventia non detexit diligentia atque induſtria.

Non defendam, veritati enim vim intuli nunquam, poſſe omni tempore demonſtrari, in omni morbo, pruritu, herpete, ulcere & tumore, animalia & quidem ea cauſſas horum ſymptomatum extare: novi enim ex puſtulis quibuſdam elici materiam, quæ ad nullam rem magis, quàm ad vermem accedit, nihil minus tamen, quàm vermis eſt en elenchum caſus locoſque continentem, in quibus, humano in corpore animalia, vermes aliaque viventia viri obſervarunt, ingenio & alacritate clari ſi enim colligere quiſquiliarum animus fuiſſet acervum, qui huic argumento adjungi potuiſſet, ſunt hiſtoriolæ de horum atque ſimilium animalculorum miranda metamorphoſi, fœcunditate, morſus & perforationis, tibi, tuæ perſpicacitati ac meæ patientiæ fuiſſem oneri. Detecti ergo ſunt;

VERMES in Capite, Miſc: cur: dec. I. ann.

ol.

obs. 147. & ann. 3. obs: 414. dec: 2. ann. 9. & 10. obs. 50.

Vermes aſcaridiformes 40. per nares emiſſi, ab vetula Birrenſi, quæ paſſa fuerat ingentem hemicraniam. PETR. BORELL: in obſer. rar. med. phyſ. epilogo. confer cent. 1. obſ. 19. & 39.

Vermis ſupra duram matrem, inſtar curculionis, cranio perforato & aperto, inventus. PETR. FOREST. lib. 9. obs. 4. Sect. 1.

Vermes, cum pure fœtidiſſimo, ad duram matrem reperti, undè tamen æger convaluit. HILDAN. cent. 1. obs. 16.

Vermis per nares rejectus, in puero, dolore capitis afflicto. HILDAN. cent. 1. obs. 8.

Vermiculi oculorum. JOH. NICOL. PECHLIN. lib. 11. obs. 35.

Vermes è nare projecti. FOREST. lib. 21. obs. 26. Sect. 3. miſc. cur. dec. 2. ann. 3. obs. 99. TULP. lib. 4. cap. 12. PETR. BORELL. cent. 3. obs. 45.

Vermes in auribus: miſc. cur. dec. 1. ann. 3. & 4. obs. 5. FOREST. lib. 21. obs. 26. Sect. 3. item lib. 12. obs. 9. Sect. 2. PLIN. lib. 20. cap. 14. JOH. BAPT. MONTAN. conſ. 40.

Vermis odontalgicus. JOH. NIC. PECHLIN. lib. 11. obs. 36.

Vermes dentium. miſc. cur. dec. 2. ann. 5. obs. 192. ann. 9. & 10. obs. 24. & 187. Act. Haſn. vol. 5. obs. 108. & LEEUWENHOEK.

Vermes ſalivæ. miſc. cur. dec. 2. ann. 9. & 10. obs. 130.

Ex Vermium abundantia in gingivis, mortis cauſam deducit HILDAN. cent. 1. obs. 59.

VERMES ex ſpina dorſi notantur, miſc. cur. dec. 1. ann. 2. obs 109.

VERMES dorſales. PETR. BORELL. cent. 1. obs. 89.

COCHLEÆ vomitu rejectæ. miſc. cur. dec. 1. ann. 3. obs. 85.

VERMES ventriculi & vomitu rejecti. miſc. cur. dec. 1. ann. 3. obs. 258. ann. 3. & 4. obs. 38. & 80. dec. 2. ann. 4. obs. 39. ann. 6. obs. 33.

VERMES longi, albi, ex ventriculo ejecti. FOREST. lib. 21. obs. 26. ſect. 3.

VERMES quingenti à ſene rejecti.
Idem ibidem.
- - - - trecenti idem ibidem.

CARDIALGIA ex vermibus. Act. Hafn. vol. 5. obs. 34.

VERMES innoxiè inteſtina perforantes. miſc. cur. dec. 2. ann. 5. obs. 45. BONET. Med. Sept. collat. lib. 3. ſect. 16. obs. 12.

VERMES inteſtina perforantes, pereunte ægrâ, BONET. Med. Sept. collat. loc. cit. obs. 13.

VERMIUM globus, poſt dolores colicos, excretus. HILDAN. cent. 1. obs. 57.

VERMIS fruſtum ſeptem ulnas longum, à muliere excretum. HILDAN. cent. 2. obs. 73.

VERMES per umbilicum excreti. FOREST. lib. 7. obs. 35. in Schol. ſect. 1.

ASCARIDES teneſmi cauſa. Act. Hafn. 1673. obs. 74. confer. HIPPOC. Sect. 3. Aph. 26.

LUMBRICI in bubone inguinali. miſc. cur. ann. 6. obs. 144. dec. 1.

VERMES in pulmonibus, pleurâ & pericardio, Act. Hafn. vol. 3. obs. 56. FOREST. lib. 21. obs. 26. ſect. 3.

VERMES cordis, miſc. cur. dec. 2. ann. 9. & 10. obs. 13.

VERMES in venis, JOH. RHOD. cent. 3. obs. 61.

VERMES in ramis iliacis, Idem cent. 3. obs. 62.

INSECTA balæniformia in ſanguine humano. PETR. BORELL. cent. 3. obs. 4.

VERMES febricitantium. FOREST. l. 7. obs. 36. ſect 1.

VERMES peſte affectorum ATHANAS: KIRC. lib. de peſte.

VERMIS monſtroſus, diuturni morbi & mortis cauſa. JOH. RHOD. cent. 3. obs. 64.

VERMES renum, Miſc. cur. dec. 1. ann. 3. obs. 405.

VERMICULI veſicæ, abſceſſu putrido, affectæ, HILDAN. cent. 1. obs. 56.

VERMES in urina: miſc. cur. dec. 1. ann. 3. & 4. obs. 156. dec. 2. ann. 3. obs. 77. ann. 6. obs. 31. JOH. NIC. PECHL. lib. 2. obs. 18. Act. Hafn. vol. 5. obs. 21. BONET. med: ſept. collat. lib. 3. Sect. 29. obſ. 33. TULP. l. 2. cap. 43.

TERMITES per urinam excreti. miſc. cur. dec. 2. ann. 7. obs. 79. confer. obs. 478.

SANGUIS vermiformis, cum urina, excretus. BONET. Med. Sept. collat. lib. 3. ſect. 29. obs. 34.

Aſellus, ſive ὀνίσκος vivus, cum lotio excretus, Idem obs. 35.

Ver-

Vermis ſè veſica lactantis excluſus. BONET. med.ſeptentr. coll. l. 3. ſect. 29. obs. 33.

Vermes uteri. miſc. cur. ann. 9. & 10. dec. 2. obs. 7. ann. 8. obs. 24.

Vermes in collo uteri reperti & expulſi, PETR. FOREST. l. 21. obſ. 37. in ſcholio.

Lumbrici pedum & ſcroti in America, miſc. cur. dec. 1. ann. 3. & 4. obſ. 173.

Tumor verminoſus cum folliculo. miſc. cur. dec. 2. ann. 7. obs. 16.

Vermes in ſcabie & variolis. PETR. BORELL. cent. 2. obs. 72.

Habitus corporis verminoſus cum puſtulis & variolis. JOH. RHOD. cent. 3. obs. 64.

Verminosus homo, Act. Hafn. vol. 3. obs. 11. Utinam hoc noſtrô ævo hoc monſtrum non adeo eſſet frequens.

Ex acaro graviſſima ſymptomata. HILDAN. cent. 1. obs. 96.

Verminatio continua ab ipſa infantia, in ſenectutem uſque durans. BONET. Med. ſept. collat. ſect. 34. obſ. ult.

Vermes epidemii. Miſc. cur. dec. 2. ann. 5. obſ. 169.

Vermis biceps. BONET. Med. Sept. collat. l. 3. Sect. 16. obſ. 23.

Tandem, omnium ferè figurarum, dimenſionum atque diſpoſitionum vermes prodidit, in humano corpore, improbus hujus ſeculi labor: unicum hoc addiderim, me nunquam vermes in liene vidiſſe & num viderint alii, haud ſcire.

Litigandum ergo, rectius ratiocinandum erit, utrum

hæc

hæc animalia, quæ in viventibus corporibus humanis detegi, pro conceſſo, habemus, cauſæ morborum eorumque ſymptomatum eſſe poſſunt, an non? eoque maximè, quia inter alios THEODORUS KERKRING, cujus in republica Anatomico-Medica egregiè ſplendet fama, illud in dubium vocat. Vide ejus ſpecilegium anatom. pag. 177. ubi fallax judicium incertitudinemque viſus, ope vitrorum opticorum, in re Anatomica, demonſtrare ſuſcipit; Primò ex minutiſſimo viſionis centro; Secundò variatione colorum; Tertiò ex interpolata, unius objecti, viſione; hoc modo, nempè, ut diſcreta apparere, quæ verè unita, imo quod unum & corpore continuum eſt: ſed poſtquam microſcopium quoddam ejuſque artificem BENEDICT. SPINOSAM, laudibus decoravit ſummis, hæc prædictis adjicit:

Hoc quod inſtrumenti mei admirabilis ope detexi, viſum eſt admirabilius: inteſtina ſcilicet, hepar, cæteraque viſcerum parenchymata infinitis ſcatere minutiſſimis animalculis, quæ an perpetuò ſuo motu ea corrumpant, an conſervent, dubium eſſe poſſet ei, qui conſiderat domum dum incolitur, nitere & ſplendeſcere, eandem tamen atteri continuâ inhabitantium culturâ.

Quamvis mihi innotuit probè, quouſque, non hujus, aut illius de plebe hominis, veruntamen primatum quorundam fiducia & confidentia in vano experientiæ nomine, incertis paradigmatibus rerumque (ut fertur) contingentium & quæ iſtius farinæ ſunt aſſertionibus, poſitæ ſint abeantque, me ulterius hiſce non opponam, neque alios in ſubſidium vocabo,

qui omnem ex vermibus aliiſque animantibus, in humano corpore, morbum morborumque cauſam negant, aut affirmant: ſi enim liberè animi mei liceat effari ſenſa, dicam, reverenter, quod res eſt.

Exiſtimo omnem experientiam, animadverſionem, exemplum nunquam, aut ſaltem rariſſimè & tantum in genere, neutiquam verò in ſpecie, ut normam agendi poſſe adhiberi.

Primò; non dantur duo caſus, quid refero caſus? duo non dantur æqualia & in totum ſimilia, tota in rerum natura, ex hoc poſito (& placuit quibuſdam non plebeja delibutis doctrinâ) ſuſtinui quondam: EX RERUM CREATARUM INDEFINITA VARIETATE, DIVINAM IPSARUM ELUCESCERE DISPOSITIONEM ATQUE FABRICAM. Hoc ſi cum Medicina comparetur; hanc meam cauſam, hæc mea cogitata defendendum ſuscipient ægrotantium ætas, ſexus, methodus & ratio vivendi, anni tempeſtas, terra in qua degunt, locus affectus, morbi in- & decrementum quæque inſuper circumſtantiæ uniformitatem, proportionem applicationemque ſpectant veram, unius, cum altero caſu.

Secundò; pauci (pauciſſimi verò Medici ac Chirurgi) inveniuntur, qui errores ſuos in proximorum ſalutem atque commodum agnoſcere audent, aut volunt.

Tertiò; etſi etiam non ſperandâ fortunâ, etſi fortuitò, examine inſtituto celebratoque rationali, duo quaſi æquales ſibique ſimiles quopiam eruerentur caſus? quæro (& ut mihi perſuadeo non immeritò) hincne indubitanter atque ſine contradictione colligendum foret, ex lege velut didactica, hoſce ſeſe in

ha

habere ſemper? hac in re, ut in ea actum fuerat tunc, ſine hæſitatione & agendum eſſe nunc? crediderim ſanè quod non.

Quartò; nec licet, nec æquum reor, in re Medica, aut Chirurgica teſtibus fidem adhibere intemerandam, generaliter: hoc etenim ſi ſtatuendum & omnia eſſent vera quæ teſtibus non carent; multa omninò, proficerent Romano Catholicorum pſeudomiracula, quibus eorum crepundiorum nundinaria ſplendidè jam, ſed & fucatè exornatur officina. Hoc ſi foret affirmandum, omnes ſtultitiæ, mendacia, pro veris recipienda ſtarent, modò meticuloſi, inſcii, inexpertes, perfrictæ frontis, aut animo debilitati muliebriter, hoc teſtari & affirmare non vererentur. Hoc pede infauſto calcarent cum empyrico agyrta medicaſter & anus famam, fidem & ſtudia ſapientiſſimorum quorumcunque Medicorum atque Chirurgorum ubique & ſemper. Licet & pueri quoque obſervent, hoſce Dei & honoris cultu, ſtos vaniloquentiâ & fœdo lucri appetitu duci antùm.

Quintò; quæ amabò narratiunculis adhibenda fides, ex quibus, pro hac, aut illa relatione, damnum ſibi, aut lucrum in & adferunt homines? quid multi quid certè multi medicaſtri ſacra auri fame non moliuntur! non audent! num alio, quam Peroniani milites, genere furiarum declamatores hi agitantur, *qui clamant* (parci veritatis cultores) *machina hac, hujus ſurditati, hoc medicamento, illius epilepſiæ mederi potis fui.* Bene! bene! euge! feliciter! Hæc ipſa tolerabilia eſſent, utcunque, ſi curatos hoſce invenire daretur, contrarius, non exiſte-

ret eventus & infelix tragœdiæ cataſtropha. Paucis, ego me rationis normâ duci docerique ſino, hac, ut poſſum ſenſibuſque externis eorumque utor ope, ut ad tabellas, tabellario, ad opus organo, lumine ad probè diſtinguendas res, per ſe jam diſtinctas & ſic porrò; ſtatuens omnes morbos (non moneo de exterius adhibitis noxis, plagis, damnis) primò; in partibus fluidis: Secundò; per quos vehuntur in ductibus: Tertiò; in iis, in quas feruntur, partibus perſcrutandos, inveniendos depellendoſque extare: inſuper plus ſæpius quam quidem opinamur, animalia partium pravæ conſtitutionis, impediti motus ejuſque ſequelæ, eſſe cauſas; negans conſtanter, ſanguinem bilemque unquam, ullo in ſtatu, ut quidam nugantur, eſſe conſtitutos. Ut plurimum in hoſce materiamque hanc, cadit cuditurque eorum cenſuræ faba. Sanguis & bilis eorumque mala diſpoſitio, ut plurimum morborum cauſæ renuntiantur univerſales particulareſque; prior nempè, peccat quantitate, abundans, vel deficiens; nunc auſterior, tunc viſcidior, modò limpidior, mox acrior, hic ſpiſſior, illic tenuior, altera quoque, aut deficit, aut abundat ſtatuiturque tenacior, aut tenax non ſatis, amarior, aut non amara methodicè, nunc arctius, tunc non ſatis arctè cum ſanguine juncta mixtaque, modò aduſta, mox concocta non probè. Hæc & ſimilia tolerantur, hiſce connivetur & quid ni? ipſa, hoc medio, viſitatio formam ſpecioſè turgidulam ipſeque lucrimulgus *Medicus in via*, quibus animum intendit ſolum, pecunias, dedecoris præmia, obtinet.

FACINUS MAJORIS ABOLLÆ!

Medici, ſi quis, indocti imaginem intueri amet, vi-

videat nobiliſſ. Belgarum Poëtæ, CONSTANTINI HUGENII, DE ZUILICHEM, characterum ſeptimum Tit. Een ONWETEND MEDICYN, ſive de Pſeudo-Medico; cujus initium eſt;

HY IS EEN ONDERBEUL; EEN BUFFEL MET EEN RINCK;
EEN VUYST IN'T SWEERIG OOG; EEN OORBAND OP EEN' KLINCK;
EEN VROEDVROUW MET EEN BAARD; EEN KONSTIG MENSCHEN-MOORDER;
EEN' DOBB'LE KERKHOF-PLOEG; EEN BOEREN-BORSEN-BOORDER;
EEN' RAETSHEER MET EEN P; VOOR 'T MIDDEN, OF VOOR AAN;

Et quæ ſequuntur, quæ (vernaculâ linguâ) non dicam æmulandam, ſed ne imitabilem quidem, cùm redoleant elegantiam; inuſitata utiliſſimæ ſplendeant Satyræ luce geniumque ſapiant arguto-urbanum, in aliam transferri non poſſunt linguam. Legat hæc, cum Belga, omnis natio plaudatque mecum, ſcribentis egregias animi dotes, dum modò tacitè nunc, apertè tunc, mecum rideat fœdam hanc medicaſtrorum colluviem; ſed & ſibi caveat, ne cum ſpurciſſimo hoc conventu, ingenuos, doƈtos, judicio utentes ſincero, miſceat Medicos Chirurgoſque, divinâ rationis ac decoris prementes veſtigia atque ob ſapientiam, munera officiaque honeſtè atque bona fide, in miſerorum ſolatium adhibita, Deo mortalibuſque acceptiſſimos. Hiſce, hiſce (inquam) comprobatum eſt ex figura, ſtruƈtura, motu; ſanguinem

non poſſe ſalſum, non poſſe auſterum dari; bilem ex-
tare nullam aduſtam, aquoſam; Hi norunt, admix-
tione alterius, in ſe, ſubſtantiâ, mutari nihil. Ill
in liquoribus organiſque morborum cauſas non quæ
runt, aut indigitant eo loci, quo morbi principiun
ſupponitur, ſed nec eſt, nec fuit unquam: illi pr
comperto habent, animalia, etſi eorum myriade
eaque non videant corpore robuſto cadaveribuſqu
nares per & os erumpere, ipſis tamen morbos da
mnaque adferre poſſe: quinimo concedere hi no
morantur, cum in omnibus corporis partibus anima
lia inveniantur, ea quoque in omnibus corpori
partibus ægritudinum, veriſimiliter, eſſe cauſas.

Plus ſemper devorandæ difficultatis mihi fuit, in
perſcrutandis cognoſcendisque morbis atque eorur
cauſis, quàm, hiſce inventis, in ipſis curandis, au
mitigandis. non raro autem quæ aliis, prò cauſâ
mihi pro effectu ſunt. ſic tumor, ab effuſa lymph
in abdomine, lymphaticus; in pulmone, aut he
pate ulcus; in inguine bubo & ita in cæteris, in ca
davere ſi detegantur, morbi mortisque cauſa renur
tiatur, omni poſthabita contemplatione, hæc potiu
eſſe ante ruptorum, obſtructorum, aliove modo læſorur
vaſorum, aut liquorum, motu privatorum ſequelas
nullâ prorſus inſtitutâ diſquiſitione unde, quo loco
quando, qua methodo hæc acciderint, aut accidiſſ
potuerint? hinc in praxin fluxit hodiernam, deteſtar
dus iſte, aut deridendus error, ut uni eidemque ægr
tudini hic medicamenta ſale ſatura volatili; ille quc
rum ſtructura terrea & ſolida quaſi exiſtit, in aux
lium adducat: ſed de hiſce, data opportunitate, ube
rius, ne exſpatiari ab termino videar nimium. de
mor

nonſtravi (ut ſaltem opinor) ſatis ſuperque, quo
nodo, quædam animalcula eorumque ovula, in hu-
nanum ingrediuntur corpus; modi autem, quibus
uic noxam adferre, hoc cruciare, devaſtare atque cauſæ
norborum, ſymptomatum, ipſius imo mortis eſſe
oſſunt, ſequenti poſſe concipi methodo, mihi per-
iadeo (utinam & aliis) facile.

Primò; hæc animalcula, quorum millena aliquan-
o, uno in loco congeſta, inveniuntur, partes, in qui-
us degunt, ultra earum extendere ſymmetriam, tum
orpuſculorum ſuorum, cum generis ſui, incremento.

Secundò; mordendo haſce & perforando eaſque,
unc in modum, lacerando, frangendo, quo fit, ut
æc organa in totum, aut ex parte, uſu munereque
eſtituuntur ſuo.

Tertiò; reptitando permeandoque tubos locos-
ue ſeſeque in ipſos inſinuando, quorum tenerrima
ibrica hinc dolori exponitur infeſto.

Quartò; excitando in ſuccis motu inteſtino, qui
rogreſſivo exituique œconomiæ animalis neceſſario,
bſtat.

Quintò; abſorbendo & in proprium uſum conver-
ndo ſuccos materiamque nutritioni, augmento &
ræparationi partium animalis, in quo ſunt, dicatos.

Sextò; ejiciendo deponendoque ſordes, excremen-
, ovula, fœtus, mortua corpuſcula inter partes,
iarum motus hiſce impeditus, infauſtos ſecum du-
t exitus.

Plurimæ hiſce poſſent læſionis adjungi formulæ;
d opinor, haſce ſufficere, ad alias plureſque hac
e re, formandas ideas.

Cui tandem notum eſt pharmacum eoque utitur,
quo,

quo, citra totius corporis partiumque ſingularium detrimentum & incommodum, animalia hæc eorumque morſus, reptatus & quæ iſtius generis alia ſunt, enecat, avertit, aut dum in vivis ſunt, corpore depellit, hic ille, hoc reſpectu, rem medicam tractitat tutò:

Sed conceſſo, inordinatam partium fluidarum diſpoſitionem atque ita ſanguinem ſanguinique conjunctam materiam (ſive mala illa diſpoſitio in earum figura, ſive motu concipiatur) cauſam quorundam morborum eorumque ſymptomatum poſſe extare, ideone rationi non conveniens videbitur probatio? inventis in fluidis ſolidiſque partibus animalibus, ea quoque cauſas quorundam morborum eorumque ſymtomatum poſſe extare de priore plura verba, de ſecundo efficaciores produci poterunt demonſtrationes; æquum itaque foret, ſi iſti homines, qui unicè experientiâ ſuâ nituntur, ſecundâ hac methodo cogitandi, ſe duc paterentur ad primam, id quod quæſiviſſe oportuiſſet primò, nempe, ad rationem.

Dicerem porrò de ſupra indigitatis medicamenti in genere & ſpecie, ni vererer me vel jam urbanitatis titulique epiſtolaris, uni tantùm ſcopo inſervientis, tranſiiſſe limites; dum te, videlicet, abſtraho ab tuis occupatumque detineo rebus, propriè ad exercitia tua non pertinentibus atque huic etiam obſervationi alia adjicic verùm hæc & alia abs te illiſque, qui haſce inſpicere tabellas non dedignabuntur, in meliorem poterunt recipi partem, hac poſitâ veritate, me ho in commodum reipublicæ medicæ & ad incitando

cogni

cognitionis nobiliorum rerumque adhucdum abſconditarum (quarum, eheu! indefinitus eſt numerus & ordo) perſcrutatores feciſſe ſolummodò, communicaturus propediem tecum, DE TUBIS FALLOPIANIS & hiſce adjacentibus partibus, de quibus me monuiſti honorificè, mea quoque cogitata officiosè.

FINIS.

GODEFRIDI BIDLOO,

DE

OCULIS ET VISU

VARIORUM ANIMALIUM

OBSERVATIONES

PHYSICO-ANATOMICÆ.

Lecturo S.

Ipſe memet ipſum meaque dum excutio, comperior & annuo lubens, amicorum monita, hortamenta rogatuſque, vim apud me obtinere ſuaſionis & imperii maximam. Quis autem ri, qui hac de facilitate mea ambiget meritò? bi viderit, me, ipſis id petentibus, quas uper vernaculâ linguâ exaratas edidi tabellas, oi modo latinas facere; Sed & ventilationi ob cere publicæ. Fateor ingenuè tanti non eſſe

ptire ſuaviter atque infantiſſimè: is etenim ego non ſum, qui infantibus ſenibuſque melimela dare vacuaſque offerre mariſcas ludibundus amo quique tenebricoſam eorum ignorantiam atque inſulſam ſtupiditatem helleboro curare, aut carminibus fugare valeo. tu autem, candide lector, Vale.

G. BID-

L E C T U R I S

S.

S. LUCHTMANS.

SIC tandem in lucem emittitur, & publici juris ſit hæc Cl. BIDLOI, toties promiſſa de Oculis Insectorum ſententia & lucubratio. Poſthumum quidem videri cuiquam poſſit hoc opuſculum, quum jam duobus abhinc a morte ejus annis prodeat; verumtamen hæc omnia ab ipſo Cl. Auctore ſic edita & impreſſa & à typothetarum mendis purgata ſunt, priuſquam in morbum incidiſſet; dixitque nobis identidem hæc ad umbilicum perducta & ſic edenda. Conſtituerat quidem ipſe, ſi convaleſceret, his ſubjungere de morbis oculorum tractatum, ſed fato functus voto damnari non potuit: neque nos ex ſcedulis ejus & lituris eruere iſta potuimus, ut Viri Cl. famâ digna videri poſſent; quæ una ex cauſis

fuit, cur tamdiu dilata fuerit hæc editio. ſed & altera gravior erat, nempe quum induxiſſemus in animum Cl. defuncti opuſcula, quæ ad Anatomiam & Chirurgiam ſpectabant, & ſparſim emiſſa erant, in unum collecta faſciculum ſimul cum orbe litterato communicare, & nonnulla ex iis in eum uſum iterum typis deſcribenda eſſent, viſum fuit his edendis tamdiu ſuperſedere, donec conjungi cum cæteris poſſet hic tractatus; quique omnia deſiderarent, iis ut ſatisfieri poſſet, vel ſi qui, reliquorum jam compotes facti, hanc novam hujus Cl. Viri opinionem de hac diſceptatione videre cuperent, ne ii quoque deſiderio fruſtrarentur. Nos ergo quum aliis aliunde negotiis diſtracti hæc abſolvere prius non potuerimus, ſic tamen Viro Cl. juſta perſolvere, & ne hoc opuſculum immerito poſthumum crederetur, hoc vos admonitos eſſe voluimus. Vos fruimini, & Valete.

G.

G: BIDLOO;

DE

OCULIS ET VISU

VARIORUM ANIMALIUM OBSERVATIONES PHYSICO-ANATOMICÆ.

EA, quæ, de Variorum animalium oculis eorumque diſpoſitione & Methodo videndi, obſervanda mihi contigerunt, enarraturus, pauca, in anteceſſum (*Lect: benev:*) monenda habeo.

In Viſus actione, vel ad Viſus actum, requirunur, LUMEN, OBJECTUM, OCULUS: illa, quæ de Lumine & illuminatione Objectorum in genere & ſpeie, conſideranda veniunt, extant apud nobiliſſ: CARTESIUM *Diopt: C.* 1. & 2.; oculi autem ichnoraphiam C. 3. exhibitam, ex perſpicacis viri, tum nſpectione, tum imaginatione eſſe depromptam, neno dubitabit, qui ejus hæc verba legit attentè: *Si ua arte, poſſet oculus ita ſecari, plano per mediam*

pupillam tranſeunte, ut nullus ex eo liquor effluëret, nec ulla pars loco moveretur, talis ejus ſectio appareret, qualem hæc (quam proponit) *figura repreſentat:* poſſe hoc, arte & commodiſſimè fieri, patet; oculo, videlicet, unà cum capite frigori intenſo expoſito congelatoque & poſtea de fovea oſſea, cum, aut diſſectis exterioribus ejus partibus, puta palpebris, adipe, glandulis, muſculis &c. exempto acutiſſimoque cultello deinceps, methodo & lineâ memoratâ, perſecto hemiſphæriiſque ejus in cochleare, aut vaſe Vitreo poſitis iiſque ferventi aquæ immiſſis, ea conditione, ut illa perſciſſi oculi limbos nunquam ſuperet: tunc enim liqueſcentibus, degelantibus & degelatis tandem omnibus partibus, ſingulæ ſeſe, ordine & diſpoſitione, quâ ſunt collocatæ, viſui jucundiſſimè & quidem, ut hac tabula proponitur, ſubjiciunt.

TABULA PRIMA.

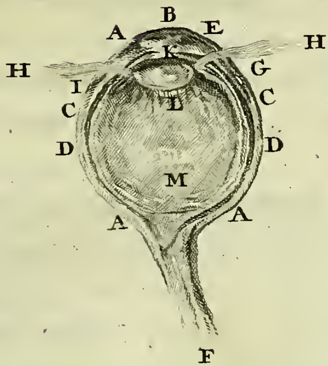
Repreſentans oculi interiorem, externo omni ejus ſepoſito apparatu, diſpoſitionem.

A. A. A. *Oculi bulbus.*

B. *Anterior membrana, aliquantulum ſemper de bulbo protuberans,* CORNEA *dicta.*

C. C. *Tunicæ* ADNATÆ, *ad palpebras extendendæ portiones.*

D

D. D. D. D. Corneæ *ſequela, quam* Duram *vocant.*

E. E. *Tunica* Uvea, *cujus poſterior pars* Choroïdis *titulo diſtinguitur.*

F. *Nervus* Opticus, *hujus filamenta & diſperſiones, mox ubi oculi bulbum intrant,* Retinam *tunicam conſtituunt.*

G. G. Iris, Aqueo Humori *innatans.*

H. H. *Ligamentum* CILIARE *leviter expreſſum.*

I. I. *Diſtantia inter* CORNEAM UVEAMQUE, *in qua fluctitat*

K. *Humor* AQUEUS, *quem, ſequitur,*

L. CRYSTALLINUS, *exceptus, parte poſtica, âb humore*

M. M. VITREO. *Singuli hi liquores, eâ, quâ potuit fieri, arte, adumbrati repreſentantur.*

Ea, quæ de inſpiciendis, aquæ immerſæ & moribundæ felis oculi tunicis interioribus motuque præſertim UVEÆ atque ejus ornatu muſculari cum annexis, tradit Clariſſ. MERY, crebra repetitione experimenti & perpenſione actus, ſunt digniſſima.

Cum olim & nunc, imprimis verò noſtro tempore & nuperrimè, completiſſimi, ut ajunt, animalis, Hominis, nempè, oculus ſæpèſæpius & ad normam ſit deſcriptus & figuris expreſſus, ejus ulteriori deſcriptioni ſuperſedebo: de viſu itaque, id eſt effectu Luminis, illuminati Objecti & Oculi agendum videtur; ſed quid videre, Phyſicè loquendo, ſit, vel quo modo res, reſpectu corporis & animæ, vel communis, ſic dicti ſenſorii, peragatur, de eo ego quidem non erubeſco fateri, me hoc non percipere: omnes etenim quas & quotquot mihi contigit audire, legere

&

& examinare hujus actus deſcriptiones, non unam poſt ſe relinquunt conſentiendi in eas, difficultatem. Ex: gr: *Viſus eſt, luminis cum objecti illuminati imagine, oculo recepti, per nervum opticum in ſenſorium commune & ad animam delati motus, vel actus, quo objecta à ſeſe invicem diſtinguuntur, percipiuntur.*

Vel *Luminis & cum lumine corporis illuminati imaginis, oculi omnibus partibus, viſum modificantibus, interpoſitis, in retinam, picturæ adinſtar impreſsio & per cerebrum Nervumque opticum in- vel ad ſenſorium commune, vel ad- & in animam tranſlatio, repreſentatio, perceptio*, &c.

Tot ſanè obſcuritates, in re phyſicè & ratione illuminanda, quot verba: accepta enim tali definitione; ſequitur, homine excepto, nullum animal ſecundum eos, videre plus, quàm ſpeculum, utpote ſenſu & anima, deſtitutum; taceo jam nunc immenſam, ratione ſtructuræ, ſingularum oculum conſtituentium partium, pro cætu animalium eorumque individuis, varietatem, de qua mox.

Verbo; oculus erit medium, ſive modificans inſtrumentum, illuminati & conſpiciendi corporis imaginem in viſus actum (de figmento ſenſorii communis, vel glandulæ pinealis munere imperatorio ſilet ratio, ſileat & oratio) ad animam, deferens; ſit ita; ſed

heus! *Lect: Phyſicophile*) quo modo communicat, tan
git, movet objecti illuminati imago hæc, animam? v
dicam quod res eſt? tu & ego novimus hoc cum igno
rantiſſimis idque quoque fugit perſpicaciſſimorum Ph
loſophorum principem, utinam! (vide ejus, *ad princ
pem Palatinam, ad quæſtionem:* DE CONJUNCTION
ANIMÆ ET CORPORIS, *frivolas reſponſiones ac expl
cationes*) illas nunquam divulgandas reliquiſſet: mu
tùm enim de phyſica merenti ſuæ famæ, melius co
ſuluiſſet; ſed verò quantùm fluxerit, quàm fuerit v
rius, verſatilis & parùm ſibi conſtans, in condend
ſuis ſyſtematibus Phyſicis, noviſſe ſi quis amet; i
ſpiciat REVER: RENATI RAPINI, eruditiſſimi vi
tractatum, cui Titulus: *Reflexions ſur la Philoſophi
Phyſique* &c. itidem, alium: *Comparaiſon de* PLATO
& d' ARISTOTE habebitque, hac in parte, nobili
RENATI CARTESII, Typum & characterem; ego a
tem unius & alterius RENATI ſcripta mea non faci
ne ergo cum excellentiſſimis viris hiſce & CERSEI-
RIO, LA FORGE aliiſque;

RUMORES VACUOS VERBAQUE INANI,

ſpargere videar, feſtino ad meum propoſitum, cert
convictuſque, Deum multa celaviſſe mortales, forſit
in eorum utilitatem & commodum poſt quædam ſe-

ı, induſtriâ arte & diligentiâ, detegenda : *eſt* (nam-ue) *in ipſis rebus obſcuritas & in judiciis noſtris in-rmitas*, ſecundum CICERONEM, *quæſt. acad.* 4.

Quemadmodum nobiles quidam artium & ſcientia-ım antiſtites; imprimis verò Germani, Anglicani, Gal-cani, ſub MEMORIÆ, COLLECTIONIS, ACTORUM c. titulis, obſervationes & cogitata ſua ſcripto po-ſteris tradiderunt; ut poſtea generali ornandæ, hujus, at illius facultatis, hiſtoriæ, inſervire poſſe videren-tur, ſic ego ea, quæ de varietate diſpoſitionis ocu-lrum variorum animalium perſcrutari valui tibi (*Lect. lnev.*) inſpicienda reverenter offero.

PRIMÒ; Statuens; NULLUM ANIMAL VISU, NA-TURÂ, EXTARE DESTITUTUM; exhibeo tibi, duo-rm, vulgò cæcorum animalium, TALPÆ, nempè & CÆCILIÆ SERPENTIS, oculi anatomiam;

Monuerim autem TALPÆ oculum perſcrutaturum, diligenter primò; eum conſideret inſpiciatque extrin-ſcus: collocatur enim in roſtri anguli parte laterali & ſperiore 2^{dò}. leviore flatu, per tubulum minorem, in mortua, in viva, quoniam ſatis eminet, pilos, qui-bs omni ab parte, obſtipatur, removeat & tunc præbebit ſe, in mortua, conſpiciendum, qualis pro-pnitur, ſequenti tabula.

Animal hoc (TALPAM) minimè eſſe cœcum (τυφλὸν) â

â cujus vocis tamen ſignificatione primariò, nomei ſuum hauſiſſe veriſimile eſt, conſtabit mox; ſi cu verò alia ejus quædam nomina; ſed & ei non compe tentia audire volupe ſit, adeat is Excellentiſſ. ALDRO VANDUM, JONSTONUM alioſque, de regno animaliun ſcriptores & compilatores.

TABULA SECUNDA,

exhibens

FIGURÂ PRIMÂ,

A: *Adapertiles talpæ palpebras, ciliis, in Limbi arcualibus* B. *multoque, undique piloſo villo o ſeſſas.*

FIGURA SECUNDA,

Proponit oculum, corpori exemptum palpebraſqu maximè autem inferiorem, apertas.

TERTIA FIGURA,

Repreſentat A. *Cutim, partim â capite ſeparata* B. *Foramen in cute, unà cum diſſectis palpebris, parte Interiore, quibus inhæſit oculus.* C. *Oculum ipſu, remotâ membranâ* CONJUNCTIVÂ. D. *Muſculum Te poralem.* E. *Cranii partem mediam, ſuturis diſtincta*

I.

TAB. II.

Fig: 1.
B
A
B
A
Fig: 5.
B
A
Fig: 2.
Fig: 3.
E
D
C
B
A
Fig: 4.
Fig: 6.
B
B
F
E
A
D
C
A
D
Fig: 7.
B
A
C
C
Fig: 8.

F I G U R Â Q U A R T â,

Delineatur, oculus totus, reſectis muſculis, in chartula, â latere conſiderandus.

F I G U R A Q U I N T A

Exprimit eundem oculum, adaucta ejus magnitudine, ut, A. *Pupillam.* B. *Veſtigia diſſectæ adnatæ tunicæ & aliarum partium reliquias, nec non oculi figuram, ut & Nervi Optici.* D. *in- & ad oculi bulbum aditum & ingreſſum.*

F I G U R Â S E X T Â

Diſtinguitur, A. A. *Cranium apertum ac intra illud,* B. B. *Cerebrum ad latus reclinatum.* C. *Nervus Olfactorius.* D. D. *Opticus unus & alter.* E. *Auditorius: etſi verò, hoc in animali, qui & quotquot ſunt, magni robuſti & prægrandes exiſtant nervi, ut & tendines, omnium maximi tamen Optici, qui ex ima Corporis elongati cerebri parte.* F. *Producti, ad oculi regionem poſticam, lineâ rectâ pertuſâque oſſeâ orbitâ, feruntur.*

F I G U R A S E P T I M A

Adumbrat, A. A. *Cranii baſin, adaucta ejus ma-*

B gni-

gnitudine. B. B. *Duram matrem, ſive membranam multis vaſculis Sanguiferis donatam, cujus medio cavitas ut & occipiti eſt inſculpta, concipiendo Cerebellum, apta; porrò* C. C. *Occipitis oſſis eminentias.*

FIGURÂ OCTAVÂ

Deſignatur totum Caput oſſeum.

Adjicio hiſce, in tranſitu, PRIMÒ; vaſorum Sanguiferorum omne genus, eum in modum, in hoc animali, ſuo turgere latice; ut rubedine intenſa perfundat tingatque cerebrum: SECUNDÒ; tunicas & liquores oculorum, ab iis plurimorum animalium differre parùm; niſi TERTIÒ; aqueum comperiri, habita ratione corporis proportionis, copioſiorem: nigricantem enim nunc, variegatam tunc, animal hoc obtinere iridem idque pro cætus quoque individuo, nemo mirabitur, qui ludibundæ naturæ, vel, ut ſimplicius loquar, omnipotentis Dei, in animalia, pro eorum commodo, regione, ætate, tempeſtate anni &c. exercitam obſervavit varietatem; veruntamen ſilentio tegendum non videtur; QUARTÒ; TALPAM fœtere inſigniter, magno cum ſtrepitu interſpirare, canum inſtar venaticorum odororum eſcam, vel prædam quærentium, olfacere exquiſitè & minimam quoque cir-

cum

cum ſe, terræ motionem & agitationem ſentire; vel ſi mavis (CARTESII aſſecla) ad hunc motum ilicò cogi ex lege motus, foſſionis & cuniculi incepti viam inmutare, vel planè de opere quieſcere, vel ab hoc inſtrumentali ſuo actu, non verò ſenſatione, vel intelligenti, aut intellectuali quadam facultate, proprietate, neceſſitate &c. deſiſtere: vide (*lect: benev:*) plures incongruas rationi contrarias & hoc ſuppoſitum ſpectantes, apud memoratum Reverend: RENAT: RAPINUM atque cum Phyſica minimè convenientes, conſequentias alias.

SERPENTI CÆCILIÆ, nemo, quod ſciam, auctorum (vide PLINIUM, ISIDORUM, ALBERTUM, ALDROVANDUM, GESNERUM &c.) oculos concedit; dantur autem, qui organo, oculi ſpeciem referente cutique inhærente tantùm; verùm non ad viſus actum idoneum, inſtrui hoc animal contendunt; aſſeverantes leves quidem oculorum adumbrationes excavationeſque oculiformes; ſed verò veros oculos, in eo, extare nullos: experiri ergo & indagare conſtitui, hoc quid de aſſerto eſſet verum? ne vel ullum, circa animalis hujus nomen, genus & ſpeciem, committerem errorem (variæ enim ejus ſunt, pro regione, in qua degunt, ſexu, cutis maculis, ſive pictura & magnitudine, ſpecies) perluſtravi rerum Phyſiologica-

rum nobiliorum; præſertim verò piæ memoriæ & amiciſſimi mihi collegæ, Pauli Hermanni, muſæa & quos in iis inveni horum ſerpentium, eos diligenti ſubjeci examini; at verò, ad unum uſque, in omnibus, oculos completiſſimos eoſque, omni ad perfectum viſum requirenda ſupellectile inſtructos, obſervavi. en! ecce! ergo Cæcilias, diverſæ ſpeciei, balſamico liquore conſervatos eorumque oculorum delineatam fabricam.

Clauduntur laxiſſimis & maximè protuberantibus palpebris, numero duales, figurâ rotundi, colore nigricantes intensè, in capitis parte laterali, Cranii limbum ſuperiorem tangentes, quæ omnia & alia exhibentur,

TABULÂ TERTIÂ,

cujus

Figura Prima.

Cæciliam *minorem exprimit; in eo oculi lateralem omninò Capitis partem occupant.* A. *Palpebræ binæ, in longum exporrectæ, lineâ æquali clauduntur.* B. *Os* C. *Ipſi eſt patulum & hians valdè, totum corpus colore tinctum ex albo-fuſco & ſquammulis minimis variegatum.*

Fi-

TAB:III.

Fig. 1.

Fig. 2.

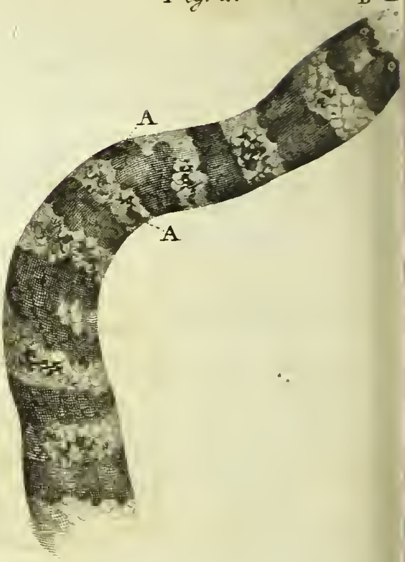

Fig: 3.

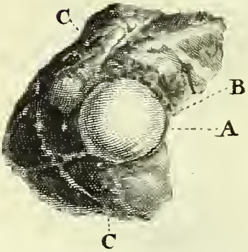
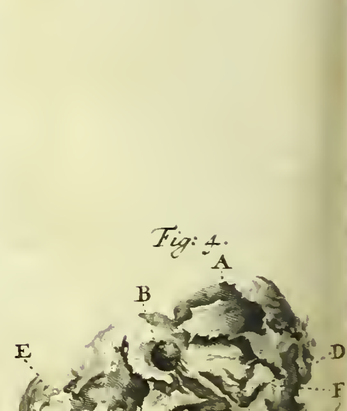

Fig: 4.

FIGURA SECUNDA

Refert, A. A. CÆCILIAM *maculatam majorem*; *ujus oculi.* B. B. *Superiorem Capitis partem*, *pro de habent*, *nullo palpebræ ritu contecti*; *ita ut dubi-m*, *utrum veteres* CÆCILIAS *finxerint*? *an verò bis* CÆCILIAS *videre unquam licuerit*? *Os.* C. *rrò huic animali minus & compactum*, *nares* D. D. *æmagnæ ſunt.*

FIGURÆ TERTIÆ

DELINEATIO

Demonſtrat, *inſigniter adaucta proportione*, *per croſcopium*, *tunicam globoſam* CORNEAM. A. *unà n* B. *Circulo nigricante*, *tunicam hanc Capiti oſſeo ſgente*, *nec non.* C. C. C. *Squammulas quasdam*, *i ab cute ſeparatas.*

FIGURA QUARTA

Refert, A. A. *Adaucta magnitudine*, CÆCILIÆ, *atere fractum*, *Cranium*; *ut oculus.* B. *melius inctiuſque*, *cum cæteris proſtaret inſpiciendus.* F. *ebrum.* D. *Nervum Opticum.* E. E. *Nares* & C. *xillam inferiorem.*

Egregius cum pictor hæc omnia, ad vivum, ut-junt, expreſſerit, hiſce me, Lectori & POSITIONI MEÆ PRIMÆ, ſatisfeciſſe, autumo: licet enim, ex horum animalium demonſtrato organo viſus & qua hæc viſu carere non videntur, non ſequatur, nulla viſu carere; ego tamen de cæteris ita colligam ſtatuamque; uſque dum aliquod animal mihi exhibitur, naturaliter, oculis viſuque deſtitutum, perſcrutandum examinandumque.

Statuo SECUNDÒ; NULLA ANIMALIA LUMINIS, DE OCULO, ALIQUID, IN OBJECTA EMITTERE.

Altera Veterum, quæ cum priore debellanda expugnandaque venit opinio & falſa relatio, quam Nobiliſſ: ipſe quoque CARTESIUS, non omninò de-ſuiſſe videtur (vide ejus DIOPTR. C. I. *artic:* 6.); DARI HOMINES & ANIMALIA QUÆDAM, NOCTU VIDENTIA; Seductus forſitan â tramite prius ſibi propoſito & calcando Phyſico, hiſtoriâ TIBERII Cæsaris, ex auctoritate C. SUETONII; cujus hæc ſunt verba (Vide *edition:* GRONOVIAN: SECT: 68. in prædicti Imperatoris vita) *cum Prægrandibus oculis & qui, quod mirum eſſet, noctu etiam & in tenebris viderent.* Id idem aſſerunt quidam de EQUO, VULPE, AVIBUS INSECTISQUE quàm plurimis; de FELE autem, generalior eſt aſſertio; ſed & equè falſa de

hce

hſce inferius; ratiocinantes, fieri hoc, ob copioſiorem ſpirituum animalium productionem & fluxum, citò majorem, in oculum per pupillam, in eo animali, cui maxima eſt pupilla & propter calidum hujus liquidi indolem. Dantur qui virtutem hanc, ab lumine, prius in oculum, ab objecto, miſſo, derivent; verùm credo, quàm vana & de republica Phyſico-anatomica expellenda hæc ſit ſententia, ſatis me demonſtraviſſe in *exercitationibus meis Anatomico-Chirurgicis*, *titulo* DE NERVIS: de pupilla & ejus amplitudine, quàm perperam illi, reſpectu ejus muneris, ſentiant, ex eo liquet, quod viſus acutior ſit & accuratior, pupillâ contractâ: quo enim major pupillæ circulus, eò oculus, ſive CORNEA, recipiat dimittatque improportionatos, ab objecto illuminato, luminis radios & cum iis objecti illi impreſſam imaginem, eò minus exactè videt animal, ſive oculus;

Quod autem, ubi primùm â ſomno oculi patent & corporis alicujus illuminati imaginem recipiunt eamque, mox iis clauſis, vident, ſanè contrarium probat, probare quod conantur: nam quo modo? palpebris clauſis, ex oculo, ſive de RETINA, emittitur ad objectum, lumen & quare hebeſcit, tam citò viſus hic ille actus? reſpondeant, vel reſpondeat ratio; quia motus impreſſæ imaginis ceſſat, opus eſt

novo

novo lumine, ab objecto illuminato, in oculum ulterius, dimittendo. Si quis porrò *Mydriaſin*, *Nyctalopiaſin* alioſque pupillæ morbos conſideret, f.cilè in meam ibit ſententiam; pupillæ quoque m.tum, partim eſſe voluntarium, partim verò non, .quet probaturque ex admota ad Oculum lucente ca.dela: ejus enim vi & Luminis ictu, nobis invitis partibus omnibus aliis quieſcentibus, contrahitur p.pilla; verùm autem eſt, nullum extare animal, qu moveat pupillam, partibus cæteris oculi immo manentibus voluntario actu; illa itaque contracti, quæ candelæ lucentis vi fit, minimè eſt voluntaria

Ulterius; ſi lumen ab oculo emittatur, aut rev.beretur noctu & in tenebris, in objectum, ut quib.dam non omninò poſſibilitati videtur contrarium, .portet illuminetur objectum, ut ab homine, aut anim hoc lumen emittente videatur: ſine lumine, ſine lu enim nullus concipiendus viſus; oportet itidem hoc .miſſum lumen ab adſtante & hunc actum ſedulò obſ.vante homine detegatur: unde enim & quo modo al., de ejus exiſtentia, apparitione, vel actu, aliquis poſt eſſe certus? vel argumenta de poſſibilitate & veriſi.litudine, ſui producti, formare? hac in re itaque, ut mihi ſatisfacerem planè, Felem, in obſcuro l.o collocatam, obſervavi exactè; de oculis autem emiſſi

u-

luminis mihi apparuit nihil; mox murem, vinculo adſtrictum, in angulo depoſui percepique, ex ſtrepitu curſus & vocis, ſtatim, felem ruere in prædam & adhibitâ candelâ, devorantem jam murem, deprehendi. Sequenti nocte, felis oculos luto tenaciſſimo inieci clauſique probè eſurientique per integrum diem, altera parte conclavii, caſeum piſceſque crudos detegendos expoſui; diremit, non ſine multo murmure, omnem oculis impoſitam ſupellectilem volavitque in eſcam; ego verò denuò ipſi oculos obturavi eoſque inſuper pulvillis & ligaturis conſtrinxi firmiſſimè, repoſitâ, in alio conclavii angulo, eſcâ, vidi; licet inverſo teneretur, ab eſca, ſitu, eam manu dimiſſam, brevi, nullo tramite laterali deductam, rectà petentem appoſita; ſed, ne aliquot mihi reſtitaret dubium, feli tandem utrumque oculum ita laceravi, elicito quoque liquore Cryſtallino, ut organi hujus nihil exſtaret, diſpoſitione non privatum; poſt aliquot dies, eſcam ei propoſui è longinquo; verùm ubi aliquoties circumſpiraſſet, eodem, ut nuper, impetu ad murem propoſitum excurrit eumque devoravit avidè: nocu ergo hæc & alia animalia non videre; ſed olfactu ſo uti acutiore eaque virtute peragere, quæ viſui tribuuntur, pro comperto habeo.

Spiritibus animalibus, in corporibus calidioribus,

ſive reſiduo Luminis, ſubtilis, aut aëreæ materiæ, ne de nomine lis ſit, præter modum, agitatis, belluarum jumentorumque quorundam oculos piloſque, fulminis ictu citius, colore mutari, ejuſdem farinæ fabula videtur: CHAMELEON enim, animal, præ cæteris, frigidum renuntiatum, colorem mutat; cute licet glabra & dura circumductum: adde (ſpirituum animalium conceſſa hypotheſi, ex qua facilè nugaciſſima poſſent defendi) multa lucere, ſpiritu animali deſtituta, Ex: gr: aqua marina agitata, lignum putredine corruptum, piſces mortui ſaliti varii, ſquammulæ inſectorum & ſimilia: multa itidem dantur animalia, quæ propter duriſſimam corneam membranam Lucis & Luminis vim omnem ſufferunt; quædam verò tenellulâ prædita, vel lucis vix quidquam ſuſtinent primorum exemplum in AQUILA &c. Secundorum in VESPERTILIONE aliiſque eſt: nullum itaque animal, in obſcuro, videt; ubi viſus, ibi LUMEN, OBJECTUM EXTRINSECUS ILLUMINATUM, OCULUS ſin minus, obſoleta & multoties refutata, reſuſcitanda erit doctrina *Pythagorica, Empedoclea: oculum* nempè, *eſſe inſtructum igne innato atque ex eo, u ex laterna flammulæ ſplendorem, erumpere;* verùm qui in corde flammulam, in glandula pineali ſeden animæ omnique in parte corporea ſubtilem materiam

HEI

Helmontii archæo lepidiorem, ſubſtituere & quidem nudè quique vetuſſimorum Philoſophorum nugamenta, in ſui ſyſtematis commodum, vocare voluit, quid obſtat? quo minus ille, neceſſitate dixerim, an potius vani & ſuperbi conatus ſui ſuſtinendi cauſa, multo experimento, erroris convictos, non citet, vindicet, ſequatur? vide & audi (*Lect: benev:*) Eruditiſſ. R. Rapinum, Tract: *Reflexions ſur la* Physique. *pag:* 423. & *ſeq:* accuſantem Nobiliſſ: R. Cartesium cæcitatis & inſcitiæ, Philoſophiæ Democriti, Leucippi & aliorum; quorum tamen eſt, ndole & moribus gallicanis, volubilior & verſatilis ectator egregius; cum deceat virum Phyſicum, eſſe n ratiocinando & demonſtrando, conſtantem: ſic menoratus Rapinus hoc reſpectu, de eo: Descarte, *ui veut qu'on commence par douter de tout, ſe defaire le toutes ſes lumieres, ſe depoüiller de tous les ſentiiens, de la côtume, de l'education, de l'opinion, des ens & de toutes les autres impreſſions, pour n'apprenre, que peu de choſe, demande plus, quil ne promet quand, pour rendre raiſon de choſe, il à dit; qu'els ſe font par une certaine figure, par un certain mouveient, par une certaine extenſion, il à tout dit: car n'approfondit rien & tout ſectateur de* democrite, *u'il pretend eſtre; il n'entend point la vraye doctrine*

 de

de ce Philoſophe & paulò inferius *l'explication qu'i donne à tous les mouvemens de l'ame dans les paſſions par la jonction de nerfs & de fibres qui aboutiſſent à la glande pineale, eſt une viſion, car il n'y a point de nerfs qui aboutiſſent à cette glande &c.* interpoſuerim vel addiderim; quàm qui ejus ſenſationi, ut cæteris corporis partibus, inſervire deſtinati ſunt.

Quæ gallicè ſunt conſcripta, ſonant Latinè: Cartesius, *qui vult* (ſcilicet ad detegendam veritatem) *incipiamus dubitando de rebus omnibus, liberando nos omni de lumine intellectus; privando nos de omni dato ſive ſuppoſito, ex conſuetudine, educatione, opinione, ſenſatione & omnibus aliis impreſſionibus producto ut pauca percipiamus, exigit plus, quàm promittit & ubi ad reddendam rerum rationem, dixit illas fieri certa quâdam figurâ, certo quodam motu, certa quadam extenſione, omnia dixit: nam penetrat nihil & totus quantus* Democriti *ſectator; ut eſſe contendit, tamen non intelligit veram hujus Philoſophi doctrinam* & paulò inferius: *explicatio, quam reddit, de omnibus animæ motionibus, in Pathematibus, interventu nervorum & fibrarum in glandulam pinealem deſinentium, merum eſt Phantaſma: nulli enim extant nervi ad hanc glandulam tendentes inque eam deſinentes.*

Ar

Auſim (*Tertiò*) affirmare; ORGANUM VISUS DIFFERRE, PRO UNOQUOQUE GENERE ANIMALIUM; taceo de individuis;

Vereor autem (*Lect: benev:*) ne, dum ſtupendam hanc deſcribere varietatem moliar, tibi, longa enarratione & multiplici mea demonſtratione, oneri ſim: multa enim (abſit jactantia!) horis ſubciſivis animantium perſpexi genera; cum itidem varia occurrant, quorum perluſtrandi mihi non eſt nata opportunitas, auctores de iis dicentes, ubi ad meum propoſitum facere id videbatur, deſignare non neglexi:

De SITU & NUMERO oculorum dicturus inferius, obſervavi ſequentia.

PRIMÒ; ipſa oculi *figura* & *bulbus* variat immenſum, pro animalium cœtu, depreſſus hiſce, ſphæricus &c. illis & ſic porrò alius, in aliis eſt; ut liquet in HOMINE, QUADRUPEDIBUS, PISCIBUS &c.

SECUNDÒ; differunt quoque, pro unoquoque genere, *oſſeæ orbitæ*, quæ, varia excavatione & diverſiſſimis angulis & eminentiis circumſcribuntur; quæ differentia videre eſt eximiè inter HOMINEM, BOVEM, CANEM, LEPOREM, VULPEM, CASTOREM, ARDEAM, AN-

GUILLAM, RANAM &c: licet enim variæ animaliu ſpecies ad hoc, aut illud genus, quod in vegetab lium herbarumque ſpeciebus diſcernendis frequens i ventum, ſive doctrina eſt, referri poſſint; ipſa tame oculi figura ejuſque *oſſea orbita*, ſive *fovea*, in qua i multis reconditur, aut ex qua in aliis, prominet pro diverſo genere animalis, diverſa reperitur: præ terea, non videtur petenda ex animalis cranio ejus culi figuræ ratio, cum illa perſæpè nequaquam orb tæ figuræ reſpondeat: in SIMIA quippe quæ profu da, in CASTORE, LEPORE aliiſque excavata, habit bulbi reſpectu, parùm exiſtit.

De PALPEBRIS, ARCU CILIARI, CILIIS, SUPERC LIIS, laxa, vel tenſa, circa oculos, CUTE, ineffabilis e in viventium genere & ordine varietas; plurimi aute PISCES; etſi TURSIO, plurima INSECTA; etſi BO BYX, iis inſtruatur, palpebris carent. AMPHIBIA qu dam iiſdem, ut & VITULUS VULPESQUE MARINU quædam verò unâ tantùm & quidem ſuperiore, TESTUDO, quædam itidem nullo earum veſtigio c nantur.

Tres mihi ſunt CHAMELEONTIS ſpecies; in earu una, palpebræ inſignes, in ſecunda, vix quidquam, tertia, quod palpebram fingere poſſet, extat ni Si â poſteriore & ab effectu colligere aliquid ſit li-

tu:

um? putem crediderimque, animalcula, hac ſuppelle-
ile exteriore deſtituta eſſe, quibus in- & â circum-
luentibus aquis, vel aëre, de extima oculi tunica, ſor-
des ſatis nitidè depelli abſtergique poſſunt eâdemquē
crere, ſine viſus noxa, quibus, in, quam perreptitant,
rra, ſpatiorum ſatis ad viſus actum, eſt relictum;
de varios VERMES REPTILIAQUE perplurima.

De ARCU CILIARI, CILIIS & SUPERCILIIS eo-
mque varietate, res ipſa loqui videtur: ubi nullæ
lpebræ, ibi de hoc ornamento nullum veſtigium,
i illud extat, diverſum & varium, pro palpebra-
m differentia & varietate eſt.

Circa GLANDULAS, ADIPEM VASAQUE OMNIUM
NERUM, non tantùm pro animalium generibus; ſed
ſpeciebus & in illis individuis, tanta eſt differen-
ti, quantam declamare ipſe vocaliſſimus STENTOR
audire patientior quiſquam non ſufficiat FABIO;
: gr: in HOMINE, quæ unda proſtat GLANDULA
CRYMALIS, in BOVE, tuberculi ex parte levi
mbrana contecti & cartilaginei in modum, promi-
, cui annexa eſt glandoſa intus tendens moles.
veniri & naſci hoc loco, naturaliter, ad certam
undam ætatis periodum, in CERVO, oculi cui præ-
gni ſunt, *lapidem*, fabula eſt: vide de hiſcè erudi-
tiſſi-

tiſſimum Scaligerum, *exercit:* 112. negantem mul torum, hac de re, aſſertiones; cum autem mih larga, ad perſpicienda cervina capita, data ſit occa ſio; rem, ut mihi imaginor, detexi totam: in anno ſiſſimis Cervis, aliquando durum rotundumque in e cantho majore, eminet tuberculum, natum, ut ver ſimile eſt, poſt multam animalis lacrymationem, fort & ex multa lippitudine & opthalmia, quibus ſymt matibus valdè eſt obnoxium; lacrymatur autem in mensùm; haſce, vel earum reliquias, tractu temp ris indurari poſſe, dubitabit nemo, ut & appoſitio augmentum capere & ex palpebrarum motu levigar vidi ſæpius à canibus detentum, hoc animal, inter g mitus & ſuſpiria horrenda, ita lacrymas fundere, ipſi maderent genæ & hoc uſque dum enſiformi c tro perfoderetur.

De Glandulæ Innominatæ (ſuperſedeo vola lium & reptilium generi: in primo enim ejus veſtig aliquandò, in ſecundo, quod ſciam, nulla unquam ſu detecta) Lacrymaliumque, pro animali, Vasoru varietate, multa legere ſunt apud excellentiſſ: Stenon um, quem imitari ſtudere, Icareum videtur tentam

Homini, Ovi, Porco, ad- & inter muſculos culares, adipis conceſſum eſt multum, Apro, ejuſde generis animali, parum.

F-

Renuntiando autem generaliter; illud, omni in animali, reperitur verum; ubi major requiritur motus, eo loci glandularum, adipis & vaſorum ſanguiferorum &c. major eſt copia; proinde animantibus, Palpebris deſtitutis, Corneâ ſtrictè expanſâ junctâque Adnatæ adminiculo, oſſeæ orbitæ, glandularum, vel adipis, vix quidquam eſt conceſſum idque videre eſt multo in piſce & inſecto: ea tamen cum differentia; ut quod in illis adipoſi glutinis inſtar, in piſce aquei liquoris, tantùm appareat. De vaſorum & quidem arterioſorum variegato, ex membranis iis incumbentibus, colore & aliquando pro ſpecificis aquæductibus ſumptorum, errore; monuerunt jam nunc alii, ſatis prudenter; idem quod dictum velim, de retiformi plexu nervorum in- & ad memoratas tunicas extenſo.

De Musculis, præter notiſſimam eorum numeri diverſitatem, notabilior inſigniorque illa habenda videtur, quæ Chameleonti propria eſt: hoc enim animal, uno oculorum bulbo in altum erecto, alterum ad inferiora vertere potens eſt; quinimò, rotando globuli quaſi in formam, totum circumagere bulbum: hoc de animali, qui plura legere deſiderat; adeat is Academicos Gallicanos.

Emiſſionis oculi, extra osseam orbitam, exempla

D ſunt

ſunt perplurima; ut in Gammaro, Cochlea &c; multis quoque animalibus denegatus eſt Musculus; Trochlearis; multis ad latera, ope vaginalis cujusdam muſculoſi organi, oculi planè vertuntur; ita ut Corneæ membranæ appareat nihil; multis corpore tenerrimi, multis è contrario robuſtiſſimi oculorum ſunt muſculi; petenda ſunt hujus primi aſſerti, probationes, ex Echino, Talpa, Fele variiſque Fissipedis & ſecundi ex Homine, Tauro, Mulo &c: porrò ex omnibus Solidungulis.

Tunica Detersoria, nictitans, ſive tendo qui membranæ in modum, ab interno ad externum ducitur oculi encanthum adnatæque adhæret, Bobus Felibus Aviumque autem in primis cœtui familiaris, Homini, Piscibus omnibus, Hybridis, Androgynis atque Amphibii nequaquam eſt.

Adnatâ membranâ, multis animalibus laxè, quemadmodum Cani Marino, Asino, aliis ſtrictè, u Lepori, Vulpi, bulbus oculi partibus annectitu vicinis; quibuſdam verò denegata illa eſt planè; exempla ſunt in multis Testaceis Insectisque innumeris.

Corneæ Tunicæ varia eſt maximè & fabric & facies; quibuſdam animalium duriſſima tota, cu

eju

ejus ſequela, ut PISCI CHARCHARIÆ; aliis mollior & tota non æqualis duritiei; ut NOCTUÆ; in genere tamen dura & in omni vivente tranſparens; ſed & robuſta, in multas Lamellas, maceratione, diviſibilis; Ut liquet in HOMINE, TAURO, EQUO &c. FICEDULÆ verò tenerrima & non niſi multa arte, ſeparanda exiſtit: In nonnullis globosè extenſa, in multis plana & ſine eminentia exporrecta. Nigricat in FELE ZIBITICA, GLIRE, TALPA, unà cum ſibi contiguis membranis (quibuſdam enim animalibus CORNEÆ cohæret UVEA) in HOMINE verò aliiſque animalibus ex livido albeſcit. Cornea re vera eſt, in PISCIBUS, TESTACEIS, CRUSTACEIS AVIBUSQUE INSECTISque ſemper.

PUPILLA, quæ BOUM generi & aliis quibuſdam eius ſpeciei animalibus, ab uno, ad alium oculi encanthum, ſpæricæ depreſſæ eſt figuræ, in FELE contrariam obtinet diſpoſitionem; HOMINI verò orbicularis eſt conceſſa. In RAJA fulget inſigniter, ab UVEÆ fulgore repercuſſo & coruſcante in oculi fundo cœruleo-argenteo.

TUNICA UVEA, in multis unicolor, in quibuſdam diſcolor & variegata, pluribus perforatur; AQUILARUM verò cuidam ſpeciei non, aut ad minimum nix viſibiliter; tendo quidam pellucidiſſimus, cujus

tamen veram diſpoſitionem inveſtigare ſatis mihi non licuit: unicam enim circa NORDVICUM, in tumulis arenariis, captam, perſpiciendam obtinui.

De PROCESSIBUS, LIGAMENTIS CILIARIBUS, IRIDE membraniſque fibrilliſque, hoc loco facilè in plurimas, pro genere & ſpecie animalium, dividendis, indefinita eſt varietas; ita ut, quæ hoc in animali albeſcant, in illo nigreſcant, in alic flaveſcant partes: adde & ad anni tempeſtates, lunæ vices, morbos, vitæ periodum & alia multa, colori reſpectu, in oculis mutari; exempla ſunt in TRUTA AQUATILI LUPO; ſed verò abſit ut, cum CARDANC ſtatuerim, totum oculum FELIS eo tempore magnitu dine & pupillæ motu, mutari, ſaltem hoc obſervan mihi huc uſque non eſt datum.

Eadem res cum RETINA TUNICA ejuſque expan ſione eſt, variat, nempè, pro bulbi fundo ejus figur extatque, pro diverſitate animantium, colorata di verſimodè; ut patet in BOVE, LEONE (de quo vid Clariſſ. PERRAULTIUM, *memoires pour ſervir â l'Hi ſtoire anatomique*) CANE &c: hæc enim tunica glabr quamvis, dixerim fluctitans, in nonnullis videatur & â multis pro verò & proprio viſus organo habeatur utpote lumen ab objectis reflexum recipiente &c. e & conſtat ex nervi optici, crinitim diſperſi & men

bran

branæ adinſtar uniti, congerie: de ejus expanſione aliiſque cum partibus connexione, non definienda eſt varietas: in animalibus enim, quibus oculi liquoribus notiſſimis tribus, vel eorum nullo exornantur, hæc unica firma & aſpera exiſtit; quinimò vix titulo membranæ deſignanda venit. De hoc lemmate quædam poſtea.

De Tunicis, porrò Aranea, Vitrea earumque fabrica, plus ex liquorum quos continent, maſſa & figura, quàm quidem manuali demonſtratione ſtatuere eſt; imo, niſi ex congelatis nunc, nunc putredine ex parte confectis, itidem vivorum oculorum inſectione eorumque actione, colligere liceret multùm, multa ſanè, quæ de iis affirmantur, ulteriore opus haberent illucidatione & experimento: tanta enim, in vivis, eſt teneritudo, quanta ad deſcribendam earum diſpoſitionem, quoque laſſare valeat lynceum Leeuwenhoekium. Quæ aliquando in iis, pro vaſis demonſtrantur, plicæ ſunt, vel forſitan, omnium exiliſſimæ nervorum diſtributiones; unde quaſi caruncula, amethyſtini coloris, quibuſdam beſtiis, oculi fundus ſplendet fulgetque.

Liquor Aqueus, qui ſine noxa; ſaltem viſus perditione, exprimi de oculo poteſt & brevi reſtaurari in cane; eſt quantitate, varius maximè: in Fe-

LE ex: gr: paucus, in FRINGILLA copioſiſſimus, CETACEIS ferè nullus:

Omnium tamen humorum, oculo propriorum, v. rior eſt CRYSTALLINUS, duritie, cohæſione, fig. râ &c. non commemorabo vel quidquam de ej majore, vel minore diaphanitate, magnitudine, int. riore naturali lamellataque fabrica: de hiſce (*lect. l. nev:*) vide FIGURAS LEEUWENHOEKIANAS; obſerv. turus tantùm quædam, circa ejus figuram: ejus c cumſcriptio, in quibuſdam animalibus; ut in FEL, poſterius plana, convexa anterius, ſecus (vide Lau multa exornandum PERRAULTIUM) in LEONE, a. mali â me nunquam examini anatomico ſubmiſſo. PENNATIS plurimis, in quibus viſibiliter á proc. ceſſuum ciliarium motu ejus figura mutari poteſ, flaccidulus, in aliis immobilis quaſi & duriſſimus, n. la arte ab tunica cui inhæret ſeparabilis eſt. Len formam multa, præſertim PISCIUM genus, nequ quam obtinere, compertum & vulgatum dudum eſ

VITREUS HUMOR, quemadmodum in FELE. undat; ita in aliis, aut deſideratur, aut parva n. le comperitur; vide LACERTAM, LINGULAC. &c. eſt & ejus conſiſtentia admodum varia; hoc, delicet, in animali glutinoſa tenaxque, in illo co. tactu molliſſima & diffluens in aquæ formam. Iſ-

ſtc

irt quoque, pro LENTIS CRYSTALLINÆ immiſſione i vitreæ partem anticam, ejus excavatio, in poſtica onvexitas: adjicio varia etiam, reſpectu ſui, gaude- r circumſcriptione, colore & tunicæ adhæſione: hæc enim in quibuſdam citra moleſtiam & arte nulla ſparatur, demonſtratur, quod in aliis impoſſibile au- tem eſt.

Si (lect. Benev.) *liceat & patiaris? enarrabo hoc loco* HISTORIAM ANATOMICO-CHIRURGICAM, *non parum, ut mihi perſuaſum habeo; penes te tamen ſit judicium, ad nunc memoratarum mem- branarum & humorum, demonſtrandam fabri- cam & munus facientem; unâ ut fideliâ, non u- num duntaxat dealbem parietem: digreſſio quippe hic inſervitura Anatomicis & inſervitura medi- co-Chirurgis, prodit.*

Ipſo feſto paſchatis, A. 1710, *dum uxor* JOANNIS LA SAAR, *in civitate Lugdunenſi in Ba- tavis chirurgi, filium ſuum, novem annorum, ex- pergefacere & de lecto elevare conatur, lædit, for- ſan reluctante puero, hamulo, manicæ ſuæ adſuto;*

&

& non conjuncto, pueri ſiniſtrum oculum graviter multas inter vociferationes, inſigni ex dolore, pro ductas, puer in lectum deſcendit: accedens pater vide vulnus per Adnatam *non tantùm; ſed &* Cornea *ejuſque ſequelæ partem, oculo inflictum, eminent & propendente* Uvea *& naſo non leviter lace rato: quod ſui muneris credebat, præſtitit; verùn aggraveſcentibus, de die in diem, ſumptomatibu conſiliiſque, non uno cum profeſſore medico & chi rurgo, habitis & ferè ex omnium ſententia con firmatus, eſſe de pueri viſu, hoc oculo, actum poſt aliquot tamen dies, me quoque ad prædict caſus inſpectionem vocat; promptus ad meum h officium, non ſolus; ſed & cum duobus ſtudioſ veteranis, exploraturus rem, eo, cum patre, m contuli videmuſque puerum, ut modo eſt dictum miſerandum in modum decumbentem & quide eo cum vulnere hiante, ut in genam pellucidiſſim* Humor Vitreus, *ſuo cum velamine partibu que, ut videbatur, quibuſdam* Uveæ *penderet ho renter; doloris etſi puer, ut eſt mitioris indol*

ſ

ſatis eſſet patiens; attamen continuò fricabat locum affectum, inflammatum, tumefactum, quapropter mirabar teneram & propendentem tunicam adhucdum extare illæſam. Effluxerat jam dudum de oculo HUMOR AQUEUS, *verùm ejus ultro ſtillicidium obſervabatur â nobis obſervatumque erat â patre, toto vulneris tractationis tempore.*

Parentium non tantùm ad rogationes; ſed & ex deſiderio, laboranti puero occurrendi, addiderim ingenuè & experimentum inſtituendi, quid, hoc in caſu, ars, à me ab juventute mea indefeſsè culta, CHIRURGIA, *valeret, me totum huic negotio tradidi & quidem ſequenti methodo.*

Quod primùm mihi peragendum duxi, peregi mox, id eſt, commendavi, in tergum poſitus æger, hoc ſtatu, in lecto detineretur, quantùm eſſet poſſibile: deinde applicui plagæ & fronti medicamenta; ſed verò tum temporis in alium caſum præſcripta, extantia; decade ſecunda meorum exercitationum anat. chirurgicar. tit. de PANNO; *quia autem is ille libellus forſitan, tua*

E *non*

non eſt in manu, tuum in uſum (lect. benev.) *&*
utilitatem illa deſcribam.

℞. Mucilag. Sem. Pſyll.
Cydoneor. an. ℥ß.
Croc. ℈j. ebulliant leniter in aq. fœnic. ℥ijß
Exprimant. & applic. cum quadruplic
linteo & ligatura S. A. tepidè.

Iterandam ſæpius, hanc mucilaginem, toti ocul
intus & extus applicandam, parandam propoſui.
Unà cum ſequenti anacollemate;

℞. Bol. armen. ʒij.
Sang. dracon.
Thuris an ʒj.
Far. volatil. ℥j.
M. C. S. Q. Vitell. Ovor.

Fronti temporibuſque injiciendum: horum medi
camentorum beneficio, brevì nobis datum eſt, ob
ſervare dolores ſedatos omniaque ſymptomata
puta emphyſema palpebræ, inflammationes &c. m
tigata; ita ut de conſtitutione plagæ nunc judicar
valuerimus probè: obſervavimus itaque illacera.

& ſuum humorem continentem Tunicam Vitream, Uveam, *cum partibus exterioribus & vicinis, vulneratam, dimittentem cum contentis,* Vitreæ *partem inſignem; verùm de* Retinæ *ejuſque expanſione ne quoque aliquod quidem veſtigium.*

Interea temporis, diſtinxit, in tergum poſitus patiens, aliquando objecta egregiè, aliquando præter fulgurans & fulminans lumen, nihil & quidem præſertim ubi, neceſſitate urgente, de lecto, capite prono, vel in latus pendente, elevaretur: ne ergo hoc incommodum conſolidationi Uveæ *cæterarumque obſtaret membranarum, curavimus, injiciendo in- et ad oculum variæ magnitudinis S. A. compreſſulas, pulvillos: quinque tandem ſeptimanarum ſpatio, quo æger ſemper in dorſum ſe continuit, evaſit curatus; niſi quod ipſa in cicatrice vulneratæ* Adnatæ, *ad limbum* Corneæ *tuberculum exiliſſimum emineret, quod depreſſum, nunquam rediit. De vulnere, ipſo ſimul inflicto, quod moneam nihil habeo: curatum enim illud extitit citò. Verùm hoc obſer-*

 va-

vatione non indignum credo; me & confido neminem eorum, qui mecum huic actui interfuerunt, toto tractationis hujus caſus tempore, unquam aliquid vidiſſe, quod ſanguiferum vas, ipſa in Uvea, *vel* Vitrea *membrana, vel quoque fingeret. Collige nunc* (lect. benev.) *an, quæ de* Staphylomate *ejuſque curandi methodo, perſæpè ſcribuntur, narrantur, veritatem ſapiant? abſolvo; prædicto puero, adhuc ſano in vivis, Deo gratias! integerrimè eſt reſtitutus, læſi oculi viſus & quidem eum in modum, ut uni & alteri oculorum: dexter quippe oculus quandoque intenſa inflammatione & intumeſcentiâ vexabatur, nihil ad munus ſuum exequendum, deſit.*

Ubi autem Adnata, *vel* Cornea *tantùm & abſque* Uveæ *prolapſu, fiſſa, læſa, lacerata extant, eo, quod ſequitur, uſus non ſemel, optimo cum ſucceſſu, ſum medicamento:*

℞. Mucilag. Rad. Conſolid. Major. ℥j.
Croci gr. vi.
Laud. opiat. gr. iv.
M. applic. tepidè.

Quod ſi oculo adhæreat, ut ſæpè fit, exſiccatum hoc medicamentum, aquâ Roſaceâ &c. leniter de vulnere abluendum eſt.

Nervi

Nervi optici immenſam patiuntur varietatem & differentiam; reſpectu ortus, progreſſus, multiplicationis membranarum, ſive ſui involucri, porrò ipſius corporis ejuſque duritiei, mollitiei, adhæſionis, conjunctionis cum- et ad vicinas quaſdam partes &c.

Orti, in Homine, molliores ex opticis thalamis, juxta corpus ſtriatum, quo magis oculi bulbum appropinquant, eo fiunt duriores; egrediuntes de calvaria, mox longè â ſeſe invicem ſejunguntur; contrarium quod in pleriſque brutis obſervare eſt: quinimò Nervi Motorii filamenta Opticum obambulantes, cum eo intus repentes, intus quoque in multas oculi partes diſperguntur. In Gallinaceo Genere, oculum, ſuo de velamine, diſpertita parte, durâ matrê inveſtit: perforari multis foraminibus, ſecundum eorum longitudinem, in majoribus feris, exemplis docemur. Opticos & Motorios Nervos, in Cane proximè, ipſo in cerebro, conjungi, probabit inſpectio; patientibus ſecundis, mox poſt egreſſum, quadruplicem diviſionem. In Aquila cinguntur membranula nigricante. In Lutra, totus eorum tractus aſper exiſtit: hoc amphibium animal ſæpius â piſcatoribus, hiemali tempore, in illud venatum excurrentibus, accepi, itidem & â pellionibus, hac in urbe, propterea, niſi vererer expatiari

de ſubjecto meo, ejus integram anatomen (*lect. benev.*) tibi traderem, dignam ſanè Phyſicorum inſpectione, propter variam, circa pulmones, partes genitales &c. ab aliis animalibus, differentiam. In Bufone plexiformi vaſorum ſanguiferorum, intensè rubentium ritu, ornantur. In Pavone anterius duri, circa exitum, tubuloſâ prominentiâ dotantur. In piſcium cœtu non minor Opticorum Nervorum eſt varius tenoris ordo. Sic in Cancro cartilagineæ vaginæ includuntur. Qui ſe habeant in plurimis inſectorum, exhibebitur infra. In Marinis majoribus breves, robuſti, in Fluviatilibus longi, teneri, mox de cerebro ad oculum exporriguntur.

De oculorum Situ, ſive loculamentis â quibus oculus excipitur, vix & ne vix quidem quoque effanda videre eſt diverſitas. Homini, orbitæ oſſeæ inſerti, ſuperiorum lateralemque maxillæ ſuperioris regionem occupant. Muſcæ eos anterius ab latere uſque in verticis initium extenduntur, datur & earum ſpecies, quibus ſummo ſunt in capite. Culicibus criſtatis, circulo unionibus fulgentiſſimis ornato, extra caput, circumſcribuntur capitique tantùm quaſi annectuntur.

De Magnitudine oculorum, parum quidem mo-

moneo, cum hæc in genere, ſpecie &c. variet æternùm & quæ plura hoc de Themate? EPHEMERA etenim mas, teſte Cl. SWAMMERDAMMIO, quod & in meo muſæo videre licet, oculos, duplo fœmineis majores, obtinuit. Immenſæ magnitudinis oculos PERLIS, ſive LIBELLIS eoſque emiſſitios & virides; ACO verò minutiſſimos, FABRO iterum piſci prægrandes & aurei coloris natura conceſſit & ſic porrò.

De oculorum NUMERO (abſit, ut de incredibilibus, quæ fingere mythologus quiſpiam; explicare verò doctus ipſe non ſataget PALÆPHATUS, ut de ARGO, CYCLOPIBUS, aut oculos in pectore geſtantibus heroibus, apud te (*lect. benev.*) verba facere, ſuſcipiam) elegantior & eximia eſt deſignanda, ludibundæ in prolificando & hac in parte quidem maximoperè, Naturæ diverſitas.

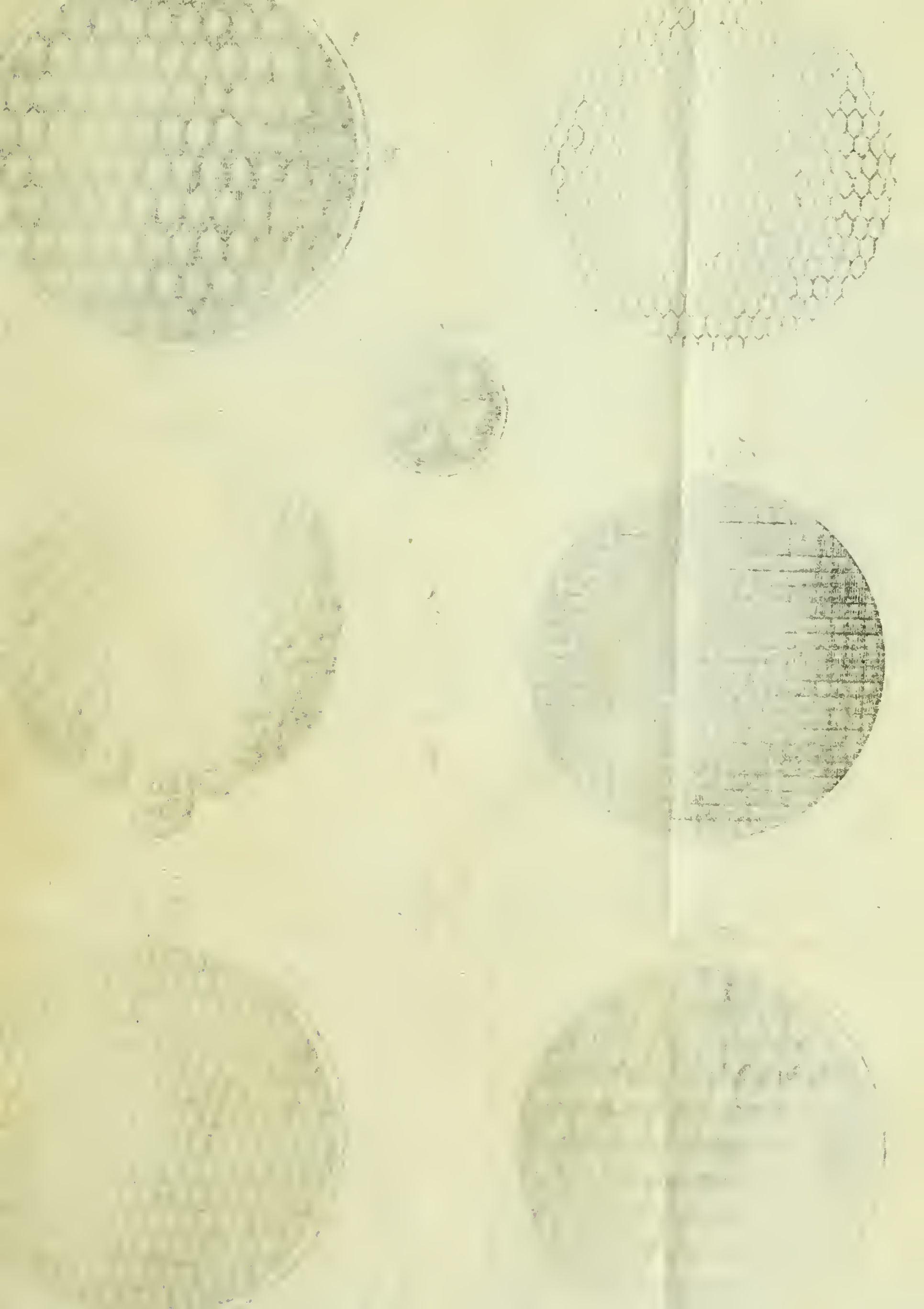
Quàm parum autem titulis ſit inſiſtendum docet LAMPETRA fluviatilis, Belgis, **een Negenoog**, cui duos & non plures eoſque diſpoſitione elegantiſſimos videmus tributos, à communi piſcium familia in eo differentes, quod intensè nigricantes & duriſſimi, ulla vix vi intus deprimi queant; ut in prægrandi olim, ad cataractas prope AQUAS VETERES capta, perveſtigare mihi fuit opportunum.

Sic

Sic Scarabeorum oculorum, pro genere terreſtri & aquatili, numerus varius eſt (vide Moufetum aliosque) nobis domeſtico, vario modo dividitur oculus. Bombyci quatuor, ut & Araneo; Tarantulæ octo, aliis porrò inſectis tres & plures proprii ſunt.

Tandem Musca cærulea major, Belgis, **een Keizer**, cujus ejuſque ſpeciei, hoc loco, anatomen oculi tradam, perplurimis inſtruitur ocellulis; ſed (*lect. benev.*) ſi unus & alter ſufficiat oculus ad viſum viſuſque actum efficiat perfectum? quid, cæteris animalibus, viſu, non præſtabit hoc inſectum: facto etenim, ex dimenſione, cujuſdam partis globuli, cui inſeruntur, computo, experior, eorum numerum, ad aliquot aſſurgere millia; hi autem omnes & ſinguli nullâ palpebrâ contecti, immobiles ſunt, multitudine ut videtur, implente neceſſitatem motus eorum localis; ne, nempè, pedibus celerrimè motis, aut alis in volatum rapidiſſimum vibratis exercitatiſque, objecta citius nimium tranſirent fugerentque animalculi viſus obſervationem: ſi enim duobus tantùm inſtructum fuiſſet oculis, prædicti periculi metus non omnino videretur vanus; ſecundò; ne hoc, aut illo ocellul moto, figurâ mutaretur alter & hoc pacto, confuſ oriretur unius ejuſdemque illuminati objecti repræſentatio: uno quippe ex hemiſphærio protuberan omnes æqualiter.

G.

TAB: IV.

Fig: 1.

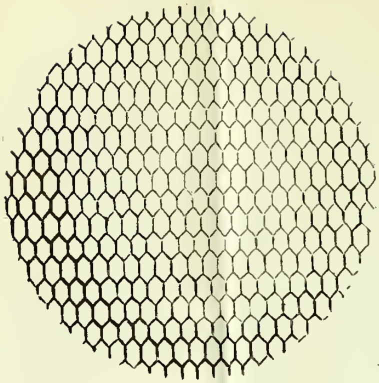

Fig: 2.

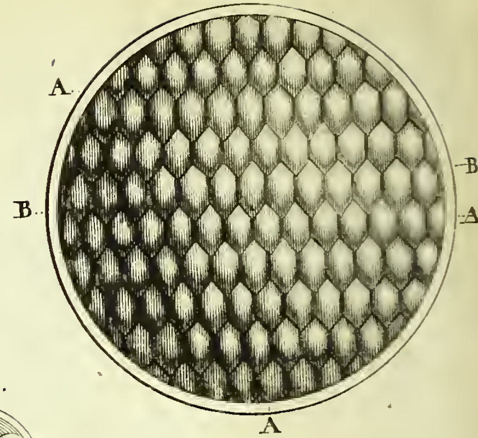

Fig: 4.

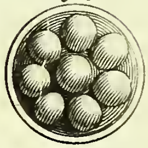

Fig: 3.

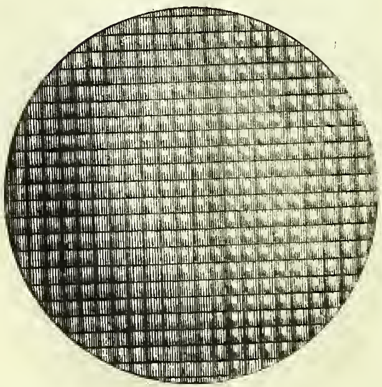

Fig: 5.

Fig: 7.

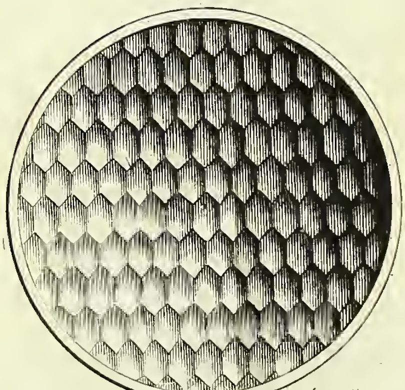
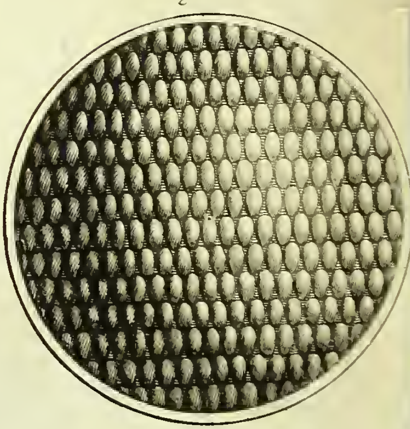

Fig: 6.

Genuinam horum ocellulorum figuram, fabricam & adſpectum, refert

TABULA QUARTA,

Delineans,

Figurâ Primâ,

Partem hemiſphærei Cornei, *ut ædibus Clariſſ.* A. Leeuwenhoekii, *ope ſuorum microſcopiorum à nobis viſa & à celebri Pictore Delfenſi; ſed aucta ejus magnitudine depicta exhibetur. Singulorum ocellulorum figura hexagona eſt. Quæ repræſentatur pars ſicca erat & ſplendens propterea vitri ad inſtar egregiè.*

Figura Secunda

Exprimit, vivæ Muscæ, *majuſculâ formâ, ocellulorum compagem: ambit, nempè, omnes, vel ſi velis* (lect. benev.) *totam* Corneam, *circulus quidam* A. A. A. *oſſeus, fuſco-nigri coloris & levigatus, quaſi balena eleganter, cui, quemadmodum in aure, tympanum, membrana* B. B. *in planum exporrecta, annectitur, quâ cum orbita confirmatur exactè. Tota* Cornea *hæc ſuperficies & ſinguli, in ea protuberantes oculi, in vivis ex fuſco rubent, in demortuis nigricant & dura licet hæc ſit membrana, facilè in*

F vi-

viventibus deprimitur; ſed & reſilit æquè facilè, reſtituente ſeſe mox tota ſuperficie, vel unoquoque depreſſo oculorum in naturalem diſpoſitionem. In oculorum fundo albedinis, vel diverſi coloris, conſpicitur nihil. Singulos oculos vaſis ſanguiferi ramo circumlui, nobis conſtitit diſtinctè.

Dari ocellulos quadratos, rhomboïdales; imò & variè mixtorum angulorum & figurarum una tamen de CORNEA *eminentes, ut ſunt illi* CULICUM, *ut & propenduli* CRABRONUM, *falciformi multaque diviſione (antennas vocant) diſtincti ac numero incerti: itidem* CICADÆ *minoris, cui, ut &* LOCUSTÆ *quondam oculi ab auctoribus negabantur &c. ut exprimitur*

FIGURÂ TERTIÂ.

Intelligendum ſemper, omnia hæc immensùm aucta naturali magnitudine, exprimi.

Quibusdam animalibus oculos merè orbiculares conceſſos, probat SQUILLA GIBBA, *tales cui octo ſunt; vide*

FIGURAM QUARTAM.

Horum ſeptem in circulum, unus in medio eſt; omnes inhærentes membranæ cuidam duriori, cinctæ valido teſtaceo margine. In MUSCA *flavo-fuſca, ovales reperiuntur, inſpice,* FI-

FIGURAM QUINTAM,

Dehiſcunt ab ſeſe invicem, mediante vertice duriſſimo, ocellulorum retia valdè, juxta capitis longitudinem, exporrecta.

Omnes & ſinguli MUSCÆ *majoris oculi membranulâ obducuntur pellucidiſſimâ intus: ut repræſentatur*

FIGURÂ SEXTÂ,

Exhibente interiorem hujus organi faciem: tot enim diſtinctum jam apparet excavationibus hexagonis, quot, â parte exteriore, eminentiis.

Hanc prædictam membranam ſequitur tegmen, potius retiformis plexus inextricabilis vaſorum ſanguiferorum; ita tamen interdiviſus, ut nullibi locorum, niſi circa bulbi marginem & ocellulorum interſtitia, comperiatur. Lamellatis hiſce membranis ſepoſitis; nihil conſpicitur, niſi gluten quod congelati & diluti quidem ſanguinis, moleculam ſimulare poſſet cumque itidem ipſa illa ſpatia, vel interſtitia inter ocellulos vix poſſint diſtingui, niſi per opacam eorum lineam, figuram deſcribentem: cohæret enim jungiturque eum in modum oculus cum oculo omni ab latere, ut mutua appoſitione, unam membranam componere videantur. De vaſorum genere & diſtributione, hoc

tantùm mihi obſervare contigit; quæ mox retuli: ſtrias quidem plurimas ductiformes & albicantes quasdamque vidi fibrillaceas; verùm quid liquoris vehant, ignoro.

Partibus hiſce remotis, detegitur ocularis globi fundus, hic aſper, alibi lævis; interius autem diſtincti liquidi nihil; nihil ſaltem, quod lentem cryſtallinam adumbret: tegmini vaſculoſo tamen adhæret inferius gluten inſeparabile ab ejus ortu, ſive trunco.

FIGURA SEPTIMA

Proponit ovalis figuræ ocellulos, parte ab interiore conſpiciendos; inter quos majora interſtitia obſervare ſunt; in cæterum, cum quibusdam, jam nunc demonſtratis, convenientes.

Sed accede (*lect. benev.*) miraberis mecum CEREBRI hujus animalis exiguitatem. Inſpice FIGURAM A.

Exprimit hæc CEREBRI NERVORUMQUE OPTICORUM *molem, ut quoque fit, ſub literis B. & C. proportione adaucta;* dixeris mecum ſanè, cerebrum quantillum! videtur imò potius nervorum opticorum appendicula, aut eorum concurſus: deſcendit enim mox ad inferiora & quidem ea exilitate de capite, in formam nervi, ut omnem ſeparandi methodum, ſal-

tem

tem meam atque inveſtigandi modum effugiat: itaque hoc animalculum, reſpectu capitis cæterarumque partium, oculus prætereaque videtur nihil: armato tamen oculo integrum eſt, ejus cerebri elongatam partem, quemadmodum in plurimis inſectorum id reperitur, videre extenſam per & juxta dorſi longitudinem & ſic porrò ad uſque extremas quoque partes.

Cuidam Muscarum Flavescentium ſpeciei, capitis parte anteriore, duæ, tres & quoque plures, datæ ſunt pelliculæ diaphanæ, nullatenus aliqua conjunctione oculis continuæ. Harum fundus incumbit proximè cerebro, propaginem nullam opticorum nervorum recipiens; quodnam earum ſit officium, ego cum ignorantiſſimis ſcio, vide exemplum, in Figura Quinta; ſub literis D. E. E. Tab. quartâ.

In omnibus inſectis non quidem ſemper oſſa; verùm balenæ, vel cornu adinſtar dura organa corpus eiuſque partes fulcientia & ſuſtentantia reperiuntur.

Perluſtrato præfati animalculi viſus organo; etſi aertè profitear, me ad oculum non poſſe demonſtrare diſperſas, in Retina, nervorum opticorum ramificationes, multò minus, concurrentes, vel unitas eorum in thalamis opticis partes; quarum paralleliſmum ſemper diſtinctè, uſque dum in thalami ſub-

ſtantiam viſum fugiunt, in HOMINE & BRUTO obſervo, conjicio tamen, ſingulas & omnes unius objecti illuminati repræſentationes, ſive imagines & ſingulis & omnibus ocellulis, pro eorum numero, in fundo ocularis globi, â RETINÆ membranæ organo, excipi, hinc NERVORUM OPTICORUM ope deduci ad cerebrum; verùm eo loci, in unum coalitis hiſce nervis, unam unius objecti conſpiciendi, efformari repræſentationem: una quippe tantùm requiritur objecti pictura, non multiplex, non multiformis.

Data hac veriſimilitudine, ſequitur; animalia multis oculis inſtructa, non plus videre, quàm quæ tantùm per duos objectorum illuminatorum imagines recipiunt.

Sint itaque, Ex: gr: ex una CORNEA, prominentes ſemibulbi, vel CORNEÆ multiplices hemiſphæriolæ, vel aliarum figurarum ſingulariter circumſcriptarum, ocelluli; hi omnes & ſinguli â bulbi generalioris hemiſphærio, acceptam illuminati objecti imaginem eam in retinam undeque, complicatis & in unum truncum abeuntibus NERVORUM OPTICORUM propaginibus, in cerebrum, ſive ejus ſubſtantiam medullarem, nervorum matrem; deferunt: hoc enim modo nulli confuſioni, nec viſui, diſtinguendi objecta, videtur poſſe dari locus;

Ve

Verùm, ut hoc quoque de ſuppoſito (Nervorum, nempè, opticorum propagationes in unum truncum abire) omnem dubitationis ſcrupulum amoveam; adhibeo *Primò;* exempla; *Secundò*; demonſtrationes.

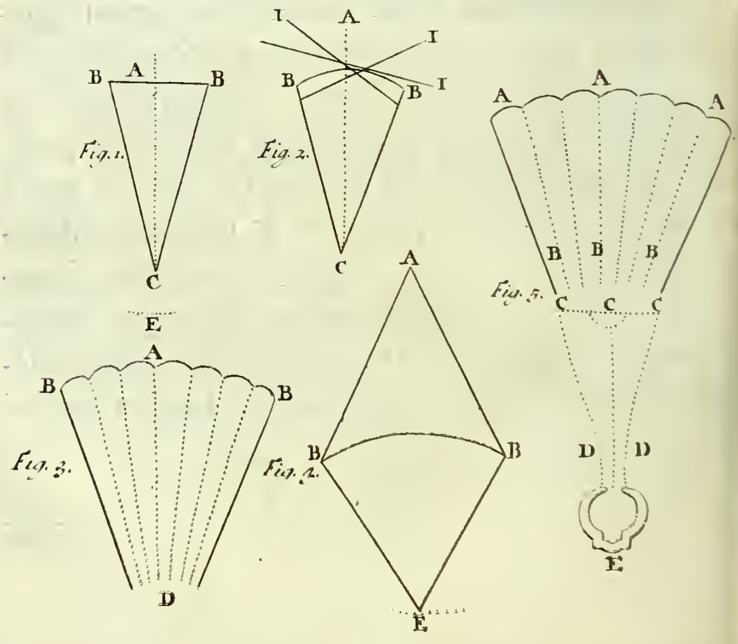
In multivagos, primò viſibiles & tandem ſenſimque in narium velamentum deliteſcentes ramuſculos filamentaque membraneo-formia, unum unicum Nervum Olfactorium diſtribui, acceptum ab omni anatomico, autumo: idem ergo illud de Guſtatorio, Auditorio &c. pro dato habeo: ut enim Tactus generalis eſt, nerveacii ſyſtematis muneris, titulus ejuſque actus cauſa; ita tamen quoque ſpecifico huic, aut illi nervorum, ſpecificum eſt impoſitum officium: Ex: gr: nervo olfactui inſerviturо commercium eſt nullum cum eo qui viſus actui perficiendo eſt deſtinatus & ſic de cæteris: nervos porrò nunc mole, ab eorum progreſſu & ulteriore diſpartione ad partes ſpecificas, augeri, tunc diminui notum eſt ſatis notumque ſingulum quemque nervorum ejuſque propaginem, ut uni ſpecifico officio deſtinatum, unum ita duntaxat poſſe & tantùm exequi munus.

Niſi

Niſi ergo concedatur unius nervi, filamentorum diſpergendorum ad partes coalitus & truncus, inevitanda ſequitur ſenſationis particularis, confuſio; idem quod (in tranſitu hoc dixerim) conſiderandum; imò & colligendum de ſingulorum muſculorum eorumque faſciculorum & linearum actu, ſtatuo.

Secundò; ut ea, quæ ſupra de Muscarum in ſpecie & aliorum animalium, in genere, oculis multis donatorum, comparativè, attuli, probem; Muscæ Majoris per medium diſſectam unam oculorum ſeriem, ſive hemiſphærii cornei, ut ſupra, diſpoſitam particulam, propono.

TAB. V.

Ut jam hæc demonſtrentur, ſit A. (vide Fig. 1. Tab. 5.) baſis pyramidis unius oculi ſuperius radios luminis recipientis, Hemiſphærium globi orbicularis B. B, Mucro in C, verſus retinam E. incidat radius luminis perpendiculariter, tranſibit ſine reflectione à via uſque in C, & clare ac diſtincte pingetur in E.

Si jam ſuperficies baſeos pyramidis concipitur rotunda (vide Fig. 2 Tab. 5.) idem verum erit de radio perpendiculari incidente ab A. ſed radii valde oblique incidentes ut I. I. incurrunt in latera pyramidis, nec ad retinam progredi poſſunt, unde & nullam in ea pingunt imaginem.

Aut ſint multæ tales baſes convexæ (ut in Fig. 3. Tab. 5.) ſive oculi ſeriatim poſiti in prædicto Hemiſphærio B. B, excipiant ſinguli luminis radios ab objecto A. reflexos, tum non deferent hos radios vel imaginem conjunctim in unum Axin Opticum D, ſed ſingulæ baſeos convexitas deferet radios à ſe receptos ad axim directe objecto oppoſitum: unde nonnulli oblique incidentes ad B, oblique modo in retinam E. incidunt ut in Fig. 4. Ex hac enim deſignatione liquet, unum tantum radium perpendiculariter in retinæ ſibi oppoſitæ partem, axin opticum, tendere, cæteroſque oblique vel à latere ex hemiſphærio ad eum accedere: quamquam enim in oculo humano quatuor

G re-

refractiones radiorum ſint, viſus tamen actionem una & altera, vel pluribus poſſe abſolvi patet in aliis abunde.

Sit itaque in noſtro animalculo baſis D. pyamidis viſus in A, A, A, (vid. Fig. 5.) Cornea membrana in multas convexitates diviſa: Radiorum in iis receptorum conus in B. B. B. Retina C, C. C. illique continuus Nervus opticus D. D. ejus continuatio in Cerebrum E: Quemadmodum igitur lamellata ex variis tunicis Cornea membrana in Homine aliiſque viventibus non unum tantum, ſed plurimos ab objecto illuminato excipit radios, eoſque per aqueum, Cryſtallinum, Vitreumque humorem eorumque involucra ad Retinam mittit; ita hæ plurimæ Corneæ ſingulatim plurimos receptos ab objecto illuminato radios (nullos permeantes humores) ad punctum Nerveum ipſis in Retina (quæ plana in hoc animalculo magis quam in aliis reperitur) oppoſitum præter propter deferunt: nec inde tamen viſus, aut objecti repræſentationis confuſio; quoniam in horum animalculorum multiplici & ſingula ſuperficiali quâque tunicâ oculi eadem accidunt, fiunt, abſolvuntur, quæ in una cornea in aliis.

De diſtantia oculi maxime in ſuperficie eminentis à retina remotiſſimi, conjicio (dimetiri enim hoc Mathematice meum non eſt) quod convexitates ſingulorum

rum oculorum prout hic ſunt, neceſſario requirantur, ıt radii vividiſſimi, & diſtinctiſſimi Corneam transgreſſi in Retinam C. C. C. diſtinctam imaginem depingant, tumque id a radiis maxime perpendicula-ibus ſperari licebit.

Quæ porrò tegmini vaſculoſo pulpoſa adjacet maſ-ula; ea triplici videtur fungi munere, bulboſæ oculi gurræ conſervationis, luminis transmiſſionis modifiati, & ne citius in retinam irruant objectorum imaines luminiſque ictus: clauſtris quippe, repagulis, mbagibuſque variis omnes ſtipantur ad ſenſationes dytus in- & ex auditus, olfactus, guſtus, viſus, i-ò ſenſationis univerſalis organis.

FINIS.

CHRISTIANI à STEENEVELT,

DISSERTATIO,

DE

ULCERE VERMINOSO,

AD

Clariſſimum Virum,

GODEFRIDUM BIDLOO.

CHRISTIANI à STEENEVELT,

Urbis & Orphanotrophii Lugdunenſis, in Batavis, Chirurgi,

DISSERTATIO,

DE

ULCERE VERMINOSO;

AD

Clariſſimum Doctiſſimumque Virum,

GODEFRIDUM BIDLOO,

Med. Doct. Anat. & Colleg. Practic. in Acad. Lugd. Bat. Profeſſ. Ordin. ut & Colleg. Chir. ejuſd. Civit. Præſidem.

SUmmæ eſſe & publicæ utilitatis, Medicinæ nobiliorem partem, Chirurgiam, Te Vir, de Republica Medica meritiſſime, non latet artisque hujus evincit divina ratio, quotidiana praxis & experientia: hac autem (omni ut in arte & ſcientia) indagatoris veri & eruditionis officium eſſe, omni ſepoſito præjudicio, aliorum perſuaſione, auctoritate, nec verbis; ſed re ipſa, perſuaderi, ad hanc, vel illam, ad propriam, vel communem ſententiam amplectendam, Tu publicè effari, ego ſæpius ſuſtinere eoſque, qui hoc in dubium vocare non erubeſcunt, flocci facere, non ſum veritus. Quis enim ſine rubore, nè

 dicam

dicam dementia, affirmabit? antiquos vetereſque in re Chirurgica, licet demonſtrativa, nunquam deceptos: quis hujus ævi Scriptores, de re Chirurgica, doctrinâ licet & ſcientiâ illuſtres, omni ab errore immunes, aſſeret? ridiculum itaque atque debellandum illorum eſt præjudicium, qui pro auctoritate antiquorum ſcriptorum, tanquam pro aris & focis, bella gerenda ſtatuunt. Falſum per omnes gradus; nihil dici, quod dictum non fuit prius nihilque detegi, quod detectum non fuit antea: *multum quidem*, (utar effato Senecæ,) *egerunt, qui ante nos fuerunt; ſed non peregerunt, multum adhuc reſtat multumque reſtabit; neque ulli nato, poſt mille ſecula, præcidetur occaſio, aliquid rebus adjiciendi.*

Sed longius & multo inutilium verborum ſyrmate hoc perſequi & exornare argumentum, neceſſe non eſt, cum hoc patere poſſit, ſi cauſam *Ulceris Verminoſi vermiumque in eo productorum*, generationem & vim effectricem, ſecundum antiquos neotericoſque, inveſtigemus, nec non illorum metamorphoſin & mutationem in muſcas, ab nobis obſervatam, proponamus.

De Ulceris Verminoſi nomine (ſcolecodes antiqui dixere) facie externa; quinimo ſymptomatibus, tota inter ſe convenit Medico-Chirurgorum ſchola; eſſe nempè ulcus, in quo vermes conſpiciuntur; rariſſimè autem tantâ, hac in regione, veluti ſequenti in caſu nobis apparuere, ſunt copiâ tantoque erumpunt agmine, ut totam ulceris adimplere cavitatem valeant.

De ortu & cauſa generationis horum animalculorum, antiquos ſtatuiſſe, vel ex materia viſcoſa, vel putredine illa produci & in genere generari, memoriæ eſt proditum luculenter; ſecundum recentiores verò fermentationi nothæ, vermes, mediante materia ſubtili, vel ovulis, per inſecta in ulcere depoſitis, originem debere ſuam, literis demonſtratum habemus: quoniam autem in enucleandis perſcrutandiſque rebus, methodo clara & perceptibili, nihil ſit prius, neceſſum duxi, imprimis & antequam de Ulceris Verminoſi cauſa agerem, tibi, Viro oculatiſſimo, exhibere caſus cujuſdam, hujus generis, narrationem; ſecundò, quorundam antiquorum recentiorumque judicia pervolvere & tertiò, vermes in Ulcere Verminoſo, non ex putredine, fermentatione notha, vel vi cæleſti ſimilibuſque cauſis; verùm ex

ovulis

Pag. 3

ovulis generari, produci, naſci, pro tenuitate mea, demonſtrare. Accipe ergo (doctiſſime Vir) caſus prædicti Hiſtoriam.

Maria Bulté, Amſtelodamo-Batava, virgo quadraginta octo annos agens, vitæ continentis, valetudinis optimæ & robuſtioris, cecidit Anno 1694. 21. May, ex tabulari, per duodecim gradus, fracturam paſſa pedis ſiniſtri, trium digitorum diſtantiâ ab malleolis, tanta cum partium molliorum læſione; ut tibiæ os digiti longitudine extra cutim promineret tantaque cum ſuræ oſſis comminutione; ut ab eo momento laboraret graviſſimo acerrimoque, mox ſuborto, dolore, Acceſſor unà cum experientiſſimo Petro Coſſonio, hujus Civitatis & Univerſitatis eruditiſſimo feliciſſimoque Medico; omnibus, ſecundum artem, ad repoſitionem deligationemque paratis, parte extenſa probè, os tamen denudatum & prominens, propter vulneris anguſtiam partiumque circumjacentium intumeſcentiam muſculorumque præſertim rigiditatem, nullo modo de loco movere, minus multò, in naturalem debitumque ſtatum reponere potui; quapropter vulnus (in arena enim, hoc in caſu, utile & neceſſum conſilium) forfice dilatare viſum eſt; quo peracto artificio, oſſa reponendi nobis eſt oblata occaſio: Medicamentis (non levis namque erat hæmorrhagia) ſanguinem ſiſtentibus ſymptomataque metuenda prohibentibus applicatis, fracturam ipſam faſciâ (belgicè de Boekband) deligavimus.

Quæ inter curandum apparuere, præſertim duo eaque hæc fuere: primò, de die in diem multa diverſæque magnitudinis & figuræ, depoſuimus extraximuſque de Ulceroſo vulnere, oſſium nunc ſine, tunc verò non ſine dolore patientis, fragmenta, ſeparata partim ab pedum oſſibus, vi exteriore, lapſu nempè partimque ope medicamentorum inſtrumentorumque. Horum fragmentorum acervus exhibetur, Tabulâ primâ; hæc inter, duo ſunt (vide lit: AA.) cauterio actuali deſiccata, ut ex nigredine in oſſe minimè friabili, aut putrido liquet: fragmenta quædam aſpera BB. quædam lævia CC. hæc ab exteriore, ille ab interiore parte depicta repræſentantur: minoris momenti varia unà cum ſordibus, neglecta ſunt. Secundò, vigilias nobis fuiſſe & ſedulas celebrandas & continuas, nè cutis, involucra & partes, tum corpori univerſo communes, cum partibus ejus ſingularibus, puta muſculis, oſſibus, propriæ; gravi contuſione, circa malleo-

lum internum gangrænam; imo & ſphacelum minantes, inflammatione atque diſtentione, infeſtarentur nimia; periculis hiſce ægram eripere & cataplaſmatibus, fomentis, liquorum motum adjuvantibus ſolidarumque partium ſtabilimentum confirmantibus, ſuccurrere non neglexímus.

Sed en novum in tragœdia epiſodium! quinque, ab inflicta fractura, poſt hebdomadas, apparet ulcus circa prædictam malleoli eminentiam, ex quo magna quidem materiæ purulentæ copia, abſque fœtore & partium circumjacentium putredine tamen, effluit: hocce conſolidato denuoque perrupto, decimo quinto die, poſt integerrimam, ut ſaltem videbatur, curationem, offertur nobis ſpectaculum, fateor non injucundum (docebamur nempè ex eo, ulcerum inveteratorum conſolidationes, ab Chirurgo diu debere haberi ſuſpectas) & nunquam ab me antea obſervatum; novi enim, vel veteris, ſi ita velis, in Ulceris fundo, Vermes, numero quinquaginta, vivere, moveri, creſcere cæperunt, hi capſulâ incluſi calidoque in loco depoſiti, ſpatio ſex dierum in Chryſalides, ſive corpora oblonga, duriuſculo cortice, vel cute contecta, efformabantur, famulo meo hæc foventе ſollicitè, poſt quatuordecim dies in muſcas mutabantur. Perpendere ſtatim cæpi, an vermes hi, ipſa ex ulceris ſubſtantia, partibus, nempè, hujus ægræ corpus integrantibus, an aliunde, ortum duxiſſent? & an tempore hujus læſionis, an verò poſteà forinſecus ulceri intruſa eſſent eorum ovula, vel corpora? an hoc momento, caſu quodam & fortuitò, in ulcus prædictum incidere potuiſſent & poſtremò, an ova unà cum ſanguinis latice in ulcus deducta, hæc animalcula, fovente & favente calore corporis, excluſiſſe veriſimile eſſet: eſſe namque vermes in ulcere jam videbam, à poſteriori verò colligere, eos, quia in ulcere erant, ex ulcere, ut ſuprà, ortum duxiſſe, rationi conſentaneum videbatur minimè: video enim in ericetis campiſque arenoſis lucium aquatilem, aquâ vix contectum, ideone hic piſcis arenæ ortum ſuum debet? video nidificare aves (noſtratibus *Schollevaers*) in arbore harumque in nido piſces viventes, ideone, duce ratione, affirmare licebit, hoſce, ex arboris ſubſtantia, ut matre, originem hauſiſſe ſuam? longè ſanè aliter ſeſe habere rem putavi: in quo

vi-

vivunt, ex eo non producuntur animalia; alias enim aëri aves, aquæ piſces, terræ quadrupedum bipedumque genus principia deberent ſua certò.

Priuſquam meam tibi (Vir doctiſſime) proponam ſententiam, abs re fore non arbitror: ſi antiquorum neotericorumque, hac de re, opiniones, diſquiſitionis trutinæ ſubjiciam modeſtè.

Licet inſanire cum inſanientibus, multis pro ſapientia & quidem ſumma ſit; præteribo tamen nè aëra verberare videar, nugatorum principes, cum ſciam, te ab omni ineptiarum genere, præſertim verò inutili verborum ſuppellectile, abhorrere.

Produci, generari, naſci ex putredine vermes, tam in viventibus, quam non viventibus, receptum eſſe, ab multis, antiquorum Scriptorum monumenta produnt luculentiſſimè: veniunt autem animalcula hæc, ſub inſectorum & ſponte viventium genere, cujus claſſes variæ.

Statuerunt Themiſtius & Avicenna, animas viventium ſponte naſcentium proximè eſſe, oriri, fieri ab materiali forma atque intelligentia, ſeparata infra Deum conſtituta, ut ab immediato efficiente.

Licetus, monſtrorum ille plurimorum non domitor, ſed inventor, aſſerit, generans primum eſſe animam, intelligentiam ſeparatam, aut mentem. Poſt immenſam monſtroſorum farraginem hiſtoriarumque opiniumque exemplorumque ab fidei & rationis tramite longè errantium, de mirabili animalium ortu, ſeriem, ut, naſci vermes ex nive, igne, corrupto in utero ſpermate & aliis materiis, annuit L: 4. C: 70. ex Ariſtotele, Creationem Phyſicè noſci non poſſe.

Aldrovandus, L. de inſectis 6. pag. 64. omnium vermium matrem dicit putredinem affirmatque mox, commune omnium vermium & eorum quæ ex vermibus oriuntur, ut primordium generationis, aut à ſole, aut à ſpiritu præſtari: porrò, per coitum non propagari.

Valeſius, inſiſtens veſtigiis Ariſtotelis Galenique, docet, vermes ex putreſcente cadavere naſci, quia calor naturalis facultatem habet cogendi humidum & ſiccum in putreſcente corpore atque ita vermes generare.

Literatiſſimus Fernelius, L: 1. de abdit: rerum cauſis ab Cap 5. uſque ad 10. demonſtrare conatur, ex antiquorum dogmatibus, viventia per ſe, aut, ut vocant, ſponte naſcentia produci ab cæleſtibus influentiis & ab earum virtute gubernari, ſtatuens præter corpus, motum & lumen, cæleſtibus corporibus ineſſe cæcas vires cauſamque effectricem proximam, unde cuncta viventia animas ſuas immediatè adipiſcuntur utiturque effato hocce Virgiliano, tamquam veritate irrefragabili & ſententiam ſuam confirmante.

Æneid. L. 6.

Inde hominum pecudumque genus vitæque volantem
Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore Pontus
Igneus eſt illis vigor & cæleſtis origo
Seminibus.

Ut vermes inquit L. 2. Cap. 24. in aliis corporis partibus pluribus, ita quandoque in dorſo in infantibus generantur, nonnunquam etiam in brachiis, imo quandoque in aliis extremis partibus: ſed audiamus jam de eorum ortu ejus ſententiam. Hi vermes autem generantur ex materia viſcoſa, in venis capillaribus ob cohibitam tranſpirationem, in hoc genus vermium, tranſmutata.

Ejusdem farinæ Paræi, Aquapendentis, Marcelli Donati aliorumque veterum ratiocinia, opiniones & ſyſtemata ſunt.

Tranſeamus ad poſteriorum ſeculorum neotericoſque, de re Chirurgica, ſcriptores, inter quos J. Munnix: Med: Prof: in Acad: Ultrajectin: ſtatuit in ulceribus ſinuoſis, cavis, ſordidis quæque ritè ab pure & ſanie non purgantur, vermes naſci, vide ipſius Chir: L. 3. Cap. 4. eadem aſſerunt Marianus ſanctus, Tagaultius & alii.

H. Regius olim in Acad: ultraject: Medicinæ Profeſſor Philoſoph: natural: L. 3. pag. 358. ita philoſophatur:

„ Animalia autem, non tantum ex ſemine, ſed multa etiam ſpon-
„ tanea generatione, ſine ullo ſemine, aut ſeminis analogo, gi-
„ gnuntur, uti in pediculis & cimicibus, ex humanis ſordibus
„ vermibus ex caſeo & lignis, lumbricis ex ventriculi & inteſtino-
„ rum chilo aliiſque innumeris, ſponte & ſine ullo ſemine naſcentibus

„ paſſim

„ paſſim fieri videmus, dum, ſcilicet, terreſtres particulæ in ſuperiori tellure, à calore agitatæ & adaptatæ, ita inter ſe diſponuntur, ut illæ non tantum in vitale venarum cordis & arteriarum cum venis continuarum rudimentum, ſive germen; ſed etiam in ſenſorium & motorium cerebri, nervorum, fibrarum & ſpirituum principium, concinnatæ; poſtea in perfectiora inſtrumenta, alituræ, ſenſationi & motui corporis locali inſervientia perficiantur. Hoc admirandum naturæ opus levi penicillo hîc adumbrare, aliquo modo, conabor.

„ Primum itaque, ex diverſarum particularum terreſtrium unione, oritur, in loco aliquo telluris quietiore, ſuccus integumento partium tenaciorum, ſeu viſcidiorum incluſus; qui ibi inſtar fermenti ſponte incaleſcens, ſeſe ad lineam rectam, quantum poteſt, ex legibus motus, extendit & producit venam, magnam partem rectam, multis fibrillis lateralibus præditam. Ea vena poſteà longius ſeſe extendens magiſque incaleſcens producit bullam fibrillis quibuſdam nervoſis inſtructam, quæ cordis eſt initium, in qua ingreſſi humores, propter pororum ejus diſpoſitionem, majorem calorem & rarefactionem concipiunt; qui inde cum pulſu, ab halitibus ſpirituoſis in fibrillas cordis ex vicinis humoribus influentibus præcipuè orto, erumpentes, faciunt ſibi aperturam alteram & viſcidiorem vicinam materiam in vas longum, quod arteriæ eſt principium, extendunt. Cumque humores ex vena in illam bullam perpetuo influant, qui ibi rarefacti viciſſim in arteriam ſeſe, cum pulſatione, effundunt, hinc extenditur arteria in vas, quantum fieri poteſt, ſecundum longitudinem protenſum, venam comitans & in ramuſculos venæ ſeſe inſinuans ſuccique calidiores, verſus ſuperiora ad lineam rectam propulſi, producunt vaſa cerebri; verſus inferiora verò faciunt vaſa genitalium & renum, ſucci autem minus calidi ad latera à calidioribus acti, gignunt vaſa artuum, ut brachiorum, alarum, pedum.

„ Ex vaſis, hoc modo, productis & poris ſuis præditis, egrediuntur deinde, pro pororum varietate, varii ſucci, qui diverſimodè adaptati, producunt membranas, oſſa, fibras, carnes, parenchymata aliaſque partes: ſed ſufficiat hæc citaſſe, non verò approbaſſe.

H.

H. Overcamp celebris ſatis olim Med: Doct. novitatibus nimium ſtudens (Vide ejus Ædificium Chirurgiæ & confabulationem pomeridianam) ſibi, non aliis, ut credo, ſaltem mihi non, perſuadet, non præexiſtentibus ovulis, vermes generari; animalcula hæc, ſcilicet, in ulceribus naſci ex humoribus in ipſis contentis & quidem ex putredine, orta ab fermentatione notha, mediante materia ſubtili, qua fermentatione motus vermiformis oritur & ex illo particularum motu, vermes generari.

Mirari ſatis non poſſum, Overcampium eo deveniſſe dementiæ, ut ſtatuere non fuerit veritus, motu vermiculari, materiam putreſcentem poſſe converti, parari, diſponi, formari in vermes. Videtur ſanè Overcampius miſerandus magis, quam mirandus vermium formator & jejunus illepidæ inventor fabulæ.

Breviter; ſatis enim, ut opinor, habes & eſt opinionum, nè dicam ineptiarum nugarumque, annuis: Ex omnium enim horum ſententia, vermes producuntur in Ulcere aliiſque corporis partibus, materiarumque ſtatu & diſpoſitione, ab, vel ex putredine, influentiis viribuſque cæleſtibus, ſole, ſpiritu, calore naturali, materia viſcoſa; prima claſſis formatricem, effectricem vim, qualitatemque, ſine materia; altera, materiam, ſine naſcendorum corporum lineamentis & ad producendum corpus vivens, partium ſine rudimentis primordiiſque proponit, ob non purgatas atque calore agitatas ſordes; maximè foveri in ſordibus vermes, inficias non eo, ex ſordibus verò, tanquam materia, ex qua, fæcundari proprièque hinc ortum ducere, nego.

Qui de prodigioſo animalium quorundam ortu. ex ſui non ſimili, narratiunculas ament, videant Plin. l. 10. c. 66. Cardan de ſubt. c. 9. Scalig. com. in 2. de Pla. Ariſt. pag. 114. Columell 1. de re Ruſtic. c. 14. Theophr. l. 4. de Cauſ. Plant. c. 15. Athen. l. Ælian. l. 9. c. 39. I. B. Port. mag: natur. c. 2. Licet. l. 3. c. 55 Aldrovandum, Jonſtonum alioſq: nitentes ferè omnes caduc hoc ſcipione,

Nonne vides? quæcunque morâ fluidoque calore
Corpora tabuerint in parva animalia verti.

Cum Plutarcho, Floro aliiſque laurum ex navis puppe germinare potuiſſe, ſemine, nempè, ligno prius intruſo, matura

cr

credere non renuo: ex, vel in ſalice enim aliiſque arboribus, varias arbores, ſtirpes, herbas ortum, hoc modo, ducere, non miror: hos autem vermes, ſine materia, vel ex materia, ſine vermium producendorum lineamentis, ipſa in materia contentis (rectius ſine ovulis, aut ſemine, quod, hoc ſenſu, idem) fieri animaliaque ex lapide ipſaque lapidea ſubſtantia (ut fertur) mutatione, nempè non tantum rei lapideæ, in rem aliam, adaugendam: ſed in animal, cum cæteris animalibus, animatum & vivens, produci; ratio, experientia, nec ætas aſſentire mihi permittit mea.

Clariſſ. celeberrimuſq. Fred. Ruyſchius, Anat: botan: & Chirurg: prælect. antiquorum, nec recentiorum doctrinæ, de Vermium exortu, adhærens, nec ſuam proponens (ſin, de eo eſſe dubitandum, alicui, pro doctrina & hac in re ſufficiens ſit dogma) hæc habet, Observationum centuria, pag. 83. obſervat. Lxiv.

„ An omnia (A) ex ovo generentur, uti Harveus (B)
„ & ejus ſectatores perhibent, dubitandi anſam mihi dedere
„ Vermes (C) in arteriis equorum viventium, ut & Vermes in
„ (D) hepatis parenchymate glanduloſo, aut glandulis, ut ho-
„ die audit, imo in (E) ductu cyſtico & (F) poro bilario ovil-
„ lo, & (G) veſicula fellea ſæpiſſimè inventi & infra depicti.
„ In (H) renibus humanis, ſemel eos me vidiſſe memini qua-
„ les in canum renibus longè frequentius occurrunt. Vermes
„ quoque in (I) cerebro eſſe repertos, nemo ibit inficias, qui
„ magni nominis authores evolverit. Per quas vias iſthæc ani-
„ malcula eorumve (K) ovula in corporis interiora ſeſe inſinua-
„ verint, haud in proclivi eſt determinare. Per (L) poros e-
„ nim cutis, per (M) partes reſpirationi inſervientes eos ad
„ (N) dictas partes perveniſſe probabile non videtur, multo-
„ que minus eorumdem ova per (O) os introitum habuiſſe
„ & ulterius ad dictas partes penetraſſe neutiquam veroſimile vi-
„ detur: neque enim in ventriculo (P) in quo ob chylificatio-
nem notabilis fit fermentatio & deſtructio aſſumtorum, integra manere potuiſſent. Vaſa quoque (Q) chyloſa aut lactea nequeunt ovis tranſeuntibus viam præbere. Adde quod nul-

„ lus mortalium unquam ejuſmodi (R) Vermes extra corpus vi-
„ derit. (S) itaque ancipitem hic hærere oportet, donec vera
„ & indubitata lux nobis affulgeat ab ingenio illorum, qui om-
„ nia mathematicè & à priori (ſi Diis placet) demonſtrare ge-
„ ſtiunt.

Rudis, licet indigeſtaque verborum hæc moles, Delio opus habeat natatore, experiamur, nihilominus, cujus ſint ponderis auctoris, nihil affirmativè, vel negativè, quoad rei explicationem, colligentis, aſſerta. Non habuit, ut ex textu liquet, in animo, obſervationibus ſuis tantummodo demonſtrare, in pluribus corporum viventium partibus, vermes inveniri, verum & de eorum exortu agere; malè an benè, de iis, egerit, perlectis ſequentibus notis, judicare licebit.

An omnia (A) adde, viventia; non animata enim & per appoſitionem, non vegetam, extrinſecus augenda, ex ovo generari, nec Harveus (B) nec ejus ſectatores perhibuere unquam ex ovo autem viventia produci omnia, etiam ille, nec ejus Sectatores (deſignari videntur Jonſtonus, Swammerdammius, Lyſterus & alii) ſed Ægyptii, Naturam, ſive viventium ortum, productionem, mythologicè, per imaginem facie fœminina, pector quinis ornato mamellis totoque corpore infimo, pedibus aqu circumlutis exceptis) ex ovulis conflata, exprimentes & tot antiquorum veterumque Phyſico-Anatomicorum cohors, auctores ſunt. Vermes in (C) arteriis, hepatis (D) glandulis ductu (E) cyſtico, poro (F) bilario, veſicula (G) fellea, (H renibus & (I) cerebro reperti, *dubitandi anſam dedère*, Clariſ Celeber: prælect: Ruyſchio, *an omnia*, (potius an vermes ex ovo generentur. Dubitandi anſam autem & rationem no addit. Sunt in hiſce partibus; ergo non ſunt producti ex ovi. Aut, ſunt in hiſce partibus; ergo ſunt producti ex ovis: qu logicophyſicus haſce invitus admittit conſequentias. Eſſe i hiſce partibus vermes repertos affirmat, propriâ experientiâ; ſe en nodum, en dubitandi anſam; *per quas vias iſthæc animalcula e rumve* (K) *ovula in corporis interiora ſeſe inſinuaverint, haud in prc clivi eſt determinare.* Priuſquam vel quidquam determinetur; quæ ſo quid obſtat? quo minus eos, vel eorum ovula per (L) cutis poros

pe

per (M) partes reſpirationi inſervientes ad (N) dictas partes perveniſſe, probabile videatur? nulla enim materia, nullum corpus, per poros cutis, aut per partes reſpirationi inſervientes, in corpus vivens intrudi poteſt, quin etiam per haſce partes ovula, ſi ejuſdem., cum prædicta materia, vel corpore, Corpori viventi intrudendo, aut minoris circumferentiæ & figuræ ſint, in corpus vivens intrudi poſſunt: ovula autem poſſe exiſtere, ejuſdem cum prædicta materia, vel corpore, corpori viventi intrudendo; imo & minoris circumferentiæ, quis negaverit tuto?

Sed, ſi nihil per poros cutis perque reſpirationi inſervientes partes, corpori viventi intrudatur, nec in corpus per haſce partes influat, (quod autem non concedo) non intruduntur, non fluunt quoque in corpus vivens, per hæc organa, animalcula, nec eorum ovula. Porrò, ſi eadem, per hæc organa, in corpus non deferantur, non poſſunt, per hæc organa perq. haſce partes pervenire ad ſupramemoratas. Hoc & cavillatorem nugaciſſimum, omni abſque dubio, vel dubitationis anſa, aſſerturum, non dubito. Sed addit mox celeberr: clariſſimuſque auctor, *multo minus, & neutiquam veroſimile videri eorundem* (vermium nempè) *ova per* (O) os introitum habuiſſe & ulterius ad dictas partes (id eſt arterias, hepatis glandulas, ductum cyſticum & cæteras) penetraſſe. Os ſanè Homini capax eſt ſatis, ut Vermium ovula introitum habere poſſint: ſed quare veroſimile neutiquam eſt, ovula, ad dictas partes, ulterius poſſe penetrare? addit auctor rationes (ſua methodo) didacticas; *in* (P) *ventriculo*, enim, *in quo ob chylificationem notabilis fit fermentatio & deſtructio aſſumtorum, integra manere non potuiſſent.* Primò, omni de ventriculo dejecta (ſecundum Clariſſ. Böhnium; de Moor alioſq.) fermentatione parumque deſtructione; ſtatuo ſecundò: ovula hæc, ut animalia multa (etiamſi conniverem phantaſmati fermentationis) in ventriculo viventium poſſe manere integra; adde, quod, minutiſſima cum & numeroſa exiſtunt, omnia non facile maſticationi ſubmittuntur multaque, ſine maſticatione, alimenta in ventriculum ingeruntur & tum ſaltem, ab hac parte, integra manere poſſunt. Sed urgebit forſitan clariſſimus celeberrimusque Ruyſchius, concoctione ventriculi, ovula indureſcere,

& ſic generationi inepta reddi; ſed urgeo etiam ego, poſſe hoc ventriculi calore foveri ovula, excludi animalia minutiſſima & per vaſa lactea, in maſſam tandem ſanguineam, viventia effundi. Verum ut auctori placeam, ad experientiam. Legat celeberrimus prælector Ruyſchius, *qui mavult* Phœnomena & *memorabiles rerum eventus ſedulò notare, ac fideli obſervatorum commemoratione reip. medicæ inſervire, quam neglecto experientiæ fulcro, caducas ratiociniorum Chimæras in aëre fabricari (vide ejus ad obſervat. centur. præfata lectori benevolo.)* Legat, inſectorum animaliumq. majorum eorumque in ventriculo ingeſtorum varias, hoc thema ſpectantium, hiſtorias (*obſervatorum*, inquam, *commemorationes*) apud clariſſ. P. Borellum, Iſacum Cattierum, Schenkium aliosque. Legat nobiliſſ. GUSTAVI DANIELIS LIPSTORPII. *ſtadâ-bremenſis*, TRACTATUM, DE ANIMALCULIS IN HUMANO CORPORE GENITIS; Methodo Academica, pro gradu doctoratus medicinæ, ab auctore ventilatum, Lugd. in Batav. A°. 1687. 5. May. Sed ſi, inſuper difficilis homo, *anceps hæreat, an*, contra ejus aſſertum, *ova in ventriculo viventis hominis, integra manere poſſint*? Legat CLARISS. VIRI PHILIPPI GRULINGII CURAT. CENTUR. SECUND. OBSERVAT. IX. DE MULIERE, QUÆ BIBERAT BUFONUM SEMINA. Pergit; *Vaſa quoque* (q) *chyloſa, aut lactea nequeunt ovibus* (*ovis* inquam) *tranſeuntibus viam præbere*, propter, ſcilicet, ovulorum magnitudinem. Hoc obſtante argumento, hac exhibita (quæ deſideratur) demonſtratione, præcluditur ovulis, omnis, ad prædictas partes, via

Sed præcluditur vermium ovulis hæc via, aut propter ovulorum, reſpectu capacitatis vaſorum lacteorum chyloſorumque magnitudinem, ſive corporis ovuli circumferentiam, aut vice verſa; vel dantur tertiò, machinæ, præcludentes ovulis, non verò lacti, ſive Chylo, ad interiores partes, viam. Primum poſitum Clariſſ. Archibaldus Pitcarnius, publicè, in genere, diſputatione, *de motu ſanguinis per minima vaſa* refutavit ſolidè. Secundum rejicio ego, *qui in aëre*, cum clariſſ. celeberrimoque Ruyſchio, *Chimæras fabricari nolo*. Sed agamus per corporum dimenſiones dimenſionumque proportiones proportionumque com

comparationes. Ponatur ſanguinei globuli, vel lactis chylive particulæ magnitudo, circumferentia, ut per vaſa ſanguifera, ipſis in glandulis miliaribus, aut plexibus retiformibus diſpoſita atque ab inteſtinis, in vaſa lactea chyloſaque in primis meare, duci, reduci; in ſecundis recipi vehique queant. Quis Homo Phyſicus non affirmabit? poſſe exiſtere ovula ejuſdem & minoris cum ſanguinis globulis, vel chyli, lactiſve particulis magnitudinis, circumferentiæ, extenſionis. Poſſe hæc corpuſcula, ex lacteis chyloſiſve, in ſanguifera vaſa & ſic per totum corpus (cum nulla pars ſanguinis latice ſit deſtituta) circumvehi, in omnem ejus partem deponi atque reperiri. Sed nè auctor abhorreat ab horum ovulorum exilitate; non ovulorum, ſed animalculorum millionem, vix adæquare unius arenulæ magnitudinem; imo in una guttula ſpermatis canini, plus quàm centum milliones animalculorum vivere, demonſtravit oculatiſſimus A. Leeuwenhoekius. In ſpermate aliiſque liquoribus, ab ſanguine derivandis, animalcula inveniri, docet autopſia; Hæc autem, vel eorum ovula in partes generationi inſervientes cum ſanguine & liquore, poſtea ab ſanguine derivato, fuiſſe delata, ex præmiſſis (taceo alias methodos deponendi) colligere æquum eſt. Ultimò, ut nodus hic plane ſit inſolubilis, ſuperadditur; *adde quod nullus mortalium unquam ejusmodi* (R) *vermes extra corpus viderit.* Oſtendat oportet auctor, aliud eſſe genus vermium hoc, quàm illud, quod in partibus corporum viventium exterioribus quodque in quibuſdam vegetabilibus, liquoribus aliisque materiis detegitur; ſed horum apud ipſum nihil, dixiſſe ergo ſufficiat.

Verum, etſi differrent hi, ab omnibus aliis vermibus, magnitudine, exilitate, figurâ, diſpoſitione; ideonè colligendum (in eo enim verſatur quæſtio) hoſce vermes non ex ovulis, in corpus vivens ejuſque partes ingeſtis, eſſe productos? leviſſimo qui vento, aëre qui ipſo, de loco in locum, indefinito numero; quinimò, nubis ad inſtar, moventur, ut ſæpius hiſce in plagis, præſertim boreali ſpirante vento, obſervamus. Vermes hoſce in initio vix obſervabiles, ab aliis, figurâ differentes, ex ovulis tamen produci, ex productionis lege viventium aſſerere,

 an-

ancipites hæreamus, non oportet. Quæ ſequuntur verba (S) planè injurioſa in Mathematices ſtudioſos, prætereo; exoptans, *ut per mathematicorum ingenia* (ab obſervationis enim hujus auctoris ingenio, hoc poſſe fieri, diffido maximè) *magis magisque, vera nobis & indubitata affulgeat* perceptionis *lux* & lumen *quæque à priori demonſtranda exiſtunt*, decenter, demonſtrari per ipſa liceat ſemper & ubique.

Ventilatis rejectiſque multis de Vermium generatione opinionibus, meam tuo aliorumque virorum doctorum ſubjicio perſpicaci judicio libenter. Syſtema, *animalia ab ſibi ſimilibus produci, non verò ex putredine, luto, limo, mucagine & ſed ex ovo, materia in formam ovi congeſta, diſpoſita, conglobata, comprehendente omnia lineamenta requiſitaque ad animalis ſtructuram, accedente motu & extenſione, efformandam*: quod tu (vir Doctiſſime) diſputatione Phyſiologico-anatomicâ tuâ primâ Theſ: Primâ &c. ſtatuiſti & non ſine applauſu, ſuſtinuiſti, mihi generale & veriſſimum eſt; hoc jacto fundamento, colligo, vermium prædictorum ovula, tempore deligationis ulceris, forinſecus forſan, unà cum unguentis, emplaſtris, faſciis, eſſe ulceri intruſa, aut dum deligaretur, fortuitò in ulcus decidiſſe, aut tandem cum ſanguinis latice in ulcus eſſe delata: videmus primum in majorum animalium generibus hæc accidere: anates aliæque aves non rarò piſcium ſemina, ovula, dum multa abſorbent, quæ pennis aliſque adhærent ultrò, in piſcinas lacuſque deponunt & ſic piſcium illud genus, cujus ſimile in hiſce antea non erat, conſpicitur.

Quod argumentum, tempore ventilationis tuarum theſium, de mulo, quaſi ab ſibi ſimili non producto, urgebatur, rectè, me judice, ſolvebas. Animal illud, ut ab alio genere maſculo, alio fœminino, produci, ſic quoque ſpeciem eſſe non generantem & ita, per ſe, reſpectu priorum generum, imperfectam

Qua autem methodo perceptibili, explicari porrò poſſet, animalia ex putredine produci, non video. Si enim ex materia hac producantur, non creantur (verbo creare ſtrictè ſumpto) ſi non creentur, ſed producantur, producuntur ex partibus, quæ mutari poſſunt in partem aliam, relicto earum prius eſſe, aut ex partibus in ſequentem exiſtentiam uſumque diſpoſiti

Pr

Primum hoc non poſſe fieri, jam ſupra demonſtravimus; ultima ergo methodo producuntur, quæ enim (ex. gr.) pars in arteriam, quæ in nervum, quæ in venam creſcere horumque vaſorum uſum præſtare debebit poſtea, illa debet in ovo exiſtere, alias enim deberet creari, vel de parte in partem aliam mutari verè.

Ut enim pullus propriè, non ex vitello albumineve ovi, ſed ex ſpecificis partibus, lineamentis, rudimentis fit, ex vitelli verò albuminiſque, ex parte, infuſione, appoſitione & conjunctione, partes jam jam formatæ expanduntur, incrementum capiunt, ſic augentur corpore, non numero atque ita aliæ aliis conunguntur, agglutinantur ſeſeque inter devinciuntur.

In omnium viventium fœmineo genere requiruntur partes, diſpoſitæ in futuram ſuæ ſpeciei formationem, ſive in ſui ſimilis futurum illud eſſe, ex quo hoc genus & generis hujus individuum nomen ſortitur, diverſum ab communi & alio atque hoc eſt, quod dico, ex ſui ſimili produci.

Hinc affirmandum exiſtimo, omnia quæ fuerunt & futura ſunt animalia, ab initio in genere, ex genere in individuo, ante coitum, in indefinitum fuiſſe collocata atque, hoc modo, ab ſibi ſimili produci: licet enim de quorundam viventium origine, ovulis, ſemine, certò parum, vel nihil conſtet; legibus procreationis tamen acceptibilibus convenire videtur, ex ovulis, vel ſemine produci ea, quæ vivunt, & creſcunt animalium, aut vegetabilium in modum.

Etſi ratiocinia hæc ſufficere, ad dogma hoc probandum, potius ad hanc veritatem illuſtrandam, videantur, agamus tamen iterum per experimenta.

Manifeſtum multiſque ante me, compertum eſt, ex carne n vaſe vitreo, metallico fictilique: probè clauſo, ut muſcis aliiſque beſtiolis & inſectis, omnis præcludatur, ad carnem, adius, rariſſimè vermes produci. Sed nè forſan aliquis, denegaum aëris liberioris, ad carnem, acceſſum, impedimentum, formatricis virtutis vermiculationiſque cauſam credat, audiat, quæ ipſe egerim & quàm prudenter.

Ut nobiliſſ. Redi & tu quondam, ſic ego (vir experentiſſime) menſe fervente quàm maximè Auguſtò, ex viventibus, vitulo, diſ-

diſſecui partem muſculorum gluteorum; ove, partem Lumbarium; gallina, pectoralium vitriſque craſſioribus velaminibus, linteis cannabinis, ſericis, decuſſatim vario ritu clauſis, ſive tectis, immiſi ſolique expoſui aërique, ut, nempè, continuus eſſet ad interiora aëris motus ſoliſque caloris & aditus: notabam, de die in diem, ſedulò, quid intus ageretur; ſed præter coloris mutationem partiumque, ab ſoliditate, receſſum, nihil, ſpatio duorum menſium, quod quidem animalium productionem ſimulare videretur, obſervare valui. Poſtea carnes prædictas in aſſulis, extra feneſtram, nullo modo tectas, depoſui, ſed, incipiente jam autumnali frigore, nihilominus, irruentibus in fœtida hæc & ſqualentia corpora muſcis, brevi poſt vermes albos, rotundos majoreſque plurimos, fœtentes carnes perreptare vidi.

Simili & pari cum ſucceſſu eventuque, experimenta quoque in vario piſcium vegetabiliumque genere, inſtitui. Quid mirum? Primò, omni in carne vermes, vel eorum ovula, latere, nemo adhucdum, quod ſciam, ſuſtinuit: è contrariò, præter iſtius partis debitam diſpoſitionem (ſive Naturam) vitium & ut heterogeneum, ſi inveniantur vermes, habetur.

Secundò, effluente omni, ex carne, ſucco & ovula quoque effluere poſſunt. Tertiò, vermes conſpiciebantur accedentibus animalculis, ova ſua, in carnes, deponentibus: nempè, nullo ova in carnes deponente animali, nullum producitur, ex carnibus, animal. Omnia igitur viventia, omni in loco, ex ovis, ſive illa, in hæc loca extrinſecus, ſive intrinſecus, ab ſibi ſimili, deponantur, produci, affirmare anceps non hæreo. Quoad ægram, ab clariſſ. Med. P. Coſſonio & me, Deo adjuvante, curatam, forinſecus, an intrinſecus in ulcus ſint depoſita Vermium ovula, vitilitigator, non diſputo, non litigo, dummodò Vermes, hocce in ulcere detecti Verminoſo, ex ovis & ſui ſimilibus, non verò ex putredine aliiſque fictis inſipidè cauſis, ortum duxiſſe, concedatur.

Quærit forſitan quiſpiam, quid de prædictis carnibus partibuſque earum ſolidis, tandem fiat? reſpondeo tractu temporis liqueſcunt ſolvunturque in liquidas fluidaſque; ut enim omne ſolidum

lidum ex fluido; ſic omne fluidum in ſolidum & vice verſa converti poſſe, non dubito.

Solidum & fluidum cum tantum comparativè, inter ſeſe, differant, de utriuſque majore, vel minore ſoliditate & fluiditate, definitivè affirmandum nil reor.

Inſtet quiſpiam, quæ eſt hujus ſolutionis cauſa? opifex? aër & aëre ſubtilior, mobilior magiſque partes earumque interſtitià, quæ permeat, tangit, fricat, movens materia. Quid, amabo, viventia, vegetabilia, metalla, ſaxa perrumpit potentius, licet ictu fulmineo quandòque lentius, aëre? & quid violentius? continuo agitatâ motu, aëre longè ſubtiliore, hac materia.

Exemplum ſi petis, lector? accede, oſtendam tibi in muſæo Clariſſ. Prof. Bidloo, edacis temporis, rectius deſtruentis ſolida aëris vires & monumenta: dentem elephantinum friabilem; marmora lapideſque varios, levi qui, ſi digito tetigeris, in pulveres abeunt, ferrum, æs, ſtannum, plumbum, vix cohærentia & priſtinæ ſoliditatis veſtigia ſervantia. Si ſolida, liquefacta inſpicere, animus eſt & hæc tibi non deerunt.

Hæc paucula de vermium, in genere & in ſpecie eorum in ulcere ab me tractato inventorum, geneſi & ortu, tibi non omnino displicitura, ſpero.

Ipſum autem vermem, quoad exteriora ſaltem ejuſque metamorphoſin in muſcam, ſi ad vivum, depictum repræſentarem, extra ſcopum me, te judice, facturum non credidi:

Vide ergo tabulæ ſecundæ figur. primam, exhibentem, naturali magnitudine Vermem, ex ulcere prædicto deſumptum & in alvum repentem.

Fig: 2. eundem, in dorſo jacentem, depingit.

Fig: 3. nympham clauſam,

Fig: 4. eandem apertam demonſtrat.

Fig: 5. delineat, abſoluta vermis metamorphoſi, muſcam,

cor-

corpore exſtructam oblongo, pedibus inſiſtentem aliſque expanſis curſum, vel volatum molientem.

Fig: 6. eandem, corporis ſtatu inverſo, proponit.

Licet de vermium in genere & hujus quidem in ſpecie, hiſtoria, transmutatione & differentia, quæ eodem ſeſe hoc in animali, ut in aliis vermibus habent, non agam; utpote quæ omnia, ab Aldrovando, Jonſtono, Moufeto, Swammerdammio, Lyſtero, Malpighio, Redi aliiſque ſunt pertractata exactiſſimè, utile tamen & ſcitu pariter pariterque viſu non injucundum fore arbitratus ſum; ſi adaucta magnitudine, ope microſcopii, hujus animalis partium externarum fabricam & diſpoſitionem deſignarem ſimulque narrarem, primò ipſum Vermem eſſe agilem, vitæ tenacem, cute contectum, vide

Figur: 7. Vermem, cæteráque auctâ magnitudine alvo incumbentem, exprimentem glabra, duriuſcula, ex flavo alba: eſſe ipſum diſtinctum interſectionibus, articulis, vel annulis novem, A. A. A. A. A. A. A. A. A. unde hæc animalia, ab quibuſdam, annuloſa dicuntur; licet inciſuræ potius, quàm annuli ſint; habere caput B. ſubrotundum, ab utroque lätere inferius depreſſum; os C. patens & inciſoriis organis non deſtitutum; oculos D. D. eminentes, poſteriora corporis E. obtuſa. De pedibus obſervare licet, ipſum hiſce carere, ſed loco horum inſtrui eminentiis & protuberantiis, quibus in rependo & motu utitur progreſſivo, an comedat (multi enim dantur vermes, qui ſine alimento per longum tempus ſubſiſtunt aliiſque, ſupra ipſorum corpora viventibus beſtiolis, alimentum præbent, conſule Clariſſ. Lyſter: pag. 355. ad TRACT. DE GOEDARTII INSECTIS, IN METHODUM REDACTIS ET ALIIS) detegere non potui.

Organo autem, cum ſit inſtructus manducationi alimentorumque arreptioni apto, anceps non hæreo, quin alimento utatur, quod inſuper, ex pruritu; dolore mordaci & continuo, veriſimile eſt

Fig:

Fig. 1.
Fig. 2.
Fig. 3.
Fig. 4.
Fig. 5.
Fig. 6.
Fig. 7.
D
C
B
D
A A A A A A A A A A
Fig. 8.
Fig. 9.
Fig. 11.
Fig. 12.
B
Fig. 13.
B
A
A
Fig. 14.

Fig: 8. Vermem hunc, dorſo incumbentem, & modo deſcriptas protuberantias pediformes oculis ſubjicit.

Fig: 9. proponit nympham, quæ quibuſdam, ovum, folliculus, velamentum, cortex, papula; nempè, organum in quo metamorphoſis abſolvitur vermis in muſcam. Belgis, *het popken, paapken, huysken, waer in de Wurm in een vlieg veranderd.*

Nympha etenim, propriè, de apibus, formam jam jam induentibus, teſte Plinio, dicitur. Conſtat organum hoc variis filamentis, membranulis, fibrillis, tabulatim cohærentibus. Circuli hac in machina ſunt conſpicui novem, reſpondentes numero interſectionum vermis, quia autem hic corrugatur, complicatur, breviorque fit, minores quoque ſunt in nympha, ipſo quàm in verme intercapedines. Exterius folliculus hic: levis, interius verò aſper variiſque filamentis ruptis ditatus conſpicitur, ab una parte apertus, ab altera clauſus, exiſtens.

Fig: 10. differebat hæc, ab altera nympha, colore; prior enim ex rubro flava, ſecunda hæc, nigricans erat, utraque autem ſplendeſcens, formam obtinebat non verè ovalem, inferior quippe pars creſcebat circa finem obtuſum.

Fig: 11. refert muſcam cæruleo-nigram, omnibus partibus inſtructam, hiſpidam, hirſutam, piloſam, pedibus inſiſtentem ſex, ungulis ornatis bifidis trifidiſque: notantur porrò in capite cornua ab ſeſe invicem in ſpiram recedentia piloſa ex duabus proboſcidibus erumpentia & os apertum, alæ diaphanæ & ſplendidiſſimæ vaſculis atque cartilagineis articulis plicationes efficientibus diſtinctæ.

In abdomine interſectiones 5. & in pectoris infima parte, duæ; circa collum, ubi capiti conjungitur, rectilineæ inſcriptiones duæ.

Fig: 12. Muſcam hanc, in dorſo jacentem, repræſentat.

Fig: 13. alam deſignat, partim plicatam A. A. partimque

 de-

debitè extenſam B. B. ubi enim erumpit animal, alæ vix, deinde complicatæ, opacæ & brevi poſt, expanſæ apparent, diaphanæ ſplendenteſque nitidiſſimè.

Fig: 14. Piloſam hirſutamque pedis faciem delineat exteriorem.

Memini (vir experientiſſime) te mihi nuper narraſſe, compreſſo leviter, abdomine, ut plurimum, muſcarum multorumque inſectorum, virilia erumpere atque hac methodo, ſæpius ſexum diſtingui teque illud ex Clariſſ. Swammerdammio didiciſſe: ſed mas, an fœmina, an verò utriuſque ſit generis &, quo modo, ova deponat, hoc in ulcere repertum animalculum, explorare (ignoſcas imprudentiæ meæ) neglexi, fateor.

Quoad interiora, hoc ſaltem monere non ſuperſedeo, ſanguine muſcam gaudere multo, florido & rapido. Viſcerum diſpoſitionem ei eſſe analogam, cum aliis muſcarum generibus.

Ut verò omnis rerum narratio, delineatio & meditatio, ſi in uſum non vocetur aliquem, irrita; laboris temporiſque diſpendio indigna eſt noſtro; Sic hiſce quædam, de ulceris verminoſi curatione, adjicienda & chirurgiæ, hoc modo, inſerviendum putavi.

Morborum nomina aliquandò, cum ipſis morbis, convenire, vulgatiſſimum eſt, eſſe quoque denominata ab ſimilitudine, vel re ipſa, conſtat ubertim: ſic nomen obtinet, apud auctores Chirurgicos, Pica, ab iteratis punctiviſque ictibus: Lupus, ab inteſtino & clam, quaſi, repente; Formica, ab pruriginoſo & vehementi dolore; Cancer verò & Talpa, tam ab tumoris figura, quàm progreſſu: tumor enim hic, ſive adipoſo-glandoſum hoc corpus, talparum pedibus non diſſimile, communia inter corporis involucra muſculoſque circumjacentes, partes amovendo, elevando, ad latera movendo, extenditur.

Ulcus autem Verminoſum, non denominativè, nec ab dolore; ſed illud vocatur, in quo vermes, verè ſunt. Circa ejus curationem non differunt; in genere, auctores, quorum catalo-

gun

gum non recito, nè tibi tædio ſim, commendant unanimiter amara, quaſi putredini reſiſtentia; hic, radices, herbas, flores eorumque ſuccos decoctioneſque, puta Abſinthii, Agrimoniæ, Rutæ & ſimilium; ille, ceruſſâ, pice, plumbo uſto, felle taurino, ſalivâ humanâ aliiſque mederi huic ſatagit, partim humorem peccantem corrigendo partimque per medicamentorum corpora imbibendo.

Sunt qui olea, repetita deſtillatione parata, ex odoriferis & fragrantibus herbis & gummis, ut maſtiche, Thure, Terebinthina, nucibus myriſticis, aliis præferunt medicamentis. Hederæ ſuccus multis pro arcano maximi fuit ponderis, ego autem, qui facile adducor, ut credam, in multis morbis animalia, non verò ſuccos acidos auſteroſque, ſanguinem ſalſum, bilem aduſtam, nec pituitam acrem, dolores excitare, in hoc & omni ulcere ſordido, phagædænico, depaſcente & cum pruritu prorepente, aquâ, cum mercurio vivo, per horæ quadrantem coctâ, utendum eſſe dudum expertus ſum. Forſitan & mercurialia, alio modo præparata, mixtä, applicata, quoque conducerent, de quibus quædam apud Pigræum.

Poſſe rodere minutiſſima animalcula vermeſque exiliſſimos, anceps non hæreo; licet, narrationi DE THAMUR, ſive Verme Salomonis, fidem negem; „ quâ auctor nugatur: Salomonem, cum marmor Parium ad ædificationem templi, è „remotis partibus convehi præcepiſſet, conſcium prohibitionis „legis, quæ vetuit altaris ædificandi lapides ferro incidi, „quæſiviſſe experimentum in vermibus, quod ars humana ne„ſcivit: pullum ſtruthionis in vitreo vaſe recluſiſſe, quem cum „videret ſtruthio & habere nequiret, naturaliter agnitam ar„tem attentans, in deſertum cucurrit, redienſque Vermicu„lum tulit, cujus ſanguine vitrum linivit, & confractum eſt, „ ſicq. fœtum eripuit; quod (ait auctor) videns Salomon, „hoc experimento eodem genere Vermis in inciſione duriſſimi „marmoris uſus eſt &c.

Licet ergo ſæpeſæpius animalia in ulceribus ſive putridis, ſive cruentis, non conſpiciantur, poſſe adeſſe; imo adeſſe, tamen ſuſpicor, ex dolore eaque tantum, aut propter eorum

exilitatem, noſtram, aut propter negligentiam & in perſcrutandis rebus morborumque cauſis deſidiam veterumque in verbis credulitatem nimiamque in eorum auctoritatem, confidentiamque non obſervari, confido. Quod in rem præſentem facere poteſt & maximè; luem peſtiferam, ſive peſtem, animalia venenoſa pro cauſa habere, aut ex animalibus conſtare venenatis corpuſque intrantibus & ſic produci, ab multis receptum novimus.

Romæ & per totam Italiam, ante annos, circiter quadraginta, peſte furente horrenda, innumerum hominum numerum, Mercurium penes ſe habentem, aut in veſtibus, aut manibus ferentem, ab peſte non contactum, aut mox ſanatum, memoriæ proditum eſt luculenter, idemque eſt, quod de lue Venerea infectis & ptyaliſmo, ex applicatione Mercurii, utentibus affirmatur, eos videlicet, ab peſte infeſtari nunquam.

Interfici inſecta ejuſque generis animalia mercurio, dies nos & ratio docuit, lectorem autem neſcium nolo, prædictâ aquâ mercuriali tineas blattaſque, ab rebus conſervandis, fugari hauſtâque ſingulis diebus ad uncias tres, vermes inteſtinorum latos ſive, ſive teretes necari: hoc quoque liquore ſi charta, vel capſula, in quibus inſecta ſunt conſervanda, tingatur, eorum corruptionis nullum erit periculum.

Aſcarides, tipulæ, quibus fugantur mediis quæq: hoc plurimorumque vermium genus, hiſtoriam, medelam reſpiciunt, legere proſtant apud Aldrovandum l. 6. de inſectis. Obſervat apud Foreſtum l. 21. de inteſt. affect. ſc. in obſerv. 29 &c. obſerv. de ulc. Verminoſo l. 1. obſervat. 10. &c. commendatur quàm maximè Mixtura vini dulcis, cum ſilicis fœminæ radicibus, per triduum pota; inter exterius applicanda primum locum obtinet ol. cedrinum. Puſtulas verminoſas, cum inflammatione, (frequens, in caſtris, circa ulcera morbus vel ſymptoma) mercuriali prædictâ aquâ ſanari tutò & brevi ex te recepi.

Vermes deſiccatos & in pulverem redactos, contra prædictum morbum, commendant plurimi: quemadmodum autem prò tem-

po-

ore & ſymptomatibus morbi mutantur, ita ratione ſtatus mor-orum ſymptomatumque, medicamenta mutari debent: miſ-eantur itaque, ſecundum artem, in ulceris verminoſi initio, um mercurio mundificantia, poſtea diminuendo mercurii quan-itatem, exſiccantia atque cicatricem ulceri inducentia; quorum lenchum, circa ulcerum in genere & hujus in ſpecie deſcri-tionem, tradunt plurimi Practici Chirurgique: formam, ſi elis, medicamenti mundificantis vermeſque necantis? hanc abe.

℞. Terebin: venet: ℥jß.
Ung. Arthanit: ℥ß.
Aloës Myrrh. aa ʒß.
Mercur: Dulc: ℈j.
Croci gr. viij.
Vitelli ovi Q. S. ad ung. conſiſtentiam.

icatricem inducentis hæc eſt,

℞. Empl. Opodeld: Fel. Wurtzii.
De ranis cum mercurio quadruplicato,
ana P. æ. injiciatur corio.

vel:

℞. Empl. Diaphomphol.
Griſei a ℥iij.
præcipitat rubr. ʒij.

Hiſce Emplaſtris lento igne liquefactis agitatiſque oſtea adde præcipitatum rubrum in impalpabilem pulverem dactum & habebis epuloticum (in hoc aliiſque ulceribus) in-gne.

Omnium uſitatorum medicamentorum formulas hiſce adji-endas crederem, ſi non tibi, ſed artis tantum tyronibus tra-denda

denda hæc fuiſſet Dissertatio. Hæc itaque ſunt, quæ hoc de caſu tecum (vir doctiſſime) communicare in animo habebam: cum, autem paſſim multa, vel ex ore tuo hauſta, vel benignitate tua mihi tradita, hiſce inſerere permiſeris, gratulor ſorti meæ tibique me devoveo totum & quod tuum quaſi eſt & proprium, in tuum iterum depono ſinum: ſi quoque in rebus minoribus magno (non ſine exemplo) uti liceat exemplo, hæc ad te, ut ad mare rivuli referuntur: ſi pateris petitionem hiſce adjici; rogo, etiam nomine multorum Chirurgorum, tuum de Faſciis in re Chirurgica uſurpandis tractatum, publici juris facere diutius non moreris, vale & vive (vir Experientiſſime) in commodum Batavæ Academiæ & nominis tui gloriam diutiſſimè.

F I N I S.

GODEFRIDI BIDLOO,

VINDICIÆ

QUARUNDAM DELINEATIONUM ANATOMICARUM,

CONTRA

INEPTAS ANIMADVERSIONES

FRED: RUYSCHII,

PRÆLECT: ANAT: CHIRURG: & BOTAN.

ÆQUIS, ERUDITIS, SAGACIBUS
R E R U M
ANATOMICARUM
ÆSTIMATORIBUS
S.

MIrari deſine, quisquis Ruyſchianas pervolvere divulgatas nuper non dedignatus fueris epiſtolas, me, ad tot ac tantas calumnias, opprobria, irriſiones & quicquid porrò ineptiarum, ab longo tempore, Prælectorem Ruyſchium in me evomere ſplendida juſſit bilis, nil reponere; vides enim, me ſcommatum & injuriarum impetu laceratum obrutumque quaſi, amicorum inter ſuaſiones hortatusque varios, dudum dubium, defenſionis cauſæ meæ partes tandem ſuſcipere reſponſoriaſque exornare: par autem pari referre non ſtudebo, turpi hac ex arena victor non deceſſurus, ut qui totidem calumniis calumnias reponere totidem, par non ſum, quique improbi exempli, quâ iſte utitur, ſcripturiendi methodum exiſtimavi ſemper. Pudefaciendam non ſemel duxêre morigeri pariter pariterque eruditi, inſulſi hominis animi intemperantiam, ſibi dictaturam in Republica Anatomica vindicantis aſperrimèque in aliorum dogmata, ſcripta laboreſque imperium exercentis; proſcindentis

dicteriis Viros, doctrinâ ipſo ſuperiores, moribus meliores, quorumque diffuſiſſimam eruditionem facilius carpit, quam æmulatur; parili tandem in me quoque ſævit cæcus furore, & dum nefanda meditatur, molitur, conatur; exultat, gloriatur, me aliiſque tacentibus, fractis bonis, lætantibus improbis, tranſiiſſe ſe Rubiconem.

Impunitatis ſpes illecebra peccandi maxima.

Iræ impatientem ecquid pudet virum (virum enim credo, honeſtum verò vel nemo honeſtè ſuſpicatur) rixantium adinſtar muliercularum infimique ſubſellii hominum convitiis proſequi? quos (de me non loquor) Meritis & Virtute vincere impotens eſt? ſed quis ipſum furori reddidit veteri? atque æſtus graves repoſuit animo? nunquamne abibunt ipſius odia? nunquam; vivaces ipſi eſſe experior iras. Dum autem præterita cum præſentibus mecum reputo, agnoſco me felicem: annos enim ante decem & octo me blaſphemum, poſtea obtrectatorem renunciavit, nunc famæ inſidias tendens invidus meæ, lenocinii inſimulat. Obſtupeſco malè feriatum, ne dicam flagitioſum, hominem ter una in Epiſtola, de verecundia verba facere, ipſumque, vel jam, ne aliquod quidem ingenuitatis ſpecimen exhibere, non erubeſcere: ſed ignoſce (Lector ſpectatiſſime) animi huic fervori meo, fateor & ultrò, erravi, impoſſibilia ab iſto peto, erubeſcere qui non poteſt; expalleſcat ergo morum carcinoma, tranquillitatis ſtudiorumque infenſiſſimus hoſtis, dignior contemptu quam inſectatione: nefarii autem ejus acuminis fautores quique ipſi a conſiliis, manu & Epiſtolis ſunt, neſcio nolo, me malle ab Ruyſchio audire leno, quam ab viro honeſto, maledicus: ſi enim ipſum non Lanionem, ſed ganeonem, ſi obſcœnum, ſi impudicum dixiſſem, nonn

bc

benè natis horrendus, probis execrandus extitiſſem? potuiſſem tamen, animo ſi, vel odio, Ruyſchio par fuiſſem & inveniſſem, ut ipſe, vereor, qui victrici tantæ nequitiæ laſcivientique ſcommati panegyrim ceciniſſent; eo præſertim infauſto temporis momento, quo de partibus (per excellentiam) muliebribus earumque in puerperis diſpoſitione deque infantium natibus earumque comparatione, cum maturarum virginum genis; imo de parte quâdam, non ſine rubore & ſummâ ex neceſſitate detegenda, tam petulanter verba faceret, ac ſi ſtimulum venereo juvenum pruritui æſtuantium tentiginemque tentigini ſuperaddere, ſolummodò ſibi propoſuiſſet turpis & infamis Orator.

Sed lubet, nec licet ulterius hæc altiuſque repetere, ne tuâ abuti videar modeſtiâ. Judicii quoque trutinæ tui quas, ab multo tempore, obtruſit, Anatomiæ præſertim tyronibus, ineptias appendere, ne attentioni injurius ſim tuæ, ratum non duco; longior quippe quam decet, ficulneæ foret hæc ſupellectilis ſeries, perluſtratis reſponſoriis ejus, in novem problematicas ſuas Epiſtolas, oneroſum judicatu non erit, famoſa quid de ipſius Rerum Anatomicarum ſcientia in genere, quidque de erroribus (ut meas vocat demonſtrationes) meis, majuſculo Θ, ſed & nigro ab ipſo notatis, colligendum ſit in ſpecie.

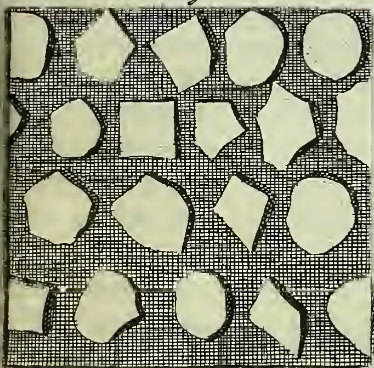
Ne autem blaterare & cum larvis, vel larvatis certare videar, ipſa in Problemata, quibus, ſuæ admirator doctrinæ & præco, omnibus longè anteponendus adulatoribus, quorundam præfigere nomina voluit, non inquiram; partim ne, qui vel nomine tenus, mihi non innocuere lædam, partimque ne, apologiæ meæ terminos in alienum ſolum alteriuſque & innocentis in detrimentum & incommodum extendere dicar.

Conabor itaque (omni prorſus relicta mendorum, errorum figmentorumque Ruyſchianorum farragine) ſolummodò quas ante decem & tres annos orbi literato exhibui humani corporis delineationes anatomicas ejus ab injuria vindicare; eas malè ab ipſo, ut chimæricas caſtigari, è contrario probare œconomiæ animalis & partium diſpoſitioni, corpus vivens integrantium eſſe convenientes, conſentaneas, analogas. Secundò ſpecimen quoddam Ruyſchianæ artis, doctrinæ & induſtriæ exhibere anatomicæ; non neglecturus tertiò, politioris ejus literaturæ exempla in doctiorum deponere ſinum; Augiæ enim illud ſtabulum ab ſordibus purgare in totum, Herculeis, non verò meis, par eſt labor humeris.

Ad nauſeam uſque, me in Glandularum ſub primo univerſali corporis tegmine collocatarum erraviſſe delineatione: quinimo illas papillas non Pyramidales; ſed rotundas, in Theatro Anatomico declamaviſſe prælectorem Ruyſchium, omnium memoriâ auditorum excidiſſe non reor. Sed quæ hæc cenſoris imprudentia? epiſt: quippe primâ, pag. 10. vide hujus tab. primæ Fig. 5, ope microſcopii veram papillarum harum delineationem & fig: 7. eaſdem naturali magnitudine duplo majores, malè an benè adhuc non moror, pyramidales figurâ exhibere laborat. Quid hoc rei eſt? ego illas, pro modulo meo, opere meo anatom: (vide figuram meam ſextam) pyramidales & ſubrotundas exhibui; ſed en ipſiſſimam meam delineationem & literarum explicationem. *Tegmen eſt* (cutis nempè) *ex A. papillis ſuprà apertis nerveis glanduliſque pyramydalibus & ſubrotundis conflatum. Hiſce interpoſita ſunt aquoſorum vaſculorum B. capillamenta. Papillæ hæ binæ conjunctim lineas ducunt rectas ac per patentia vaſorum re-*

Fig: I.

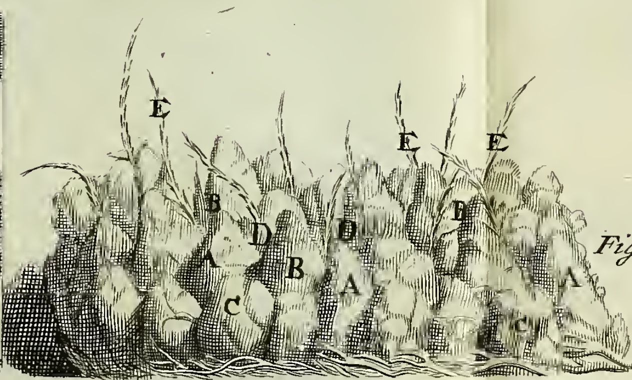
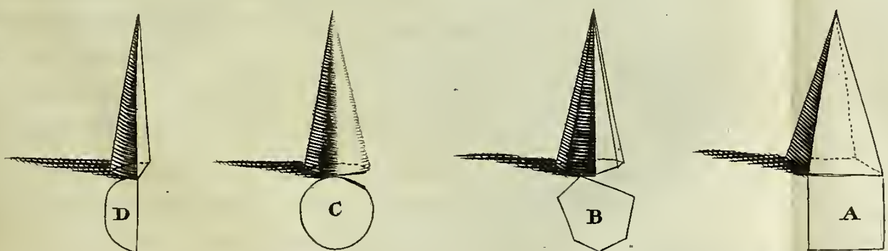

Fig: VI.

retia ad cuticulam uſque pergentes, è glandulis C. irrigantur: in trium vel quatuor papillarum medio locantur D. ſudoris vaſa, quibus E. pili implantantur; ubi verò pilo carent, pororum nomine indigitantur, ſuntque variæ figuræ, pro cutis extenſione, vel complicatura; ille pro ſua methodo illas quoque, pyramidales delineandas tradidit; *addens ille Epiſt: 5. pag. 3. Mirari certè licet, quod hujus novi inventi beneficio, papillæ pyramidales, ut & corpus reticulare ſub cuticula prodeant.* Menſes verò poſt tres, dum ſcilicet me convitiis proſcindere conſtituit, oblitus harum Epiſtolarum, pyramidalem negat papillis figuram, depreſſas & globuloſo-rotundas aſſerit, meque in rebus anatomicis rudem pronunciat: ecce primum ingenuæ & veræ partium demonſtrationi incumbentis animi pariter pariterque doctrinæ Ruyſchianæ ſpecimen. Mortalium neminem admodum in me meaque injurioſum credo, ut prælectorem Ruyſchium levem & mutabilem, non dicat atque hac in re ſuum defenſioni meæ neget ſuffragium. Dixi enim, quod ipſe affirmat, demonſtravi, quod ipſe demonſtrare conatur.

Ego haſce papillas pyramidales & ſubrotundas (vide fig: 5.) delineavi, non quod vel clariſſ: Malpighii, vel mea unquam fuerit ſententia (egregium verò Ruyſchianæ inſcitiæ exemplum) nerveo-glanduloſa hæc corpora mathematicè, ſed comparativè eſſe pyramidalia & ſubrotunda: quàm craſſè porrò erraverit, rete ſubcuticulare foraminulis pertuſum verè rotundis, ope microſcopii (vide fig. IV.) adauctaque duplo eorum magnitudine (vide fig. VI.) exhibens, patet, cum pro papillarum motu & diſpoſitione, compreſſione, intumeſcentia, flacciditate & ſimilibus corporis reticularis foraminum figura mutari debeat: ut pro-

proponitur fig. nova I. Corneum autem corpus hoc, nec papillas demonſtrabit haſce, ut credo, marmoreas; rigidæ enim ſi exſtarent, inflexiles & immobiles, eadem eſſet omnium allidentium contractandarumque materiarum ſenſibus perceptio; poſſe eas extendi, deprimi, vi externa: intumeſcere, flacceſcere liquorum ſpirituumque copiâ, aut penuriâ, atque ab vicinarum partium compreſſione, vel & inter ſeſe, mutatâ quarundam figurâ, aliarum itidem ut & ſuperficiem partis, in qua ſunt, nec non, conſequenter, foramina, ſive aperturas corporis reticularis, cui inhærent, figurâ quoque juxta papillarum circumſcriptiones, debere mutari, nemo (Ruyſchio excepto prælectore) inficias ibit. Ratum huic ratiocinio, duxi quatuor ſequentes ſubjungere demonſtrationes, quarum prima, deſinentes omnes in apicem

A. Pyramidem, ab baſi quadratæ æqualibus lateribus ſecunda

B. Pyramidem ab baſi variorum laterum aſſurgentem, exhibet: tertia autem,

C. Proponit demonſtrationem partim conicam partimque planam, & quarta,

D. Semiconicam perpendiculariter Sectam.

ut pateat glandularum papillarium foraminumque prædictorum faciem externam (i. e.) circumſcriptiones, non verè hiſce mathematices figuris convenire, eas autem pyramidali & conicæ demonſtrationi eſſe proximas. Videat Prælector Ruyſchius; morboſa ſi ipſius nulla teneat oculos & mentem caligo, an demonſtrata hæc demonſtrandis reſpondeant, & an mutem, ut ipſe, quadrata rotundis.

Cuticulæ verò, tegminis Corporis univerſalis primi, expanſæ deſiccatæque diſpoſitionem, ut ſeſe oculo exhibet

Tab: II.

Fig: I.

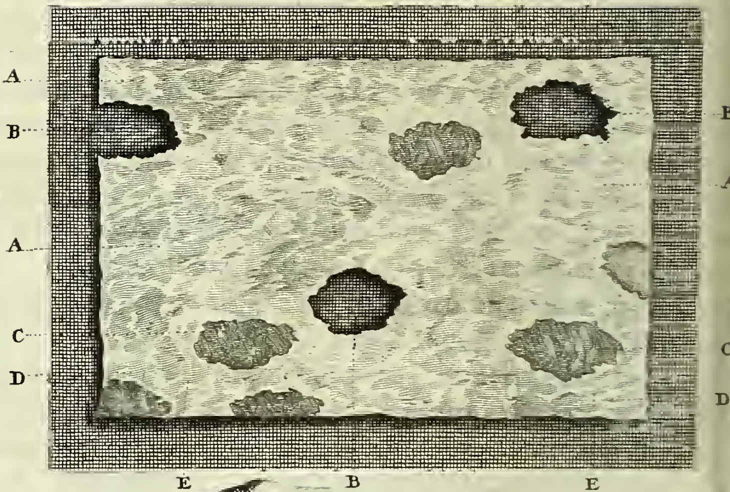

Fig: II.

armato delineare, extra ſcopum non credidi (faciem enim ejus exteriorem, & quo modo ſeſe in vivis, partibus conjuncta vicinis, habeat, exhibui olim) Fig. ergo I. tab. II. delineatur cuticulæ, ab manus dorſo, ſive parte exteriore avulſæ, portiuncula; in qua obſervanda; cuticulæ

A. A. A. Planum, vel ſuperficies tenſilis & tenax.

B. B. B. Foraminula vera.

C. C. Foraminula fibroſis plexiformibuſque ab cuticula emiſſionibus ornata.

D. D. Aſperitates, ſive tubercula & E. E. concavitates & ſulci varii cuticulam interſecantes.

Cuticulam ut & papillas pyramidales (parte, quæ, in vivis præſertim, ſuperna apertæ ſunt) poroſas exſtare mercuriumque ſacculo coriaceo ſuperius arctè ligato, incluſum, digitorum compreſſione cuticulam, corpus reticulare papillaſque pyramidales, variis permeare locis, roriſque adinſtar, per hæc organa poſſe propelli perque eadem fluere, oſtendit Fig. II.

Mercurium verò, niſi, ut ſupra, comprimatur, ipſam cuticulam ſolam, vel cum ſibi adjuncto reticulari corpore deſiccatam, non permeare, primiſque hanc geſtationis menſibus in embryonibus eſſe tenellulam, ſed & tenſilem, firmam, duram ac quaſi ſolidam, adaucto ejus corpore, molliorem & comparativè, poroſiorem evadere, ratione & experientiâ eorum conſtat, qui corium præparantes, vitulos mox poſt partum necatos, iis, qui lacte ſunt uſi, præferunt, utpote ex quorum cum cuticula cute molliore, corium quoque flaccidulum, minus tenax, mollius & vilioris pretii, paratur: hæc & alia hoc poſitum ſpectantia, cum ſint perſpecta ſatis, hiſce verbum non addo.

IN

EPISTOLAM SECUNDAM

EPiſtolâ ſecundâ pag. 6. animadvertit monetque, ſe in Tabulis meis, vaſa pericardii non videre (denotat, ut ſuſpicor, ſanguifera & tab: 21) quòd illa non videat, meâ non ſit culpâ, cum pericardium & vaſa hoc in organo apparentia, ſub Lit. D. adumbraverim, nominatim licet ea & ſpecificè non indigitaverim. pag. verò 10. & 11. me, reprehenſione clandeſtina (heu! quàm lepidè) id eſt, meo ſuppreſſo nomine, petens, conqueritur, ac ſi tota populi periclitaretur ſalus, *Arterias per pericardium diſtributas non tantummodo â nemine hactenus delineatas verum etiam â variis neglectas, aut rudiori tantùm minerva deſcriptas, neutiquam verò depictas.* poſt rudiorem hanc tautologiam, ſibi & pro me reſpondet: *id quo nequaquam mirari ſubit, quandoquidem ſub vulgari cultro Anatomico raró, aut nunquam apparent*, & Epiſt. pag. 6. fatetur *vaſa ſanguifera pericranii, patellæ, tibiarum aliarumque partium integumentorumque membranoſorum ab Anatomicis, haud fuiſſe depicta neque in administrationibus, quæ publicè celebrantur, ab illis indigitari* (ſed addit, indulgens homo huic mendæ, ut, ſcilicet, ſolet) *quandoquidem illa vaſa rariſſimè, ſi unquam, in ſenſus incurrant in vulgari ſectione.* Eg qui omnia, quoad fieri potuit, ut ſeſe exhibent, delin anda tradidi, quique vaſa, quæ raró & hoc in ſubjecto v vix conſpiciebantur, leviter tantum expreſſi, rudis & n

g

gligens dicor. Fateor autem, ſi methodo Ruyſchiana, fraude nempè & fuco fuiſſem uſus, vaſa hæc diſtinctius potuiſſem deſignare: ſed videat Ariſtarchus noſter, quid de nervis vaſisque ſanguiferis eorumque diſtributione in genere monuerim, ſub explicatione tab. 23. *ab trunco, in trunculos, ab hisce in ramulos diſtribui & tandem ſuis capillamentis viſum aufugere, aut ab inviſibilibus capillamentis, tubulis, in majores & tandem in truncum abire omnesque & ſingulas adire corporis partes*, primum de arteria & nervo, alterum de vena & ductu lymphatico ſtatuendum. Bronchiis verò aliisque aëra, vel liquores vehentibus tubulis, alia, ſed huic ſcripto non inſerenda, eſt diſpoſitio, diſtributio, collocatio. Sed hæc omnia ridet cavillator illepidus denuntiatque Epiſt. 8. pag. 5. *vix attendi debere, ut ipſi videtur, meam opinionem; vaſorum, ſcilicet, ſanguineorum operoſum illud examen & accuratam eorum in cunctis partibus reptatus deſcriptionem de nihilo prorſusque ſupervacuam eſſe, eo quod ratum firmumque jam ſit, omnes partes iisdem ſcatere, quia nutriuntur, cum aſſumto illo ratiocinio alias tota etiam neurologia inutilis reddatur, quæ tamen ut maximi laboris, ita & ſummi uſus eſt, quia nervorum per omnes corporis partes diſtributio pari probabilitate ex earundem nutritione & ſenſu concluditur.*

Narraverim potius ego ipſe, quid ex cathedra in uſum chirurgicum de vaſorum reptatu & nugatoriis partium præparationibus impletiònibusque profeſſus ſum. Suſtinui & ſuſtinebo reverenter, uſque dum aliter edocear, neurologiam ſcitu medicis chirurgisque longè eſſe digniorem, ſanguiferorum vaſorum cognitione, eâ præſertim, quæ in perſcrutatione intricatarum arteriolarum venarumque pro-

paginum, minutiſſimarumque earum microſcopiis vix & dubiè demonſtrabilium plexuum, indagatione occupatâ, verum anatomico-medicum aut ignorat, aut negligit ſtudium. Argumentabar, pro hac ſententia, minutulorum nempe vaſorum ſanguiferorum læſione, vel nihil periculi, ex minimo verò nervulorum vulnere, ipſius vitæ diſcrimen eſſe timendum. Rideat hæc iterum ſubtilis lanio, legat verò interim quid in inutili & ſubtiliore anatomia pronuntiaverit experientiſſ. Malpighius: ſed quid Prælectori Ruyſchio cum Malpighio? quem toties refutat: tu ergo (lector erudite) ſcias, magnum virum futilem hanc reſpuere anatomiam. *Quid hodie* (ait, ubi de Galeno minutiis diſtrictos reprehendente anatomicos, ipſi ſermo eſt) *ſcriberet, ſi videret ſtudium medicum in fibrillis reticulis, glandulis* (N B.) *miliaribus & minutiſſimis aliis particulis conſiſtere*, aſſeritque cum Gavaſſato, *tantam eſſe nonnullorum anatomicorum curioſitatem, ne dicat ſtultitiam, ut ſi quis in diſſecandis muſculis ex uno duos efficiat, aut renum alterum, altero elatiorem obſervet, aut jecur pauciores, aut plures habere lobos, aut quaſdam venas habere oſtiola, aut aliud hujuſmodi* (ſcilicet venulam ceraceâ ſuâ materiâ impleat) *hunc tanquam Deum venerantur, mirantur, ſuſcipiunt & tanquam ſtupidi obſervationum illam intuentur*: renuncians miſerrimum in genere, ego in ſpecie Prælectorem Ruyſchium, anatomicum cui œconomiæ animalis, nec vel leviter ſtudium exſtat per ſpectum Phyſicum. Qui hoc de themate plura volunt perluſtrent Malpighii opera poſthuma, poſteritati dignissima, præſertim ab pag. 84. tit: de Recentiorum medicorum ſtudio.

Sed audiamus de inventis ſuis meritò, ut ipſe teſtatur, oquentem archi-anatomiſtam noſtrum, ille ipſiſſimus lle eſt, ut numeroſè intonat & graviter, qui arteriolis ɔericardio & diaphragmati communibus, nomen, ut nventor, conceſſit; pericardio-diaphragmaticarum. Mi-:or ſanè meritiſſimi viri humilitatem! potuiſſet enim (li-:et forſan te judice epithetum hoc canorum ſatis & pluſ-quam ſeſquipedale ſit) haſce arterias Ruyſchianas appella-viſſe & quidni? cum minoris momenti non ſint membranâ Ruyſchianâ: miror laudoque hunc ejus gloriæ contemp-um, cum compertum habeam, ipſum quondam, vaſ-ulo ceraceâ ſuâ materiâ impleto, gloriatum fuiſſe, ac ſi ternæ Urbis opera priſtinæ reſtituiſſet majeſtati, atque rem eregiſſet memorandam novis annalibus atque recenti hi-oria; vereor autem, ne virtute hâc & ab philautiæ vitio nodeſta averſatione, oblivioni traditis, Megera ſuper-ia, brevi, ex quo jam depellitur, antiquum repetat & xum figat domicilium.

IN

EPISTOLAM TERTIAM

S*Ic eſt*, quodque verebar, accidit, tertia enim propriâ & fœtenti turgens laude Epiſtola, præcipuè conſarcinata videtur ad famoſam, quam autem riſerunt erectæ indolis & candidi pectoris medicorum filii, NOTIFICATIONEM *de novis inventis ſuis*, *cadaverum conditura viſcerum exenteratione*, *membranarum præparatione*, *vaſorum impletione &* quæ plura, prodigiis incredibiliora vanus indecenti ferebat promiſſor hiatu, tuendam. Fateor me, qui ferreus, ſtoicus & aphonus non ſum, cum aliis riſum tenere, ilia quippe rumpere nobis videbantur verbaque ſale, forſan, non inſipido conſperſa reprimere non potuiſſe; non quod aliorum labores lucubrationesque ſuperciliosè intueri ego quidem ſoleo, ſed ubi de veritate, aut pro decoro (deerant autem huic NOTIFICATIONI duo hæc requiſita maxima) agitur, adulari neſcio dixi nempe, iſtam NOTIFICATIONEM, circulatoria ſplendere eloquentiâ nihilque eſſe, quod credere de ſe non poſſet Ruyſchius; addidi, cadaverum *ultra biennium conſervatorum* (quod decies & quater hiſce literis gloriatur hanc demonſtrationem eſſe fucatam iſtaque corpora (taceo ridiculum eorum plumis, veſtibus pretioſis fimbriatis, apparatum, oculos vitreos, genas colore rubentes roſeo & quidquid fulgenti bracteolæ ſimillimum, infantes aliquando, viros verò nunquam allicere aptum eſt) non balſamo condita; ſed liquore & arte mihi nota & jam dudum orbi

li

literato, ſub titulo ſpiritus Balſamici ſtudioſiſque meis tradita, conſervari: Eo enim devenerat imprudentiæ, ut cadavera (licet partes deterſo prædicto liquore brevi deſiccentur) madore hic & alibi tincta, proferret. Exponat, ſi vir ſit, hæc cadavera aëri, æternitati enim arte ſua & nova conſecrata dixit; experietur cum dedecore, quàm brevi, fæda obducatur nigredine, toto qui eſt in cadavere pallor, quàmque citò evaneſcat inque fumum abeat fucus meretricius.

Affectata tamen & nova, ſcilicet, hæc condiendi cadavera methodus vulgo atque huic & illi idiotæ medicaſtro placuit: ſed, Catone judice, *quidquid vulgo placet, vel ſolum ideo omni ſuſpicione dignum, etiamſi quoddam virtutis ſpecimen præ ſe ferre videatur.* Sed ineptus ſim & arti Anatomes dirus, ſi diſſimilem atque prælectorem Ruyſchium non agnoſcam *laborioſum, indefeſſum, die ac nocte rebus intentum anatomicis maximè*, intellige, fucandis, adulterandis minio, cocco, ceruſſâ & quavis *arte meretricia* exornandis: hiſce, fateor, ſe ſupra *communem anatomicorum* famam & ſortem extulit altiſſimè.

Perſtringit me, ut opinatur, acriter & meritò, pag. . quod arterias, in cordis auriculas diſperſas, delineandas non curaverim diſtinctè: curaviſſem, ſi flatu diſtentas auriculas cerâque turgidulas arterias exhibere ratum duxiſſem. Sic totius corneæ membranæ ſanguifera vaſa arte demonſtrabilia exſtant & in ophthalmia inſigniter turgent, in ſtatu autem naturali hic tantum & alibi conſpiciuntur. *Quæ ergo propter earum exilitatem flacciditatemque non apparent, fingere & pingere vaſa nolui.* Quamvis argumentum non procedat, mihi licere, quod Ruyſchio facere placuit, potuiſſet enim malè egiſſe & ego, ſi ipſum ſequerer,

rer, itidem malè agere: rogo tamen, quare ille paſſim in obſervationibus ſuis, de quibus per tranſennam poſtea & præſertim pag. 58 109. 113. 114. 117. & alibi uteros veſicas felleas, inteſtina aliaque viſcera, ullo ſine vaſorum ſanguiferorum veſtigio exhibuit? * ſed in promptu cauſa eſt; etſi hæc organa vaſis non erant deſtituta, non tamen apparebant; ergo Ruyſchius hic ſecundum me, rectè, illa non exprimens; ſed ego qui idem illud ago, quod ille Epiſt. 9. pag. 10. melius præcipit quàm efficit, *vaſa delineare non affecto, quæ oculi mei nunquam tetigere*, ea autem ut apparent, delineo, ſecundum Ruyſchium, malè. Pergit *Iovis arcanis Minos admiſſus* prælector Ruyſchius, longaque, ut ſolet, ambage & inconcinno inficetorum ſtrepitu verborum, arte declamata ſua *aperitur* (vide pag. 10. artic. 6.) *cui notum eſt novum hoc artificium feneſtra manifeſtandi arteriarum extrema. Aperitur feneſtra*, ſed parte, ut mihi videtur, adaperta una, clauſa altera.

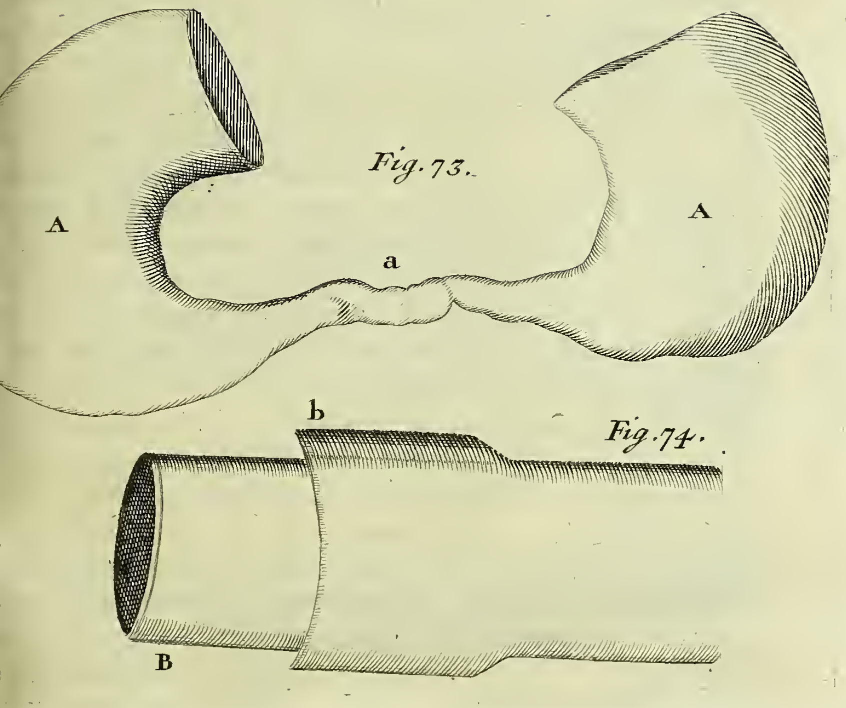
ILLA IGITUR MEDICO LUX EST PRÆBENDA TYRONI;
CUM TIMIDUS LATEBRAS SPERAT HABERE DOLUS.

Vix enim quidquam per hanc *feneſtram*, vel ipſos anatomicos ſolertiſſimos, videre confido: ex hac ergo *feneſtra* amens quaſi, proſiliens, tranſgreſſus auriculas cordis, irruit in me, pag. 12. *negans aortam arteriam dividi*, diſtribui, *in ramum aſcendentem & deſcendentem, ut ego tab. 23. eam exhibeo*: ſed rogo magnificum cenſorem permittat, quædam pro cauſa dicam mea. Ipſi Epiſt. 2 pag. 10. *arteriæ mammariæ interiores bis inordinata ramificatione, inordinato*, credo ipſum velle inſolito, irregulari, *curſu diſtribuuntur.* Quo jure negat, hoc, i

aort

Pag: 16.

* Vide, Obſervat: Ruyſchian: xcı. deſcript: ab pag: 115. ad 117. *cujus*

Figuræ, 73. & 74. Expoſitio, *hæc eſt.*

A. A Inteſtini jejuni portio, cujus medium

a. Valde eſt coarctatum aut contractum.

B. Pars ejuſdem inteſtini, in cujus medio b. b. Suſceptio comparet.

aorta ejuſque divaricatione, ab me obſervatum ? *placet*, enim, ut ipſe ait, *naturæ aliquando varietate frui.* Epiſt, ſextâ, pag. 11. *ludit*, ipſi, *natura ſæpius circa arteriæ bronchialis exortum*; ſed vaſis, mihi delineandis, ludere non licet, hiſce, more ſolito, modeſtè, incedendum eſt: ſed monente Seneca, *ignorat naturæ potentiam, qui illi non putat aliquando licere, niſi quod ſæpius facit.* Sed ut ſolidius, non dogmaticum; ſed demonſtrativum ſit reſponſum hoc, ſcias velim, Arteriæ aortæ truncum primoſque ejus & minores poſtea ramos, rariſſimè aliter, quàm demonſtrato modo, per partes corporis diſpergi; vide poſt Veſalium, Spigelium & Neotericorum obſervata; adde ſecundò, hanc meam delineationem non pugnare cum vaſorum arterioſorum ſyſtemate univerſali: quod mox oſtendam de ejus delineatione arteriæ Bronchialis &c. ſed cui bono ratiocinium hoc in medium profero ? ſurdo qui fabulam narro, *rejicit* enim *ratiocinia ut chimæras nititurque unico experientiæ fulcro ſemper* (vide totam ejus ad lectorem epiſtolam, obſervationibus ſuis præfixam & hunc locum, pag. licet ſine numero, ſecundâ) ſi autem & hoc velit, ut nec ab hac parte claudicet apologia hæc & experientiæ mea quoque conveniat delineatio, affirmo arteriæ aortæ in ramos diſtributionem, ut eam eoſque delineavi, nuper Amſtelod: ab Cl: Doct. Med. D. Rau, demonſtratam fuiſſe. Nota tandem totum ejus tertium iconiſmum, quemque in textu non deſcribit & novum gloriatur, malè ex clariſſ. Loweri fig. x. eſſe depictum: ſed nondum cenſorem dimitto incautum, ſubjungit enim huic epiſtolæ tres figuras; quarum prima, *dicem aortæ arteriæ cum ſuis ramificationibus* (adſit [illegible] legat ipſe ſua verba Ruyſchius, pudor enim, licet legat hæc

ipſumque mox falſæ fictitiæque delineationis & conturbatæ rationis reum ſiſtam, non obſtabit) *per cordis humani ſubſtantiam ejuſque auriculas, nec non per tunicas aortæ diſſeminatas, continet.* Quid ſi ipſum Impoſtorem renuntiarem? dicendo nè ipſum Impoſtorem probarem? non; ſed ſi probaverim, tunè mecum (lector æque) ipſum renunciabis Impoſtorem? credo quod ſic. Arterias ipſas coronales per cordis ſubſtantiam (id eſt muſculos) diſſeminatas, ſepoſito omni muſculoſo-venoſo-nervoſo-lymphatico-membranaceo apparatu, in integrum, cordis nihilominus ſervatâ figurâ, ſine fuco, id eſt, nullâ aliâ, niſi impletione vaſorum, adhibitâ arte, impoſſibile exhibere, liquet.

Primò, quia arteriæ coronales, in ipſas cor conſtituentes muſculares fibras divaricatæ, tam ſubtiles ſunt, ut nec microſcopiis, quæ hîc cera quaſi impletæ exhibentur, videre earum extremitates poſſint nexuque tam intricato & ſine laceratione non ſolubili, fibris cohæreant, ut idem cum fibris hiſce, corpus, vel organum conſtituere videantur & circa earum extremitates opus potius ſit ideâ (*mentis oculis*) quàm delineatione fictitiâ, ſive Ruyſchianâ.

2. Quæ per mutuas vaſorum anaſtomoſes plexiformeſque inoſculationes conjunctæ repræſentantur arteriæ externæ & membranam cordis ornantes, interioraque petere ineptæ ſunt, ramulos cum non emittant & ſi hic & alibi emiſſi dicantur, numero muſcularibus ordinibus, taceo fibrarum acervum, non conveniunt, ergo delineatio hæc omnium arteriarum non eſt,

3. Arteriæ, quæ abſciſſæ (quaſi) repræſentantur, au cordis membranæ inſeruntur, aut non; ſi primum concedat, manca eſt hæc delineatio: coronales quippe arteriæ

ip

ipſam membranæ cordis ſubſtantiam perreptantes abſciſſæ ſunt. Si ſecundum ſtatuat, non inſeri haſce arterias in ipſam ſubſtantiam membranæ cordis, dicat, cui parti cordis ergo inſerantur, oſtendatque in hac figura, arterias coronales membranam cordis exterius permeantes omnes & cæteras.

4. Cum muſculorum ordines ex hiſce partim, partimque ex profundioribus ramulis, ab ſecundo coronali trunco emiſſis ſanguinem hauriant; abſciſſis primis, deficiunt, in hac delineatione, arteriæ ab externa parte deductæ interioreſque muſculorum ordines pervagantes.

5. Lege œconomiæ animalis; *imo & experientiâ* conſtat, arterias ab majoribus in minores ramificari; hâc verò in delineatione, ramuli quidam ab minoribus, in majores abeunt.

6. Quæ muſculis eſt latitudo (anatomice craſſities) eadem debet cuidam, huic muſculo, deſtinatæ arteriæ, ab quodam latere, ſive ſuperficie, eſſe longitudo (ſive extenſio) ut nulla latitudinis pars, arteriâ & nutritione deſtituatur: hac in delineatione nulla eſt arteria, quæ ab ulla muſculorum ordinum ſuperficie, ad medium eorum latitudinis extendi poteſt; illa itaque media pars muſculi, quam nulla adire poteſt arteria (deficit enim requiſita longitudo) non nutritur. Pluribus argumentis hæc non perſequor, ne tibi, qui hæc ad normam procedere, non negabis, oneri ſim indecenter. Jam, ut autumo, non hæſitas prælectorem Ruyſchium, hac in parte, Impoſtorem fumi-vendulum renuntiare.

Quæ hæc eſt inſolens & Ruyſchiana audacia? quæ hæc chimæra nova? pueris, ſcilicet & barbatis imponere facile eſt: caveat autem ſibi, nè hæc & alia examini ſubjiciantur ulteriori. Poſſe *mentis oculis videri*, concipi,

quomodo arteriæ coronales divaricari debeant in corde, quis mente non carens, lubens non annuit? poſſe & hujus divaricationis, ex quadam materia, juxta hanc ideam, ſyſtema, ex parte, efformari, crediderim & ego facile; arterias autem ut ſeſe, ipſo in corde omnes & omnes verè habent, ceraceâ materiâ impletas, exhiberi poſſe, nec ipſa quidem Credulitas affirmabit. Nè autem dicar in prælectorem Ruyſchium debacchari, ipſum inpoſterum non Impoſtorem; ſed hominem pingere & fingere aptum renunciabo.

IN
EPISTOLAM QUARTAM.

AD Epiſtolam quartam, lucido quodam in me, ut videtur, furoris & invidiæ intervallo, concinnatam, regero (par enim jam pari referendum) primò.

Dicite iö Pæan, Medici, votis enim favet meis, animum rigentem domat turbidamque ſolvit & rugoſam inimici frontem mei; qui nuper amens, ſibi aliiſque gravis, nunc Chiron præceptor exſtat alter & doctor anatomiæ publicus.

Celeberrimus prælector Ruyſchius, cui hac in Epiſtola, de liene præſertim ſermo eſt, *oculatiſſimum Malphigium & me* (duos enim, unâ fideliâ, denigrare parietes ſimul, ipſi factu eſt facillimum) *illum deſcribentem*, *me* (ut ait) *depingentem glandoſum lienis corpus* carpit, ut ſolet, docte. Honore excidimus ambo; negat quippe celeberrimus Præle-

ector Ruyſchius, qui obſervat. LI. pag. 67. Hæc habet, *am lien glandula audit, nec immeritò: ſi enim glandulas ieni ſæpius adſitas, imò & thyroideas ritè examinaveri-nus, eas â liene parum differre obſervabimus. Multum uidem à pancreate & glandulis ſalivalibus diſcrepat lien, ttamen jure merito pro glandula habetur*; dari hoc in viſ-cere glandulas, quod impletione vaſorum, ope *ſuæ mate-iæ ceraceæ* demonſtrare conatur: ſi autem non dentur landulæ arteriarum venarumque inter fines, vel latera, ec ullum inter hæc vaſa medium; nec quædam ex, vel b ipſis vaſis, amandandi ſuccum nutritium methodus, aut rganum ſit (quod autem ego non affirmo) debet neceſſariò anguis arterioſus mox tranſire in venas, effundi in quod-am ſpatium, vel partium interſtitium, aut per poros de aſe in vas aliud propelli; quod ſi ultima hæc neget, col-go, ex priore poſito, arteriam cum vena, ſecundum ip-im, verè, id eſt, corporis hujus & illius non mutata diſ-oſitionis continuitate, unum vas ſolidum conſtruere; uod rationi contrarium, omnem (ſive partes appoſitione, el extenſione augeri, creſcere dicantur) deſtruit nutritionis cipiendæ methodum.

2. Cum ductus lymphatici, etiam ex ſententia celeber-mi Prælectoris Ruyſchii, ex intimis & quaſi ab lienis pe-pheria, ad punctum, ſcilicet vaſorum inſertionem, ſuc-um devehant ſuum; quæritur, unde, & quo modo, hunc auriant ſuccum? conceſſa enim arteriarum, cum vena, era unione, ab hiſce non ſuppeditatur vaſculis; adde, ullô ex earum lateribus, vel poris ſanguine in aliquod me-ium, vel ſpatium effuſô.

A priore ergo videtur mihi conſtare, neceſſariò exſtare landulas, aut aliquod medium, in quo, ſeparationis lym-

phæ ab ſanguine negotium, abſolvitur: non enim credo celeberrimum prælectorem Ruyſchium, ſuccum hunc lymphaticum, ex quorundam doctrina, ab nervis derivaturum, vel collectionem effluviorum vel ſpirituum animalium condenſatorum craſſiorumque colluviem affirmaturum; exſtare in liene glandulas inſuper ad oculum demonſtrari poteſt. Primò experimentis Malpighianis; Secundò levi flatus in hoc viscus intruſione ejusque exſiccatione; Tertiò partium exſiccatarum prudentî contritione atque artificiali inſpectione; Porrò, injectis prius unius in lienis arteriam, alius in venam, tertii tàm arteriam, quàm venam, cerâ atque in lymphæductus mercurio. Hoc ex vario apparatu diverſâque vaſorum facie, conſtabit primò, eſſe quòddam arteriam inter & venam medium, quod Clariſſ. Malpighius glandoſum dicit & ego depingo. Hiſce plura addidiſſem de vaſis Lymphaticis, ut & iis, quæ in fine, hujus pagin 9. examini ſubjicienda exiſtunt: ſed cum mihi propoſuerim ſolummodò illa refutare, quæ ut planè contra me, celeberrimus prælector Ruyſchius, ab annis decem & octo protulit: tranſeo ad ſecundum (ut prælectori celeberrimo Ruyſchio viſum fuit, Clariſſimi Malpighii & meam de fibris linealibus vocare opinionem) errorem noſtrum.

Aſſerit, in liene vitulino, non autem humano exſtare fibras. Validiore & quidem Achilleô ipſi, non autem nobis, eſt argumento, *ſe eas nunquam offendiſſe.* Ergo ô! frigidum ergo; quod celeberrimus Ruyſchius non offendit, non datur: venoſo autem ductui ejuſque propaginibus, de quibus admodum jejunè ſermocinatur, fulciendis non magis inſerviunt hæ fibræ, quàm reliquis vaſculis cellulisque firmandis; tegmine namque ex ſtaminibus quaſi & ri-

ni

mis conflato, partium ordini & diſpoſitioni ad earum collocationem, opus erat.

Pag. 10. increpat, me, ubi cellularum iconiſmum lienalium exhibeo (Tab. mea 35.) *non lienem totum, ſed ejus tantum partem repræſentare*: nempè partes, non autem totum repræſentare, uni, ſoli, celeberrimo prælectori Ruyſchio competit, licet, permiſſum eſt: vide ejus Epiſt. 2. pag. 9. ait enim, *difficillimum foret omnia vaſa ſanguifera per integram membranam pleuram, ut & perioſtia, per totum thoracem, per icones illuſtrare, quam ob cauſam particulam aliquam ſufficere poſſe reor, in qua abundè ſatis omnia vaſa mirè reptantia, videre eſt.* Sit mihi idem jus; quodque celeberrimo prælectori Ruyſchio momentoſum nimis eſt, Profeſſori Bidloo non imponatur onus. Mutentur mutanda (ſi omnia mea unâ liturâ expungenda forſitan non ſint) ego enim de Liene, ille de Membrana Pleura agit, & habebis (lect. præſtantiſſ.) reſponſum meum. Eâdem & ſequente pagina 11. *lienis Humani membranam admodum tenuem & fragilem pronunciat, ut vix manu tractari queat, reprehenditque ſevere* (*&* ſecundum me, paratum laudare celeberrimum prælectorem Ruyſchium, ſi vel modò benè ructaverit, rectè eos) *qui ſeſe magis applicant indagationi brutorum, quam humanorum corporum;* ut autem videat, celeber. præl. Ruyſchius, me & humano examini ſubjeciſſe lienes, dignetur *perluſtrare* tab: tertiam, integram lienis humani, flatu & artificio diſtentam

A. A. A. Membranam exhibentem inque eâ vaſa;

B. Arteriæ ſplenicæ ramum majorem,

C. C. Ejuſque divaricationes, rubrâ, ut & ejuſdem hominis

D.

D. Venam, viridi cerâ, impletam ramuloſque lienem intrantes ejuſque in ſuperficie ſpectabiles;

E. E. E. Vaſa itidem Lymphatica;

F.F. Mercurio turgentia nervumque

G. Huic parti deſtinatum; dignetur itidem conſentir *membranam hanc adeo tenuem & fragilem, manu eſſe tractabilem*, non quod arguo ipſi vel quidquam ab me eſſ diſcendum; lepus enim pulpamentum quæreret, qui me eâdem paginâ, diſcipulum ſuum vocat. Si quis ipſum publicè docentem, audiat, ejus eſt diſcipulus, ego, re verà, me ejus diſcipulum agnoſco; non autem fore reor ut vel inimiciſſimus mihi, vel ipſi vitio vertat, me, celeberrimum prælect. Ruyſchium, habuiſſe doctorem, celeberrimumque prælectorem Ruyſchium, me, habuiſſe diſcipulum: liceat interim (quamvis nè vel minimam quider captare gloriam velim) te monere, me & quidem ab ipſ celeberrimo Præl: Ruyſchio velle doceri, nil autem, pr vatim, ab eo didiciſſe: cum ipſe, in publico Theatr quondam, teſtatus ſit, ſe vinculi umbilicalis flatu exter dendi methodum (alia taceo) ab me didiciſſe. Quæ eâder tabulâ exhibetur, figura ſecunda, membranam, liener cingentem vitulinum, delineat, in qua A. A. arteria cer rubrâ & vaſa lymphatica B. B. mercurio; hæc, ab exti ma, illa, ab intima turgent parte.

Tabulæ Ruyſchianæ, figuram primam & ſecundam etſi pictoria fictio & ornatus in iis etiam appareant, perlu ſtratione digniſſimas duco, fracta enim, lacerata abſciſſa que variis cum vaſa ſint expreſſa locis, eas genuinas & r convenientes habeo demonſtrationes; quod de tertia & quarta minimè affirmare licet. De organo lieni vitulin aliorumque animalium, pro vena inſerviente, nihil m

ne

neo, cum quod de liene humano diſputatio ſit, tum quod ejuſdem, cum vena, muneris eſſe hoc organum, etiam celeberrimus prælector Ruyſchius, penes quem, ſcilicet, omnis affirmandi & negandi de rebus anatomicis, eſt poteſtas, benignè annuere videatur; tandem, cum celeberrimo Prælectore (lege obſervat. Ruyſchii pag. 67. hæc ejus ipſiſſima verba) LIENEM ERGO PRO GLANDULA SANGUINEA HABENDUM, CUM CELEBERRIMO MALPHIGIO, ANATOMICO OCULATISSIMO, CENSEO. Quid plura? credo enim hanc ejus epiſtolam tibi, ut mihi ſtomachum magis moviſſe, quàm lienem.

IN
EPISTOLAM QUINTAM

EPiſtolæ Quintæ pag. ſextâ, aſſerit Prælector Ruyſchius, *exercitatiſſimum Higmorum & me* corripiens, *nullas dari radices cyſticas*, vultque, *quæ nos* (ignoſce, lector benevole, quod meo cum tanti viri nomine utar ſimul, conjuncto adverſario meo) *bilariorum generi vaſorum adſcribimus, utriusque ſpeciei eſſe ſanguifera.*

Arteriam & venam cyſticam, non tantum felleam ipſam veſicam, verùm & hepatis membraneum lamellatim cohærens involucrum perreptare, notum eſt nimium, quàm, ut illud nova quaſi indigere videatur demonſtratione: illa vero ex veſiculæ felleæ fundo erumpentia, vel fundum intrantia quæque circa hujus organi collum deteguntur,

vaſa eſſe ſanguifera, ut pro gradu Dictatoris affirmat pag. 7. prælector Ruyſchius, probatione eget ulteriore.

Primò enim conſtat, vaſis omnibus ſanguiferis, materiâ ceraceâ, vel etiam mercurio; quod autem experimentum per ſe fallax, anatomicis imponere aptiſſimum, ego rejicio, impletis, ablutis ſepoſitiſque longam multamque poſt macerationem glandulis, vaſa hæc inania nullâque infarctâ cerâ, aut mercurio obſervari.

Secundò, omnibus ſanguiferis iterata injectione tepidæ, omni ab ſanguine purgatis, atramento poſtea, vel alio fluidiore & ſubtili ſaturoque colore tincto, liquore impletis, compertum habeo; prædictorum nullum vaſorum, nè minimum quidem quid, hujus liquoris in ſeſe recipere, vi licet ſumma & ſiphone per cavam, vel portæ venam, arteriamve hepaticam viciſſim, alternatim, una vice, vel ſimul, vaſculis nunc hiſce, tunc illis ligatis, infundatur vaſaque turgeant præter modum omnia.

Reperiſſe ſe felleas Veſiculas, in brutis, an hominibus non addit, *fundo ſuo hepati neutiquam connatas*, *non minoris momenti* ipſi, mihi verò nullius, *eſt*, *ad comprobandum ipſius ſupradictum ſtatutum.* Vaticinia Ruyſchiana, ut dicta prudentum, non raro Delio indigere Natatore, & haſce Epiſtolas, juxta Afranium alioſque Epiſtolarem ſtylum docentes, conjecturæ locum cedere, prima vice jam non experior: hæc videtur repertarum veſicularum obſervationis fellearum, ſine radicibus cyſticis in fundo conſequentia: quæ carent cyſticis radicibus veſiculæ in fundo, bilem non recipiunt. Sed nego, cum venia prælectoris, ſive miſerrimi anatomici & ſubtilis lanionis Ruyſchii, ineptum hoc majoris ejus aſſumtum, Primò, in hoc & illo individuo animali radices cyſticæ ipſi collo, cu-

jus

jus parte media inſignis exſtat ductus cyſticus, ut obſervare eſt Tab: mea 38. fig. 4. inſeruntur, bilemque, hoc modo, recipit veſicula. Huic collo cum adhærerent, procul dubio, quoque inſertæ ipſi fuerunt. Secundò *inordinata ramificatione & inordinato curſu, ut arteriæ mammariæ internæ*, Epiſt. 2. pag. 10. ab prælectore Ruyſchio exhibitæ, aditum ſibi ad collum, vel cum poris bilariis conjunctionem paraviſſe, veriſimile eſt. Ipſe prælector Ruyſchius exhibet pag. 113. in repoſitorio 5. N. x. *ductum cyſticum, è quo variæ radices*, ſed hanc vocem corrigens, addit, *potius rami erumpunt*; vide, lector erudite, ut tam acutum caput nil fugiat; eſt autem ex corpore bovino.

Tertiò, de monſtroſis, aut malè conformatis, in œconomia animalis, certi nihil ſtatuendum.

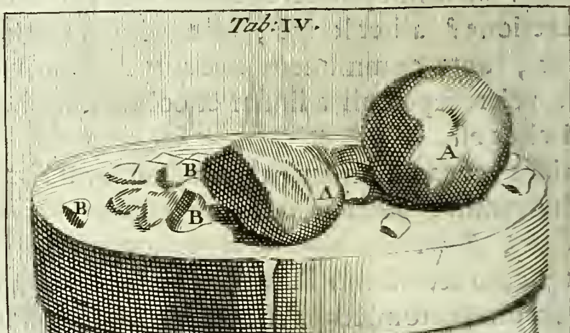
Exhibui præterita hyeme auditoribus meis vitulinum hepar, cui tota deerat veſicula fellea: ſed quid illud ad rhombum? an omni propterea deſtitutum fuit illud hepar bilis ſecretione? aliter longè; bile enim mucoſa turgens inſigniter, ante communem ductum, Bilarius porus, cloacæ, vel receptaculi adinſtar & collectionis hoc munere fungi viſus eſt.

Bilariam veſicam humanam (non enim bruta tantùm ab me perluſtrantur; *quorum autem in ſectione medicum verſari debere, ſi operum naturæ cognitionem affectat*, commendat, cum acutiſſimo Riolano, omnis antiquorum & neotericorum anatomico-phyſicorum adepta cohors) conſervo, cujus collum calculo, bilioſa ex materia conflato, obſtructum, dum hepar ipſum cadaveri annexum examini ſubjicerem, tam arctè conſpiciebatur, ut nè vel quidquam liquidi per tractum ejus in communem ductum progredi ſineret; abſit autem cum omni ineptiarum genere, ut ſtatuam

 (pro

(*pro incongruo ſtatuto Ruyſchiano ſupradicto*) proinde bilem ſecretam ab ſanguine, in quendam locum non eſſe depoſitam atque ex eo amandatam. Habet quoque muſæum meum (licet *cæmeterium Ruyſchianum* non referat) inteſtinum duodenum humanum, in quo ductus communis bilarius ab pancreatico, ut in cane aliiſque animantibus, quatuor tranſverſorum digitorum longitudine diſtat; quæritur, immeritò, uſu nè idcirco & officio, hæc vaſa ab iis differant, quæ uno in prædicti inteſtini cavitatem orificio hiare comperiuntur.

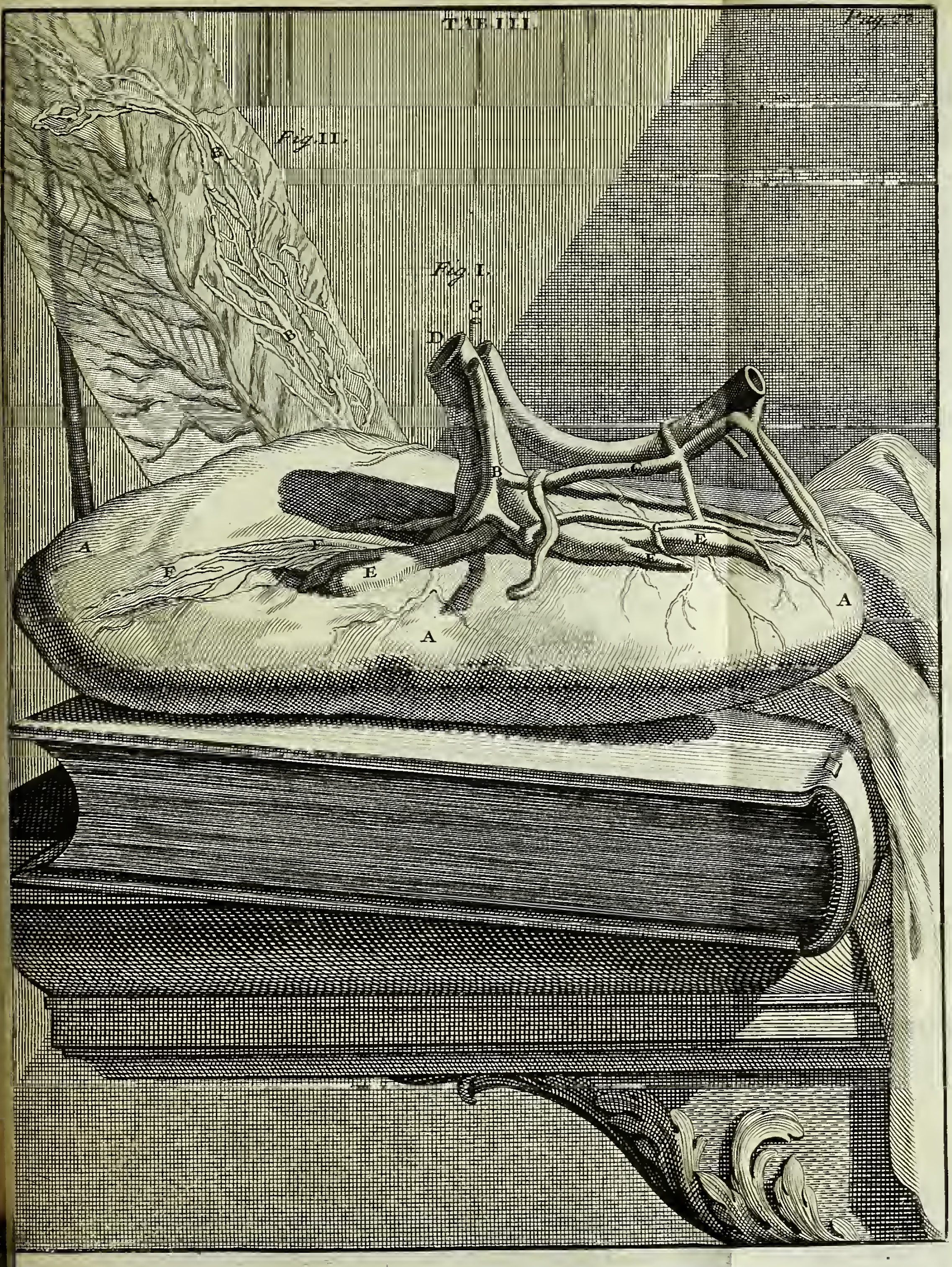
Si digreſſiunculæ locus ſit, obſervatu indignum non arbitror, anatomes & materiæ medicæ ſtudioſis, calculos ex bile oriundos, aquis innatare atque igne, cujuſcunque ſint coloris, figuræ & magnitudinis, comburendos exiſtere, ut plurimum autem, vide tab: quartam, duos calculos majores,

A. A. Et minores plurimos,

B. B. B. Oſtendentem, plurimis maculis nigreſcentibus punctiſque in hiſce albidis & figurâ depreſſorotundâ

vari-

TAB. III.
Fig. II.
Fig. I.
A
B
C
D
E
F
G

variorumque exſtructi laterum reperiuntur.

Ab incomparabilis Stenonii opinione alienus quidem non eſt prælector Ruyſchius, o! felicem incomparabilem Stenonium, quòd ab partibus, ex parte, ſuis, ſit Prælector Ruyſchius! quâ nempè poſuit, *omnes membranas, quæ in thoracis, ut & abdominis cavo humore aqueo irrigantur, glandulis eſſe obſitas.* Sed connectit hiſce; *attamen illas hactenus, non niſi mentis oculis, ulli videre licuit*, ingenii ſanè politiſſimi & acris judicii teſtimonium: prudenter enim dubium hoc movens Stenonii gloriolam deprimit, ut non confirmatam; ſuo autem *de glandulis miliaribus & veſica fellea, cujus membranam tenuiſſimam*, ſed malè tab: 5. fig. 3. exhibet, honori & meritis non leve addit pondus, *præſertim quod formam ſeminis milii quoque æmulentur, & quod notandum, per univerſam veſiculam felleam bovinam brevi intervallo diſperſæ inveniantur.* Hoc prælector Ruyſchius notandum putat. Sed vix credo, ipſum notaviſſe meum N B. pag. 11. volui indigitare ipſum MILIUM PERTEREBRARE & TORNO SCULPERE: notandum porrò, *glandulas haſce miliares*, cum magno Malpighio, ab oculatiſſimis, ex glandularum ordine, rejici anatomicis, cum ſint vaſorum plexus, quales ille in liene, loco glandularum, ipſis obtrudere conatus eſt, qui in veſiculæ felleæ membranam, Ruyſchianas *glandulas miliares*, nec in lienem, plexus Ruyſchianos vaſorum & ſtupendum artificium, admittunt.

Quod de inteſtino cæco leporino pag: 9. profert argumentum, circa bilis motum progreſſivum, licet abſonum, contra me enim propriè non eſt, non tamen refuto.

Eâdem paginâ reprehendit, *me vaſa lymphatica inſigniore numero non delineâſſe, imo quina tantum repræſentâſſe*,

intercede, quæſo, lector benivole, inſtrue præclarum Cenſorem, *me mentis oculis plura, carneis, ſive meis autem* (utor ipſius verbis, cujus gratiam captare, ut noſti, ſummoperè ſatago) hoc in ſubjecto, alia non obſervâſſe, nec auſum fuiſſe pluribus, ex conjectura, hepar hoc & delineationem meam ornare, paratus plura in alio hepate impleta mercurio ipſi offerre; modò mihi integrum ſit ipſum monere, ſibi caveat horum vaſorum infarctione, nè illorum interſtitia & membranæ duplicaturam potius oneret, quàm ornet, pluraque iterùm quàm oportet, vaſa fingat. Sepoſitis Epiſtolis ſextâ, ſeptimâ & octavâ, utpote contra me nihil, niſi problematicè duobus locis, ad quæ in tranſitu reſponſum tuli, continentibus (quæ enim de arteria Bronchiali nugatur, mox ad examen & limam vocabo) accingo me ad ea vindicanda, quæ Epiſtolâ Nonâ inepte notantur.

IN
EPISTOLAM NONAM.

VIdebar mihi, inter legendum, poſt graviorum reprehenſionum caſtigationumque nimbos, otio frui decenti & tranquillè, Pallade meis adſpirante votis, apricari: non aliter ac naufragus, vindice fortuna, ſalvus, tumidis emergit ab undis *& laceram reficit peregrino in littore puppim.* Sed eheu! gravior inſtat mox non reprehenſionum, ſed opprobriorum, ſannarum, convitiorum ſarcaſticorum acerbiſſimorumque procella velox: hæret Ruy-
ſchi-

ſchius, minatur, æſtuat, iræ enim veteres novi notas: vos autem, qui ipſum *myſtam*, *cui ſacraria patent ſoli*, renunciatis, hunc fida, famuli & adulatores, turba, dum excutiat Deum, retinete, nè quid impotens peccet furor; ego interim omnium, quæ me hac in Epiſtola ſpectant, hiſtoriam lectori meo tradam ſimulque ejus ſubjiciam reverenter judicio, quæ de ſecunda cerebri membrana ſuſtinui publicè. Menſe, hujus Anni, Aprili, diſſectioni Ruyſchianæ, cadaveris virilis, dum fortè intereſſem, conabatur auditoribus perſuadere, demonſtrare, inquam, membranam cerebri ſecundam, non eſſe adeo craſſam, ſeparabilem ab duabus meningibus, nec ea vaſorum ſanguiferorum multitudine ditatam, ac meæ tabulæ octavæ, figurâ quintâ, delineantur; interponens jejunæ ſuæ diſſertationi, circa hujus membranæ detectionem primam, intempeſtivas acerbiſſimaſque, in me, audi quid tulerim, irriſiones. Superbiens poſtea, ſe me præſente, hæc omnia dixiſſe, me verò nè gry quidem retuliſſe in contrarium. Fateor, parum abfuit, temperare enim animo vix potui, quin huic ejus illicitæ audaciæ aliquid repoſuiſſem, ſed linguæ imponens modeſtiæ numellam, impetum frænare valui: dum enim, omni poſthabito prorſus decoro, ulceroſam ſuam pruriginem lacerandique deteſtandam aliorum famam conſuetudinem, impudenter patefaceret, iſte miſerrimus lanio & anatomicorum ſcandalum, decorum me obſervaſſe compertum habent auditores. Tacui porrò, nè ulterius, oblitus ſui rerumque demonſtrandarum, balbutiret, verba ſuggerente hæſitanti errantique, patre meliore filio: accedebam enim auditor tantum, & licet ſæpius vexatus rauco hoc prælectore, loco eſſe aliquid reverentiæ tribuendum honorifico, animum, ut potui, induxi meum:

erant

erant autem, qui euge! benè! feliciter! eos digito demonſtrare & dicere iſti ſunt; hujus defenſionis non eſt, alterius loci eſſe poterit: novit enim probè, quos velim, improbus Ruyſchius. Demonſtratione belgico idiomate celebratâ, poſt plurimorum deceſſum, animum aperui candidè, hiſce verbis;

Mijn Heer, ik bedank u voor uw Careſſen; op zoo goed weerom, als ik u eens op mijn territoir zie; toch ik zal u te vooren daar van kennis geeven, als ik het doen zal. Quod tuli reſponſum, ore trepidante; mens enim conſcia veri reluctaverat diu, fuit; *ik zal by gelegentheit wel eens koomen.* Ex re mea mihi non videtur, ſingula, quæ perperam, malè, contra artem, per fucum & more præſtigiatorum demonſtrabantur; nec quam confuſè, ſordidè, infeliciter, cum in cerebri perluſtratione, tum cranii perforatione (operationes enim chirurgicas exhibere ſudabat) omnia adminiſtrabantur, multò minus, quibus inficetis & de plebis ſentina facetiis, curta recitationisſupellex ſuſtentabatur, recitandum autumo, qui præjudicio non ſeducti, artem utramque perſpectam habent iſtique interfuere tragædiæ, harum miſeriarum & miſerrimi anatomici teſtes voco: ſed agamus; meam potius exornem defenſionis ſpartam.

Ut ergo pateat, quid de ſecunda cerebrum obvolvente membrana, ejuſque prima detectione, craſſitie, vaſis, contiguitate cum aliis partibus & ſimilibus literis mandaverim, offero tibi (lector ſpectatiſſime) narrationis, quæ ſub explicatione Tab: octavæ exſtat op. meo anatom. copiam.

Secunda cerebrum obvolvens membrana, utpote (A) *non nota vel ſaltem non deſcripta, cum venia dixerim, fuſiore indiget explicatione*: tertiâ circiter â morte horâ, maſcul

çuli capitis cerebrum inveſtigans, ablato cranio craſſaque meninge & anterius elevato cerebro, obviam mihi venit (B) *albicans, imo & pellucida membranula.* primo intuitu ſuſpicabar, me, quod in humidiore cerebro facile accidit, meningem tenuem ſublevatione anteriorum proceſſuum, ab ipſo cerebri corpore ſeparaſſe, vel in duas diviſiſſe lamellas: cum verò rem ulterius indagare inciperem, opportunum mihi fuit obſervare, membranam quandam (C) *minimis ſanguineis vasculis ornatam*, tenui meninge craſſiorem & craſſiore tenuiorem, inter haſce reconditam, circa primum oſſis cuneïformis foramen (D) *ita duabus meningibus affixam, ut vix divelli potuerit*, obvolutiſque nervis anterioribus ſurſum pergentem, circa cerebri baſin, ubique ſubjacentis membranæ portionibus & conſequenter cum iis oſſibus, puta oſſis petroſi proceſſui, oſſi occipitis & aliis ejuſdem aſperitatibus firmiter annectebatur. Membrana hæc, quam (E) *mediam meningem voco*, in omnibus cerebri circumgyrationibus invenitur, *eademque eſt, quæ etiam ſpinalem medullam, præter duas notas, ambit,* (F) Quod in rem præſentem facere poteſt, ſpinalem medullam tribus, ad minimum includi velaminibus, receptum eſt, quidni & etiam cerebrum? cum medulla hæc, hujus tantum ſit elongatio. Dubitandi ergo anſam non relinquit; in membranarum enim productionibus obſervo, quod, ubi ab exortu procedunt, non niſi filamentacea expanſione finiuntur, aut oſſium apophyſibus inſeruntur. Sed ne diutius huic rei immorer, hujus membranæ diatheſin autopſiæ ſubjicio. Adſis jam animo (lector æque) nodus in ſcirpo quæritur, inveniatur, nec nè, judicato.

(A) Itanè? hæc verba philautiam ſapiunt: eſt nè hoc *ſibi laudem, quæ aliis competit, tribuere* & gloriam, *de ſuâ*

 ſe-

felicitate anatomicarum demonſtrationum ſpargere ipſe? quid hiſce verbis prudentius & reverenter magis?

Agens, de Arteriæ bronchialis prima detectione, Ruyſchius, ait, pag. 11. Epiſt. 6. *ſe tunc ne quidem legiſſe authores, quibus nonnulli arteriæ Bronchialis inventionem tribuunt. Sed proprio marte, dictam inveniſſe ſanctè poſſe teſtari,* additque *ſatius eſſe duxi, tuis petitis impræſentiarum ſatiſfacere, quàm incertam & mancam inventi mei hiſtoriam relinquere.* Ergo, ab triginta annis, uſque in hanc diem, manca fuit; addo ego, & eſt adhuc. Ego itidem ſanctè teſtari poſſum, me de *membranula* hac, cum ſeſe mihi offerret primò, nihil de ea legiſſe. Publici juris factum opus meum anatom: non eſt, ante A: 1685. multo intercedente caſu & infortunio, morte trium virorum, quorum ſumtibus illud concinnabatur, morbo, mortem mihi bis, brumali tempeſtate, minante, lite inter hæredes defunctorum &c. licet novem annos ipſi impenderim, antequam ederetur; ita ut plus viginti annis *membranula* hæc, de cujus detectione, *& meis laboribus indefeſſis*, minimè glorior, mihi innotuerit.

(B) An hoc ſignificat velamen craſſum? credebam diminutivum hoc, ſatis enucleare, quid de craſſitie hujus organi colligendum exiſteret; eſſe nempe tenuiſſimum: deſcribitur, inſuper *membranula albicans*, *pellucida*, id eſt, diaphana, ſi enim opaca, ſpiſſa, compacta, denſa fuiſſet, nec *membranulam*, nec *pellucidam* vocare congruum fuiſſet. Alias enim membranulam, ſeptum narium, ſecundò, inveſtientem, quamque Ruyſchius deſcribit ſuâ (NB.) methodo. pag. 10. Epiſt. 8. tegmen habebo ſpiſſum & denſum.

(C) Hiſce ne verbis Oedipo opus eſt? anatomica vox

mi-

minimis indigitat omnibus anatomicis *vaſculis* (miſerrimum & ſubtilem lanionem Ruyſchium excipio) vix viſibilibus & exilibus maximè. Sed quæ cauſa eſt? cur Ruyſchius, cui vaſorum myriades frequentiores, quàm Hippocomo mendacia ſunt, admodum ab hiſce minimis vaſculis abhorreat? ſi conjecturæ venia ſit, (eſt enim paſſim ipſius conjecturis & figmentis) crediderim, quia ipſe *eorum inventor* non eſt. Ruyſchio præterea (vide ejus Epiſt: 7. pag. 13.) licet, *in delineatione piæ matris, ejus membranoſitatem minus exprimere, idque ſtudio ab ipſo factum, ne arteriolæ obliterarentur*; quidni idem illud mihi permittendum? vaſa nempè paululum majora, exhibere ad eorum luculentiorem dilucidationem: ſed nec hoc quoque mihi indulgeri volo, quæ enim vaſa delineata in iconiſmo meo exiſtunt, *ſanctè teſtor*, hoc, aut ſimili modo, illo in ſubjecto, ſeſe viſui exhibuiſſe: adde, quòd celeberrimus Gerardus de Laireſſe, qui omnia ad vivum depinxit, celeberrimo Ruyſchio hac in arte inferior non habeatur.

(D) Vix potuiſſe divelli, ab partibus ſibi vicinis iiſque connecti argumento eſt, factum hoc aut ab corporum contiguitate, aut vaſculorum, aut fibrarum, aut cujuſdam medii interventu, aut quod *membranula* ipſa tenuior eſſet, quàm ut levi negotio, ab vicinis partibus ſeparari potuerit. Hæc omnia indigitant, me membranulam hanc tenuiorem habuiſſe: *nullam verò reperiri in toto corpore ſubtiliorem*, vide pag. 11. nemo prudens ſtatuerit: ita ut ipſum, hac in demonſtratione, non ſubtilem, ſed rudiorem lanionem, ſervato autem titulorum altero, miſerrimi anatomici, renunciare cogar: in oculo, fœtus tri vel quadrimeſtris amnio; imo in ipſo cerebro, nervorum faſciculos tubuloſque proximè inveſtientes, tenuiores hac membranulâ reperire licet.

(E) Nomen ſi diſtinctionis ergo, huic membranulæ, nomine non inſignito, tribuerim, ab ejus collocatione media, inter duas, nominibus diſtinctas ſpecificis, meninges, quodnam commiſi peccatum? quodnam gloriæ cupiditatis ſignum latet in eo? Bidloïanam, ſi, ut ille Ruyſchianam, divulſam ab chorio membranæ portiunculam quandam, dixiſſem, ludibrio me (lanioni enim ſubtili hæc uni competunt invido) expoſuiſſem.

(F.) Quod hoc loco & initio hujus narrationis, detectionis opportunitatem, occaſionem, ratiocinia & ſimilia deque tribus velaminibus, ſpinalem medullam ambientibus, quædam expoſuerim, nemini (lanionem ſubtilem *excuſatum habeo*) lectu tædioſum arbitror.

Animadvertit eâdem pag. me tab. 5. *ingentem* (ingentem inquam) *portionem* hujus membranæ, *repræſentare*, *id quod impoſſibile* opinatur.

Ego membranæ hujus partem quandam, ille pleuræ (vide ejus Epiſt. 2. pag. 9.) ad totius imaginem, exhibui, in eo ſanè infelix, quod ſecundæ cerebri delineata pars ab me, eâ pleuræ, ab Ruyſchio (arterias arteriolis, arteriolas arteriolu-lu-lu-luſculis & haſce hujus generis myriadibus, ex ſyſtemate generali indefinitum ornante) delineata major (ingentior) reperiatur. Hanc membranam, cujus pro ſubjectis & individuo, craſſities varia & differens eſt, ab utrâque meninge multis locis & inſigni portione ſeparabilem, compertum habeo: Primò hydrocephalo, meningum inflammatione, cerebri ulcere, & ſecundò arte, ut, iterata tepidæ in omnia ad & in cerebrum meningeſque, tendentia vaſa, imò meninges inter ipſas, injectione; maceratione & levi, ſed multa agitatione manuumque compreſſione, flatu porrò aliiſque mediis.

Cogi.

Cogitur quoque mirari, *ſubtilis lanio* [eâd. pag.] *adeo tenues ab me eſſe delineatas circumvolutiones*, *quia talem earum faciem in homine ſano nunquam offendit.* Ego *cogor quoque mirari*; Primò, ipſius de cerebri circumvolutionibus imperitiam: cerebrum enim brevi temporis tractu, ablato cranio, plus minuſve ſubſidens, pro individuis quoque plus minuſve, exteriorem faciem circumvolutionum apparentem facit. Secundò, *cogor quoque mirari*, *adeo* inartificioſe [cùm pictor ſit] earum faciem exteriorem expreſſam: ſi enim ablato cranio, ad aurium ferè limbos, naſus mentumque, capite ad poſteriora reflexo, ut in hoc iconiſmo, totumque cerebrum conſpiciatur, & in oſſea compage manu, vel alia methodo non retineatur, recedunt, inſigni facta cavitate ab frontis regione, crura, &, quod vix hic apparet, tota moles cerebri tuberis adinſtar poſticum cedit: *circumgyrationes* [ut ait] *cerebri pia matre adhuc inſtructas*, *neutiquam tam profundas conſpici*, *quam pia matre ablata*, *ubi ſulci & anfractus profundiores viſuntur*, quid hoc effato inſulſius? ablata quippe pia matre ipſa, circumgyrationis figura mutatur, flacceſſente & figurâ cedente cerebri ipſiſſima, ab involucro ſoluta, utraque ſubſtantia; ſed ubi ſunt, hac in tabula, veſtigia duræ meningis; hæc cum explicatione literæ, G. G. evanuit, aut hoc cerebrum (repræſentatur enim integrum) meninge dura caruit, aut ipſe pictor debuiſſet notare eſſe depoſitum hoc involucrum. Tertiò, *cogor quoque mirari* & repetere Ruyſchianum, hujus ſcripti, pag: 22. adhibitum argumentum. Quod Ruyſchius non *offendit*; non datur.

Hac & ſequenti pag. 12. hæc habet; *ne jam dicam aliquid de imaginaria & chimærica delineatione glandularum ſubſtantiæ cerebri corticalis in eâdem tabulâ exhibita*, *per*

quas repentia vaſa ſanguinea, nunquam oculis armatis, taceo inermibus, viſa repræſentat.

Conatur (ut liquet) mala fide lectorem inducere, me hæc omnia, ullo ſine optico delineata proponere artificio. Ego rectius ergo tibi (candide Lector) mea & bona fide [vide Explicat: tabulæ meæ] deſcripta verba offero. Recitatâ cerebri corticali, medullari, nervorum aliarumque partium diſpoſitione; adjungo hiſce, quæ hucuſque de prædictarum [corticalium nempè] glandularum & tubulorum facie atque ſtructura dixi, in cocto cerebro, *opticis vitris*, deteguntur: ut demonſtrat fig. ſecunda. Illi nemo diſputat, papillas pyramidales, corpuſque reticulare, primò duplo eorum magnitudine ſine & poſteà ope microſcopiorum inſigniter adaucta, demonſtrare: ille autem mihi, in hac corticalium cerebri glandularum demonſtratione, poſt earum ſtructuræ hiſtoriam, uti iiſdem denegat mediis; ſi porrò ipſius glandularum papillarium delineatio ſeſe habeat, ut 1. ad 100. quid obſtat? quo minus mihi, proportione in corticalium delineatione glandularum, ab 1. ad 1000. uti liceat. Si mea delineatio ſit rei non exiſtentis, meritò imaginaria & chimærica audit, ſi verò rei exiſtentis, non chimærica, imaginaria, ſed malè expreſſa eſſe poterit, eum autem in modum delirare & inſanire miſerrimum anatomicum vix crediderim, ut affirmet, corticalem cerebri molem, non eſſe glanduloſam, aut impoſſibile ſtatuat, harum glandularum magnitudinem opticis inſtrumentis poſſe delineando adaugeri ab 1. ad 1000., nè dicam 100000. & ulterius; ad primum, de earum magnitudine; hæc enim inepto cenſori diſplicet maximè. Videre in hydrope cerebri eſt, glandulas haſce plexuſque choroidei adeò quandoque extendi, ut ſanguineorum vaſorum capillamenta, ulla ſine artificiali inſpectione, ap-

appareant inſigniter; quid rei eſt? quòd & hoc hiſce non concedat glandulis? cum inſuper pulmonales veſiculas [vide obſervat. Ruyſchianarum 20. & 21.] ad pollicis tranſverſi diametrum expanſas videamus: ratione autem habita, unius corticalis glandulæ cerebri, exponat ſubtilis lanio, earum inter ſeſe reſpectu magnitudinis expreſſæ, & cum ea veſicularum pulmonalium proportionem incongruam, ex mea tabula.

Ad ſecundum; de delineationis mea methodo, miſero etiam diſplicente obtrectatori; planum formaſſem meæ demonſtrationis, ut eam probarem veram, formaſſem itidem & ſecundum, ſextuplicium ſerierum papillarum pyramidalium & ordinum foraminum corporis reticularis ichnographiam, ut probarem, malè abRuyſchio ea alternatim collocari, & alia in iis abſurda gratis ſupponi; ſi dubius hærerem, an ſatis & non pluſquàm ſatis lectori conſtaret, neRuyſchium demonſtraviſſe planum,aut meas delineationes earumque deſcriptiones, de ſecunda cerebri membranula aquâ & ſale non fricuiſſe multo & ſqualore deterſo naturali, ut decet, orbi tradidiſſe literato, aut ulterius probare neceſſum eſſe, miſerrimum hunc anatomicum, nec hæc intelligere, imo, ne extremis quidem œconomiam animalis tetigiſſe labris: aſininis ſit ergo ejus ſcabie infami & callosa induratis, carduus, lactucâ labris.

Ultimò, meritis ſuis luculentiſſimo præconio exaggeratis adhibitâque eleganti (reſpectu ſui ipſius ſcilicet) comparatione, quâ (videſis ejus ad Epiſt. obſerv. præmiſſ.) ſe ſuaque ſæpius ornare ſolet ſcripta; *ſe Maronem*, me *muſcam*, quinimo (quo autem curatorio jure quâque auctoritate ignoto) academicis ſeſe miſcens negotiis, ſegnem & academiæ inutilem exclamat. Quot cadavera examini ſub-

ſubjecerim anatomico; quæ exercitia in ſtudioſorum celebraverim commodum; qui & quales mei fuere labores academici, non jactito; ſufficiat, me, etſi hiemem integram degerim apud Brittannos, ſex & decem (abſit, ut hoc Philauticus quis interpretetur) hoc triennio diſſecuiſſe cadavera.

Audiviſtis, vidiſtis, percepiſtis,

ÆQUI, ERUDITI, SAGACES, RERUM ANATOMICARUM ÆSTIMATORES.

QUa ratione, methodo ac normâ, quibuſque experimentis, exemplis, explicationibus, ſyſtemata, partium delineationes & ſcripta conatus fuerim ſuſtinere mea: rumorem de erroribus, mendis hallucinationibuſque meis ſparſerit improbiſſimum prælector Ruyſchius. Si autem, ut confido, vobis ſit ſatiſfactum, vos ipſi me impoſterum contra furoris ejus impetum tueri non negligetis: certior enim hoc fio momento, mordacem & Empedoclea ſimultate clarum virum, quam celebritatem probi horrent, in me iterum ſtrinxiſſe ſicam & decimam parare injurioſiſſimam Epiſtolam: addat ſi quid ad contumeliarum effutitarum acervum poteſt, ego caſtam poſitus intra innocentiam proventum quæſtumque ſtudiorum meorum habebo maximum, poſſe me invidiam pati; ſerram ergo reciprocare cum inhoneſto Ruyſchio, cujus implacabile & Vatinianum odium, ab annis ultra viginti, in me ſævit, ut indecorum moribus, ſtudiis munerique meo, poſthac negaturus, ipſum vobis & invidiæ puniendum trado ſuæ.

NO

NOTÆ QUÆDAM IN QUATUOR

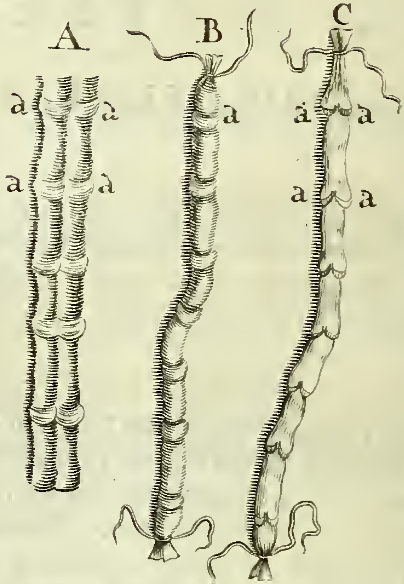
FRED: RUYSCHII,

PRÆLECTORIS DELINEATIONES.

CAuſâ peroratâ meâ, quâ, ut reor, non excidi, reſpondebunt ſequentia ſecundo hujus ſcripti articulo. Specimen ergo habe (Lector benevole) quoddam Ruyſchianæ induſtriæ, artis & doctrinæ Anatomicæ.

Poſſe Prælectorem Ruyſchium ridere, quod non percipit, vituperare, quod exequi non valet ipſe, mihi innotuit dudum; errorem autem vel in rebus leviſſimis agnoſcere paremque, abſit ut ſuperiorem dicam, ferre compertum habet de ipſo, mortalium nemo. Licet ergo, Saxum quaſi ſudans, nitendo nè hilum quidem proficere; imo cum Siſypho volvere Saxum videar, indocilis cum ipſi ſit & refractaria indoles; conabor tamen, ſi non ipſi, tibi ſaltem (non hominis mores, licet deterrimos, proſcindendo, dicteriis, ſed artem ejus enucleando) anatomicos ipſius detegere errores manifeſtos; ut ſi non ille, tu illos vitare velis.

Fig. I

Vaſa delineans, propria manu, lymphatica, vide ejus figuram primam, exhibet, utar ipſius verbis,

A. Vas lymphaticum ſecundum longitudinem disſectum.

B. Vas lymphaticum à latere.

C. Vas lymphaticum ab antica parte.

a a a a a. Valvulæ exhibentur ſemilunares in dictis vaſis.

Quis Anatomicorum ineptè adeò? ut ille.

1. Ho-

1. Horum delineatorum vaſorum latitudo, ſive capacitas, naturalem duplo & plus, equinam ſuperat.

2. Horum vaſorum, ab latere, adſpectus flexurâ, farciminis adinſtar diſtincti, exprimitur, cùm una tantum eminentia & quandoque ſemicirculi parte extrema, ab altero latere gaudeat. Quod ad valvulas, A. A. A. A. indigitatas, illæ magnitudine & figurâ admodum ab vera earum diſpoſitionis ſimilitudine aberrant, ut pro valvulis lymphaticorum, nulli Anatomicorum venire poſſint. De magnitudine,. fiat per menſuram, de figura, ex comparatione hujus, cum delineationibus (meas enim rejiciet) Stenonii, Rudbekkii, Swammerdammii, Nuckii aliorumque, concluſio; ipſe ego, an Ruyſchius fallatur: plus minuſve, debito, turgeant, eorumne *membranula craſſa* ſit nimis expreſſa, nec nè, non diſputo; nè altercandi anſam, (ut Ruyſchius, ſubtilis lanio) arripere videar. Hæc taceri, hiſce conniveri poteſt.

Sed quis riſu non deperit? qui rigidum multorum Anatomicorum Cenſorem hunc, hepar cum vaſis lymphaticis, delineantem videt equinum. Fig. 2.

Monet *ſe vaſa hæc* (*reſpectu hepatis delineati*) *paulo majora efformaſſe:* cæteræ ergo partes naturali magnitudine, aut minimùm proportionaliter inter ſeſe, exprimuntur: ſed ego itidem te (lect: oculate) monitum volo; jam obſerves, quàm turpiter præterita in delineatione, delinquat, quamque ab veritate aberret rudis ille arbiter, circa horum *vaſorum* in homine magnitudinem. *Secundò*, *non omnes glandulas* (exterius hepati connatæ videntur ſubintelligi) *ſe expreſſiſſe*; tertiò, *hepatis formam* (ſitum forſan vult) *eſſe inverſam*, in hiſce autem non ſita eſt hujus viſceris vaſorumque delineandorum ratio, nec utilitas demonſtrationis.

Sed nulla habita, de partium proportione, facie, aut figurâ, ratione; exprimit ſub lit. B. cavam ſub diaphragmate abſciſſam, & C. venam portam, vix quartâ parte differentes capacitate; cum venæ cavæ latitudo, quater minimùm portæ ſuperet. Ille ipſe cavæ humanæ, ſub diaphragmate abſciſſæ diametrum (vide ejus obſervation: 19. fig. 19.) pollicis tranſverſi & quadrantis exprimit; cujus autem momenti in re medica proportionis vaſorum ſanguiferorum, ſive arteriæ cum arteria, venæ cum vena harumque inter ſeſe cognitio ſit; videre Phyſicis, non verò Prælectori Ruyſchio eſt, *explicat: Cogitationum de inſtauratione medicinæ, acutiſſimi Viri B. de Moor, pag.* 40. *& tab.* 1.

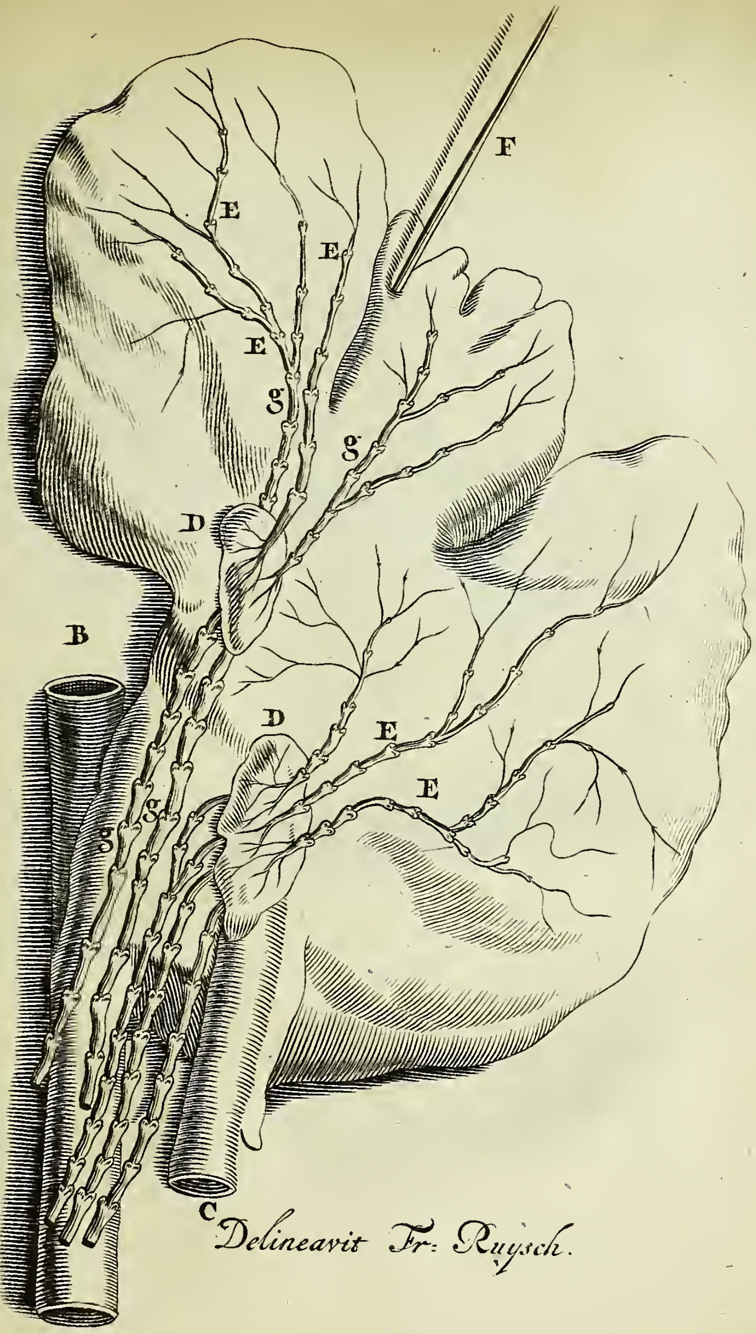
Venam umbilicalem, in ligamentum degenerem, deſignat lit: F. ſed proh! anatomicorum fidem! Quis ſtylum hunc, ligamentum credit? Longè quid aliud eſt, vel nullam rerum deſignandarum ſimilitudinem, quàm membranulam, plus minuſve vaſculis rigatam, exhibere. Ipſa demum hepatis circumſcriptio & figura, craſſities, glandulæ, huic viſceri adnatæ lymphaticorum exortus, reptatus & quæcunque porrò in hac tabula proſtant, admodum veræ ſunt harum partium diſpoſitioni contraria, ut neſciam, quid homini in mentem venerit, manu cum ſuperbifica, huic delineationi, magno quaſi facinori & egregio, auctor & pictor, nomen addidit.

Ejuſdem, cum lymphaticis, farinæ eſt equinarum lactearum venarum, primi & ſecundi generis delineatio: eâdem enim methodo & æquè malè exprimuntur: nè igitur lectori, inutilium repetitione rerum, tædio ſim; confero me ad diſquiſitionem in figuram Tertiam, *quæ lie-*

nem

A

Fig. II

Delineavit Fr: Ruysch.

nem [addat oportuit diminuta magnitudine , vitulinum] cum ligatis vaſis lymphaticis & ſanguineis oſtendit.

Fig, III.

Peccat delineatio hæc enormiter, primò contra veram A. lienis hujus conſtitutionem, reſpectu Vaſorum ſanguiferorum; vena quippe C & arteria ſplenica D. ejuſdem lati-

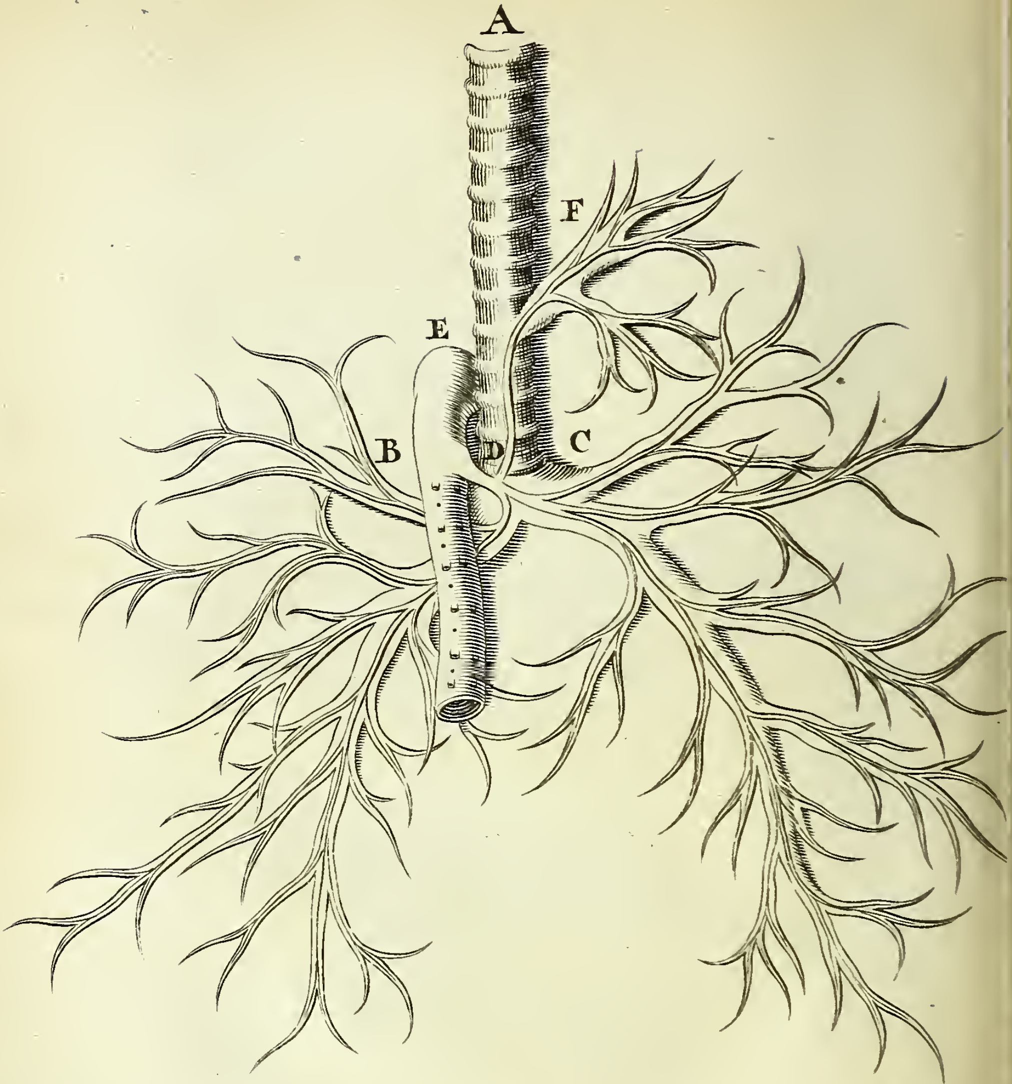
titudinis, ſive capacitatis referuntur. Secundò vena, adinſtar arteriæ, aperta validâque membranâ exſtructa, conſpicitur. Tertiò vaſa lymphatica ſupra æquè turgida, quàm infra ligaturam B. depinguntur. Licet ipſe dicat, *dum vaſa ligantur jam jam vaſis lympham effluere*, & poſtea, *lympham nullo modo (*niſi adhibita vi*) reduci poſſe.* Hic, abſciſſa licet, turgentia & valvularum conſpectus exhibetur diſtinctiſſimè: ſed forſitan, lymphaticis hiſce, fervente licet aura vitali, ligatis abſciſſiſque, lymphaticus latex eum fuit in modum concretus, ut methodo, quâ repræſentantur vaſa, manſerint extenſa: ut autem candidè, animi ſenſa aperiam, hac in re multum valet prodigioſa & Thuſcis digna fides libellis.

Examini ſubjiciamus quoque illam altè ſæpè ſæpiuſque decantatam arteriam Bronchialem, cujus iconiſmus depingitur Tabulâ Quartâ. Nihil de prima Galeni, Eraſiſtrati, vel Ruyſchii detectione, nihil de ineleganti delineatione hujuſque magnitudine & ſimilibus, multò minus de partium pulmonem conſtituentium proportione inter ſeſe, vel quidquam notabo; ne littora Ruyſchiana arando, operam perdidiſſe ſtultè dicar; demonſtraturus ſolùm, quæ contra œconomicam ſtructuram vaſorumque pulmonalium ſanguiferorum ſtabilitum uſum & officium, in publicum protrudere auſus fuit prælector Ruyſchius, imprudenter & inconſiderate.

In hac ergo tabula deſignatur literâ, ut refert auctor, A. ASPERA ARTERIA VITULI A POSTICA PARTE, ABSCISSA LARYNGE: ſed neſcio (lector candide) poſticam fiſtulæ pulmonalis partem, cartilagineis etiam ornari annulis; illa quippe pars, cedens, ubi opus eſt, deglutiendis per œſophagum ingerundiſque cibis membranea, ut eſt, exiſte-

re

Fig. IV.

re debuit: ſit autem huic errori & graviſſimo venia & impunitas; modò alios non habeat comites & ſocios: feſtinemus ergo lentè; animadverto enim explicationis fine lit: E. SUMMUM RAMUM (aſperæ nempè arteriæ.) IN SOLIS VACCIS & VITULIS INVENIENDUM, deſignari; errat iterum, cum in ove multiſque inſuper animantibus, inveniatur. Lit: D. denotatur, ARTERIA BRONCHIALIS, CUJUS RAMULI BRONCHIA, AD FINEM USQUE, CONCOMITANTUR. Bronchia hic, ullo ſine cartilaginum, ex quibus præcipuè conflantur, veſtigio, aut indigitatione exprimuntur; quæ dum anguloſæ & variarum ſunt circumſcriptionum loricatimque cohærent, tubulos variorum efformant laterum inæqualeſque, nunc eminentiis, tunc concavitatibus diſtinctos. Cum ergo vix credibile ſit anatomicorum quemquam ſtatuere, Bronchia nulla ornari cartilagine, ſtatuo, hanc tabulam malè eſſe delineatam Prælectoremque erraviſſe enormiter & craſſè.

Sed, abſit ignoſcam primo errori, pediſſequos enim habet multos. Ipſius arteriæ exortus, ramificatio, diſtributio ulterior, ut & totus Bronchiorum tractus, malè exprimuntur: exortus enim hujus arteriæ non curvo-oblongus; ſed rectilineus, ramificationes non raræ: ſed innumeræ; ulterior harum diſtributio, ſive capillaria vaſa, non ramoſa; ſed plexiformia, ſive multo anaſtomoſium ritu concinnata exſtant totoſque & omnes Bronchiorum tubulos, in veſicularem ſtructuram abeuntes obſervare, ulla ſine arte, unicuique inſpicientium, integrum eſt.

Poſthabitis cæteris & minoris notæ mendis, audiamus, quid de ejus, *propagatione*, *inoſculatione*, deque ejus, cum aliis vaſis ſanguiferis, commercio & uſu, dicat, Anatomes *myſta ejuſque arcanorum rimator longè dexterrimus*: ſed re-

reſpiciat, nè anagyrum commoveat ſuoque nè quid ſuat capiti, promiſſor intrepidus, cui ultra quod decet, aliud ſemper genus remi, vereor nè tandem, capra gladium; ſed audiamus diligentius, de ſeſe ipſo bene & optimè merentem, beatulum, alterum Hyperidem prælectorem, ſermonem (ſcilicet) non publici ſaporis, habentem.

Demonſtratione nuperrimè inſtituta quarta, exhibuit, Ceraceâ ſuâ materiâ impletum vas, quod pulmonalem arteriam vocabat, una cum huic accumbente quodam vaſe, alterius coloris cerâ referto, venam, quod pulmonalem affirmabat. Hiſce tertium adhærebat, ſub bronchialis arteriæ titulo, quæ omnia demonſtrabantur in cujuſdam ſubdiviſionis lobellorum pulmonalium initio: mirum ſanè, tum temporis homini impoſtori, (hominem, inquam, fingere aptum) metu & timore membra non trepidaſſe, nè adſtantium quiſpiam detegeret, (muſſitabant enim quidam) impudens figmentum.

Fictitiam hanc fuiſſe demonſtrationem, probo, primò; Arteriæ dictæ bronchialis hic ramulus, triplo capacior ipſo trunco, quàm in vacca erat: addam ſecundò, quod addidit ipſe, ut clarior ſit fucus hic, & hoc ex figmento unicuique innoteſcat, quid cæterùm, de cupidiſſimo hoc gloriolæ miſerrimoque anatomico ſit affirmandum.

Dixit, fictitium hunc Bronchialis arteriæ ramulum, quem duobus prædictis alligaverat, vel glutine, vel vernice coadaptaverat vaſculis, per anaſtomoſin, cum arteriæ pulmonalis conjungi ramis; jungens hæc in ſpecie verba: *& quid mirum? quod hic ramus conjungatur cum arteria pulmonali contentus, non differat à ſanguine, qui pulmonem accedit, ope Eraſiſtrati ramuſculi, ex arteria magna tendentis.* Erige aures, quiſquis Ruyſchianas habes;

nam

nam UT VIDEO, NULLUM DISCRIMEN HABENDUM EST. Vos autem, quibus meliore de luto fecit præcordia Deus, notate incredibilem ferè Prælectoris inſcitiam atque prodigioſam, ex ſtupenda (ut vocat) novaque vaſorum *ceraceâ ſuâ materiâ* impletione & artificio animalis œconomiæ inverſionem: declarat enim, eandem eſſe ſanguinis in arteria pulmonali ac in aorta & Bronchiali, conſtitutionem, hocce concesſo poſito, imprudente hocce & monſtroſo accepto dogmate, quale de ſanguinis circuitu in genere & per cor & pulmones in ſpecie, conſequentiarum futilium ſequeretur agmen, non opus eſt indigitare, *non enim attendi debere mihi videtur illa Dn. Prælect. Ruyſchii opinio, licet in Theatro Anatomico pluribus auditoribus præſentibus promulgata*, brevi. Arteria Bronchialis, aut eſt arteria vera, aut non; ſed eſt vera; ſanguis itaque ex hac arteria in venam effundi debet: ſi venam dicat arteriam pulmonalem, errat, dum dicit *ſanguinem non differre in arteria pulmonali contentum, ab eo, qui ex arteria magna ad pulmones tendit, ope ramuſculi Eraſiſtrati*: eſt enim Eraſiſtrati ramulus arterioſo generi adſcribendus: cujus ſanguinis diſpoſitionem, ab venoſo differre, etiam ab miſerrimis anatomicis, quinimo ipſo prælectore, receptum eſt dudum.

Ramulus autem, quem ille arteriam bronchialem & ſolummodò ad bronchia diſtribui ait, aliis aortæ ad pulmones tendens habetur; quod poſtquam Amſtelodami, loco publico, demonſtratum fuiſſet luculenter, tandem ille quoque, in Theatro Anatomico, ſe exhibiturum promiſit, *ſed res promiſſis nunquam reſponderunt, id quod doctiorum quilibet teſtari poteſt.* Poſtea autem ramulum hunc, (videant, quibus præjudicio non ſunt occæcati oculi, ejus ad ejuſdem numeri ſcommaticam Epiſtolam, tab:

 ſext.

ſext. fig. 5.) fictitium potius, quàm corpori humano convenientem, depinxit; quod, omni de vaſorum horum ſepoſitis munere, ratiociniis aliiſque notandis, præſens præſenti, digito demonſtrare offero.

NOTÆ IN FRED. RUYSCHII OBSERV. MEDICO-CHIRUR.

MOnere videris (lector oculate) ſat eſſe nugarum; eſſet profectò, ſi mihi FAMOSAM OBSERVATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM CENTURIAM, ut nugacem, *flocci nihilique facere atque ſpernere liceret.:*

SED QUÆ MUSCA (*Bidloo*) AUDAX SATIS EST, PRÆSENTE MARONE? *Ruyſchio*;

cujus acta, facta, dicta, indefeſſo extollere cantu, unicum eſt levamen, ſolamen, tutamen, quo, ab ejus ſe ſalvum faciat homo, obtrectationibus, dicteriis, ſcommatibus: ſine ergo, levem, tranſitoriam uniuſque horulæ meam, in hoc opus, inſpectionem: *ut plurimi, qui fruſtra, multa ſibi hactenus promiſerunt*, (lapidi hoc; ſed animato dixerim) *de hiſce obſervationibus, vix quidem* (excipio gazophylacia, pretioſa cœmeteria Ruyſchiana) *in illis, quod ab aliis inculcatum ſæpius non fuerit, deprehendant*: majora namque & incredibiliora promittit, quàm;

SI MULIER VITULUM, VEL SI BOS EDERET AGNUM.

In genere communia, ut prodigioſa, proponi, liquet per omnes obſervationes.

Aneuriſmatum, (vide pag. 5. & 51.) feliciter & infeliciter curatorum, eſt obſervationum acervus apud auctores medicos maximus: vide Hildan: c. 5. pag. 417. 418. Job. van Mekeren pag. 220. Tulpium l. 4. Cap. 17. Paræum l. 7. c. 34.

Hor.

Horſtium l. 9. obſerv. 1. vide porrò, de hoc argumento Sylvat. Doringium Fernel: l.7. pathol. cap. 3. Bartholinum, Hornium, Foreſtum & alios. Patellas modo, quo ille narrat (vide pag. 9.) fractas; imo ex leviore cauſa, tres vidi ego; quarum duas, hoc tempore demonſtrabo. Veſicam in duas partes diviſam (vide pag. 14.) & quæ alibi de veſica habet, apud me alioſque videre licet; communia autem nimis, quàm ut experienti viro anatomico obtrudantur, aut tanti rumoris operi inſerantur. Vide Hild. c. 1. pag. 69. Tulp. l. 3. cap. 6. & Maſſar. Montag. Renum ureterumque ab calculis, ulceribus aliiſque morbis, deformitates (vide pag. 19. 21. 73. 74. 99. 101. 119. 126.) hiſce regionibus adeo ſunt frequentes, ut ridiculum ſit, de hiſce, tanquam de re vix cognita, proclamare: noſtratium autem ſi non ſufficiant obſervationes, vide etiam Blaſium de renib: monſtroſis, Bellin: Mercat: Laurenberg: Someren &c.

P. 20. obſerv. 14. rogat, poſtquam ſe in embryone obſervaſſe funiculum umbilicalem, multis hydatidibus refertum, narravit; *unde hoc?* nil reſpondet, nè, ſcilicet, jam, quæ ad lectorem dixerat, in præfatione; de ratiocinio, tradidiſſe oblivioni videretur.

Ovarium (vide pag. 22.) uterumque ex hydrope ſæpius laborare, legere exſtat obſervationibus multifariis, præſertim verò, ab diligentiſſ: Mangeto collectis, vide ejus tom: 2. pag. 970. titulo, *Hydrops cum ſcirrho*, ovarii ſiniſtri tuberoſo & pag. 979. tit. Hydrops ovarii muliebris: varias hydropis porrò obſervationes quærenti, ſpatioſiſſimus campus erit, ab pag. 859. uſque ad 1004.

Quæ pag. 29. 30. 31. 32. 57. 78. 79. & alibi de partibus pudendis leguntur, præſtaret non addidiſſe, cum paſſim hi iidem & alii caſus, ut & quæ pag: 36. 37. 74. &c. habet,

 apud

apud auctores plurimos inveniri poſſint. Vide, quos ipſe citat; Bartholinum, Paræum, Moricæum & quæ præterea de hiſce leguntur, apud 47. auctores, recitatos ab Merklino pag: 158. & ſequent: adde, quòd ipſius inutiles de de mola hiſtoriolas, ad cœtum potius rudiorum obſtetricum, quàm medicorum doctorumque chirurgorum pertineant: ſi cui, hoc de themate ſcriptores pervolvere, volupe ſit, videat Zibezii hiſt. de mulier. 1627. edit: Angelellum, Lanceanum, Geitzcoferum de mola & Foreſtum ab pag. 320. ad 336. &c.

Pag. 43. & 44. placentæ uterinæ in hydàtides degenerationem proponit. Hujus, ut & molæ, exemplum apud Experientiſſ. P. Coſſonium, civitatis Lugd: in Bat. Med. Doct. & me eſt; nota interim (lector erudite) ipſum ſtatuiſſe Epiſt: quartâ pag. 9. *placentam uterinam nullis gaudere fibris*, *nullis glandulis peculiaribus*, *nec cellulis*, *vaſis ſanguineis interpoſitis*, denuo è contra, pag. obſervat: 84. *glandulas mutari in hydatides.* Totum ipſius de placenta uterina poſitum, & quæ, præter haſce, hic mendæ occurrunt, qui brevitati ſtudeo, ſuperſedeo addere. Spinæ bifidæ aliorumque oſſium deformitatum (vide pag: 45. & 87.) tot inveniuntur apud Auct. medico-&-chirurgico-practicos exempla & reliquiæ, ut cœmeteria Ruyſchiana decies implere valeant: Teſte Gliſſonio, Tulpio, Foreſto, Aquapendente, Hildano, Cummeno &c. Naribus (vide pag. 59.) auribusque caſu & per infortunium extranea, puta lapides, ſemina &c. intrudi, præprimis ab pueris, cui matrifamilias, nutrici, ancillæ non innoteſcit? obduci hæc cruſtâ lapideâ, in quibus latent partibus, docent, cum Hildano, multi. Quis medicus aut chirurgus (vide pag. 60.) miratur, prælectore excepto, hepatis duritiem,
ul-

ulcus, & puris collectiones?

Pag. 69. *tumorem á poſtico capite infantis depingit*; ante annos autem 28. majorem hujus generis tumorem delineavit ærique incidit publicique juris fecit, Petrus Broekhuyſius, civit: Arenaci chirurgus: de hiſce multa apud Corteſium, Hildan: Leonidam, Foreſt: obſerv. chir.

Pag: 83. Vermium, in partibus humanum corpus integrantium, repertorum hiſtorias narrat notiſſimas; hiſce autem novi addit nihil; niſi quod, quæ apud veteres neotericoſque, ut Aldrovandum, Jonſtonum, Goedartium, Swammerdammium, Lyſterum &c. de eorum ortu & geneſi leguntur, cum ſarcaſmo rejicit & quidem hiſce verbis; *ancipitem hic hærere oportet, donec vera & indubitata lux nobis affulgeat ab ingenio illorum, qui omnia mathematicè, & à priori (ſi diis placet) demonſtrare geſtiunt.*

Pag. 85. obſervatione Ruyſchiana, dignum lege & MIRIFICE MIRIFICUM facinus.

Exſecuit, nempè, canis ſplenem & animal manſit ſuperſtes!

Vaſa ſanguinea eorumque valvulas oſſeas (vide pag. 89.) ventriculum inteſtinaque, modo non ſolito (vide pag. 88. & 90.) coarctata, contracta, quiſquis viderit ſibi Corinthum adire contigiſſe, cum Ruyſchio, credat; licet apud me quatuor hujuſmodi & plura apud alios, inteſtina, conſpiciantur; imo harum rerum indefinitus, apud auctores, numerus ſit.

Deeſſe partes Embryonibus (id eſt, in fœtu malè conformato, non poſſe diſtingui quaſdam) ipſi (vide pag. 93. 94.) cantandum toti medicorum chirurgorumque ordini videtur: hæc autem & ſimilia ſexcenties obſervant obſtetrices. Maxima cum hiſce ipſi quia intercedit familiaritas, de lucro

enim ortum ducit; poterit inquirere, num hæc vera ſint? apud (vide pag. 28.) *Annetje-moer in de Blaauwe Pot, op de Keiſers-graft, en Stijntje-moer in de Huyde-ſtraat.*

Quæ ab pag. 104. ad 108, de alveolis dentium, *ob varias cauſas conſumtis*, dentium vacillatione aliiſque ſymptomatibus narrantur, tam communia, melius dixerim futilia ſunt, ut in iis vel nihil ſit, quod, modò petatur, demonſtrari apud autores, quin imo ex curta mea anatomica ſupellectile & pauperculo muſæo exhiberi non poſſit.

Nunc attentione opus eſt; agitur de re, ut videtur magna, parî Ruyſchiano boatui, *ſi enim* [vide pag. 108.] *tot cadavera non ſecuiſſet, nunquam credidiſſet, arcanorum aliis anatomicis non perſcrutabilium, rimator, cui natura ſacraria* [vide Epiſt. 9. pag. 5] *patent, ſterilitatem ex tubarum Fallopianarum clauſura, tam frequenter in mulieribus clauſarum, cauſam ducere.* Quid ais, lector erudite? nonnè poſt prælect. Ruyſchium & tu hoc credere poteris? ſequuntur pag. 109. & 110. obſervationes veriſimiles duæ, de hiſce ergò nihil veri affirmandum.

Quæ pag. 118. de colo. 121. 123. de recto inteſtino leguntur obſervata [cætera non refero, cum hæc in tranſitu tantum notentur; indulgendum quoque aliquid ſcripturientis genio lectoriſque parcendum ſit temporis diſpendio] reverà auctore ſuo, quem olent, ſunt digniſſima. Gratias ergo [Lector æque] tanti ponderis tantique uſus, in republica medico-chirurgica, hiſce obſervationibus! gratias ergo ingentes, Obſervatori felici, prudenti, maximo duodecim *titulis in iſſimo* (vide ejus novem Epiſtolas problematicas) *deſinentibus*, glorianti ſcilicet, merito! gratias, Prælectori Ruyſchio, ter triplices indeſinenter.

Sed ultimo articulo Epiſtolæ ultimæ, *de eo ſaltem ſecurus,*

rus, *atque lætus* (eſt Ruyſchius) *quod promiſſa ſua rebus hactenus reſponderint*: ut ergo mihi quoque ſecurè lætari liceat & res meæ promiſſis potius reſpondeant meis; hiſce quædam, politioris Ruyſchianæ literaturæ, exempla annecto. Non quòd ego, labra cui puro proluere latinitatis fonte, ſeculi pervolvere auctores aurei, atque ore rotundo loqui, non contingit; criticum agere, aut velim, aut aptus ſim: ſed hoc in criticum jejunum Ruyſchium, re ipſa & tribus verbis animadvertere ratum duxi; ipſum, ut in rebus, ita & in verbis, *turpiter* errare & *delinquere*: etſi enim vocibus, artibus propriis parumque Latinis, ſtylo vulgari; quinimò Phraſiologia, vix recipienda, quandòque, ad majorem rerum deſignandarum explicationem, uti liceat: abſit tamen, ut infami Barbariei & maculoſæ iſti ſcripturiendi methodo, literis Ruyſchianis familiari (de belgiciſmo, tautologia, ſolœciſmo vitiiſque me, ipſum; imo Eruditos ſubterfugientibus, non loquor) ignoſcatur, condonetur.

IN RESPONSORIAS.

Epiſt. 1. &c. *de ad* & *in Epiſt. reſpondere* ipſi eadem res eſt pag. 9. lin. 15. *Vaginulas plurimas productiores eſſe, quàm ipſæ glandulæ* ibid l. 29. & 30. *apta ſit pinguedinem recipiendi, & coërcendi.*

Pag. 10. lin. 19. *quod quartam attinet propoſitionem* Epiſt. 2. pag. 10. l. 24. *paracenteſi*. l. 27. *viſuntur*. l. 30. *quandoquidem indigitarint*. pag. 11. lin. 26. *prodientem*. Epiſt. 3. lin. 20. *præparandi, & conſervandi cadavera, quarum &c.* pag 10. lin. 12. *ſaturatiorem*. Epiſt. 4. pag. 8. lin. 2. & 3. *quandoquidem ſint*, & pag. 9. lin. 28. *apparentiam*. pag. 10.

lin.

lin. 7. *â parte mea haud ſtat*, *qui eas in liene humano reperiri*, *ſtatuere velit.* ibid. 12. *ſinuli.* ibid. p. 16. *inconſentaneum.* pag. 11. lin. 14. *ſe videndæ exhibebant.* Epiſt. 5. pag. 6. lin. 20. *ceracea* pag. 8. lin. 15. *glandulis eſſe obſitæ* lin 20. *ſuntque* (glandulæ) *in veſicula fellea bovina adeo magna.* pag. 9. lin. 9. *quid ſentiam circa veſtra propoſita.* Epiſt. 6. pag. 10. lin. 16. *loco quod alii &* pag. 11. lin. 38. *exorſa.* Epiſt. 7. p. 10. lin. 7. *ſed de minori parte* pag. 12. lin. 11. *ſuperiorem verò menſem* ibid. lin. 21. *maxima de parte.*

Epiſt. 9. pag. 9. lin. 31. & 32. *pinguedinem*, *quæ ſub dura matre nonnunquam reperi* pag. 11. lin. 14. *ad auctorem huncce imitari* pag, 12. lin. 17. 18. *ſuſpicare licet.* pag. 13. lin. 2. *conſiderabiles arterias.* lin. 26. *honore conſecuto.*

Qui otio abundant, cætera colligant menda: vox autem & lineola, cùm in hiſce Epiſtolis, & obſervationibus, quibus ſtylus & decor deſunt, ſit nulla, pulverem quæ non fœteat ſcholaſticum quamque in literarii ludi rudimentis, cum cachinno non carpant meritò pueri; pauca & hæc tantum notare volui. Catalogum enim Rariorum, obſervationibus annexum, non tango, nè Ruyſchiana *cœmeteria*, violare profanus dicar.

FINIS.

GULIELMUS COWPER,

CRIMINIS LITERARII

CITATUS,

CORAM

TRIBUNALI

Nobiliſſ: Ampliſſ: Societatis

Britanno-Regiæ,

PER

GODEFRIDUM BIDLOO.

NOBILISSIMÆ, AMPLISSIMÆ SOCIETATI BRITANNO-REGIÆ.

S.

GODEFRIDUS BIDLOO.

QUas meretur (VIRI NOBILISSIMI SPECTATISSIMIQUE) retuliſſet jam dudum ab me reprehenſiones GUILIELMUS COWPER, Chirurgus Londinenſis; niſi ſub anni hujus ini-o, adverſa conflictatus valetudine & poſtea aliquot men-s abſens ab urbe, prius totum, uti jam, ejus facinus com-ertum mihi probatumque voluiſſem: faciendum itaque unc mihi putavi, ut Iſtum, privilegia in Republica Lite-ria legeſque moreſque perturbantem receptos, coram obis ſiſtam teſterque conquerarque de violato jure literario c injuria mihi ab ipſo illata: periculum enim eſt; niſi hoc iat, ne Artium Scientiarumque omnium, reſpectu aucto-um, oriatur confuſio & contemptus parilique cum ejus te-neritate, in optima quæque ruat monumenta ſibique illa vindicet, abjectum omne ſcripturientium & ſervum imita-orum pecus.

Tres ante annos Britanniam perluſtrans & honorifico fre-tus in Collegium veſtrum aditu, accepi opus meum Anatomicum, veſtrum transferri in ſermonem, ab prædicto

COWPERO. Contuli me, duce Nobiliſſimo Viro HUTTONIO, Celſiſſimi Regis GUILIELMI, Archiatro, mox ipſius ad ædes, præſens præſentem interrogans; traditurusne, ut rumor erat, meum eſſet in vernaculam ipſi linguam, opus? quod negavit, conceptis declarans verbis; *curtiorem ſibi eſſe Latinitatis ſupellectilem, id quam ut aggrediatur.* ad hæc ego; me hortatu amicorum & in Medicinæ commodum, illud, multis adauctum demonſtrationibus, unà cum de uſu partium atque œconomiæ animalis luculenta deſcriptione, editurum, retuli; inſtitutum laudavit COWPER, deceſſi ego.

Britanniâ reduci, idem aures meas pepulit rumor; quapropter ipſum in tempore, literis urbanitate non rancida refertis, monui; ut ſi, mutato conſilio, tranſlationem iſtam in animo haberet, id mihi ſignificaret apertè: eſſe apud me varia, operi huic opportunè, non ſine utilitate publica; imo & neceſſariò inſerenda Significat mihi interea Clariſſ: HUTTONIUS Epiſt: ad me datâ Whithalliæ 20. Aprilis, 1698, opus meum, jam nunc ſub prælo ſudare; hiſce verbis:

MR. COWPER *tels me jour Booke With his animadverſions wil be out, in a litle time.* i. e. MAGISTER COWPER *dixit mihi, librum tuum, cum ſuis annotationibus, brevi appariturum.*

Mitto itaque ad ipſum ſequentes. 14. Maij. 1698.

AD COWPERUM.

Percepi ex Nobiliſſ. D. Huttonio, te opus meum Anatomicum tranſlatum in linguam Anglicanam annotationibuſque tuis illuſtratum, publici juris facturum brevi; gaudeo reverà ſortique gratulabundus meæ, egregios videre tuos geſtio la-

bo

bores vehementer: ſi quidquam ſit, quod mea tibi opera, hac in re, effici poſſit, velim me moneas actutum; dies enim ut diem docet; ita multa, poſt editam meam anatomiam, detecta, tibi ſubminiſtrare impar non ſum. ex: gr.

Novum Syſtema muſculorum, figuris & machinis exhibitum, Novam demonſtrationem iconographicam de muſculis diaphragmatis. Obſervata ad muſculos laryngis.

Organi reſpiratorii fabricam & movendi methodum. de arteriarum & venarum extremis divaricationibus quædam mea.

Segregationis liquidorum glandularumque organum,

Multa oſſium examen ſpectantia, & ſic porrò.

Si participem me certioremque facere, qua methodo notæ, additamenta emendationeſque tuæ ſunt diſpoſitæ, oneroſum tibi non ſit nimium, rogo hoc mihi præſtes officium tuaque accepta reſponſione, non morabor tibi mox animi mei grati ſigna offerre debita, ut potero luculenter. Vale & vive in decus nobiliſſimæ artis Apollineæ.

Ad haſce ille nihil: ego verò eadem monere non ſubſiſto: ut liquet, ex meis ad Clariſſ: Huttonium. dat: x°: Junii 1698. in quibus hæc: *Viro Anatomico-Chirurgo Cowpero, quod vides, ipſe quæſo trade epiſtolium*: hoc autem eſt, quod ſequitur.

Lugd. in Bat. 1698.

AD COWPERUM.

Literarum nihil abs te accipio, hæreoque anceps, Clariſſimo Viro Huttonio ſtudiorumque in Oxonienſi nuper, nunc autem noſtra Academia Medicinæ operam collocantium, an verò tuis ſit habènda fides verbis: illi opus meum Anatomicum, tuo ſub auſpicio teque tranſlatore in Anglicanam linguam,

ſub prælo eſſe; imo integras ſe vidiſſe paginas abſolutas typiſque excuſas, aſſerunt; ipſe etiam Typographus Amſtelod. H: BOOM, *ſe cum Londinenſibus Typographis* SMITHIO *&* WALFORDIO *pactum; de tranſmitendis ducentis tabularum mearum exemplaribus, tranſlatis in Anglicanum ſermonem, meo operi inſerendis, iniſſe annuit: tu autem oretenus mecum communicaſti, te verſionis conceptum hoc ex animo removiſſe molimen: tu interim is ipſus es, quem tranſlatorem affirmant. Quid obſtat? quæ te movet ratio? quo minus per te, quid hac in re fiat, innoteſcere mihi liceat, quamvis enim ab mea totus & ubique recederes ſententia; tuos tamen modò de veritate conſtaret, laudibus proſequerer debitis labores panegyriſta indeſinenter: age itaque, ita enim agatur inter ſtudiorum cultores oportet, fac me tuorum conatuum participem. teſtor Apollinem Muſaſque nobiliores, ſi tu mecum (etiamſi quod ad res tractandas contra me) honeſtè, me tecum acturum honorificè. Ad haſce prioreſque meas non diſferas reſpondere, rogo ſeriò.*

Traditum fuiſſe hoc Epiſtolium probè, notat inter ali Clariſſ. Huttonius Epiſt: ſua ad me d. 17. Junii 1698. h verbis.

Tuas apud COWPERUM *reliqui, ipſe enim Oxoniæ erat eumque nondum ex eo tempore vidi* &c.

Urgeo rem preſſius per amicos Nobiliſſ. Ed. Soutwell um, Beeſtonium &c. perque Britanniam petentes Germano Med. Doct. Agricolam Belgaſque, Wolfium ſtudioſu &c. petoque agant cum ipſo; ſed incaſſum; ſed reſponſio nis ab ipſo nihil obtineo: tranſmittendas itaque Nobiliſ Huttonio, quæ ſequuntur, curo.

HUT

HUTTONIO.

D*Emiror ſanè, tot poſt probè traditas & (ni fallor) honorificas literas, vel nullum me ab Chirurgo* COWPERO *accipere reſponſum: quum autem ego id ignorem, obſecro, tu mihi ſignifices, in cauſa quid ſit, quo minus illud non fiat, multus autem apud nos eſt rumor, opus meum Anatomicum, ab ipſo auctum, illuſtratum, correctum, in Anglicanam tranſlatum linguam, impreſſum typis publicique juris eſſe factum jam dudum: moneas itaque ipſum, rogo vehementer, reſponſorias mihi, aut ipſiſſimum mittat opus, per me, mox ubi illud acceperim, perſolvendum. Ardeo ſanè videre, quid in & de eo ſit actum & (ut credo) non ſine ratione, cum, me ſine conſcio, tanti moliminis laborem ſe ſuſceperit ius & (quantum ex colloquio noſtro, dum Londini morarer, colligere licuit) etiam meus amicus; quid plura? quæſo fac, ut brevi rem habeam perſpectam omnem. Vale & vive.*

Dabam ipſis Kalendis
Octobris, Lugd. in Bat.
1698.

Reſpondet Nobiliſſ. vir 14. Octob. 1698.
Whithalliæ.

CUPERUM Chirurgum *non video, neque vidi eum per ſeptem menſes præterlapſos. Circiter Kalend. Martii anni currentis, forte fortuna illi obviam fui, illum adortus, & allocutus ſum, de opere tuo anatomico, nondum ab illo divulgato, parum mihi ſatisfecit ea in re, & cum meam plane declaraviſſem ſententiam, id ægre ferebat, & ut non dubito, fort ab aliis factum; interim extat opus & in Anglicanam linguam tranſlatum; tuas ipſiſſimas figuras, integras, & omnes*

Am-

Amſtelodamo ſibi curavit, ut intelligo ab aliis, uſque ad trecentas copias uniuſcujuſque figuræ, totidem enim ſunt operis copiæ, & non plures. Literati noſtræ facultatis, tuum præ manibus habent librum, tranſlatum non æſtimant, figuræ cum non ſint æquivalentes prioribus, unde decus tuum, illi viro eſt dedecori. &c.

Biblopolam quoque H. BOOM, nullum recepiſſe ab ipſis veſtris Bibliopolis, peragendæ, vel peractæ rei indicium notitiæve vel ſpecimen, colligite ex hiſce adjunctis, ab ipſo mihi traditis 2. Feb. 1699. in quibus hæc.

Verder diend deeſe om u. Ed. bekent te maaken, dat ik tot nog toe, nog taal nog teken tot antwoord van Smith, te Londen, ontvangen heb, gelijk ik ook hoor, dat u Ed. met Cowper vaart. wat het beduit, kan ik niet giſſen, of zy moeten verlegen zijn, en geen kans weeten, om hier met fatzoen haar uyt te redden; om de andere 100. ſtuks Plaaten, die al voor haar gereed leggen, werd ook niet geſchreven nog getaald. hoe dit afloopen zal, moet de tijd leeren. Ziet u. E. geen gelegenheid, om een Anatomie uyt Engeland te bekoomen; zoo zal ik occaſie maaken, om'er een te krijgen, en door een goed Vrind laaten koopen. waar op u. E. antwoord te gemoete zie. &c.

i. e.

Hiſce te porrò inſtructum velim me ne hilum quidem reſponſi ab Smithio, Londino (ut audio te etiam a Cowpero) recepiſſe. quid id ſignificet conjicere nequeo, niſi eos eſſe in anguſtiis liberandæ nobis datæ fidei, ſpecie honeſta. quæ centum reliqua tabularum exemplaria jam jam, eorum juſſu parata, apud nos ſunt, itidem non petuntur. qui harum rerum erit exitus, dies docebit. ſi tibi nulla ſit occaſio, ex Anglia Anatomiæ hujus accipiendi exemplar; curabo ego illud per quendam meum ematur amicum. Tuas expectans reſponſorias &c.

Cum jam per virum, ſingulari mihi amicitia junctum operis Cowperiani titulum accepiſſem, vocavi ad me Bibliop. memoratum BOOM; qui, ubi mecum, detexit fraudem, SMITHIO & WALFORDIO ſuas, itidem ego COW-

PER(

PERO meas, quæ ſequuntur, tradendas curavimus. Cum autem crebras omneſque ſpernentem monitiones atque elephantino circumtentum corio hominem experiebar, ſtimulo ipſum pungere nareſque aureſque vellicare hamulo conſtitui hujuſmodi.

AD COWPERUM.

Expeto (iterum etenim iterumque monitus ſiles) ad haſce tandem reſpondeas. quod rogavi, quodque abs te & jam rogo, ſummo ab me peti jure, nemo mortalium ibit inficias: fac videam, quid præſtiteris verſione operis mei Anatomici in linguam Anglicanam: ſunt qui nomen meum, vix toto in volumine inveniri & alia, vix credenda abs te perpetrata, perſuadere mihi conantur; Verum ego, qui garrulitate famæ, invidiâ delatorum, nec malevolis pſeudocriticorum artificiis, ſeduci me honorificentiſſimo de æquitatis tramite paſſus fui, inauditâ neque parte alterâ, aliquid ſtatui unquam, taceo; uſque dum quid de labore meo ab te actum ſit, viderim ipſe.

Mitte itaque quantocyus mihi (quartum hoc urgeo) integrum, ſed incompactum editionis tuæ exemplar; cum itidem, ſingulis ſeptimanis, ad minimum bis, tibi Harvicum curru ad navim, (vulgò het paquetboot) hoc devehendi naſcatur opportunitas, nullus dubito, quin quatuordecim dierum ſpatio, meum impleveris votum; ſin minus, conquerar de illatâ in me injuria publicè: ipſi autem prædictæ navis magiſtro, mox ubi appulerit, cum expenſis ſolvet exemplar, vir Conſularis, quique hiſce navibus præeſt, Brielæ, Ds. Jacobus vander Poel: *ſi verò Amſtelodami, aut hic Lugduni,*

duni, iſtam mavis perſolutionem, velim jubeas & erogatos habebis nummos meque ad quodvis honeſtum officium,

paratiſſimum.

Dabam Lugd. in Batav.
die 13. *Februarii*, 1699.

Dedi & Cl. HUTTONIO, quod videtis, epiſtolium.

V*Ivere me, revivere potius, venerabundis collige ex hiſce: officio autem munerique, Deo gratias, par meo* GUILIELMUM COWPERUM, *Anatomicum, ad meas reſpondeat ſeſeque infami ab plagiarii facinore & dedecore liberet defendatque, monui acriter & ultimò; refractarius verò, reſponſum ſi mihi negaverit, efficiam, (ita tu me amare pergas) ut coram eruditorum tribunali, reus appareat præfati criminis conaborque infauſtis carminibus, nec prodigioſa; ſed legibus recepta methodo, aphono homini vocem reſtituere: ut tandem ex ipſo intelligam, quo jure meis, ut ſuis & propriis, ſuppreſſo meo nomine, utatur lucubrationibus ſcriptiſque. De hiſce te, cui totum hoc innotuit negotium, neſcium nolui. Vale & tuâ beare amicitiâ perge*

tuum &c.

Dab: Lugd. in Batav.
16. *Febr.* 1699.

P. S. haſce, ſi ratum duxeris,
Prælegito COWPERO.

H. BOON

H. BOOM, Bibliopola ſupra memoratus, haſce dedit, quæ latinè, ut in margine.

Meſſs. SMITH en WALFORD, ſalut.

Tot bericht diend op uwe Miſſive, dat wy op uw eerſte ſchrijven, het papier tot de plaaten van den Hr. BIDLOO *bezorgd, en al ontvangen hebben; ook dat de plaaten voor uw* 100 *ſtuks, al voor het meerendeel afgedrukt zijn. maar de Prof.* BIDLOO *heeft my van hier naar Leiden by zich ontboden, daar ik dan ook voorleden Saturdag geweeſt ben, en zijn Ed. heeft my vertoond een Titul van uw Boek, daar toe de plaaten gebruikt werden, op welken Titul niet het minſte woord van den Hr.* BIDLOO, *die 'er Auƈteur van is, werd gerept, of gewag gemaakt: maar blijkt, dat het uytgegeeven word, als een niew Boek, daar* COWPER *Auteur van zoude zijn. blijkt verder uyt den Titul, dat in uw Boek 9 plaaten meer, en daar by gedaan zijn. dat den Schrijver, en ons zeer vremd en abſurd voorkomt, als zijnde niet alleen een vilipendie voor den Hr.* BIDLOO; *maar ook zeer nadeelig in 't vertieren van ons Boek, en buyten den grond van ons accoort, dat is, dat u E. de Anatomie van* BIDLOO *in het Engels zoude doen overzetten, en is in het minſte niet gemeld, dat u E. quaſi een niewe Anatomie van dat Boek door* COWPER *zoud laaten maaken, dat dan zeer euvel van ons*

VIRIS SMITHIO & WALFORDIO S.

Ad veſtras reſpondemus, nos, mox poſt receptas veſtras literas, chartam accepiſſe atque præparaviſſe ad imprimendas Dom. BIDLOO *tabulas, inſuper centum exemplaria typis fermè eſſe excuſa. verum Prof.* BIDLOO *me hinc Leidam appellavit, quo præterito Saturni die fui: demonſtravit mihi Vir ille Celeberrimus libri titulum, cui tabulæ noſtræ inſeruntur; in hoc autem titulo ne verbum quidem de Do.* BIDLOO, *qui tamen operis auƈtor eſt: liquet proinde edi hunc librum, quaſi novum, cujus auƈtor habetur* COWPER, *liquet etiam ex eo, volumen hoc novem tabulis eſſe adauƈtum, quod auƈtori & nobis abſurdum videtur, utpote non ſolum Prof.* BIDLOO, *ſed & nobis damnoſum ignominioſumque; imo contra paƈti noſtri fundamentum; quo convenimus, ut vos Anatom:* BIDLOO, *traduƈtam in Anglicanam linguam typis mandaretis, nullaque eſt faƈta mentio, vos novam quaſi moliri Anatomiam ex hoc noſtro volumine per* COWPERUM *compilandam. quod ſanè ab nobis fertur ægerrimè; hoc etenim modo, bona cum nobis fide, non eſt aƈtum, operique noſtro non levis illata injuria: Quapropter Prof.* BIDLOO *nobis injunxit, pœnâ ſuæ indignationis, ne vel*

ons werd opgenoomen, als zijnde, op de wijſe, niet ter goeder trouwe met ons gehandeld, en ons Boek daar door dapper verkort, en verongelijkt, waaromde Prof. BIDLOO *ons op zijn hoogſte indignatie verboden heeft eenige plaaten verder aan u te leveren: beklagende zich ten hoogſten over de ontrouw van* COWPER, *dat hy van onze Anatomie de zijne maakt, en die veranderd, en met plaaten gaat vermeerderen, zonder de minſte communicatie met hem te houden, ſchoon de Prof. verſcheide maalen aan hem* COWPER *geſchreeven, toch noit antwoord bekoomen heeft. ik meene ook, dat u E. wel kunt afneemen, dat het ons omtrent het verkoopen van onze Anatomie niet min ſchaadelijk zijn zal. wy hebben een tijd lang niet kunnen bevatten, wat'er van geweeſt zy, als ons nu t' elkens voor quam, dat 'er in Engeland een niewe, en beeter wierd gedrukt, als de onze is: maar nu werden wy daar in verlicht: indien wy dit hadden gedacht, dat u E. op die wijze daar meede zoude gehandeld hebben, wy kunnen u E. wel verzekeren, dat u E. noit figuren van ons zoude gehad hebben: maar wy hebben op uw' woord, en goede trouwe altijd geruſt geweeſt, daar wy nu, tot ons leedweezen, evenwel het contrarie bevinden. u E. werden dan nu by deezen verzocht, zoo van den Hr.* BIDLOO, *als ons, dat u E. met het paquetboot gelieven over te zenden, een van u E. Engelſche exempl. geheel compleet, zoo als die by u E. werden uyt gegeeven, en verkoft, en addreſſeren het zelve aan den Hr.* J. V. POEL *Burgemr. en Poſtmr. in den Briel, die ons dat dan wel zal laaten toekomen om te zien, hoe het met de zaak eygentlijken gelegen is.*

vel unam vobis tradamus impoſterum tabulam; accuſans infidelitatis maximæ COWPERUM, *ut qui noſtram ſuam facit Anatomiam eamque mutat tabuliſque onerat, ulla ſine cum eo communicatione; quamvis Prof.* BIDLOO *diverſas ipſi tradiderit, ad quas tamen non reſpondit, literas. non dubitamus, quin vobis conſtet, hoc modo, venditionem noſtri libri deprimi. non potuimus nuper conjecturare, quid rei eſſet, ubi nobis referretur novam in Anglia, noſtraque editione nitidiorem excudi Anatomiam; ſed jam rem capimus. ſi imaginari nobis potuiſſemus, has vos deſpiciendæ methodo, acturos fuiſſe cum noſtro libro, fidem facimus, nullas obtinuiſſetis figuras. ſecuri ſemper, fidem veſtris verbis habuimus; jam verò experimur, & dolemus nos deceptos. Rogamini a Prof.* BIDLOO *& a nobis, ut cum nave (het paquetboot) nobis completum anglicanum mittatis exemplum, quemadmodum apud vos venale proſtat & venditur, idque conſignetis Do.* J. V. POEL *Conſuli literarumque directori Brilæ, qui nobis illud probè eſt traditurus; ut tandem totum hoc habeamus perſpectum negotium &c.*

Cætera ejuſdem momenti & tenoris cum ſint, brevitati ſtudio, hiſce non addo. Accipit tandem traditque H

BOO

BOOM deſideratum opus, unà cum literis COWPERI ad me, Bibliopola WETSTENIUS. Tandem, *plagis tenetur cluſa diſpoſitis fera*. 18. Martii 1699. H BOOM volumen Lugdunum noſtram literaſque ejus mihi Zutphaniam transferri curat; quarum hæc fida eſt copia.

Vir Clariſſime.

QUod Epiſtolæ tuæ primum ad me datæ (alia enim præter eam & ultimam Feb. 13. nulla delata eſt) non citius reſponderim, ut mihi ignoſcas enixe rogo. Negotiorum multitudo, quibus ex illo tempore diſtrictus ſum, me tale ſemper cogitantem, neſcio quo infortunio ab inſtituto divertêre. Quid in tabulis Anatomicis, ante octodecim annos a te Amſtelodami editis, quæ nuper apud nos vernaculo ſermone prodiere, ipſe præſtiterim, jure optimo petis, & quidem celare ne jus eſſet. Textum Latinum verbum verbo me, fidum interpretem Anglice reddidiſſe minime velim ut credas; præter enim ea, quæ a Cl. Viro notata, de pluribus, ubi opportunum duxi, explicatius egi, quæ ad Humani Corporis Fabricam elucidandam faciant obſervata & conjecturas paſſim protuli, quædam Exoterica hiſce immiſcui. Prolegomena denique, in quibus ratio Oeconomiæ Animalis exponitur, una cum Appendice in Calce Operis adjeci. Quo autem de candore meo & in te obſervantia poſthac minus dubites, conſilium, quo uſus ſum, idque iiſdem fere verbis, quibus in præloquio, referam. —— Primum igitur, ante omnia Lectorem Anglicanum moneo; Centum & quinque priores Tabulas, quæ integrum Volumen conſtituunt, deberi curæ Celeberrimi Viri D^(is) Bidloo nunc temporis apud Lugdunenſes

Medicinæ Profeſſoris; qui ante aliquot annos eas publici juris fecit & commentario inſignivit. Quod operam propriam refert, quædam a me addita, qua viſum erat, plura etiam in defunctorum Cadaveribus obſervata rariora per operis decurſum, qua licuit intertexui, quoſdam etiam Chirurgorum præcipue noſtratium errores perſtrinxi; quæ denique in Myologia vel invenerim ipſe vel ab aliis malè deſcripta ſint, immutavi. Quod Appendicem ſpectat, complectitur hæc Novem Tabulas, quas Londini exſculpendas curavi, quarum duæ priores integram Corporis molem involucris, Cute nimirum & Adipe cum Membranis amotis cum Muſculis univerſis, quotquot abſque compagio Anatome viſuntur, exhibet. Prior harum Anticam, altera Poſticam faciem ſiſtit. Non hæc ad libitum efficta; ſed ad fidem Archetypi, è Gypſo conflati quod penes me habeo, delineantur. Tertia Tabula habet integrum Arteriarum in Fœtu Syſtema, quod in nonnullis (diſſimulare nequeo) diſcrepat ab illo; quod Cl. Vir in Tab. 23, depinxit. In cæteris (ſed & enim omnia ſigillatim repetere) continuos Venarum Arteriarumque canales, Ortum vaſorum Lymphaticorum, Receptaculum Chyli, Ductum Thoracicum cum appenſis; quædam ex Organis Acouſticis, Meatum à Palato ad Aurem, Foramina Tonſillarum, unde pituita per ſcreatum elicitur, Muſculos Faciei, Labiorum, & plurima alia, quæ omnino non, vel certe perperam deſcripta ſunt, expoſui. Paucis hiſce rationem Operis dedi. Quâ igitur injuria, me, Clariſſime Vir, nomen tuum reticuiſſe incuſent obtrectatores videre eſt; certè non in Præfatione ſola, ſed ubique occurrit, præſertim ubi in diverſam a te abeo ſententiam, quod humanæ ſortis eſt, (ea enim omnia, in quibus (meâ opinione) apertè hallucinaris, taci

tu

tus prætereo ,) utpote qui contentionis minime amans ſiem) In toto volumine nihil quod te indignum , nihil quod Famæ tuæ obſit, quis facile reperiet; ſiquid hujuſmodi incuriâ exciderit, id omne delendum volo. Delatorum igitur calumniis ne temere credas obſecro , nec exiſtimes, me minus honorificè de te ſentire aut loqui, quam revera ſentio & loquor. Addunt tantum amplius me eſſe

Exemplar, quod petis, curavi tradendum Do Lucæ. Wetſtenio Bibliopolæ Amſtelodamenſi, antequam ultimæ tuæ ad me darentur Literæ, Hujuſce Editionis nulla in Actis noſtris Philoſophicis (prout moris eſt) hucuſque mentio fit, idque ulterius differri ſtatui, donec proximas a te Literas accepero

Vir Clariſſime Tui Nominis Obſervantiſſimum

Londini Martii 13 $9\frac{8}{9}$ S. V. GUIL. COWPER

Hæ mox mihi teſtimonio erant indubitando, COWPERO, ıt faſſus erat, curtam eſſe latinitatis ſupellectilem , adeo :urtam autem, fateor, non credideram; alterius enim nanu diverſique coloris atramento, quinquaginta quatuor oca ſunt mutata correctaque; quatuor verba deleta totilemque addita noviter , præter hæc, quæ typis excuſa protant, inveniuntur menda. Si quis de incredibili horum :rrorum numero dubitet, me accedat; provoco enim ad iterarum pœnam, unumquemque eruditorum. An Doct. Γ. ROBINSON , aut Chirurg: JACOBUS FERN , quorum ɔpera , ut ait, tam reſpectu totius operis, quam Indicis, :ſt uſus quorumque virorum famam illibatam volo, emenlationis id ei præſtiterint officii, ignoro; quiſquis autem lle fuerit, Augiæ illud ſtabulum, quod & ipſo in opere maximum, depurgare, aut noluit, aut propter vitiorum vim, non potuit. Sed negat hic, etſi manu Clariſſ. HUTTO

TONII eas acceperit, meas, duabus exceptis, ei traditas fuiſſe literas; alius, ejuſdem cum COWPERO probitatis homo, RUYSCHIUS, meis, nuper ad Clariſſ: Virum J. RAU, infami ſutelâ, mulierculam tabellariam decipiens (ut legitimè teſtificata eſt) potitur. Quo uſque literæ depri-muntur! quorſum tandem proſcribitur literarum ſecuritas & commercium! ipſis etiam barbaris non violandum. Sileat hic, ſi vel veſtigium honeſtatis iis ſit reliquum, uterque. Quamvis igitur ipſum nondum vidiſſem opus, & ex hoc ungue, de leonis præſtantia, parva mihi maneret ex-pectatio; reſpondi tamen, hunc in modum; ipſis Kal: Apr. 1699. Zutphaniæ Gelrorum raptim.

AD COWPERUM.

Quinta volvitur ſeptimana, quâ me, opitulaturum (Deo adjutore!) Nobiliſſimæ Matronæ, Matri Comitis DE ALBEMARLE, *Hemiplegiâ correptæ, haſce contuli ad oras. Tuas hodie ad me delatas, accepi rectè, ſummo fla-grans opus abs te editum, huc quod tranſferri commodè non potuit & ſi potuiſſet, non conveniſſet, perluſtrandi deſide-rio. Patrios mox ubi ſoſpes redierim ad lares, ad ea deque iis, quæ in eo tua ſunt, reſponſurus dicturuſque animi me-ſenſa candidè. Obtrectatores delatoreſque parum moror, ra-tioni me & urbanitati ſubjiciens ſemper: in multis autem oculis fidem habens. pretium, quod ſolvendum extat, ſigni-ficatum cum non comperiam, monitus perſolvam & gratula-bundus. Vale & me ama.*

Reverſus ad meos, tracto ſuum (potius meum; ſed jam nunc peregrino obvelatum amictu) lucubrationum fœtum. Obſtupeſco hominis temeratam fidem, futile molimen &

tem

temeritatem. Advoco (ne me imperitiorem Anglicanæ dicat linguæ; qui proprio marte centonem hunc de verbo ad verbum deſarciam tutò) Britannos, artis Anatomicæ non vacuos, qui obſcuriores mihi interpretentur loquendi formulas. Experior, eo inſolentiæ plagiariorum neminem progreſſum; ut, videlicet, ob quædam operi alterius adhibita, additamenta frivola, mutationes perfidas explicationeſque ſtudio, aut ignorantiâ ineptas, id totum ſuum renuntiaverit unquam: ſed plagiarium ipſum renuntiare deſiſto, deſiſto & ipſum renuntiare furem; omnia enim (mutatis variis) & non ſine arte, mihi dolo & vi ſurripuit: ſed ut latro publicis in viis (*High way man*) mitior, quædam reddidit, ſcilicet, in metu extorta præfatione tria, in ſua Epiſtola plura bona verba: ne autem mea repetendi, vel quidquam videar obtinere juris, ipſum lacerat æri inciſum titulum amuloque ei alium adglutinat; præfigens huic, meâ ablatâ, ſuam imaginem, polline multo conſpiciendus & venuſtus homo. Utinam egregius artifex & ſuam exprimere valuiſſet indolem! orbi enim literato animum commonſtraviſſet, ad ravim uſque, gloriolæ cupidum & infami audaciâ turgidum. Pergit alaſtor & ſecundo titulo, omnia ſibi vendicans panſophus, operi præfigit ſuum nomen: poſtquam, nempè, meum aliorumque expilavit ſtudiorum ſcrinium, mei eorumque oblitus, ſpolium hoc, ſuum arguit ejuſque ſe poſſeſſorem declarat legitimum. bellè, probum, me Hercle, factum! quod ſi hoc legitimè, omnis fur poſſeſſorio hocce jure, ſceleris pretium non crucem; ſed feret diadema.

Sed quæ iſthæc (VIRI NOBILES, VIRI ERUDITI) impudentia? quâ fœdam iſtam rapinam, Nobiliſſ: Generoſo, domi foriſque Magno Viro, CAROLO MONTACUTIO,

K pha-

phaleratis cum malè cohærentium verborum globulis, audet obtrudere putealque illud onerare honeſtum: præſtitiſſet eam inſcripſiſſe JOVI SUO PRÆDATORI; totus enim & quantus ejus eſt. Profligandæ huic ejus impudentiæ ingens præterea deſpiciendæ accedit arrogantiæ cumulus: triplicem enim lepidiſſimus & Argo oculatior mortalium ſecunduſque Geryon, perſonam, Anatomici cenſoris, Chirurgi redintegratoris & Medicinæ doctoris, nempè, ſolertiſſimi, ſuſtinere aggreditur; perſuaſum ſibi habens (ſomniant enim, cum Sabinis, quod volunt fraudulenti tenebriones) poſſe mihi, vobis reipublicæ literariæ, MONTACUTIO, larvâ fronte contecta, imponi facile: teretes autem cum vobis aureſque ſint emunctiores, limis perluſtrato tantum ejus centone, fraudem & dirum famæ lucrique appetitum, mox percepiſtis, olfeciſtis ad nauſeam.

Cowperiano hoc ſi liceat modo honeſtè, omni ſpreta admonitione officiorumque de ſuppeditando addendorum oblatione urbanaque, per literas interpellatione, involare & rapere meos omniumque hominum labores, pari jure & honeſtate VERULAMIORUM, BOYLEORUM, NEUTONIORUM, GASSENDORUM &c. opera, æternitate cum auctoribus digna, occupantis erunt.

Accepi ab Oxoniæ degente Bibliopola, de conſtruendo hocce opere, non ſemel mutatum fuiſſe conſilium; nunc videlicet, conſtitutum, nominis mei nullibi facere mentionem, nunc animadverſionum, ad ipſum textum, concinnare faſciculum; tandem verò conveniſſe inter conſarcinatores hujus compilationis, illam, uti jam eſt, orbi obtrudere Britannico: itidem integras, jam nunc excuſas paginas ſuppreſſas, alias mutatas; imo ad umbilicum ferè perducto opere, præfatiunculam ad Lectorem ei fuiſſe præfixam no

vi

viter. Si conjecturæ ſit locus, credo equidem ex literis meis COWPERUM habuiſſe compertum, ejus mihi jam, ex parte, innotuiſſe facinus: ait itaque in præfatiuncula iſta; Haſce tabulas ab GERARDO DE LAIRESSE eſſe delineatas & poſtea ab me divulgatas, de deſcriptione addens nihil & porrò, ac ſi alius quiſpiam elucidationis quid iis adjeciſſet, ſe eas, ubi illud opus erat, pleniſſima ornaviſſe explicatione literaſque ſepties centum calamo tabulis (æneæ quippe ſorti gratias, in ipſius non erant poteſtate) impreſſiſſe chartaceis; connectens huic narrationi, appendicis ſuæ contenta.

Quod ſi unicuique concedatur facultas, literas notaſve aſteriſticas &c. aliorum ſcriptis, tabulis, figuris injicere, eaſque pro lubitu, cum relictis, explicare, atque hoc medio, eas commaculando & fœdando, earum contenta & ſenſum vertere atque invertere, efficietur fietque brevi, ut quidquid ſcripti extet, ludibrio exponatur meroque habeatur pro chao, & nemo mortalium ſecurus calamum moveat, librique omnes, adulterino hocce artificio, ſtigmate notentur atque inficiantur inevitabili. Hoc pede in Geographicis, oriens occidentis; in Mathematicis, circulus trianguli & ſic porrò, nomen recipiet atque ex fraude fraus, ex errore error producetur, ſine crimine, indefinitum & indeſinenter. Adeo inſuper ingenioſè literæ characteresque chartis ſunt inſcripti, ut nemo, primo intuitu, calamo eſſe exaratos, ſuſpicetur, & ſi præfatiunculam unius pagellæ modo memoratam, quam tamen coactus & ſuaſu amicorum (ut ſupra) operi adjecit, ſuppreſſiſſet, nemo me ejus voluminis auctorem crediſiſſet. Rem itaque Publicam literariam, Ciliciâ inſolentiâ, ſurſum ac deorſum commovere docuit.

Illane ferenda mihi? ferenda vobis? eo uſque etenim o-

pulentior populus Anglicanus tenuitatis & ſtudiorum deſpectus devenit minimè; ut novam auſpicari impreſſionem bibliopolarum veſtrorum cœtus vereatur: turpis itaque vobis (SCIENTIARUM NOBILIORUM ANTISTITES) ſplendidiſſimæque inuritur Nationi macula: quondam enim quæ ab ſagacioribus veſtris Majoribus ultra Oceanum fugata, de exilio revocari ab COWPERO videtur, ſeris metuenda nepotibus barbarei lues.

De tota farragine aperuerim cogitata mea ingenuè.

Nemo; imo nec Delius natator, Oedipus, aut Dædalus, recitationis ordinem contextumve, vel conjecturando, facile aſſequatur; præprimis, quando deſcriptioni, ex abrupto, ratiocinia obſervationeſque interſerit, cupreſſis utique ſimiles & obvias paſſim apud auctores Medico-Chirurgoque practicos. Chirurgorum verò veſtrorum errores (jure an injuriâ non diſputo) quod perſtringit; digreſſio, reſpectu operis mei inepta, tumultuaria & inſolens eſt planè: ſi quid objurgatione in iis dignum ducat, id iis objiciat ſeparatim: diſcat autem interea, vel ſaltem nomen chirurgi, ſua ſub imagine, literis exprimere convenientibus; ne, ſi quando in promercali foro venalis extat, dedecorum pretioſus emptor ab omnibus ejus nugis arceatur, hominemque eum arguat indoctum, non indoctus viator.

De ſermone ipſi vernaculo, acceptum ab Britannis refero & ipſe olfacio, Gallicismum olere, vulgum ſapere ad canalem; miſeret me interim hic & alibi adhibiti Romani, cujus ne uſitatiſſimas quidem capit, aut malo animo vertit phraſiologias, fingens refingenſque partium denominationes; pro receptis obſoletas, pro diſtinguentibus obſcuritatem inferentes adhibens. Ex. gr. gemellus, judicator communis membranoſus &c. pro bicipite humeri, indice

fa

faſciali lato muſculo: ita ut ego facili claræque doctrinæ, hic iſte confuſioni ſtuduiſſe videamur, cum itidem unus idemque muſculus, triplici; imo & multipliciori, id eſt, ab munere, figura, ſitu &c. nomine, pro auctorum, videlicet ætate ejuſque tum temporis recepta methodo, ornetur; hic noſter nunc illo, nunc alio utens titulo, lectori tyroni oneri & eruditis non eſt intelligibilis.

De ſordido ſyllabarum coagmento neglectaque orthographia; etſi ultra 234 loca hoc pede claudicent, neque de inconcinna verborum diſtinctione eſt, quod memorem; quot enim periodi, tot errores: ſi itaque grammaticè cum ejus ad me Epiſtola totoque hoc opere forte agendum, unâ corrigeretur liturâ. Sed incuriâ impreſſoris accidiſſe hæc credamus. Ne eruditum autem non attigiſſe quidem argueretur pulverem, commiſcuit Anglicanis, monacho indoctior, Latina quædam verba: ſed levia hæc ſunt verboque notata: ne autem credatis (VIRI NOBILES) apertiſſimo hanc temeritatem vacare ſcelere, accipite & videte quid egerit.

Primò; amputavit operi meo præfata additamentaque omnia, quibus inter ſe ſubdiviſiones cohærent.

Secundò; ſi, ut pactum erat, deſcriptionem meam totam, fidus interpres, in ſuam tranſtuliſſet linguam, eamque formâ Annotationum ampliorem reddidiſſet, emendaviſſet &c. egiſſet ſecundum receptam ſcribendi normam; ſed verò,

Tertiò; totum textum, nunc ſilentio premendo, nunc mutando, modò, verba ab verbis, ſeparando, mox itidem ea contrahendo, eum enervat, abſtruſum reddit, eoque, contra animi mei ſenſa & pro arbitrio ſuo, utitur & abutitur: ita ut, ſi quiſpiam Anglicanæ linguæ ignarus,

hunc videat centonem & 105 tabulas meas, perſuaſum ſibi eſſe opus meum, alius titulum intuens, id pro COWPERI habeat, neceſſum ſit.

Propoſueram mihi, de tabula in tabulam fallacias falſitateſque erroreſque meo, commiſſos perpetratoſque ab ipſo, in opere notare: ſed imparem me agnovi mox, vaſtum hoc, ut exequerer propoſitum; indefinitus cum hallucinationum, errorum ineptiarumque numerus; nec tantus mihi COWPER ſit; ut ſcripta ejus, cum inſigni temporis jactura & non levi æris diſpendio corrigam: requirerentur enim novæ tabulæ demonſtrationeſque variæ, atque ita creſceret hæc, in ſcriptum, ſuo volumine ingentius, animadverſio: è centum enim & quinque, immundâ, vix una, Harpyiæ hujus ungulâ non eſt polluta, fœdata, lacerata tabula: præſtabit itaque ſufficietque ſpeciminis ergo, quædam indubitandæ perfidiæ, inſcitiæ & latrocinii exempla indigitaviſſe probè.

Tribus quid prioribus meis adjecerit, referam ſub indagatione duarum, appendicis ejus, tabularum.

Quartam tabulam, quatuor toti corpori communia integumenta exhibentem, languidâ de glandulis miliaribus, ſudoriferis piliferiſque; aridâ de ductibus adipoſis; hianti de crinibus & fictitiâ de diviſibilitate & ſtratis cuticulæ loculiſque membranaceis, literas explicationi inſervientes, pro ſuo placito jungens; aut ſejungens, ratiocinatione onerat undique: quam enim ex. gr. diviſibilitatem fingit cuticula, ſquamarum ſibi invicem & loricatim impoſitarum textura, non verò ſtratum, alteri ſui generis ſtrato incumbens, reperitur. Craſſities quoque ejus pro majore cutanei, inter ſquamulas, liquidi infuſione & compreſſione varia ut eſt, ſic expanſum, unitum ſtratum, nullibi locorum,

rum, ſed ſulcis plicisque diviſum tegmen extat, ubivis.

Ego Tab: quintâ fig. I. D. lit: aſpera veſtigia perioſtii, ab cranii poroſitate avulſa & E. ejus expanſionem denoto. Ille hæc vertit. E. E. *os frontis & bregmatis.* Huic figuræ addit: 1. ut de aneuriſmate (aneuriſm) ipſi naſcatur dicendi occaſio. Fig: 2[dæ] E. vaſa ſanguifera, F. duræ matris partem, infra ſuturam coronalem, G G. venas (etſi in cerebo propriè loquendo non dentur) H H. diſſecti cranii reliquias (partes loco omnes & ordine ab me recitandas ſuo; ut duabus tabulis ſequentibus &c.) adjicit notatque ſine utilitate & ſuperfluè.

Tab: 6. Fig: 1. Ego lit: D. duræ matris cum cranio, aſpera cohæſionis veſtigia; ille eâdem lit: *diverſas impreſſiones duræ matris ab cranio*, deſignat. Ego, Fig: ſecundâ literis A. ad G ſinuum duræ matris hiſtoriam narro demonſtroque luculenter; ille, C. F. G. ſeorſim deſcribendo, textum reddit non intelligibilem: denotans novis literis H. & I. *medullam oblongatam*, quæ eo loci non apparet & pro duplicaturæ parte duræ matris, *cerebellum.* Fig. 3. Ego, B B. vaſa ſanguifera & C. eorum in ſinu patentia oſcula demonſtro, ille hæc verba vertit. *Venæ cerebri priuſquam ſinum intrant.* in Fig. 4. H. novâ, erroneo planè auſu, oſſis petroſi ſpecum exhibet. Fig: quintæ Ego hæc præmitto verba: totam hanc machinam flatu diſtentam & exſiccatam proponit: ille hæc deprimit, deque hoc organo, ut ſeſe in corpore habet, ſermocinatur. Ego C. cavitas ovalis: ſed alias pro ſubjectorum varietate, variæ figuræ, ille vertit; *bulboſa pars hujus ſinus, uti erat in hoc ſpecu, ſive cavitate oſſis petroſi.* in Fig: 6. conjungit B. tunicam adſcititiam & C. diſrupta membranarum filamenta, proponentes explicatque eas, his verbis: *pars membranæ duræ matris, ſeparata & extenſa* &c.

&c. connectens huic extra textum, de arteriæ vertebralis in cranium introitu & tortuoſitate fabulam oppido nugaciſſimam.

Septima tabula duas complectitur figuras, quarum primæ literas G & H. conjungit; etſi prior, matre dura aperta, cerebelli faciem; altera limbum ejus, medullæ oblongatæ viam præbentem ad inferiora, delineat vertitque; *ſecundus proceſſus duræ matris ad dextrum latus, totam tegens cerebelli partem ſuperiorem,* Ego I. diſſecti cranii partes; ille, triplici I. I. I. *Marginem oſſis occipitis*, cætera textui amputans, deſignat. Fig: ſecundâ Ego A. cerebellum, capite inverſo, in ſitu naturali; ille, *cerebellum anterius reclinatum ad cellam turcicam*, indigitat. Porrò novâ literâ B. *proceſſum cerebri vermiformem*, eo loco non viſibilem, indicat. Ego, literâ C. nervorum quorundam, poſtea deſcribendorum, varii exortus; ille *diverſos tramites octavi, noni, decimi paris nervorum*, explicat, additque *a a. nervos acceſſorios, F. cutis, G. pericranii ſepoſiti reliquias & H. auris adſpectum*, de quibus (alia opportunitate deſcribendis) Ego nihil commemoro, utpote inſuper pictoriæ artis elegantiæ ergo, tantum adhibitis. Præfata in ſequentem, ſine quibus demonſtrationis ordo & verborum ſenſus conſtat, nec percipi poteſt, ſilentio premit altiſſimo; quod, etſi nullâ tabularum exceptâ, ubivis occurrat, jam nunc ſemel verbotenus oſtendam ipſiſſima hæc enim mea ſunt verba: *antequam verò ad alia cerebri integumenta pergam, ea, quæ de hacce meninge craſſa dicenda demonſtrandaque reſtabant, abſolvenda erunt; conſuletur itaque ſequentis* (videlicet octavæ) *tabulæ prima figura;*

Hujus autem (octavæ) literas ſeparat & explicat doloſe aut ineptè: Ex. gr. Fig: 1. Ego C. ſinus falcis inferior, qui

ut

uti hoc in ſubjecto non ſemper invenitur. Ille; *ſinus falcis non eſt expreſſus.* Ego E. falcis initium ab oſſe cribroſo avulſum, ille; *initium ſinus longitudinalis ad os criſtam galli.* Neminem autem confido Anatomicorum latere, falcem (membranam) extendi prædicti ultra ſinus terminum. Fig: ſecundâ Ego D. quibus omnibus ejuſdem ſtructuræ ſurculi quidam inſeruntur. Ille vertit; *larga vena, per quam ſanguis abit in quarti ſinus, dicti torcular Hirophili, conjunctionem.* Iterum cæteram meo omnemque textui obtruncat connexionem; Ego porrò partes, haſce exſiccatas; ille, ut me reprehendat, eas, quemadmodum recenti ſe habent in cadavere, narrat. Fig. 4. lit. C. Ego ſimpliciter; falcis inferior pars, ſive limbus, Ille ſub has (cum an contra Clariſſimum VIEUSSENIUM videtur neſciviſſe) longâ abutitur digreſſione ſolviturque ipſe in verba planè inania. Ego D. diſrupta vaſa ſanguifera; ille, *diverſæ venæ cerebri antequam ſinum intrant.* Adjungens ei explicanſque ſupervacaneas literas E. F F. G G. occultat novam meam, de tertia cerebri membrana, deſcriptionem. Fig: quinta Ego A. cerebrum ab oſſea compage & craſſa liberatum meninge; ille, *duo hemiſpheria cerebri*, vertit. Ego B. cerebellum; ille, *cerebellum dura matre contectum.* Riſum teneatis, aut ſtomachum; quid enim hoc effato ineptius? toti enim (ut ex pictura patet) cerebro cerebelloque adempta eſt dura mater. literam H. ſtudio omittit, conjungens malè C & L. cætera non vertit.

De Tabula Nona, videte quæ fuſius ab me in appendicis tab: ſextam notantur. Præterquam autem, quod varias literas deſignatorias in Fig: 1. & 2. jungat malè ſejungatque pejus: ut K K. L L. ad F F. ait dictatoriè; the two weite protuberances behind the infundibulum, not well ex-

 preſt;

preſt: i. e. *duæ albæ protuberantiæ á tergo infundibuli, non benè expreſſæ*; cum typum naturalem æmulentur ad amuſſim. Contrahit peſſimo ſanè conſilio Q. R. S. c c. d. e. f. g. H. & I. ut confuſè propoſita videantur; novo itidem ** & futili NB. omnia porrò, quantum in ſe eſt, perverſarum, vel obſoletiſſimarum partium denominationum adhibitione, peſſundat. Fig: ſecundâ, ad literam F. ait, me vaſa ſanguifera notare, loco nervorum olfactoriorum; cum è contrario, eos aciculâ depreſſos, in tranſitu tantum demonſtrem, deque vaſis ſanguiferis, ne verbulum quidem proferam. Cætera, ut & de Tab: 10. & 11. inferius. Tab: autem 11. ut hoc obiter moneam, eximium; ſed & vix credendum perfidiæ dixerim, an inſcitiæ exemplum præbet: poſtquam ſub explicatione Fig: quintæ de Ægylope & fiſtula lacrymali garriendo quaſi chirurgicè, verborum multum, novi verò nihil adduxit: fig: 23. lentis cryſtallinæ utramque & 24. vitrei humoris tunicam, oculo prius aëri expoſito humoribuſque ipſis ſubſidentibus, delineat. Hæc ille vertit: *Cryſtallinus humor ſiccatus.* A. B. *Vitreus humor ſiccatus eodem modo* A. B. Ego lectorem inſtruo, intercedente aëre atque temporis tractu liquefactis humoribus, tunicas; ille exſiccatis humoribus; poſſe demonſtrari, quod impoſſibile & veritati contrarium, mecum omnes aſſerent, corporum viventium rimatores.

Etſi de Tabulis porrò omnibus, primam operis mei partem ornantibus, ad ejus appendices varias, verba faciam, non poſſum tamen, præterire 14tam. Linguæ, palati, naſi interiores, ut & faucium partes, multifaria proponentem demonſtratione; quarum hiſtoriam, de conſilio, aut non condonando errore, ſtupendum in modum vitiat, lacerat, obtruncat. Poſtulo, tabulâ meâ perſpectâ, mihi fiat juſti-

ſtitia. Ego Fig: I. Lit. D. Muſculum Baſiogloſſum; ille *ceratogloſſum*; ego E. Geniogloſſum; ille contrahens E. F. G. I. L. ejuſdem muſculi & quinti paris deſcriptionem confundit. Ego H. ceratogloſſum indigito; ille vertit; *faucium pars, continua pedunculo linguæ.* Ego quartum horum muſculorum ſodalitium N. Geniohyöideum: ille *Mylohyoideum*; Ego quintum O. anthereohyöideum, ille *Geniohyoideum* vocat filumque rumpens deſcriptionis, textui, demonſtrationis methodo ipſique rei veritati vim infert, infidus interpres, omnia tenebris obfuſcans non diſpellendis. Hoc par quintum, cum nemo (quod ſciam) ante me deſcripſiſſet, neceſſum credidi id fuſiore ornarem explicatione: addidi itaque, quæ ille omittit, hæc: *quintum conjugium*, O. *non Geniogloſſum; hoc enim ſpecificum & inter linguæ muſculos numerandum; ſed ab hocce diverſo, pro re, nomine indigitandum, Anthereohyôideum vocabo: recto enim ductu à menti medio internoque ambitu erumpens, oſſi Hyôideo alligatur. Non rarò plures, eodem loco, muſculoſi deteguntur faſciculi; quorum quidam mento linguæque, alii hiſce atque hyöideo oſſi communes ſunt: hi verò quia frequentes non ſunt, ſpecificum nomen non merentur.* Conſpurcat porrò hanc figuram, calamo ei imprimendo Lit. P. Q. R. S. T. t. V. W. X. X. partium ab me poſtea in totum deſcriptarum, veſtigia quædam vix adumbrata, intempeſtivè deſignando. Fig: 3 Ego B. hæc: concava oris pars ſuperior, tunicâ veſtitur toti ori communi; ſed hoc loco craſſiore & glanduloſiore: Glandulæ hæ fibris interſecantur carnoſis poſteriuſque adauctæ, cum vicinis tum tonſillis, tum aliis partibus communionem atque continuitatem habent. Hæc omnia vertit ille; B *Glandoſa membrana faucium verſus tonſillas;* jungens D. foramen & E. membranam deſignantes, expli-

cat D. & E. *anterior pars palati*; ipſi porrò figuræ adhibens noviter G. H. I. I. K K. L. L. Fig: 4. pro A. Tunica palati; ille A. A. *tunica palatina*. O! ineptum criticum. B. c. D. conjungens, confundit cum glandulis fibriſque muſculorum vaſcula verſus os patentia. Ego E. fibroſæ Glandularum connexiones, ille vertit; E. E. *dentes inciſores*. hic autem (VIRI JUDICES) ille eſt, qui *de ſuo candore & in me obſervantia vult, non dubitem*. Nova itidem lit: F. *quartum os maxillæ* denotat; cum palati ſit. Fig: 5. AA, & BB. contra diſſertationis normam conjungens; ſub CC. & DD. de membrana glanduloſa (ipſi *pituitaria*) ſuo more, id eſt futili boatu, declamans; ut mea minus appareant ſuumque videatur ſcriptum, ſeptem lineas, non ſine crimine falſi omittendas, utpote de naſi diſpoſitione multa antea incognita & ſcitu neceſſaria comprehendentes, ſuppreſſit.

Hæc ſpeciminis ergo ſufficiant: confido enim vos (AMPLISSIMI VIRI) ineptiarum errorumque ſaturos, neque demonſtratis hiſce, quemquam hominum rationi, vel mihi eouſque injurium; ut exigat ſingulatim & omnem ad lineam ejus detegam facinus: Siſyphium enim volverit ſaxum inque circulo quæſiverit potius finem, hunc qui non extimeſcit laborem. Quod ſi autem COWPER impreſſionis ferre velit ſumptus, Vobiſque (quod fidem ſuperaret) perſpectis ſequentibus, non videatur ſatisfactum abundanter, præſto ſum, qui de tabula in tabulam demonſtrem, Iſtum furibundo contradictionis ſtimulatum œſtro falli undique, & undique ei oculos vagoſque ſenſus, ratione, decoro & arte oppreſſis, multa mentiri. Ego, qui (videte præfationem meam) à detegendis aliorum erroribus me abſtinui ſemper, quique pro axiomate habeo, qui meis poſſide meliora, promat; jam nunc critices inutili (reſpectu COW-

PE

PERI) incumbere labori & impetu impetum compeſcere cogor: ingentius etenim crimen eſt, leniore quam ut reprehenſione deprimatur: duro itaque huic nodo, durum injeciſſe oportuit cuneum.

Trutinæ priusquam ejus appendam APPENDICEM, tria ſunt, de quibus vos (NOBILISS: VIRI) velim monitos.

Primò; mihi, ſumptibus inutilibus parcenti, variam unius ejuſdemque partis proponere faciem (adſpectum dicunt) nec libuiſſe: innumeras enim, hoc modo, additamenti ſpecies & non de toto homine, capite &c. ſolum; ſed imo de minima quaque glandula novies novem tabulas poſſe conflari, quis eſt, qui ambigat?

Secundò; me, ſingula ad totum aptè conferenda non exhibuiſſe conjunctim, eoque minus, quia eum in modum collocari, cute denudatum poteſt cadaver nunquam, (quod autem in ſingularum partium membrorumque depingendorum negotio fit commodè) ut pictoria arte genuina ejus exprimatur imago.

Tertio; hortatu eruditorum plurimorum (videte operis mei Præfationem hæc & plura, hoc ad lemma facientia multum, proponentem) tum temporis partium tantum delineationem; ſemper verò habuiſſe in animo, luculentam earum uſus deſcriptionem Orbi offerre Medico; quod autem in adultiorem ſtudiorum meorum ætatem, ni fallor, diſtuli prudenter; ne ante barbam docere ſenes dicerer: difficilius enim partium motus, uſus, œconomia menti; quam oculis earum ſitus, fabrica &c. ſubjicitur: verum hic virgulteâ ſcaphulâ Ægæum tranſmittens, præcox ingenio quartâque natus lunâ Calliphanes, ab Oeconomia animalis ortum ſumens, priuſquam mactarit, Lapithas excoriando, nihil quod Bhônius, Ortlobius &c. non habeant, adducit.

 Dum

Dum autem opus meum augmentando, emendando occupor, improbam ecce falcem ſuam, laboris mei conſcius, meſſi immittit meæ COWPER: cujus APPENDIX (ut ait) EXTERNOS DIVERSARUM PARTIUM HUMANI CORPORIS MUSCULOS, UT ET ALIA, IN PRÆCEDENTIBUS TABULIS OMISSA, AUT NON BENE EXPRESSA, REPRÆSENTAT. Aggredior eam perluſtare, eam comparare cum tabulis meis, atque ita demonſtrare, oneroſum hoc ſyrma nihil, niſi nota quam quæ notiſſima, aut ab me aliiſque propoſita, mutuata, aut citra neceſſitatem & contra rei eſſentiam expreſſa, continere, ipſumque, ne primo intuitu furti crimen appareret, quarundam partium proportionem, adſpectum, cohæſionem, cum ſibi vicinis & earum nomina &c. tantum mutaviſſe callidè; ut ex hiſce colligatis, aptus quam parum ſit natus, ad quod humeris ſuis impoſuit, aut ab aliis impoſitum eſt, ſuſtinendum onus, ὄνος.

Prima figura, Primæ Tab: (quod ad ipſius corporis molem, ab VESALIO, VALVERDA & elegantiſſimè ab GREVINO, typis Plantinianis aliiſque perplurimis eſt præſtitum) maſculinum cadaver, velaminibus ſepoſitis exterioribus aſpectu, ut ſe exhibet, anteriore, proponit, videlicet (videte ejus Epiſt. ad me) *ad fidem archetypi è gypſo conflati*: Quantum autem delineatio ad vivum, id eſt, ad ipſius cadaveris imaginem facta, ab ea differat, quæ ad plaſticæ artis archetypum eſt exornata, judicent periti. Velim interim Vos (VIRI NOBILES) certiores; haſce duas figuras; Romæ A°. 1691. eſſe publicatas & extare in libro, cui titulus; ANATOMIA PER USO ET INTELLIGENZA DEL DISEGNO ETC. PREPARATA SU'I CADAVERI, DAL DOTTOR BERNARDINO GENGA REGIO ANATOMICO ETC. Ex eodem hoc volumine, ut

&

t ALB: DURÆO, LEONARDO DE VINCI, J. P. LOMAZ-
ZO, MEDIOLANENSI &c. deſcripſit, quam, ad tabulam
peris mei primam & ſecundam, reſpectu ſtatuarum anti-
uarum & proportionis corporum delineandorum, juxta
tates &c. extra thema, demonſtrationi interſerit, diſſer-
atiunculam: mutavit autem, ſed & depravavit in ea quæ-
lam; verum cum de novo eam æri curavit incidendam, ha-
eatur ſua, ſuo namque eſt auctore digna. Primò; mo-
eo vivum hominem, non verò cadaver, cute detracta,
epræſentari; ſed ita ab omnibus factum vidit, quos eſt
mitatus.

Secundò; fictitiam poſituram faciemque multorum muſ-
ulorum detegi ubique locorum.

Tertiò; quaſdam partes aſpectu proponi, quo nunquam
pparent. Præſtabit itaque ſeorſim quædam notaviſſe;
mnes enim errores detegere ejus non ſatago; ſtomacha-
undus utpote, recoctam qui crambem totus jam faſtidio.
Ad Fig: Primæ procœmium. Etſi Muſculum quadratum,
mnibus cum corpori univerſo communibus integumentis
poſitum ſtatuamus, partes, quæ maxillam inter inferio-
em, mentum & claviculas ſunt collocatæ, qua ille vult
icie, non apparent: hoc enim muſculo, menti involucro
ndinique maſſeteris, porrò colli lateralibus gulæque;
no & pectoris parti ſuperiori adhærente, ſepoſito, quæ
ac in Tabula pingitur, ſive fingitur, poſt ſe glabritiem
on relinquit. Huc ſpectat & totius faciei delineatio ſub
um: ab 1. ad 12. & lit: ab a. ad d. manus, cute ſive con-
ectæ, ſive privatæ, eum etiam in modum viſuntur nun-
uam. Quod lit: (N) exprimit ligamentum annulare, eo
oci, neque hujus apparatus eſt, uti nec (oo) palmaris muſ-
uli tendinea expanſio, quæ cute avulſa, interpoſitaque
pin-

pinguedine multa ſtriatim & cum diſtinctiſſimis faſciculis ad digitos defertur ſuperficiemque relinquit non lævigatam. Addit (36) dari in manu infra digitum minorem, *Carnem muſculoſam quadratam.* Sic noſtri tonſores inter, rure loquuntur lippi. In nobilioris artis infantia internodii ſecundi digitorum pedis extenſor breviſque muſculus, carnea quoque nuncupabatur moles, ex glandulis conflata viſcera, parenchymata &c. dicebantur: jam verò nunc ubi adoleverit flourueritque, dudum hæc nomina vacuis ſunt diſperſa oblitaque cum ſomniis, & quo loco, cum interpoſita motrice fibra tendines, eo quoque muſculus eorumque claſſes faſciculique deprehenduntur. L. ramum quaſi nervi axillaris deſignat; ſed ineptè; quoniam, ut K. ejus nominis arteria; primus deorſum, ſecunda ſurſum magis erumpunt. Inſuper notandum, ipſam harum partium delineationem minus eſſe accuratam & tyronibus non capiendam biſque ita peccari contra appendicis titulum. Idem hoc vitium eſt commiſſum, tam in denominatione, quam pictura muſculorum brachii: ſed tranſeant cum cæteris. Triangulare ſpatium, quod inter (f) claviculam, (20) deltoidem & (21) pectoralem muſculum conſpicitur, vel octavam dimenſionis partem, habita figuræ corpus exprimentis proportioniſque ratione, non obtinet. Videte tab: meam 20. Ipſos itidem hoſce muſculos, contra eorum diſpoſitionem & apparentiam (brachiis, nempè, exporrectis) exhibet; turget enim primus circa humeri conjunctionem, alter ad ſterni partem lateralem, cum è contrario hac in actione expandantur. Adde primum (20) naturalis conſtructionis, vel nihil oſtendere; conferatur cum tab: meæ 66. lit: X. & ſit penes vos de rei veritate renunciatio.

In eundem impingit lapidem, circa muſculos abdominis ob-

obliquè deſcendentes (38. 38) & præſertim rectos (41. 41) quorum tendineæ ſtriæ & interſectiones, affectata methodo expreſſæ, eos, naturali ſua diſpoſitione, deſtituunt. De umbilico, nullo charactere notatum volo, eſſe vigeſies & plus adauctam ejus cavitatem atque referre potius foramen; quod autem profundum minus oportuiſſet expreſſiſſe: quia externa corpori integumenta ſunt adempta. Ubi de glandulis inguinalibus(S.S.)earumque differit uſu futiliaque frigidæ interſerit orationi obſervata, abnormis ſapiens, jacet fundamentum, quo falſiſſima ejus (quorundam melius) nititur de lymphatici laticis œconomica doctrina; cujus cum luculenta extat ſpecies Tab: ejus 4. Fig: 13. & 14. eo loci, de hoc errore ejus dicam ubertim ſeorſimque.

V. V. Deſignat partem, quam in homine non eſt invenire. Videte tab: meam 32. Fig: 3. & 4. ad haſce autem (infidus, ut ipſe in epiſt. ad me, interpres) quaſi dilucidandas, quædam iis adjunxit. Si velitis (VIRI PERSPICACES) dicam quod res eſt; me, nec quem citat, Clariſſim. *Nuckium*, intelligit: exteriore enim, utar incongruis ejus huic rei verbis ab peritonæi velamine, non exſtruitur vaginalis teſticulorum tunica; verum interiore ab ejus lamella involucrum quoddam exporrigitur, quo teſticulorum apparatus partim circumvolvitur. Diverticulo porrò vobis ſit non injucundo, ipſius de diverticulo peritonæi idea. Primò; nomen illud rem exprimit minimè. Secundò; imaginatur ſibi expanſionem Fig: 4. lit. C. d. deſignatam, ita ſeſe in vivis & nulla adhibita arte, habere; colligite amabò, tali quid mihi de cenſore, hocce quid vobis de Ariſtarcho affirmandum extet.

Muſculos femoris, faſciali hocce integro ſepoſito, vel

ſciſſo, hoc modo non conſpici; verum adipe mutuoque fibrillarum majori nexu rituque inter ſeſe devinctos apparere, compertum ſatis reor; urgeo itaque hunc muſculum (membranoſum communem novitio auctori) aut ſartorium, aut, quod ſanæ mentis nemo anatomicorum negaverit tutò, muſculum glutæum medium perperam & malè eſſe exhibitum. Primo enim integro, ſecundus non apparet, ſecundo apparente, ut hac in tabula, trochanteris terminum cum non excedat, primi tendo, ad latera diductus, conſpici debet: diſcat hæc, ex tab: meis 72. 73. 74. Patellarum depingit eminentias w. w: ſed retrò ſi pervolvere vobis grave non ſit, opus meum; audietis, quam inſulsè ad Tab: 76. & 79. garriat, videbitiſque, quo jure literas O. P. Q. noviter tabulæ meæ calamo impreſſerit; confido equidem vos poſthac haſce literas explanaturos O. P. Q. *Oneri Peponi Quadrato.* E. etſi quidam, præ cæteris verò 50. 50. triceps, utpote alio fibrarum ordine diſpoſitus minimèque infra faſcialem longum 44. cum 48. vaſto interno, quemadmodum in hac pictura, confuſus muſculuſque gracilis 51 51. eodem laborent vitio obſcuraque ſit tibiæ ſuræque muſculorum denominatio, binis, nempè, aut inuſitato deſcribantur titulo; minora tamen hæc non notabo; ne ſequentis tabulæ, inevitando tamen examine, veſtræ injurius videar patientiæ. Dixiſſe autem liceat, ſub ſignis xx. malè exprimi ligamentum tarſi angulare, quoniam inferius id, minus ab univerſalibus integumentis ſeparatum & ulterius ad malleolum internum comperiatur expanſum.

66 Muſculi caro, ſive fibræ motrices, nullo modo; tendines verò confuſè adumbrantur, extatque 61. pollicis extenſoris muſculi brevis tendo, quintuplo, quam oportuit latior, planus itidem, cum rotundior detegatur. Cætera

ſeſe,

ſeſe, reſpectu ſepoſitorum communium integumentorum veræque pedum ſuperficiei, habent, ut dictum de manibus eſt ſupra.

Tabulæ ſecundæ Fig: ſecunda cadaveris, ut modo, conſtituti faciem quaſi exhibet poſticam, auctoris autem explicatio primæ Fig: eſt. Quare hunc ſuum errorem calamo non correxerit, explicet ipſe. Ut &, quid ab Num: 1. ad 10: de partibus deſignatis, ne vel per umbram quidem apparentibus, ſit ſtatuendum: Vertex enim (videte lit. A. B. C. D. E) capitis latera, nec occiput, etiamſi quædam eis adimantur membranæ; multò minus artuum majorum conjunctiones; etſi omnis deponatur adeps, hoc apparent modo, eo namque in caſu vaſa quoque conſpiciuntur ſanguifera: notate interim, ſed turpi ſtigmate, nervum cruralem (S S) in uno & alio pede varium magnitudine, inſertione & re ipſa non convenientem cum delineationis proportione; hunc videte Tab: meâ 77. lit: O. F. denotatur glandula parotis ſalivalis.

Hic ipſi opportunum videtur de glandulis lymphæductibuſque (œconomo ſcilicet fabricæ & ſtructuræ Animalis) verba facere iterum. Differo autem è conſilio ad hoc ipſius lemma appendicem, in tabulæ quartæ ſcrutationem, ut levi, ſed & una fidelia conſpurcatos hoſce omnes dealbem parietes. Ubi enim de lymphæ lymphaticorumque ductuum diſpoſitione & motu agit, expers ſui, in alium terrarum orbem delatus videtur Medico-philoſophaſter. Sub lit: H H. revertitur ad muſculi cucullaris delineationem, in qua quatuor corrigendi errores proſtant præcipui. Primò; non dignoſcuntur (quod autem in aliis quaſi eſt obſervatum) fibrarum ordines. Secundò; non adeo ſtrictè & margine circumſcribuntur acuto, finitimo. Tertiò; pertundunt

ejus corpus inſigniora vaſa ſanguifera, abſcindenda in cutis depoſitione foraminaque relinquentia viſibilia, etiam reſpectu proportionis hujus figuræ. Quartò; extenditur longiore & acuminatiore connexionis ritu in & ſuper ſacrolumbalem muſculum. Cucullaris muſculi veram imaginem videte Tab: mea 27.

De muſculis ſcapulæ & humeri (11. 12. 12. 13. 13. 14. 14. 15. 15.) rogo in mentem revocetis, an quiſpiam veſtrum (ad vos enim mea ſeſe refert hæc appendicis refutatio) eos aſpectu, ut apparent, viderit unquam? uni enim moli, hic & alibi plicâ diſtinctæ, ſimiles delineantur. Dorſi latiſſimus 15 15. limbum obtinet infra cucullarem aſcendentem nimium nimiumque diſtinctum. Num: 16. hic de rhomböide muſculo inſpicienti tantum; quantum nautis de terra incognita, apparet. Plura quidem de femorum brachiorumque muſculis, præprimis verò de 32. 33. 33. & 34. confuſè expreſſis & quo exhibentur aſpectu non diſpoſitis, animadvertenda veniunt; ſed eis ſtudio brevitatis ſuperſedeo: non autem malè (p.p) oſſis ilii ſpinæ partem poſticam & (q.) os ſacrum exprimi. Prima minus diſtinctè, tegitur enim hac in figura tendinum latiſſimi dorſi muſculi apparatu; ſecundum latius apparet. De malleolo externo (v. v.) & interno (w) deque abductore minimi digiti (46. 46.) ne veſtigium quidem veriſimilitudinis ſervare, renuntiare licebit probè, cum itidem ipſe lectorem ſæpè ad præcedentes (nempè meas) tabulas referat; liceat etiam mihi vos rogare, dignemini pervolvere tabulas meas 27: 28. 29. 30. dorſi muſculorum genuinam delineantes imaginem.

Ad Tabulæ Tertiæ Fig: tertiam Syſtema arteriæ fœtus proponentem.

Primò; non explicat, quorum menſium ab geſtationis tem-

tempore ſit fœtus; licet pro ætate, multa, reſpectu vaſorum ſanguiferorum, inter ſeſe differant: ſed ponamus eſſe fœtum juſto tempore excluſum moxque ad Anatomico-infuſoriam vocatum artem; ſed metiamur corporis ſtaturam (longitudinem) & compertum habebimus, hujus fœtus caput ſeſe habere reſpectu latitudinis, ut 3. ad 1. ô! monſtroſum caput, verum monſtroſiorem demonſtrationem. Ne autem incurram in reprehenſionem, in Anatomicos (melius & jure merito, ſubtiles quoſdam laniones) ſparſam ab Clariſſimo meo collega B. DE VOLDER, oratione *de Rationis viribus & uſu in ſcientiis*, ubi ille hæc: *quam inaniter ſua inventa jactitent Anatomici, quam abſque ratione ſuperbiant, ſi forte fortuna non ante cognitam vaſis divaricationem, membranæ divulſionem, fibrillarum ſitum detexerint, quam ineptè de hiſce, tanquam pro aris & focis certamen foret, acerbiſſimè inter ſe digladiantur; quaſi valetudinis noſtræ ſalus poſita eſſet in hiſce minutiis, quæ ut plurimum ad œconomiam animalem vel nihil omninò, vel parum faciunt admodum*, &c. hæc legat frigidus œconomiæ animalis noſter compilator. Omnia quæ ego Tab: quarta ad Fig: 6. notavi: *quia verò vaſa hæc (arteria, vena, nervus, lymphæductus) Totum ferè corpus ſingulamque ejus particulam conſtituunt, in ſequentibus de eorum exortu, vel diſtributione nihil monebo; niſi ubi ſpecifica eorum exigitur obſervatio, aut conſtitutionis hiſtoria* & ad Tab: 10. Fig: 5. de nervis; *ſinguli propagines edunt & ad ſibi viciniores partes abeuntes, capillaribus ac villoſis ſuis productionibus, tandem viſum aufugiunt & indefinitè dividuntur*, quodque porrò de *vena cava* ad Tab: 22: Fig: XI, & de arteria ſpecificè addidi Fig. XV. Tab: 23. *hoc de præcipua Arteriæ aortæ diſtributione, cæterum ut de nervis veniſque antea, hic de arteria dico, eam*

à trunco, ſuis capillamentis viſum aufugere & indefinitè divaricari: hæc inquam omnia ſtudio omittit; ut ipſi quidquam meis addendi, naſcatur opportunitas. Si autem cuipiam viſum ſit & honori ducatur plures, quam ipſe expreſſerit, figuræ ſuæ adjicere arteriolarum ramuſculos, vel ipſo fatente, milleni poterunt adjungi. Videte, quæ ad citata loca de horum vaſorum diſtributione ego præterea, habeo: ut autem (VIRI NOBILES) mentem meam de arteria & vena earumque conjunctione, lymphæductu, glandula earumque diſpoſitione & uſu (de quibus duobus poſtremis ſub perluſtratione Tab: 4. luculentius) vobis aperiam, velim non dedignemini accipere, quæ quarta Clariſſ. Viro I. DU VERNEY inſcripta Phyſiologicarum diſputationum mearum parte, agente de organis MOTUI SANGUINIS DICATIS &c. ſectione CXI. CXII. CXII. (totum enim hoc huic ſcriptiunculæ inſererere ſyſtema, è re non videtur) ante biennium propoſui.

CXI.

Arteria in conum, ſive ab amplo in anguſtum exporrecta tubulum (cum vena ab minori in majorem, ut plurimum, non autem ſemper, abeat; ut in cavæ trunco infra hepar ejuſque circa cor progreſſum & alibi liquet) quam unius pollicis longitudine ejuſque diametri latitudine maſſam capit, eandem poſtea tubulo capiet anguſtiore, rependente longitudine, quod latitudini, ſive capacitati deeſſe videbatur ſpatii. Adde 1°; inter pergendum ab latice univerſo ſanguineo ubique locorum, particulas partibus apponi nutritias. 2°; In plurimos findi divaricarique arteriam majorem ramuſculos, qui numero & facta computatione, ex cavitatum eorum dimenſione, reliquæ transportandæ maſſæ in venas, ſufficient.

CXI

CXII.

Sanguiferorum, imprimis verò arteriarum, tubuli nunc in rectum, nunc in obliquum, hic ſerpentino, illic ſpirali ritu, modo in angulos acutos, mox in obtuſos ad, in & per partes exporriguntur; ut, videlicet; pro partium movendarum ſitu, figura, diſpoſitione atque uſu flecti, moveri ſanguiniſque motus celebrari poſſet tutò: ex arteriarum hoc curſu, cum ſanguis per ejuſdem generis tubulum aſcendere nunc, deſcendere tunc, videbatur, deceptos, circa ſanguiferorum unionem, nonnullos, vereor. Arteriarum porrò exiliſſimæ propagationes in glomum, plexum, maculam, glandulam abeunt; non autem eorundem corporum uniuſque diſpoſitionis ſubſtantiæ continuitate, cum venarum radicibus uniuntur. Quæ in animali partes diſpoſitione, eædem uſu & vice verſa, conveniunt: poſthabitis anaſtomoſeωn ſanguiferorum doctrinâ inventoque; conſtituo primò; arteriam tandem, pelliculæ inſtratam (omnis enim arteria venaque membranæ inſternitur) in glomum deſinere, hancque machinam, reſpectu finis arteriæ initiique venæ & pelliculæ, cui affiguntur, glandulam voco; vel 2°; totam arteriam ipſam ubique locorum eſſe glandulam, aut glandulæ inſtar perque totum ejus tractum, circa principium, ramos majores, vel eorum extrema, quæ ad nutritionem ſecreta, ab toto ſanguineo latice, intra arteriam, ſunt partes, non in ramos iterum arterioſos; ſed alterius ordinis vaſcula devehi deponique, alioquin (circulante & manente omni ac toto hoc latice in arteriis ſemper) nulla in corpore pars veniret, exceptâ arteriâ, nutrienda. Sed miſſas faciamus abſurditates; brevi, hac de materia diſſertaturus ſpeciatim, hac vice, hæc velim ſufficiant. Qui glandulam non admittunt, arteriam deſinere in plexum con-

contendunt acriter. Si autem in plexum ſemper deſinat, erit hic retiformis, ſive plurimorum vaſculorum, cum aliis, interjunctis nodulis (concedo laxioribus) tegmen; aut ſtratum ſuper ſtratum, vel tandem intricati ad modum contextus & connexionis, ut de ejus figura certum affirmari ni poſſit. Sed quid de ſanguiſerorum vaſorum extremitatibus eorumque plexuumque ordine, multum, ab eo, in nervoſo genere obſervando, differente, quid, inquam, de eorum fabrica affirmare licebit tutò? cum tandem viſum, omni modo armatum, fugiant barbæque crines immenſum majores, demonſtrabili capillari ſanguifero tubulo, nondum in glomerem, glandulam, plexum, aut maculam abeunte uniuſque contortæ arteriæ longitudo, eam hominis vigeſies & plus ſuperans comperiatur.

CXIII.

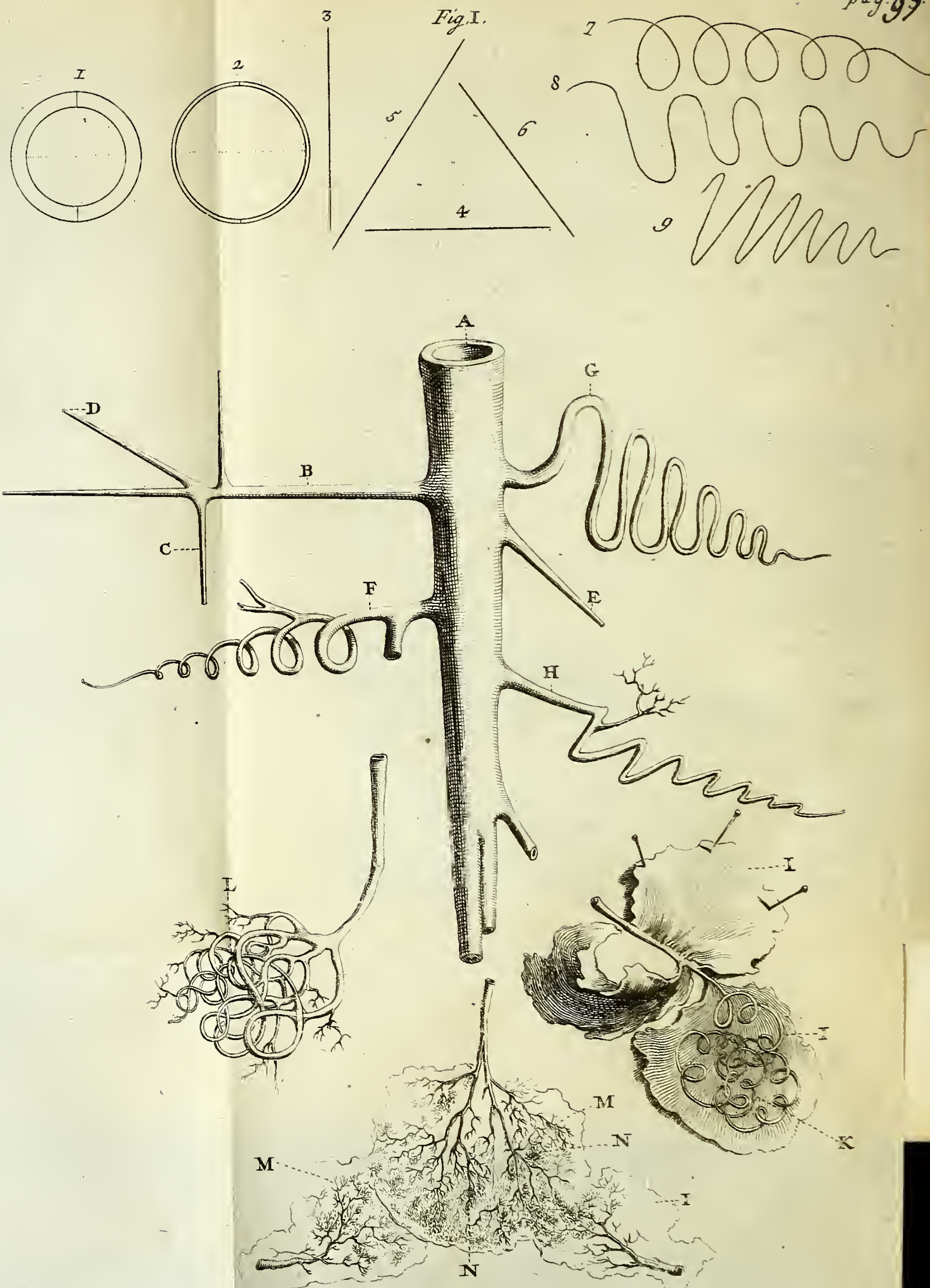
Quidquid ſit, textura hæc conſtabit, 1°; ex arteriis vel arteria una tantum; aut 2°; ex arteria & vena una, ve pluribus tantum; aut 3°; ex hiſce aliiſque vaſis partibuſque ſimul.

Si primum, erit movebiturque ſanguis tantum in arteriis debebitque, ut tranſeat in venam, de hoc plexu effundi in ſpatium, arteriam inter & venam: aut ex eadem arteria venæ ortum ducant ſuum, vel abſurditates ſupra memorata ſequantur, neceſſum eſt.

Si ſecundum; ſequitur; quod ſupra negatum, ſanguinem tranſire in venas, per anaſtomoſin.

Si tertium; ut ſanè conſtat, plexum hunc formari; liquet eſſe de nomine litem, eritque quorundam plexus, aliorum macula, organum ſecundum me, glandula nuncupandum. Revocet jam B. Lect. in memoriam, nullam dari arteriam, venam, vel lymphæductum, membrana

no

I: Goeree fec:

non affixum. Quæ dicta huc uſque de curſu arteriarum porròque dicenda ſunt, ex adjuncta demonſtratione & ſchemate percipi poterunt dilucidè ex Fig: 1.

Exhibente 1. arteriæ magnæ, ut & 2. venæ cavæ corporis cavitatiſque diametri proportionem: vaſa hac (videte poſitionem antecedentem) in 3. & 4. rectum; 5. & 6. obliquum; 7. ſpiram; angulos 8. obtuſos, vel 9. acutos abeuntia. Sit ergo, A arteriæ ramus inſignior, ex hoc ramo, B. vas in lineam rectam horizontalem; C. perpendicularem, exporrectum; D. obliquè aſcendens; F. in ſpiram tortum; G. angulis obtuſis; H. acutis donatum. Poſitâ requiſitâ proportione extenſorumque ab trunco vaſorum diſtantiâ; dato inſuper, negari quod poterit ab nemine, ramos in ramulos, hoſce iterum abire in minutiſſimos, exſurgunt tandem ex hiſce variæ collocationis vaſis, per totum animal, cum alterius ordinis tubulis commercium habentes, ſequentes glandularum, membranis ſemper, 1. 1. 1. inſtratæ, fabricæ; K. vaſorum glomeratio; L. plexus; M. imperſcrutabilis divaricatio, quæ in N. maculæ deliteſcens formam, viſum fugit omnem. Huic venarum apponuntur radices, arteriarum extremitatibus numero minores, ſingulorum verò vaſorum capacitatum reſpectu, majores; ut pote in quibus minor, quàm arteriis futurus erat, ab initio, ſanguinis motus.

C X I V.

Sanguis in maculam hanc deductus, excipitur ab venarum radicibus, ne autem in patulum, nullo modo ſeptum determinatumque arteriam inter & venam ſpatium eructari videatur, notandum; medium ſpatium hoc, membranis, (nullum enim vas ſanguiferum; ut de aliis non moneam, per corpus vagatur liberè) cingi vaſis pariter hiſce ac huic

dio, tendinum more inſervientibus emiſſumque de arteriis ſanguinem, in venarum orificia prementibus: hoc quoque fonte (glandulâ) derivatus latex lymphaticus, pars, nempè, reſiduus ex arteriis chyli, nutritioni minus apti, mox verò muneri adaptandi ſuo, in ejus tituli pellitur organa fluitque proximâ, in uſum totius, ex omni parte, viâ, ad cor: ſi autem vena cum arteria & hæc cum illa, unum idemque (vide poſit: CXII.) conſtitueret vas; vena, quo loco arteriæ eſt proxima & ita circa ejus radices, ſive initia craſſior, quam verſus truncum reperiretur, nulliuſque viderentur momenti valvulæ in illis, ut & lymphaticis ductibus, cujus contrarium nimis conſtat, quàm ut ab me doceatûr explanatius; monendum ultimò; venas pro viſcerum connexione atque ſui per eadem reptatu, plus minuſve recto curvoque ductu non rarò dilatari, aut contrahi irregulariter. Cuncta, quæ nuperrimè, inſigni coram auditorum concione, unâ, unicâ, novi inventi liquoriſque infuſione, omnia ſanguinem vehentia propellentiaque organa exactiſſimè implente, demonſtravi. &c.

Ut ipſam porrò ejus repræſentationem, probaverim mendis ſcatere variis, exemplo ſint ſequentia.

I. Arteriæ magnæ initium a corde abſciſſum, tortuoſè perperam & pluſquam oportet ad poſticas, ut & 3. canalem arterioſum eoſque; ut corpora hac parte clauſa obtuſaque, exhibet. Arteria coronalis 2. ut & 4. ſubclavia multæque aliæ magnitudine peccant fœdè; earum 5. 5. carotidum & 6. 6. vertebrarum exortum confuſè delineat. 33. 33. art: hepatica & 34. cyſtica, ne in adultis quidem, poſt egreſſum è trunco, tantæ reperiuntur: ultima, quo exprimitur loco, eo non defertur ad cyſtam felleam, cujus collo,

lo, ductui &c. (de figura nihil moneo, variæ cum ſit & talis extitiſſe potuit, quamquam dubitem) locum præbere hallucinatus eſt; quod ſi feciſſet, detectum habuiſſemus totum figmentum facilè; rectè itaque, phreneticis 40. 40. duodeni. 42. aliiſque ea contegit. 47. 47. 47. meſeraicæ inferioris ramum cum multarum extremis confundit. 51. 51. art: ſpermaticas, quas linea horizontali juxta ſeſe invicem è trunci medio erumpentes deſignat (ſed malè) *propter earum exilitatem cerâ non potuiſſe impleri*, aſſeverat. Quæ autem duodecuplo ad minimum iis ſunt minores, rete mirabile conſtituentes, (videte Num: 14. 14.) exprimit, verum adeo abſurdè, ut gnaris ſtomachum, cum ejus coronaria inferiore 35. moveant. 56. 56. arterias umbilicales, ubi autem abſciſſæ ſunt, non deſignat corporaque exprimunt clauſa; cum itidem peritonæo inhærentes atque juxta veſicæ urinariæ latera deſcendentes, ad umbilicum properent, exſiccentur flacceſcantque ad inſertiones, in iliacas internas 55. 55. hic noſter, ne inſcitiæ, aut infidelitatis argueretur, hunc terminum notare ſibi cavit. Non enim penis, ſi in eo erraret 60, 60, & veſicæ (61, 61.) arteriis originem tribuere valuiſſet. Quas infra cubitum quatuor, 24. 25. 26. 27. & infra genu duobus numeris 72. & 73. depingit, magnitudine, mutua inoſculatione & extremitatibus ſuis produnt, eas non eſſe ad archetypum corporis humani depictas. Si enim fines hi, ad capillares earum divaricationes exporrigerentur (exporrigantur autem conceptu ſaltem noſtro oportet) pedes hujus fœtus eſſent, ſecundum ejus menſuram, duarum ſpithamarum longitudinis. Videte quid ego Tab: 23. ad fig: 15. (L) poſt numerum (9) de diſtributione arteriarum per crura retulerim.

Quæ fig: 4. & 5. de anguillæ & ſolei piſciculi genere

microſcopio expoſiti, apparitione exhibet; partim ab Clariſſimo. A. v. LEEWENHOEKIO, partim ab aliis habet: quæ verò noviter huic problemati, ut & ſequentibus figuris 6. & 7. addidit, adeo ſunt veriſimilitudini oppoſita, adeo nugacia, aut trita; ut ludicro potius ſpectaculo & experimento, an eo quoque uſque inſaniat credulum eruditorum vulgus, talia ut pro veris habeat, quam veræ demonſtrationi inſervire autumem. Confido ſanè feſtivi & luxuriantis quempiam ingenii virum, ſuppoſititium hominem COWPERUM riſui voluiſſe exponere; ut qui illotis manibus, ad ſacra, plebi interdicta acceſſerit audax nimium eumque tractaviſſe; ut apud ERASMUM *polus* viatores *Faunumque*. Ne autem gratis hæc dixiſſe videar longiuſque efferar; pauca commemorabo.

Primò; conſtituta proportione extremitatum pinnarum anguillæ Fig: 4. A A. & coſtarum cartilaginearum B. B. areæque microſcopii G. G. vaſa quintuplo quam ſunt, majora exprimuntur.

Secundò; arteriam E E. & F F. venam non diſtinguit; voluit, nempè, ex duobus unum conficere vas. Tertio; earum conjunctionem, quo vult loco, deſignat. Cum autem non de homine; verum de anguillula hæc eſſet & de piſciculi quodam genere diſceptatiuncula, tranſeo potius cætera eòque magis, quia adæquato pondere in probando poſtulato, de tranſitu ſanguinis per arterias in venas, ſine medio, vaſorumque horum ſtructurâ &c. non inſtruitur narratio, vel cum homine comparatio: addo pro vario animantum cœtu, utpote uno, vel pluribus cordibus, uno, vel pluribus thalamis, vaſis lacteis, vel non & ſic porrò, hæc ab homine, alia methodo inſtructo, vaſorum ſanguiferorum; ut & chyliferorum diſpoſitionem, toto differre

cœlo

pag: 101

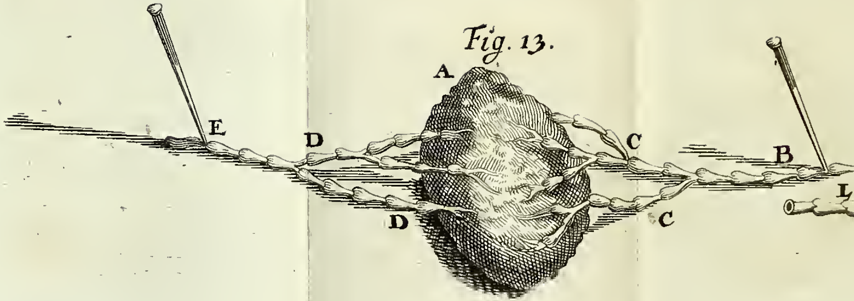

Fig. 13.

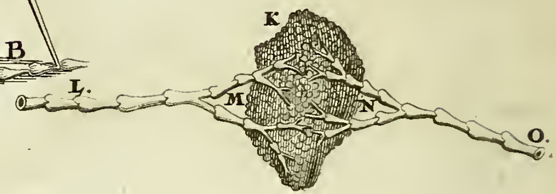

Fig. XXVIII. f. 48.

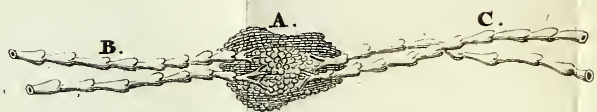

Fig. XXVI. f. 46.

Fig. XXIX. f. 49.

Fig. XXVII. f. 48.

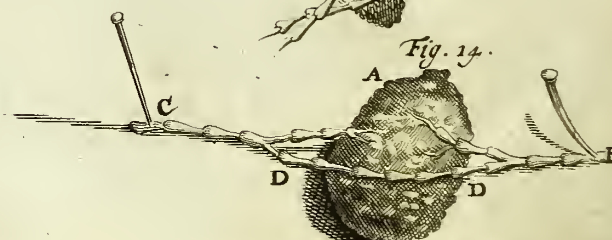

Fig. 14.

cœlo & hanc itaque demonſtrationem eſſe inutilem, oſtentatricem & hoc loco, ſupervacuam planè.

Ad fig: 6. & 7. arteriarum venarumque; ut & lymphaticorum vaſorum, ex earum poris extremitatibuſque oriundorum initia fingentes, credo me fuſè ſatis dixiſſe ſupra deque *excretorio* ejus *ductu* fig: 7. C. A. ab vobis, æquè ac ab me, nullam poſſe formari ideam: *excretorius* etenim ſi ſit, erit ſudoriferorum, urinariorum, vel ſpecifici liquoris, puta ſalivæ, ſucci pancreatici &c. generis; ſi verò ſecretorius & in alium ſit uſum, ad glandularum, lacteorum, lymphaticorum &c. genus referendus: depingit nihilominus deſcribitque (e e) qua methodo, ſcilicet, ex lateralibus vaſorum ſanguiferorum poris, tubi excretorii ſui emergant exſurgantque. Ita me Muſæ & vos ametis, dum arteriam, venam, lymphæductum conjungere ſtudet, ovum ovo adglutinare cavamque ſerere videtur Arabiam; impoſſibile etenim eſt, ut in humano corpore ipſiſſimi horum vaſorum fines oculis (videlicet viſum tandem fugientes) probentur: ego itaque res, ut conſpiciuntur, propoſui, hic noſter, ut eas conſpectas vult, depingi curavit, & pro placito, deſcriptione exornavit.

Ad Tab: quartam.

Cum hac in Tabula, multa ſint, quæ ad mox ventilatum lemma faciunt maximè, mutabo ſcrutationis meæ ordinem, quo numerum figurarum ſum ſecutus dicamque primò; de ejus figuris 13. & 14.

Demonſtrem oportet ſemel, qua methodo aliena, pro ſuis venditet. Haſce duas figuras ex Clariſſ. NUCKIO, verum auctâ magnitudine & adhibito partibus acicularum apparatu, ſumpſit. Ne dubitetis, en ipſiſſimam Cl. NUCKII tabulam, quam mihi bibliopola tradidit, cuique copiam ejus

figurarum probè incidendam curavi: conferte jam nunc Clariſſ. NUCKII XXVII. cum COWPERI 13. & Clar. NUCKII XXVIII. cum COWPERI 14. & manu prehendite; ſed & tenete furem. Quod plagium, ſi ſumptuum & temporis perditionem non fugerem, in omnibus valerem.

Suſtinet cum anteceſſore meo, dari lymphæductus liquidum adferentes & deferentes in glandulas & ex iis: ego verò totum concipio Syſtema lymphaticorum eſſe unius fabricæ atque muneris lymphæque ductus & omnes eorum propagationes, ab corporis peripheria ad centrum, ſive ab extima in intimam partem atque ita ad ductum chyliferum, quà poſſunt proximâ viâ, laticem deferre ſuum: ita ut ex una eademque glandula varii lymphæductus, diverſo planè itinere, munus delationis liquidi hoc ſuum, tamen abſolvere poſſint: ejus exemplum, reſpectu motus ſanguinis, in venis muſculorum abdominis rectorum, obſervare eſt luculentum & ſtringens. Miror reverà, Clariſſ°: Primo inventori in mentem non veniſſe, ipſarum valvularum, hiſce in tubulis, fabricam & diſpoſitionem & modo quo exprimuntur, muneri obſtare lymphaticorum. Sed quid obſtabit? ſi liceat, uti factum experior, Fig: 14. chimæras excogitare; idem enim vas B. & C. exſtruens d. d. tertium adfert & defert. Sed miſſa faciamus hæc, cum circulanti bilis figmento, plus ſatis ab aliis caſtigato; ut autem lucri aliquid honeſtioris, ex horum errorum hallucinationumque demonſtratione hauriat lector vobiſque conſtet, aliter longè rem ſeſe habere, cum lymphaticorum glandularumque ordine, adjunxi hiſce tabulam, glandularum vaſorumque ad eas pertinentium, ſchema, ex meo Syſtemate & doctrina ſæpè ſæpius diſcuſſa & ad trutinam privatim & vocata pu-

blic

blicè quamque, ut meam, defendo, proponentem; quam menſis Julii 8vo. A°: 1698 publici juris fecit eximius Anatomico-medicus GUILIELMUS MYLIUS. Narrationis demonſtrationiſque hanc cujus Synopſin, ipſo conſentiente, trado.

„ Statuit, dari glandulas carneas & veſiculares, quarum „ illas in conglobatas & conglomeratas, diſpertitur, has „ verò in interius vaſculis ſanguiferis ornatas & in exterius „ vaſculis hujus generis rigatas nullamque eſſe quam ad „ quandam harum claſſium, non pertinentem referendam„ que demonſtrabili methodo demonſtrat & elencho: octu„ plam obſervans glandularum differentiam. Videlicet „ reſpectu ſitus, figuræ, magnitudinis, coloris, connexio„ nis, conformationis, & tandem uſus, qui duplex, 1°; „ ratione ſucci ſecernendi, 2°; ejus propulſionis. Sequi„ tur mox glandularum anatome vaſorumque, præ cæteris „ autem lymphaticorum cum quadam earum claſſe com„ mercii, deſcriptio, utpote qua patet duorum eſſe hac in „ parte vaſorum genera, inferens & efferens, ad primum „ refert arterias & nervos: ad efferens venas, lymphædu„ ctus & ſpecificos ductus excretorios: lymphaticorum „ verum, reſpectu reptatus, hiſtoriæ; hæc ſubjungens „ verba; non idcirco opinionibus aſſentimur eorum, qui „ glandularum ſubſtantiam vaſa lymphatica penetrare, & „ poſt inibi divaricationes varias, deinde ſurculum quen„ dam ingredienti continuum, glandulam egredi, audacter „ affirmant, cum non ſemel concernere nobis licuerit, iſta, „ vel glandulis incumbere, videte fig: IV. vel eaſdem per„ tranſire atque in tranſitu exſurgentes in ſe recipere ſurcu„ los, nunquam verò vaſa lymphatica, ex ſe, propagines „ per glandulas diſpergere, ut contentum in has depona-

„ tur:

„ tur: divulgatam itaque doctrinam, de inferentibus & „ efferentibus lymphaticis, cujus fama non unius amplius „ regionis, aut Academiæ limitibus coercetur, nec non „ pleraſque Europæ ſcholas pervagatur, acutiſſimorum „ ingeniorum eſſe chimæram reliquiaſque BILSIANÆ „ doctrinæ, veritati abſonas, pro certo, ſtatuendum &c. cum autem plura utique ad rei typum genuinaque expreſſa lectuque perutilia hoc ſcriptum contineat, quam ut commodè hoc loco enarrentur; ſufficiat inſpexiſſe ipſam tabulam, ex cujus enodatione lector ſatis ſuperque de toto negotio, inſtrui poterit.

„ Fig: I. repræſentat lit: A. glandulam carneam conglobatam, ab tunica exteriore B. ſeparatam, ut tunica ejus „ propria C. C. fibrarumque D. illius contextus; nec non „ vaſcula E. E. illam perreptantia & minimæ glandulæ F, „ per ipſam diſſeminatæ, conſpiciantur. Fig: 2. exhibet „ A. glandulam ſuis cum ramuſculis. B. arteriola. C. „ venula. D. nervulo. E. lymphæductu & F. vaſe excretorio. Fig: 3. delineat. A. A. A. A. glandulas carneas „ conglobatas, unâ cum B. B. B. B. B. ingredientibus ſurculis lymphaticis, qui, receptis vaſculis minoribus, iidem C. C. C. C. glandulis egrediuntur, coeuntes D. D. „ D. in E. vas, hoc modo, compoſitum, quod quoque cernitur in fig: 4. videte lit: A. A. A. A. recipi „ hoc vas, B. glandulam tranſiens, c. c. c. c. minores „ ſurculos, ſeu exilia & ſimplicia lymphatica ex D. glandula ſuccumbente. Interior porrò glandulæ diſſectæ facies in Fig: 5. (quantum licuit) depingitur A. A. membrana glandulæ propria, ſeu tendo exterior. B. glandulæ cavitas & tendo interior. C. fibrarum ſeries. D. D „ glandulæ minimæ. E. E. E. per fibroſam ſubſtantiam

„ diſ

Fig. VI.
A
B
A
A
Fig. I.
B
D
C
A
E
D
Fig. III.
C
A
A
C
C
D
D
B
B
C
B
B
A
A
C
B
C
E
E
D
A
E
Fig. V.
F
B
D
A
F
E
Fig. II.
F
A
C
B
D
A
A
Fig. IV.
B
C
C
C
C
A
D
A

…peree. Fec:

„ diſſeminatæ. Ipſæ denique F. fibrarum areæ adumbran„ tur Fig: 6. lit: A A. A. fibrarum motricium primus & B. „ alter ordo ob oculos ponitur.

Sed ſequamur COWPERUM (potiùs numerum tabularum) quartæ hujus tabulæ prima eſt octava Dixerim, pace veſtrâ ,& citra acerbitatem ; IPSI OMNIA OCTO.

Hanc figuram ex variis meis ; ut ex Tab: 13. Fig: I. Tab: 14. Fig: 3. & 5. Tab: 15. Fig: 1. & 2. Tab: 18. Tab: 92. Fig: 2. & 93. Fig: B. & aliis, utpote eadem hæc referentibus, ut invitus hic & alibi notare eſt coactus, conflavit conſarcinavitque ; cuncta autem diverſo delineanda propoſuit aſpectu, ſive facie. Inſpicite hæc (VIRI NOBILES) & judicate, quo uſque iſte homo noſtro abutatur labore veſtrâque cum decoro patientiâ. Judicate, inquam, vos de vaferrimo hocce latrocinio ; non enim vereor Lychnum vobis in prytaneo, æqui eſtis & Caſſiani, imo & COWPERO ſcopulis. Hic autem is ipſus eſt, qui (videte ejus Epiſtolam ad me) non amat lites, cum earum, ultra Hyperbolum & Ptolemaicarum deprehendatur amantiſſimus, quique *ſuo non vult dubitem de candore.* Singulatim de partium incongrua denominatione, delineatione & deſcriptione diſſerere incongruum foret, congeſtim autem & in genere velim, hæc vobis conſtent: ſub lit: A. B. C. C. D D. vertebram colli primam, X. & Y. Z. occiput &c. ita impoſſibile ſit eâdem facie inſpiciantur m labia. n. naſus & o palpebra ; nihilominus in prioribus glandulas exhibet, abſque eorum compreſſione, aut ſine arte non viſibiles, gargareon a. neque b. b. faucium glandulæ, d. d. muſculi ſphenopterigoſtaphilini, & E. E. ſphenoſtaphilini, quisquam mortalium, vel in robuſtiſſimo corpore, vidit ea facie unquam: nam etſi ſtylo

O N. N.

N. N. abeunte in meatum à palato ad aurem, cujus ne veſtigium quidem apparet; dicat uvulam ſuſpenſam teneri, hi muſculi tendineore, non autem motricium fibrarum inſigni hocce ritu, cernuntur. Quam inſolenter hoſce & qui ſequuntur, F. G. & alios opere meo Tab: 15. Fig: 2. citatos, M. N. &c. tractaverit, inſpicientem non latebit. Sub h. ſepti narium nihil deſignatur, aut videre eſt. Tranſeant E. F. non autem G multò minus H. non enim annuo annuentis huic nomini. De N. N. videte etiam inferius. Quæ porrò hoc loco narrat, de *meatu à palato ad aurem*, non conſpiciuntur, atque, ad ultimam uſque lineam, aliis ſurripuit, aut falſiſſima ſunt. Exemplo ſit, ejus de meatu auditorio, aëris commercio cum tympano &c. deſcriptio. Dum Fig: 9. tonſillas exprimere conatur, molem multis rebus, huic autem glandi nequaquam ſimilem, nobis obtrudit inſultabundus.

De Fig: 10. 11. 12. ad eundem tendentibus ſcopum, dicam ſimul. In primæ autem delineationis initio, ait, me ipſum, tempore, quo hanc demonſtrationem viris exhiberet quibuſdam nobilibus, viſitaviſſe. Verum eſt? verum (ut cum Antiquis loquar) ego ipſum *Mercurium* non *ducentem*, ſed ductum thoracicum partim mercurio diſtentum partimque ex lateralibus tubulis defluens vidi metallum: quid autem ego recens in Britanniam advena? quo modo ego ad ipſum hancque coronam, niſi urbanè, niſi officioſè: ſed non narrat, quæ ipſum clam, de vi mercurii & dubitanda ab ejus infuſione fallacique vaſorum demonſtratione, monui. Laudavi eo quoque tempore gypſeam ſtatuam; verum ipſi cadaveris humani præſtare typo, non conceſſi.

Proſtare in Fig: 10. errores craſſos, hallucinationes meras & multiplices, demonſtro. Sub lit: enim D. D. aſcendentem venæ cavæ truncum & eâdem literâ, magnam

arte

arteriam deſignat. g. g. ureterum capacitas naturali ingentior eſt immenſum. G. G. ne umbram quidem glandularum, ſive capſularum atrabilariarum, referunt; eas videte Tab: mea 42. Lit: D D. & 50. cc. H H. partem diaphragmatis, non verò ejus ad lumborum vertebras (ut tamen notat) exhibet alligationem. L. urachum; ſed ut nunquam in adultis eſt obſervatum, pervium tubuloſumque imo, deſignat. M. M. Pſoi muſculi ultra terminum & ſine diſtinctione extenduntur: eos videte Tab: meâ 52. Lit: K. K. L. L. N. Sacculus chyliferus (chyliferous ipſi) nec tantus, nec diviſus, quantus & qualis apparet. O. nullum eſt lacteum vas, neque ipſe ſecundi generis lacteorum truncus, tantæ, quantæ depingitur capacitatis. Q. Q. R. R. glandulas lumbales parteſque iis adjacentes depingunt; ſed adeo contra rei veritatem; ut tectis vicinis partibus, ego, vel primario diffidam Anatomico, dicat, quid repræſentetur. S. S. eo loci neque tot, neque tanti ſunt lymphæductus. Quod ſi verò hoc modo apparuerint, mercurio vaſa fuerunt diſrupta, ipſeque, inter membranas, effuſus mercurius. T. T. vaſa (dicta ſpermatica) ſanguifera, non eo; ſed quo ego ſuperius notavi, modo. Tab: mea 32. ad teſtes velamine inſtructa, tranſeunt atque ab iis redeunt. Fig: 11. totum hoc organum, præter naturam, depingitur diſtentum; chyli receptaculum A. cum ductu thoracico B. corpore conjunctum. a. fictum eſt, cum valvula, vas lymphaticum: ſi enim mercurio turgeat, neque ipſa conſpicitur inſertio. F. Glandula lumbalis non una; ſed globoſus ſeriatim diſpoſitus glandularum eſt acervus & quaſi catena. G. H. H. non lymphæductuum; ſed membranarum ruptarum & ab ſeſe invicem recedentium exhibent, contra deſcriptionem, veſtigia. I. K. L. ligatis verſus chyli receptaculum lymphæductibus, inferioribus verò ſolutis ramuſ-

muſculis omnique (uti hic) vinculo, mercurius in iis non continetur. Fig: 12. Lit: F. & G. exportantes ductus lymphatici deſignantur; ſed fruſtra, cum alii non dentur. H. ipſum ductus thoracici in venam ſubclaviam, non commonſtrat inſertionem. Quæ ſequuntur judicate ipſi, an non ejuſdem ſint farinæ? præſertim I. K. & M. partes (1) fingentes, quæ non exſtant, aut magnitudine & ſitu, cum deſignandis, non conveniunt.

Ad Tabulam quintam.

Totâ hac tabulâ, indigeſtè atque confuſè diverſiſſima conjungens & organi auditus, glandularum ſalivalium, laryngis & veſicularum ſeminalium quaſdam exhibens partes; ſcopas diſſolvit, ingenioſus homo: neque enim in hiſce quidquam invenire eſt, quod, pede quo incepit, videlicet mutato partium adſpectu vicinarumque con-aut disjunctione, ab aliis non mutuaverit: quinimo ex EUSTACHIO, AQUAPENDENTE, CASSERIO, SCHELHAMMERO, VERNEY, me & aliis impudenter eſſe compilata, ad ultimum uſque gry, pervolventi memoratorum Auctorum ſcripta, conſtabit undiquè & abundè. Unum tamen eſt ſuum, nempè, lectorem inſtruit prudens homo; eſſe partes organi auditus viri; quaſi in fœmina aliter ſeſe haberent; quod ſi ſic, fateor me id ignoraviſſe. Nominibus tamen hoc ævo non frequentioribus, utitur. Verum qui tam malè Latinè, an is non peſſimè Græcè, conjectura videtur veritati ſimillima: cum itaque in meris hæreat minutiis Fig: 15. & 16, etſ quædam carpendi mihi præbeant anſam, licetque Ex. gra circa ſemicircularem ductum oſſis petroſi, H. malleoli caput I. incudis baſin K. & obliquum muſculum, multa perperam ſint expreſſa, ſileo hæc: de hiſce autem ſeſe defende Clariſſ. du VERNEY facile. In Fig: 17. ſub lit: H. incudis. I

oſſi:

oſſis orbicularis. K. malleoli longi proceſſus conjunctio, æquè ac horum oſſium figura, malè delineantur: incudis quippe longior proceſſus cum ſtapedis parte ſuperna (ut hic) mutua appoſitione conjungitur. Circulus oſſeus L. cum vicino oſſe arctius copulatur. N. nihil demonſtrat tendinis muſculi ſtapedis. Similia & in 18. extant: ne tamen videar cum ipſo, homo nugax, notiſſima cuivis medicorum, multo tractare molimine, continebo me. Fig: 19. præter calculum in ductu ſalivali I. aperto, nihil obtinet, quod ex tabulis meis 15. Fig: 1. & 2. non ſit mutuatus: eſſe autem frequentiſſimum hoc genus morbi, didici ego dudum atque nemo Chirurgorum non novit, exempla ſi velit? adeat practicos obſervationumque medicarum ſcriptores, & vix ullus eorum ipſi deerit. Fig: 20. 21. 22. 23. reprehendo illas; ut non umbram; verum ipſas imagines, ab aliis expreſſas, ſervantes iiſque eſſe, ovo plus quam ovum, ſimillimas. Niſi quod in 20. A. non concavam; verum convexam quaſi præbeat epiglottidis partem. Quod C. C. cohæſione differant ad B. B. cum tamen una eademque ſit. Quod ad D. D. nullum ſit veſtigium tendineum. Quod c c. guttales cartilagines, hoc modo, non hient aliamque obtineant figuram. Porrò H. glandulas, pro placito, mole augeat, figurâ fingat & ſub it: f. f. bronchiorum tractus in pulmonem, adeo ineptè deſignet; ut parte tecta ſuperiore, quid referat, nemo, vel per conjecturam, aſſequatur. Fig: 21. vacua ſanè eſt ullius frugis, quodque proponitur, ſine pondere & lepore Fig: 22. A. epiglottidis aſpectum. B. linguæ veſtigia amputatæ annularemque cartilaginem D. muſculoſque verò præſertim, incredibili ruditate adumbrat, in eis enim nulla muſculi E. imago extat. H. partem tubi pulmonalis ſuperiorem quaſi ex una & continua cartilagine conſtitutam, delineat. Similia

ſunt Fig: 23. Duo ab vobis, hic loci obſervari velim. Primò; ipſum tab: meæ 20. & ſequenti Fig: 5. 6. 7. 8. calamo ſuo literas adjeciſſe, quas non explicat, alias ſtudio, malè vertere, alias cum quibuſdam confundere. Sit fraudis hujus, oculis veſtris, commiſſa probatio. Secundò; me epiſt: mea 14. Maij. 1698. COWPERO indigitaviſſe: *eſſe apud me obſervata ad muſculos laryngis, novam organi reſpiratorii fabricam & movendi methodum* eaque ipſi ab me eſſe oblata: hic autem ille eſt, *qui lites non amat*; ſed verò injurias inſidiaſque diligit. Hæc mea, circa prædicta organa, nova cogitata, aperiam, ubi Deus mihi opportunitatem largiatur, opus meum denuò recuſum orbi tradere literato. Fig: 24. linguam, cum partibus quibuſdam ei vicinis, exhibentem, partim ex Cl: MALPHIGIO, BELLINO, partim ex Tab: mea 13. delineavit, atque peculiare, vel nihil obtinet Ipſe Lectorem non ſemel refert ad tab: meam 14. Fig: 25 Quare veſiculas ſeminales, quas ego tab: mea 44. Tab: 47 & 48. omni ferè aſpectu exhibeo, proponat ignoro: hæ enim ejus, cum mea (excipio longè quæſitas minutias) con veniens eſt.

Obſtupeſcat jam æquus rerum judex, hominis temeritatem, dixerim, an petulantiam. Quid hoc rei eſt? an la ſcivienti & eludenti totum anatomicorum ordinem impoſto ri integrum erit, ob hic & alibi mutatas fibrillulas partiſqu cujuſdam improbam diviſionem & violentam inſidamqu conjunctionem, aut affectatam diſpoſitionem, novum qua condere & tyronibus venditare cerebri ſchema? non equi dem hoc concedere fas eſt: id verò an egerit COWPER colligite ex ſuis hiſce figuris 26. & 28. & meis Tab: 9na Pri ma & Tertia.

Fig

Fig: 26. reſpondet meæ 3^{tiæ} Ego capitis oſſei baſin, cranio ſepoſito, occipitis oſſi incumbentem, anterius paululum, toto capite elevato, exhibeo; ille ita caput diſponit, ut foramen magnum T. oſſis occipitis L. totum appareat. Ego cutis &c. involucrorum communium reliquias, ille nudum caput oſſeum repræſentat. Ego duram matrem D. D. D. &c. removeo ſurſum, uſque ad nervorum exortus; ille B B. non niſi ad eminentiam oſſis occipitis è medio ejus corpore ſurgentem. Ego hac figura, de finibus vaſculiſque ſanguiferis nihil; de iis enim explicatè dixeram tab: 6. & ille de eis ad lit: C. C. d d. e e. g g. h h. i i. k. l. m m. q q. z z. & N°: 22. 44. 55. Hiſce connectit ſuperfluam, partium quorundam oſſium narratiunculam: ut circa glandulam pituitariam ab me 1. 1. ab ipſo N°. 11. inſignitam, ad criſtam galli B. f. parteſque circumjacentes, habeat, quod pro novo venditet, glandulam eminentiorem vaſaque ſanguifera majuſcula (ſcilicet cerâ turgida) nervos verò præ aliis opticos, quam ſunt, minores exhibuit. Quia ego nervorum olfactoriorum ruptorum veſtigia F F deſigno; ille os cribriforme o o. criſtam hanc, ſolummodo involucris cerebri contectam oſtendit. Quid plura? hujus momenti cum ſint cætera, quæro pœnam, an verò laudem mereatur? Fig: 27. videte annotata ad quintum nervorum par: quod ſi autem filamentorum nervorum diviſioni ſtudeat, exerceat futilem iſtum laborem, in caudam ſpinalis medullæ equinam. Conferatur porrò fig: mea I. cum ſua 28. & conſtabit liquidò, prurigine quædam mutandi, carpendi & indecenti ſtimulo gloriæ, auctorem fuiſſe agitatum. Ut verbo rem expediam. Conjunctam cum cerebro ejus ſpinalem medullam delineat, cujus ego totum tractum Tab: 10. exhibeo. Ego cerebri circumvolutiones, qua apparent facie, ille majo-

jores depingit: detur conjecturæ locus; credo (quod ipſi circa F. vertebralem ſinum accidit) ceram diffuſam per cerebri cavitates & ultra fuiſſe, ideoque minore acervo apparere vaſorum ſanguiferorum capillamenta w. w. w. Lit: a. foramen repræſentat vi extructum. Quod de cerebello monet c. c. hoc in ſubjecto apparuiſſe latius ſolito; itidem ab poſitura ejus dependet; ſi enim, uti ego poſteriorum cerebri crurum latera ſurſum diſpoſuiſſet, quemadmodum eſt, hæc pars conſpicendam ſeſe præbuiſſet. cc. arteriarum carotidum ſinuumque D D. lateralium, ut & vertebralium tubi arteriarum E E. quintuplo, quam comperiuntur, ſunt eo loci minores, quodque notandum, nullâ materiâ; ſed ſuapte virtute diſtentæ proponuntur. De nervis indigitaſſe ſufficiat, paulò aliter eſſe diſpoſitos ad depingendum: in genere autem &pro individuis apparitione differre: videlicet; in violenta morte extinctis recenterque perluſtratis, tenſiles, in morboſis & poſt triduum &c. inſpectis, flaccidi proque ætate plus minusve duri comperiuntur: addite, extrinſecus in ſtrangulatis copioſiore, id eſt, viſibiliore ſanguiferorum ritu ornari, quam in tabifica & inveterata ægritudine &c. denatis. Adeptorum verum nemo Anatomicorum facile concoquat N°. 1. 1. nervorum olfactoriorum molem & deſcriptionem: poſſe enim detegi eorum, cum medullari ſubſtantia, coalitum; notum eſt, quam quod notiſſimum. Hæc odoratoriæ nervorum conjugationis apud me Fig: 9. ſub Lit: Q. Q. R. R. S. S. legitur deſcriptio. *Ex oblongatæ medullæ cruribus initium viamque inter ſtriata quædam cerebri corpuſcula & opticorum nervorum thalamos ſumens, cæteris mollior, mamillari proceſſu prædita & licet flaccidula hic & plana; in vivis tamen rotunda eſt. Innumerabilium ſubtiliſſimorum nervulorum apparatu, ipſi cere-*

cerebro & poſtquam oſſis cribriformis ſinus , foraminula atque poroſitates permeavit , naſi velamini interiori & glandulis inſeritur. Horum nervulorum ductus atque ſitus parallelus , nempè , obſervatur , ubi per immiſſum tubulum , flatu eorum involucra aliquantulum diſtenduntur ; tum enim faſciculorum recta & in longum ſtratorum , plurimæ claſſes angulos , ob mamillarem rotunditatem , ſub finem patientes , diſtinctè ſeſe offerunt.

2. 2. Hi optici nervi iis, in præcedenti figura demonſtratis PP. ſunt duplo majores, nullamque poſt lateralem eorum cohæſionem , ab me V. notatam , adumbrant diſtinctionem. Ad frigidam ejus de plethoræ figmento digreſſionem , ſileo totus ; ne problematibus problemata ; ſed potius demonſtrata ejus demonſtratis meis , incongruitatis arguam , meritò. 5. & 4. forſitan 4. 4. 5. 5. & 6. 6. quare horum titulos reticeat , non capio , in Cowperianis enodandis ænigmatibus Davo ſtupidior. 7. 7. In hiſce deſcribendis , me pede ſequitur , ut plurimum , preſſo ; ut autem ſuum redoleant genium , quædam iis , nec non ſequentis 8. 8. paris ſuperfluè , aut perperam adjunxit deſcriptioni luculentæ : ut cætera de vaſis ſanguiferis &c. tranſeam : rogo notetis , quam parum feliciter tota ſucceſſerit hujus partis (defluente , nempè , in partium interſtitia cera F.) demonſtratio ; ſed & colligatis , an ex ea , partium genuina ſit inferenda & poſſibilis delineatio ? porrò infidum animadvertatis cenſorem me accuſare Tab : mea 9. ad lit. c. c. d. e. F. 9. confuſionis multiplicationisque numeri nervorum: Sed , ut meum enervet ſermonem , omnia ſilentio tradidiſſe, quæ de eorum numero diſſerui diſtinctè. Nempè ; duo ultima paria , tam intra , quam extra cranium collique vertebras , pro cerebri minore , aut majore ſubſidentia , or-

P tum

tum habere, vel conſpici plus minuſve inferius: utar meis ipſiſſimis verbis: *hi ſunt nervi, qui intra cranii ambitum oriri dicuntur; quorum numerum non perturbare, ſed augere coactus ſum; quod nullam confuſionis ſpeciem præbet, tanta etenim auctorum, in hiſce claſſibus enumerandis, eſt differentia & diſſenſio, ut de numero liberum ſit diſponere, modo ad diſtinctionem tendat:* nullus itaque dubito; omnes uno ore affirmaturos ſolertiores Anatomicos, ea, quæ de quorundam nervorum ſubſtantia omniumque diviſione retulerim, eſſe ſecundum rei normam demonſtrata, delineata, narrata. De Fig: 29. dixiſſe ſatis ſit: poſt *Homerum Iliada*; ſin minus, conferatur cùm ea Cl: WILLISII, VIEUSSENII; ab MUNDINO enim, uſque in hodiernum diem, omnes, qui de cerebro; hanc cerebelli partem, qua ille, aut meliore deſignaverunt methodo; quapropter ego eam noviter & ſingulatim minus delineandam; verum cum toto & latè potius deſcribendam putavi. Idem hoc affirmaverim de figuris;

Tabulâ ſeptimâ exhibitis. Ego haſce aliasque cerebri partes; puta fornicem, thalamos nervorum opticorum, plexum choröideum &c. in multis; verùm ex profeſſo delineo deſcriboque Tab: meâ 10. cum autem ratione atque reſpectu altioris, aut profundioris abſciſſionis, aut elevationis verticalis cerebri partis, tota earum mutetur facies; affulget, hic loci, unicuique diſſecantium, nova quaſi demonſtrandi occaſio: ſed videamus hominis dexteritatem.

Fig: 20. A. A. abſciſſam exhibet fornicem, ſecundum ipſum: ſed, ſecundum me, ejus crura b. b. minora & p. corpus flaccidius exiſtit. E. E. f. g. g. H. H. vaſa choröidei plexus ſanguifera, ſunt diſtinctiora & lymphæductus q. q. in

eo

eo majori copia, verum mole minores. De natibus & teſtibus dixi, ſupra ad Tab: meam 10. IIIIII. non ſex; ſed hoc & omni loco, abſciſſarum arteriolarum orificiorum, hac in demonſtratione erumpunt myriades, adeo exiles quandoque; ut ſanguinem fingant effuſum. Tractus medullaris M. reliqua ab medullari maſſa, hoc modo & formâ, non diſtinguitur. N N N N. Etſi cum aliis, hoc ſpatium, centrum vocitet ovale, nomen tamen hoc non meretur: provoco ad circinum Anatomicum, i. e. an vel quidquam ejus figuræ obtineat, vel præter propter ad eam accedat? O. quartus ſinus, cerâ diſtentus ejusque nominis longitudinalis P. lateralesque Q. Q. adeo ineptè ſunt depicti, ac ſi ne per ſomnium quidem illos vidiſſet: ſunt namque hi enormis magnitudinis referuntque Q. Q. triangularis figuræ duas ligneas ſemicirculares machinas. Quod in cerebro bovino Clariſſ. NUCKIUS vas viderit lymphaticum, non longè à glandula pineali &c. prodigii adinſtar, obſervatum vult; cum id commune ſit admodum. Arteriæ vertebrales T. T. & V. V. ejus tituli ſinus, menſuram ordinariam eoiſque excedunt; ut affirmare auſim, mortalium neminem eos vidiſſe tales & tantos, quales & quanti hic oſtenduntur. Sub lit: W. non plus medulla oblongata & eam tegens dura mater, quam cultri manubrium & volvulis ornatum linteamen, delineatur. Y. Y. hæ literæ non explicantur. X. X. ſi ſtylo vaſa ſanguifera elevaveris, hoc loco plexus choroidei, unitum corpus, veluti ad h. nec rectilineum tegmen, uti inter g. g. ſed reticulum efformant. Notandum; medullarem ſubſtantiam † † †, mox poſt diſſectionem ſubſidere & corticalem * * * utpote firmiorem diſpoſitione, ſubſiſtere; hic verò unam eandemque conficere ſuperficiem: contrarium videre eſt tab: meâ 10. ad literas

D. D. F. F. F: 13. a. vermicularis proceſſus tantus non eſt. C. C. nervorum patheticorum origo eſt, ab ſeſe invicem, remotior. c c. Nates & d. d. teſtes, hoc modo, ab hiſce nervis non circumſcribuntur & eminentiores ſunt. P. glandula pinealis major, tenuiore velamine cum toto cohærens ſanguiferiſque interſecta cernitur vaſis. Quem de ejus munere hiſce interſerit apologum, fortean ex malè conſtituta hac glandula, ſibi tanquam veram hiſtoriam perſuaſum habet. Hic error derivatus eſt, ex fonte perperam conceptarum glandularum lymphaticorumque in iis diſtributione duplicisque uſus ſuppoſitione. I. I. ſtrias, in quarto cerebri ventriculo, ut memorat, reſpectu loci eſſe varias, verum eſt; non autem initium medullæ ſpinalis O. & ipſi adjacentium nervorum globoſum extruere corpus. Ut brevi abſolvam, animadvertam ad Fig: 32. quædam, in tab: ſequenti.

Tabulæ octavæ Fig: 33. & 35.

Multa continent, quæ minori formâ; primâ & ſecundâ proponuntur: ut autem ex minutulis circumſtantiis, ipſa non rarò elicitur rerum veritas. Noto Primò; ſepoſitis (ut factum ait) omnibus toti corpori communibus integumentis, palpebras conſidere oculoſque, in hac delineatione apertos, ſuperiore contegi; porrò digito eâ ab oculi bulbo remotâ, totam conſpici pupillam. Secundò; ex Tab: mea 11. Tab: 12. Fig: 4. & 5. Tab: 14. & Fig: 1. & Tab: 15. Fig: 1. & 2. figuras haſce conſarcinatas inſolentius. Sed his loci nulla de me cum fiat mentio, provoco vos ad collationem, urgeoque veſtrum judicium ſedulò. Animadvertendum tamen A. A. muſculos frontis, ſupernè magis extendi, utpote pericranio, eorum tendini con-

continuos: omnis autem (liceat uti hac digreſſione non planè inutili) membrana mihi tendo eſt. Secundò; ſtatuo: ubi vas, ibi muſculus, & vice verſa & nullus motus in corpore, niſi muſcularis. Palpebrarum orbiculares B. extendit ad naſi apicis lineam, cum raro ad ejus medium pertingant eoſque confundit cum C. naſi alæ dilatatore ſuo: quorundam enim nomina mutavit. Elevator labiorum D. communis & E. E. ſuperioris labii proprius, rudi formâ ulloque ſine diſtinctionis ſpecimine adumbrat. Quamvis enim concedam, faciei muſculos variis membranarum, tendinum potius, expanſionibus occultari atque cohærere, poſſunt tamen hiſce, cum univerſali muſculorum membrana ſepoſitis, nitidius ſignificantiuſque dilucidiuſque demonſtrari. Eadem hæc monenda veniunt de cæteris muſculis notatis F F. G. G. H. H. I. K. L. ubi per Lit: M. auriculæ elevatorem deſignat, ne Lynx quidem muſculum viderit. g. glandoſi inferioris maxillæ acervi & O. muſculi biventris partem deſignare dicuntur: cum nihil minus exprimant; confuſo quippe & erroneo tranſcendenti fibrarum curſu, impoſſibiles ſunt diſtinctu (omnibus tamen, ut ſupra, integumentis; quinimo quadrato muſculo ſepoſitis) qui inſuper nominantur muſculi, pudeat ipſum oportet eorum meminiſſe, hoc modo; maſtoideus P. enim eſt rotundior robuſtiorque, Q. cucullaris, non eo loci, ſed poſticè magis, non eo ordine fibrarum, ſed verò tranſverſaliore, comperitur R. intra ſuum involucrum compreſſum, cumque antecedente non conjunctum. S. S. ſternohyoidei ſunt robuſtiores. T. T. coracohyoidei vergunt magis ad latera. Quoniam quæ jam nunc ſunt dicta figuramque antecedentem ſpectant, dilucidè depinguntur enucleanturque tab: mea duodecima, peto illa ab vobis perſpiciatur. Ad Fig: 34.

Etſi compertum habuerit, me diſtinctè hanc partes figuris viginti & quinque Tab: mea 11.ma oculique fabricam (quo ſucceſſu judicabitis vos) eſſe molitum: levifidus tamen & lævus homo lævi oculi muſculos vult repræſentare: videamus quo ſucceſſu. Implet (ut, nempè, novum quid ſollicitet) cerâ oculi bulbum A. diſtenditque nervum opticum â. â. eodem modo. Jam auſim, inimiciſſimum mihi hominem proritare, judicet, an demonſtrandi hæc formula non ſit inepta? an poſſibile ſit, ut eodem ictu nervus impleatur opticus? tertiò; an ea vi diſtentus, apparebit, uti notat lit: a. a. porrò, an ſex exhibiti muſculi, ut ſunt, delineantur? Lit: (c) non explicatur. Non una eſt ratio, quapropter in perluſtrando hanc figuram 35. non ſim prolixior: monſtroſa etenim utique eſt tota & ut repræſentatur inverſa, adverſa veritati: quinimo nulla ipſius eſt, quæ hac minus redoleat verum typum. Ne ſingula referam, aſſerti teſtimonio hæc ſint. Oculi orbita extenſa perpendiculariter peccat figurâ. Os frontis aſſurgit enormiter. Ab oſſe jugali auris ſextuple plus, quam ſit, diſtat. Muſculi naſi, labiorum, gulæ, occipitis ipſaque oſſa, tam ſtolidè exprimuntur, ut neſciam, quo charactere cenſor meus, niſi uno inſolentis ſcioli, ſuperbiat. Agnoſcat, ſi homo ſit, hanc figuram eſſe ad lubitum fictitiam. Utinam eam hiſce adjungere poſſem, reportarem jam nunc ab vobis æquis Judicibus, quod deſidero, effatum.

Ne autem monſtrum hoc horreſcamus nimium; adjicit huic paginæ Emblema; duos pueros veſicam flatu implentes. Congruum oppidò ventoſo auctori Hieroglyphicum: pueriliter enim aëra tractando, commonſtrat, ſe, etſi ilia ſibi ruperit, molimini futurum parem magno nunquam: quamvis enim inani ſuffarciatur gloria, patet tamen undique

&

& undique tamen patet, veneranda ipſum in arte pueraſcere, & ut vereor, pueraſciturum ſemper.

Ad Tabulam Nonam.

Jam tandem miſcet ſacra profanis, etiam cum capite humano, aurem vitulinam &c. Experior & miror quidlibet audendi anatomicis etiam æquam (ſcilicet) eſſe poteſtatem. Figuram 36. ex meis Tabulis 16. & 17. & 18. imo uſque ad ipſa figurarum ornamenta, compilavit. C. Vermem, cum a) parte oſſis jugalis, non verò, ut vult, ſplenii muſculi inſertionem refert, neque erit quiſquam, qui hanc pictuam pro muſculo habeat. c. Vertebræ primæ colli inferior pars bifido pedunclo, uti hic, verſus latera, non procedit. L. L. L. Hic novos muſculos extruit; verum qui fibrarum notricium ordines, proceſſus inter vertebrarum extimos exant, tendineo-ligamentoſo earum involucro adhærentes, am dudum ſunt cogniti intricatique cum complexo, tranſverſali ſpinalique muſculo. eeee. uno cum tegmine obvolvantur, æquali hoc aſpectu non cernuntur apices duplicium proceſſuum ſpinalium; verum ordine diverſiſſimo pro ſubjectis: quod ſi ait, velamen ſepoſitum ſupponi, aſperæ tum variorumque laterum emineant neceſſum eſt. De Fig. 37. aurem exprimente vitulinam, nihil, uti extra forum: minimè enim vitilitigator, vitulari ipſi concedo facile. In Fig: 38. & 39. & 40. ne vel hilum eſt, quod mutatis quibuſdam muſculorum faſciculorum lineis diductiſque in hanc, vel illam partem, carptim non eſt mutuatus, aut furatus ab aliis, quorum quoſdam, D^m. Cole, Wepherum, Peyerum, Willisium &c. ſine diſtinctione, momentoſa ratiocinii ſui interpoſita auctoritate, laudat, vituperat, corrigit cenſor vaniloquus, compertum autem, vel a limine anatomen ſalutantibus eſt, in tubuloſo œſophagi, ſto-

ſtomachi inteſtinorumque muſculoſo tractu, ubique locorum opportunum eſſe, varium quaſi fibrarum demonſtrare curſum; quinimo ab gula ad anum, pro ſyrmatis hujus varia ad partes connexione tendiniſque exterioris ad cartilaginum laryngis fauciumque velamina &c. ut & pro ſubjectis, collocari diverſimodè

Sed quid vos (VIRI NOBILES) pluribus morabor? qui Tab: mea 67. factitiâ Z. pronatoris quadrati ſitum in medio notare, etſi eum (ut ego Tab: 68. lit: B) in extremo brachii limite, ad carpum collocatum, vel tyrones noverint chirurgi; qui Tab: meâ 26. partes, quæ non viſuntur indigitare, auſus fuit; quid rei erit, quo minus hic triſui furfur venditans ſuum, far Eruditorum, imo & pium furari vereretur? toto enim ab iis Orbe diviſus Brittannico, tutum ſe credidit: quaſi verò? etſi enim ultimam, cretâ oblitus facie, fugeret in Thylen, cognoſcent inſequenturque raptarum gazarum domini latronem.

Ultimò; phyſico-medicus de purgationis methodo diſſerens, inteſtinalium glandularum hiſtoriam uſumque &c modulo pro ſuo, id eſt, errans multum (*erroneouſly*) deſcribens, Lectori & mihi, Muſis gratias! moleſtias creare deſinit, voce

FINIS.

Vide

VIdetis (VIRI NOBILISS. VIRI AMPLISSIMI) tribunali veſtro veſtroque ſubmiſſam limatiſſimo judicio, meam contra GULIELMUM COWPERUM, quâ ipſum criminis literarii reum facio, querelam, quam æquam vos juſtamque renuntiaturos nullus dubito, quoniam vobis ſatis ſuperque conſtare mihi perſuaſiſſimum habeo, ipſum, quo potuit modo, meos ſuppreſſiſſe mihique ſurripuiſſe partim partimque laceraviſſe labores. De quo ſcripturientium genere, D. ABERCROMBIUS, Scoto-Britannus (tract: cui tit: *fur Academicus* pag: 232.) Verum flagitium hoc meum, inauditum & atrox in Republica literaria, ludicrorum non verborum; ſed infamiæ ſtigmate excipiendum urgeo: puer enim bis ſit oportet, qui non videt, COWPERUM, vel qui molem iſtam, mentis adinſtar agitat, cum bibliopolis fœdi ſpe lucri indecentique gloriæ cupiditate fuiſſe pellectum, in noſtrorum bibliopolarum damnum meique non leve detrimentum. Si ad honoris culmen feſtinare decreverit, modeſtos legitimoſque incedat per tramites, non verò per devia clandeſtinoſque, in uſum nunquam, ſine ſcelere, vocandos cuniculos. Si forte quiſpiam regerat ipſum opus meum, minoris eſſe momenti, haſce ut quam mereatur vindicias: reſpondeo, me altum non ſapere, nec de memet ipſo ſentire gloriosè deque operis mei pondere coram vobis querelæ non prenſare argumentum; verum enim verò, id, quoniam ſurripere mihi molitus eſt, momentoſum ſaltem COWPERO & ſuis eſt viſum æſtimatumque: Ab anno enim 1694 quinto Martii, huic incubuit facinori; ut ex pacto, eodem die ab SMITHIO & WALFORDIO ſignato, liquet: *pour* (hæc enim ſunt ipſiſſima verba) 200. *Exemplaires, des figures de l'anatomie de* BIDLOO, *&* *d' imprimer la deſcription en Anglois* &c. i. e. *de tranſmittendis* 200.

exemplaribus anatomiæ Bidloo, & imprimenda ejus deſcriptione linguâ Anglicanâ. Lugeo ſortem meam doleoque vehementer indoctum hunc, vel quendam ſub ejus nominis larvâ latentem, invidum hominem, improbas in meas lucubrationes jeciſſe manus; lucubrationes (ſit mihi ſemel hoc dixiſſe, ſub veſtro auſpicio fas & integrum, publica cum, non unius Nationis & non emendicata virorum celeberrimorum teſtimonia proſtent) ab laudatis laudatas, quaſque nemo, niſi poſt longum temporis intervallum & ex mera, mihi potius, quam meis ſcriptis nocendi petulantia & indecora prurigine, deſignatus meus arroſerit hoſtis. Sed repererit rigidior cenſor COWPER, quod carpat, emendaverit hoc: ideone iſti huic ſciolo & nodorum in ſcirpo detectori, opera mea, tanquam ſub haſta miſſa & publicata, ſibi vindicare licebit? ſi qualecunque ergo velitis opus meum, meum eſt quodque meum veſtrâ ſententiâ, ut per æquos judices, mihi reddatur contendo; cætera viro erudito, modeſto, veridico indigna ſua ſunto. Ipſemet ſibi pœnam dixit, videte ejus epiſt: ad me. SI QUID ME INDIGNUM IN TOTO SIT VOLUMINE, AUT QUOD FAMÆ MEÆ OBSIT REPERIATUR, ID OMNE DELETUM VULT: agite itaque delete, adimite huic homini, cum hoc ejus centone, honorificum ſocii veſtri titulum: extirpetur membrum hoc, ne ſincerum trahatur corpus: chirurgus enim hic vulnera infligere, vos autem conſolidare ea poteritis, mihi facile. Alienum (VIRI NOBILES VIRI JUDICES) eripite, quo jam ſuperbit, impudenti huic graculo ornatum; fugate ipſum ad ſuum genus: quod ſi poſt hac ipſum deſpexerit optimè, egerit optime; diſcat, ut eius repulſa atque calamitate, mercari honeſtius, mutuari tutius, ſpoliare cautius omnis glorioſus ſcientiarumque egenus literarum fur & prædator.

Dedi Lugd: in Batavis Die XXVI. A. Secularis MDCC. LONDINUM.

GODEFRIDI BIDLOO,

Medic. Doct. Profeſſ. Anatom. Ordin.

ut &

Præſid: Colleg: Chirurg: Civit: Lugdunens:

DISSERTATIO DE ANTIQUITATE ANATOMES,

habita in Auditorio Magno,

Cum

Anatomicam profeſſurus, in alma Academia Batava inaugureretur.

ILLUSTRISSIMIS, SPLENDIDISSIMIS, MAGNIFICIS,

ACADEMIÆ BATAVÆ

CURATORIBUS

atque

AMPLISSIMIS, GRAVISSIMIS, PRUDENTISSIMIS REPUBLICÆ LUGDUNENSIS

CONSULIBUS,

ut &

Conſultiſſimis, ſpectatiſſimis Viris, qui ipſis ſunt a ſecretis.

Se

Suamque inauguralem diſſertationem

S. F.

GODEFRIDUS BIDLOO.

Magnifice Rector, qui medica Præclarè meritus de Republica, Anatomicam, ſplendore nominis Tui, decoraſti maximè; vir celeberrime.

Illuſtriſſime, Splendidiſſime Curator, qui ad omnem ſolidam Eruditionem, ſcientiamque reſtaurandam, augendam, ſtabiliendam natus & electus, Reipublicæ atque huic Academiæ fulcro es novo ac ornamento inſigni.

Ampliſſimi, Graviſſimi Viri Conſulares, Scabini, Senatores & vos, quibus inclytæ hujus Academiæ, vel urbis ſecreta, meritò, ſunt commiſſa.

Clariſſimi, Doctiſſimi omnium ſtudiorum Profeſſores, Collegæ Meritiſſimi.

Venerandi myſtæ, qui ad veram propagandam fidem, vigilatis indeſinenter.

Doctores, Fautores Cultoreſque, omnium diſciplinarum, Honoratiſſimi.

Præſtantiſſimi, Lectiſſimi Viri Juvenes; ſpes & decus Patriæ, Amor ac deliciæ meæ.

Auditores, omnium ordinum, Humaniſſimi.

Quam

Quamvis mihi meo memet ipſum modulo metienti, ſatis ſit compertum, quam longè familiaris mea loquendi ratio, ab auguſto, ſublimi ac maſculo antiquorum dicendi genere jaceat remota; ſatis ſciam, quam terſè & eleganter, illuſtriſſimo hoc in Athenæo, dicere conſueverint potentis Græcanicæ ac immortalis Romanæ doctores Eloquentiæ; ſatis & pluſquam ſatis comperiam, inſolitum multorum, tum facundia & dignitate, cum eruditione & pietate conſpicuorum conſeſſum virorum, dicentis perturbare animum, audebo tamen apud vos (Aud[s]: Ornatiſſ:) fretus humanitate veſtrâ; ſi quid in me deſiderabitur, verba facere, fateor impolita quidem illa & ſine nitore, plena verò debitæ, erga vos, reverentiæ: Cum itaque, pro more Academico, ex decreto Illuſtriſſimorum atque Ampliſſimorum Curatorum & Conſulum, qui me, ultra meritum meum, honorifico munere Profeſſorio cohoneſtatum voluere, aliquid ſit dicendum, in profeſſionis meæ initio, rogo vos; ut brevem, de Antiquitate Anatomes, diſſertationem auribus excipiatis non averſis: floridum ſanè & infinitæ varietatis argumentum: quinimo ipſis veterum rituum atque univerſæ antiquæ perſcrutatoribus ſapientiæ, condignam materiem: quæ, etſi pro dignitate ſua, parum à me exornabitur, vobis nihilominus & amænitate & utilitate, non poterit eſſe non jucunda!

Profundam Antiquorum ſapientiam, exuberanti priuſquam turgeret verboſitate, deos deaſque, eorumque myſteria, artium, ſcientiarum, virtutum, vitiorum, ſyderum regionumque deſcriptiones, Hieroglyphicis adumbraſſe characteribus, notis, numeris, figuris, iconibus; fabularumque non illepidis texiſſe involucris, neminem literatorum latet,

Bellandi Artem, per Minervam, aut Martem; per fœminam, ſerpentem manu navisque proram, pede prementem, Aſiam; Spei Numen, per adoleſcentulam, gradienti ſimilem; per Triangulum Deitatem; medendi artem ejuſque partes per Apollinem, Chironem, Æſculapium deſignari, non dubitant, qui Coptarum atque Orientalium gentium myſticas literas, hieroglyphica, allegorias, ſigna, fabulas & priſtinæ ænigmata doctrinæ, gryphos & ſymbola expedire didicerunt, ſenſumque eorum latentem atque mythologiam capiunt doctiſſimam.

Cum autem medendi Ars, ab infantia, ut memoriæ eſt proditum, præclara tantum ingenia & homines ſupra plebem erectos exercuerit: multa verò poſtmodum per ſecula, imperiorum rerumque communium viciſſitudine & injuriâ temporum, ſpiſſiſſimis obducta tenebris, delituerit; mirum nobis videri non debet, quasdam divinæ hujuſce artis ac ſcientiæ partes, renaſcentibus quandoque, cum literis, minoribus ſcientiis, oblivione fuiſſe quasi deletas, eaſque præſertim, quas, ut Anatomicam, plebi celatas volebant, quasve idololatriæ receptæ nimis apertè repugnare, aut alioquin improbiſſimo tantum labore confici, credebant.

Homines autem, ſtatim ab orbe terrarum condito, quorundam, in ſacrificiis, animantium corpora ſtudioſè & magna cum induſtria diſſecuiſſe, eoque ſenſu, rudem inſtituiſſe anatomen, tum ex ſacris, tum ex profanis voluminibus, ubertim confirmatum habemus. Primæva quidem ætate cum parvo beati viverent mortales, ſimplices ac puros ſiſacricandi fuiſſe ritus, gentilium multorum reliquiæ & ſcriptores evincunt; cum nempe,

Nondum pertulerat lachrymatas cortice myrrhas,
Acta per æquoreas hoſpita puppis aquas:

Thura

Thura, nec Euphrates, nec miſerat India coſtum,

Nec fuerant rubri cognita fila croci

atque;

In ſacris nullum culter habebat opus;

nec viſu horridus & mirificè infulatus pontifex, udas, immolatorum cruore animalium, vittas ſquallentemque barbam madentemque oſtendebat verticem.

Rejectis ethnicorum figmentis atque hallucinationibus fatuis, liquet, cognitionem corporum viventium & ita anatomicam quandam ſcientiam, antiquis fuiſſe notam: quâ autem methodo? quo cum ſucceſſu? quem reverâ in finem? & an primo Augures, Haruſpices, Sacerdotes, Magi, Sortilegi & Vates? an verò Medici, Philoſophi & Phyſici, anatomicum obierint munus atque corpora ſint perſcrutati, occultum planè & incertum manet eoque magis; quia poſteriorum ſtudia diu & adeo, circa hæc omnia, promiſcuè verſabantur; ut dictu non ſit facile, quibus eorum maximum, in anatomicis, encomium debeatur.

Ex ritè perlitandis ſolennibuſque ſacrificiis, Haruſpicina & Extiſpicina, hoſtiarum victimarumque mactatione, jugulatione, excoriatione, viſcerum rimatione, viſceratione ipſa; ex poparum, agonum, victimariorum, ſphragiſtarum aliorumque miniſtrorum officiis; ipſis imo ex inſtrumentis, ſeceſpita, venabulo cultriſque variis, conſtat, multas & exteriores & interiores corporum partes, ab initio fuiſſe notas & perſpectas: ad Aras quippe nec mutilatum, nec tabidum; ſed purum, lectum, integrum; quinimo, non prædatricis, ſed placidioris animal indolis, adduci permittebant ſacerdotes, haruſpices, flamines & re-

ges ſacrificuli : juxta poëtarum principes:

Nunc, grege de intacto, ſeptem mactare juvencos
Præſtiterit, totidem lectas de more bidentes

& ;

Victima labe carens præſtantiſſima formâ
Siſtitur ante aras.

qui ſacrificantes, victimarum exta, cor, pulmones, jecur, inteſtina, non manu contrectando rudiori, aut lacerando; ſed, ſollicitè diſſecando exempta, inque iis, ad ſuperſtitionem uſque, inquirendo, inveſtigatis obſervatiſque eorum ſitu, connexione, numero, colore, motu, ſtructurâ, ignibus, farre involuta, pretioſis idoliſque offerebant mutis ac nefandis.

Sacrificandi autem ritus, Diis certis & incertis, ſeorſum & conjunctim, publicè & privatim, quotidianis, urbis natali paucioribuſque exceptis aliis, cum peragi ſolerent horis, quibus vino, fideli omnium ſacrificiorum comite, pulte fritilla, thure floribuſque Deorum cultui, ex priſco inſtituto, moris erat ſatiſfacere, extra fidem eſt, creberrimis hiſce corpora immolata inveſtigandi occaſionibus hecatombiſque oblatis perplurimis, Anatomicam nihilominus ſolam, artium omnium, antiquis manſiſſe ignotam, intactam, non pertentatam; addite, quod ulteriori veritatis non eget indagine, homines, infantes eorumque, ut & piſcium, avium, ſerpentum partes, ſanguinem & oſſa Diis data execrandis, ingenti ac probata auctorum multitudine affirmetur. Viventium partes arte inſtrumentiſque auxiliatricibus, à ſeſe invicem diſjungere; extricatas, ab aliarum cohæſione, demonſtrare; de earum ſitu, numero, fabrica, uſu cæteriſque cognitioni animalis inſervientibus, diſſerere, ut in ſacrificiis factum conſtat, quis veri anatomico-

corum muneris, quis & hiſce Veterum, in anatomicis, peritiam, negabit?

Cadaverum, vel eorundem partium conſervationem, pollincturam, uncturam atque condituram quod ſpectat, Ægyptiorum, Arabum, Hebræorum, Græcorum & Romanorum Medicos, Cheirurgos & Unguentarios artem hanc, tantæ ad perfectionis tuliſſe faſtigium; tantos in iis impendiſſe ſumptus tantosque in iis ſuſtinuiſſe labores, teſtantur & ita teſtantur cadaverum reliquiæ & ſepulcralia monumenta, ornamenta atque donationes opulentiſſimæ, ut ne umbellam quidem utiliſſimæ hujus artis, noſtra poſſidere videantur ſecula. Quis etenim ſine ſacro quodam horrore & religioſa admiratione, viderit Memphiticas pyramides? quis divitis Indiæ? quis ſagacis Græciæ? quis ſuperba luxuriantis Romæ Mauſolea, arcas marmoreas, buſta, pyras, rogos, urnas argenteas, aureâ circumdatas coronâ fulgentique ornatas diademate, attigerit irreverenter? quis carbaſeas ſindones & aſbeſtinas faſcias? ac tot & tantos conſpexerit, cum indignatione antiquorum, circa cadavera exantlatos labores & diſpendioſam liberalitatem, quibus imperiorum vires fatigatas & exhauſtas fuiſſe, multoties legimus.

Balſamo, vitâ defunctos, condiendi ritus, utramque ſacrorum voluminum paginam, cæterorum taceo, adimplent. Spirant hic undique & undique ſpirant, altaris adinſtar Thymiamatis ac holocauſti, Domino ſacri, thus, myrrha, therebintina, aloë! hic redolent calamus, nardus, crocus, cedrus, caſſia! hic fragrant cinnamomum inter & ſuaveolentia aromata, ſtyrax, aſphalathus, ambra, ſuccinum! hic licet beata Hermonis in valle, purpureæ lambere rorem auroræ intaminatum! hic licet argenteum haurire, cum lunæ lachrymis, amabilem herbarum ſpiritum!

tota fertilis Judæa in lac & mel liqueſcit; omnis opobalſamo madens Arabum tellus, oneratæ adinſtar imbribus nubis; aut æſtuantis libano de colle Jordanis, olea effundere ſuaviſſima; ferax viretorum mons Galaad campos hortoſque ſuos, odorifero omni flore & folio, ſpoliaſſe videntur! flagrat, ardet & fumat univerſa ab Deo benedicta Terra, lignis corticibusque odoratis! ab Dan, usque ad Berſabee, innumeri unctionum modi; innumera ſuffimigiorum genera; innumeræ combuſtionum formæ, denatorum corporum cadaveroſum compeſcunt foetorem atque moerore torpentes, lugentium, nenias inter & luctiſonos leſſus, ludis novendialibus ſilicerniisque nondum refectos, refocillant conſanguineorum animos!

Nulla denique tam barbara (non enim de iis mihi ſermo eſt, quibus de luto meliore finxit præcordia Deus) exſtitit natio, quæ de condendis humo, vel ſepulcris, aut condiendis ambammatibus ac aromatibus, non fuerit ſollicita cadaveribus, atque hoc modo non aliquam anatomicæ cognitionem exercuerit: licet enim quidam populi, ab omni diſciplina & morum civilitate alieni, cadavera in profluentes abjecerint; aëri ſiccanda expoſuerint; arenâ radiisque ſolaribus torrefecerint; devoranda belluis aviumque objecerint rapacioribus; imo devorarint ipſi: Rationi tamen conſentaneum eſt, hæc cum diſcrimine corporum, vel eorum partium & in amoris teſſeram fuiſſe exercita & perpetrata, antequam terræ, communi tanquam matri, aut igni, tanquam numini conſervatori, offerenda ducebantur corpora; qui mos, penes Romanos, ſtetit viguitque diutiſſimè. Scythas, Aethiopes alioſque non ſolum reverenter habuiſſe demortuos eorumque inveſtigaſſe corporum partes; ſed gypſo obduxiſſe cadavera, hæc exterius, hoc modo, incruſtata ge-

geniorum deaſtrorum ornaſſe imaginibus vitreâque incluſiſſe columnâ etiamque defunctis libaſſe, ſacra feciſſe piamque præſtitiſſe curam, omnigeni commemorant ſcriptores: Immortalitati enim ſtudentes, omnem & politiores pariter & barbari populi moverunt lapidem; ut quoad ejus fieri poſſet, conſervaretur atque honoraretur domicilium illud, in quo, quæ inde demigrarat, vagula adhucdum & hoſpes, ut credebant, anima, tam nuper habitaverat: hinc veterum templa, delubra, fana, nemora, ſylvæ, antra, cavernæ, prata, littora, valles, trivia, fora & omnia loca publica, moeſtiſſimo inſonuere cantu multigenarumque apparatu ceremoniarum, inſolitoque flammarum tædarumque lumine ſplenduere, coruſcans ſacrariorum aurum & nitidum ſimulacrorum ebur fulgore verberante ſuo; hinc tot pretioſa corporum conditura inventa; hinc ſal, muria, lixivium, alumen, cedri ſuccus, bitumen, calx, acetum, mel & omnia, quibuſcumque alma tellus, ſub arborum & vegetabilium genere & ſpecie vigere, creſcere, frondeſcere & germinare, conceſſit, prædictum ſeſe obtulerunt in uſum.

Sed veterum inter exequiarum juſta, inferias tumuloſque inter & medicata cadavera, animum ſubit meum, non oleaceo cingendi folio, non atrâ populi, non lugubri cupreſſina ornandi fronde, non ferali cantandi tibiâ, non tædis, non fertis, non cippis, nec annulorum, aut numiſmatum acervo honorandi, non cincinnis munerandi, nec balſamo conſervandi, verum æternitati conſecrandi, anteceſſoris mei fatum! qui ſuperatis anatomices difficultatibus, etiam graviſſimis, nulli anatomicorum ſecundus, funere docuit, funere eheu! immaturo, quam fragile bonum ſit vita, in ipſis etiam juvenibus! cum autem de laude defunctorum quondam, niſi in publicis ſepulturis, nec ab alio, niſi qui

hanc

hanc ad rem eſſet conſtitutus, dici ſoleret, atque encomiaſtes ego frigidus & magnis viri impar meritis accedam; ſufficiat laudibus eum in ſepulcro non evaneſcentibus; ſed vivis & veris docuiſſe & dedidiciſſe mori. Hunc ego jam, vice ſecundâ ſequor anteceſſorem, Doctor ille factus fuit publicus Hagæ-comitum, deinde hujus Almæ Profeſſor Academiæ, poſt ipſum ego: ſed verecundo pudore dicam, an diffidentiâ, tingi vultum rubore ſentio, expaveſco, vereor etenim, ne, ut primæ, ita huic quoque palæſtræ alteri & inſigniori, inferiorem me nimis denuntient & ſtudiorum immaturitatem & ingenii imbecillitatem culpent & carpant Ariſtarchi & Apharei filii & nepotes, ſeveram quorum cenſuram, rigidum quorum judicium effrænatumque animadvertendi furorem tereteſque aures me (meritò ut opinor) reformidare confiteor: ſed & docentibus, non minus ac diſcentibus, ſua concedi tyrocinia, æquum ac juſtum eſt. Apud vos interim (Ornatiſſimi Med: Studioſi) qui defuncti viri beneficiorum immemores non eſtis, ſint doloris induciæ, quid vobis? quid omnibus artis noſtræ fautoribus? quid & mihi decentius? quam æternatis, ore pleno, ipſius elogiis, Chriſtiano hocce uti lenimine ac ſolatio! Nuckium relictâ mortalitatis ſarcinâ, vitâ omni ſolutâ viciſſitudine frui in æternum, cum Creatore ſuo.

Digreſſioni huic, ſi diutus, quam par erat, incubuero, ignoſcite (A: O:) & amori, erga defunctum, meo non difficiles veniam date!

Arguentibus, quæ modo dicta ſunt, de corporum diſſectionibus, rem ſacram, non verò ſpectaſſe medicam, reſponſum volo, partium membrorumque corporum rimationem maximè inſtitutam, ad eorundem pravam, vel bonam conſtitutionem dignoſcendam, cui præſertim uſui omnis &

ho-

hodierna inſervit Anatome: ita ut hic ſacerdos, vel ſacrificulus anatomicum egiſſe videatur: morbos autem & ægritudines ante Socratis ævum & ante bruta cæteraque animalia, humanum vexaſſe genus, negare piaculum eſt: miſeri qui aliter dicunt, miſerrimi qui ſentiunt aliter.

Quid, ſi concedam, Anatomen ex ſacris ad medicinam tranſlatam? Dei namque cultum veram fuiſſe ſcientiam & primam eamque breviſſimo, poſt creatum terrarum orbem, neglectam primorumque hominum inobedientiam, duplici, morbo & morte, ſupplicio exceptam, nemo non novit: ſi brutis inſuper belluiſque ab ipſis, artes humanum non pudeat ſuperbum didiciſſe genus, quid miramur, ſi Anatome verum Dei donum, verum ac unicum Medicinæ fundamentum, ſubſidium & munimentum ex ſacris ortum ac incrementum duxiſſe, aut primos homines & poſtea ſacerdotes, etiam à Deo arte præditos medicâ colligamus?

De partium ſpecifica ſtructura, membrorum uſu medicamentorumque in ipſis & circa ipſa diſſerere operatione, propriè & magis mechanophyſicum, quam anatomicum licet ſapiat; obſervate tamen paucis (Aud. Ornatiſs.) quid de hiſce rebus in ſuis fabulis docuerint, ſymbolis atque emblematibus expreſſerint, nec non in adagia tranſtulerint, doctiſſimi primævæ antiquitatis ſcriptores eorumque genuini interpretes & myſtagogi.

Palladem, videte, ex Jovis cerebro abſque matre prognatam; Dianam vix utero lapſam, partes matri implentem obſtetricis fratremque Apollinem, more gratantis, ſuſcipientem.

Chironem, notate, centaurum utroque licet parente natum immortali, vulnere inſanabili ſaucium Telephumque, ope Achillis, refectum.

Miramini mecum fabulæ vim & Medeam, Æſoni juventutem reparantem ſuam Plutonemque ab Hercule vulneratum, Pæone, Deorum medico, curatum: Huic addite Æſculapium, anguina pelle tectum, peſtiferum Romæ fugantem aëra, atque ab Jove, cum Hippolyto, arte reſuſcitato, fulminis ictu extinctum horrido!

Quid hæc aliud (Audit: Ornatiſſ.) quid hæc aliud? quam reconditiſſimæ, divinæ artis medicæ, inſtructiones, explicationes, interpretationes & quorundam ægrorum eventus indigitare veroſimile videri poterit?

Non opus eſt Oedipo, Sibyllâ, aut Deorum apparitione, ut enodetur atque tanquam ex intelligibilium abyſſo hauriatur, quid ſymbolicè veteres medici & ſcriptores per palmam; per ciconiam, portantem origani ramuſculum; quid per palumbem, laurum roſtro tenentem; quid per gallinam, cervum aliaque animantia; quid per papaver aut zizaniam intelligi voluerint: exprimi, nempè, hiſce hieroglyphicis, hominem, medicinam, experientiam, medicum ſagacem, ſanitatem, longævitatem, fertilitatem, venenum ejusque antidotum verum, omnibus fuit tum temporis & nunc quoque eſt notiſſimum.

De tota porro ſymbolorum, emblematum, lemmatum, parabolarum adagiorumque ſerie, hoc tantum hiſce addendum reor; de ſingulis, humani corporis partibus earumque miniſterio, apud omnium generum, omnium ſeculorum omniumque nationum ſcriptores ſymbola, ſimilitudines & adagia ſupereſſe: ut de poſtremis pauca proferam; quis nervos tendere; ad unguem perducere; cor edere; aperto pectore loqui; auriculâ mollior infimâ & multa hiſce ſimillima, obſcurè dicta putat, aut ænigmata & oracula Sphinge, Tripode, aut Trophonio digna cenſet?

Quo

Quo tramite, difficili nunc, facili mox & ſic vice & ſorte verſa, noſtrum pervenit anatomica ad ævum, dictu demonſtratuque tædioſum, anceps, longum eſſet nimis, quam ut hac diſſertatione, ad normam juſtæ hiſtoriæ poſſet memorari: ad uſum ergo ejuſque, artes inter omnes, excellentiam progredi, æquum erit.

Admiranda hæc ſcientia, Medicinæ dextera hæc, longè ſeſe nobis, ante cæteras artes, tum ab antiquitate & cultoribus Regibus, imperatoribus, ſacerdotibus viriſque ſapientibus, cum ab utilitate ac deliciis commendat rectè. Hæc illa eſt, ſuo decora lumine, lampas, quâ abſcondita animantium penetralia eorumque deteguntur machinæ artificioſiſſimæ! Hæc illa eſt conſtitutionis noſtræ fatidica proba; quæ oculis irretortis ac perſpicacibus, noſtram meditatur conſervationem; centum inſtructa manibus, ut quondam Briareus, centumque, ut quondam Argus, prædita luminibus; diva adjutrix, quæ omnibus artibus ſcientiiſque omnibus ferre ſuppetias non recuſat.

Omnes medicinæ partes, artes per ſe dictæ, ſive ea univerſaliter in cognitionem ac curationem; vel in theoriam & praxin; ſive in phyſiologiam, pathologiam, hygieinam & therapeuticam, vel in plures partes, & particulariter in Anatomiam, Chemiam, Botanicam, Cheirurgiam, Pharmaciam & ſimiles diſtribuatur, dividatur ſubdividaturve; ſolo omnes nituntur ſcipione anatomico, ſolo omnes ſuſtentantur atque fulciuntur firmiſſimo diſſectionum anatomicarum fulcro.

Quis hominum adeo in re medica hoſpes & ab veritate alienus, ut & hoc non concedat? quis omnium generum omniumque partium morborum cognitionem, cauſas, curationem & eventum alio de fonte, quam Anatomico haurire?

aliâ methodo indagare conabitur? ex partium etenim ſtructura, ſitu atque uſu medicamentorum operationes prædicit Anatome, diſtinguens ab Empirica, medicinam rationalem arcenſque hiſce ab ſacris profanum medicaſtrorum vulgus.

Nec deſidioſa, dum bella geruntur, cæteræ ut artes, domi manibus ſedet languetque vacuis; ſævienti Bellonæ, audet occurrere non armigera mea heroïna, intrepidum addens, terrâ marique acriter certantibus, animum, vulnera deſpicientibus ſanguinolenta, ſacrâ, utpote, fidâ atque peritâ ejus ſecuri, cheirurgorum manuductione.

Divinum hæc rabida gerit inter morborum agmina caduceum, lethiferos eorum nimios domans furores. Deformes reſtaurando artus; nativam conſervando pulchritudinem; demortuos penè vivificando ſpiritus, vitam mortalibus ſuppeditat alteram, durabilem, robuſtam, amabilem: Deo itaque, cultoribus adeptis & ſibi jure plaudit ſummo Anatomica!

Quid in ſacris præſtare valeat Chriſtianis anatomicorum labor, dicant fideliſſimi legum ac literarum divinarum interpretes Theologi, quorum præſens modeſtia debitas ipſis ferre vetat laudes: recitent, cantent illi tam veteris, quam renovatæ ſacros Eccleſiæ Hymnos, in quibus hominem, admirandam atque altæ capacem mentis creaturam ejuſque formam eximiam, ipſe creator Deus, ſuo celebrare, ſuo magnificare cum ſpiritu, non dedignatur! annuntient illi æternæ ſalutis præcones piiſſimi, gentibus omnipotentis opera hæc maxima domini! explicent illi, quid & quantum ſit, ad Dei imaginem eſſe factum!

Sacræ Themidi, æque ac ipſamet Juriſprudentia, inſervit Anatome: dum in depoſitione ac renuntiatione vulnerum ac percuſſionum, ſola Anatomicorum ſententia, definitivè reos damnat, inſontes periculis exſolvit: hoſce penes eſt,

in

in lite matrimoniali, de ſterilitate, ingravidatione, abortu, ut & de ægritudine atque dementia vera & ficta, judicium; hiſce de veneficis deque iis, quibus vita vi erepta, aut ſibi manum intuliſſe, ſuſpicio eſt, decernere licet ſolis. Ad forum anatomico-medicum confugiunt pariter prudens & dubius quiſque judex, cum accuſatorum de criminibus conſanguineis, amicis, patronis: ipſorum eſt, de ſuſtinendo equuleo, ubi de vita agitur incarceratorum ægrotantium, dijudicare; & ſic in pluribus.

Anatomicam ad Philoſophiæ ſtudium maximè neceſſariam teſtabuntur, indefeſſi ejus antiſtites, rerum naturalium acerrimi indagatores:

Famulaturas ergo huic date arti manus, cingite ejus omni honorifica fronde, flore ac folio, tempora! Phyſici, Mathematici, Architecti, Statuarii, Pictores, plaſtæ & quicumque porro ſpectabili ſub Mechanicorum atque Artificum militatis vexillo, dux etenim Anatomica menſuras vos & pondera, numeros rationes proportionum, quid & quo modo cuncta agant & agantur, ſola docuit.

Victas date huic arti manus! æviterna cantate ei elogia macrocoſmographi & aſtrologi; ex corporum etenim diſſectionibus, ex ſedula partium inveſtigatione earumque cum macrocoſmo convenientia; ab inexhauſta & perpetuò manante cordis ſcaturigine; ab leni vagulorum ductuum aquoſorum curſu, diſtributione & ſtillicidio, maria, flumina, lacus, ſtagna, voragines, vortices eorumque motum & mutationes deſcribere didiciſtis optimè. Ab minus mobili, ſolidiori ac terreſtri oſſium viſcerumque conſtitutione & ſtructura (ſileo quæ præter naturam occurrunt) delineare potuiſtis, quidquid terrarum orbis altitudinibus, aut profunditatibus viſibile, aut abſconditum poſſidet ſuis.

Quid de Planetis aliorumque ſyderum ſimilitudine ac commercio, cum vitæ periodis noſtræ? quid de meteoris, exhalationibus vaporibusque eorumque comparatione cum humoribus, lympha ſpiritibusque erroneis noſtri corporis commemorem! ſentio, ſentitis & vos (A. O.) me luculentâ hac comparationum & foecundâ memorandarum rerum materia, ab titulo diverti meo: contrahenda ergo mea ſunt vela, ne diſſertationis prætergreſſus terminum, veſtræ injurius videar humanitati. uno verbo, omnes & univerſæ ſciendi atque operandi artes & methodi, ſolam Anatomen, matrem, fontem & originem agnoſcunt & confitentur ſuam & veram

Quemadmodum almæ ſorores Muſæ vi ab omni degunt liberè, ita & vobis (Ornatiſſ. Med. Stud.) licebit, difficili abſque ſtudiorum formula; præſcripto abſque temporis termino; infinitis abſque omnigenarum ſcientiarum ambagibus & multivagæ lecturæ obſcura perceptione, ſacra divæ intrare anatomicæ; quæ vos, nec quæſitæ dictionis lenocinio, nec exculto verborum mangonio, aut feſtiva promulſide inеſcare: Sed ad ſua feſta, uſu ac eorum deliciis invitare conabitur: ex ingenuiis etenim & liberalium omnium ſtudiorum oblectamentis, hiſce utiliora, hiſce jucundiora, ſunt nulla: honeſtiſſimæ hæ ſunt voluptates, quæ nullum non hominum genus ad cognitionem ſui, mirum alliciant in modum! Polliceor itaque mihi, prout omnium diſciplinarum artiumque eſtis capaciſſimi, vos minimè aſpernaturos artem ſcientiam hanc, penes quam præcipua & vera omnium ſtudiorum, laborum ac lucubrationum merces eſt & beneficium: publico inſervire maximè; ab bonis atque eruditis laudari; ſibi, dum alii præmiis tantum nutriuntur artifices, eſſe præmio atque honore frui non mutuato. O! quid arte amœni-

us

us iſtâ? colligenti etiam, quam fruenti præclarâ. O! quid iſtis dulcius eſt deliciis? quibus vernante ætatis flore; quibus virilibus annis; quibus & caneſcente ſenectutis comâ, frui eſt decorum. Nobiliori quid animo nobilius & divinius! operis eſt, per excellentiam, divini artificis, interprete ac indagatore vero! vobis anatomicæ cultoribus licet (ſit verbo venia, Auditores) corda perſcrutari; vobis patent rerum arcana & ſolidæ arcis intellectus fores, vobis expeditus eſt, ad intricatos inteſtinorum gyros, aditus & levis & plana ad oſſium medullam ſemita. Vobis licitum eſt, ſed vobis ſolis, ſed caſta, ſed pura mente, de exortu hominis dijudicare. Veſtrum eſt, nunquam viſa demonſtrare; nunquam audita, revelare; vetuſtis novitatem; novis auctoritatem; obſoletis nitorem, obſcuris dare lucem: veſtrum eſt rebus gravioribus Deo ac humano generi utilibus, gratis, maximis; non verò nugis impalleſcere! ipſe ego, cæcutiens homo (liceat hoc de me ipſo, liceat citra ſuperbiam & humili dixiſſe animo) ſupra mortalem mihi videor aſcendere ſortem; quotieſcunque veram cujuſdam organi corporis humani texturam detegere ejuſque demonſtrare uſum, potens factus ſum. Veſtra tandem (ô! Anatomici) æqua eſt in manu, omnium notionum ac cognitionum omnium ſtatera.

De utilitate, præſtantia, amoenitate artiſque hujus ingenioſo, induſtrio atque venerando labore, plura hiſce connectere infructuoſum ac ſuperfluum foret, huic cum diſſertationis parti meæ contradicturum neminem ne gry quidem arbitrer: nullus etenim mortalium craſſiſſimo etiam ſub aëre natorum, qui aperta ubi viderit inſectorum, reptilium, aquatilium, volatilium, brutorum atque humana corpora, mirandarum attonitus machinarum apparatu ſplendido, non reſpuat, contemnat, rideat & rejiciat omnia humano extructa

cta ingenio artificia & inutiles & verè futiles labores. Dum enim Phidiæ jactant Jovem Elienſes Olympium; Minervam Athenienſes; Memnonii narrant Æthiopes prodigia ſimulacri incredibilia; dum Cilicis filius amorem operis concipit ſui eburneamque miratur virginem animatam; magiſtra artium, nutu unico, manum ubi cultello doctam applicat, omnium in ſe venerabundos convertit artificum oculos; quorum nemo non exclamat, ut quondam miratrix fama, ore Vopiſcanæ teſtis magnificentiæ;

Quid primum, mediumve canam? quo fine quieſcam!
Quid mirer primum! hic oculis, hic mente ſtupeſco!

&;

O! quanta, quamque ampla eſt tuorum operum Deus
Cauſa omnium ſapiens & opifex maxima!

Sufflaminor, vires inclytæ mihi gloriæ meritiſque ſufficientes tuis, denegatas experior ô! artium ſcientiarumque Regina Anatomica: Tuas auriloquis celebrandas rectius tradiderim rhetoribus virtutes, dum me Deo fautore, ad doctrinæ inſtitutionem tuæ accingam.

At tu mei intellectus illuminator ſacer & unice! mentem illumina! illumina mentem meam! miracula etenim & incomprehenſibilia ferè ſunt, oculis, quæ ſubjicies meis, caducis, terrenis, mortalibus! o! altitudo ſapientiarum & divinæ ſtimulus cognitionis, incita me, ut te demonſtrando, tuis in operibus, totus in te, qui omnia operaris in omnibus ſacroſanctoque triadis myſterio abſorbeor!

Si non quas debeam, quas poſſum, ago vobis A: O: gratias, quod me jucundiſſimo conſpectu veſtro ornandum ſuſceperitis; ſaxit Deus! ut, non infauſtis cœptum hoc meum auſpiciis munus, non indecorum ſit Nomini ſuo ineffabili, chariſſimæ Patriæ, inclyto huic Athenæo Urbique celeberrimæ, veſtro ſtudiorum ardori & mihi, qui hæc, ſed reverenter,

D I X I.

VIRO CLARISSIMO

GODEFRIDO BIDLOO,

Med. Doct. cum in Academiam Lugduno-Batavam ad Anatomices Profeſſionem vocatus eſſet.

EST aliquid ſuperi flammantia moenia mundi,
Sidereaſque alta ſcandere mente domos.
Pleïdas, Hyadas, claramque Lycaonis arcton,
Aſtrorum, ac varias enumerare vias.
Et natale ſolum pluviarum, & fulminis ortus,
Scire, & quas gremio terra recondit opes.
Plus tamen eſt parvi ſecreta recludere mundi,
Munere cœleſti quem gerit intus homo.
Ignea vis animi totos diffuſa per artus
Præſidet, & ſummi Numinis inſtar habet.
Hinc juvat arcanos cordis penetrare receſſus,
Et quæ purpurei ſanguinis orbis agat.
Multa ſuper ſtomacho juvat, & ſuper hepate multa
Diſcere, tum cerebri quæ fovet ipſe ſinus.
Quid venæ, ac nervi, geminique in pectore folles,
Et quæ ſub craſſo plurima ventre latent.
Membraque præterea, quibus inclyta fabrica conſtat
Corporis, hæc mira condidit arte Deus.
Nam ſublime caput, ſumma regione locatum,
Hoc vultu cælum quod tueatur habet.
Hinc aures geminæ, geminique hinc luminis orbes,
Mira volubilibus lingua diſerta ſonis.
Brachiaque in teretes digitos abeuntia, quorum
Munere multiplici ſe probat arte gravem.

Cruribus, ac plantis hæc fabrica nixa columnis
Et ſtat, & hinc alium ſe movet uſque locum.
Talia victuris BIDLOUS *dogmata chartis*
Edocuit, famæ tradidit illud opus.
Ille Machaonia dudum celeberrimus arte,
Quem mors, morborum quem ſtupet ægra cohors.
Mirantur multos ſibi quos Libitina dicarat
Ereptos avidis faucibus eſſe viros.
Haga Ducum pridem, ſed nunc quoque Regia ſedes,
Hunc Phœbi comitum nunc tibi, Leida, dedit.
Pande, precor, patulas felix Academia valvas,
Hoc etiam titulis hoc decus adde tuis.
Lætior hinc triſtes poteris ſarcire ruinas,
Quas NUCKI *fato es vulnere paſſa gravi.*
Fallor? an exultat Hygieia? an ridet Apollo?
Ominor hinc cœptis omina fauſta tuis.

JOH. LOMEJER,
Eccleſiæ Zutphanienſis
Paſtor, Hiſtor. & Phil.
pract. in Illuſtri Schola
Prof.

CLARISSIMO ACERRIMOQUE

VIRO

GODEFRIDO BIDLOO,

PROPEMPTICON,

Cum in Almâ Academiâ Lugduno-Batavâ, poſt habitam de

ANATOMICES ANTIQUITATE

ORATIONEM,

Medicinæ Anatomicæ Profeſſor Inauguraretur.

AMſtela quem genuit, quem nutrivere Sorores
Aoniæ, & plenâ pavit Apollo manu;
Quem, poſt emenſos ſtudiorum mille labores,
Ingenio & Linguâ candida Suada beat;
Haganum doctâ mulcebat voce Lyceum,
Corporis humani ſacra ſtupenda docens.
Sed cum res hominum nullâ in ſtatione morari,
Et fluere incertâ mobilitate ſolent,
Illum, dum fructu ſeceſſus gaudet amoeni,
Et dulci gremio nobilis Haga fovet,
Mirabunda notans fœcundi pectoris ignem,
Palladis auſpiciis inclyta Leida rapit.
Parendum eſt; ſic fata jubent. I præpete pennâ;
Incipe ſublimi tendere ad aſtra viâ.
Stare loco neſcit volucris vis lucida mentis,
Sed motu fervens ulteriora petit.

Sic tu, cum Batavûm linquis nitidiſſima Tempe,
  Parnaſſi properas per juga ferre gradum:
Ut Leo frondoſæ vallis de fronte recedens,
  Ardua Gætuli culmina montis addit.
Perge bonis avibus Spartam exornare colendam;
  Non deerit genio viſque vigorque tuo.
Nos te proſequimur votivi carminis aurâ,
  Te Mecenatum ducit amica cohors.
Ite bonæ Dryades, vicinæ Numina Sylvæ,
  Contexant veſtræ florea ſerta manus.
Ite leves Fauni, feſtas celebrate choreas,
  Ite, profecturo fundite vota viro.
Et tu, Rhene Pater, lento qui volveris amne,
  Ne miti tardes obvius ire gradu.
Hoc duce adeſt madidis redivivus Pegaſus alis,
  Moliturque novi jam tibi fontis opem;
Ut turgens iterum pleno tuus alveus ore,
  Ubertim vivas in mare fundat aquas.
Erige te læto ſplendens Academia vultu;
  Intrantem placido ſuſcipe Diva ſinu:
Cumque, tuas implens Mellitâ voce cathedras,
  Prompſerit æthereas cordis & oris opes,
Sectricemque tuis Nympham ſacraverit aris,
  Priſcam ejus Patriam progeniemque docens,
Aſpice ſurgentem Procerum Pubiſque coronam,
  Aſpice, ut atrecta gaudia fronte notent;
Dum ſecum reputant, quo lumine mentis acutæ
  Incoeptum pandens irradiârit opus:
Hinc ſibi gratantur, tanti Moliminis Artem,
  Promitti facilem lucidiore via.
Artem, quæ ſacra ducens ab origine formam

Mor-

Mortales multa cognitione beat,
Et ſe noſſe docet; prima unde ſcientia Veri,
Atque imbuta Deo mens generoſa micat.
Hæc Sophiæ fax eſt, Medicinæ nobile fulcrum,
Quêis nitidè affulgens, ut Cynoſura, præït.
Excipite, ô Juvenes, fauſto modulamine Myſtam,
Qui veſtrum ingenuo jam ſale pectus alet,
Et propriis Veterum monumenta laboribus ornans,
Artis delicias ore manuque dabit.
Plaudite Leidenſes, Lauro ne parcite Muſæ;
Condecoret meritum digna corona caput!
Invidiæ atque odii virus domat optima Laurus;
Contra vim bruti fulminis ipſa viret.

D: LIEBERGEN.

JOANNIS FLUD A GILDE, HAGIENSIS, J. C.

AD

GODEFRIDUM BIDLOO:

Cum in Athenæo Batavo

ANATOMICA PROFESSURUS INAUGURARETUR,

GRATULATIO.

Ille minor mundus, rerumque auctoris imago
Æthera jam, ſoliſque vias, cælique meatus
Norat, & ingentes nimium properarat ad orſus,
Cum, quo ſeſe intra conſpirent cuncta tenore,
Ipſe ſibi non notus homo nil cerneret. Audax
Nempe Syracoſii ſenis altum machina Olympum,
Et rutilas dedit arte faces, quando intima nondum
Viſcera, & humani mirandus corporis ordo
Securis perſpectus erat. Spirantibus extis
O quam vana fides! Quanam præcordia lege
Inque uſus nunc hos, nunc & flectantur in illos,
Quis quondam agnovit riſu fædandus aruſpex
Factus aruſpicibus forte obvius? Iverit olim
Pæonio Chiron Grajis ſpectandus amictu
Phillyrides, Amythaoniuſque in ſe ora Melampus
Verterit admirantum, ipſisque Aſclepius aſtris
Additus: Obſeſſi cæcæ caligine mentis,
Quis motus membra intus agat, quo ſanguine corpus
Humanum ſaturet, præſtet quo tramite robur,
Non videre. Labor fuit ille nepotibus olim

Nem-

Nempe relictus, & extremi hæc induſtria ſecli
Noſcere, & occultum naturæ accedere limen.
Ergo pulſa animis poſtquam jam ignava receſſit
Barbaries, lucemque novam fugere tenebræ:
Primi Fallopius, paribusque Veſalius armis
Tegmina diripiunt membris, & viſcera pandunt.
Semita tum patuit tenuis, qua coepta moveri
Majores ineunt hominum primordia ſedes.
Vivimus hoc prognati ovo, par omnibus hæc eſt
Conditio. Taline natat modo carcere clauſus,
Qui late imperitet populis, aut maximus olim
Ingenio obſtringat meritis ingentibus Orbem!
Hæc aurora diem præceſſit; & inde ſecuti
Fabricius, magnum Romæ olim & nobile nomen,
Sanguineique ſciens curſus Harvaeus, & illis
Judicio, majorque nova Veſlingius arte:
Germanuſque Stenon, & par majoribus acer
Malpigius, Latiæ decus altum, & gloria terræ.
His imas labor aſſiduus reſerare latebras,
Sanguinis & varios latices cognoſcere, & omne
Alituum, pecudumque genus tentare, nec olim
Inventis explere animos. Mirabile ſummi
Sic opus artificis tandem vix nota recluſit
Clauſtra patens oculis: & qua cor regnet in arce,
Et quo quæque modo ſibi pars alimenta miniſtret,
Et quibus inde carens ſuccu moritura reſidat.
Hæc Coo ignorata ſeni, atque inviſa Galeno;
Nempe novo ingentem perfudit lumine mundum
Fax læta, heroaſque tulit ſuper æthera; donec
Extulit os ſacrum, Phœbo digniſſima proles;
Ille renaſcenti qui DRELINCURTIUS *ævo*

Ad-

Adſtat, Apollinea redimitus tempora fronde.
Quod ſi intentatum quidquam, cunctiſque negatum
Abſcondat natura parcus, hic monſtret. At annis
Jam ſenior Batavûm, Europæque adeo omnis in uſus
Poſcit opem. Tu par oneri, tu denique tanto
BIDLOE, *Alcides ades alter, maxima Phœbi*
Cura, potens herbis, cæcisque latentia fibris
Corpora ferre ſagax non viſi in luminis oras.
Altera ſic ſummis addit te fama virorum
Ordinibus, ſacræ tandem ſic Palladis ornas
Templa, perorantem tales decuere cathedræ.
Amſtela, nempe parum eſt, & quod dedit Haga, nitoris,
Hoc decus, hoc veræ quodcunque eſt laudis, Apollo
Confert, inque ſuum fundit non parcus alumnum.
Illi equidem ante alios dudum dilectus & hauſtus
Interioris aquæ guſtaſti, & pocula frontis,
Et queis VONDELIUS *quondam ſe proluit undis:*
Ille poteſtates herbarum, artemque ſacratam
Monſtravit. Sortis domitrix ea munera virtus
Largitur, penſatque tuos non falſa labores.
Scilicet hæc Divis felix præſentibus ætas
Et pretium laudi ſtatuit ſua præmia ponens
Artibus, atque negat ſolum nil ſcire beatum.
At tu, facundo cujus pendebit ab ore
Lugdunum, antiquis merito par nomen Athenis,
In cælum tantorum haud unquam indignus honorum
Fer Batavos, urbemque ſacram: Phœboque monente,
Vive Machaoniæ ſolamen dulce cohorti
Eloquio præſtans. Sic fama in ſecla ſuperſtes
Stabit, & æternis ſic conſecrabere faſtis.

F I N I S.

GODEFRIDI BIDLOO
ORATIO,
In funere
VIRI CLARISSIMI
PAULI HERMANNI,
Med: Doct. & Botanices, ut & Collegii Practici, in Acad: Lugd: Bat: Ordin: Profeſſoris;

Dicta,

Pridie Kalendar: Martii CIↃ IↃ CXCV, in Auditorio Magno.

MOESTISSIMÆ MERITO

FAMILIÆ

HERMANNIANÆ

ORATIONEM HANC SACRAM FACIT,

G: BIDLOO.

Magnifice Rector ;

Illuſtriſſ: & nobiliſſ: Acad: Curatores hujuſque civitatis almæ Magiſtratus ampliſſ ;

Paterni nominis virtutumque, Deo favente, hæredes tenerrimi ; Ornatiſſimi & Spectabiles Viri, quos vel idem ſanguis, vel affinitas Paulo Hermanno conjunxit ;

Clariſſimi Profeſſores ;

Reverendi divinæ legis Præcones, Interpretes ;

Doctores, Candidati, Studioſi ſingularum Facultatum, optimi

Cæterique auditores omnium ordinum Humaniſſimi.

LUctuoſus hic apparatus, triſtia, lugubria, funeſta hæc inſignia, atrati parietes, nocti concolores cathedræ, horridè conſpicua ſubſellia veſtiumque adſpectus mearum moeſtiſſimus mutum me & elinguem ſi reddant, quis mirabitur? unica etenim doloris prærogativa, ſilentium eſt. Scilicet non una & quidem Regia clades, maxima licet toti Chriſtiano orbi, ſuperbientem ac ævo nimis invidam noſtro, libitinæ placavit tyrannidem! publicæ privata adjungi & laurus lauro connecti debuit. Moerore circumfuſus acerbo, voce vix viva, ſermone vix compoſito Hermanni valeo deflere fatum, ach! ſi ſilere liceret; ſed quis tanti in obitum viri ſalva tacet pietate; dum igitur mediocritas mea Hermanno, non tantum ex Senatus Academici decreto, ſed & & amiciſſimo animi impetu, perſolvere ſtudet officium, officium eheu! ſupremum, rogo vos (*Auditores*) ut me, non non me, ſed Hermannum, quem vivum quaſi ac dicentem audituri eſtis, non dedignemini, auribus excipere benevolis.

Non hic ingenio laborandum, cum materia nimis abundans, ubi meritorum ſumendum principium probè notet, ubi exitus evolvendus ipſa ignoret. Nulla hic opus eſt virtutum exaggeratione encomiaſtica; ex ſimplici namque & nuda earum commemoratione, ſatis ero prolixus. Peroravero, ſi vel ſolum defuncti nomen enunciaverim; imitabor autem potius pictores geographicos, qui parva in tabula totum depingunt orbem, non ut æquent; ſed ejus tantum exhibeant imaginem.

Celebramus debitoque proſequimur honore (*Auditores*) ſacros viri quondam pii, eruditi, conſummatiſſimi in quavis medicinæ parte, artium cultoris honeſtarum genuini, Pauli Hermanni manes, quem nuper

Abſtulit atra dies & funere merſit acerbo!

cum autem ab primis, noſtra uſque in ſecula mos viguerit, ut accurata ratione virtutes & acta piè defunctorum recitentur, atque publicè interſit, ut quales exſtitere in vita homines non privati, narretur, Hermanni noſtri characterem & ex multis quædam virtutum ejus ſpecimina delineare conabor, ut apud vos & poſteros ejus nomen, vita, munus, mores, ſtudia, mors, exempla & incitamenta ſacra & veneranda ſuperſtent æternum.

Natus eſt anno milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo ſexto, menſis Junii trigeſimo, Hallis Saxoniæ, parente pio, literato, prudenti, cancellario ab ſecretis, Joanne Hermanno & matre Maria Magdalena, eccleſiæ civitatis antiſtitis filia meritiſſima; Paulus noſter, qui fratrem unicum, juvenis ejuſque memoriam, bello deletam, amiſit, ſororem verò unicam viro, Saxoniæ duci miniſtro, nuptam ſuperſtitem reliquit.

Abſolutis humanioribus liberalioribuſque tam literis, qnam artibus, ſtudiis incubuit Theologicis & tranſitoriè medicis Wittenbergæ, Lipſiæ, Jenæ, annum ætatis impleverat decimum & octavum, antequam ſeſe medicinæ tradere auſus fuit publicè: patris enim ante obitum, qui Theologum volebat filium, clanculum tantum, imo & furtim huic arti operam dederat: ab incunabulis autem, qualis poſtea fuit, eum augurabantur futurum, rei herbariæ primates: aquis namque immerſus, plantas inſpiciendi avidus, decem annorum puer obiiſſet, niſi Deus ipſum mirificè periculo & torrenti ſurripuiſſet

Ad doctoralem Philoſophiæ ac Medicinæ gradum anno 1670. Patavii evectus, noſtrum viſitavit Athenæum, doctiſſimarum inſtitutionum Clariſſimi C. Drelincurtii ſedulus auditor.

Poſt

Poſt varias terrâ marique peregrinationes, poſt abſolutum in Italiam iter, ubi in heroum artiumque ſcientiarumque urbe genetrice, orbis compendio, Roma didicit docuitque primò, quid procera præſtat vili viburno cupreſſus: miricis laurus, roſeta ſaliuncis, &

Lenta ſalix quantum pallenti cedit olivæ:

quo ab momento Triumphettum, Vialium, Tillium, viros eruditos, Botanicos ſummos, meritò ſibi & arctè conjunctos habuit.

Poſt immenſos labores, ſtudia, lucubrationes infandas, Hollandiam iterum & tandem Indias petivit orientales, anno 1672. menſis Junii ſexto, titulo ab ſocietatis Indiarum ſpectatiſſimis gubernatoribus, inſulæ Zeylanicæ medici, decoratus. Hiſce allapſus oris, omnibus inſerviens ſtudiiſque nimium indulgens, morbo corripitur graviore non ſemel, quibus ſuperatis, uxorem duxit in Zeylania, Iſabellam, Medioburgi, patre Petro Borman natam. Hæc difficili ex partu octimeſtri, nono poſt conjugium menſe, fato ceſſit. Matrimonium contraxit ſecundum, ejusdem in inſulæ metropoli, Columbo, cum Anna Gertruda, Joannis Frederici Stomphii, Palatini primò, tum verò temporis, Jaffenepatnamiæ, fideliſſimi gregis Chriſtiani paſtoris & Annæ Margaretæ Hachtmanni filia, ex qua pignora videmus, quæ ſoſpitet & conſervet orphanorum tutor divinus! utriuſque ſexus duo.

Quæ nihil eorum, aures, quæ pepulere ſuas, tacet fama, cum veri nuncia, alteris ex mundi plagis, orbi annunciaret literato, virum probum, eruditum antiqua & inaffectata integritate veterumque Germanorum moribus ornatum, in promontorio Bonæ Spei primò, poſtea barbaros inter Malabaricos alioſque ineffabili alacritate rem, octo per annos, excoluiſſe herbariam, diffuſiſſima pollere doctrinâ, practi-

cam

cam exercere medicam, Chimicis operationibus rerum medicarum interiora perſcrutari feliciſſimè; non neglexerunt illuſtriſſimi Acad: Curatores & hujus urbis Conſules, vigiles ſalutis noſtræ excubitores, Paulum noſtrum, anno hujus ſeculi ſeptuageſimo nono, ad Botanices profeſſionem vocare.

Venit ille viditque virum Academia, nullâ ſimulationum & diſſimulationum larvâ indutum, virum erectum, candidum; vidit & (nam rarum eſt) admirata ſtatim eſt, omnem jactantiam & ſervile vitium, adulationem, ab probo homine vultu & factu caſtigari cenſuitque Hermannum quavis laude præſtantiorem, quovis livore ſuperiorem, quovis munere digniorem Academico.

Vix pede terram preſſerat Batavorum, paradiſe, tuam, te quin aquagigiis, Hypocauſtis, foculis eorumque ſubterraneis ornaret & inſtrueret ingenioſiſſimè, ut nempè quæcunque alit terra mater, in te contemplari daretur ubertim; arte efficiens ſua, ut nix æſtate rigeret, hiems vernaret floribus. Ipſo præëunte, ipſo duce, fervet mox in Botanicam plurimorum virorum ſplendidiſſimorum amor & deſiderium: mox Mecœnates, fautores, amicos habet illuſtriſſimum Portlandiæ Comitem; legationibus conſpicuum multis veterique defuncto conjunctum benevolentiâ, Jeronimum Beverningium; pluribus ſpectabilem muneribus pluribuſque inſignem ſcientiis Conſulem Nicolaum Witzen; fide, in patriam, inconcuſſa, ampliſſimum Ordinum Hollandiæ quondam Syndicum Caſparum Fagel; Regiarum, Optimi Principis Guilielmi, præfectum acerrimum, horticulturâ ſtudiiſque imbutum politioribus, Danielem des Marets innumeroſque alios, proceres, eruditos, artium antiſtites, qui ejus ad normam florum & horticulturæ ſtudium, multa

non

non ſine voluptate, excoluêre & excolere non deſiſtunt.

Evolvit ordine, de re pariter botanica ac medica, ſtupendam ſuam cognitionem, doctrinam diſtinctam, experientiam incredibilem. Accurrunt, advolant, omni ab orbis parte, ſtudiosi, imitatores, admiratores. Reviviſcunt, cum horto publico & florent cum principum, ubique privatorum innumeri. Teſtor vos, non vivos tantum botanophilos; ſed & vos, ſacros Theophraſtorum, Cæſalpinorum, Cluſiorum, Bauhinorum, Ruelliorum, Dodonæorum, Ferrariorum manes! ruptis, videte, audite, monumentis ſepulcralibus, quem novit & laudat uterque polus & omnis frugifera tellus adorat. Audite medici, practici, chimici, & qui porrò ab medicinæ adytis non eſtis excluſi, ſequimini mecum Hermannum regna perreptantem, perluſtrantem, inveſtigantem univerſorum medicamentorum. Quæcunque etenim omnium rerum conditor, ſuo ſub ſole, medicinæ, depoſuit in uſum, ipſius fuere examini ſubjecta. Pandit irradians ſuas natura opes, nullis reconditas clauſtris, impedimentis, repagulis. Hermanno vaſtiſſima pretioſorum regna mineralium gazophylaciorum abditiſſima ſua aperuêre latibula. Rutilant, ſplendent, fulgurant in ſinu tenebrarum ſperantque ipſius ab manu, nullâ foedata avaritiâ tractari aurum, argentum, omnia metalla eorumque initia & genera. Non flammas abſcondit ſuas pyropus; caeruleus ſquallore tegi non amat ſapphirus; nobiliori gemmarum oculo adamanti claudendi, nec verſicolori jaſpidi fugiendi ſpes eſt. Conjungunt ſuum, chryſolithus & igniti candoris carabunculus cum berilli & ſmaragdi ſplendore, jubar, imis ut in terræ viſceribus ſulphura, ſales, chriſtalla eorumque rudimenta, compagines, ſtructuram, accretionem, formarum particularumque mutationem videat myſta medicus. E-

ructat gratanter ſuas, ut ab eo purificentur, aurifluas Tagus & Pactolus undas. Margaritarum Indus onuſtus ſpolio, pretium non leve laborum, lætus ipſi offerre non moratur. Ipſe rigidus & borealis mundi cardo, tremenda cujus ſub nocte, æterna cujus ſub hieme & ſalum procelloſis inhorrent tempeſtatibus, ſua adfert ipſi dona examinanda.

Sed ô! quam longè, quam latè exſpatiatur ejus inter mirandum animus, dum nos, amœniſſimo in vegetabilium regno, docet per genera & ſpecies, per ſynonimiam & faciem; arbores, frutices, plantas, herbas & quæcunque herbarum generi adjungi poſſunt eorumque ſemina & virtutes dignoſcere. Dum odore pluſquam ſabæo amabili ſpiritum reficit diſcentium. Dum pudicam nobis Anthuſam ſuam, ſuaviſſimos inter innocuarum avicularum cantus, murmura inter ſuſurrantia, ſibilantia aquæductuum fontiumque Zephyro circumvolitante cæterâque ſilente ventorum turbâ, meſſem ſuam, telluris ubertatem laudantem, laboris ac ſpei non illuſæ frugalitatem colligentem, oſtendit & monet gelidam, quæ planta Septentrionis odit animam, quæque, ſpreto frigore brumali, vireſcit, calido amoto aëre melius, quaſve ſicca, quaſve humore ſatura alit terra plantas hic & alibi locorum.

Cedat! cedat variegato hujus Deæ nitori tricolor pluviarum nuncia. O! dignam, quam tu exercuiſti, Hermanne, horticulturam ſapientibus, principibus (taceo ſapientem, ſed poſtea abjectum nimiſque decantatum Regem; taceo trabeatam furiam, ex imperatore olitorem) dignam non tantum tum Adonide, Attalo; ſed Epicuro, Scipione Africano, Catone magno. O! beatam in vegetabilium regno vitam; homine libero dignam agriculturam! felices non tantum penſiles, Babelonicos, ſed & ab ipſa natura inſtructos hortos,

tos, ſylvas & frondeſcentium genus: non enim perfectam ſui imaginem, ſublimes inter palatiorum columnas collocavit Deus; non eburneo inſidentem & aureo ſolio, humani generis matrem ſalutavit poſteritas; ſed paradiſi perambulantes areas hortenſes afflavit ſpiritus creatoris mutuo, innocenti & divino flagrantes amore, ſponſum novum ſponſamque novam.

Non tantum mineralium & vegetabilium perluſtravit imperia; ſed & indefinitarum formarum, virtutum & ſtructurarum animalium, ab homine blattas uſque & ad tineas perreptavit regni longitudines latitudineſque. Nullum volatilium genus aufugere ejus examen aptum ſatis & agile repertum eſt unquam; turbine licet velocius impetuoſo.

Nulla reptilium ſordida progenies, ſerpendo tam abditum, tam obſcurum invenit locum, ut Hermanni ſeſe manui ſubduceret. Nullum monſtrum, aut quadrupes ferox ſive, ſive velox; nullum amphibium animal ſeſe ipſi abſcondere viſum eſt: ipſum quin pelagus ejuſque in immenſum porrecta brachia, operari videbantur, ut marina, fluviatilia, lacuum paludumque animantia ipſi ſtarent perſcrutanda.

Heus! heus! cives & hoſpes, non enim verba vendito, intrato mecum inſtructiſſimum Hermanni theatrum, ferax ut animalium & monſtrorum, ita fertile omnigenarum eſt artium & ſcientiarum. Ne exhorreſcas, non enim nocent hic, exceptâ invidiâ, terribilis ſtructuræ animantia; conditura quippe veneno, non linguæ numellam impoſuit. Ex omnibus, quæ ſol oriens, quæque & occidens novit, ſedulam poſt & indefeſſam partium diſquiſitionem, docuit eligere ea, quæ Medicinæ inſerviunt Curatoriæ, deditque primus, Materiæ Medicæ fundamenta & exercitationes me-

 thodo

thodo percipere non inextricabili. Imcomparabilem quem & inimitabilem laborem, honorarii muneris augmento dignum cenſuêre, ampliſſimi Academiæ Patres; ſtimulo nempè equum admonentes generoſum, magiſtro jam nunc ſponte & alacriter obſequentem.

Felici ſua indagine menſtruoque ſubtili, nunc lapides liqueſcunt, nunc liquores lapideſcunt. Nihil ipſi inexploratum. Ille ſolida ab fluidis ſejungere & manu & igne noverat rectè, explicuitque in indefinitis animalibus rationes mechanicas, quas propter hujus cor, illius hepar, alterius cerebrum huic, vel illi mederetur morbo.

Quid egentibus, quid præſtiterit pauperibus, declament noſocomia atque in viis viciſque vilioribus refectorum ſexcenti. Quod præſcribebat, exhibebat, fideli ſua compoſitum manu, pharmacum; ſed ſine imputatione, ſine computatione, ſine rumore, neque ut, eo nomine, vulgo placeret, praxin augeret & hoc modo altera manu diſpendium reſarcire, exæquare, aut compenſare in animo haberet.

Academiæ Rector merito creatus cum foret, aliis ſeſe potius poſtpoſuit collegis, vir ſincerus & ab omni faſtu liber viſuſque eſt regi verius, quam aliis imperitare Senatui Academico ab ſecretis, ut agebantur probè, non ex mente ſua, ſed ordinis arbitrio, membranis acta mandabat. Improbas obſtrigillandi, moleſtas cavillandi, futiles altercandi artes ne nomine quidem tenus, æquiſſimo litium judici innotuerant. Sive etenim, reſtauratis tribus Regnis, Regem inviđiſſimum *Gulielmum*, invictiſſimum, excepto Reginæ mortis caſu, O! recrudeſcentem optimæ Reginæ funeris acerbitatem! ſive igitur ſereniſſimum Regem, Univerſitatis noſtræ ſupremum Curatorem, Rector & Orator ſalutat; Maetſii ſive celeberrimi funebrem celebrat diem,

ſem-

ſemper unus; ſemper idem; probus, doctus, non aliud ore promens, aliud corde condens.

Non ſolum domi, commodiſſimos intra Academiæ parietes & ſuos, munus & officium excoluit; ſed ferias arti impendens, exteros rerumque medicarum ſacra palæſtraſque viſitavit: Non ardens & igneus æther, nec aquoſus Orion; non montium præcipitia, non marium, gurgitumve rabidi curſus, nec avia ſciendi ejus cupiditati terminos unquam poſuêre.

Vidit & obſtupuit, viſo auditoque Hermanno, omnis Gallia; non urbanitatem, non benevolentiam ſolum erga ipſum teſtata; non mellitis tantum ac adulatoriis blandiſque verbis, ut leviuſculæ genti mos eſt, ipſum excepit, ſed re ipſa & debito honore condecoravit: Dum enim Rex ipſe aquæductus fonteſque in horto Verſalienſi, apertè ſalientes, reperiſſet ſciſcitareturque, cui hæc, non niſi principibus ac legatis offerenda, præberentur ſpectamenta? reſponſum tulit, fieri hæc juxta mandata regia, in honorem principis, principis nempè Botanicorum ſalutavitque comiter Ludovicus peregrinum, qui ab omni ambitione alienus, nunquam honoribus inhians ſtrepitumque ridens famoſum, potius vitavit, quam adiret regem maluitque cum Fauconio, Redi, Turnefortio, Maniolio artis ſuæ gnaris, confabulari, ipſo quam colloqui cum Rege faſtuoſiſſimo.

Peragravit Britanniam; fertilem quam & feliciſſimam terram, Botanices cum inveniſſet cultores ſolertiſſimos, nobiliſſim: reverendiſſim: Henr: Contonium, Londinenſem Epiſcopum, Pluckenetum, Botanicum Regium, Robertum, horti Oxonienſis præfectum, Doctiſſimum Rajum, Dodyum, multo cum dolore liquit, exceptus etenim munificè, ad ultimum vitæ ſpiritum, dulciorum Angli-

glicanorum arvorum virorumque horum memoriam habuit ſacram. Vos teſtes voco, trium Regnorum, fluctibus Oceani undique cinctorum incolæ, nobiliſſimi ſtudioſi, quo vos amore, eo etiam ſit perſequutus nomine, vir nullius unquam beneficii immemor.

Univerſam vidit & ſuperiorem & inferiorem Germaniam & quidquid celeberrimi Ruvini, Boſii, Ammanni; quidquid privatorum horti plantarum nobiliorum cuſtodiunt, notavit diligenter.

Quis veſtrum (*Auditores*) quis extraneorum parem cum ſua obſervavit hoſpitalitatem? fidus multis, deceptus ab pluribus; liberalis, largè diſtribuens, parcè petens; paucos laudans, neminem contemnens; de omnibus, ut poſſet, benè pronuncians, nemini os oblinivit. De commercio ſuo literario conſtat, nullum eſſe celebriorem, aut Medicum, aut Botanicum, cum quo Hermanno non fuit familiaritas, amicitia, aut epiſtolare negotium; horum autem omnium præſul & oraculum, judice Apolline, renunciatus eſt publicè.

Sibi minus ac publico proſpiciens, propriis utebatur impendiis, in horto ſuo, quietis liberioriſque animi aſylo, ne quod ſummâ prudentiâ terra Matri fovendum commiſerat, anxiè cuſtodiverat, ſollicitè curaverat, ſceleſta, avara, vel imprudens ſuffocaret, avelleret, laceraret, exſtirparet ſervi, curioſi, vel inſolentis ſpectatoris manus. Dum autem hiberna hac tempeſtate, multa fert, facit, ſudat, ô! caſum flebilem, alget inciditque in morbum graviſſimum. Primus cum miſerè decumbentem viſitaſſem, difficili perquam ex reſpiratione, vario arteriarum pulſu, diaphragmatis contractione convulſiva, rigoribus commixta violentioribus, curam non uni, non ſaltem mihi ſoli committendam

duxi:

duxi: convocato clariſſimo C: Drelincurtio, accedentibus nocturnis phantaſmatibus, lacrymis ſpontaneis tuſſique ſicca, cum experientiſſimo archiatro, funeſta inſtare nimis eheu! verus vates præmonui. Dubia, unicum per diem, nobis affulſit ſpes, incompleta criſi tumorem carpo incutiente dextero. Sex, ante fatalem, ægrotantem & cum ſudore, ſed frigido, ſed algido ad Deum anhelantem luſtravêre dies. Non colluctatus cum morte, ſed ſequutus vocantis creatoris vocem eſt ultro accepitque, ulla ſine animi perturbatione, Chriſtianus heros & per Chriſti merita, omnium calamitatum victor, fatale nuncium; nullam in pharmacis ſpem ponendam decretoriumque inſtare diem. Sed ô! omni dignum memoriâ, in Academiam, amorem: dum enim animam in ſupremis habet labiis, ultimumque agonizanti, adſtante precéſque fundente, Rectore magnifico, reverendiſſimo Markio, propinarem medicamentum, contrahit ſpirituum reliquias jubetque, titubante lingua, Academiam valere! ut vixit, ita moriebatur probè, pacificè, leniter, quietè, placidè. Hæc fuit meta, hic finis laborum Pauli Hermanni quindecim per annos, hoc in Athenæo exantlatorum; hoc momentum quadrageſimo vitæ ipſius & nono, die 29 menſis Januarii, hujus anni, terminum fixit.

Lugete triſtem Academiæ noſtræ ſtatum, jacturam inæſtimabilem, ineffabilem, irreparabilem! qui cum virtute ſtudia, artes, ſcientias in honore habetis medicas. Lugete montes inſolabiliter! plangite ſylvæ, nemora, prata, comis languentibus veſtris! ejulate paludes! erumpant, imo ex aquarum abyſſo, gemitus veſtri, gentes aquatiles! præſides fontium, uberibus adſpergite funus lacrymis! adeſte Nayades, Dryades! adeſte Muſæ nobiliores, ſed pullata,

ſed

ſed lugubri veſte conſpicuæ; ille etenim, qui vos, vertice ab Aonio, altis mollioribuſque ſolebat deducere plectris, ſilet, ſilet æternum Tu ergo adſis Erato tuque moeſtiſſima Uranie, componite mecum tumulo Hermanni cadaver; juvate me floribus ornare feralibus urnam, cantuque, non levi, celebrare exequiarum ritus non illacrymabiles. Adſpiret ſacra caſtos laurus & blanda mirthus odores. Huc pallentes & nigræ violæ, alba lilia, roſæ lacrymis conſperſæ roris. Huc, huc turmatim, inauſpicatæ volucres, malorum infeliciſſimæ vates, triſtes cantate ſtridore rauco ſtrepituque ejulatuque infauſto, luctiſonis reboantibus, atro ex involucro, organis, in funere nenias! veſtram ſignate triſtitiam, quibus cum Mineralium, Vegetabilium, Animalium regno, aut genere negotium eſt! abſcondat vultum! torpeant ſydera! confundite, perturbate, pavidi, vices ordineſque veſtros imbres, venti, nix, nox, lux, lumen, anni tempeſtates! ſed quò me rapitis? doloris impatientes animi motus & ſanæ inimica ludibria mentis! video etenim, aut viſa quaſi mihi adſtare videntur, ab dexteris floribus cinctum Ver novis; ab ſiniſtris Inachi famulus, pomifer Autumnus; ante oculos verſatur ſpicea ſerta gerens Æſtas; ab tergo hirſuta Hiems; hæc gemit; illa vultu torvo; una oculis ab me irretortis; altera, manibus in cœlum intenſis, lamenta in ſortem petit ſuam: una vitæ fragilitatem; altera mortis in homines imperium, furibunda inculcat: omnibus una, omnibus amara vox, nulli querelarum finis, aut modus eſt.

Placidè, placidè tandem, ſic enim ſolebat Hermannus, ploro veſtram, ô! miſeræ, ſortem, quem coluiſtis, veſtro qui fretus favore, vobis prudenter utebatur & reverenter, occidit: deſunt immenſis verba jacturis! ſufficiant, pro

ſe-

ferali carmine, gemitus; pro floſculis oratoriis, ſuſpiria; mutentur mei, in verba, ſingultus, in electrum, lacrymæ. Quidquid de re herbaria ſive noſtra, ſive exotica, quidquid de medica antiquitas, vel hodierna noverat dies, ipſum non latuit: hoc alma probat Flora Batava; hoc docta docent, in Hortum Malabaricum, annotata; hoc amœnus teſtatur Paradiſus ejuſque Prodromus, docebuntque, ejus poſt obitum, Muſæum Zeylanicum deque Materia medicamentorumque formulis, non unum volumen; hoc veſtra Anglicanarum analecta Muſarum & tuæ confirmant paginæ Breynianæ, multo fœcundæ doctrinarum nectare. Omnium Botanicorum lucubrationes longè ſunt poſthabendæ ejus inter ambulandum dictis dictatiſque, hoc ſi quis in dubium vocet, rudis, impius, invidus ſit & ſacrilegus.

Succreſcit, dum loquor, fida poſt obitum domini cupreſſus ab hac, nobilis altera ab urnæ parte laurus, ardet honorata Hermanni cingere tempora hæc, illa corticibus petit inſcribi ſuis, illuſtris nominis & damnoſi diſceſſus momenti monumentum.

Lugeat Hermannum tuus Academia paradiſus, ſuo viduatus præſidio caveatque ſibi, ne cum Vacinia infelix carduus, lappa & lolium renaſcantur; cum Hyacintho, Apollini ſacro, dulci anetho, nobili croco, florifero liguſtro fugientibus. Heu! heu! deplorandum optimi viri fatum, ſortem duram, acerbam! erravi præ dolore, *Auditores*, ignoſcite imbecillitati amici in amicum. O! optandam invidendamque optimi viri ſortem. Conclamatum eſt & juſta funeri ſoluta honorificè. Non hic ſacerdos piatrix domum luſtrabit, purgabit; puram Deo devovit animam. Non emptis dolebit præfica familiam lacrymis, aut veſtibus ſtabit ante fores laceratis. Mortis etenim in articulo riſit, primæ

faſtidiens vitæ gaudia & felicitates, ſecundæ deguſtans primitias, lautitias ineffabiles. Non ſatis erat quernâ civis optimi; laureâ muſici; imperiali flore botanici; ſalviæ & rutæ medici; aureâ Chimici caput cingi coronâ, cœleſti debuit anima, marceſcente nunquam, ornari: miſeros igitur incaſſum fundere fletus, non viros, non viros decet Chriſtianos. Denatus, potius denuò natus eſt Hermannus: abiit, non obiit; melior pars ſui latet, ut luceat, clarus ut fulvo ſmaragdus in auro.

Afflictam interea ſuſcipite Viduam; tanto orbos parente ſuſcipite Liberos, ô! Patres hujus Athenæi, avertite ſtudiorum ruinam, eruditionis artiumque contemptum, qui perditiſſimo huic imperitant ſeculo, quo virorum doctorum infortunia & novercæ ſortis laſcivam, avidis legunt oculis ipſiſque applaudunt illiterati, indocti, inſulſi, plebei.

Tu verò, qui hac ex colluvione, triumphatrix mortis, evaſiſti, magni poſt obitum viri, major umbra! non elyſio in campo, poëtarum delirio gentilium, ſeu cœli incola nitidioris nectare non paſceris vanido; ſed Deo frueris tuo immortalemque hauris vivificantis ſpiritum domini. Non tuos ficta levat Flora fletus; nec flabilis floſciculorum flaccidulorum tibi adſpirat aura; nec cantu exciperis imaginario; ſed ut non ſemel in terris ſolus harmoniam muſici modulatus fuiſti concentus; ita nunc Deo & Tibi Hymnos cœleſtes & halelujach cantabis, cœlites inter & beatas animas, Cherubinis accinentibus undique & indeſinenter.

Sed ne piis cum veſtris meæ quoque iterum cieantur lacrimæ, meos comprimo planctus, præſtiti id, quod potui unicè, conatus ſum Paulo Hermanno, Collegæ meo,

meo, amico meo pro meritis ipſius, pro viribus meis, parentare: vos igitur, *Auditores*, hæc ſaltem mea ſuffragiis comprobate veſtris conamina; plura non expeto, plura mihi nec animus, nec mœror concedunt.

D I X I.

I
Bidloo
1715